

سیاست ها، قوانین و آئین نامه های

آب و خاک کشاورزی

جمهوری اسلامی ایران

وزارت جهاد کشاورزی

معاونت آب و خاک

تهیه شده در:

طرح و برنامه معاونت آب و خاک

تهیه کنندگان: آقایان دکتر ادريس مرسلی و

مهندس مهدی نادری

همکاران: آقایان مهندس مسعود علائی تفتی و

مهندس روزبه اعتمادفر

زمستان ۱۳۹۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳	پیشگفتار
۴	۱- مقدمه
۴	۲- آب و خاک در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۴	۳- آب و خاک در سند چشم انداز ۱۴۰۴
۵	۴- آب و خاک در سیاست های کلی نظام
۵	۴-۱- سیاست های کلی منابع آب (ابلاغی ۱۳۷۹/۱۲/۲۰)
۵	۴-۲- سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف (ابلاغی ۱۳۸۹/۴/۱۵)
۵	۴-۳- سیاست های کلی آمایش سرزمین (۱۳۹۰/۹/۲۱)
۶	۴-۴- سیاست های کلی بخش کشاورزی (ابلاغی ۱۳۹۱/۹/۲۹)
۶	۴-۵- سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی (ابلاغی ۱۳۹۲/۱۱/۲۹)
۷	۴-۶- سیاست های کلی محیط زیست (۱۳۹۴/۸/۲۶)
۸	۵- آب و خاک در برنامه های توسعه بعد از انقلاب (۱۳۶۸-۱۴۰۰)
۸	۵-۱- برنامه توسعه اول (۱۳۶۸-۱۳۷۲)
۸	۵-۲- برنامه توسعه دوم (۱۳۷۴-۱۳۷۸)
۱۱	۵-۳- برنامه توسعه سوم (۱۳۷۹-۱۳۸۳)
۱۳	۵-۴- برنامه توسعه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸)
۱۶	۵-۵- برنامه توسعه پنجم (۱۳۹۰-۱۳۹۴)
۱۹	۵-۶- برنامه توسعه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)
۲۱	۶- قوانین موضوعی
۲۱	۶-۱- قانون راجع به قنوت (مصوب ۱۳۰۹/۶/۶)
۲۳	۶-۲- قانون تکمیل قانون قنوت (مصوب ۱۳۱۳/۶/۱۳)
۲۳	۶-۳- قانون اجازه تاسیس بنگاه آبیاری (مصوب ۱۳۲۲/۲/۲۹)
۲۶	۶-۴- قانون اصلاح قانون تاسیس بنگاه آبیاری و امور مربوط به آبیاری کشور (مصوب ۱۳۳۴/۵/۱۱)
۳۱	۶-۵- قانون تاسیس وزارت آب و برق (مصوب ۱۳۴۲/۱۲/۲۶)
۳۲	۶-۶- قانون حفظ و حراست منابع آب زیرزمینی (مصوب ۱۳۴۵/۲/۱۴)
۳۴	۶-۷- قانون تاسیس شرکت های بهره برداری از اراضی زیرسدها (مصوب ۱۳۴۷/۲/۳۰)
۳۵	۶-۸- قانون آب و نحوه ملی شدن آن (مصوب ۱۳۴۷/۴/۲۷)
۴۷	۶-۹- قانون الحاق یک تبصره به ماده قانون تاسیس شرکت های بهره برداری از اراضی زیر سدها (مصوب ۱۳۵۲/۱۱/۳۰)
۴۷	۶-۱۰- قانون تاسیس وزارت نیرو (مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۲۸)
۴۸	۶-۱۱- قانون نحوه واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۵۸/۶/۲۵)
۵۴	۶-۱۲- قانون توزیع عادلانه آب (مصوب ۱۳۶۱/۱۶/۱۲)
۶۳	۶-۱۳- قانون تشکیل وزارت جهاد سازندگی (مصوب ۱۳۶۲/۹/۸)
۶۵	۶-۱۴- قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی (مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۱۰)
۶۵	۶-۱۵- قانون تشویق سرمایه گذاری در طرح های آب کشور (مصوب ۱۳۸۱/۵/۱۶)
۶۶	۶-۱۶- قانون تامین مالی برای جبران خسارات ناشی از خشکسالی و یا سرماخوردگی (مصوب ۱۳۸۳/۷/۲۲)
۶۷	۶-۱۷- قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه بهره برداری (مصوب ۱۳۸۹/۴/۱۳)
۶۸	۶-۱۸- قانون افزایش بهره وری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی (مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳)

صفحه	عنوان
۶۹	۷- قوانین زیربخش خاک کشاورزی
۶۹	۷-۱- قانون اصلاحات اراضی با اصلاحات بعدی (مصوب ۱۳۴۰/۱۰/۱۹)
۷۸	۷-۲- قانون مواد الحاقی به آیین نامه اصلاحات ارضی (مصوب ۱۳۴۲/۵/۳ کمیسیون خاص مشترک مجلسین مصوب ۱۳۴۶/۲/۱۲)
۸۰	۷-۳- قانون نحوه واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۵۸/۶/۲۵)
۸۶	۷-۴- قانون اجازه تأسیس آزمایشگاه های تجزیه خاک و گیاه و آزمایشگاه های تشخیص آفات و بیماریهای گیاهی توسط بخش تعاونی و خصوصی (مصوب ۱۳۷۱/۶/۱)
۸۶	۷-۵- قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ ها (مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱)
۸۸	۷-۶- قانون اصلاح قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها (مصوب ۱۳۸۵/۸/۱)
۹۱	۷-۷- قانون حفاظت از خاک (مصوب ۱۳۹۸/۳/۴)
۹۶	۸- آئین نامه ها
۹۶	۸-۱- آئین نامه های برنامه های توسعه
۹۶	۸-۱-۱- آیین نامه تبصره (۷۶) قانون برنامه دوم توسعه (مصوب ۱۳۷۴/۳/۱۷)
۱۰۰	۸-۱-۲- آیین نامه اجرایی بند (۱) تبصره (۷۷) قانون برنامه دوم توسعه (مصوب ۱۳۷۵/۴/۱۰)
۱۰۲	۸-۱-۳- آیین نامه اجرایی بهینه سازی مصرف آب کشاورزی- بند "ط" تبصره (۱۹) قانون برنامه دوم توسعه (مصوب ۱۳۷۵/۶/۱۱)
۱۱۱	۸-۱-۴- آیین نامه اجرایی تبصره (۱) ماده (۱۰۶) قانون برنامه سوم توسعه (مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۴)
۱۱۳	۸-۱-۵- آیین نامه اجرایی بند "ط" ماده (۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه (مصوب ۱۳۸۴/۳/۲۲)
۱۱۶	۸-۱-۶- آیین نامه اجرایی بند (ب) ماده (۱۰۶) تنفیذی قانون برنامه سوم توسعه (مصوب ۱۳۸۴/۴/۸)
۱۱۷	۸-۱-۷- آئین نامه اجرایی قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه بهره برداری (مصوب ۱۳۹۰/۱/۲۸)
۱۲۲	۸-۱-۸- آیین نامه اجرایی ماده (۷۹) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۰/۸/۱)
۱۲۳	۸-۲- آئین نامه های موضوعی
۱۲۳	۸-۲-۱- آئین نامه اصلاحات ارضی (مصوب کمیسیون خاص مشترک مجلسین ۱۳۴۲/۵/۳)
۱۲۲	۸-۲-۲- آئین نامه اجرائی قانون حفظ و حراست آبهای زیرزمینی کشور (مصوب ۱۳۴۵/۳/۱۰)
۱۲۵	۸-۲-۳- آئین نامه اجرائی فصل سوم قانون آب و نحوه ملی شدن آن (مصوب ۱۳۴۸/۶/۱۵)
۱۴۲	۸-۲-۴- آیین نامه اجرائی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب (مصوب ۱۳۶۳/۷/۱۸)
۱۴۹	۸-۲-۵- آئین نامه اجرایی قانون اجازه تأسیس آزمایشگاه های تجزیه خاک و گیاه و آزمایشگاه های تشخیص آفات و بیماریهای گیاه (مصوب ۱۳۷۳/۸/۱)
۱۵۲	۸-۲-۶- آئین نامه بند (۷) و اصلاحیه ماده واحده قانون تشویق سرمایه گذاری در طرح های آب کشور (مصوب ۱۳۸۲/۸/۱۸ و اصلاحیه ۱۳۸۲/۹/۲۵)
۱۵۷	۸-۲-۷- آیین نامه اجرایی ماده (۱۱) قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲۸)
۱۵۹	۸-۲-۸- آیین نامه اجرایی قانون الحاق یک ماده به قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف (مصوب ۱۳۸۷/۲/۱)
۱۶۳	۸-۲-۹- آیین نامه اجرایی قانون جلوگیری از خردشدن اراضی کشاورزی و ایجاد قطعات مناسب فنی و اقتصادی (۱۳۸۸/۲/۲۰)
۱۶۶	۸-۲-۱۰- آئین نامه اجرایی قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه بهره برداری (مصوب ۱۳۹۰/۱/۲۸)
۱۷۱	۸-۲-۱۱- آیین نامه اجرایی ماده (۸) قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی (مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۱۰)
۱۷۴	۸-۲-۱۲- آیین نامه اجرایی تبصره (۳) الحاقی ماده (۹) قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی (مصوب ۱۳۹۴/۴/۷)
۱۷۸	۸-۲-۱۳- اصلاح آیین نامه اجرایی تبصره (۲) اصلاحی ماده (۹) قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی (مصوب ۱۳۹۴ با اصلاحات تا ۲۴ بهمن ۹۵)
۱۸۰	۹- پیوست ها:
۱۸۰	۹-۱- شرح وظایف تفصیلی وزارت جهاد کشاورزی (۱۳۸۱/۴/۲)
۱۸۳	۹-۲- راهبردهای توسعه بلندمدت منابع آب کشور (مصوب ۱۳۸۲/۲/۲۷)
۱۸۵	۹-۳- ابطال بخشنامه شماره ۴۲۱/۴۷۱۳۳ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۱ و ۴۲۴/۵۳۶۲۳ مورخ ۱۳۶۶/۲/۱۴ وزارت نیرو (تاریخ: ۱۳۸۲/۱۰/۱۴)
۱۸۷	۹-۴- سند فرابخشی مدیریت منابع آب (مصوب ۱۳۸۴/۵/۱۱)
۱۸۹	۹-۵- شاخص های بهره وری آب کشاورزی (مصوب ۱۳۹۲/۳/۵)
۱۹۰	۹-۶- قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور (مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰)
۱۹۱	۹-۷- قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی (مصوب ۱۳۹۸/۳/۲)
۲۰۲	۹-۸- شورای عالی آب (آئین نامه ها و مصوبات)
۲۶۴	۱۰- منابع

باسمه تعالی

پیشگفتار:

منابع آب و خاک مهمترین و اصلی ترین عوامل تولید بخش کشاورزی هستند که نقش حیاتی را در تولید محصولات این بخش ایفا می کنند. اهمیت این عوامل موجب شده تا سیاستگذاران و برنامه ریزان نیز در سطوح مختلف برنامه ریزی توجه جدی به این موضوعات داشته باشند و در تمامی مقاطع تاریخی تحولات آنها را در نظر بگیرند. از اینرو قوانین و آئین نامه های مربوطه وضع کرده و در دستور کار مجریان برنامه ها قرار داده اند که نمونه آن گزارش حاضر می باشد.

این مجموعه با هدف سهولت دسترسی به سیاست ها، قوانین و آئین نامه های مصوب در خصوص موضوعات آب و خاک کشاورزی و استفاده مناسب از آنها در سیاستگذاری ها و برنامه ریزی های آینده بویژه در تدوین برنامه توسعه هفتم تهیه شده است. گردآوری چنین سندی از جهات مختلف حائز اهمیت بوده از جمله اینکه بر این اساس می توان روند تحولات برنامه های گذشته را با نگرش سیاستی (سیاست پژوهی) بررسی کرده و نقاط قوت و ضعف سیاست ها، قوانین و آئین نامه های مصوب را تجزیه و تحلیل کرد.

بدین منظور در گزارش حاضر تلاش شده ابتدا سیاست ها، بعد قوانین و سپس آئین نامه ها با محوریت اصلی زمان و یا تاریخ مصوب آنها مورد توجه قرار بگیرد. از اینرو تاریخ تصویب هر یک از اسناد در داخل پراکنش مشخص شده است. امید است تمامی کارشناسان و علاقه مندان حوزه منابع آب و خاک نظرات خود را در این خصوص ارائه نمایند تا در ویرایش های آتی نواقص موجود برطرف گردد. در خاتمه از کارشناسان این گروه بویژه آقایان دکتر ادیس مرسلی و مهندس مهدی نادری که تمام همت خود را با وجود کارها و اقدامات اداری در تهیه و تدوین این سند قرار دادند، تقدیر و تشکر می نمایم و توفیق همگان را در راستای اعتلای این آب و خاک مسئلت می نمایم.

نادر علیزده

مشاور معاون وزیر در امور برنامه ریزی و رئیس گروه طرح و برنامه

۱- مقدمه

منابع آب و خاک نقش حیاتی در فعالیتهای بخش کشاورزی دارند. بدون وجود چنین عواملی، ادامه تولید این بخش در معرض تهدید اساسی قرار می‌گیرد. در کشوری نظیر ایران که دارای منابع آبی کمتر به همراه فرسایش خاک و کاهش کیفیت آنهاست این تهدید جدی تر است. متوسط بارندگی سالانه در کشور (حدود ۲۵۰ میلیمتر) حدود یک سوم متوسط جهانی (حدود ۸۰۰ میلیمتر)، و متوسط تبخیر در کشور (حدود ۲۱۰۰ میلیمتر) نیز معادل سه برابر متوسط جهانی (حدود ۷۰۰ میلیمتر) است. این در حالی است که کیفیت منابع خاک نیز در وضعیت مناسبی نبوده، افزایش شوری، کاهش مواد آلی، تغییر کاربری اراضی و... نیز از نگرانی‌های اساسی بخش کشاورزی محسوب می‌گردد. از اینروست که محدودیت منابع آب و خاک به عنوان یکی از عمده‌ترین تنگناها و چالش‌های توسعه ملی کشور مطرح است.

اگرچه در خصوص میزان مصرف آب در بخش کشاورزی اختلاف نظر وجود دارد، اما بیشترین مصرف آب در کشور به بخش کشاورزی اختصاص دارد. طبق آخرین آمار موجود در اثر اقدامات و طرح‌های اجرا شده راندمان آبیاری به بیش از ۴۵ درصد و میزان بهره‌وری فیزیکی آب نیز به حدود ۱,۴۵۰ کیلوگرم در هر متر مکعب بالغ شده است. با این حال بخش مهمی از اراضی آبی کشور هنوز به سامانه‌های آبیاری مناسب مجهز نشده و نیازمند سرمایه‌گذاری‌های ویژه در این خصوص می‌باشند. ضمن آنکه در خصوص بهبود کیفیت خاک کشاورزی نیز بدلیل عدم داشتن ردیف اعتباری مشخص اقدام خاص و اثرگذاری بجز زهکشی صورت نگرفته است.

با توجه به چالش‌های متعدد در کمیت و کیفیت منابع آب و خاک، چگونگی مدیریت آنها امری مهم و حیاتی تلقی می‌شود. چنین مدیریتی نیازمند داشتن سیاست‌ها، قوانین، مقررات، آیین‌نامه و دستورالعمل‌های مناسبی است که بتواند ضوابط و شرایط لازم را جهت بهبود و بهینه‌کردن استفاده آنها اعمال نماید. لذا در این گزارش با نگرش مستندسازی، تمامی سیاست‌ها، قوانین و آئین‌نامه‌های مرتبط با آب و خاک کشاورزی سال‌های گذشته (تا آذرماه ۱۳۹۹) به ترتیب تاریخ ارائه شده است.

۲- آب و خاک در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

از آنجایی که آب و خاک در بخش کشاورزی به عنوان نهاده اصلی تولید محسوب می‌شوند تمامی حاکمیت بویژه دولت با هدف کاهش هزینه‌های تولید و تامین امنیت غذایی در کشور سیاست‌ها و قوانینی در طول سال‌های گذشته وضع نموده است. مهمترین دیدگاه دولت و حکومت در خصوص منابع ذکر شده را می‌توان در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ملاحظه نمود.

مطابق اصل چهارم و پنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آبهای عمومی نظیر دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و سایر آبهای عمومی در اختیار حکومت اسلامی است و تفصیل و ترتیب استفاده از هر یک را قانون معین می‌کند. بنابر ماده قانونی مذکور، حاکمیت امور مربوط به آب در اختیار نظام حکومتی است و بخش خصوصی نمی‌تواند بدون اذن ایشان اقدامی را انجام دهد.

۳- آب و خاک در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴

در چشم انداز بیست ساله ۱۴۰۴؛ ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، امن، مستقل، برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی و بهره مند از محیط زیست مطلوب.

۴- آب و خاک در سیاست های کلی نظام

۴-۱- سیاست های کلی منابع آب (ابلاغی ۱۳۷۹/۱۲/۲۰)

۱- ایجاد نظام جامع مدیریت در کل چرخه آب بر اساس اصول توسعه پایدار و آمایش سرزمین در حوضه های آبریز کشور.

۲- ارتقاء بهره‌وری و توجه به ارزش اقتصادی و امنیتی و سیاسی آب در استحصال و عرضه و نگهداری و مصرف آن.

۳- افزایش میزان استحصال آب و به حداقل رساندن ضایعات طبیعی و غیرطبیعی آب در کشور از هر طریق ممکن.

۴- تدوین برنامه جامع به منظور رعایت تناسب در اجرای طرحهای سد و آبخیزداری و آبخوانداری و شبکه های آبیاری و تجهیز و تسطیح اراضی و حفظ کیفیت آب و مقابله با خشکسالی و پیشگیری از سیلاب و بازچرخانی و استفاده از آبهای غیر متعارف و ارتقاء دانش و فنون و تقویت نقش مردم در استحصال و بهره‌برداری.

۵- مهار آبهایی که از کشور خارج می‌شود و اولویت استفاده از منابع آبهای مشترک.

۴-۲- سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف (ابلاغی ۱۳۸۹/۴/۱۵)

بندهای مرتبط با آب و خاک در سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف عبارتند از:

۸- ارتقاء بهره‌وری و نهادینه شدن مصرف بهینه آب در تمام بخش‌ها بویژه بخش کشاورزی در چارچوب سیاست‌های زیر:

- طراحی، تدوین و اجرای سند ملی الگوی مصرف آب در بخش‌های مختلف و به‌هنگام‌سازی آن.
- اعمال سیاست‌های تشویقی و حمایتی از طرح‌های بهینه‌سازی استحصال، نگهداری و مصرف آب.
- تدوین و اعمال استانداردها و ضوابط لازم برای کاهش ضایعات آب، پایش کیفیت منابع آب و جلوگیری از آلودگی آبها.

- اصلاح الگوی کشت و اعمال شیوه‌های آبیاری کارآمدتر، ایجاد سامانه‌های بهینه تأمین و توزیع آب شرب و بهینه‌سازی تخصیص و مصرف آب در بخش تولید براساس ارزش راهبردی و اقتصادی بیشتر.
- برنامه‌ریزی برای استفاده مجدد و باز چرخانی آب.

- تدوین و اجرای برنامه‌های عملیاتی مناسب برای ایجاد تعادل بین منابع و مصارف آب بویژه در سفره‌های زیرزمینی دارای تراز منفی و اعمال مدیریت خشکسالی و سیل، سازگار با شرایط اقلیمی.

۴-۳- سیاست های کلی آمایش سرزمین (ابلاغی ۱۳۹۰/۹/۲۱)

بندهای مرتبط با آب و خاک در سیاست های کلی آمایش سرزمین خصوص عبارتند از:

و- رعایت ملاحظات امنیتی و دفاعی در استقرار جمعیت و فعالیت در سرزمین با تکیه بر: ۳ - ساماندهی سطوح خدمات و استقرار جمعیت در کشور با توجه به مدیریت سوانح طبیعی، حوادث و منابع آب و رعایت شرایط زمین‌شناسی جهت افزایش ضریب ایمنی تأسیسات زیربنایی و حیاتی و اینبیهی مراکز جمعیتی و شهرها و روستاها.

۴-۴- سیاست های کلی بخش کشاورزی (ابلاغی ۱۳۹۱/۹/۲۹)

بندهای مرتبط با آب و خاک در سیاست های کلی بخش کشاورزی عبارتند از:

- ۱- توسعه پایدار کشاورزی با حفاظت از منابع طبیعی پایه
- ۲- تأمین امنیت غذایی با تکیه بر تولید از منابع داخلی و نیل به خودکفایی در محصولات اساسی
- ۳- اصلاح ساختار و نظام بهره‌برداری بخش کشاورزی با تشویق کشاورزان به رعایت اندازه‌های فنی - اقتصادی واحدهای تولیدی متناسب با نوع فعالیت و شرایط مختلف اجتماعی، اقتصادی و اقلیمی کشور و تأکید بر جهت‌گیری حمایتی دولت از این سیاست‌ها بویژه در واگذاری منابع آب و خاک
- ۴- نوسازی نظام تولید کشاورزی بر مبنای دانش نوین و بومی‌سازی فناوری‌های روز، تربیت، حفظ و تجهیز نیروی انسانی مورد نیاز، توسعه و تقویت تعاونی‌ها و سایر تشکلهای اقتصادی، اجتماعی، صنفی و تخصصی با مشارکت آحاد جامعه و رقابتی نمودن فعالیت‌ها در بخش
- ۵- ارتقاء بهره‌وری از آب در تولید محصولات کشاورزی و استفاده علمی و بهره‌برداری بهینه از سایر نهادهای تولید
- ۶- گسترش زیرساخت‌ها و ایجاد انگیزه برای جذب و توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی با پوشش مناسب بیمه، کاهش احتمال زیان تولید، اجرای سیاست‌های حمایتی و متعادل کردن سطح سودآوری کشاورزی با سایر بخش‌های اقتصادی
- ۸- تخصیص یارانه هدفمند به بخش کشاورزی در جهت تحقق خودکفایی، حمایت از ساخت زیربناها، مراعات معیارهای زیست محیطی، قابلیت انعطاف در شرایط محیطی مختلف و ارتقاء قدرت رقابت در بازارهای داخلی و بین‌المللی
- ۹- ارتقاء سطح درآمد و زندگی روستاییان، کشاورزان و عشایر، توسعه پایدار روستاها و مناطق کشاورزی و رفع فقر با تقویت زیر ساخت‌های مناسب تولید و تنوع بخشی و گسترش فعالیت‌های مکمل و اقتصادی بویژه صنایع تبدیلی و روستایی و خدماتی نوین

۴-۵- سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی (ابلاغی ۱۳۹۲/۱۱/۲۹)

بندهای مرتبط با آب و خاک در سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی عبارتند از:

- ۳- محور قراردادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استانها و به کارگیری ظرفیت و قابلیت‌های متنوع در جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور.
- ۴- استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری، کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخص‌های عدالت اجتماعی.

- ۵- سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آنها در ایجاد ارزش، بویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه.
- ۶- افزایش تولید داخلی نهاده‌ها و کالاهای اساسی (بویژه در اقلام وارداتی)، و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالاهای وارداتی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص.
- ۷- تأمین امنیت غذا و درمان و ایجاد ذخایر راهبردی با تأکید بر افزایش کمی و کیفی تولید (مواد اولیه و کالا).
- ۸- مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف و ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت پذیری در تولید.

۶-۴- سیاست های کلی محیط زیست (ابلاغی ۱۳۹۴/۸/۲۶)

بندهای مرتبط در این خصوص عبارتند از:

- ۱- مدیریت جامع، هماهنگ و نظام‌مند منابع حیاتی (از قبیل هوا، آب، خاک و تنوع زیستی) مبتنی بر توان و پایداری زیست‌بوم به‌ویژه با افزایش ظرفیت‌ها و توانمندی‌های حقوقی و ساختاری مناسب همراه با رویکرد مشارکت مردمی.
- ۵- پایش مستمر و کنترل منابع و عوامل آلاینده‌ی هوا، آب، خاک، آلودگی‌های صوتی، امواج و اشعه‌های مخرب و تغییرات نامساعد اقلیم، و الزام به رعایت استانداردها و شاخص‌های زیست‌محیطی در قوانین و مقررات، برنامه‌های توسعه و آمایش سرزمین.
- ۶- تهیه‌ی اطلس زیست‌بوم کشور و حفاظت، احیاء، بهسازی و توسعه‌ی منابع طبیعی تجدیدپذیر (مانند دریا، دریاچه، رودخانه، مخزن سدها، تالاب، آبخوان زیرزمینی، جنگل، خاک، مرتع و تنوع زیستی به‌ویژه حیات وحش) و اعمال محدودیت قانونمند در بهره‌برداری از این منابع متناسب با توان اکولوژیک (ظرفیت قابل تحمل و توان بازسازی) آنها بر اساس معیارها و شاخص‌های پایداری،
- ۷- مدیریت تغییرات اقلیم و مقابله با تهدیدات زیست‌محیطی نظیر بیابان‌زایی، گرد و غبار به‌ویژه ریزگردها، خشکسالی و مدیریت آن.
- ۸- گسترش اقتصاد سبز با تأکید بر:
- ۸-۱. صنعت کم‌کربن، استفاده از انرژی‌های پاک، محصولات کشاورزی سالم و ارگانیک و مدیریت پسماندها و پساب‌ها با بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های اقتصادی، اجتماعی، طبیعی و زیست‌محیطی.
- ۸-۲. اصلاح الگوی تولید در بخش‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی و بهینه‌سازی الگوی مصرف آب، منابع، غذا، مواد و انرژی به‌ویژه ترویج مواد سوختی سازگار با محیط زیست.
- ۹- تعادل بخشی و حفاظت کیفی آب‌های زیرزمینی از طریق اجرای عملیات آبخیزداری، آبخوان‌داری، مدیریت عوامل کاهش بهره‌برداری از آب‌های زیرزمینی و تبخیر و کنترل ورود آلاینده‌ها.
- ۱۵- تقویت دیپلماسی محیط زیست با:

۱۵-۱. تلاش برای ایجاد و تقویت نهادهای منطقه‌ای برای مقابله با گرد و غبار و آلودگی‌های آبی.

۵- آب و خاک در برنامه های توسعه (۱۳۶۸-۱۴۰۰)

۵-۱- برنامه توسعه اول (۱۳۶۸-۱۳۷۲)

۵-۱-۱- سیاست ها: (ذکر شده در متن قانون برنامه)

- طرحها و پروژه‌های اشتغال‌زا در بخشهای آب و کشاورزی مخصوصاً عملیات مربوط به شبکه‌های آبیاری و زهکشی اراضی مورد توجه قرار گرفته و با اولویت بیشتر در برنامه منظور می‌گردد.
- در مورد کالاهای عمومی نظیر آب، برق و گاز، گاز مایع و... اصل کلی حرکت در جهت تأمین تدریجی هزینه‌های قابل قبول سرمایه‌های جدید و جاری شرکت‌های تولیدکننده این کالاها در طول برنامه خواهد بود. شاخص کلی در این مورد برابری قیمت کالاها یا خدمات مورد نظر با هزینه نهایی تولید آن است. با این حال برای حمایت از افشار کم‌درآمد و توسعه بخش کشاورزی، نرخهای مختلف اعمال خواهد شد. برای جلوگیری از اسراف در مصرف کالاهای عمومی یاد شده برای مصرف بالاتر از حداقل مورد نیاز، قیمت‌ها به طور تصاعدی افزایش خواهد یافت.
- در سالهای ۶۷-۱۳۷۲ علی‌رغم افزایش ۲۰۰ هزار هکتار بر اراضی زیر کشت، توسعه شبکه‌های آبیاری و عملیات وسیع به‌زراعی و ۵٫۸ درصد رشد سالانه تولیدات کشاورزی، عمدتاً به خاطر دو عارضه منفی و بازدارنده بیکاری و کم‌کاریهای موجود در این بخش پیدایش فرصتهای جدید شغلی درخور ملاحظه‌ای در فعالیتهای زراعی کشور محتمل نخواهد بود.

۵-۱-۲- قانون برنامه:

- تبصره ۴ - در طول دوره برنامه در صورتی که اجرای طرح‌های جدید و یا افزایش حجم عملیات طرحهای پیشنهادی، در جهت ارتقاء اهداف برنامه‌های بخش آب و کشاورزی خصوصاً در زمینه آب و خاک و امور زیربنایی و منابع طبیعی ضروری تشخیص داده شود، دولت مکلف است براساس پیشنهاد وزارتخانه‌های کشاورزی و جهاد سازندگی و نیرو، حسب مورد و با تأیید سازمان برنامه و بودجه نسبت به تأمین بودجه مورد نیاز از سر جمع اعتبارات جذب نشده عمرانی کشور، اقدام کند.
- بند «ز» تبصره ۲۹ - به منظور استفاده حداکثر از ظرفیتهای منابع آب و نیروی کشور، به دولت اجازه داده می‌شود که احداث سدهای کارون سه، کارون جریانی چهار، کرخه و گاویشان را تا سقف سه میلیارد (۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار از طریق انعقاد قراردادهای اعتباری بلندمدت تأمین کند.

۵-۲- برنامه توسعه دوم (۱۳۷۴ - ۱۳۷۸)

۵-۲-۱- سیاست ها: (ابلاغی ۱۳۷۲/۸/۱۸)

- ۳- گسترش تولید داخلی، به‌ویژه در زمینه‌ی کشاورزی و تأمین نیازهای اساسی جامعه و کاهش واردات اجناس مصرفی و غیرضرور، همراه با افزایش کیفیت فرآورده‌ها در کشور و توسعه‌ی صادرات غیرنفتی

۲-۵- قانون برنامه:

- تبصره ۱۱- به منظور توسعه روستاهای محروم و ایجاد تعادل‌های منطقه‌ای در روستاها در طول برنامه اقداماتی به شرح زیر معمول می‌گردد: الف- مبلغ سه هزار میلیارد (۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال برای امور زیر در روستاهای محروم هزینه می‌شود ۱- انجام طرح‌های عمرانی در زمینه راه مناسب روستایی و برق‌رسانی، بهداشت و آبرسانی، فضاهای آموزشی، پستی و مخابراتی و کمک به آماده‌سازی زمین برای طرح‌های اشتغال‌زا در روستاهای محروم با اولویت اتمام طرح‌های نیمه تمام برنامه اول ۲- توسعه فعالیت‌های تولیدی و اشتغال از خود اشتغالی در روستاهای محروم از طریق پرداخت مابه‌التفاوت کارمزد و سود مورد انتظار بانک در امور آب، کشاورزی، صنعت، مسکن و امور اجتماعی و پیش‌بینی آنها در بودجه سنواتی.
- تبصره ۱۴- الف- برای جبران خسارات وارده به مناطق جنگ‌زده در جریان جنگ تحمیلی و بازسازی آنها، دولت موظف است علاوه بر اعتبارات معمول ملی و استانی، اعتبارات مورد نیاز جهت جبران خسارات مردمی شهری و روستایی اعم از خسارات واحدهای مسکونی و خدماتی، کشاورزی و دامی و صنعتی و اجرای طرح‌های امور اجتماعی، زیربنائی و تولیدی بویژه آب و خاک را با در اولویت قرار دادن ایثارگران به طوری اختصاص دهد که طی سه سال اول برنامه مسئولیت ویژه ستاد بازسازی مناطق یاد شده خاتمه پذیرد.
- بند «ط» تبصره ۱۹- به منظور اجرای سیاست‌های صرفه‌جویی و هدایت مصرف‌کنندگان آب کشاورزی به سوی بهره‌برداری مطلوب، معقول و کار از منابع آب کشور، وزارت نیرو موظف است با اتخاذ تدابیر اجرایی و اقتصادی لازم، نسبت به تحویل آب در شبکه‌های آبیاری و چاه‌های عمیق و نیمه عمیق براساس الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی برای این گونه مصرف‌کنندگان به صورت حجمی اقدام نماید. آیین‌نامه اجرایی این تبصره متضمن تعیین میزان مصرف معقول آب برای هر محصول در هر یک از مناطق کشور، توسط وزارتخانه‌های نیرو و کشاورزی و جهاد سازندگی و سازمان برنامه و بودجه تهیه شده و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید
- بند «ی» تبصره ۱۹- دولت موظف است در طول سال‌های برنامه دوم، در تنظیم بودجه‌های سالانه کشور به گونه‌ای عمل نماید که رشد اعتبارات بخش آب کمتر از رشد متوسط اعتبارات کل عمرانی سایر بخش‌ها نباشد.
- تبصره ۷۲- دولت موظف است در طول برنامه دوم تکلیف مالکیت افراد صاحب نسق یا ورثه آنها را نسبت به اراضی نسقی کشاورزان بر اساس قوانین موضوعه کشور قطعی نماید و کلیه محدودیت‌های موجود در ماده ۱۹ قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی مصوب دی ماه ۱۳۴۰ و ماده واحده قانون نحوه انتقال اراضی واگذاری به زارعین مشمول قوانین و مقررات اصلاحات ارضی مصوب ۱۳۵۱/۹/۳۰ با حفظ کاربری کشاورزی آنها لغو می‌گردد. همچنین محدوده منابع طبیعی را طبق نقشه‌های مشخص تدوین نموده و به منظور ممانعت از معاملات اراضی منابع طبیعی در استان‌های مختلف کشور، نقشه‌های یاد شده را در اختیار ادارات ثبت اسناد و املاک شهرستان‌ها قرار دهد. اجرای این تبصره الزاماً با رعایت مفاد ذیل لازم‌الاجرا است: ۱- انجام معاملات منجر به تغییر کاربری اراضی کشاورزی نشود ۲- انجام معاملات نباید منجر به تخلف از حدود مالکیت تعیین شده توسط وزارت کشاورزی گردد ۳- هر نوع تفکیک و تبدیل اراضی کشاورزی یا دارای

- قابلیت کشاورزی یا باغات در خارج از محدوده قانونی شهرها بر اساس آیین نامه ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت کشاورزی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
- تبصره ۷۴- الف دولت موظف است با توجه به نقش محوری بخش‌های آب و کشاورزی منابع طبیعی در اهداف توسعه ملی و استقلال اقتصادی کشور اقدامات لازم را معمول دارد. ب- در طول دوره برنامه در صورتی که اجرای طرح‌های جدید و یا افزایش حجم عملیات طرح‌های پیشنهادی، در جهت ارتقاء اهداف برنامه‌های بخش آب و کشاورزی خصوصاً در زمینه آب و خاک و امور زیربنایی و منابع طبیعی و اشتغال در زمینه صنایع روستایی ضروری تشخیص داده می‌شود، دولت می‌تواند حسب مورد بر اساس پیشنهاد وزارتخانه‌های کشاورزی، جهاد سازندگی و نیرو و با تأیید سازمان برنامه و بودجه نسبت به تأمین بودجه مورد نیاز از سرجمع اعتبارات جذب نشده عمرانی کشور، اقدام کند.
- تبصره ۷۵- به منظور حفظ محوریت آب و کشاورزی در طول برنامه دوم توسعه، دولت مکلف است در اعمال سیاست‌ها و خط مشی‌های مقرر شده به نحوی عمل نماید که: الف- تأمین اعتبار بخش‌های آب و کشاورزی از اولویت برخوردار شود.
- تبصره ۷۶- به منظور تسریع و جلب منابع بیشتر جهت سرمایه‌گذاری در اجرای طرح‌های آب و خاک کشاورزی شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی، دام و طیور و شیلات، احیای منابع طبیعی، شبکه‌های آبیاری و زهکشی و آبخیزداری دولت مکلف است حداکثر تا سقف سی درصد (۳۰٪) از اعتبارات مصوب طرح‌های فوق در بودجه سالانه را با اعلام وزرای مسئول و از طریق وزارتخانه ذیربط در اختیار بانک کشاورزی قرار دهد. ذیحسابان مکلفند مبالغ پرداختی به بانک کشاورزی را به هزینه قطعی منظور دارند. بانک کشاورزی موظف است از محل تلفیق منابع مذکور با منابع اعتباری سیستم بانکی و منابع حاصل از مشارکت کشاورزان و دامداران جهت سرمایه‌گذاری در این طرح‌ها در چارچوب مقررات اعتباری بانک مبادرت به اعطای تسهیلات نماید. در صورت لزوم بخشی از نیازهای اعتباری طرح‌های مذکور که از محل بودجه عمومی دولت تأمین می‌شود، می‌تواند به عنوان کمک بلاعوض تلقی گردد. عناوین و سهم حمایت دولت در قالب کمک بلاعوض و سوبسید سود انتظاری در طرح‌های مشمول دریافت این کمک توسط کمیته‌ای مرکب از وزارتخانه ذیربط و سازمان برنامه و بودجه تعیین خواهد شد. شبکه بانکی موظف است هر ساله مبالغ دریافتی از بابت بازپرداخت اقساط تسهیلاتی را که از محل بودجه عمومی تأمین شده است، در حساب جداگانه‌ای نگهداری نماید تا به عنوان پشتوانه و توسعه طرح‌های فوق‌الذکر در اختیار وزارتخانه‌های مسئول قرار داده شود. آیین نامه‌های اجرایی این تبصره توسط وزارتخانه‌های ذیربط، سازمان برنامه و بودجه و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.
- تبصره ۷۷- به منظور تحقق محوریت بخش‌های آب و کشاورزی در برنامه دوم دولت موظف است اقدامات زیر را به عمل آورد: ۱- در طول سال‌های برنامه دوم به صورت میانگین حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) از تسهیلات کلیه بانک‌های کشور را به طرح‌های بخش آب و کشاورزی اختصاص دهد. حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) سود و کارمزد تسهیلات بانکی مربوط به طرح‌های بخش آب و کشاورزی و طرح‌های کوچک تأمین آب و شبکه‌های آبیاری و زهکشی و صنایع تبدیلی و تکمیلی و روستائی و دستی و بافندگان فرش دستیاف در مناطق محروم و پنجاه درصد (۵۰٪) سود و کارمزد تسهیلات طرح‌های فوق را در سایر مناطق که به بخش

خصوصی و تعاونی پرداخت خواهد شد در بودجه‌های سالانه منظور و تعهد و پرداخت خواهد شد. ۴- به منظور تسریع در امر یکپارچه‌سازی اراضی و تجمیع و انتقال دامداری‌های پراکنده اطراف شهرها به قطب‌های دامداری و جلوگیری از تخریب جنگل و مرتع و خاک و تبدیل زمین‌های زراعی به قطعات کوچک تدابیر لازم را جهت مطالعه و برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری نظام بهره‌برداری مطلوب در اراضی کشاورزی کشور با تأکید بر حمایت از تشکیل تعاونی‌های تولید زراعی، دامی، باغداری، و جنگل‌داری، مرتع‌داری و مکانیزاسیون در مناطق مستعد و مورد علاقه مردم اتخاذ و اعمال نماید.

تبصره ۷۸- با توجه به اهمیت و حساسیت نقش آب در توسعه و استقلال اقتصادی کشور دولت مکلف است از سرجمع کل اعتبارات عمرانی کشور به غیر از وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، فرهنگ و آموزش عالی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح در طول برنامه دوم به میزان سه درصد (۳٪) در چارچوب لوایح بودجه سالانه در اختیار وزارت نیرو قرار دهد تا از طریق مبادله موافقت‌نامه با سازمان برنامه و بودجه جهت اجرای طرح‌های تأمین آب و آبرسانی به مصرف برساند.

۳-۵- برنامه توسعه سوم (۱۳۷۹-۱۳۸۳)

۳-۵- سیاست‌ها: (ابلاغی ۱۳۷۸/۲/۳۰)

۵- اهتمام به توسعه و عمران روستاها و توجه ویژه به معیشت روستائینان
۶- فراهم آوردن زمینه‌های اشتغال بیشتر با ایجاد انگیزه‌های مناسب و حمایت و تشویق سرمایه‌گذاری و کارآفرینی و توسعه فعالیت‌های اشتغال‌زا در جهت کاهش بیکاری، بخصوص در بخش‌های کشاورزی و صنایع تبدیلی و کارگاه‌های متوسط و کوچک.
۱۳- فراهم ساختن امنیت غذایی و خودکفایی در کالاهای اساسی، بوسیله‌ی افزایش تولید داخلی بویژه در زمینه‌ی کشاورزی.

۲-۳-۵- قانون برنامه:

ماده ۱۰۶- به دولت اجازه داده می‌شود الف. به منظور جلب منابع مالی بیشتر جهت سرمایه‌گذاری و تسریع در اجرای طرح‌های تأمین آب و خاک کشاورزی، شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی طرح‌های کوچک آبی و احیاء قنوات و چشمه سارها، اعتبارات لازم را در بودجه‌های سالانه منظور و از طریق وزارتخانه ذی ربط در اختیار بانک کشاورزی قرار دهد. مبالغ پرداختی به بانک کشاورزی به هزینه‌ی قطعی منظور می‌شود. بانک کشاورزی موظف است از محل تلفیق منابع مذکور با منابع اعتباری سیستم بانکی و منابع حاصل از مشارکت تولیدکنندگان و بهره‌برداران بخش کشاورزی جهت سرمایه‌گذاری در طرح‌هایی که دارای توجیه فنی و اقتصادی هستند، در چارچوب مقررات، تسهیلات اعطاء کند.

در صورت لزوم بخشی از نیازهای اعتباری طرح‌های مذکور که از محل بودجه عمومی دولت تأمین می‌شود، می‌تواند به عنوان کمک بلاعوض تلقی گردد. عناوین و سهم حمایت دولت در قالب کمک بلاعوض و یارانه سود انتظاری در طرح‌های مشمول دریافت این کمک، توسط کمیته‌ی مرکب از وزارتخانه‌های ذی ربط و سازمان برنامه و بودجه تعیین خواهد شد. مبالغ دریافتی از بابت بازپرداخت اقساط تسهیلاتی که از محل

بودجه عمومی تأمین شده است، مجدداً به روش فوق الذکر مورد استفاده قرار می گیرد. ب - به منظور تجهیز منابع برای سرمایه گذاری در بخش کشاورزی هر ساله بخشی از منابع خود را که در بودجه سالیانه مشخص خواهد شد، از طریق دستگاههای ذی ربط به صورت کمک به صندوقهای غیر دولتی توسعه کشاورزی و دامداری و یا به صورت وجوه اداره شده در اختیار صندوقهای مذکور و بانک کشاورزی قرار دهد. ج - در طول سالهای برنامه سوم حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) از تسهیلات اعطایی کلیه بانکهای کشور را با هماهنگی دستگاههای اجرائی ذی ربط به بخش آب و کشاورزی اختصاص دهد. د - تأمین اعتبارات بخش آب و کشاورزی را در اولویت قرارداده و بدون توجه به میزان وصول درآمدهای پیش بینی شده، بطور صد درصد (۱۰۰٪) تخصیص و از طریق خزانه پرداخت نماید.

تبصره ۱- دولت مکلف است به منظور افزایش توان تولید اقتصادی درآمدهای ارزی، درطول برنامه با اتخاذ تدابیر و اقدامات لازم امکان تطبیق الگوی کشت در مناطق مختلف با امکانات و ظرفیت های آبی را فراهم و کارآیی اقتصادی آب را از طریق تخصیص آب به تولید محصولات با نیاز آبی کمتر و بازدهی اقتصادی بیشتر افزایش دهد. آیین نامه اجرائی این تبصره متضمن اهداف کمی، نحوه سازماندهی، تأمین امکانات و هماهنگی دستگاههای اجرائی در سال اول برنامه سوم توسط وزارت نیرو با مشارکت وزارت کشاورزی و جهاد سازندگی و سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲- به منظور حفاظت و سامان دهی نظامهای بهره برداری از منابع آب کشور وزارت نیرو موظف است در طول برنامه اقدامات زیربنایی زیر را به انجام برساند:

۱. توسعه و تجهیز شبکه های آماربرداری از منابع آب کشور از نظر کمی و کیفی.
۲. ایجاد و توسعه شبکه های اندازه گیری منابع آلوده کننده آب و تقویت مبانی مدیریت کیفی آب.
۳. تقویت بازارهای محلی آب.
۴. ایجاد و توسعه شبکه های اندازه گیری مصارف آب در بخش کشاورزی.
۵. تقویت مبانی حقوقی آب متناسب با تحولات مدیریتی و فن آوری.
۶. ایجاد مبانی لازم به منظور استقرار نظامهای بهره برداری مناسب مبتنی بر تقویت مدیریت های محلی آب. آیین نامه اجرائی این ماده شامل شرایط و ضوابط کمک بلاعوض و پرداخت یارانه سود و کارمزد توسط وزارتخانه های ذی ربط، سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصادی و دارائی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۰۷- به دولت اجازه داده می شود به منظور اجرای سیاست های صرفه جویی و هدایت مصرف کنندگان آب کشاورزی برای بهره برداری بهینه، آب را در انهار و شبکه های آبیاری و ایستگاههای پمپاژ و چاههای عمیق و نیمه عمیق براساس الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی نسبت به تدوین و اجرای نظام بهره برداری، مشارکت بخشی غیر دولتی (حقابه داران و مالکان) و ایجاد تشکلهای بهره برداری آب و خاک اقدام نماید و برای این گونه مصرف کنندگان، براساس قانون تثبیت نرخ آب بهای زراعی قیمت گذاری نموده و تحویل دهد.

تبصره. به منظور بهره برداری اصولی از آب و حفظ ارزش واقعی آن و سهولت در نقل و انتقال آن، دولت موظف است نسبت به تهیه و صدور اسناد آب به حقابه داران و مالکان اقدام نماید.

- ماده ۱۰۸- الف. به منظور استفاده از نیروهای متخصص و کارآفرینان بخش آب و کشاورزی با اولویت ساکنین روستاها، دولت مجاز است اراضی بزرگ با مقیاس اقتصادی را در عرصه های منابع طبیعی که قابل احیاء و بهره برداری کشاورزی می باشند، با شرایط مناسب در اختیار آنان قرار دهد و حمایت‌های لازم را از قبیل ایجاد زیربناها و پرداخت تسهیلات به عمل آورد. دولت موظف است ارزش آن قسمت از اراضی ملی و موات و سایر اراضی متعلق به دولت را که برای سرمایه گذاری در طرح‌های مختلف تولیدی به مردم (اعم از حقیقی و حقوقی) واگذار می نماید در ابتدای واگذاری تقویم و بر همان اساس بعد از شروع دوره بهره برداری آن را با اقساط حداکثر پنج ساله دریافت نماید. ارزش احیاء و تبدیل به احسن این اراضی متعلق به بهره بردار بوده و دولت حق ندارد بابت آن وجهی دریافت نماید .
- ماده ۱۰۹ - برای دسترسی بخش آب و کشاورزی به حداکثر رشد پیش بینی شده در برنامه سوم توسعه، منابع و عوامل مؤثر در فعالیتها با اولویت‌های زیر مورد نظر قرار خواهد گرفت :
 - ب . افزایش راندمان آبیاری و بهره وری از آب و افزایش سطح زیر کشت آبی .
 - تبصره . دولت مکلف است از طرق گوناگون و ممکن زیر با اولویت دادن نسبت به پروژه های دیگر استحصال آب :
 - ۱ . ساخت سدهای کوچک متعدد .
 - ۲ . ساخت سدهای بزرگ مخزنی .
 - ۳ . تنظیم مسیر عبور آب با احداث تونل‌های انحرافی و شبکه توزیع مناسب .
 - ۴ . ایستگاه های پمپاژ طراحی شده براساس اصول فنی و مهندسی. از خروج آب از کشور جلوگیری نماید. به صورتیکه در پایان برنامه سوم، میزان استحصال آب از طریق رودخانه های مرزی به حداکثر ممکن خود رسیده و کمترین خروجی را از کشور داشته باشد.

۴-۵- برنامه توسعه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸)

۴-۵-۱- سیاست ها: (ابلاغی ۱۳۸۲/۹/۲۰)

- ۱۹- آمایش سرزمینی مبتنی بر اصول زیر:
 - حفاظت محیط زیست و احیای منابع طبیعی.
 - رفع محرومیت ها، خصوصاً در مناطق روستایی کشور
- ۳۷- ایجاد ساز و کار مناسب برای رشد بهره وری عوامل تولید (انرژی، سرمایه، نیروی کار، آب، خاک و ...)
- ۳۸- تامین امنیت غذایی کشور با تکیه بر تولید از منابع داخلی و تاکید بر خودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی.
- ۴۰- توجه به ارزش اقتصادی، امنیتی، سیاسی و زیست محیطی آب در استحصال، عرضه، نگهداری و مصرف آن.
- مهار آبهایی که از کشور خارج می شود و اولویت استفاده از منابع آبهای مشترک.
- ۴۲- توسعه روستاها.

- ارتقا سطح درآمد و زندگی روستاییان و کشاورزان و رفع فقر، با تقویت زیرساخت‌های مناسب تولید و تنوع بخشی و گسترش فعالیت‌های مکمل به ویژه صنایع تبدیلی و کوچک و خدمات نوین، با تاکید بر اصلاح نظام قیمت گذاری محصولات.

۲-۴-۵- قانون برنامه:

ماده ۱۷- دولت مکلف است، نظر به جایگاه محوری آب در توسعه کشور، منابع آب کشور را با نگرش مدیریت جامع و توأماً عرضه و تقاضا در کل چرخه آب با رویکرد توسعه پایدار در واحدهای طبیعی حوزه‌های آبریز با لحاظ نمودن ارزش اقتصادی آب، آگاه‌سازی عمومی و مشارکت مردم به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی و مدیریت نماید که هدف‌های زیر تحقق یابد:

الف - اجرای مفاد تبصره (۱) ماده (۱۰۶) و ماده (۱۰۷) قانون برنامه سوم توسعه در طول اجرای برنامه چهارم توسعه و با اصلاح ساختار مصرف آب و استقرار نظام بهره‌برداری مناسب و با استفاده از روش‌های نوین آبیاری و کم‌آبیاری، راندمان آبیاری و به تبع آن کارایی آب به ازای یک متر مکعب در طی برنامه بیست و پنج درصد (۲۵٪) افزایش یافته با اختصاص به محصولات با ارزش اقتصادی بالا و استفاده بهینه از آن موجبات افزایش بهره‌وری آب را فراهم سازد.

ب - به‌منظور ایجاد تعادل بین تغذیه و برداشت سفره‌های آب زیرزمینی در دشت‌های با تراز منفی، دولت مکلف است با تجهیز منابع مالی موردنیاز و تمهیدات‌سازهای و مدیریتی، مجوزهای بهره‌برداری در این دشتهای را براساس مصرف معقول (موضوع ماده «۱۹» قانون توزیع عادلانه آب) که با روش‌های نوین آبیاری قابل دسترس است، اصلاح نماید به طوری که تا پایان برنامه چهارم تراز منفی سفره‌های آب زیرزمینی بیست و پنج درصد (۲۵٪) بهبود یابد.

ج - ارزش اقتصادی آب در هر یک از حوزه‌های آبریز، با لحاظ ارزش ذاتی و سرمایه‌گذاری، برای بهره‌برداری حفاظت و بازیافت در برنامه‌های بخش‌های مصرف‌منظور گردد. آیین‌نامه اجرایی این بند در طی سال اول برنامه تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید.

د - به‌منظور تسریع در اجرای طرح‌های استحصال، تنظیم، انتقال و استفاده حداکثر از آب‌های رودخانه‌های مرزی و منابع آب مشترک، دولت موظف است سالانه دو درصد (۲٪) از مجموع اعتبارات طرح‌های تملک دارائی‌های سرمایه‌ای بودجه عمومی را درلوايح بودجه سنواتی تحت برنامه مستقل منظور و در چارچوب موافقتنامه‌های متبادله بین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت نیرو برای اجرای طرح‌های مذکور به‌صورت صددرصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته، هزینه نماید.

ه- طرح‌های انتقال آب بین حوزه‌ای از دیدگاه توسعه پایدار، با رعایت حقوق ذی‌نفعان و برای تأمین نیازهای مختلف مصرف، مشروط به توجیه فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی و منافع ملی موردنظر قرار گیرد.

و - مبادله آب با کشورهای همجوار با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و منافع ملی و توجیه‌های فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی بر اساس طرح جامع آب کشور و با تصویب هیأت‌وزیران به‌عمل آید.

ز - فرهنگ صحیح و منطقی مصرف آب، از طریق تدوین الگوی مصرف بهینه آب، اصلاح تعرفه‌ها برای مشترکین پرمصرف، به تدریج با نصب کنتورهای جداگانه برای کلیه واحدهای مسکونی و اجرای طرح‌های مدیریت مصرف آب

در شهرها و روسه‌ها و تاهای

کشور گسترش یابد.

تبصره - قانون الحاق یک بند و دو تبصره به ماده (۱۳۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۰، ۸، ۶ (موضوع تعیین الگو و هزینه‌های مازاد بر الگوی مصرف آب) برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد.

ح - هماهنگی اعتباری در تهیه و اجرای همزمان طرحهای تأمین آب و طرحهای مکمل نظیر شبکه‌های آبیاری و زهکشی در پائین دست و طرحهای آبخیزداری در بالادست سدهای مخزنی به عمل آید.

ط - برای تداوم اجرای احکام تبصره (۷۶) قانون برنامه دوم توسعه و ماده (۱۰۶) قانون برنامه سوم توسعه و به منظور گسترش سرمایه گذاری، با اولویت در طرحهای شبکه‌های آبیاری، زهکشی و طرحهای تأمین آب که دارای توجیه فنی و اقتصادی هستند، منابع عمومی با منابع بانک کشاورزی و بهره‌برداران تلفیق می‌گردد. در آیین نامه اجرایی این بند که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، چگونگی تعیین عناوین و سهم حمایت دولت مشخص می‌گردد.

ی - برنامه‌های اجرایی مدیریت خشکسالی را تهیه و تدوین نماید.

ک - آیین نامه‌های اجرایی این ماده با پیشنهاد وزارت نیرو و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۸- دولت مکلف است ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون برنامه توسعه بخش کشاورزی و منابع طبیعی را با محوریت خودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی، تأمین امنیت غذایی، اقتصادی نمودن تولید و توسعه صادرات محصولات کشاورزی، ارتقای رشد ارزش افزوده بخش کشاورزی حداقل به میزان رشد پیش‌بینی شده در جدول شماره (۲) بخش هفتم این قانون را تهیه و از طریق انجام اقدامات ذیل به مرحله اجرا در آورد

الف - سرمایه‌گذاری لازم به منظور اجرای عملیات زیربنایی آب و خاک و توسعه شبکه‌های آبیاری و زهکشی در دو میلیون هکتار از اراضی کشاورزی دارای آب تأمین شده.

ماده ۲۰- مواد (۱۰۸)، (۱۲۱)، (۱۲۲) و (۱۳۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹، ۱، ۱۷ و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد.

ماده ۵۹- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و سایر دستگاههای مرتبط به منظور برآورد ارزشهای اقتصادی منابع طبیعی و زیست محیطی و هزینه‌های ناشی از آلودگی و تخریب محیط زیست در فرآیند توسعه و محاسبه آن در حسابهای ملی، نسبت به تنظیم دستورالعمل‌های محاسبه ارزشها و هزینه‌های موارد دارای اولویت از قبیل؛ جنگل، آب، خاک، انرژی، تنوع زیستی و آلودگیهای زیست محیطی در نقاط حساس اقدام و در مراجع ذی‌ربط به تصویب برساند. ارزشها و هزینه‌هایی که دستورالعمل آنها به تصویب رسیده، در امکان سنجی طرحهای تملک دارائی‌های سرمایه‌ای در نظر گرفته خواهد شد.

ماده ۶۹- دولت مکلف است برنامه حفظ، احیاء، اصلاح، توسعه و بهره‌برداری از منابع طبیعی تجدیدشونده را با توجه به اولویت‌های زیر تنظیم و به مورد اجراء بگذارد:

ج - اجرای عملیات آبخیزداری در بیست درصد (۲۰٪) سطح حوزه‌های سدهای در دست اجراء، تمام شده و ده درصد (۱۰٪) حوزه‌های سایر مناطق.

و - اجرای عملیات پخش سیلاب در حوزه‌های شهری، روستائی و سایر اراضی کشاورزی و منابع طبیعی به میزان یک و نیم میلیون هکتار به منظور ایجاد مراتع مشجر، تبدیل اراضی بیابانی به زراعی و تغذیه آبخوانها.

۵-۵- برنامه توسعه پنجم (۱۳۹۰ - ۱۳۹۴)

۵-۵-۱- سیاست ها: (ابلاغی ۱۳۸۷/۱۰/۲۱)

- ۱۹- تأکید بر رویکرد انسان سالم و سلامت همه جانبه با توجه به:
- ۲- ۱۹- ارتقاء شاخصهای سلامت هوا، امنیت غذا، محیط و بهداشت جسمی و روحی.
- ۳- ۱۹- کاهش مخاطرات و آلودگیهای تهدید کننده سلامت.
- ۴- ۱۹- اصلاح الگوی تغذیه جامعه با بهبود ترکیب و سلامت مواد غذایی.
- ۲۶- توجه به ارزش اقتصادی، امنیتی، سیاسی و زیست محیطی آب با تسریع در استحصال، عرضه، نگهداری و مصرف آن و مهار آبهایی که از کشور خارج میشود با اولویت استفاده از منابع آبهای مشترک.

۵-۵-۲- قانون برنامه:

ماده ۷۹- در راستای ارتقاء سهم بهره‌وری در رشد اقتصادی به یک سوم در پایان برنامه و به منظور برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری، راهبری، پایش و ارزیابی بهره‌وری کلیه عوامل تولید از جمله نیروی کار، سرمایه، انرژی و آب و خاک، سازمان ملی بهره‌وری ایران به صورت مؤسسه دولتی وابسته به معاونت با استفاده از امکانات موجود ایجاد می‌شود تا برنامه جامع بهره‌وری کشور شامل شاخصهای استاندارد بهره‌وری و نظام اجرائی ارتقاء بهره‌وری، دربرگیرنده توزیع نقشها و مسؤولیتها در کلیه بخشهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اعم از بخشهای دولتی و غیردولتی، به صورت برنامه لازم‌الاجراء برای تمامی بخشهای یادشده، تدوین نماید و به تصویب هیأت وزیران برساند. تمام دستگاههای اجرائی موظفند از سال دوم برنامه تغییرات بهره‌وری و اثر آن بر رشد اقتصادی مربوط به بخش خود را به طور مستمر منتشر نمایند و سیاستها و متغیرهای اثرگذار بر رشد بهره‌وری را شناسایی کنند تا اثر بهره‌وری از دستگاههای مزبور رشد صعودی داشته باشد. سیاستهای مذکور می‌تواند حاوی سیاستهای تشویقی بخشهای غیردولتی و شرکتهای دولتی باشد.

حداکثر سه درصد (۳٪) از هر مرحله تخصیص اعتبارات هزینه‌ای دستگاههای اجرائی در خزانه نگهداری می‌شود و پرداخت آن به دستگاه منوط به ارائه تأیید معاونت مبنی بر رعایت مصوبات موضوع این ماده و دیگر تکالیف قانونی مربوط به بهره‌وری است.

آئین‌نامه اجرائی این ماده مشتمل بر برنامه پیشنهادی سازمان ملی بهره‌وری ایران به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۴۰- به منظور مدیریت جامع (به هم پیوسته) و توسعه پایدار منابع آب در کشور:

الف - در راستای ایجاد تعادل بین تغذیه و برداشت از سفره‌های آب زیرزمینی در کلیه دشتهای کشور، وزارت نیرو نسبت به اجرای:

- ۱- پروژه‌های سازه‌ای و غیرسازه‌ای در سطح تمامی دشتهای کشور با اولویت دشتهای ممنوعه آبی
- ۲- اقدامات حفاظتی و جلوگیری و مسلوب‌المنفعه نمودن برداشتهای غیرمجاز از منابع آب زیر زمینی در چهارچوب قانون تعیین تکلیف چاههای آب فاقد پروانه

- ۳- نصب کنتورهای حجمی بر روی کلیه چاههای آب محفوره دارای پروانه با هزینه مالکان آن
- ۴- اعمال سیاستهای حمایتی و تشویقی
- ۵- اجرای نظام مدیریتی آب کشور براساس سه سطح ملی، حوضه‌های آبریز و استانی به نحوی اقدام نماید که تا پایان برنامه با توجه به نزولات آسمانی، تراز منفی سفره‌های آب زیرزمینی در این دشتهها نسبت به سال آخر برنامه چهارم حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) (دوازده و نیم درصد (۱۲/۵٪) از محل کنترل آبهای سطحی و دوازده و نیم درصد (۱۲/۵٪) از طریق آبخیزداری و آبخوان‌داری) با مشارکت وزارت جهاد کشاورزی بهبودیافته و با استقرار نظام بهره‌برداری مناسب از دشتههای موضوع این بند اهداف پیش‌بینی‌شده را تحقق بخشد .
- ب - وزارت جهاد کشاورزی طرحهای تعادل بخشی نظیر آبخیزداری، آبخوان‌داری، احیاء قنوت، بهبود و اصلاح روشهای آبیاری و استقرار نظام بهره‌برداری مناسب دشتههای موضوع بند «الف» را به نحوی اجراء نماید که اهداف پیش‌بینی شده تحقق یابد .
- ج - واردات و صادرات آب به کشورهای منطقه و اجرای طرحهای مشترک آبی با کشورهای همجوار با رعایت منافع ملی و توجه‌های فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی با تأیید شورای اقتصاد مجاز است .
- د - واحدهای تولیدی، صنعتی، دامداری، خدماتی و سایر واحدهایی که فاضلاب با آلاینده‌گی بیش از حد مجاز استانداردهای ملی تولید می‌نمایند، موظفند تأسیسات جمع‌آوری فاضلاب، تصفیه و دفع بهداشتی پساب را اجراء نمایند. واحدهای متخلف جریمه می‌شوند .
- ه - دولت موظف است اعتبارات لازم را در قالب بودجه سنواتی به منظور تسریع در اجرای طرحهای استحصال، تنظیم، انتقال و استفاده از حقابه کشور از رودخانه‌های مرزی و منابع مشترک آب منظور نماید .
- ماده ۱۴۱- الف - به منظور افزایش بهره‌وری آب کشاورزی، وزارت نیرو مکلف است نسبت به اصلاح تخصیصها و پروانه‌های موجود آب و تحویل حجمی آب به تشکلهای آبران به‌نحوی اقدام نماید که سالانه حداقل یک درصد (۱٪) از حجم آب مصارف موجود به ویژه در دشتههای با بیلان آب زیرزمینی منفی کاهش یابد تا آب صرفه‌جوئی شده در جهت توسعه اراضی جدید بخش کشاورزی یا سایر مصارف با روشهای نوین آبیاری مورد استفاده قرار گیرد .
- ب - وزارت نیرو مکلف است تا پایان برنامه به تدریج نسبت به صدور سند بهره‌برداری آب برای تمامی حقابه‌داران و دارندگان مجوز تخصیص آب اقدام نماید .
- مبادله این اسناد با اطلاع وزارت نیرو (شرکتهای آب منطقه‌ای) و با رعایت قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغات و اصلاحات بعدی آن و همچنین رعایت حفظ سطح کشت در بازارهای محلی مجاز است .
- ج - دولت مکلف است در تهیه و اجرای همزمان طرحهای تأمین آب و طرحهای مکمل نظیر احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی و تجهیز و نوسازی اراضی پایین‌دست و طرحهای حفاظت خاک و آبخیزداری در حوزه‌های بالادست سدهای مخزنی هماهنگی لازم به عمل آورد .
- د - دولت شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی اراضی آبخور سدهای احداث‌شده را گسترش دهد به نحوی که سالانه حداقل بیست واحد درصد نسبت به عملکرد طرحهای سال قبل افزایش یابد .
- ماده ۱۴۲- به منظور تقویت بازارهای محلی و منطقه‌ای و توجه به ارزش آب :

الف - به وزارت نیرو اجازه داده می شود خرید آب استحصالی و پساب تصفیه شده از سرمایه گذاران اعم از داخلی و خارجی، آب مازاد ناشی از صرفه جویی حقابه داران در بخشهای مصرف و همچنین هزینه های انتقال آب توسط بخش غیردولتی را با قیمت توافقی یا با پرداخت یارانه بر اساس دستورالعمل مصوب شورای اقتصاد، تضمین نماید .

ب - سرمایه گذاری و مالکیت، مدیریت و بهره برداری سدها و شبکه های آبرسانی با حفظ کلیه حقوق حقابه بران، توسط بنگاهها و نهادهای عمومی غیردولتی و بخشهای تعاونی و خصوصی با رعایت سیاستهای کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون مربوط مجاز است .

ج - به منظور جمع آوری آبهای سطحی و هرز آبهای پراکنده و نیز استفاده و جمع آوری نزولات آسمانی در فصلهای غیرزرعی برای بهبود کشاورزی، وزارت نیرو موظف است در دو سال اول برنامه نسبت به احیاء آب بندانه های شناخته شده اقدام و در صورت نیاز آب بندانه های جدید احداث نماید .

ماده ۱۴۳- به منظور حفظ ظرفیت تولید و نیل به خودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی گسترش کشاورزی صنعتی و دانش بنیان، فراهم نمودن زیرساختهای امنیت غذایی و ارتقاء ارزش افزوده بخش کشاورزی بر مبنای ملاحظات توسعه پایدار سالانه به میزان هفت درصد (۷٪) نسبت به سال ۱۳۸۸ در طول برنامه اقدامات زیر انجام می شود :

الف - ارتقاء راندمان آبیاری بخش به حداقل چهل درصد (۴۰٪) در سال آخر برنامه از طریق اجرای عملیات زیربنایی آب و خاک از جمله طرحهای تجهیز و نوسازی، توسعه شبکه ها، زهکشها و روشهای نوین آبیاری و اجرای عملیات به زراعی و به نژادی

ب - تحویل آب مورد نیاز کشاورزان به صورت حجمی براساس الگوی کشت هر منطقه و با استفاده از مشارکت بخش غیردولتی

ج - ارتقاء شاخص بهره وری مصرف آب در بخش کشاورزی و افزایش تولید محصول به ازاء واحد حجم مصرفی
د - گسترش مبارزه تلفیقی با آفات و بیماریهای گیاهی، مصرف بهینه سموم، کودشیمیایی، مواد زیست شناختی (بیولوژیکی) و داروهای دامی و همچنین مبارزه زیست شناختی (بیولوژیکی) و توسعه کشت زیستی (ارگانیک) مدیریت تلفیقی تولید و اعمال استانداردهای ملی کنترل کیفی تولیدات و فرآورده های کشاورزی در راستای پوشش حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) سطح تولید تا پایان برنامه

ز - ترویج استفاده از کودهای آلی و زیستی (ارگانیک) در سطح مزارع و باغهای کشور حداقل در سقف یارانه سال آخر برنامه چهارم و افزایش میزان مصرف این گونه کودها به سی و پنج درصد (۳۵٪) کل کودهای مصرفی در پایان برنامه

ح - صدور سند مالکیت کلیه اراضی کشاورزی توسط سازمان ثبت اسناد و املاک کشور تا پایان برنامه
ماده ۱۴۸ - دولت مکلف است جهت اصلاح الگوی بهره برداری از جنگلها، مراتع و آب و خاک اقدامات زیر را انجام دهد :

و - اجرای عملیات آبخیزداری تا سطح هشت میلیون هکتار تا پایان برنامه

ز - اجرای عملیات بیابان زدایی و کنترل کانونهای بحران

۶-۵- برنامه توسعه ششم (۱۳۹۶ - ۱۴۰۰)**۶-۵-۱- سیاست ها: (ابلاغی ۱۳۹۴/۴/۹)**

مواد مرتبط در خصوص منابع آب و خاک کشاورزی عبارتند از:

۱۹- تقسیم کار و تعیین نقش ملی در مناطق، استان‌ها، نواحی و سواحل و جزایر کشور با رعایت الزامات آن در چارچوب سیاست‌های کلی مربوط، به‌منظور افزایش تولید ثروت ملی و حمایت دولت از سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته و روستایی.

۲۰- اتخاذ برنامه‌ها و اقدامات اجرایی جهت توسعه‌ی روستایی کشور برای تثبیت جمعیت و تشویق مهاجرت به مناطق روستایی و عشایری (کانون تولید و ارزش‌آفرینی) با برنامه‌ریزی و مدیریت بهینه در سطح ملی، منطقه‌ای و محلی، تعیین سهم واقعی در توزیع منابع و ارتقاء شأن و منزلت اجتماعی، ایجاد فرصت‌های جدید اقتصادی و حمایت‌های ویژه از فعالیت‌های کارآفرینی و اشتغال‌زایی مزیت‌دار بومی و مقاوم‌سازی تأسیسات و زیرساخت‌ها و اماکن روستایی با تأکید بر بند ۹ سیاست‌های کلی کشاورزی.

۶-۵-۲- قانون برنامه:

ماده ۳۱- دولت موظف است برای حصول اهداف بندهای ششم و هفتم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در جهت تأمین امنیت غذایی و نیل به خودکفایی در محصولات اساسی زراعی، دامی و آبی به میزان نود و پنج درصد (۹۵٪) در پایان اجرای قانون برنامه و افزایش تولیدات کشاورزی به‌ویژه محصولات دارای مزیت صادراتی، رسیدن به تراز تجاری مثبت، تقویت و تکمیل زنجیره‌های تولید و توسعه صادرات و ارتقای بهره‌وری آب و خاک کشاورزی اقدامات زیر را جهت حصول به شاخص‌های کمی به شرح مندرج در جداول ذیل انجام دهد:

الف- توسعه کشاورزی حفاظتی، توسعه کشت نشایی، به‌نژادی و به‌زراعی، تولید و تأمین و به‌کارگیری ارقام مقاوم، خوداتکایی در تولید بذر و نهال، افزایش ضریب ماشینی کردن سالانه حداقل دوازده صدم (۱۲/۰) اسب بخار در هکتار پ- افزایش تولید محصولات راهبردی و تبدیل پانصد هزار هکتار از اراضی شیبدار به باغات

جدول شماره ۵- اهداف کمی راهبرد ارتقای بهره‌وری آب و خاک کشاورزی صرفه‌جویی در مصرف آب کشاورزی و اعمال مدیریت تقاضا

سالهای برنامه ششم					وضعیت در پایان سال ۱۳۹۳	هدف کمی	
سال پنجم	سال چهارم	سال سوم	سال دوم	سال اول		واحد	عنوان
۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۲۶۰۰ (تجمعی)	هزار هکتار	توسعه سامانه‌های نوین آبیاری و احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی
۳۷۵	۳۲۵	۲۸۰	۲۲۰	۱۸۰		تعداد تشکل	ایجاد و ساماندهی تشکلهای آب‌بران
۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۳۲۰	هزار هکتار	اصلاح و بهبود خاک کشاورزی

ماده ۳۲-

ب- دولت مکلف است اقدامات ذیل را به عمل آورد:

- ۲- اصلاح و بهبود خاک کشاورزی و افزایش کربن (ماده آلی) خاک به میزان سالانه پانصد هزار هکتار
- ۴- اختصاص معادل ریالی ده درصد (۱۰٪) ورودی سالانه صندوق توسعه ملی نزد بانک عامل مطابق ضوابط صندوق جهت پرداخت تسهیلات به متقاضیان غیردولتی سرمایه‌گذار بخش کشاورزی، صنایع تبدیلی و تکمیلی این بخش، محیط زیست مرتبط با بخش کشاورزی و منابع طبیعی و احداث بندهای انحرافی و سدهای کوچک مطابق بند (۴-۱۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم و در چهارچوب اساسنامه صندوق توسعه ملی
- د- تولید و پخش برنامه‌های آموزشی، ترویجی، مدیریت مصرف آب، بهبود کمی و کیفی محصولات کشاورزی و فرآوری تولیدات، حفاظت از محیط‌زیست و منابع طبیعی کشور، بهره‌وری و انتقال یافته‌های علمی به بهره‌برداران، به سفارش و تأمین مالی وزارت جهاد کشاورزی توسط سازمان صدا و سیما
- ماده ۳۵- دولت مکلف است به‌منظور مقابله با بحران کم‌آبی، رهاسازی حق‌آبه‌های زیست‌محیطی برای پایداری سرزمین، پایداری و افزایش تولید در بخش کشاورزی، تعادل‌بخشی به سفره‌های زیرزمینی و ارتقای بهره‌وری و جبران تراز آب، به‌میزانی که در سال پایانی اجرای قانون برنامه یازده میلیارد متر مکعب شود، اقدامات زیر را به عمل آورد:
- الف- افزایش عملکرد در واحد سطح و افزایش بهره‌وری در تولید محصولات کشاورزی با اولویت محصولات دارای مزیت نسبی و ارزش صادراتی بالا و ارقام با نیاز آبی کمتر و سازگار با شوری، مقاوم به خشکی و رعایت الگوی کشت مناسب با منطقه
- ب- توسعه روشهای آبیاری نوین، اجرای عملیات آب و خاک (سازه‌ای و غیرسازه‌ای)، توسعه آب‌بندها و سامانه (سیستم) های سطوح آبیگر حداقل به میزان ششصد هزار هکتار در سال
- تبصره- برای توسعه روشهای آبیاری نوین حداقل هشتاد و پنج درصد (۸۵٪) هزینه‌ها به‌عنوان کمک بلاعوض توسط دولت در قالب بودجه سالانه تأمین و پرداخت می‌شود.
- پ- حمایت از توسعه گلخانه‌ها و انتقال کشت از فضای باز به فضای کنترل‌شده و بازچرخانی پسابها، مدیریت آبهای نامتعارف و مدیریت آب مجازی
- ت- طراحی و اجرای الگوی کشت با تأکید بر محصولات راهبردی و ارتقای بهره‌وری آب در چهارچوب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و تأمین منابع و الزامات مورد نیاز در قالب بودجه سالانه و اعمال حمایت و مشوق‌های مناسب فقط در چهارچوب الگوی کشت
- ث- احیاء، مرمت و لایروبی قنوات به میزان سالانه پنج‌درصد (۵٪) وضع موجود در طول اجرای قانون برنامه با تأکید بر فعالیت‌های آبخیزداری و آبخوانداری برای احیای قنوات
- ج- برق‌دار کردن چاههای کشاورزی دارای پروانه بهره‌برداری
- تبصره- منابع مورد نیاز اجرای این بند از محل صرفه‌جویی در مصرف سوخت‌های فسیلی موضوع ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ تأمین می‌گردد.
- ح- نصب کنتور هوشمند و حجمی آب با اعطای تسهیلات از وجوه اداره‌شده بر روی چاههای دارای پروانه بهره‌برداری تا پایان اجرای قانون برنامه
- خ- استفاده از آب استحصالی سدها، با اولویت تأمین آب شرب مورد نیاز در حوضه آبریز محل استقرار سد

د- تأمین حقابه کشاورزان از رودخانه‌ها، چشمه‌ها و قنات‌ها از آب سدهای احداثی بر روی این رودخانه‌ها، قنات‌ها و چشمه‌ها

ماده ۳۸- دولت موظف است اقدامات زیر را جهت حفاظت از محیط‌زیست به عمل آورد:

خ- اجرای عملیات آبخیزداری و حفاظت از خاک و آبخوان حداقل در سطح ده میلیون هکتار

د- بیابان‌زدایی و کنترل کانون‌های بحرانی آن حداقل در سطح یک میلیون و یکصد و چهل هزار هکتار

ذ- تهیه نقشه‌های حدنگاری (کاداستر) منابع طبیعی حداقل یکصد و چهارده میلیون هکتار و اراضی کشاورزی حداقل بیست میلیون هکتار با رعایت قانون حدنگار (کاداستر)

۶- قوانین موضوعی آب

۶-۱- قانون راجع به قنات (مصوب ۱۳۰۹/۶/۶)

ماده اول - اگر کسی مالک چاه قنات یا مجرای آبی در ملک غیر و یا در اراضی مباحه باشد تصرف صاحب چاه یا صاحب مجری در چاه و مجری فقط من حیث مالکیت قنات و مجری و برای عملیات مربوط به قنات و مجری خواهد بود و صاحب ملک می‌تواند در اطراف چاه و مجری و یا اراضی واقع بین دو چاه تا حریم چاه و مجری هر تصرفی که بخواهد بنماید مشروط بر این که تصرفات او موجب ضرر صاحب قنات یا مجری نشود و نیز در اراضی مباحه واقع در اطراف چاه یا مجری و یا بین دو چاه اشخاص دیگر هم می‌توانند با رعایت حریم که به موجب قانونی مدنی معین است و سایر مقررات مربوطه به اراضی مباحه تصرفاتی بنمایند که موجب ضرر صاحب قنات یا صاحب مجری نباشد.

ماده دوم - هرگاه کسی مالک چاه قنات یا مجرای آبی در ملک غیر باشد صاحب ملک حق ندارد صاحب مجری و یا صاحب چاه را از پاک کردن مجری یا چاه قنات خود ممانعت نماید اگر چه قنات یا مجرای آن بئر باشد لیکن در صورتی که چاه قنات یا مجرای آن در داخله شهرها و یا داخله قصبات و یا در ابنیه و یا منازل واقع در غیر شهرها و قصبات و یا در معابر عمومی باشد صاحب ملک یا متصدی آن می‌تواند صاحب قنات یا مجری را به برداشتن لات و غیره که از چاه یا مجری خارج می‌شود اجبار کند.

ماده سوم - در املاک مزروعی مطلقاً و در باغات دهات و باغات قصبات و باغات خارج از شهرها مشروط بر این که عرفاً اطلاق منزل به آنها نتوان کرد هرگاه کسی بخواهد چاه یا استخر یا مجرای قناتی احداث نماید یا برای اصلاح یا تکمیل قناتی چاه یا مجرائی ایجاد کند صاحبان املاک مذکور، حق ندارند (مشروط بر این که رعایت حریم شده باشد) جلوگیری نمایند ولی باید قیمت عادلانه زمین و اعیان آن که چاه و استخر و مجرای جدید در آنجا حفر می‌شود قبلاً تأدیه گردد و به علاوه صاحب ملک حق دارد تقاضا کند که صاحب چاه تعهد نماید برای جلوگیری از خطرات روی چاه را بپوشاند. هرگاه در موضوع این که بازبودن روی چاه برای صاحب ملک خطراتی دارد یا خیر اختلاف باشد محکمه پس از رسیدگی حکم مقتضی صادر خواهد نمود. در مورد املاک غیر قابل انتقال مثل موقوفات زمینی که چاه یا استخر یا مجرای جدید باید در آنجا حفر شود در مقابل حق الارض عادلانه به صاحب قنات یا مجری اجازه حفر چاه یا استخر و یا مجری داده می‌شود.

ماده چهارم - هرگاه کسی برای کشیدن زه آب و خشکانیدن باطلاق متعلق به خود و یا برای بستن سد و یا سیل برگردان و یا جداکردن آب از رودخانه و یا رد کردن جوی از رو یا زیر قنات یا مجری محتاج به تصرف در ملک غیر

باشد و نتواند با صاحب زمین در فروش یا اجاره زمین تراضی نماید محکمه حکم می‌دهد که صاحب زمین اراضی لازمه را در مقابل قیمت عادلانه واگذار نماید و یا در مقابل مال الاجاره عادلانه و به مدتی که محکمه معین می‌نماید و باید متناسب با انجام امور مزبور فوق باشد اجاره دهد. اختیار هریک از دو شق فوق با صاحب زمین خواهد بود مگر در موارد املاک غیر قابل انتقال که متصدی آن باید فقط حق الارض بگیرد.

تبصره - در مواقعی که دولت از نقطه نظر مصالح عمومی یکی از اعمال مذکور در ماده فوق را بخواهد به عنوان حاکمیت انجام دهد مورد تابع مقررات قانون مخصوص خواهد بود.

ماده پنجم - در مورد مواد فوق اشخاصی که از اجبار صاحب زمین به فروش یا اجاره زمین استفاده می‌نمایند مسؤول مخارج ساختن تاسمانهای لازمه و مخارج دیگر از این قبیل و به طور کلی مسؤول هر خسارت دیگری نیز خواهند بود که از عملیات آنها برای صاحب زمین ایجاد می‌شود.

ماده ششم - در هر موردی که راجع به لزوم تصرف در ملک غیر و یا حدوث ضرر به نحو مذکور در ماده ۵ و یا تعیین قیمت و مال الاجاره عادلانه و حق الارض بین طرفین تراضی حاصل نشود تشخیص امر و یا تعیین قیمت و خسارت و یا میزان مال الاجاره و حق الارض موافق اصول محاکمات حقوقی به وسیله اهل خبره به عمل خواهد آمد.

ماده هفتم - هرگاه زمینی که چاه یا مجری یا استخر باید در آن جا کنده شود یا یکی از عملیات مذکور در ماده ۴ باید در آن صورت بگیرد از اراضی خالصه باشد وزارت مالیه مکلف است زمینی را که لازم است به قیمت عادلانه به صاحب قنات بفروشد.

ماده هشتم - مفاد ماده ۵۹۴ قانون مدنی در مورد قنات بائره نیز مجری خواهد بود مشروط بر این که شریک یا شرکاء حاضر برای شرکت در مخارج تنقیه مالک بیش از نصف قنات باشند و در این صورت تعیین قیمت و یا مال الاجاره و غیره بسته به نظر محکمه‌ای است که عنداللزوم به وسیله اهل خبره معین می‌نماید.

ماده نهم - هرگاه مالک قنات بائر و متروک بخواهد قنات یا رشته جدید احداث کند مالک زمین مختار است بجای قیمت عادلانه اراضی که برای حفر چاه‌های جدید لازم است تقاضا کند که مالک قنات بائر و متروک چاه‌های متروکه را مسطح کرده به مالک اراضی واگذار نماید.

ماده دهم (الحاقی ۱۳۱۳/۶/۱۳) - هرگاه اشخاص متعدد در رودخانه و یا در نهر و یا چشمه و یا قناتی برای مشروب ساختن اراضی معینی حقا به داشته باشند و یک یا چند نفر از آنها بخواهند از حق مزبور برای مشروب نمودن زمین دیگری با تغییر مجرای اختصاصی استفاده کنند شرکاء دیگر آب یا مجری حق ممانعت نخواهند داشت مشروط بر این که از این اقدام ضرری متوجه اشخاص ذی‌حق نشود. در مورد این ماده اهل خبره معین می‌کنند که چه مقدار آب و یا چه مقدار از زمان استفاده باید به علت استفاده کردن از آب در نقطه پائین تر کاسته شود مگر این که در تعیین مقدار مزبور بین شرکاء اختلافی موجود نباشد.

۲-۶- قانون تکمیل قانون قنوات (مصوب ۱۳۱۳/۶/۱۳)

ماده واحده - ماده ذیل در تحت نمره ۱۰ تصویب و به قانون راجع به قنوات مصوب ۶ شهریور ماه ۱۳۰۹ اضافه می شود.

ماده ۱۰ - هر گاه اشخاص متعدد در رودخانه و یا نهر و یا چشمه و یا قناتی برای مشروب ساختن اراضی معینی حقا به داشته باشند و یک یا چند نفر از آنها بخواهند از حق مزبور برای مشروب نمودن زمین دیگری با تغییر مجرای اختصاصی استفاده کنند شرکاء دیگر آب یا مجرا حق ممانعت نخواهند داشت مشروط بر این که از این اقدام ضرری متوجه اشخاص ذیحق نشود در مورد این ماده اهل خبره معین می کنند که چه مقدار آب و یا چه مقدار از زمان استفاده کردن از آب در نقطه پایین تر کاسته شود مگر این که در تعیین مقدار مزبور بین شرکاء اختلافی موجود نباشد این قانون که مشتمل بر یک ماده است در جلسه سیزدهم شهریور ماه یک هزار و سیصد و سیزده شمسی به تصویب مجلس شورای ملی رسید.

۳-۶- قانون اجازه تأسیس بنگاه آبیاری (مصوب ۱۳۲۲/۲/۲۹)

ماده ۱ - برای توسعه و اصلاح امور آبیاری کشور بنگاه مستقلی تحت نظارت وزارت کشاورزی به نام بنگاه مستقل آبیاری تأسیس می شود.

ماده ۲ - دولت مکلف است از سال ۱۳۲۲ تا سال ۱۳۳۲ سالیانه مبلغ ۴۵ میلیون ریال برای توسعه امور آبیاری در بودجه مخارج غیر مستمر کشور منظور داشته و به چهار قسط متساوی در ۱۵ فروردین - ۱۵ مرداد - ۱۵ خرداد - ۱۵ مهر ماه هر سال در بانک کشاورزی و پیشه و هنر به اختیار بنگاه مستقل آبیاری بگذارد.

ماده ۳ - هر مبلغ از این اعتبار سالیانه که در آخر هر سال به مصارف مندرجه در این قانون نرسد در سالهای بعد بدون اینکه به صرفه جویی برود مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

ماده ۴ - بنگاه مستقل آبیاری موظف است ساختمانهای آبیاری و زهکشی که تاکنون نقشه های آنها حاضر شده یا سایر عملیات آبیاری را که در مدت ده سال بررسی آنها تکمیل و اجرای آنها لازم شمرده شود به ترتیب الایم فالایم عملی نماید و سازمان مخصوصی جهت بررسی امور آبیاری در کلیه کشور تشکیل دهد تا به تدریج هر اقدامی که برای توسعه آبیاری ممکن باشد مورد بررسی کامل قرار گیرد و برای استفاده از آبهای زیر زمینی و احداث چاه آرتزین متخصصین مخصوصی استخدام نماید که به مطالعه علمی پرداخته و همینکه در یک نقطه بررسی تکمیل و نقشه های لازم تهیه شد شروع به عمل نماید.

تبصره - تشخیص تقدم و تأخر عملیات آبیاری در نقاطی که فاقد آبیاری هستند و استعداد زراعتی دارند بر حسب پیشنهاد وزارت کشاورزی و تصویب هیأت وزیران خواهد بود.

ماده ۵ - هر موقع که اشخاص یا مالکین بخواهند در نقطه ای به عملیات آبیاری یا زهکشی یا سدسازی و امثال آن به هزینه خود اقدام کنند می توانند از بنگاه آبیاری تقاضای کمک فنی نمایند بنگاه مزبور موظف است به وسیله متخصصین خود محل منظور را معاینه و از لحاظ امکان فنی مورد بررسی مقدماتی قرار داده و هزینه تقریبی آن را نیز تعیین و به داوطلبان مراتب را اطلاع دهد و چنانچه متقاضی به خواهد اقدام و عملیات به مباشرت بنگاه کل آبیاری بشود سرمایه لازم را باید به بنگاه پرداخته یا تعهد نماید و در صورتی که کار باید به وسیله شرکتی انجام شود شرکت آن را نیز تأسیس نمایند پس از آنکه این اقدامات به عمل آمد و شرکت تأسیس و سرمایه فراهم شد

بنگاه آبیاری موظف خواهد به هزینه خود نقشه برداری کامل و تهیه طرحهای لازم و دفاتر فنی را انجام داده و به رایگان به شخص یا شرکتی که تعهد انجام عمل را نموده واگذار نماید.

تبصره - لزوم و به مورد بودن تقاضای هر شخص یا مالکی باید قبلاً از طرف اداره کشاورزی محل بررسی و تصدیق شده باشد هزینه مسافرت کارشناس برای بررسی ملک مورد تقاضا به عهده تقاضاکننده خواهد بود. ماده ۶ - بنگاه مستقل آبیاری می تواند بهاء آب زمینهایی که به خرج خود یا شرکتهای و بر اثر عملیات آبیاری و زهکشی مشروب می شوند طبق ارزش و قیمت معمول در هر محل با رعایت حال کشاورزان دریافت نماید. در مواردی که از آب برای مشروب کردن شهرها یا کارهای غیر زراعتی از قبیل آسیاب و آبدنگ و تولید نیروی برق و غیره استفاده شود بهاء آب به تراضی بنگاه آبیاری و مصرف کننده تعیین و وصول خواهد شد.

ماده ۷ - درآمد حاصل از تأسیسات آبیاری برای توسعه آبیاری کشور اختصاص داده می شود از حیث جمع و خرج علاوه بر اعتبار مصوب در این قانون در بودجه سالیانه کشور منظور خواهد گردید و در خاتمه مدت ده سال آنچه از این حساب بابت اصل سرمایه یا درآمدهای سنواتی باقی بماند برای توسعه آبیاری و زهکشی به طریق مذکور در ماده ۲ به بنگاه مستقل آبیاری پرداخته خواهد شد.

ماده ۸ - از درآمد هر گونه عملیات آبیاری و زهکشی که به طریق مذکور در ماده ۶ وصول بشود ۱۰ درصد برای اصلاح و ترفیه زندگانی دهقانان خاصه امور بهداشت و فرهنگی آنها و اصلاحات کشاورزی در همان حوزه به مصرف خواهد رسید وزارتخانه های مربوط ترتیب اجرای این عمل را با بنگاه آبیاری خواهند داد.

ماده ۹ - بنگاه مستقل آبیاری مکلف است برای انجام عملیات آبیاری و زهکشی هر نقطه شرکتهایی با سرمایه بنگاه و سرمایه مالکین تشکیل دهد. ولی چنانچه پس از خاتمه عمل مالکین یا اشخاص دیگری حاضر باشند که تمام یا قسمتی از سهام دولت را خریداری نمایند بنگاه آبیاری مجاز است با تصویب هیأت وزیران سهام خود را به مصرف فروش برساند و مبلغ حاصله از فروش سهام را نیز طبق ماده ۷ برای امور آبیاری تخصیص دهد. در خرید سهام مالکینی که از آب استفاده می کنند حق تقدم خواهند داشت. و همچنین بنگاه آبیاری می تواند سهام شرکاء دیگر را با رضایت آنها از محل اعتبارات آبیاری خریداری نماید. بهای آبی که از طرف شرکتهای باید وصول شود طبق ماده ۶ توسط بنگاه آبیاری تعیین و شرکتهای به هیچ وجه حق تجاوز از آن میزان را نخواهند داشت. چنانچه شرکت راجع به قیمت آب و مقررات تنظیمی آبیاری تخلف نماید بنگاه آبیاری می تواند تمام سهام را به خود منتقل نموده و قیمت سهام را مطابق نرخ فروش اولیه به شرکت یا صاحبان سهام بپردازد.

ماده ۱۰ - نظارت در کلیه امور آبیاری کشور از قبیل تأسیسات آبیاری ساختمانها تقسیم آب رودخانه ها و انهار عمومی و استخرهای عمومی و چشمه سارهای عمومی که آب آنها به مصرف زراعت می رسد با رعایت قانون مدتی به مقدار حقا به و مطابق معمول هر محل به عهده بنگاه آبیاری است.

ماده ۱۱ - برای حسن جریان و تنظیم و تقسیم آنها و نگاهداری سدها و مخزنها و انهار عمومی و آب بند آنها و استخرها و قنواتی که صاحبان متعدد دارند بنگاه آبیاری مجاز است هیأت هایی از مالکین و حقا به برها تشکیل دهد و صندوقهای مخصوصی برای تأمین این منظور ایجاد نماید. کلیه مالکین و حقا به برها موظف خواهند بود به نسبت آبی که از آن استفاده می کنند یا مالک هستند سالیانه مبلغی به میزانی که به تشخیص این هیأت ها معین خواهد شد به صندوق مزبور بپردازند تا در موارد لزوم تحت نظر خود هیأت ها به مصرف مرمت سدها و انهار و ساختمان مقسم ها و تعمیر قنوات و غیره برسد پرداخت هر مبلغ هزینه از این محل جز برای انجام منظور مذکور در این ماده ممنوع است

۴-۶- قانون اصلاح قانون تأسیس بنگاه آبیاری و امور مربوط به آبیاری کشور (مصوب ۱۳۳۴/۵/۱۱)

ماده اول - بنگاه مستقل آبیاری که به موجب قانون اجازه تأسیس بنگاه آبیاری مصوب ۲۹ اردیبهشت ماه ۱۳۲۲ به منظور توسعه و اصلاح امور آبیاری کشور و نظارت در آن تحت نظر وزارت کشاورزی تأسیس شده است دارای شخصیت حقوقی بوده وظایف و اختیارات مندرج در این قانون را دارا می‌باشد.

ماده دوم - دولت مکلف است از سال ۱۳۳۴ به بعد اعتبارات مورد نیاز بنگاه آبیاری را در بودجه کل کشور پیش‌بینی نماید و حداقلی که به بنگاه مزبور می‌پردازد ۶۰۰ میلیون ریال در سال خواهد بود.

تبصره ۱- دولت اعتبارات بنگاه مستقل آبیاری را از تاریخ ۳۲/۲/۲۹ تا آخر سال ۱۳۳۳ بر اساس قانون اجازه تأسیس بنگاه آبیاری مورخ ۱۳۲۲/۲/۲۹ می‌پردازد.

تبصره ۲- هر مبلغ از این اعتبار سالیانه که در آخر هر سال به مصارف مندرجه در این قانون نرسید در سالهای بعد بدون این که به صرفه‌جویی برود مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

ماده سوم - نظارت در امور آبیاری از قبیل تأسیسات آبیاری - ساختمان - تقسیم آب رودخانه‌ها و انهار عمومی و استخرهای عمومی و چشمه‌های سارهای عمومی که مالک یا مالکین خاصی نداشته باشند به عهده بنگاه مستقل آبیاری است بنگاه مستقل آبیاری همچنین به منظور تثبیت میزان سهمیه آب و حق‌الشرب کسانی که از منابع آب استفاده می‌کنند مکلف است به تدریج میزان سهم آب (مجری‌المیاه) و حق‌الشرب را تا مأخذ تصرفات و سوابق موجود مطابق معمول محل تشخیص و در دفاتر مخصوص به نام دفاتر ثبت سهم آب درج نماید.

تبصره ۱- بدیهی است عملیات فوق‌نیاستی به هیچ وجه من‌الوجوه محل حقوق مکتسبه اشخاصی که به ثبت رسیده و ثبت آن صورت قطعی گرفته است بشود و یا به نحوی از انحاء با در نظر گرفتن قانون قنوت در آن تصرف و تغییراتی بدهد.

تبصره ۲- در منابع آب و رودخانه‌ها را که بنگاه مستقل آبیاری به منظور ازدیاد و با حسن استفاده از آب تأسیساتی دایر می‌کند اضافه آبی که از این طریق حاصل می‌شود با حفظ حقوق مالکین متعلق به بنگاه آبیاری است و نحوه استفاده از آن به موجب آیین‌نامه‌ای است که پس از تصویب کمیسیونهای کشاورزی مجلسین به موقع اجراء گذارده شود.

تبصره ۳- مادامی که از طرف بنگاه مستقل آبیاری یا وزارت کشاورزی اقداماتی به احداث سد یا آب‌بندیهای بزرگ و کوچک و اصلاح رودخانه‌های عمومی بر اساس فنی و با رعایت ماده ۳ این قانون به عمل نیامده تبدیل و تقسیم و حق‌الشرب در رودخانه‌های مزبور بر حسب معمول و مرسوم دیرینه محلی خواهد بود. وزارت کشاورزی و بنگاه مستقل آبیاری و سایر مقامات صلاحیتدار نظارت اصولی در اجرای عرف محل خواهند داشت.

ماده چهارم - آبهایی که مورد استفاده قرار نگرفته و به هدر می‌رود در اختیار بنگاه مستقل آبیاری خواهد بود که رأساً یا توسط مالکین و یا اشخاص و شرکتهای مورد استفاده کامل قرار دهد.

ماده پنجم - استفاده از آب رودخانه به وسیله ساختمان سد و یا نصب تلمبه از منابع آبهای سطحی با توجه به حقابه‌های موجود باید با اجازه قبلی بنگاه مستقل آبیاری باشد. استفاده از آبهای زیرزمینی تابع قانون آبهای زیرزمینی خواهد بود.

ماده ششم - بنگاه مستقل آبیاری موظف است ساختمانهای آبیاری و زهکشی را که تاکنون نقشه‌های آنها حاضر شده یا بعداً به تدریج تکمیل و آماده خواهد شد یا سایر عملیات آبیاری را که بررسی آنها تکمیل و اجرای آنها لازم شمرده شود به تدریج عملی نماید.

ماده هفتم - بنگاه مستقل آبیاری مجاز است برای انجام عملیات آبیاری و یا زهکشی هر نقطه شرکتهایی با سرمایه بنگاه و سرمایه مالکین تشکیل دهد ولی چنانچه پس از خاتمه عمل مالکین و یا اشخاص دیگری حاضر باشند که تمام یا قسمتی از سهام دولت را خریداری نمایند بنگاه آبیاری مجاز است طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید سهام خود را به مصرف فروش برساند و مبلغ حاصله از فروش سهام را بر طبق ماده ششم برای امور آبیاری تخصیص دهد در خرید سهام مالکین محل که از آب استفاده می‌کنند حق تقدم خواهند داشت و همچنین بنگاه آبیاری می‌تواند سهام شرکاء دیگر را با رضایت آنها خریداری نماید.

بهای آب حاصل از تأسیسات آبیاری با توجه به هزینه انجام شده با سود حداکثر ۱۲٪ بوده و توسط بنگاه آبیاری تعیین و شرکتهای یا اشخاص و یا بنگاه‌ها به هیچ وجه حق تجاوز از آن میزان را نخواهند داشت چنانچه شرکت یا اشخاص از مقررات بنگاه آبیاری تخلف نموده و یا بهای آب تعیین شده را مراعات نمایند بنگاه آبیاری می‌تواند با نظر کمیسیون مرکب از نمایندگان بنگاه مستقل آبیاری نماینده صاحبان سهام و مأمور عالی‌رتبه قضایی محل موضوع تخلف را رسیدگی و رأی کمیسیون نسبت به جرایم قطعی است.

ماده هشتم - هر موقع که اشخاص و یا مالکین بخواهند در نقطه‌ای به عملیات آبیاری یا زهکشی یا سدسازی و امثال آن به هزینه خود اقدام کنند می‌توانند از بنگاه آبیاری تقاضای کمک فنی نمایند. بنگاه مزبور موظف است به وسیله متخصصین خود محل منظور را معاینه و از لحاظ امکان فنی مورد بررسی مقدماتی قرار داده و هزینه تقریبی آن را نیز تعیین و به داوطلبان مراتب را اطلاع دهد ۵۰٪ از هزینه مطالعات به عهده تقاضاکنندگان خواهد بود. تبصره - در مواردی که مطالعات فوق به منظور استفاده عمومی باشد بنگاه آبیاری موظف است مطالعات را مجاناً انجام دهد.

ماده نهم - هر گاه شخص یا شرکتی جهت احداث تأسیسات آبیاری و یا انجام عملی به منظور جلوگیری از اتلاف آب و یا حسن استفاده از آن حداقل ۵۰٪ هزینه انجام کار را به تشخیص بنگاه مستقل آبیاری تقبل نماید بنگاه می‌تواند از محل اعتبارات خود بقیه هزینه را پرداخت و عملیات ساختمانی را با نظارت خود انجام داده و سپس مبلغ پرداختی خود را به اقساط طویل‌المدت از شخص یا شرکت مزبور دریافت نماید. مشروط بر آن که در انجام عمل حقوق مکتسبه شخص یا اشخاص ذیحق تضییع نگردد.

ماده دهم - افراد یا شرکتهای یا مؤسسات اعم از دولتی یا غیر دولتی که از این تاریخ می‌خواهند در رودخانه‌های عمومی تأسیسات آبیاری ایجاد نمایند پس از کسب اجازه از بنگاه مستقل آبیاری طبق آیین‌نامه مربوطه موظفند نقشه و طرح قطعی عملیات مورد نظر را با هزینه خود تهیه و به تصویب بنگاه مستقل آبیاری برسانند.

تبصره - در مواردی که اشخاص هزینه احداث تأسیسات آبیاری را عهده‌دار شوند و از تأسیسات مزبور اراضی بایر دولت قابل شرب باشد وزارت کشاورزی می‌تواند بنا بر پیشنهاد بنگاه مستقل آبیاری به تناسب آبی که تهیه شده طبق آیین‌نامه مربوطه از اراضی خود به اشخاص نامبرده و نرخ عادلانه و به اقساط طویل‌المدت واگذار کند.

ماده یازدهم - هر گاه بنگاه مستقل آبیاری برای اجرای عملیات عمرانی و نیازمندیهای عمومی به استهلاک اراضی (اعم از دائر و بائر) و ابنیه و تأسیسات احتیاج پیدا کند به طریق زیر عمل خواهد کرد:

الف - قبل از هر گونه تصرفی بنگاه مستقل آبیاری نقشه محل و ابنیه و تأسیسات مورد نظر را با قید حدود مشخص و مساحت تقریبی مورد نیاز راتهییه خواهد نمود و با ذکر دلایل احتیاج به استهلاک در دسترس هیأت مذکور در بند (ب) این ماده خواهد گذاشت.

ب - تشخیص عملیات عمرانی و نیازمندیهای عمومی (مگر در مواردی که قانون مشخص نموده یا خواهد نمود) و حدود اراضی مورد استهلاک و قیمت به وسیله هیأتی مرکب از دادستان کل - وزیر کشور - وزیر کشاورزی - مدیر کل هیأت و نماینده مالک یا نماینده اکثریت مالکین (که باید از تاریخ رؤیت اخطار در ظرف یک ماه تعیین و کتباً به هیأت نامبرده معرفی شوند و الا نماینده مالکین محل از طرف استاندار تعیین خواهد شد) و یا نمایندگان آنها بر مبنای نظر کارشناسان فنی به عمل خواهد آمد و رأی هیأت قطعی است.

ج - بهای اراضی و ابنیه و تأسیسات مورد استهلاک اعم از این که متعلق به دولت و یا اشخاص باشد به طریق زیر تعیین خواهد شد.

۱ - ملاک تعیین قیمت بهای عادلانه اراضی و ابنیه و تأسیسات مشابه واقع در حوزه عملیات در سال قبل از اعلام شروع عملیات و بدون در نظر گرفتن منظور از استهلاک و تأثیر اجرای عملیات عمرانی در قیمتتها خواهد بود.

۲ - در مورد استهلاک اراضی و ابنیه و تأسیسات غیر دولتی پنج درصد علاوه بر قیمت به مالک پرداخته خواهد شد. هر گاه مالک در محل ساکن باشد علاوه بر پنج درصد فوق ده درصد دیگر به قیمت افزوده خواهد شد و هر گاه ممر اعاشه او منحصر به درآمد آن ملک باشد ده درصد قیمت نیز از این بابت به او پرداخت خواهد گردید.

تبصره - در مورد کشاورزان و خوش نشینان دهات ده درصد بهای کل املاک استهلاک شده در آن ده اضافه بر قیمت به عنوان حق کوچ به وسیله شورای محلی بین آنها سرانه تقسیم خواهد شد.

۳ - در صورتی که تاریخ تصرف یا تاریخ اعلام استهلاک ملک بیش از یک سال فاصله داشته باشد نسبت به هر سال پنج درصد به قیمت افزوده خواهد شد مشروط بر این که جمعاً از قیمت عادلانه روز تجاوز ننماید.

مدت کمتر از شش ماه تمام به حساب نخواهد آمد و مدتی که شش ماه تمام یا بیش از آن باشد در حکم یک سال خواهد بود.

د - تصرف اراضی و ابنیه قبل از پرداخت تمام قیمت مجاز نیست مگر با رضایت فروشنده.

ه - در صورتی که پس از انجام تشریفات مندرج در این ماده مالک به انتقال ملک و تحویل آن رضایت ندهد دادستان محل به نمایندگی از طرف او سند انتقال ملک مورد نظر را پس از تودیع تمام قیمت ملک در صندوق ثبت امضاء و در مدت سه ماه به تخلیه و تصرف قطعی ملک مذکور اقدام می نماید.

و - آیین نامه طرز اجرای این ماده به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده دوازدهم - مالکین اراضی واقع در زیردست تأسیسات آبیاری که اراضی آنها به تشخیص بنگاه مستقل آبیاری باید از تأسیسات مزبور مشروب شود مکلفند پس از اتمام عملیات آبیاری و اخطار بنگاه مزبور در ظرف ۳ تا ۵ سال به تدریج با توجه به آیش بندی کلیه آن اراضی را آبیاری و زراعت کنند و الا بنگاه مستقل آبیاری پس از اخطار در رأس سال سوم و انقضای سال پنجم حق دارد اراضی مزبور را تملک و بهای آن را به نرخ عادلانه یک سال قبل از شروع عملیات ساختمانی آبیاری به مالک بپردازد در صورت بروز اختلاف در قیمت زمین طبق ماده ۱۶ عمل خواهد شد.

ماده سیزدهم - در مورد فروش مازاد آب رودخانه های عمومی که آن مازاد توسط بنگاه مستقل آبیاری تولید و ایجاد شده باشد و آبی که در نتیجه ایجاد تأسیسات آبیاری توسط بنگاه به دست می آید تعیین آب بهای مربوطه اعم از آن

که به مصرف شهر یا کشاورزی برسد و همچنین تعیین بهای نیروی برق حاصل از تأسیسات آبیاری مذکور با توجه به معمول محل و رعایت حال کشاورزان و شرایط اقتصادی با خود بنگاه مستقل آبیاری خواهد بود.

تبصره - در مواردی که اختلاف در امر آبیاری بین اشخاص یا قراء که از رودخانه‌ها یا نهرهای مشترک مشروب می‌شوند حادث شود در صورتی که اختلاف در اصل حقا به یا مقدار آب باشد مرجع رسیدگی دادگستری است و در صورتی که اختلاف مربوط به تجاوز به حقا به باشد مرجع رسیدگی بنگاه مستقل آبیاری است که حقا به قریه تجاوز شده را از متجاوز حفظ نماید معذک شاک می‌تواند به دادگاه مراجعه نماید و در موقع اختلاف اگر زراعت احتیاج به آب داشته باشد و رسیدگی مستلزم خشک شدن زراعت یا باغ باشد بنگاه مستقل آبیاری به هر ترتیب که ممکن باشد باید از خشک شدن زراعت جلوگیری نماید و آب به زراعت و باغ برسد و ذیحق بعد از ثبوت حق می‌تواند خسارت خود را از طرف متجاوز مطالبه نماید.

ماده چهاردهم - هر گاه در اثر عملیات بنگاه مستقل آبیاری یا اشخاص یا شرکتهای مجاز از طرف بنگاه مزبور مستحدمات و ساختمانها یا مجرای قنات و امثال آنها از بین برود یا مسلوب‌المنفعه گردد و یا خساراتی به آنها وارد شود در صورتی که جبران خسارت وارده یا اعاده به حال اولیه تأسیسات مزبور ممکن باشد بنگاه مستقل آبیاری یا شرکتهای و اشخاص نامبرده باید به خرج خود آنها را ترمیم و به وضع سابق اعاده دهند و چنانچه ترمیم یا اعاده ملک به حال اولیه ممکن نباشد به طوری که ملک از حیز انتفاع خارج و یا انتفاع از آن متعسر گردد قیمت آن به نرخ عادلانه یک سال قبل از شروع عملیات ساختمانی طبق ماده ۱۱ به مالک آن پرداخته خواهد شد.

ماده پانزدهم - بنگاه مستقل آبیاری می‌تواند آسیابها و آبدنگهایی را که به وسیله آب انهار عمومی گردش می‌کند به شکایت شاکی خصوصی و به تشخیص بنگاه آبیاری موجب نقصان آب و یا اختلال در تقسیم آب می‌شود با رعایت ماده ۱۱ این قانون خریداری نموده و از بین ببرد.

ماده شانزدهم - برای حسن جریان تنظیم و تقسیم آنها و نگاهداری سدهای کوچک مخزنها و انهار عمومی و سردخانه‌ها و مقسم‌ها و آب‌بند آنها واستخرها بنگاه مستقل آبیاری مجاز است صندوقهای مخصوصی برای تأمین این منظور ایجاد نماید. کلیه مالکین و حقا به‌برها موظف خواهند بود که به نسبت آبی که از آن استفاده می‌کنند یا مالک هستند سالیانه مبلغی که به تشخیص بنگاه و تصویب هیأت منتخب مالکین معین خواهد شد به صندوق مزبور بپردازند تا تحت نظر هیأت منتخب مالکین به مصرف مرمت سدها و انهار و ساختمان مقسم‌ها و هزینه جاری تقسیم آب و نظایر آن برسد پرداخت هر هزینه از این محل جز برای انجام منظور مذکور در این ماده ممنوع است. عوایدی که از این بابت از مالکین و حقا به‌برها حاصل می‌شود صرفاً صرف مرمت منابع آبیاری حوزه مربوطه خواهد شد.

تبصره ۱- مالکین حقا به بر رودخانه‌ها مکلفند به دعوت بنگاه مستقل آبیاری یا نماینده مختار آن به وسیله‌ای که دعوت آگهی به عمل می‌آید در تاریخ مقرر تشکیل جلسه داده و از بین خود هیأتی را طبق آیین‌نامه برای مدت دو سال انتخاب نمایند. هر گاه مالکین در تاریخ مقرر که دعوت شده‌اند حاضر نگردند مجدداً دعوت به عمل آمده و حضار هیأت مدیره را انتخاب خواهند نمود.

تبصره ۲- بنگاه مستقل آبیاری به طور کلی در انهار خصوصی بدون موافقت و اجاره کتبی مالک یا مالکین انهار حق فروش آب ندارد.

ماده هفدهم - در صورتی که مالکی تا دو ماه از اخطار بنگاه آبیاری سهمیه مذکور در ماده ۱۶ را نپردازد بنگاه آبیاری مجاز است از اعتبارات آبیاری سهم او را به صندوق مربوطه پرداخت و مبلغ پرداختی را به انضمام سود ۱۲ درصد به علاوه ۱۰ درصد جریمه تأخیر پرداخت استیفا کند.

ماده هیجدهم - درآمدهای حاصل از تأسیسات آبیاری علاوه بر اعتبارات مصوب در این قانون کلاً در اختیار بنگاه مستقل آبیاری خواهد بود که برای توسعه و اصلاح امور آبیاری کشور به مصرف برسد.

ماده نوزدهم - نسبت به وصول مطالبات بنگاه مذکور در مواد ۱۶ و ۱۷ و در صورتی که بدهکاران از پرداخت بدهی خودشان استنکاف نمایند بنگاه مستقل آبیاری توسط فرماندار یا بخشدار محل کمیسیونی در مرکز شهرستان یا مرکز بخش مرکب از نماینده بنگاه مستقل آبیاری - نماینده بنگاه خالصه - نماینده دادستانی - نماینده فرمانداری و یا بخشداری و نماینده دارایی دعوت می نماید. کمیسیون مزبور مکلف است در اسرع اوقات تشکیل جلسه داده و به میزان طلب بنگاه و اسناد و مدارک مربوطه به آن رسیدگی نمایند.

چنانچه اکثریت کمیسیون مزبور میزان طلب بنگاه را تأیید نمود مراتب به وسیله ثبت محل یا آگهی در جراید به بدهکاران ابلاغ و در صورتی که ظرف دو ماه اقدام به تأدیه دین خودشان ننمایند بنا به تقاضای نماینده بنگاه و براساس نظریه کمیسیون مزبور ثبت محل اقدام به صدور اجرائیه نموده و طلب بنگاه مستقل آبیاری را وصول خواهد نمود.

ماده بیستم - نظریات فنی و کارشناسی بنگاه مستقل آبیاری در خصوص قنوت و رودخانه ها و سایر امور مربوطه مانند نظر کارشناس رسمی وزارت دادگستری است.

ماده بیست و یکم - نسبت به قنوت دائر و مجاری میاه و اراضی مستعد برای احداث قنوت جدید که صاحبان متعدد دارند در مواردی که دایر کردن یک قنات بایر و یا تنقیه یا ازدیاد آب یک قنات دائر از قبیل کندن چاه های تازه و بغل بری ضرورت پیدا نماید به محض تقاضای مالک یا مالکین یک دوازدهم آب قنات بنگاه آبیاری باید در صدد بازجویی برآمده:

اولاً - تشخیص دهد که عملیات مورد تقاضا لازم یا مفید می باشد.

ثانیاً - معین کند که اقدام به آن از لحاظ فنی ممکن بوده و مطابق قانون مدنی مزاحم قنوت دیگر نباشد.

سپس مراتب را به مالکین عمده کتباً یا به وسیله درج آگهی در یکی از روزنامه های کثیرالانتشار و الصاق اعلان در محل به خرده مالکین اخطار نماید. مالکین نامبرده موظف هستند در مدتی که کارشناس معین می کند و در هر صورت از دو ماه از تاریخ اخطار تجاوز نخواهد کرد نسبت به عمران قنوت خود اقدام نمایند چنان که یک یا چند نفر از آنها نتوانند و یا نخواهند در ظرف مدت مزبور در قنوت خود اقدام به کار کنند بنگاه آبیاری مجاز است که بلافاصله کار قنوت مزبور را به شرکت یا شرکایی که تقاضا نموده اند واگذار کرده و خود نسبت به کار آن نظارت نماید و سهمی ممتنعین را از اعتبارات آبیاری بپردازد و پس از انجام کار طلب خود را به انضمام سود صدی دوازده به علاوه صدی ده جریمه تأخیر از ممتنعین مطالبه و دریافت دارد و در صورت تخلف برای هر ماه تأخیر صدی یک از مجموع مطالبات نامبرده جریمه تعلق خواهد گرفت و چنانچه تا قبل از به دست آمدن اولین محصول ممتنع حاضر به پرداخت دین خود نشود بنگاه مستقل آبیاری مجاز خواهد بود در رأس اولین محصول و محصولهای بعدی عین جنس را که به نرخ رسمی تسعیر می شود بابت مجموع طلب خود به اضافه هزینه ای که به آن تعلق می گیرد مستقیماً یابه وسیله مقامات صلاحیتدار دریافت دارد.

تبصره - نسبت به درآمد حاصل از این قبیل موارد نیز طبق ماه ۱۸ عمل خواهد شد.
ماده بیست و دوم - وزارت کشاورزی مکلف است ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون آیین‌نامه‌های مربوطه را تنظیم و برای تصویب به کمیسیونهای مربوطه مجلسین تقدیم نماید و تا تصویب نهایی کمیسیونها آیین‌نامه قانون قدیم قابل اجراء خواهد بود.

ماده بیست و سوم - وزارت کشاورزی مأمور اجرای این قانون می‌باشد. چون به موجب قانون تمدید قانون الغاء کلیه لوایح مصوب آقای دکتر مصدق ناشیه از اختیارات لوایحی که ظرف مدت معینه در قانون تقدیم و به تصویب کمیسیونهای مشترک برسد تا تصویب نهایی مجلسین قابل اجرا خواهد بود. بنا بر این لایحه قانونی راجع به اصلاح قانون تأسیس بنگاه آبیاری کشور و امور مربوط به آبیاری کشور که در تاریخ یازدهم مرداد ماه یک هزار و سیصد و سی و چهار به تصویب کمیسیونهای مشترک مجلسین رسیده موقتاً قابل اجرا می‌باشد.

۵-۶- قانون تأسیس وزارت آب و برق (مصوب ۱۳۴۲/۱۲/۲۶)

ماده ۱ - به منظور حداکثر استفاده از منابع آب و تأمین برق کافی برای مصارف شهرها و روستاها و نیازمندیهای کشاورزی و صنعتی کشور به وزارت آب و برق با تشکیلات لازم برای انجام وظایف اساسی زیر تأسیس می‌شود:
الف - تهیه و اجرای برنامه‌ها و طرحهای مربوط به تأمین آب و انتقال آن به مراکز عمده مصرف.
ب - اداره تأسیساتی که طبق بند "الف" این ماده ایجاد می‌شود و بهره‌برداری از آنها.
ج - نظارت بر نحوه استفاده از منابع آب کشور.
د - نظارت بر نحوه جاری ساختن فاضلاب شهرها و واحدهای صنعتی.
ه - تهیه و اجرای برنامه‌ها و طرحهای تولید و انتقال نیرو به منظور تأسیس مراکز تولید برق منطقه‌ای و ایجاد شبکه‌های فشار قوی سراسر کشور. و - اداره تأسیسات برق که طبق بند "ه" این ماده ایجاد می‌شود و بهره‌برداری از آنها.

ز - نظارت بر نحوه استفاده از نیروی برق.

ماده ۲ - سازمان آب تهران و بنگاه برق تهران و بنگاه مستقل آبیاری و سازمان برق ایران و سایر سازمانهای دولتی که برای احداث و بهره‌برداری از سد‌ها و منابع آب و برق کشور به وجود آمده‌اند طبق اساسنامه و مقررات خاص خود اداره بهره‌برداری خواهند شد. وظایف و اختیارات وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شهرداری تهران و سازمان برنامه در مؤسسات مذکور تدریجاً طبق تصویب‌نامه هیأت وزیران به وزارت آب و برق واگذار خواهد شد. تغییرات لازم در اساسنامه سازمانهایی که وظایف آنها به وزارت آب و برق واگذار می‌شود به پیشنهاد وزارت آب و برق و تصویب هیأت وزیران به عمل خواهد آمد.

ماده ۳ - به وزارت آب و برق اجازه داده می‌شود که در اجرای وظایف موضوع بندهای الف - ب - ه - و - ماده یک این قانون مؤسساتی را که طبق اصول بازرگانی اداره خواهند شد به وجود آورد. اساسنامه مؤسسات مزبور از طرف وزارت آب و برق تهیه و به تصویب کمیسیونهای مربوط مجلسین خواهد رسید.

ماده ۴ - آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون توسط وزارت آب و برق تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به موقع اجرا گذارده خواهد شد.

ماده ۵ - دولت مأمور اجرای این قانون می‌باشد.

قانون فوق که مشتمل بر پنج ماده است در جلسه روز پنجشنبه بیست و دوم اسفند ماه یک هزار و سیصد و چهل و دو شمسی به تصویب مجلس شورای ملی رسی

۶-۶- قانون حفظ و حراست منابع آب های زیرزمینی کشور (مصوب ۱۳۴۵/۲/۱۴)

ماده ۱ - حفظ و حراست منابع و ذخایر آب های زیرزمینی و نظارت در کلیه امور مربوط به آن به وزارت آب و برق محول می گردد. وزارت نامبرده مکلف است تدریجاً نیروی انسانی و وسائل کار را فراهم سازد تا بتواند با جمع آوری آمار و مشخصات چاه ها و قنات ها و چشمه ها و رودخانه ها و سایر عملیات فنی وضع آب های زیرزمینی استفاده شده و یا نشده هر منطقه را مشخص سازد و راهنماییهای فنی لازم را به عمل آورد .

ماده ۲ - وزارت آب و برق مجاز است در مناطقی که با بررسی های فنی و علمی معلوم شود که سطح سفره آب زیرزمینی در اثر ازدیاد مصرف یا علل دیگر پائین می رود و یا در مناطقی که طرح های آبیاری از طرف دولت باید اجراء گردد از تاریخ اجرای طرح برای مدتی با حدود مشخص حفر چاه عمیق و نیمه عمیق و قنات را ممنوع نماید. وزارت آب و برق چاره جویی های لازم نسبت به تقویت منابع آب های زیرزمینی معمول خواهد داشت .

ماده ۳ - در مناطقی که وزارت آب و برق مقتضی بداند می تواند با اعلام قبلی حفر چاه عمیق و نیمه عمیق و قنات را موقوف به تحصیل اجازه نماید.

تبصره - در مناطقی که حفر چاه محتاج به تحصیل پروانه می شود حفر چاه در محل مسکونی یا باغچه برای مصرف شرب و درختکاری به شرط آن که بهره برداری در شبانه روز از صد متر مکعب بیشتر نباشد احتیاج به کسب اجازه ندارد ولی باید قبل از اقدام به حفر چاه مراتب را کتباً به وزارت آب و برق اطلاع دهد .

ماده ۴ - وزارت آب و برق موظف است بنا به تقاضای درخواست کننده به منظور راهنماییهای فنی متخصصین خود را به محل اعزام و امکان حفر چاه یا قنات را از لحاظ فنی مورد بررسی قرار داده و راهنمایی کند و پنجاه درصد هزینه کارشناسی به عهده متقاضی خواهد بود شرکت های تعاونی روستایی از پرداخت حق کارشناسی معافند .

ماده ۵ - از تاریخ اجرای این قانون اشخاص یا شرکت ها یا سازمان هایی که حرفه آنها حفاری است و یا وسائل موتوری اقدام به چاه عمیق و نیمه عمیق و قنات می کنند باید پروانه ای از وزارت آب و برق تحصیل نمایند و بدون داشتن پروانه افراد یا شرکت ها یا سازمان ها مجاز به انجام عملیات حفاری با وسائل موتوری نخواهند بود. اشخاص و افرادی که پروانه دریافت داشته اند موظفند کلیه شرایط مندرج در پروانه مربوط به چاه ها و یا قنات هایی را که حفر می نمایند رعایت نمایند و در صورت تخلف پروانه آنان برای مرتبه اول به مدت ۶ ماه و در صورت تکرار برای همیشه از طرف وزارت آب و برق لغو می شود. پروانه حفاری از طرف وزارت آب و برق مجاناً صادر خواهد شد .

ماده ۶ - برای جلوگیری از اتلاف آب زیرزمینی خصوصاً در فصولی که احتیاج به بهره برداری از آب زیرزمینی نباشد مالکین چاه های آرتزین موظفند از طریق نصب شیر و دریچه از تخلیه مداوم آب زیرزمینی خودداری نمایند. مأمورین وزارت آب و برق در صورت عدم رعایت این مواد به مالکین چاه ها تذکر می دهند و به آنان اخطار می نمایند که در مهلت مناسب طبق آیین نامه اجرایی این قانون اقدام نمایند .

ماده ۷ - در چاه های آرتزین که از آنها آب زیرزمینی به خودی خود از سطح زمین خارج می شود و در چاه های نیمه آرتزین که در آنها سطح ایست آبی بالاتر از سطح اولیه برخورد به آب است مالکین چاه مکلفند به وسیله پوشش

جداری و یا طرز مناسب دیگری به تشخیص وزارت آب و برق از نفوذ آب مخزن تحت فشار در قشرهای خشک جلوگیری نمایند.

ماده ۸ - در مورد مواد ۶ و ۷ اگر به اخطار وزارت آب و برق ترتیب اثر داده نشود خود وزارت آب و برق اقدام می کند و مخارج آن را از طرف می گیرد .

ماده ۹ - وزارت آب و برق مجاز است در هر موردی که ضروری دانست به هزینه خود وسائل اندازه گیری میزان آب ده و کنترل سطح سفره آب زیرزمینی در سر هر چاه عمیق یا نیمه عمیق یا آرتزین و یا قنات نصب کند .

ماده ۱۰ - اشخاص و مؤسسات خصوصی و دولتی طبق آیین نامه اجرایی این قانون موظفند برای جلوگیری از آلوده شدن مخازن آب زیرزمینی احتیاطهای بهداشتی لازم را به عمل آورند و تذکرات و راهنماییهای مأمورین وزارت آب و برق را در این زمینه رعایت و عمل نمایند.

ماده ۱۱ - قنات و چاههایی که چهار سال متوالی بایر و بدون آب جاری مانده یا بماند در صورتی که با اخطار قبلی وزارت آب و برق به مالکین یا مالکین و تعیین مهلتی که از یک سال تجاوز نخواهد کرد مالک یا مالکین نسبت به دایر کردن قنات یا بهره برداری از چاه اقدام نمایند مترو که تشخیص داده شده و احداث چاه یا قنات در حریم آنها با اجازه وزارت آب و برق مجاز خواهد بود .

ماده ۱۲ - در صورت تخلف از مواد ۲ و ۳ این قانون وزارت آب و برق می تواند با مراجعه به مأمورین انتظامی محل از ادامه کار جلوگیری نماید و ذینفع نیز می تواند از تعطیل کار به دادگاه شکایت کند. در مورد مواد این قانون هرگاه وزارت آب و برق تقاضای صدور دستور موقت نماید از دادن تأمین معاف است. و در صورتی که وزارت آب و برق محکوم به بی حقی شود مسئول جبران خسارات وارده به صاحب حق خواهد بود.

ماده ۱۳ - هر گاه برای اجرای طرحهای وزارت آب و برق جهت توسعه استفاده از منابع آبهای زیرزمینی و سطحی احتیاج به اراضی اشخاص یا صاحبان مؤسسات خصوصی باشد به نحو مقرر در ماده ۳ قانون تعیین حریم دریاچه احداثی در پشت سدها مصوب ۲۷ تیر ماه ۱۳۴۴ عمل خواهد شد و در صورتی که در نتیجه اجرای طرح آبی که صاحبان قنات و چاههای عمیق و نیمه عمیق موتوری یا آرتزین و چشمه و آب جاری سیاه آب داشته اند نقصان پیدا کند یا به کلی خشک شود علاوه بر جبران خسارت طبق ماده مذکور وزارت آب و برق مکلف است به قدر نقصان آب که به مصرف شرب اهالی و دام در فصول زراعی به مصرف زراعت می رسیده برای مشروب کردن باغ و بستان و اراضی زراعتی از منبع یا منابع تأسیسات خود آب در اختیار آنان بگذارد و بهای آن را طبق مقررات و شرایط وزارت آب و برق بدون احتساب سود سرمایه دریافت کند .

تبصره ۱ - وزارت آب و برق مکلف است قبل از شروع به اجرای طرحهای لازم در هر ناحیه مقدار آب قنات و چاههای عمیق و نیمه عمیق و آرتزین و چشمه سارها آبهای جاری سیاه آن آب ناحیه را دقیقاً اندازه گیری نموده و اوراق مخصوص تهیه نماید.

تبصره ۲ - حقوق ارتفاقی از وضع مجاری آب به هر صورت که باشد و همچنین کلیه موارد اجرای ماده ۳ قانون تعیین حریم دریاچه احداثی در پشت سدها مانع از اجرای طرحهای وزارت آب و برق یا طرحهایی که با تأیید وزارت مذکور از طرف مؤسسات ذیصلاحیت دیگر اجراء می شود نخواهد شد در مورد حقوق ارتفاقی پس از اجرای طرح خسارت صاحبان حقوق به تشخیص کمیسیون مرکب از وزیر آب و برق و دادستان کل کشور و شخص ذیحق یا نمایندگان آنان جبران خواهد شد.

ماده ۱۴ - آیین نامه اجرایی این قانون از طرف وزارت آب و برق تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجراء گذارده خواهد شد .

ماده ۱۵ - وزارت آب و برق مأمور اجرای این قانون است. قانون بالا مشتمل بر ۱۵ ماده و ۳ تبصره که لایحه آن به موجب ماده واحده مصوبه بیستم آذر ماه ۱۳۴۲ تقدیم شده و در تاریخ روز چهارشنبه ۱۴ اردیبهشت ماه ۱۳۴۵ به تصویب مجلس سنا رسیده بود در جلسه روز یکشنبه اول خرداد ماه یک هزار و سیصد و چهل و پنج شمسی مورد تصویب مجلس شورای ملی قرار گرفت

۶-۷- قانون تأسیس شرکتهای بهره برداری از اراضی زیر سدها (مصوب ۱۳۴۷/۲/۳۰)

ماده ۱ - به وزارت آب و برق اجازه داده می شود به منظور حداکثر بهره برداری از منابع آب و زمین قابل آبیاری از سدها و تأسیسات آبیاری مربوط به اراضی زیر سدها با رعایت برنامه توسعه کشاورزی - دامپروری و عمران کشور به تشکیل شرکتهای کشت و صنعت با سرمایه دولت یا با سرمایه های خصوص داخلی یا خارجی و یا سرمایه های شرکتهای مختلط دولتی با سرمایه های داخلی یا خارجی اقدام نماید.

تبصره - وسعت اراضی زیر هر سد که مورد بهره برداری موضوع این قانون قرار می گیرد نباید کمتر از پنج هزار هکتار باشد.

ماده ۲ - اساسنامه شرکتهای دولتی مذکور و همچنین هر گونه تغییر در اساسنامه سازمانها و شرکتهای تابعه وزارت آب و برق و یا تبدیل سازمانها به شرکتهای دولتی یا مختلط که اکثریت سرمایه آنها متعلق به دولت است بنا به پیشنهاد وزارت آب و برق و تصویب کمیسیونهای آب و برق و دارایی و استخدام مجلسین قابل اجرا خواهد بود.

ماده ۳ - وزارت آب و برق مجاز است طبق شرایطی که به تصویب هیأت دولت خواهد رسید بهره برداری از اراضی زیر سدها با حق استفاده از آب مورد نیاز را به اشخاص حقیقی یا حقوقی داخلی و یا خارجی به اجاره واگذار و قراردادهای لازم را با آنان منعقد و نتیجه آن را جهت اطلاع ظرف یک ماه به مجلسین گزارش نماید. تبصره - اشخاص حقیقی یا حقوقی ایرانی در صورتی تساوی شرایط حق تقدیم دارند.

ماده ۴ - وزارت آب و برق مجاز است در صورت احتیاج آن قسمت از اراضی و املاک زیرسدها را که متعلق به دولت است تقویم و بابت سرمایه دولت در شرکتهای کشت و صنعت که منحصرأ با سرمایه دولت تشکیل شده منظور دارد، و یا به طور اجاره به شرکتهای مذکور در ماده (۱) یا اشخاص حقیقی یا حقوقی (داخلی یا خارجی) واگذار نماید و آن قسمت که به اشخاص تعلق دارد بر حسب مورد طبق ماده ۸ قانون راجع به الحاق هشت ماده به آیین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۱۳۴۶،۳،۲۲ اقدام و یا طبق ماده ۱۶ قانون سازمان برق ایران خریداری و تصرف و طبق مفاد این ماده درباره آنها اقدام کند.

ماده ۵ - آن قسمت از وظایف و اختیارات و مقررات وزارتخانه های کشاورزی - اصلاحات ارضی و تعاون روستایی - منابع طبیعی در اراضی باثرو مراتع غیر مشجر و اراضی جنگلی قابل آبیاری از سدهای مشمول این قانون بنا به تشخیص وزارت آب و برق به وزارت مزبور محول می شود که طبق سیاستهای عمومی و ضوابط وزارتخانه های مربوط اقدام نماید.

تبصره - وزارت کشاورزی در مورد ورود دام و بذر و نهال مناسب و دفع آفات نباتی و مبارزه با بیماریهای دامی نظارت فنی لازم را در اجرای این قانون با همکاری وزارت آب و برق اعمال می نماید.

۸-۶- قانون آب و نحوه ملی شدن آن (مصوب ۱۳۴۷/۴/۲۷)

فصل اول:

کلیات بخش اول - مالکیت عمومی و ملی آب ماده

۱ - کلیه آبهای جاری در رودخانهها و انهار طبیعی و درهها و جویبارها و هر مسیر طبیعی دیگر اعم از سطحی و زیرزمینی و همچنین سیلابها و فاضلابها و زهآبها و دریاچهها و مردابها و برکههای طبیعی و چشمهسارها و آبهای معدنی و منابع آبهای زیرزمینی ثروت ملی محسوب و متعلق به عموم است و مسئولیت حفظ و بهره‌برداری این ثروت ملی و احداث و اداره تأسیسات توسعه منابع آب به وزارت آب و برق محول می‌شود.

ماده ۲ - بستر انهار طبیعی و رودخانهها اعم از این که آب دائم یا فصلی داشته باشند متعلق به دولت است و پهنای آن تا حدی است که مسیر رودخانه یا نهر را در حداکثر طغیان معمولی نشان دهد و همچنین است ساحل دریاها و دریاچهها طبق قانون اراضی ساحلی مصوب ۱۳۴۶/۵/۲۵ ایجاد هر نوع اعیانی در بستر انهار و رودخانهها و در سواحل دریا و دریاچهها اعم از طبیعی و یا مخزنی با توجه به حریم قانونی ممنوع است مگر با اجازه وزارت آب و برق.

تبصره ۱ - حداکثر طغیان در مورد هر رودخانه و نهر طبیعی با توجه به آمار هیدرولوژی رودخانهها و انهار و داغ آب در بستر طبیعی آنها بدون رعایت اثر ساختمان تأسیسات آبی از طرف وزارت آب و برق تعیین خواهد شد.

تبصره ۲ - وزارت آب و برق در صورتی که اعیانیهای موجود در بستر انهار و رودخانهها را برای بهره‌برداری آب و برق مزاحم تشخیص دهد به مالک یا متصرف اعلام خواهد کرد که ظرف مدت معینی در تخلیه و قلع اعیانی اقدام کند و در صورت استنکاف وزارت آب و برق با نظارت دادستان یا نماینده او اقدام به تخلیه و قلع خواهد کرد. در صورتی که تا تاریخ تصویب این قانون ایجاد اعیانی با کسب اجازه از مقامات ذیصلاحیت شده باشد فقط خسارت اعیانی به ترتیب مقرر در ماده ۵۰ تعیین و پرداخت می‌شود.

بخش دوم - حقایق و اجازه مصرف

ماده ۳ - حقایق عبارت از حق مصرف آبی است که در دفاتر جزء جمع یا اسناد مالکیت یا حکم دادگاه یا مدارک قانونی دیگر قبل از تصویب این قانون به نفع مالک آن تعیین شده باشد.

ماده ۴ - اجازه مصرف حقی است که به منظور استفاده مفید و معقول از آب با رعایت مقررات پیش‌بینی شده در این قانون از طریق صدور پروانه به اشخاص حقیقی یا حقوقی واگذار می‌شود.

ماده ۵ - در رودخانههایی که مجموع حقایق مصرف‌کنندگان بیش از میزان واقعی و عادی رودخانهها باشد و حقایقهای موجود به مصرف مفید نرسد وزارت آب و برق می‌تواند در هر ناحیه تا تاریخ اعلام اجرای قانون ملی شدن آب به وسیله هیأت‌های سه نفری و پنج نفری طبق مواد ۷ و ۸ این قانون باتوجه به مدارک موجود و میزان آب رودخانه و کیفیت تقسیم و مصرف و معمول محل در تعیین میزان حقایق مصرف‌کنندگان تجدید نظر کند و نظریه‌های مزبور پس از قطعیت به وسیله وزارت آب و برق به مورد اجرا گذارده می‌شود. ماده ۶ - از تاریخ اعلام اجرای ملی شدن آب در هر ناحیه و منطقه وزارت آب و برق مکلف است طبق ماده ۷ این قانون با تعیین هیأت‌های سه نفری پروانه مصرف مفید با قید حجم آب قابل تحویل برای امور کشاورزی یا صنعتی یا مصارف شهری و سایر مصارف مذکور در این قانون برای دارندگان حقایق یا مصرف‌کنندگان صادر کند و پس از صدور پروانه مصرف مفید حقایقهای موضوع ماده ۳ منتفی است. تبصره - اجرای مواد ۵ و ۶ این قانون در مورد تبدیل حقایق به پروانه

مصرف مفید و صدور پروانه مصرف ایجاد حق برای تغییر مال الاجاره یا قیمت املاکی که در اجرای قوانین و مقررات اصلاحات ارضی واگذار شده یا خواهد شد نخواهد کرد.

ماده ۷ - وزارت آب و برق موظف است به منظور تعیین میزان مصرف مفید آب برای امور کشاورزی یا صنعتی یا مصارف شهری از منابع آب کشور برای اشخاص حقیقی یا حقوقی که در گذشته حقا به داشته‌اند و تبدیل آن به اجازه مصرف مفید هیأت‌های سه نفری در هر ناحیه یا منطقه تعیین کند. این هیأت‌ها طبق آیین‌نامه‌ای که از طرف وزارت آب و برق و وزارت کشاورزی تدوین می‌شود بر اساس اطلاعات لازم نسبت به مقدار آب موجود و میزان سطح کشت و محل مصرف و انشعاب و کیفیت مصرف آب و معمول و عرف محل و سایر عوامل رسیدگی خواهد کرد و پروانه مصرف طبق نظر این هیأت صادر خواهد شد، معترض به رأی هیأت سه نفری اعتراض خود را به وزارت آب و برق تسلیم می‌کند تا در صورت موافقت وزارت آب و برق به هیأت پنج نفری ارجاع شود، رأی هیأت پنج نفری قطعی و لازم‌الاجرا است.

ماده ۸ - اعضاء هیأت‌های سه نفری مرکب خواهند بود از دو نفر کارشناس به انتخاب وزارت آب و برق و یک نفر کارشناس به انتخاب وزارت کشاورزی و اعضاء هیأت‌های پنج نفری عبارتند از دادستان استانی که منطقه آبریز در آن قرار گرفته و مدیر عامل سازمان آب منطقه‌ای و در صورت نبودن سازمان آب منطقه‌ای نماینده وزارت آب و برق و مدیر کل یا رییس کل اصلاحات ارضی استان یا فرمانداری کل و مدیر کل یا رییس کل کشاورزی استان یا فرمانداری کل و یک نفر کارشناس به انتخاب وزیر آب و برق. در صورتی که منطقه آبریز شامل چند استان یا فرمانداری کل باشد انتخاب دادستان یا مقامات مذکور در این ماده با وزرای مربوط خواهد بود.

تبصره - مدت مأموریت و نحوه رسیدگی هیأت‌های سه نفری و پنج نفری و نحوه اجرای تصمیمات هیأت‌های مذکور و موارد و ضوابط ارجاع به تجدیدنظر به هیأت پنج نفری و مدت اعتراض به تصمیم هیأت‌های سه نفری طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت آب و برق و وزارت کشاورزی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

بخش سوم - صدور پروانه مصرف

ماده ۹ - از تاریخ تصویب این قانون صدور پروانه مصرف مفید آب منحصراً با وزارت آب و برق خواهد بود و صدور اسناد رسمی راجع به حقا به ممنوع است. تبصره - وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستایی در اجرای قوانین و مقررات اصلاحات ارضی کماکان نسبت به تنظیم اسناد مربوط اقدام ولی در هر سند شرط زیر را قید خواهد کرد. (حقابه مندرج در این سند طبق مفاد و مقررات قانون آب و نحوه ملی شدن آن در موقع خود به پروانه مصرف تبدیل می‌شود بدون این که از این بابت عنوان ادعایی قابل قبول باشد).

ماده ۱۰ - استفاده از منابع آب مذکور در ماده (۱) این قانون موقوف به تحصیل پروانه مصرف است.

ماده ۱۱ - وزارت آب و برق یا سازمانها و شرکتهای تابع پس از کسب اطلاعات و رسیدگی به درخواست مربوط به مصرف آب و صدور پروانه و اخذ تعهد لازم پروانه مصرف آب را با رعایت حق تقدم بر اساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت آب و برق و وزارت کشاورزی تدوین و هیأت وزیران تصویب می‌نمایند صادر می‌کند.

ماده ۱۲ - آیین‌نامه مربوط به درخواست مصرف آب و صدور پروانه استفاده منابع آب مذکور در ماده یک این قانون باید حاوی کلیه مقررات و شروط و تعهدات لازم باشد و ضمناً در پروانه مصرف آب تاریخ شروع و اتمام تأسیسات آبیاری اختصاصی و تاریخ استفاده از آن باید قید گردد.

ماده ۱۳ - هیچکس حق ندارد آبی را که اجازه مصرف آن را دارد به مصرفی بجز آنچه که در پروانه قید شده است برساند و همچنین حق انتقال پروانه صادر را به دیگری نخواهد داشت مگر با اجازه وزارت آب و برق .
 ماده ۱۴ - پروانه مصرف آب مختص به زمین و مواردی است که برای آن صادر شده است مگر آن که تصمیم دیگری وسیله دولت در منطقه اتخاذ شود و یا به هر علتی مسلم شود که مصرف مفید و اقتصادی نیست در این صورت وزارت آب و برق مراتب را با ذکر علل و ارائه دستورهایی فنی به مصرف کننده اعلام می دارد هر گاه در مدت سه سال از تاریخ اخطار مزبور مصرف کننده به دستورهایی وزارت آب و برق عمل ننماید پروانه مصرف آب لغو خواهد شد .

تبصره - در صورت اعتراض به تصمیم وزارت آب و برق مرجع رسیدگی هیأت سه نفری مندرج در ماده ۷ این قانون است .

بخش چهارم - شرایط استفاده و نحوه مصرف آب

ماده ۱۵ - دارندگان پروانه مصرف ملزم هستند که از اتلاف و مصرف غیر مفید آب اجتناب ورزیده و مجاری اختصاصی مورد استفاده خود را به نحوی که این منظور را تأمین کند احداث و نگهداری کنند.

ماده ۱۶ - مصرف مفید مصرفی است که تحت شرایط زمان و مکان (با توجه به احتیاجات مصرف کننده و احتیاجات عمومی و امکانات) طبق مقررات این قانون تعیین خواهد شد. مصرف مفید با تغییر روشهای علمی و فنی قابل تجدید نظر است.

ماده ۱۷ - وزارت آب و برق مکلف است با توجه به اطلاعاتی که وزارت کشاورزی در مورد مصرف آب هر یک از محصولات کشاورزی در اختیار وزارت آب و برق قرار می دهد تدریجاً میزان اجازه مصرف آب را در هر ناحیه با توجه به نوع محصول، نوع خاک، کیفیت اقلیمی تعیین و اعلام دارد.

بخش پنجم - آبهای مصرفی نشده

ماده ۱۸ - وزارت آب و برق در هر منطقه پس از رسیدگی های لازم برای آبهای مشروح در زیر پروانه صادر می کند:
 ۱ - آبهایی که بدون استفاده مانده باشد. ۲ - آبهایی که بر اثر احداث تأسیسات آبیاری و سدسازی و زهکشی به وسیله سرمایه گذاری دولتی به دست آمده و می آید. ۳ - آبهای زائد از مصرف که به دریاچه ها و دریاها و انهار می ریزند. ۴ - آبهای حاصل از فاضلابها. ۵ - آبهای زائد از سهمیه شهری. ۶ - آبهایی که از تاریخ صدور پروانه تا سه سال به وسیله دارنده پروانه یا جانشین او به مصرف نرسیده باشد. ۷ - آبهایی که پروانه استفاده از آن به علل قانونی لغو شده باشد. ۸ - آبهایی که بر اثر زلزله یا سایر عوامل طبیعی در منطقه ای ظاهر می شود.

فصل دوم - وظائف و اختیارات

ماده ۱۹ - وزارت آب و برق موظف است به منظور تأمین آب مورد نیاز کشور از طرق زیر اقدام مقتضی به عمل آورد: الف - مهار کردن سیلابها و ذخیره نمودن آب رودخانه ها در مخازن سطحی و زیر زمینی. ب - تنظیم و توزیع آب با ایجاد شبکه های آبیاری و لوله کشی. ج - استخراج و استفاده مفید از آبهای زیرزمینی و معدنی. د - شیرین کردن آب شور در مناطق لازم. ه - جلوگیری از شور شدن آبهای شیرین. و - بارور کردن ابرها. ز - نظارت بر کیفیت و کمیت مصارف آب و بررسی کلیه منابع آبهای کشور ح - ایجاد تأسیسات آبیاری و تأسیس شرکت های و سازمان های آبیاری و هیأت های اجرایی و کمیته های حفاظت آب در نواحی و مناطق مختلف. ط - نظارت بر آبها به

طور مستقیم یا غیر مستقیم و جیره بندی آب در خشکسالی. ی - انجام سایر اموری که موجب حسن اجرای این قانون باشد .

ماده ۲۰ - گزارش کارکنان وزارت آب و برق و مؤسسات تابع و کارکنان وزارت کشاورزی و وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستایی (بنا به معرفی وزیر کشاورزی و وزیر اصلاحات ارضی و تعاون روستایی) که به موجب ابلاغ مخصوص وزیر آب و برق برای اجرای وظایف مندرج در این قانون انتخاب و به دادرها معرفی شده باشند ملاک تعقیب متخلفین است و در حکم گزارش ضابطین دادگستری خواهد بود و تعقیب متخلفین طبق بند ب از ماده ۵۹ قانون آیین دادرسی کیفی به عمل خواهد آمد.

ماده ۲۱ - وزارت آب و برق می تواند در نواحی و مناطقی که لازم بداند برای استقرار نظم و اجرای این قانون سازمان پلیس مسلح آب ایجاد کند، وظایف پلیس مسلح آب که در اجرای این قانون دارای اختیارات ضابطین دادگستری می باشد طبق آیین نامه ای که به پیشنهاد وزارت آب و برق به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید تعیین می شود.

ماده ۲۲ - وزارت آب و برق می تواند سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای را که به صورت شرکتهای بازرگانی اداره می شود رأساً یا با مشارکت سازمانهای دیگر دولتی یا شرکتهایی که با سرمایه دولت تشکیل شده اند ایجاد کند . اساسنامه این شرکتهای به پیشنهاد وزارت آب و برق به تصویب کمیسیونهای آب و برق و دارایی و استخدام مجلسین خواهد رسید و شرکتهای مذکور از پرداخت حق الثبت و تمبر معاف خواهند بود. وزارت آب و برق می تواند از این اختیارات برای تغییر وضع سازمانهای موجود خود به صورت شرکتهای بازرگانی استفاده کند.

تبصره - وزارت آب و برق برای اجرای این وظایف و همچنین تعیین حوزه های آبریز مناطق و نواحی و تشریح تعاریف و اصطلاحات و عناوین مذکور در این قانون آیین نامه های لازم را تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به موقع اجراء می گذارد.

فصل سوم - آبهای زیرزمینی

ماده ۲۳ - استفاده از منابع آبهای زیرزمینی به استثنای موارد مذکور در ماده ۲۵ این قانون از طریق حفر هر نوع چاه و قنات در هر نقطه از کشور با اجازه و موافقت وزارت آب و برق باید انجام شود و وزارت مذکور با توجه به خصوصیات هیدروژئولوژی (شناسایی طبقات زمین و آبهای زیرزمینی) منطقه و مقررات پیش بینی شده در این قانون نسبت به صدور پروانه حفر اقدام می کند. تبصره ۱ - برای استفاده از چاه و سایر تأسیسات استخراج آبهای زیرزمینی که قبل از تاریخ تصویب این قانون ایجاد شده است تحصیل پروانه مصرف طبق این قانون الزامی است. ترتیب انتشار آگهی برای اطلاع عموم و صدور پروانه و مرجع صدور پروانه و سایر شروط و تعهدات طبق مقررات مصوب وزارت آب و برق که با رعایت ماده ۱۴ تعیین می شود خواهد بود. تبصره ۲ - چاههایی که از تاریخ ۴۲/۷/۱۴ با توجه به قوانین و مقررات طبق تشخیص وزارت آب و برق در مناطقی که از طرف وزارت آب و برق ممنوع یا محدود اعلام و آگهی شده و همچنین طبق این قانون غیر مجاز و بدون پروانه حفر شود بدون پرداخت هیچ گونه خسارت به تشخیص وزارت آب و برق مورد استفاده آبیاری قرارداده یا با حضور نماینده دادستان محل مسدود خواهد شد .

ماده ۲۴ - وزارت آب و برق مجاز است در مناطقی که با بررسیهای علمی و فنی معلوم شود که سفره آب زیرزمینی در اثر ازدیاد مصرف یا علل دیگر پایین می رود همچنین در مناطقی که طرحهای آبیاری جامع و استفاده از آبهای

زیرزمینی به منظور ملی کردن آب در ناحیه‌ای از طرف دولت باید اجرا گردد با حدود جغرافیایی مشخص حفر چاه عمیق یا نیمه عمیق و یا قنات را ممنوع سازد و رفع این ممنوعیت منوط به اجازه مجدد وزارت آب و برق است. ماده ۲۵ - احداث چاه در هر محل و استفاده از آب آن برای مصرف خانگی و شرب و بهداشتی و باغچه تا ظرفیت آبدهی ۲۵ متر مکعب در شبانه‌روز مجاز است و احتیاج به صدور پروانه حفر ندارد. وزارت آب و برق در موارد لازم می‌تواند از این نوع چاهها به منظور بررسی آبهای منطقه و جمع‌آوری آمار و مصرف آن بازرسی کند.

تبصره - در صورتی که حفر این قبیل چاهها موجب کاهش یا خشکانیدن آب چاه و یا قنات مجاز مجاور گردد وزارت آب و برق می‌تواند در صورت عدم توافق مالکین به شکایت شاکی رسیدگی و در صورت احراز این موضوع چاه جدید را مسدود و یا از حفر و بهره‌برداری آن جلوگیری کند.

ماده ۲۶ - تا زمان اجرای ملی شدن آب در هر ناحیه یا منطقه حق هر یک از صاحبان اراضی از چاه یا قنات مشاع و مشترک متناسب با سهامی است که برای حفر چاه یا قنات و احداث تأسیسات پرداخته یا توافق کرده‌اند و در صورت کمبود یا ازدیاد آب، آب موجود به نسبت سهامشان تقسیم یا نوبت‌بندی خواهد شد.

ماده ۲۷ - دارندگان پروانه چاه مسئول جلوگیری از آلودگی آب داخل چاه هستند و موظفند طبق مقررات بهداشتی عمل کنند.

ماده ۲۸ - دارندگان پروانه‌های صادره پس از اعلام ملی شدن آب در هر منطقه به هیچ عنوان مجاز به آب فروشی نیستند مگر اینکه پروانه به نام شرکت تعاونی روستایی و یا شرکت سهامی زراعی صادر شده باشد که در این صورت مجازند به اعضاء شرکت بفروشند. تبصره - در مورد چاههایی که قبل از تصویب این قانون به طور مجاز احداث شده‌اند و ظرفیت استخراج آب این قبیل چاهها بیش از میزان مصرف‌مفید صاحبان پروانه باشد و مازاد آنها با ارائه شواهد و قرائن قبل از تصویب این قانون برای امور کشاورزی و صنعتی و یا شهری مصرف مفید داشته‌است برای مصرف‌کنندگان آب مازاد با توجه به مقررات مربوط پروانه جداگانه صادر خواهد شد و نرخ آب با رعایت هزینه‌های جاری و استهلاکی طبق معیارهای وزارت آب و برق با احتساب بهره تا ۸٪ نسبت به سرمایه از طرف مصرف‌کننده به صاحب چاه پرداخت می‌شود و در صورتی که مصرف‌کنندگان از پرداخت منظم بهای آب خودداری کنند طبق ماده ۵۳ این قانون با آنان رفتار خواهد شد.

ماده ۲۹ - وزارت آب و برق موظف است بنا بر تقاضای درخواست‌کننده حفر چاه یا قنات و به منظور راهنمایی فنی و علمی متخصصین خود را به محل اعزام و امکان حفر چاه یا قنات را از لحاظ فنی و اقتصادی مورد بررسی قرار داده و راهنمایی کند و پنجاه درصد هزینه کارشناسی به عهده متقاضی خواهد بود. تبصره - شرکتهای تعاونی روستایی و شرکتهای سهامی زراعی به جای ۵۰٪ فقط ۲۰٪ هزینه کارشناسی پرداخت خواهند کرد.

ماده ۳۰ - در مواردی که آب شور و یا آب مخلوط با املاح معدنی غیر قابل مصرف با آب شیرین مخلوط شود وزارت آب و برق می‌تواند مجرای آب شور یا مخلوط به املاح را مسدود کند و در صورتی که این کار از لحاظ فنی امکان‌پذیر نباشد چاه یا مجرا را بدون پرداخت خسارت عندالاقضاء مسدود یا منهدم سازد.

ماده ۳۱ - برای جلوگیری از اتلاف آب زیرزمینی خصوصاً در فصولی از سال که احتیاج به بهره‌برداری از آب زیرزمینی نباشد دارندگان پروانه‌چاههای آرتزین موظفند از طریق نصب شیر و دریچه از تخلیه دائم آب زیرزمینی جلوگیری کنند. ماده ۳۲ - در چاهها آرتزین که از آنها آب زیرزمینی به خودی خود از سطح زمین خارج می‌شود و در چاههای نیمه آرتزین که در آنها سطح ایست‌آبی بالاتر از سطح اولیه برخورد به آب است دارندگان پروانه چاه مکلفند

به وسیله پوشش جداری و یا طرز مناسب دیگر به تشخیص وزارت آب و برق از نفوذ آب مخزن تحت فشار در قشرها دیگر جلوگیری کنند .

ماده ۳۳ - هر چاه به استثناء چاههای مذکور در ماده ۲۵ باید مجهز به وسائل اندازه‌گیری سطح آب و میزان آب استخراج شده باشد، دارندگان پروانه‌مکلفند گزارش مقدار آب مصرف شده را طبق معیارها و درخواست وزارت آب و برق بدهند. تبصره - وزارت آب و برق مجاز است در موارد لازم برای اندازه‌گیری آب قنات و وسائل اندازه‌گیری را به هزینه خود تعبیه نماید. حفظ و نگهداری وسائل مزبور و اندازه‌گیری بده آب قنات با اداره‌کنندگان قنات خواهد بود .

ماده ۳۴ - اشخاص حقیقی و حقوقی که حرفه آنها حفاری است و با وسائل موتور اقدام به حفر چاه یا قنات می‌کنند باید پروانه حفاری از وزارت آب و برق تحصیل کنند و بدون داشتن پروانه حفاری مجاز به اقدام حفاری با وسائل موتوری نخواهند بود. اشخاص مذکور موظفند کلیه شروط مندرج در پروانه حفاری را رعایت کنند و در صورت تخلف پروانه حفاری آنها لغو خواهد شد و اگر بدون پروانه حفاری اقدام به حفر چاه کنند اشخاص حقیقی و در مورد شرکتها و سازمانها مدیران عامل شرکتها و یا سازمانها نیز به مجازات مقرر در ماده ۶۰ این قانون محکوم خواهند شد و به علاوه وزارت آب و برق می‌تواند دستگاه حفاری را مجاناً به سود دولت ضبط کند.

ماده ۳۵ - هر گاه در اثر حفر چاه یا قنات جدید آب چاه یا قنات مجاور نقصان یابد و یا خشک شود در صورتی که برای صاحب چاه یا قنات مجاور استفاده از آب چاه یا قنات جدید ممکن باشد مقدار آب سابق او در قبال شرکت در هزینه بهره‌برداری به تشخیص وزارت آب و برق از چاه یا قنات جدید تأمین خواهد شد و الا صاحب یا صاحبان چاه یا قنات جدید باید خسارات صاحب یا صاحبان قنات یا چاه را که میزان آب از طرف وزارت آب و برق تعیین می‌شود به پردازند و در صورت استنکاف از تأدیه خسارت مزبور طبق مقررات قسمت آخر ماده ۵۳ قابل وصول است. تبصره - ملاک تعیین میزان آب یا خسارت معدل پنج سال اخیر مصرف مفید آب قنات یا چاه در دوران بهره‌برداری است و تعداد ساعات بهره‌برداری در سال بر حسب شرایط اقلیمی نقاط مختلف کشور و دوره کشت و آبیاری طبق نظر کارشناس وزارت آب و برق تعیین می‌شود .

ماده ۳۶ - وزارت آب و برق و مؤسسات و شرکتهای آبیاری تابع می‌توانند آبدنگها و آسیابهایی را که موجب نقصان آب و یا اختلال در امر تقسیم آب می‌شوند به ترتیب مقرر در ماده ۵۰ خریداری کنند .

ماده ۳۷ - قنات یا چاهی که چهار سال متوالی بایر یا به علت نقصان فاحش آب عملاً مسلوب‌المنفعه تشخیص شود و مالک یا مالکین آن با اعلام کتبی وزارت آب و برق در مدتی که از یک سال تجاوز نکند. نسبت به دائر کردن قنات یا چاه اقدام نکنند متروک تشخیص و مجاناً جزء منابع ملی شده محسوب می‌شود وزارت آب و برق می‌تواند چاه یا قنات متروک را رأساً مورد استفاده قرار دهد و یا اجازه بهره‌برداری آن را به دیگری واگذار نماید و عندالاقضاء اجازه حفر چاه یا قنات در حریم چاه یا قنات متروک صادر نماید .

ماده ۳۸ - اگر کسی مالک چاه یا قنات یا مجرای آبی در ملک غیر باشد تصرف چاه یا مجرا فقط از نظر مالکیت قنات و مجرا و برای عملیات مربوط به قنات و چاه و مجرا خواهد بود و صاحب ملک می‌تواند در اطراف چاه و مجرا و یا اراضی بین دو چاه تا حریم چاه و مجرا هر تصرفی که بخواهد بکند مشروط بر اینکه تصرفات او موجب ضرر صاحب قنات و چاه و مجرا نشود.

تبصره - تشخیص حریم چاه و قنات و مجرا در هر مورد با وزارت آب و برق است.

ماده ۳۹ - آیین نامه اجرایی مواد این فصل توسط وزارت آب و برق پیشنهاد و پس از تصویب هیأت وزیران به موقع اجرا گذارده می شود .

فصل چهارم - حفاظت و نگهداری تأسیسات مشترک

ماده ۴۰ - کلیه شرکاء در حفاظت و نگهداری چاه - قنات - نهر - جوی و استخر و هر منبع یا مجرای آب مشترکی به نسبت سهم مسئولند .

ماده ۴۱ - مصرف کنندگان آب از مجاری و سر دهنه مشترک مسئول نگهداری تأسیسات مشترک هستند و هیچکس بدون اجازه وزارت آب و برق حق احداث و تغییر مقطع و مجرای آب و انشعاب جدید را ندارد و هر بالا دستی مسئول خساراتی است که از عمل غیر متعارف او به پایین دستی وارد می آید .

ماده ۴۲ - هیچ نهر و جوی و قنات و چاهی نباید در جاده عمومی و خصوصی و حریم آنها به صورتی باشد که ایجاد خطر و مزاحمت برای عابرین و وسائط نقلیه کند مالک یا مالکین موظفند روی آن را به نحوی بپوشانند که خطر یا خسارتی برای عابرین و وسائط نقلیه و راه به وجود نیاید . در صورتی که مالک یا مالکین از اجرای اخطار کتبی وزارت راه و شهرداری (در شهرها) به مدت یک ماه طبق مشخصات فنی وزارتین آب و برق و راه در رفع خطر اقدام نکنند و همچنین در صورت عدم استفاده و یا اعراض و انصراف از بهره برداری به مدت سه سال متوالی با توجه به اخطار کتبی وزارت آب و برق به مالک یا مالکین چنانچه در مدت سه ماه از تاریخ اخطار اقدامی به عمل نیاید این گونه مجاری متعلق به دولت خواهد بود . تبصره - احداث نهر یا جوی و یا چاه و قنات و نظایر آن در راهها و حریم آنها موکول به تحصیل اجازه از وزارتین راه و آب و برق و در معابر شهرها با جلب موافقت شهرداری از وزارت آب و برق خواهد بود . مشخصات فنی مندرج در اجازه نامه لازم الاجرا است .

ماده ۴۳ - هر گاه استفاده کنندگان مشترک نهر یا جوی یا چاه یا قنات و امثال آن حاضر به تأمین هزینه آن نشوند هر یک از شرکاء می توانند به تصدیق وزارت آب و برق در خصوص لزوم تعمیر و میزان هزینه آن - نهر یا جوی یا چاه یا قنات را شخصاً تعمیر و سهم شریک یا شرکاء مستنکف را به اضافه ۱۲٪ زیان تأخیر در سال از او مطالبه کند . در موارد فوق میزان هزینه تعمیرات و انجام آن باید به گواهی وزارت آب و برق برسد و سهم شریک یا شرکاء مستنکف بر طبق مقررات مربوط به اجرای اسناد رسمی لازم الاجرا به وسیله اجرای ثبت به تقاضای ذینفع وصول خواهد شد . تبصره - وزارت آب و برق وظایف مربوط به اجرای این ماده را در سطح روستاها به وزارت اصلاحات اراضی و تعاون روستایی واگذار خواهد کرد .

ماده ۴۴ - برای کسانی که پروانه مصرف آب دارند استفاده از اراضی دیگران به منظور نهرکشی و انتقال آب و نگهداری تأسیسات مربوط به آن مجاز است و مالک زمین محق به دریافت ارزش زمین و خسارت وارده طبق نرخ عادلانه است که قبل از آغاز کار ترتیب پرداخت آن داده شود مشخصات فنی نهر و تأسیسات باید به نظر وزارت آب و برق تعیین گردد .

ماده ۴۵ - هر گاه آب بران نتوانند در مورد مسیر و یا طرز انشعاب آب از مجرای طبیعی با یکدیگر توافق نمایند وزارت آب و برق می تواند با توجه به اینکه به حق دیگری لطمه ای نرسد مسیر یا انشعاب را تعیین کند .

ماده ۴۶ - در مورد آبهای سطحی حل اختلافات حاصل در امر تقدم یا اولویت و کیفیت و کمیت و همچنین اختلافاتی که موجب تأخیر آبرسانی می شود و تقسیم و مصرف آب در مرحله اول از طریق کدخدانمنشی توسط سرآباران و میرابان باید فیصله پذیرد و در صورت ادامه اختلاف مدیر منطقه و یا رییس ناحیه موظف به مداخله و

رسیدگی و اظهار نظر است. نظر رییس ناحیه یا مدیر منطقه موقتاً تا اجرای قانون ملی شدن آب در آن ناحیه قطعی است و مأمورین انتظامی موظف به اجرای آن هستند.

ماده ۴۷ - هر نهري که در زمین دیگری جریان داشته در صورتی که به تشخیص وزارت آب و برق پنج سال خشک و بلااستفاده مانده باشد حق مجرا از بین خواهد رفت .

ماده ۴۸ - در مواردی که انهار مورد استفاده مانع از عملیات عمرانی صاحب زمین گردد، صاحب زمین می تواند به جای نهر مذکور مجرای دیگری از نهر با تصویب وزارت آب و برق به صورتی که سبب تفریط آب و یا موجب اشکال در امر آبیاری نگردد به هزینه خود احداث کند.

ماده ۴۹ - وزارت آب و برق مکلف است سهام اشخاص حقیقی یا حقوقی غیر دولتی در شرکتهای آبیاری را که قسمتی از سهام آن متعلق به دولت است در ازاء پرداخت مبلغ اسمی هر سهم خریداری نموده و این شرکتها را در سازمانها یا شرکتهای آب منطقه ای ادغام کند صاحبان این گونه سهام موظف به فروش سهام مربوط به وزارت آب و برق هستند .

فصل پنجم - در تملک و تصرف اراضی و اعیانیهای مورد نیاز

ماده ۵۰ - هر گاه برای اجرای طرحهای عمرانی و صنعتی و توسعه کشاورزی و سدسازی و تأسیسات اصلی و فرعی مربوطه و استفاده از منابع آبهای سطحی و زیرزمینی احتیاج به اراضی و ابنیه و مستحدثات و تأسیسات و سایر حقوق متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی باشد و ضرورت تصرف به تصدیق وزارت آب و برق و مدیر عامل سازمان برنامه رسیده باشد وزارت آب و برق و مؤسسات و شرکتهای تابع می توانند اراضی و ابنیه و مستحدثات را به شرح زیر خریداری و تصرف بنمایند و در موارد ضروری و فوری با تصویب وزیر آب و برق انجام تشریفات ارزیابی و پرداخت بهای خرید مانع تصرف و اجرای کار نیست مشروط بر این که قبل از تصرف وضع موجود وسیله کارشناس و نماینده مجری طرح مشخص و صورت مجلس شده باشد.

الف - تعیین بهای اراضی و ابنیه و مستحدثات و تأسیسات و سایر حقوق از طریق توافق بین دستگاههای اجرایی و مالکین آنها به عمل می آید و در صورت عدم توافق هیأتی مرکب از وزیر آب و برق و وزیر اصلاحات ارضی و تعاون روستایی مدیر عامل سازمان برنامه - دادستان کل - مدیر کل ثبت یا نمایندگان آنها تعیین قیمت خواهند کرد و رأی این هیأت قطعی است و در صورتی که مالک یا مالکین حاضر به امضاء سند واگذاری نشوند پس از سپردن بها از طرف وزارت آب و برق به صندوق ثبت محل دادستان شهرستان یا نماینده او سند انتقال را از طرف مالک یا مالکین امضاء خواهد کرد.

ب - ملاک تعیین قیمت اراضی و ابنیه و مستحدثات و تأسیسات و سایر حقوق عبارت از بهای عادلانه مشابه آنها واقع در حوزه عملیات در سال قبل از تاریخ تصویب طرح مقدماتی بدون رعایت تأثیر اجرای عملیات در قیمتها است که با استفاده از نظر کارشناس یا کارشناسان به عمل می آید.

ج - بهای املاک مزروعی و باغات و قلمستانها طبق بند (ب) تعیین و با رعایت مواد ۵ و ۶ قانون طرز تملک اراضی مورد نیاز سد فرحناز پهلوی مصوب ۲۵ خرداد ۱۳۴۵ به مالک و کشاورزان پرداخت خواهد شد .

تبصره ۱ - تاریخ ۱۳۳۷/۲/۲۸ مذکور در بند (ت) ماده ۵ و جمله (تاریخ تقدیم این لایحه) مندرج در ماده ۶ قانون طرز تملک اراضی مورد نیاز سد فرحناز پهلوی به (سال قبل از تصویب طرح مقدماتی) تغییر داده می شود.

- تبصره ۲ - در صورتی که در اثر اجرای طرح خسارتی (بدون لزوم تصرف و خرید) به اشخاص وارد آید خسارت بر اساس مقررات این ماده تعیین و پرداخت خواهد شد.
- تبصره ۳ - در مواردی که خسارت ناشی از نقصان آب باشد و جبران کسری آب امکان پذیر باشد بدون پرداخت خسارت تعهد تحویل کمبود آب به حد مصرف مفید خواهد شد و الا خسارت پرداخت می شود.
- تبصره ۴ - اراضی واقع در خارج محدوده شهرها که در مسیر شبکه آبیاری قرار می گیرند با رعایت حریم مورد نیاز از طرف صاحبان این اراضی بدون تشریفات و مجاناً در اختیار دولت قرار می گیرد. در صورتی که در اراضی مزبور مستحذات یا اعیانی وجود داشته باشد و بر اثر اجرای طرح تأسیسات مذکور در فوق از بین برود یا خسارتی به آنها وارد شود مؤسسات دولتی مربوط باید خسارت مالک اعیانی را به ترتیب مذکور در این ماده تقویم و پرداخت نماید بدون این که کارهای ساختمانی از جهت پرداخت خسارت متوقف شود. حریم انهار و شبکه آبیاری به پیشنهاد وزارت آب و برق به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید .
- تبصره ۵ - در مورد اراضی که در اجرای قوانین اصلاحات ارضی به زارعین واگذار شده مفاد تبصره ۲ ماده ۱۹ قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی مصوب ۴۰/۱۰/۱۹ رعایت می شود .
- تبصره ۶ - وزارت کشاورزی می تواند برای اجرای طرحهای توسعه کشاورزی از اختیارات این ماده و تبصره های مربوط استفاده کند و در چنین مواردی وزیر کشاورزی به جای وزیر آب و برق خواهد بود .
- ماده ۵۱ - در صورتی که در اثر ملی شدن آب در ناحیه یا منطقه ای آب قنوت و چاهها و هر نوع تأسیسات استخراج آب زیرزمینی متعلق به اشخاص تملک شود و یا در اثر اجرای طرحهای مربوط به ملی شدن منابع موجود نقصان یافته یا خشک شوند به ترتیب زیر برای جبران خسارت عمل خواهد شد:
- ۱ - در مواردی که اراضی زراعتی آبی مشروب شده به وسیله این منابع در محدوده طرح عمرانی قرار گیرند و تأمین آب آنها از منابع ملی شده طرح مقدور باشد یا در مواردی که این اراضی خارج محدوده طرح عمرانی بوده و تأمین آب آنها از منبع دیگر به حد مصرف مفید امکان پذیر باشد فقط بهای عادلانه قنات یا تأسیسات استخراج آب طبق مقررات این قانون به مالک یا متضرر پرداخت می شود در غیر این صورت خسارت طبق تبصره ۱ ماده ۵۰ این قانون تعیین و پرداخت خواهد شد.
 - ۲ - نسبت به چاهها و قنوت و تأسیسات مربوط به استخراج آب زیرزمینی که قانوناً می یابد پروانه داشته باشند ولی بدون پروانه ایجاد شده اند طبق تبصره ۲ ماده ۲۳ این قانون اقدام خواهد شد.
 - ۳ - در مورد اراضی که از منابع ملی شده در داخل و یا خارج طرح آبیاری می شوند و خسارت آنها طبق این قانون پرداخت شده است بهای آب مصرفی طبق مقررات و معیارهای وزارت آب و برق مانند سایر مصرف کنندگان آب از طرف مصرف کننده باید پرداخت شود.
 - ۴ - در مورد اراضی و تأسیسات کشاورزی اشخاص و کشاورزانی که از خارج طرح به داخل طرح جابجا می شوند طبق ماده ۸ قانون راجع به الحاق هشت ماده به آیین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۱۳۴۶/۳/۲۲ عمل خواهد شد. ماده ۵۲ - وزارتخانه های منابع طبیعی و اصلاحات ارضی و تعاون روستایی مجازند مراتع غیر مشجر و اراضی موات و بایری که مورد احتیاج وزارت آب و برق به منظور اجرای طرحهای عمرانی باشد در اختیار آن وزارتخانه قرار دهند.
 - تبصره ۱ - وزارت آب و برق رأساً یا به وسیله سازمانها و شرکتهای تابع خود هر گونه دخل و تصرفی که به منظور بهره برداری لازم بداند می تواند در اراضی واگذاری مزبور بکند. تبصره ۲ - به منظور حفظ اراضی واگذاری به صورت

اولیه یا دائر و جلوگیری از تجاوز به اراضی مزبور وزارت آب و برق می‌تواند به وسیله پلیس آب و وظایف و اختیاراتی را که طبق مقررات قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع طبیعی به عهده وزارت منابع طبیعی محول شده است مستقیماً انجام دهد و از متجاوزین خلع ید کند. تبصره ۳ - در مورد اراضی واگذاری از طرف وزارتین منابع طبیعی و اصلاحات ارضی و تعاون روستایی به وزارت آب و برق در صورتی که سند مالکیت به نام وزارتخانه مذکور در فوق صادر شده باشد ثبت اسناد مکلف است اسناد مالکیت صادر با به نام وزارت آب و برق ثبت نماید و در صورتی که سند مالکیت صادر نشده باشد جریان ثبتی را به نام وزارت آب و برق تا صدور سند مالکیت ادامه دهد.

فصل ششم - وصول آب‌بها و دیون

ماده ۵۳ - وزارت آب و برق موظف است در مناطقی که طرح‌های عمرانی یا قانون ملی شدن آب به مرحله اجرا درآمده است نرخ متوسطه تمام شده آب را بر حسب متر مکعب به تدریج در هر ناحیه یا حوزه آبریز برای کلیه مصرف‌کنندگان پنج سال یک بار با توجه به هزینه‌های جاری شامل مدیریت و نگهداری و تعمیر و بهره‌برداری و هزینه استهلاک و بهره سرمایه با توجه به استهلاک تعیین و اعلام دارد و همچنین تدریجاً نرخ آب مصارف کشاورزی را برای محصول واحد در تمام کشور یکسان تعیین و وصول کند. ضرری که به علت گرانتر بودن هزینه استحصال آب در یک منطقه آبریز به سازمان یا شرکت مزبور تحمیل می‌گردد از محل درآمد شرکتها یا سازمانهایی که در منطقه آبریز دیگر به علت ارزانتر بودن هزینه استحصال عاید می‌شود جبران کند و آبران موظف به پرداخت بهای آب مصرفی بر اساس نرخ مذکور هستند و الا آب مصرف‌کننده که حاضر به پرداخت آب‌بها نگردیده است پس از برداشت هر محصول قطع می‌شود و به علاوه آب‌بهای معوق طبق مقرراتی که در این قانون پیش‌بینی شده است وصول خواهد شد. تحویل مجدد آب مستلزم پرداخت هزینه‌هایی که تعیین می‌شود خواهد بود. در صورتی که آبران مستنکف ظرف مهلت مقرر در تبصره ۶ این ماده که از طرف مدیران و رؤسای مناطق و نواحی آبیاری تعیین می‌شود بدهی خود را پرداخت نکنند و یا ترتیب قابل قبولی برای تصفیه حساب خود برقرار نسازند متصدی و مسئول منطقه یا ناحیه مربوط صورت بدهی را جهت صدور اجراییه به اداره ثبت محل ارسال خواهد کرد و اداره ثبت مکلف است بر طبق مقررات اجرای اسناد رسمی لازم‌الاجرا اقدام به صدور ورقه اجراییه و وصول مطالبات از بدهکار کند.

تبصره ۱ - شرکتها و سازمانهای مذکور در این قانون از تاریخ تأسیس از معافیت‌های مالیاتی که در قانون مالیات بر درآمد برای شرکت‌های خصوصی (کشاورزی و صنعتی) در نظر گرفته شده بهره‌مند می‌شوند و به منظور اعمال نرخ واحد برای محصول معین در مناطق مختلف کشور شرکتها و سازمانهای نفع دهنده زیان شرکتها و سازمانهای ضرر دهنده را به تشخیص وزارت آب و برق به هزینه خود منظور و به شرکتها و سازمانهای ضرر دهنده پرداخت می‌کنند و سود خالص که به این ترتیب محاسبه می‌شود پس از انقضای مدت معافیت مشمول مقررات مالیاتی است.

تبصره ۲ - میزان بهره سرمایه که در نرخ آب باید احتساب شود در مورد مصارف کشاورزی با توجه به وضع اجتماعی و اقتصادی در هر منطقه‌ای که وزارت آب و برق تشخیص دهد حداکثر تا ده سال اول بهره‌برداری در نرخ منظور نمی‌شود و پس از دوره معافیت بنا به پیشنهاد وزارت آب و برق از طرف هیأت وزیران تعیین می‌شود.

تبصره ۳ - پس از صدور پروانه مصرف مفید در هر ناحیه یا منطقه طرز احتساب آب‌بها طبق ماده ۵۳ این قانون خواهد بود لیکن در نواحی که تأسیسات ذخیره و انحراف و انتقال و توزیع آب تکمیل نشده باشد تا تاریخ خاتمه

تکمیل طرح هزینه‌های استهلاک و بهره سرمایه در نرخ آب‌بهای دارندگان حقابه‌های قبلی به میزان حجم آب مندرج در پروانه محسوب نخواهد گردید .

تبصره ۴ - کلیه وجوه دریافتی به موجب این قانون به هر عنوان طبق اساسنامه شرکتها و سازمانهای آب که مسئول اداره رودخانه‌ها و سایر منابع آب است به مصرف هزینه‌های جاری و بهره‌برداری و نگهداری و استهلاک و تکمیل تأسیسات و کمک احتمالی به شرکت‌های ضرر دهنده موضوع تبصره ۱ این ماده خواهد رسید. در محاسبه نرخ آب بهره سرمایه برای مصارف شهری مراکز استانها و مراکز صنعتی ۶٪ در سال و مصارف شهری سایر شهرها ۳٪ محسوب می‌شود .

تبصره ۵ - وظایف مقرر در ماده ۱۶ قانون سابق بنگاه مستقل آبیاری تا اجرای قانون ملی شدن آب در هر ناحیه و هر منطقه رأساً به وسیله وزارت آب و برق یا شرکتها و سازمانهای تابع انجام خواهد شد و عواید حاصله صرفاً صرف اداره و مرمت تأسیسات آبیاری حوزه مربوط خواهد گردید .

تبصره ۶ - مدت اخطار قطع آب به علت عدم پرداخت آب‌بها به تشخیص وزارت آب و برق از یک ماه تا چهار ماه است و برای امور زراعی پس از برداشت هر محصول .

تبصره ۷ - اجرای ثبت در مورد وصول بدهی آب‌بها مصرف کشاورزی کمتر از بیست هزار ریال فقط از طریق توقیف اموال استیفای حقوق دائن را خواهد نمود و از بازداشت این بدهکاران خودداری خواهد شد .

ماده ۵۴ - دارندگان حقابه‌های قبلی از منابع سطحی که مشمول ماده ۷ این قانون می‌شوند متناسب با حجم آب مصرفی طبق پروانه صادره برای مدت ده سال از سی درصد تخفیف آب‌بها بهره‌مند می‌شوند. فصل هفتم - جلوگیری از آلودگی منابع آب

ماده ۵۵ - آلوده ساختن آب ممنوع است و مؤسساتی که آب را به مصارف شهری یا صنعتی یا معدنی می‌رسانند موظفند طرح تصفیه آب و دفع فاضل آب را با تصویب وزارت آب و برق و وزارت بهداشت تهیه و اجرا کنند. تبصره - در مواردی که به سبب عدم کفایت مقدار آب قابل استفاده به کار بردن مکرر آب ضرورت داشته باشد مؤسسات مورد بحث در ماده فوق موظفند بنابر دستور وزارت آب و برق آب را تصفیه کرده باز هم به کار برند .

ماده ۵۶ - منظور از آلوده ساختن آب آمیختن مواد خارجی به آب است به میزانی که کیفیت فیزیکی یا شیمیایی یا بیولوژیکی آن را به طوری که مضر به حال انسان و چهارپایان و آبزیان و گیاهان باشد تغییر دهد. مواد خارجی به قرار زیر است: مواد نفتی - ذغالی - اسید و هر گونه اضعاف کربنی و نفتی مواد مضر شیمیایی اعم از جامد و مایع از هر پالایشگاه یا منبع گازی و یا دستگاه‌های رنگ‌کاری و الکل‌کشی و کارگاهها و کارخانجات شیمیایی و معدنی و صنعتی و مواد غذایی و فاضلاب شهرها.

ماده ۵۷ - وزارت آب و برق موظف است با موافقت وزارت بهداشت و وزارت کشور و وزارت منابع طبیعی و سازمان شکاربانی و نظارت بر صیدآیین‌نامه مخصوصی به منظور جلوگیری از آلودگی آب و تعطیل تأسیساتی که موجب آلودگی می‌گردند تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به موقع اجراگذارد .

ماده ۵۸ - کارکنان وزارت آب و برق و شرکتها و سازمانهای آب وزارت و کارکنان وزارت کشاورزی و وزارت منابع طبیعی و سازمان شکاربانی که طبق حکم وزارت آب و برق و برابر آیین‌نامه‌های مربوط مأمور جلوگیری از آلودگی آب و تعطیل تمام یا قسمتی از کارخانه یا مؤسسه می‌شوند موظفند از آلودگی آب طبق مقررات جلوگیری کنند و در صورت تکرار متخلف را به وسیله مأمورین انتظامی یا پلیس آب به نزدیکترین مرجع قضایی تسلیم کنند.

فصل هشتم - تخلفات و جرائم

ماده ۵۹ - هر کس در بهره‌برداری آب چاه بیش از حد مقرر در پروانه مصرف اقدام کند و یا مقررات وزارت آب و برق را در نحوه استفاده از آن رعایت نکند به پرداخت جریمه از یک هزار تا سی هزار ریال محکوم و در صورت تکرار پروانه او لغو خواهد شد و در صورتی که بدون پروانه از چاه مزبور استفاده نماید چاه از طرف وزارت آب و برق با حضور نماینده دادستان مسدود و عندالاقضاء پر خواهد شد .

ماده ۶۰ - اشخاص زیر به پرداخت دو هزار تا پنج هزار ریال یا از ۲ ماه تا ۶ ماه حبس تأدیبی یا به هر دو مجازات بر حسب مورد محکوم خواهند شد:

۱ - هر کس عمداً و بدون اجازه دریاچه و مقسمی را باز کند یا در تقسیم آب تغییری دهد یا دخالت غیر مجاز در وسائل اندازه‌گیری آب کند یا به نحوی از انحاء امر بهره‌برداری از تأسیسات عمومی را مختل سازد.

۲ - هر کس عمداً آبی را بدون حق یا اجازه مقامات مسئول به مجاری یا شبکه آبیاری متعلق به خود منتقل کند و یا موجب گردد که آب حق دیگری به او نرسد.

۳ - هر کس آب حق دیگری را بدون مجوز قانونی تصرف کند.

۴ - هر کس عمداً به نحوی از انحاء به ضرر دیگری آبی را به هدر دهد.

۵ - هر کس عمداً آب رودخانه و انهار عمومی و جویبارها و مخازن و منابع و قنات و چاهها را با اضافه کردن مواد خارجی به نحو مندرج در ماده ۵۶ این قانون آلوده کند در مواردی که منبع آب به عنوان منبع آب آشامیدنی به کار می‌رود مرتکب به موجب سایر قوانین مربوط نیز مورد تعقیب کیفر قرار خواهد گرفت.

۶ - هر کس از مقررات مندرجه در پروانه مصرف آب تخلف کند یا بدون اجازه وزارت آب و برق پروانه خود را به دیگری منتقل سازد یا از مقررات موضوعه وزارت آب و برق در اجرای مواد فصل دوم این قانون تخلف کند.

۷ - هر کس بدون رعایت مقررات این قانون به حفر چاه و یا قنات و یا بهره‌برداری از منابع آب مبادرت کند.

تبصره - در مورد بندهای ۲ و ۳ و ۴ با گذشت شاکی خصوصی تعقیب موقوف می‌شود .

ماده ۶۱ - هر کس عمداً به نحوی از انحاء سد و تأسیسات سد اعم از تأسیسات آبیاری و تأسیسات مربوط به نیروی برق آبی و پستهای انتقال خط و خط انتقال فشار قوی را تخریب یا منهدم نماید به حبس با اعمال شاقه از ۳ تا ۱۵ سال محکوم خواهد شد .

فصل نهم - مقررات مختلفه

ماده ۶۲ - ملی شدن آب و مواد و مقررات مربوط به آن تدریجاً در حوزه آبریز رودخانه‌ها و منابع آب زیرزمینی منطقه به منطقه و ناحیه به ناحیه باتوجه به امکانات مالی و فنی و برنامه‌های عمرانی آگهی و اجرا خواهد شد . تشخیص این مقررات خاص و تاریخ اجرای آن به عهده وزارت آب و برق است.

ماده ۶۳ - وزارت آبی و برق موظف است که شش ماه قبل از آغاز اجرای ملی شدن آب محدوده ناحیه یا منطقه مورد نظر را آگهی نماید تا مشمولین به وظایف و تکالیف خود و وزارت آب و برق واقف گردند .

ماده ۶۴ - تشخیص صلاحیت علمی کارشناسان رشته‌های مختلف فنون توسعه منابع آب و آبیاری در مورد اخذ پروانه کارشناسی رسمی با وزارت آب و برق است .

ماده ۶۵ - کلیه قوانین و مقرراتی که مغایر با این قانون باشد و همچنین قانون حفظ و حراست منابع آبهای زیر زمینی کشور از تاریخ تصویب این قانون در آن قسمت که مغایر است بلااثر است .

ماده ۶۶ - آیین نامه های مربوط به امور اجرایی سایر مواد در صورت لزوم به پیشنهاد وزارت آب و برق به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. قانون فوق مشتمل بر شصت و شش ماه و سی و پنج تبصره پس از تصویب مجلس سنا در تاریخ دوازدهم تیر ماه یک هزار و سیصد و چهل و هفت در جلسه روز پنجشنبه بیست و هفتم تیر ماه یک هزار و سیصد و چهل و هفت شمسی مورد تصویب مجلس شورای ملی قرار گرفت .

۹-۶- قانون الحاق یک تبصره به ماده ۴ قانون تأسیس شرکتهای بهره برداری از اراضی زیر سدها (مصوب ۱۳۵۲/۱۱/۳۰)

ماده واحده - تبصره زیر به ماده ۴ قانون تأسیس شرکتهای بهره برداری از اراضی زیر سدها اضافه می شود :
تبصره - در صورت وجود اختلاف در مالکیت و حقوق مربوط به آن بر حسب مورد وزارت کشاورزی و منابع طبیعی در اجرای این ماده و وزارت آب و برق در اجرای ماده ۱۶ قانون سازمان برق ایران یا ماده ۵۰ قانون آب و نحوه ملی شدن آن بهای ملک مورد تصرف را طبق ضوابط مندرج در مواد مذکور تعیین و موقتاً در یکی از بانکهای دولتی به حساب سپرده ثابت به نام وزارت کشاورزی و منابع طبیعی یا وزارت آب و برق با قید مشخصات ملک ایداع می نماید و پس از تعیین تکلیف نهایی اصل مبلغ سپرده و بهره آن به دستور مراجع ذیصلاح به صاحب حق پرداخت خواهد شد و در این صورت ادعای خسارت از ناحیه مالک علیه وزارت کشاورزی و منابع طبیعی یا وزارت آب و برق مسموع نخواهد بود.

قانون فوق مشتمل بر یک ماده پس از تصویب مجلس سنا در جلسه روز دوشنبه ۱۳۵۲،۱۱،۸، در جلسه روز سه شنبه سی ام بهمن ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و دو شمسی به تصویب مجلس شورای ملی رسید.

۱۰-۶- قانون تأسیس وزارت نیرو (مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۲۸)

ماده ۱ - به منظور حداکثر استفاده از منابع انرژی و آب کشور و همچنین تهیه و تأمین و انرژی و آب برای انواع مصارف اعم از صنعتی - کشاورزی و روستایی و شهری و حمل و نقل وزارت نیرو برای انجام وظایف اساسی زیر تشکیل می شود:

ط - تهیه و اجرای طرحهای لازم در زمینه احداث نیروگاههای تولید برق و ایجاد شبکههای انتقال و توزیع برق و تأسیسات شیرین کردن آب شور و اداره و بهره برداری از آنها به وسیله سازمانها و شرکتهای وابسته و تابع وزارت نیرو.

ی - انجام مطالعات به منظور شناخت مشخصات منابع آب کشور اعم از سطحی زیر زمینی برای تهیه برنامه های چگونگی بهره برداری از آنها و تهیه طرحهای جامع با توجه به سیاستها و برنامه های استفاده از سرزمین.

ک - انجام مطالعات تفصیلی برای توسعه بهره برداری از منابع آب زیرزمینی و مهار کردن آبهای سطحی به منظور احداث تأسیسات مورد نیاز و تهیه طرحهای اجرایی.

ل - احداث تأسیسات مربوط به آب و بهره برداری از آنها.

م - کنترل بهره برداری از منابع آب و اجرای قانون آب و نحوه ملی شدن آن.

ن - انجام تحقیقات لازم درباره مسایل آب و به کار بردن روشهای جدید علمی و فنی برای بهره وری بیشتر و بهتر منابع آب.

ع - تهیه و تدارک و ساخت وسایل و لوازم و ماشین آلات مربوط به امر تولید و انتقال و توزیع آب و برق. ماده ۲ - وزارت نیرو مجاز است برای انجام وظایف مقرر در این قانون مبادرت به ایجاد و اداره سازمانهای تحقیقاتی و آموزشی به نماید و همچنین مؤسساتی را که طبق اصل بازرگانی و یا غیر بازرگانی اداره خواهند شد به عنوان شرکت یا سازمان به وجود آورد اساسنامه مؤسسات مذکور از طرف وزارت نیرو تهیه و پس از تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور به تصویب کمیسیونهای مربوط مجلسین خواهد رسید نسبت به تغییرات بعدی اساسنامههای مؤسسات مذکور نیز به ترتیب فوق عمل خواهد شد.

ماده ۳ - از تاریخ تصویب این قانون وزارت نیرو جانشین وزارت آب و برق می شود و کلیه کارکنان و وسایل و دارایی و اعتبارات و تعهدات آن به وزارت نیرو منتقل می گردد. کلیه مؤسسات و شرکت های تابع وزارت آب و برق از شرکت های تابع وزارت نیرو محسوب می شوند و وظایف و اختیارات وزیر و وزارت آب و برق در شرکت های مزبور به وزیر نیرو منتقل می گردد.

ماده ۵ - آن قسمت از تشکیلات وزارت آب و برق و سازمان آب و برق خوزستان که در امور مربوط به کشت و صنعت فعالیت دارند تدریجاً با کلیه وظایف و اختیارات و دارایی و بدهی و بودجه و درآمد و اعتبارات و تعهدات و کارکنان به وزارت کشاورزی و منابع طبیعی منتقل خواهد شد کلیه اختیارات وزیر و وزارت آب و برق در کلیه قراردادهای منعقد شده مربوط به شرکت های کشت و صنعت واقع در اراضی زیر سد محمد رضا شاه پهلوی به وزیر و وزارت کشاورزی و منابع طبیعی واگذار می گردد و همچنین سهام و وزارت آب و برق در شرکت سهامی کشت و صنعت شاوور و اختیارات وزیر و وزارت آب و برق در شرکت مزبور به وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و وزیر کشاورزی و منابع طبیعی واگذار می شود.

ماده ۷ - وظایف و اختیاراتی که برای وزیر و وزارت آب و برق به موجب قوانین و آیین نامه ها مقررات مصوب تعیین شده است به وزیر و وزارت نیرو منتقل می گردد.

ماده ۹ - سازمان انرژی اتمی ایران به وزارت نیرو وابسته می شود و کلیه وظایف و اختیارات وزیر و وزارت آب و برق در مورد سازمان مذکور به وزیر و وزارت نیرو منتقل می گردد.

ماده ۱۰ - وزارت نیرو مجاز است به منظور انجام وظایف مقرر در این قانون متخصصین و کارشناسان ایرانی مورد نیاز را بر اساس آیین نامه استخدامی خاصی که به تصویب شورای حقوق و دستمزد خواهد رسید استخدام نماید.

ماده ۱۱ - آیین نامه های لازم برای اجرای این قانون توسط وزارت نیرو تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به موقع اجرا گذارده خواهد شد. قانون فوق مشتمل بر یازده ماده پس از تصویب مجلس شورای ملی در جلسه روز یکشنبه اول دی ماه ۱۳۵۳ در جلسه روز دوشنبه بیست و هشتم بهمن ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و سه شمسی به تصویب مجلس سنا رسید.

۱۱-۶- قانون نحوه واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۵۸/۶/۲۵)

با توجه به اصول و موازین شرع مقدس اسلام مبنی بر تعلق اراضی و منابع طبیعی به آفریدگار بزرگ و بهره گیری انسان از این مواهب الهی بر اساس کارمفید و در جهت رفع نیاز و خودکفایی جامعه و به منظور تشویق و حمایت از کار و کوشش و همکاری افراد در زمینه فعالیتهای کشاورزی و جلوگیری از معطل ماندن بی مورد منابع آب و خاک،

مقررات ذیل در مورد نحوه زمین داری و ترتیب واگذاری و احیاء و بهره‌برداری از اراضی تصویب و به مرحله‌اجراء گذاشته می‌شود.

فصل اول - تعاریف

ماده ۱ - اصطلاحاتی که در این قانون به کار برده می‌شود از نظر اجرای این قانون به شرح زیر تعریف می‌شود: کشاورزی - عبارت است از بهره‌برداری از آب و زمین به منظور تولید محصولات گیاهی و حیوانی (از قبیل زراعت، باغداری، درختکاری مثمر و غیرمثمر، جنگلداری، جنگلکاری، دامداری، پرورش طیور و زنبور عسل و آبزیان) احیاء اراضی - عملیاتی است که با تغییر وضع طبیعی زمین و به وسیله اقداماتی که در عرف آباد کردن محسوب است (از قبیل زراعت، درختکاری، بنا ساختن، ایجاد تأسیسات و غیره) آن را برای بهره‌برداری آماده سازد. انواع اراضی به شرح ذیل تعریف می‌گردد:

الف - اراضی موات - زمینهایی است که سابقه احیاء و بهره‌برداری ندارد و به صورت طبیعی باقی مانده است.

ب - اراضی دایر - زمینهای احیاء شده‌ای است که مستمراً مورد بهره‌برداری است.

ج - اراضی آیش - زمین دایری است که به صورت متناوب طبق عرف محل برای دوره معینی بدون کشت بماند.

د - اراضی بایر - زمینهایی است که سابقه احیاء دارد ولی به علت اعتراض و عدم بهره‌برداری برای مدت ۵ سال متوالی بدون عذر موجه متروک مانده و یا بماند.

ه - جنگل و بیشه طبیعی: جنگل یا بیشه طبیعی به مجتمعی اطلاق می‌شود متشکل را عرصه و هوایی و مرکب از موجودات زنده از منشاء نباتی (درخت - درختچه - بوته - نهال - علف - خزه) و حیوانی، صرف نظر از درجه تکامل آن که دست بشر در ایجاد و پرورش آن دخیل نبوده باشد.

و - مرتع: زمینی است اعم از کوه و دامنه یا زمین مسطح که در فصل چرا دارای پوششی از نباتات علوفه‌ای خودرو بوده و با توجه به سابقه چرا عرفاً مرتع شناخته شود، اراضی که آیش زراعتند ولو آن که دارای پوشش نباتات علوفه‌ای خودرو باشند مشمول تعریف مرتع نیستند. اگر مرتع دارای درختان جنگلی خودرو باشد مرتع مشجر نامیده می‌شود.

ز - اراضی جنگلی: به جنگل تکامل نیافته‌ای اطلاق می‌شود که به یکی از اشکال زیر باشد:

۱- تعداد کنده درخت یا نهال با بوته جنگلی در هر هکتار آن جداگانه یا مجموعاً از یکصد عدد تجاوز نماید.

۲- درختان جنگلی به صورت پراکنده موجود باشد به نحوی که حجم آن در هر هکتار در شمال ایران (از حوزه آستارا تا حوزه گلیداغی) کمتر از پنجاه متر مکعب و در سایر نقاط ایران کمتر از بیست متر مکعب باشد. اگر در اراضی (بند ۲) درخت شمشاد وجود داشته باشد و حجم درختان آن بیش از سی متر مکعب در هکتار باشد جنگل شمشاد محسوب می‌گردد.

ح - اراضی مستحده: زمینی است که در نتیجه خشک افتادن آب دریاها - دریاچه‌ها و تغییر بستر رودخانه‌ها یا خشک شدن تالاب ایجاد شده باشد.

ط - اراضی ساحلی: زمینهایی است که در مجاورت حریم دریا و دریاچه و یا اراضی مستحده قرارداد و با توجه به تعریف انواع اراضی مذکور در این قانون بر حسب مورد در حکم یکی از آنها محسوب خواهد شد.

فصل دوم: اراضی دایر

ماده ۲ - حقوق اشخاص بر اراضی دایر اعم از آن که ناشی از احیاء اراضی، عقود و معاملات، انتقالات قهری و همچنین واگذاری خالصجات و املاک یا تحت عنوان واگذاری اصلاحات اراضی باشد بر اساس قوانین موضوعه معتبر و لازم‌الرعایه است.

تبصره - وزارت کشاورزی موظف است حداکثر مساحت زمین قابل واگذاری، به موجب این قانون را ظرف دو ماه از تاریخ تصویب این قانون و باتوجه به شرایط اقلیمی و اجتماعی هر منطقه تعیین و به تصویب هیأت وزیران برساند و در مورد اراضی متصرفه و معموره فعلی نیز دولت می‌تواند در هر زمان، با اجازه حاکم شرع و وضع قانون نسبت به محدود کردن مساحت قابل تصرف برای هر فرد اقدام نموده و حداکثر مساحت قابل تصرف را تعیین نماید.

ماده ۳ - حقوق اشخاص بر اراضی دایر توأم با مسئولیت و تکلیفی است که در مورد استفاده و بهره‌برداری مشروع از آن دارند، بهره‌برداری از اراضی دایر اعم از آن است که شخصاً و مستقیماً امر بهره‌برداری انجام شود یا آن که با استفاده از ماشین‌آلات و یا به کمک کارگر و برزگر و یا با انعقاد قرارداد از قبیل مزارعه و وسیله اشخاص دیگر با اجازه مالک انجام شود.

ماده ۴ - عدم بهره‌برداری متوالی از اراضی دایر به مدت سه سال بدون عذر موجه در حکم اعراض از آن بوده و آن قسمت اراضی که معطل مانده باشد مشمول احکام راجع به اراضی بایر خواهد بود.

فصل سوم: منابع طبیعی ملی

ماده ۵ - بهره‌برداری از جنگلها و بیشه‌های طبیعی به عنوان ثروت عمومی بر اساس قوانین و مقررات مربوط در اختیار دولت است.

ماده ۶ - مراتعی که برای تغلیف احشام و عشایر و سایر دامداران کشور ضروری است، طبق ضوابطی که به وسیله وزارت کشاورزی و عمران روستایی تهیه می‌شود، مورد استفاده قرار خواهد گرفت. واگذاری و تبدیل این گونه مراتع در صورتی میسر است که وزارت مذکور لزوم آن را تشخیص دهد. اراضی جنگلی که طبق ضوابط قابل تبدیل برای کشاورزی نیست و نیز عرصه طرحهای جنگلداری و پارکهای جنگلی و جنگلهای دست کاشت و نهالستانهای دولتی به استثنای مواردی که وزارت کشاورزی به مصلحت بداند قابل واگذاری به اشخاص نمی‌باشد.

فصل چهارم: اراضی قابل واگذاری

ماده ۷ - وزارت کشاورزی و عمران روستایی مجاز است به منظور احیاء و بهره‌برداری از اراضی و بر اساس شرایط مقرر در این قانون و با رعایت ضوابطی که به وسیله آن وزارت تهیه می‌گردد اراضی مشروحه ذیل را به اشخاص حقیقی یا حقوقی واگذار نماید:

الف - اراضی بایر واقع در دهاتی که با اجرای مقررات اصلاحات ارضی به دولت منتقل شده است و همچنین اراضی بایر خالصه و مجهول‌المالک.

ب - اراضی متعلق به دولت که در اختیار اشخاص حقیقی یا حقوقی یا مؤسسات دولتی قرار داشته و به علت عدم استفاده یا عدم اجراء قراردادهای دولت مسترد می‌شود.

ج - اراضی موات (اعم از آن که به نام دولت به ثبت رسیده یا سابقه ثبتی نداشته باشد).

د - مراتع (با توجه به مستثنیات مقرر در ماده ششم).

ه - اراضی جنگلی جلگه‌ای پراکنده و محاط در مزارع و باغات.

و - اراضی دایر یا بایری که بنا به مقتضیات انقلاب اسلامی یا بر اساس قوانین و احکام صادره شده یا به تملک عمومی درآید و در اختیار وزارت کشاورزی و عمران روستایی قرار گیرد.

ماده ۸ - اراضی و املاک موتائی که به نام اشخاص ثبت شده و یا در تصرف آنها است از تاریخ تصویب این قانون به مدت دو سال در اختیار متقاضیان ثبت یا متصرفین خواهد بود تا نسبت به احیاء و بهره‌برداری از آنها اقدام نمایند. این مهلت برای متقاضیان ثبت یا متصرفین اراضی بایر پنج سال می‌باشد و در پایان مدتهای مذکور اراضی که به صورت موات یا بایر باقیمانده باشد و همچنین اراضی دایری که طبق ماده ۴ به صورت بایر درآمدتعلق به دولت خواهد بود و وزارت کشاورزی و عمران روستایی طبق این قانون نسبت به واگذاری آنها اقدام می‌نماید.

تبصره - در صورتی که در اراضی دایری که بایر شده مستحذات قابل استفاده‌ای وجود داشته باشد به وسیله کمیسیون مقرر در ماده ۱۲ ارزیابی و متصرف جدید اعم از دولت یا اشخاص حقیقی و حقوقی مکلف به پرداخت قیمت آن به مالک سابق خواهند بود.

ماده ۹ - پس از انقضای مواعد مذکور در مواد ۴ و ۸ وزارت کشاورزی و عمران روستایی در هر مورد مراتب را به اداره ثبت محل و متقاضی ثبت یا قائم مقام قانونی او کتباً ابلاغ به علاوه مراتب را در جراید محل آگهی می‌نماید، در صورتی که ظرف سه ماه در مورد احیاء اراضی اعتراض و ادعایی نشود اداره ثبت در اظهارنامه ثبتی یا دفتر املاک، مالکیت دولت را قید می‌نماید و در صورت وصول اعتراض تعیین تکلیف با کمیسیون مذکور در ماده ۱۲ بوده و تصمیم متخذه قطعی است.

فصل پنجم: شرایط و ترتیب واگذاری

قسمت اول - فعالیت‌های کشاورزی

ماده ۱۰ - در واگذاری اراضی برای امور کشاورزی و فعالیت‌های وابسته با رعایت کلیه شرایط و ضوابط مقرر حق تقدم به ترتیب با اشخاص زیر می‌باشد:

۱- ساکنین محلی که حداقل سه سال در محل سکونت داشته‌اند.

۲- داوطلبانی که متعهد به سکونت در محل شوند.

۳- تحصیل کرده‌های کشاورزی - دامپزشکی و دامپروری به شرط عدم اشتغال دولتی.

۴- کارمندان دولت به شرط ترک اشتغال یا بازنشستگی یا باز خرید خدمت

تبصره ۱ - افراد مذکور در این ماده در صورتی که به صورت گروهی و بنه‌ای درآمد و شرکت‌هایی برای فعالیت دستجمعی تشکیل دهند بر سایر داوطلبان منفرد حق تقدم خواهند داشت.

تبصره ۲ - دولت می‌تواند به مالکینی که داوطلبانه سهم اختصاصی املاک خود را به زارعین محل منتقل نمایند در جای دیگر از اراضی این قانون برای احیاء واگذار نماید.

تبصره ۳ - تعیین اولویت از لحاظ نوع تولید و هدف بهره‌برداری و احراز صلاحیت بین داوطلبان هر گروه و نحوه واگذاری و بهره‌برداری و وسعت اراضی قابل واگذاری و سایر مسائل مربوط طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که از طرف وزارت کشاورزی و عمران روستایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۱ - ترتیب وصول در خواست اشخاص و طرز رسیدگی به طرحها و سایر تشریفات مربوط طبق ضوابطی است که به تصویب وزیر کشاورزی و عمران روستایی خواهد رسید.

ماده ۱۲ - مرجع صدور اجازه واگذاری موقت و اظهار نظر در مورد انجام طرح و اجازه تنظیم سند انتقال اراضی دهستانهای تابعه در هر شهرستان کمیسیونی مرکب از اشخاص ذیل خواهد بود:

۱- نماینده شورای دهستان مربوط.

۲- نماینده شورای کشاورزی شهرستان.

۳- نماینده وزارت کشاورزی و عمران روستایی

تبصره - در مناطقی که هر یک از شوراهای مذکور تشکیل نشده یا وجود نداشته باشد جانشین نمایندگان مزبور از میان کشاورزان شاغل و ساکن درمحل با پیشنهاد اداره کشاورزی و عمران روستایی و تأیید فرماندار تعیین خواهد شد.

ماده ۱۳ - اراضی قابل واگذاری بر اساس طرحهای مصوب مقدماً با تنظیم قرارداد اجاره به طور موقت و به مدت متناسب با اجرای طرح در اختیارمتقاضی قرار می‌گیرد. اداره کشاورزی و عمران روستایی محل بر اجرای طرح نظارت می‌نماید.

ماده ۱۴ - میزان اجاره بها یا بهای فروش اراضی واگذاری طبق آیین‌نامه‌ای که از طرف وزارت کشاورزی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد برای هر منطقه تعیین خواهد شد.

ماده ۱۵ - انتقال اراضی منوط به اجرای کامل طرح با رعایت ماده ۱۲ بوده و سند رسمی با امضاء نماینده وزارت کشاورزی و عمران روستایی تنظیم می‌گردد.

ماده ۱۶ - در صورتی که متقاضی تعهدات خود را بر اساس طرح مصوب و مفاد قرارداد اجاره و تعهدات سالانه بدون عذر موجه انجام ندهد تمام یا آن قسمت از اراضی که تعهدات نسبت به آن انجام نشده با اعلام وزارت کشاورزی و عمران روستایی و در صورت تأیید کمیسیون مذکور در ماده ۱۲ مسترد می‌شود. مأمورین انتظامی مکلف به اجرای نظریه کمیسیون و خلع ید از متصرف می‌باشند. این قبیل اشخاص نسبت به وجوه پرداختی حقی نخواهند داشت ولی در مورد مستحقات ایجاد شده طبق تبصره ذیل ماده ۸ اقدام خواهد شد.

ماده ۱۷ - وزارت کشاورزی و عمران روستایی مجاز است با مشورت با شوراهای کشاورزی در مناطقی که اقدامات زیربنایی تولیدی یا هزینه‌های مربوط به احیاء و عمران اراضی خارج از امکانات مالی و فنی اشخاص حقیقی یا حقوقی است اقدامات لازم را انجام داده و سپس بر اساس ضوابطی که تهیه خواهد کرد با رعایت هزینه انجام یافته نسبت به اجاره یا فروش اراضی و تأسیسات مربوط اقدام نماید.

قسمت دوم - فعالیتها و مصارف غیر کشاورزی

ماده ۱۸ - ضوابط و شرایط مربوط به واگذاری اراضی موضوع این قانون به اشخاص برای فعالیتها و مصارف غیر کشاورزی اعم از اجاره یا انتقال قطعی و تعیین مرجع قبول و تصویب طرح‌ها به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که وسیله وزارتخانه‌های صنایع و معادن - مسکن و شهرسازی - کشاورزی و عمران روستایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل ششم، مواد متفرقه

ماده ۱۹ - آن قسمت از اراضی ساحلی که در آنها اقدامات عمرانی انجام نیافته و به صورت طبیعی باقیمانده است با رعایت قانون اراضی مستحدث و ساحلی وسیله ادارات ثبت از حریم و اراضی مستحدثه متعلق به دولت و از اراضی

دایر و بایر و منابع ملی تفکیک می‌گردد. مالکین و متقاضیان ثبت یا اشخاصی که این قبیل اراضی رسماً به آنها منتقل شده باشد، در صورتی که ظرف سه سال از تاریخ تصویب این قانون نسبت به عمران و بهره‌برداری متناسب از آنها اقدام نمایند، اراضی احیاء نشده آنان به ترتیب مذکور در ماده ۹ در اختیار وزارت کشاورزی و عمران روستایی قرار می‌گیرد تا با تصویب هیأت وزیران برای استفاده عمومی اختصاص داده شود.

تبصره - اجرای این ماده موافق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که وسیله وزارت کشاورزی و عمران روستایی تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۲۰ - واگذاری اراضی موضوع این قانون به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و سازمانهای خیریه و عام‌المنفعه طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به وسیله وزارت کشاورزی و عمران روستایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۲۱ - راضی دولتی مذکور در ماده ۷ که تا تاریخ تصویب این قانون بدون تهیه طرح یا تنظیم قرارداد به وسیله اشخاص احیاء شده و مورد بهره‌برداری است در صورت تأیید کمیسیون مقرر در ماده ۱۲ و با رعایت مواد ۱۴ و ۱۵ به احیاءکنندگان واگذار خواهد شد. در صورتی که ظرف ۳ ماه از تاریخ اعلام اداره کشاورزی متصرفان این اراضی برای انتقال یا انعقاد قرارداد اجاره حاضر نشوند طبق ماده ۱۶ نسبت به آنها اقدام خواهد شد.

تبصره - در مورد اعیان و مستحدثات واقع در اراضی جنگلی تاریخ ۴۸،۱،۲۰ مذکور در قانون ملی شدن جنگلها و منابع طبیعی ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۲۲ - در مورد طرحهای مربوط به اراضی دولتی (اعم از بایر و موات و مراتع) که تا تاریخ تصویب این قانون منتهی به تنظیم قرارداد با اشخاص حقیقی و یا حقوقی شده باشد بر اساس قوانین و آیین‌نامه‌های زمان تنظیم قرارداد اقدام خواهد شد مگر آن که طرفین قرارداد با توافق وضع خود را با این قانون و آیین‌نامه‌های مربوط به آن تطبیق دهند.

تبصره ۱ - در مورد طرحهایی که در اجرای مقررات و قوانین قبلی مقرر بوده است در روی اراضی جنگلی یا جنگلهای مخروبه و مراتع و مانند آنها اجراء شود چنانچه تا تاریخ تصویب این قانون به طور کامل و برابر مفاد قرار داد به مرحله اجرا در نیامده باشد قرار داد منعقد منفسخ تلقی و این گونه اراضی به دولت مسترد خواهد شد.

تبصره ۲ - کسانی که با استفاده از روابط مقامات رژیم سابق این اراضی را تصرف کرده‌اند مشمول حکم ماده ۲۲ می‌شوند تشخیص این امر با آیین‌نامه موضوع ماده ۱۹ است.

ماده ۲۳ - ادارات ثبت مکلفند در مورد تفکیک اراضی موضوع این قانون و مستثنیات قانونی و اراضی که در نتیجه اجرای مقررات اصلاحات ارضی در سهم اشخاص قرار گرفته است نقشه‌های تهیه شده به وسیله وزارت کشاورزی و عمران روستایی را ملاک عمل قرار دهند.

ماده ۲۴ - کلیه وجوه حاصله از اجرای این قانون در هر مورد اعم از مال الاجاره و بهای اراضی طبق دستورالعمل وزارت کشاورزی و عمران روستایی در حساب خزانه جمع‌آوری می‌گردد و با نظر شورای هر استان به مصارف عمومی لازم در همان استان خواهد رسید.

ماده ۲۵ - قوانین و آیین نامه‌ها و مقرراتی که با این قانون مغایر یا مانع از اجرای آن است از این تاریخ ملغی است.
ماده ۲۶ - این قانون در ۲۶ ماده و ۱۰ تبصره در تاریخ ۵۸,۶,۲۵ به تصویب رسید.

۱۲-۶- قانون توزیع عادلانه آب (مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶)

فصل اول - مالکیت عمومی و ملی آب

ماده ۱ - بر اساس اصل ۴۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آبهای دریاها و آبهای جاری در رودها و انهار طبیعی و دره‌ها و هر مسیر طبیعی دیگر اعم از سطحی و زیرزمینی و سیلابها و فاضلابها و زه‌آبها و دریاچه‌ها و مردابها و برکه‌های طبیعی و چشمه‌سارها و آبهای معدنی و منابع آبهای زیرزمینی از مشترکات بوده و در اختیار حکومت اسلامی است و طبق مصالح عامه از آنها بهره‌برداری می‌شود. مسئولیت حفظ و اجازه و نظارت به بهره‌برداری از آنها به دولت محول می‌شود.

ماده ۲ - بستر انهار طبیعی و کانالهای عمومی و رودخانه‌ها اعم از این که آب دائم یا فصلی داشته باشند و مسیله‌ها و بستر مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی در اختیار حکومت جمهوری اسلامی ایران است و همچنین است اراضی ساحلی و اراضی مستحده که در اثر پائین رفتن سطح آب دریاها و دریاچه‌ها و یا خشک شدن مردابها و باتلاق‌ها پدید آمده باشد در صورت عدم احیاء قبل از تصویب قانون نحوه احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی.

تبصره ۱ - تعیین پهنای بستر و حریم آن در مورد هر رودخانه و نهر طبیعی و مسیل و مرداب و برکه طبیعی در هر محل با توجه به آمار هیدرولوژی رودخانه‌ها و انهار و داغاب در بستر طبیعی آنها بدون رعایت اثر ساختمان تأسیسات آبی با وزارت نیرو است.

تبصره ۲ - حریم مخازن و تأسیسات آبی و همچنین کانال‌های عمومی آبرسانی و آبیاری و زهکشی اعم از سطحی و زیرزمینی به وسیله وزارت نیرو تعیین و پس از تصویب هیأت وزیران قطعیت پیدا خواهد کرد.

تبصره ۳ - ایجاد هر نوع اعیانی و حفاری و دخل و تصرف در بستر رودخانه‌ها و انهار طبیعی و کانالهای عمومی و مسیله‌ها و مرداب و برکه‌های طبیعی و همچنین در حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه‌ها اعم از طبیعی و یا مخزنی ممنوع است مگر با اجازه وزارت نیرو.

تبصره ۴ - وزارت نیرو در صورتی که اعیانی‌های موجود در بستر و حریم انهار و رودخانه‌ها و کانالهای عمومی و مسیله‌ها و مرداب و برکه‌های طبیعی را برای امور مربوط به آب یا برق مزاحم تشخیص دهد به مالک یا متصرف اعلام خواهد کرد که ظرف مدت معینی در تخلیه و قلع اعیانی اقدام کند و در صورت استتکاف وزارت نیرو با اجازه و نظارت دادستان یا نماینده او اقدام به تخلیه و قلع خواهد کرد. خسارات به ترتیب مقرر در مواد ۴۳ و ۴۴ این قانون تعیین و پرداخت می‌شود.

فصل دوم - آبهای زیرزمینی

ماده ۳ - استفاده از منابع آبهای زیرزمینی به استثنای موارد مذکور در ماده ۵ این قانون از طریق حفر هر نوع چاه و قنات و توسعه چشمه در هر منطقه از کشور با اجازه و موافقت وزارت نیرو باید انجام شود و وزارت مذکور با توجه به خصوصیات هیدروژئولوژی منطقه (شناسایی طبقات زمین و آبهای زیرزمینی) و مقررات پیش بینی شده در این قانون نسبت به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری اقدام می‌کند.

تبصره - از تاریخ تصویب این قانون صاحبان کلیه چاههایی که در گذشته بدون اجازه وزارت نیرو حفر شده باشد اعم از این که چاه مورد بهره‌برداری قرار گرفته یا نگرفته باشد موظفند طبق آگهی که منتشر می‌شود به وزارت نیرو مراجعه و پروانه بهره‌برداری اخذ نمایند. چنانچه وزارت نیرو هر یک از این چاهها را لااقل طبق نظر دو کارشناس خود مضر به مصالح عمومی تشخیص دهد چاه بدون پرداخت هیچگونه خسارتی مسدود می‌شود و بهره‌برداری از آن ممنوع بوده و با متخلفین طبق ماده ۴۵ این قانون رفتار خواهد شد. معترضین به رأی وزارت نیرو می‌توانند به دادگاههای صالحه مراجعه نمایند. ماده ۴ - در مناطقی که به تشخیص وزارت نیرو مقدار بهره‌برداری از منابع آبهای زیر زمینی بیش از حد مجاز باشد و یا در مناطقی که طرحهای دولتی ایجاد نماید، وزارت نیرو مجاز است با حدود جغرافیایی مشخص حفر چاه عمیق یا نیمه‌عمیق و یا قنات و یا هر گونه افزایش در بهره‌برداری از منابع آب منطقه را برای مدت معین ممنوع سازد. تمدید یا رفع این ممنوعیت با وزارت نیرو است.

ماده ۵ - در مناطق غیر ممنوعه حفر چاه و استفاده از آب آن برای مصرف خانگی و شرب و بهداشتی و باغچه تا ظرفیت آبدهی ۲۵ متر مکعب در شبانه روز مجاز است و احتیاج به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری ندارد ولی مراتب باید به اطلاع وزارت نیرو برسد. وزارت نیرو در موارد لازم می‌تواند از این نوع چاهها به منظور بررسی آبهای منطقه و جمع‌آوری آمار و مصرف آن بازرسی کند.

تبصره ۱ - در مناطق ممنوعه حفر چاههای موضوع این ماده با موافقت کتبی وزارت نیرو مجاز است و نیازی به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری ندارد.

تبصره ۲ - در صورتی که حفر چاههای موضوع این ماده موجب کاهش یا خشکانیدن آب چاه و یا قنات مجاز و یا چشمه مجاور گردد وزارت نیرو بدو به موضوع رسیدگی و سعی در توافق بین طرفین می‌نماید و چنانچه توافق حاصل نشد، معترض می‌تواند به دادگاه صالح مراجعه نماید.

ماده ۶ - صاحبان و استفاده‌کنندگان از چاه یا قنات مسئول جلوگیری از آلودگی آب آنها هستند و موظفند طبق مقررات بهداشتی عمل کنند. چنانچه جلوگیری از آلودگی آب خارج از قدرت آنان باشد مکلفند مراتب را به سازمان حفاظت محیط زیست یا وزارت بهداشتی اطلاع دهند.

ماده ۷ - در مورد چاههایی که مقدار آبدهی مجاز آن بیش از میزان مصرف معقول صاحبان چاه باشد و مازاد آب چاه با ارائه شواهد و قرائن برای امور کشاورزی، صنعتی و شهری مصرف معقول داشته باشد، وزارت نیرو می‌تواند تا زمانی که ضرورت اجتماعی ایجاد کند با توجه به مقررات و رعایت مصالح عمومی برای کلیه مصرف‌کنندگان اجازه مصرف صادر نماید و قیمت عادلانه آب به صاحب چاه پرداخت شود.

ماده ۸ - وزارت نیرو موظف است بنا به درخواست متقاضی حفر چاه یا قنات و به منظور راهنمایی فنی و علمی، حفر چاه یا قنات را از لحاظ فنی و اقتصادی مورد بررسی قرارداد و در صورت لزوم متخصصین خود را به محل اعزام نماید تا متقاضی را راهنمایی کنند و هزینه کارشناسی طبق تعرفه وزارت نیرو به عهده متقاضی خواهد بود.

تبصره - شرکتهای تعاونی روستایی و مراکز خدمات روستایی و عشایری و مؤسسات عام‌المنفعه فقط ۵۰٪ هزینه کارشناسی مقرر را پرداخت خواهند کرد.

ماده ۹ - در مواردی که آب شور و یا آب آلوده با آب شیرین مخلوط شود چنانچه وزارت نیرو لازم تشخیص دهد می‌تواند پس از اطلاع به صاحبان و استفاده‌کنندگان مجرای آب شور یا آلوده را مسدود کند. و در صورتی که این کار از لحاظ فنی امکان‌پذیر نباشد چاه یا مجرا را بدون پرداخت خسارت عندالاقضاء مسدود یا منهدم سازد. چنانچه

مسلم شود صاحب چاه شرایط و مشخصات مندرج در پروانه حفر و بهره‌برداری را رعایت نموده است، خسارت وارده بر صاحب چاه را وزارت نیرو جبران خواهد کرد.

ماده ۱۰- برای جلوگیری از اتلاف آب زیرزمینی خصوصاً در فصولی از سال که احتیاج به بهره‌برداری از آب زیرزمینی نباشد صاحبان چاههای آرتزین یا قناتهایی که منابع آنها تحت فشار باشد موظفند از طریق نصب شیر و دریچه از تخلیه دائم آب زیرزمینی جلوگیری کنند.

ماده ۱۱- در چاههای آرتزین و نیمه آرتزین دارندگان پروانه چاه مکلفند چنانچه وزارت نیرو لازم بداند به وسیله پوشش جداری و یا طرز مناسب دیگری به تشخیص وزارت نیرو از نفوذ آب مخزن تحت فشار در قشرهای دیگر جلوگیری کند.

ماده ۱۲- هر چاه به استثناء چاههای مذکور در ماده ۵ این قانون در صورت ضرورت به تشخیص وزارت نیرو باید مجهز به وسائل اندازه‌گیری سطح آب و میزان آبدهی طبق نظر وزارت نیرو باشد. چنانچه اندازه‌گیری آب استخراجی از چاه و وجود کنتور نیز ضروری باشد وزارت نیرو به هزینه صاحب پروانه اقدام به تهیه و نصب کنتور می‌نماید. در هر حال دارندگان پروانه مکلفند گزارش مقدار آب مصرف شده را طبق درخواست و دستورالعمل وزارت نیرو ارائه دهند. تبصره - وزارت نیرو مجاز است در موارد لازم برای اندازه‌گیری آب قنات و وسائل اندازه‌گیری را به هزینه خود تعبیه نماید. حفظ و نگهداری وسائل مزبور و اندازه‌گیری بده آب قنات با اداره‌کنندگان قنات خواهد بود.

ماده ۱۳- اشخاص حقیقی و حقوقی که حرفه آنها حفاری است و با وسائل موتوری اقدام به حفر چاه یا قنات می‌کنند باید پروانه صلاحیت حفاری از وزارت نیرو تحصیل کنند و بدون داشتن پروانه مذکور مجاز به حفاری با وسائل موتوری نخواهند بود. اشخاص فوق‌الذکر موظفند کلیه شروط مندرج در پروانه صلاحیت حفاری و پروانه حفر چاه یا قنات را رعایت کنند و در صورت تخلف پروانه آنها لغوخواهد شد و اگر بدون پروانه اقدام به حفر چاه یا قنات کنند در مورد اشخاص حقیقی مالکین دستگاه و در مورد اشخاص حقوقی مدیران عامل شرکتها و یاسازمانها و مؤسسات حفاری به مجازات مقرر در ماده ۴۵ این قانون محکوم خواهند شد و در صورت تکرار وزارت نیرو می‌تواند با اجازه دادستانی دستگاه حفاری را توقیف نماید. دادگاه تکلیف دستگاه حفاری را تعیین خواهد کرد.

ماده ۱۴- هر گاه در اثر حفر و بهره‌برداری از چاه یا قنات جدیداً احداث در اراضی غیر محیاه آب منابع مجاور نقصان یابد و یا خشک شود، به یکی از طرق زیر عمل می‌شود. الف - در صورتی که کاهش و یا خشک شدن منابع مجاور با کفشکنی و یا حفر چاه دیگری جبران‌پذیر باشد با توافق طرفین صاحبان چاه جدیداً باید هزینه حفره چاه یا کفشکنی را به صاحبان منابع مجاور پرداخت نمایند.

ب - در صورتی که کاهش و یا خشک شدن منابع مجاور با حفر چاه و یا کفشکنی جبران‌پذیر نباشد در این صورت با توافق طرفین مقدار کاهش یافته آب منابع مجاور در قبال شرکت در هزینه بهره‌برداری به تشخیص وزارت نیرو از چاه یا قنات جدید باید تأمین شود. در صورت عدم توافق طرفین طبق بند ج این ماده عمل می‌شود.

ج - در صورتی که با تقلیل میزان بهره‌برداری از چاه یا قنات جدید مسأله تأثیر سوء در منابع مجاور از بین برود در این صورت میزان بهره‌برداری چاه یا قنات جدید باید تا حدی از بین رفتن اثر سوء در منابع مجاور کاهش یابد.

د - در مواردی که چاه یا قنات جدید در اراضی محیاه حفر و احداث شده باشد و آب منابع مقابل را جذب نماید، احکام بالا در مورد آن جاری نخواهد شد.

تبصره ۱ - در کلیه موارد بالا بدو وزارت نیرو به موضوع رسیدگی و نظر خواهد داد. معترض می‌تواند به دادگاه صالحه شکایت نماید.

تبصره ۲ - میزان آب منابع مجاور با توجه به آمار و شواهد و قرائن و شرایط اقلیمی توسط کارشناسان وزارتین نیرو و کشاورزی تعیین می‌شود.

تبصره ۳ - هر گاه به تشخیص هیأت سه نفری موضوع مواد ۱۹ و ۲۰ این قانون مسلم شود که خسارت موضوع این ماده ناشی از اشتباه کارشناسان وزارت نیرو بوده خسارت وارده طبق ماده ۴۴ این قانون به وسیله وزارت نیرو جبران خواهد شد.

ماده ۱۵ - وزارت نیرو و مؤسسات و شرکت‌های تابع آن می‌توانند آب‌دنگها و آسیابهایی را که موجب نقصان آب و یا اخلال در امر تقسیم آب می‌شوند در موارد ضرورت اجتماعی و حرج به ترتیب مقرر در ماده ۴۳ این قانون خریداری کنند.

ماده ۱۶ - وزارت نیرو می‌تواند قنات یا چاهی که به نظر کارشناسان این وزارتخانه بایر یا متروک مانده و یا به علت نقصان فاحش آب عملاً مسلوب‌المنفعه باشد، در صورت ضرورت اجتماعی به مالک یا مالکین احیاء آنها را تکلیف نماید و در صورت عدم اقدام مالک یا مالکین تا یک سال پس از اعلام، وزارت نیرو می‌تواند رأساً آنها را احیاء نموده و هزینه صرف شده را در صورت عدم پرداخت مالک یا مالکین از طریق فروش آب وصول نماید. همچنین می‌تواند اجازه حفر چاه یا قنات در حریم چاه یا قنات فوق‌الذکر صادر نماید.

ماده ۱۷ - اگر کسی مالک چاه یا قنات یا مجرای آبی در ملک غیر باشد تصرف چاه یا قنات یا مجرا فقط از نظر مالکیت چاه یا قنات و مجرا و برای عملیات مربوط به قنات و چاه و مجرا خواهد بود و صاحب ملک می‌تواند در اطراف چاه و قنات و مجرا و یا اراضی بین دو چاه تا حریم چاه و مجرا هر تصرفی که بخواهد بکند مشروط بر این که تصرفات او موجب ضرر صاحب قنات و چاه و مجرا نشود.

تبصره - تشخیص حریم چاه و قنات و مجرا با کارشناسان وزارت نیرو است و در موارد نزاع، محاکم صالحه پس از کسب نظر از کارشناسان مزبور به موضوع رسیدگی خواهند کرد.

فصل سوم - آبهای سطحی

حقابه و پروانه مصرف معقول

ماده ۱۸ - وزارت کشاورزی می‌تواند مطابق ماده ۱۹ این قانون در صورت وجود ضرورت اجتماعی و به طور موقت نسبت به صدور پروانه مصرف معقول آب برای صاحبان حقابه‌های موجود اقدام نماید. بدون این که حق آن گونه حقابه‌داران از بین برود.

تبصره ۱ - حقابه عبارت از حق مصرف آبی است که در دفاتر جزء جمع قدیم یا اسناد مالکیت یا حکم دادگاه یا مدارک قانونی دیگر قبل از تصویب این قانون برای ملک یا مالک آن تعیین شده باشد.

تبصره ۲ - مصرف معقول مقدار آبی است که تحت شرایط زمان و مکان و با توجه به احتیاجات مصرف‌کننده و رعایت احتیاجات عمومی وامکانات طبق مقررات این قانون تعیین خواهد شد.

ماده ۱۹ - وزارت نیرو موظف است به منظور تعیین میزان مصرف معقول آب برای امور کشاورزی یا صنعتی یا مصارف شهری از منابع آب کشور برای اشخاص حقیقی یا حقوقی که در گذشته حقابه داشته‌اند و تبدیل آن به اجازه مصرف معقول هیأت‌های سه نفری در هر محل تعیین کند. این هیأت‌ها طبق آیین‌نامه‌ای که از طرف وزارت نیرو و

وزارت کشاورزی تدوین می‌شود بر اساس اطلاعات لازم (از قبیل مقدار آب موجود و میزان سطح و نوع کشت و محل مصرف و انشعاب و کیفیت مصرف آب و معمول و عرف محل و سایر عوامل) نسبت به تعیین میزان آب مورد نیاز اقدام خواهد کرد و پروانه مصرف معقول حسب مورد به وسیله وزارتخانه‌های ذیربط طبق نظر این هیأت صادر خواهد شد و معترض به رأی هیأت سه نفری اعتراض خود را به سازمان صادرکننده پروانه تسلیم می‌کند و سازمان مذکور اعتراض را به هیأت پنج نفری ارجاع می‌نماید رأی هیأت پنج نفری لازم‌الاجراء است و معترض می‌تواند به دادگاههای صالحه مراجعه نماید.

ماده ۲۰ - اعضاء هیأت‌های سه نفری مرکب خواهند بود از یک نفر کارشناس حقوقی به انتخاب وزارت نیرو و یک نفر کارشناس فنی به انتخاب وزارت کشاورزی و یک نفر معتمد و مطلع محلی به انتخاب شورای محل. اعضاء هیأت‌های پنج نفری عبارتند از: مدیر عامل سازمان آب منطقه‌ای و مدیر کل یا رئیس کل کشاورزی استان و یا نمایندگان آنها و یک نفر کارشناس به انتخاب وزیر نیرو و دو نفر معتمد و مطلع محلی به انتخاب شورای محل. در صورتی که منطقه آبریز شامل چند استان باشد، انتخاب مقامات دولتی مذکور در این ماده با وزرای مربوط خواهد بود.

تبصره - مدت مأموریت و نحوه رسیدگی هیأت‌های سه نفری و پنج نفری و نحوه اجرای تصمیمات هیأت‌های مذکور و موارد و ضوابط تجدید نظر و مدت اعتراض به تصمیم هیأت‌ها طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت نیرو و وزارت کشاورزی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل چهارم - وظایف و اختیارات، صدور پروانه مصرف معقول

ماده ۲۱ - تخصیص و اجازه بهره‌برداری از منابع عمومی آب برای مصارف شرب، کشاورزی، صنعت و سایر موارد منحصرأ با وزارت نیرو است.

تبصره ۱- تقسیم و توزیع آب بخش کشاورزی، وصول آب بهاء یا حق‌النظاره با وزارت کشاورزی است.

تبصره ۲ - تقسیم و توزیع آب شهری و اداره تأسیسات و جمع‌آوری و دفع فاضلاب در داخل محدوده شهرها به عهده شرکتهای مستقلی به نام شرکت آب و فاضلاب شهرها و یا دستگاه مناسب دیگری خواهد بود که در هر صورت تحت نظارت شورای شهر و وابسته به شهرداریها می‌باشند. در صورت نبودن شورای شهر نظارت با وزارت کشور است. تا تأسیس شرکتهای و دستگاههای فوق‌الذکر مسئولیت آب شهرها و جمع‌آوری و دفع فاضلاب آنها به عهده دستگاههایی است که فعلاً بر عهده دارند. وزارت کشور موظف است با همکاری وزارت نیرو حداکثر تا ۶ ماه پس از تصویب این قانون اساسنامه شرکتهای فوق‌الذکر یا دستگاههای مناسب دیگر را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

تبصره ۳ - تقسیم و توزیع آب بخشهای صنعتی در داخل محدوده‌های صنعتی، با بخش صنعتی ذیربط خواهد بود.

تبصره ۴ - تقسیم و توزیع آب مشروب روستاها و اداره تأسیسات ذیربط در داخل محدوده روستاها با وزارت بهداشت خواهد بود.

ماده ۲۲ - وزارت نیرو یا سازمانها و شرکتهای تابعه پس از رسیدگی به درخواست متقاضی، پروانه مصرف معقول آب را با رعایت حق تقدم بر اساس آیین‌نامه‌ای که وزارتین نیرو و کشاورزی پیشنهاد و هیأت وزیران تصویب می‌نمایند صادر می‌کند.

ماده ۲۳- آیین نامه مربوط به درخواست مصرف آب و صدور پروانه استفاده از منابع آب مذکور در ماده یک این قانون باید حاوی کلیه مقررات و شروط و تعهدات لازم باشد و ضمناً در پروانه مصرف معقول آب تاریخ شروع و اتمام تأسیسات اختصاصی آب و تاریخ استفاده از آن باید قید گردد.

ماده ۲۴ - وزارت نیرو در هر محل پس از رسیدگی های لازم برای آبهای مشروح در زیر نیز که تحت نظارت و مسئولیت آن وزارتخانه قرار می گیرد اجازه بهره برداری صادر می کند.

الف - آبهای عمومی که بدون استفاده مانده باشد.

ب - آبهایی که بر اثر احداث تأسیسات آبیاری و سدسازی و زهکشی و غیره به دست آمده و می آید.

ج - آبهای زائد بر مصرف که به دریاچه ها و دریاها و آنها می ریزند.

د - آبهای حاصل از فاضلابها.

ه - آبهای زائد از سهمیه شهری.

و - آبهایی که در مدت مندرج در پروانه به وسیله دارنده پروانه یا جانشین او به مصرف نرسیده باشد.

ز - آبهایی که پروانه استفاده از آن به علل قانونی لغو شده باشد.

ح - آبهایی که بر اثر زلزله یا سایر عوامل طبیعی در منطقه ای ظاهر می شود.

ماده ۲۵ - دارندگان پروانه مصرف ملزم هستند که از مصرف و اتلاف غیر معقول آب اجتناب نمایند و مجاری اختصاصی مورد استفاده خود را به نحوی که این منظور را تأمین کند احداث و نگهداری کنند، اگر به هر علتی مسلم شود که نحوه مصرف، معقول و اقتصادی نیست در این صورت برحسب مورد وزارت نیرو یا وزارت کشاورزی مراتب را با ذکر علل و ارائه دستورهای فنی به مصرف کننده اعلام می دارد هر گاه در مدت معقول تعیین شده در اخطار زبور که بهر حال از یک سال تجاوز نخواهد کرد مصرف کننده به دستورهای فنی فوق الذکر عمل ننماید با متخلف طبق ماده ۴۵ این قانون رفتار خواهد شد.

تبصره - در صورت اعتراض به نظر وزارت نیرو یا وزارت کشاورزی مراجع مذکور در ماده ۱۹ این قانون رسیدگی خواهند کرد.

ماده ۲۶ - وزارت نیرو مکلف است با توجه به اطلاعاتی که وزارت کشاورزی در مورد مقدار مصرف آب هر یک از محصولات کشاورزی برای هر ناحیه در اختیار وزارت نیرو قرار می دهد میزان مصرف آب را توجه به نوع محصول و میزان اراضی تعیین و بر اساس آن اقدام به صدور اجازه بهره برداری بنماید.

ماده ۲۷- پروانه مصرف آب مختص به زمین و مواردی است که برای آن صادر شده است مگر آنکه تصمیم دیگری وسیله دولت در منطقه اتخاذ شود.

ماده ۲۸ - هیچ کس حق ندارد آبی را که اجازه مصرف آنرا دارد به مصرفی بجز آنچه که در پروانه قید شده است برساند و همچنین حق انتقال پروانه صادره را به دیگری بدون اجازه وزارت نیرو نخواهد داشت مگر به تبع زمین و برای همان مصرف با اطلاع وزارت نیرو.

ماده ۲۹ - وزارت نیرو موظف است به منظور تأمین آب مورد نیاز کشور از طرق زیر اقدام مقتضی به عمل آورد:

الف - مهار کردن سیلابها و ذخیره نمودن آب رودخانه ها در مخازن سطحی یا زیر زمینی.

ب - تنظیم و انتقال آب یا ایجاد تأسیسات آبی و کانالها و خطوط آبرسانی و شبکه آبیاری ۱ و ۲.

- ج - بررسی و مطالعه کلیه منابع آبهای کشور.
- د - استخراج و استفاده از آبهای زیرزمینی و معدنی.
- ه - شیرین کردن آب شور در مناطق لازم.
- و - جلوگیری از شور شدن آبهای شیرین در مناطق لازم.
- ز - کنترل و نظارت بر چگونگی و میزان مصارف آب و در صورت لزوم جیره بندی آن.
- ح - تأسیس شرکتها و سازمانهای آب منطقه‌ای و مؤسسات و تشکیل هیأتها و کمیته‌های مورد نیاز.
- ط - انجام سایر اموری که مؤثر در تأمین آب باشد.
- تبصره - ایجاد شبکه‌های آبیاری ۳ و ۴ و تنظیم و انتقال آب از آنها تا محل‌های مصرف با وزارت کشاورزی است.
- ماده ۳۰ - گزارش کارکنان وزارت نیرو و مؤسسات تابعه و کارکنان وزارت کشاورزی (بنا به معرفی وزیر کشاورزی) که به موجب ابلاغ مخصوص وزیر نیرو برای اجرای وظایف مندرج در این قانون انتخاب و به دادرها معرفی می‌شوند ملاک تعقیب متخلفین است و در حکم گزارش ضابطین دادگستری خواهد بود و تعقیب متخلفین طبق بند ب از ماده ۵۹ قانون آیین دادرسی کیفری به عمل خواهد آمد.
- ماده ۳۱ - مأمورین شهربانی و ژاندارمری و سایر قوای انتظامی حسب مورد موظفند دستورات وزارت نیرو و سازمانهای آب منطقه‌ای و وزارت کشاورزی را در اجرای این قانون به مورد اجراء گذارند.
- ماده ۳۲ - وزارت نیرو می‌تواند سازمانها و شرکتهای آب منطقه‌ای را به صورت شرکتهای بازرگانی رأساً یا با مشارکت سازمانهای دیگر دولتی یا شرکتهایی که با سرمایه دولت تشکیل شده‌اند ایجاد کند. اساسنامه این شرکتها به پیشنهاد وزارت نیرو به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید و شرکتهای مذکور از پرداخت حق‌الثبت و تمبر و هزینه دادرسی معاف خواهند بود. وزارت نیرو می‌تواند از این اختیارات برای تغییر وضع شرکتها و سازمانها و مؤسسات موجود خود استفاده کند.
- تبصره - وزارت نیرو حوزه عمل شرکتها و سازمانهای آب منطقه‌ای را تعیین می‌نماید.
- وصول آب‌بها، عوارض و دیون
- ماده ۳۳ - وزارت نیرو موظف است نرخ آب را برای مصارف شهری و کشاورزی و صنعتی و سایر مصارف با توجه به نحوه استحصال و مصرف برای هر یک از مصارف در تمام کشور به شرح زیر تعیین و پس از تصویب شورای اقتصاد وصول نماید.
- الف - در مواردی که استحصال آب به وسیله دولت انجام پذیرفته و به صورت تنظیم شده در اختیار مصرف‌کننده قرار گیرد، نرخ آب با در نظر گرفتن هزینه‌های جاری از قبیل: مدیریت، نگهداری، تعمیر، بهره‌برداری و هزینه استهلاک تأسیسات و با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه تعیین و از مصرف‌کننده وصول می‌شود.
- ب - در مواردی که استحصال آب به وسیله دولت انجام نمی‌پذیرد دولت می‌تواند به ازاء نظارت و خدماتی که انجام می‌دهد با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه در صورت لزوم عوارضی را تعیین و از مصرف‌کننده وصول نماید.
- ماده ۳۴ - آبران موظف به پرداخت بهای آب مصرفی و یا عوارض آن بر اساس بندهای الف و ب مذکور در ماده ۳۳ این قانون می‌باشند و الا آب مصرف‌کننده‌ای که حاضر به پرداخت آب بها نگردیده است پس از مهلت معقولی که از طرف دولت به مصرف‌کننده داده خواهد شد قطع می‌گردد و چنانچه مصرف‌کننده از پرداخت بدهیهای معوقه خود

بابت آب‌بها و یا عوارض استتکاف نماید دولت صورت بدهی مصرف‌کننده را جهت صدور اجرائیه به اداره ثبت محل ارسال خواهد کرد و اداره ثبت مکلف است بر طبق مقررات اجرای اسناد رسمی لازم‌الاجرا نسبت به صدور ورقه اجرائیه و وصول مطالبات از بدهکار اقدام کند.

تبصره - مهلت معقول برای قطع آب و شرایط اجازه استفاده مجدد از آب و سایر موضوعات مربوطه طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به وسیله وزارت نیرو پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران برسد.
حفاظت و نگهداری تأسیسات آبی مشترک

ماده ۳۵ - در مورد حفاظت و نگهداری چاه - قنات - نهر - جوی و استخر و هر منبع یا مجرا و تأسیسات آبی مشترک کلیه شرکاء به نسبت سهم خود مسئولند.

ماده ۳۶ - مصرف‌کنندگان آب از مجاری و سردهنه مشترک مسئول نگهداری تأسیسات مشترک هستند و هیچ کس بدون اجازه وزارت نیرو حق احداث و تغییر مقطع و مجرای آب و انشعاب جدید را ندارد و هر بالا دستی مسئول خساراتی است که از عمل غیر متعارف او به پائین دستی وارد می‌آید.

ماده ۳۷ - هیچ نهر و جوی و قنات و چاهی نباید در اماکن و جاده‌های عمومی و اماکن متبرکه و باستانی و حریم آنها به صورتی باشد که ایجاد خطرو مزاحمت برای ساکنین و عابرین و وسائط نقلیه و اماکن مذکور نماید در غیر این صورت مالک یا مالکین موظفند طبق مشخصات فنی وزارتخانه‌های مربوطه اقدامات لازم برای رفع خطر و یا مزاحمت را به عمل آورند. در صورتی که مالک یا مالکین از اجرای اخطار کتبی وزارتخانه ذیربط و شهرداری (در شهرها) حداکثر به مدت یک ماه طبق مشخصات مذکور، در رفع خطر اقدام نکنند دولت برای رفع خطر رأساً اقدام و هزینه آنرا از مالک یا مالکین دریافت خواهد کرد و در صورتی که خطر قابل رفع نباشد آنرا مسدود می‌نماید.

تبصره - احداث نهر یا جوی و لوله‌کشی نفت و گاز و نظایر آن در حریم تأسیسات آب و یا برق موکول به تحصیل اجازه از وزارت نیرو و در معابر شهرها با جلب موافقت شهرداری و وزارت نیرو خواهد بود. مشخصات فنی مندرج در اجازه‌نامه لازم‌الاجراء است.

ماده ۳۸ - هر گاه استفاده‌کنندگان مشترک نهر یا جوی یا چاه یا قنات و امثال آن حاضر به تأمین هزینه آن نشوند هر یک از شرکاء می‌توانند مطابق ماده ۵۹۴ قانون مدنی عمل نمایند.

ماده ۳۹ - هر نهری که در زمین دیگری جریان داشته در صورت ثبوت اعراض ذیحق در محاکم قضایی حق مجرا از بین خواهد رفت.

ماده ۴۰ - در مواردی که کانالها یا انهار مورد استفاده اشخاص مانع از عملیات عمرانی و یا بهره‌برداری صاحب زمین گردد. صاحب زمین می‌تواند به جای آنها مجرای دیگری با تصویب وزارت نیرو به صورتی که سبب اتلاف آب و یا موجب اشکال در امر آبرسانی یا آبیاری نگردد به هزینه خود احداث کند.

ماده ۴۱ - هر گاه آب‌بران نتوانند در مورد مسیر و یا طرز انشعاب آب از مجرای طبیعی یا کانال اصلی با یکدیگر توافق نمایند حسب مورد وزارت نیرو و وزارت کشاورزی می‌تواند با توجه به این که به حق دیگری لطمه‌ای نرسد مسیر یا انشعاب را تعیین کند.

ماده ۴۲ - در مورد بهره‌برداری از آبهای سطحی حل اختلاف حاصل در امر تقدم یا اولویت و نحوه میزان برداشت و تقسیم و مصرف آب و همچنین اختلافاتی که موجب تأخیر آبرسانی می‌شود ابتدا باید از طریق کدخدا منشی توسط

سرآبیاران و میرابان با همکاری شوراهای محلی در صورتی که وجود داشته باشد فیصله پذیرد و در صورت ادامه اختلاف به دادگاه صالح مراجعه می‌نماید.

فصل پنجم - جبران خسارات - تخلفات و جرائم و مقررات مختلفه جبران خسارت
ماده ۴۳ - در موارد ضرورت اراضی، مستحدثات، اعیانی و املاک متعلق به اشخاص که در مسیر شبکه آبیاری و خطوط آبرسانی واقع باشند بارعایت حریم مورد نیاز در اختیار دولت قرار می‌گیرند و قیمت عادلانه با توجه به خسارت وارده به مالکین شرعی پرداخت می‌شود.

ماده ۴۴ - در صورتی که در اثر اجرای طرحهای عمرانی و صنعتی و توسعه کشاورزی و سدسازی و تأسیسات مربوطه یا در نتیجه استفاده از منابع آبهای سطحی و زیرزمینی در ناحیه یا منطقه‌ای قنوات و چاهها و یا هر نوع تأسیسات بهره‌برداری از منابع آب متعلق به اشخاص تملک و یا خسارتی بر آن وارد شود و یا در اثر اجرای طرحهای مذکور آب قنوات و چاهها و رودخانه‌ها و چشمه‌های متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی و حقا به بر آن نقصان یافته و یا خشک شوند به ترتیب زیر برای جبران خسارت عمل خواهد شد.

الف - در مواردی که خسارت وارده نقصان آب بوده و جبران کسری آب امکان‌پذیر باشد، بدون پرداخت خسارت، دولت موظف به جبران کمبود آب خواهد بود.

ب - در مواردی که خسارت وارده ناشی از نقصان آب بوده و جبران کسری آب امکان‌پذیر نباشد خسارت وارده در صورت عدم توافق با مالک یا مالکین طبق رأی دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

ج - در مواردی که خسارت وارده ناشی از خشک شدن یا مسلوب‌المنفعه شدن قنوات و چاهها و چشمه‌ها بوده، و تأمین آب تأسیسات فوق‌الذکر از طرق دیگر امکان‌پذیر باشد، مالک یا مالکین مذکور می‌توانند قیمت عادلانه آب خود و یا به میزان آن، آب دریافت نمایند و یا به اندازه مصرف معقول آب و قیمت بقیه آن را دریافت کنند. در هر صورت وزارت نیرو موظف به پرداخت خسارت ناشی از خشک شدن یا مسلوب‌المنفعه شدن تأسیسات مذکور می‌باشد. در کلیه موارد بالا چنانچه اختلافی پیش آید طبق رأی دادگاه صالحه عمل خواهد شد.

د - در مواردی که خسارت وارده ناشی از تملک و یا خشک شدن آب قنوات و چاهها و چشمه‌ها بوده و تأمین آب مالکین این تأسیسات از طریق دیگر امکان‌پذیر نباشد خسارت مذکور در صورت عدم توافق با مالک یا مالکین طبق رأی دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

ه - نسبت به چاهها و قنوات و سایر تأسیسات بهره‌برداری از منابع آب که طبق مقررات غیر مجاز تشخیص داده شود خسارتی پرداخت نخواهد شد.

و - در مورد اراضی که از منابع آب طرحهای ملی در داخل و یا خارج محدوده طرح آبیاری می‌شود و خسارات آنها طبق این قانون پرداخت شده‌است بهای آب مصرفی طبق مقررات و معیارهای وزارت نیرو مانند سایر مصرف‌کنندگان آب از طریق مصرف‌کننده باید پرداخت شود.

ز - در صورتی که در اثر اجرای طرح خسارتی بدون لزوم تصرف و خرید به اشخاص وارد آید خسارات وارده در صورت عدم توافق طبق رأی دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

تخلفات و جرائم

ماده ۴۵ - اشخاص زیر علاوه بر اعاده وضع سابق و جبران خسارت وارده به ۱۰ تا ۵۰ ضربه شلاق و یا از ۱۵ روز تا سه ماه حبس تأدیبی بر حسب موارد جرم به نظر حاکم شرع محکوم می‌شوند.

- الف - هر کس عمداً و بدون اجازه دریاچه و مقسمی را باز کند یا در تقسیم آب تغییری دهد یا دخالت غیر مجاز در وسائل اندازه گیری آب کند یا به نحوی از انحاء امر بهره برداری از تأسیسات آبی را مختل سازد.
- ب - هر کس عمداً آبی را بدون حق یا اجازه مقامات مسئول به مجاری یا شبکه آبیاری متعلق به خود منتقل کند و یا موجب گردد که آب حق دیگری به او نرسد.
- ج - هر کس عمداً به نحوی از انحاء به ضرر دیگری آبی را به هدر دهد.
- د - هر کس آب حق دیگری را بدون مجوز قانونی تصرف کند.
- ه - هر کس بدون رعایت مقررات این قانون به حفر چاه و یا قنات و یا بهره برداری از منابع آب مبادرت کند.
- تبصره - در مورد بندهای ب و ج و د با گذشت شاکي خصوصی تعقیب موقوف می شود.
- مقررات مختلفه

ماده ۴۶ - آلوده ساختن آب ممنوع است، مسئولیت پیشگیری و ممانعت و جلوگیری از آلودگی منابع آب به سازمان حفاظت محیط زیست محول می شود. سازمان مذکور موظف است پس از کسب نظر سایر مقامات ذیربط کلیه تعاریف ضوابط، مقررات و آیین نامه های مربوط به جلوگیری از آلودگی آب راتهییه و به تصویب هیأت وزیران برساند و پس از تصویب لازم الاجرا خواهد بود.

ماده ۴۷ - مؤسساتی که آب را به مصارف شهری یا صنعتی یا معدنی یا دامداری و نظایر آن می رسانند موظفند طرح تصفیه آب و دفع فاضلاب را با تصویب مقامات مسئول ذیربط تهیه و اجراء کنند.

ماده ۴۸ - صدور اجازه بهره برداری یا واگذاری بهره برداری از شن و ماسه و خاک رس بستر و حریم رودخانه ها، انهار و مسیل ها و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه ها منوط به کسب موافقت قبلی وزارت نیرو است.

تبصره - وزارت نیرو در موقع موافقت با موضوع این ماده مشخصات فنی مورد نظر خود را جهت درج در پروانه بهره برداری به دستگاه صادرکننده پروانه اعلام خواهد کرد و حق نظارت بر رعایت این مشخصات را خواهد داشت.

ماده ۴۹ - تشخیص صلاحیت فنی کارشناسان رشته های مختلف فنون مربوط به امور آب و آب رسانی در مورد اخذ پروانه کارشناسی رسمی دادگستری با استعلام از وزارت نیرو خواهد بود.

ماده ۵۱ - آیین نامه های اجرایی این قانون توسط وزارتین نیرو و کشاورزی بر حسب مورد تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران قابل اجرا خواهد بود.

۱۳-۶- قانون تشکیل وزارت جهاد سازندگی (۱۳۶۲/۹/۸)

فصل اول - هدف

ماده ۱ - وزارت جهاد سازندگی با اهداف ذیل تشکیل می گردد:

الف - حرکت به سوی استقلال و خودکفایی کشور با تلاش در جهت بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی روستاها و مناطق عشایری از طریق توسعه کشاورزی، دامداری، صنایع روستایی و بازسازی ویرانی ها با همکاری دستگاه های اجرایی مربوطه و اقشار مختلف مردم.

ب - ایجاد زمینه جهت رشد شخصیت والای انسانی روستائیان از طریق مشارکت و نظارت آنان در فعالیتهای روستایی.

ج - بسیج اقشار مردم جهت سازندگی روستاها و فراهم کردن امکان تلاش برای نیروهای مؤمن و ایثارگر جامعه و رشد و تکامل آنها.

فصل دوم - وظایف

ماده ۴ - کلیه وظایف عمران روستایی وزارت کشاورزی و عمران روستایی مندرج در قانون "تغییر نام وزارت کشاورزی و منابع طبیعی به وزارت کشاورزی و عمران روستایی و تجدید سازمان کشاورزی کشور" مصوب ۱۳۵۶،۳،۱ مجلس شورای ملی سابق به جهاد سازندگی واگذار شده و از این پس وزارت کشاورزی و عمران روستایی، وزارت کشاورزی نامیده می شود و کلیه اعتبارات و امکانات و سازمانهایی که در رابطه با وظایف عمران روستایی فعالیت می نمودند از این وزارتخانه منتزع و به جهاد سازندگی واگذار می گردد.

تبصره - سازمان امور عشایر (دامداران متحرک) وابسته به وزارت کشاورزی با تمام امکانات موجود از وزارت کشاورزی منتزع و به جهاد سازندگی وابسته می شود.

ماده ۵ - سایر وظایف وزارت جهاد سازندگی عبارت است از:

۱- برنامه ریزی و احداث و نگهداری ابنیه و تأسیسات عمومی خدماتی مورد نیاز روستاها و مناطق عشایری شامل حمام، کشتارگاه، رختشویخانه، غسلخانه و لوله کشی آب آشامیدنی با مشارکت مردم.

تبصره ۱ - لوله کشی آب آشامیدنی روستاهای تا ۱۵۰ خانوار با رعایت استانداردهای مورد قبول وزارت بهداشتی به عهده جهاد سازندگی است.

۵- کمک به لایروبی و مرمت قنوات، انهار و استخرهای آبیاری روستاها و همکاری در اجرای طرحهای آبیاری و برنامه ریزی تأمین آب کشاورزی روستاها و مناطق عشایری کشور بنا به درخواست وزارت نیرو.

تبصره - کلیه مفاد قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۶۱،۱۲،۲۲ مجلس شورای اسلامی در رابطه با وظایف وزارتین نیرو و کشاورزی محفوظ خواهد بود.

۶- بسیج امکانات و نیروهای مردمی جهت سازندگی و احیای روستاها.

۷- اولویت دادن به روستاهای دورافتاده و محروم در رساندن خدمات.

۸- کمک به روستائیان و عشایر در ایجاد و گسترش صنایع، تبدیلی، دستی، کوچک) در چهارچوب سیاستهای دولت.

ماده ۶ - به منظور ایجاد هماهنگی و تفکیک وظایف مشترک بین جهاد سازندگی و وزارتخانهها و دستگاهها، آیین نامه های اجرایی لازم مشترکاً توسط وزارت جهاد سازندگی و هر یک از وزارتخانهها و دستگاههای ذیربط حداکثر تا شش ماه پس از تصویب این اساسنامه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل سوم - مقررات عمومی

ماده ۷ - بودجه و امکانات وزارت جهاد سازندگی عبارت خواهد بود از:

۱- تمام امکانات و بودجه جهاد سازندگی.

۲- بودجه و امکانات بخش عمران روستایی وزارت کشاورزی که طبق ماده ۴ این قانون به وزارت جهاد سازندگی واگذار می شود.

تبصره - آن بخش از امکانات دولت که در گذشته در اختیار جهاد قرار گرفته و مورد نیاز جهاد است، رسماً به جهاد منتقل می شود.

ماده ۱۱ - از تاریخ تصویب این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر، ملغی است.

قانون فوق مشتمل بر یازده ماده و پنج تبصره در جلسه روز سه‌شنبه هشتم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و دو مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۲،۹،۱۷ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

۱۴-۶- قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی (۱۳۷۹/۱۰/۱۰)

ماده ۱۰ - به منظور هماهنگی سیاستگذاری در زمینه تأمین، توزیع و مصرف آب کشور، شورایی بنام شورای عالی آب متشکل از وزیر نیرو، جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، کشور و رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، رئیس سازمان حفاظت محیط زیست، یک نفر از اعضای کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی با انتخاب مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر و دو نفر از متخصصین بخش کشاورزی به حکم رئیس جمهور تشکیل می‌گردد. ریاست عالی این شورا با رئیس جمهور یا معاون اول ریاست جمهوری خواهد بود. تصمیمات این شورا با تصویب هیأت وزیران یا کمیسیون مذکور در اصل یکصد و سی و هشتم (۱۳۸) قانون اساسی برای دستگاههای ذیربط لازم‌الاجرا می‌باشد.

ماده ۱۱ - ترتیبات و هماهنگیهای لازم بین وزارت نیرو و وزارت جهاد کشاورزی در زمینه تقاضا، تأمین و مصارف آب کشاورزی و آبیاری پروری ظرف سه ماه از تصویب این قانون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۳ - به منظور اعمال مدیریت یکپارچه در مزارع وظایف مدیریت توزیع و مصرف آب بر اساس قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۳ که به‌عهده وزارت کشاورزی بوده عیناً به وزارت جهاد کشاورزی محول می‌شود.

۱۵-۶- قانون تشویق سرمایه‌گذاری در طرح‌های آب کشور (مصوب ۱۳۸۱/۵/۱۶)

ماده واحده - به منظور تشویق سرمایه‌گذاران خصوصی (حقیقی و حقوقی) و تعاونی برای سرمایه‌گذاری در طرحهای تأمین آب و ایجاد شبکه‌های آبیاری و زهکشی و طرحهای آب و خاک به وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی حسب مورد و در چارچوب وظایف قانونی، اجازه داده می‌شود که اجرای طرح‌های فوق‌الذکر که حداکثر سی درصد (۳۰٪) عملیات اجرائی آنها خاتمه یافته و نیز طرحهایی که مطالعات مرحله دوم آنها تصویب شده باشد را به سرمایه‌گذاران مزبور با شرایط زیر واگذار کنند:

۱ - تأیید محل احداث تأسیسات و نظارت مهندسی در کلیه مراحل و حسب مورد به عهده وزارت نیرو و یا وزارت جهاد کشاورزی خواهد بود.

۲ - کلیه آب استحصالی به جز حقابه‌های موجود به سرمایه‌گذار تخصیص یافته و سند آب صادر می‌شود. حقابه‌های موجود قبل از احداث تأسیسات از نظر حجم و زمان مصرف تعیین و همچنان در اختیار وزارت نیرو باقی خواهد بود تا براساس قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ و سایر قوانین مربوط در اختیار حقابه‌داران قرار گیرد.

۳ - اراضی ملی و موات که براساس مطالعات طرح به عنوان زمین‌های آبخور این تأسیسات محسوب می‌شود، متناسب با آب تخصیص یافته و شرایط اقتصادی - اجتماعی منطقه با قیمت‌های منطقه‌ای قبل از احداث تأسیسات، که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تعیین می‌گردد، توسط وزارت جهاد کشاورزی، در شروع بهره‌برداری به سرمایه‌گذاران واگذار خواهد شد. آب مازاد بر اراضی واگذار شده به قیمت توافقی به بهره‌برداران و یا وزارت نیرو واگذار خواهد شد.

۴ - حقوقی که در نتیجه این گونه سرمایه‌گذاری‌ها حاصل می‌شود، در حد سند آب‌صادره، متعلق به سرمایه‌گذار خواهد بود و سرمایه‌گذار می‌تواند با انتخاب الگوی اقتصادی مورد توافق با وزارت نیرو به شرح قرارداد را مصرف کند و یا به فروش برساند. کلیه مستحقات و حقوقی که در نتیجه این گونه سرمایه‌گذارها حاصل می‌شود در دوره بهره‌برداری در اختیار سرمایه‌گذار خواهد بود که طبق ضوابط از آن استفاده نماید.

۵ - وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و نیرو حسب مورد مکلفند براساس قرارداد منعقد در مورد هزینه‌ها و سایر موارد با سرمایه‌گذار، محل احداث تأسیسات و اجرای طرحها را براساس قانون تملک اراضی تملک نموده و برای اجرا در اختیار سرمایه‌گذار قرار دهند.

۶ - در صورتی که سرمایه‌گذاری به وسیله اشخاص خارجی انجام شود، بهره‌برداری از تأسیسات و اراضی واگذار شده در دوره استهلاك سرمایه به عهده سرمایه‌گذار بوده و پس از آن در اختیار دولت قرار می‌گیرد. اولویت در ادامه بهره‌برداری از تأسیسات ایجاد شده پس از دوره فوق با سرمایه‌گذار خواهد بود.

۷ - وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی موظفند در چارچوب ضوابط و معیارهای فنی و ایمنی، نظرات اصلاحی سرمایه‌گذار در طرح را ملحوظ نمایند. آئین‌نامه اجرائی این قانون ظرف سه ماه پس از تصویب، توسط وزارت نیرو و با همکاری وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، امور اقتصادی و دارائی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ششم مرداد ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و یک مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۱/۵/۱۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده است

۱۶-۶- قانون تأمین منابع مالی برای جبران خسارات ناشی از خشکسالی و یا سرمازدگی (مصوب ۱۳۸۳/۷/۲۲)

ماده ۱- به منظور کاهش مشکلات استانهائی که از خشکسالی و یا سرمازدگی متحمل خسارت شده‌اند، دولت موظف است در سال ۱۳۸۳ علاوه بر اعتبارات پیش‌بینی شده در قانون بودجه سال ۱۳۸۳ مبلغ یک هزار میلیارد (۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ریال) از محل اعتبار ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰ برای اجرای طرحهای تأمین آب، جبران بخشودگی آب بهاء و حق‌النظاره آبهای کشاورزی به میزان صد درصد (۱۰۰٪) و توسعه بیمه محصولات باغی در برابر سرمازدگی به صورت صد درصد (۱۰۰٪) به شرح ذیل اختصاص دهد:

۱- اجرای طرحهای تأمین آب با اولویت استانهائی که شدت خسارت در آنها بیشتر است مبلغ ششصد میلیارد (۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ریال).

۲- جبران بخشودگی آب بهاء و حق‌النظاره آبهای کشاورزی تا مبلغ سیصد میلیارد (۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال) به میزان صد درصد (۱۰۰٪) از طریق پرداخت به شرکتهای آب منطقه‌ای استانها و شرکت آب و برق خوزستان و شرکت سهامی سازمان آب استان زنجان.

۳- توسعه بیمه محصولات کشاورزی در برابر خشکسالی و سرمازدگی به میزان یکصد میلیارد (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال) از طریق پرداخت به صندوق بیمه محصولات کشاورزی.

تبصره- استفاده از اعتبارات این ماده جهت خرید تجهیزات اداری و اتومبیل و ساختمان و زمین ممنوع است.

ماده ۲ - سود پیش‌بینی شده و دیرکرد تسهیلات پرداخت شده از سوی بانکهای کشور به کشاورزانی که محصولات باغی و زراعی آنان در سال زراعی ۸۳-۱۳۸۲ دچار خشکسالی و یا سرمازدگی شده و موعد بازپرداخت آنان در سال ۸۳-۱۳۸۲ است از سوی بانکها مورد مطالبه قرار نمی‌گیرد. این اقدام رأساً از طرف بانکهای کشور و بدون نیازه مراجعه کشاورزان عملیاتی می‌شود و نظام بانکی در صورت مطالبه کسانی که سود و دیرکرد خود را پرداخت کرده‌اند موظف است مبالغ دریافتی از این بابت را در حساب‌بستانکار مطالبه‌کنندگان ثبت نماید.

ماده ۳ - از ابتدای سال ۱۳۸۴ دریافت هرگونه وجهی از فعالیتهای بخش کشاورزی و دامداری به‌عنوان حق‌النظاره آب ممنوع است.

ماده ۴ - آئین‌نامه اجرائی این قانون ظرف مدت یک ماه به پیشنهاد سازمان‌مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. دولت موظف است حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون که از زمان تصویب لازم‌الاجراء است، گزارش عملکرد اجرایی مواد مختلف این قانون را به تفکیک استان‌های کشور به کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات و کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی ارسال نماید.

قانون فوق مشتمل بر چهار ماده و یک تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ چهاردهم مهر ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۳،۷،۲۲ به تأیید شورای نگهبان رسید.

۱۷-۶- قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه بهره‌برداری (مصوب ۱۳/۴/۱۳۸۹)

ماده واحده - وزارت نیرو موظف است ضمن اطلاع‌رسانی فراگیر و مؤثر به ذی‌نفعان، طی دو سال تمام پس از ابلاغ این قانون، برای کلیه چاه های آب کشاورزی فعال فاقد پروانه واقع در کلیه دشت های کشور که قبل از پایان سال ۱۳۸۵ هجری شمسی حفر و توسط وزارت نیرو و دستگاه های تابعه استانی شناسایی شده باشند و براساس ظرفیت آبی دشت مرتبط، و با رعایت حریم چاه های مجاز و عدم اضرار به دیگران و عموم مشروط به اجراء آبیاری تحت فشار توسط متقاضی پروانه بهره‌برداری صادر نماید.

تبصره ۱- به منظور صیانت از سفره آب های زیرزمینی، وزارت نیرو مکلف است با تأمین هزینه از سوی مالکان چاه ها، حداکثر طی دو سال پس از تصویب این قانون نسبت به نصب کنتورهای هوشمند برای تحویل حجمی آب در کلیه چاه های آب کشاورزی اقدام نماید .

تبصره ۲- وزارت نیرو مکلف است ظرف مدت پنج سال پس از تصویب این قانون و از محل منابع صرفه‌جویی حاصل از کاهش مصرف سوخت های فسیلی ناشی از اجراء این قانون، نسبت به برقی کردن کلیه چاه های آب کشاورزی اقدام نماید .

تبصره ۳- شرکت‌های آب منطقه‌ای مکلفند هر سه سال یک بار، مشروط به نبود تخلف از مفاد پروانه چاه توسط مالک یا مالکان، نسبت به تمدید پروانه بهره‌برداری چاه های آب کشاورزی در سراسر کشور اقدام نماید.

تبصره ۴- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مالک دستگاه های حفاری در سراسر کشور موظفند ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون، از شرکت های آب منطقه‌ای استان ها مجوز فعالیت و کارت تردد دریافت و سپس به حمل و نقل و تردد اقدام نمایند. پس از انقضاء مهلت تعیین‌شده، نیروی انتظامی موظف به جلوگیری از حمل و نقل و یا تردد دستگاه های فاقد مجوز و کارت تردد می‌باشد. همچنین وزارت نیرو موظف است با همکاری نیروی انتظامی نسبت به

توقیف دستگاه های حفاری متخلف به مدت شش ماه و حمل آن به توقفگاه (پارکینگ) با هزینه مالک آن اقدام نماید. رسیدگی به اعتراض مالکین در این خصوص بر عهده کمیسیون مندرج در تبصره (۵) این قانون می باشد.

تبصره ۵ - وزارت نیرو مکلف است جهت رسیدگی به اختلافات ناشی از اجراء این قانون و قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱، در هر استان کمیسیونی تحت عنوان « کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی » مرکب از یک نفر قاضی با حکم رئیس قوه قضائیه، یک نفر نماینده سازمان جهاد کشاورزی استان با حکم رئیس سازمان و یک نفر نماینده شرکت آب منطقه ای استان با حکم مدیرعامل شرکت تشکیل دهد و نسبت به بررسی پرونده های شکایات اشخاص علیه دولت اقدام نماید. رأی لازم توسط قاضی عضو کمیسیون صادر می گردد. احکام صادره مذکور ظرف بیست روز پس از ابلاغ قابل تجدیدنظر در دیوان عدالت اداری می باشد. از تاریخ تصویب این قانون، کلیه دعاوی اشخاص علیه دولت مطروحه در محاکم عمومی برای اتخاذ تصمیم به این کمیسیون ها احاله خواهد شد. دبیرخانه این کمیسیون در شرکت های آب منطقه ای مستقر می باشد.

تبصره ۶ - از تاریخ تصویب این قانون هرگونه جابجایی چاه های دارای پروانه که مواجه به کاهش فاحش آبدهی گردیده و یا خشک شده است، صرفاً در اراضی آبخور اولیه چاه و حداکثر در محدوده اراضی مالک و مشروط به رعایت سایر ضوابط ماده (۱۱) آیین نامه اجرائی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب و تبصره های ذیل آن و با تشخیص کمیسیون های رسیدگی به صدور پروانه ها مجاز می باشد.

تبصره ۷ - آیین نامه اجرائی این قانون حداکثر ظرف سه ماه پس از ابلاغ به پیشنهاد مشترک وزارتخانه های نیرو و جهاد کشاورزی به تصویب هیأت وزیران می رسد.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و هفت تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ سیزدهم تیرماه یکهزار و سیصد و هشتاد و نه مجلس شورای اسلامی تصویب ۱۳۸۹/۴/۲۳ به تأیید شورای نگهبان رسید.

۱۸-۶- قانون افزایش بهره وری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی (مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳)

ماده ۲۴ - وزارت نفت مکلف است همه ساله مبالغ ریالی صرف هجویی سوخت ناشی از برقی آردن چاههای آب آشاورزی را به حسابی آه در خزان هداری آل افتتاح م یگردد، واریز نماید تا جهت برق دارچاههای آشاورزی اختصاص یابد و به مصرف برسد. وزارت نیرو و شرآتهای توزیع برق استانی موظفند بادرخواست جهاد آشاورزی شهرستانها، برق چاهها را تأمین نمایند.

ماده ۲۵ - وزارت جهاد آشاورزی موظف است حداثر شش ماه پس از تصویب این قانون و با همکاری وزارت نیرو نسبت به تعیین شاخصهای بهره هوری آب آشاورزی اقدام نموده و به تصویب هیأت وزیران رسانده و در پایان هر سال گزارش اقدامات اجرائی درخصوص این شاخصها و نتایج حاصله را به آمیسیون آشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی گزارش نماید.

تبصره در اجراء این ماده، دولت موظف است آن دسته از شاخصهایی را آه برای اجرائی شدن مستلزم ارائه پیشنهادهایی است آه نیازمند تأمین اعتبار م یباشد، این موارد را در بودجه های سالانه درج و ارائه نماید.

ماده ۲۶ - در راستای افزایش بهره هوری با رویکرد تقاضا محور آب کشاورزی و رعایت الگوی بهینه کشت، وزارت نیرو موظف است حداثر یک سال پس از تصویب این قانون اقدامات لازم را برای تحویل حجمی آب به بهره برداران با اولویت تشکلهای قانونی بخش آشاورزی، براساس سند ملی آب، ظرفیت تحمل مجاز حوضه های آبریز و با در نظر

گرفتن شرایط اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و فنی با اولویتهای تعریف شده برای تخصیص آب آشاورزی به عمل آورد.

ماده ۲۷- دولت مکلف است به گونه ای برنامه ریزی نماید که تا سال ۱۴۰۴ هجری شمسی و با استفاده بهینه از منابع مندرج در فصل تأمین آب بودجه های سنواتی، حداقل پانزده درصد (۱۵٪) متوسط بلندمدت نزولات آسمانی آسمانی سالانه کشور (هفت و نیم درصد) از محل کنترل آبهای سطحی و هفت و نیم درصد از طریق آبخیزداری و آبخوانداری به حجم آب استحصالی کشور اضافه گردد و صددرصد ترازنامه (بیان) منفی آبهای زیرزمینی دشتهای کشور (با اولویت دشتهای ممنوعه آبی) جبران گردد.

۷- قوانین زیربخش خاک کشاورزی

۷-۱- قانون اصلاحات ارضی با اصلاحات بعدی (مصوب ۱۳۴۰/۱۰/۱۹)

فصل اول - تعاریف

- ماده اول- اصطلاحاتی که در این قانون بکار برده شده از نظر اجرای این قانون بشرح زیر تعریف میشود:
- ۱- زراعت - عبارت است از تولید محصول بوسیله عملیات زراعتی و باغداری.
 - ۲- زارع - کسی است که مالک زمین نیست و با دارا بودن یک یا چند عامل زراعتی شخصاً و یا به کمک افراد خانواده خود در زمین متعلق بمالک مستقیماً زراعت می کند و مقداری از - محصول را بصورت نقدی یا جنسی بمالک میدهد.
 - ۳- گاووند - کسی است که مالک زمین نیست و با داشتن یک یا چند عامل زراعتی بوسیله برزگر یا کارگر کشاورزی در زمین مالک زراعت می کند و مقداری از محصول را بصورت نقدی یا جنسی بمالک میدهد.
 - ۴- برزگر - کسی است که مالک زمین و عوامل دیگر زراعتی نیست و در مقابل انجام کار زراعتی برای مالک یا گاووند سهمی از محصول را میبرد.
 - ۵- کارگر کشاورزی - کسی است که مالک زمین و عوامل دیگر [دیگر] زراعتی نیست و در مقابل انجام کار معین زراعتی مزد (نقدی یا جنسی) دریافت می کند
 - ۶- رئیس خانوار - کسی است که متکفل معاش خانوار است.
 - ۷- خانوار - عبارت است از زن و فرزندی که تحت تکفل یا ولایت رئیس خانوار هستند و از نظر مقررات این قانون در حکم یک شخص محسوب میشوند.
 - ۸- مالک - کسی است که دارای زمین باشد بدون آنکه شخصاً به کشاورزی اشتغال داشته باشد
 - ۹- اشخاص مندرج در این قانون اعم است از اشخاص حقیقی و اشخاص حقوقی
 - ۱۰- ده یا قریه - عبارت از یک مرکز جمعیت و محل سکونت و کار تعدادی خانوار است که در اراضی آن ده به عملیات کشاورزی اشتغال داشته و درآمد اکثریت آنان از طریق کشاورزی حاصل گردد و عرفاً در محل ده یا قریه شناخته میشود.

تبصره (منسوخه ۱۳۴۲/۰۴/۱۵) - محلهای مزروعی که منفرداً یا مجتمعاً مساحت آن از شصت هکتار متجاوز نباشد و لو این که هر یک از آنها قریه یا ده نامیده شود و یا در اسناد مالکیت به نام قریه ذکر شده باشد از نظر این قانون در حکم یک ده شناخته می‌شود به شرط آن که در حوزه یک شهرستان واقع شده اشد .

۱۱- زمین - منظور از زمین در این قانون زمین زیر کشت یا آیش است که برای یک یا چند نوع از امور کشاورزی مورد استفاده قرار میگیرد.

الف - آیش زمین زراعتی است که حداکثر مدت سه سال بدون کاشت بماند.

ب - مرتع زمینی است اعم از کوه و دامنه یا زمین مسطح که در آن نباتات علوفه بطور طبیعی روئیده و در هر هکتار آن بتوان حداقل سه رأس گوسفند یا معادل آن دام دیگر در یک فصل چرا تعلیف نمود.

پ- بیشه یا قلمستان - زمینی است که در آن درختان غیر مثمر بوسیله اشخاص غرس شده و تعداد درخت در هر هکتار آن از هزار اصله تجاوز نماید.

ت - باغ میوه - زمینی است که در آن درختان میوه یا مو بوسیله اشخاص غرس و تعداد درخت میوه یا مو در هر هکتار آن از یکصد اصله کمتر نباشد و در مورد درختان خرما و زیتون تعداد در هر هکتار از پنجاه اصله کمتر نباشد

فصل دوم - حدود مالکیت

ماده دوم - حداکثر مالکیت کشاورزی هر شخص در تمام کشور یک ده ششدانگ خواهد بود .

مالکینی که دارای بیش از یک ده هستند می توانند بمیل خود ده مورد نظر را از مجموع دهات متعلق بخود انتخاب نمایند و مازاد بر ششدانگ مزبور بر طبق این قانون تقسیم خواهد شد

تبصره ۱- اشخاصیکه علاوه بر یک یا چند ده ششدانگ دارای املاک دانگی یا کمتر پراکنده باشند اگر مقدار مالکیت‌های پراکنده آنان معادل یا بیشتر از ششدانگ باشد مخیرند بجای نصاب مندرج در ماده ۲ سهم خود را معادل ششدانگ از مالکیت های پراکنده انتخاب نمایند

تبصره ۲- در صورتی که شخصی املاک پراکنده بیش از ششدانگ داشته باشد می تواند حداکثر تا مقدار ششدانگ برای خود نگاهداری نماید

تبصره ۳- مالکینی که مشمول تبصره ۱ و ۲ هستند موظفند تا تاریخ اعلام وزارت کشاورزی دائر به تقسیم مازاد در منطقه مربوط مازاد املاک دانگی پراکنده خود را بزراع یا زارعین ده مربوطه انتقال دهند و الا آنچه مازاد بر حد نصاب باشد. بر طبق مقررات این قانون از طرف دولت خریداری و مطابق آئین نامه ایکه بتصویب هیئت وزیران خواهد رسید تقسیم خواهد شد

تبصره ۴- در مورد املاکی که تا تاریخ ۳۸/۹/۱۴ وقف خاص شده است برای هر یک از موقوف علیهم تا میزان مقرر در این ماده کماکان بصورت وقف خاص باقی خواهد ماند و وجوه حاصل از فروش مازاد موقوفات مزبور با نظارت اداره اوقاف اختصاص بخیرد مال دیگری داده می شود تا طبق ماده ۹۰ قانون مدنی مورد عمل قرار گیرد.

تبصره ۵ (اصلاحی ۱۳۴۱/۰۷/۲۳) - از تاریخ تصویب این قانون هر گونه اقداماتیکه برای فرار از اجرای مقررات این قانون بعمل آید ولو بعنوان نقل و انتقال و صلح و وقف و غیره نسبت بدهات ممنوع و در صورت انجام کان لم یکن خواهد بود مرجع تشخیص اینک معامله مشمول مقررات این تبصره میباشد شورای اصلاحات ارضی خواهد بود و ادارات ثبت و دفاتر اسناد رسمی مکلف هستند نظریه شورا را که قطعی است در دفاتر ثبتی منعکس و عملیات بعدی را طبق مقررات این قانون انجام دهند .

تبصره ۶ - در مورد موقوفات خاص وظایفی که طبق این قانون بعهدہ مالک گذارده شده است با متولیان و یا قائم مقام آنان میباشد

تبصره ۷- از تاریخ تصویب لایحه قانون اصلاحات ارضی (نوزدهم دیماه هزار و سیصدوچهل) در مورد انتقالات عادی مذکور در ماده ۴۳ اصلاحی قانون ثبت در صورتیکه اظهارنامه مذکور در آن ماده پس از تاریخ نوزدهم دیماه هزار و سیصد و چهل بمراجع مربوطه تسلیم شده باشد از نظر اجرای این قانون اظهار نامه مزبور بلااثر خواهد بود .

تبصره ۸- دفاتر اسناد رسمی مکلفند نسبت به انتقالات دهات و املاک مزروعی از جهت مشمول بودن مقررات این لایحه نسبت بدہات و رقبات مزبوره با جلب موافقت وزارت کشاورزی یا نماینده وزارت مزبور به تنظیم سند اقدام نمایند .

ماده سوم - مستثنیات از ماده دو بقرار زیر است

۱- باغات میوه و باغات چای و قلمستانهائیکه عرصه و اعیان آنها متعلق بمالک باشد با حقاہ معموله بملکیت مالک باقی خواهد ماند.

۲- کلیه اراضی که در تاریخ تصویب این قانون از طریق زراعت مکانیزه بدون شرکت زارع و بوسیله کارگر کشاورزی مورد بهره برداری واقع شده باشد مادامیکه باین ترتیب مورد بهره برداری است از مقررات متن ماده ۲ و تبصره های ۱ و ۲ و ۳ مستثنی است چنانچه بهره برداری این قبیل اراضی از صورت زراعت مکانیزه و بوسیله کارگر کشاورزی خارج شود مشمول مقررات ماده ۲ و تبصره های ۱ و ۲ و ۳ خواهد بود.

تبصره - سازمان اصلاحات ارضی میتواند بااستثنای اراضی زیر کشت و آیش و عرصه ساختمانها و حریم قنوات و انهار و معابر و مراتع بقیه اراضی واقع در محدوده دهات مورد تقسیم را طبق آئین نامه که بتصویب هیئت دولت خواهد رسید بمتقاضیان ذیصلاحیت برای امور زراعتی و دامداری بفروشد

ماده چهارم -از تاریخ تصویب این قانون انتقال یا فروش مازاد بر آنچه که طبق مواد ۲ و ۳ این قانون بهر شخص تعلق میگیرد ممنوع است .

ماده پنجم- از تاریخ اجرای این قانون چنانچه در نتیجه هر گونه عقد و معامله مجموع املاک متعلق بهر شخص از حداکثر آنچه که طبق مواد ۲ و ۳ این قانون مجاز گردیده تجاوز کند مازاد برایگان در اختیار سازمان اصلاحات ارضی برای تقسیم قرار می گیرد ولی اگر از طریق انتقال قهری باو رسیده باشد مازاد بر طبق مقررات این قانون خریداری و تقسیم خواهد شد

فصل سوم - اراضی قابل تقسیم و مقررات مربوط بان

ماده ششم - زمین هائیکه بنا بمقررات این قانون تقسیم و واگذار می شود عبارت است از :الف - زمین های دهاتیکه در اجرای مواد ۲ و ۳ این قانون مازاد بر حد نصاب باقی میماند اعم از اینکه از طرف مالک یا مالکین نسبت به آن تقاضای ثبت شده یا نشده باشد

ب - زمینهای موات

پ - زمینهای بایر

ماده هفتم - بمنظور تعیین روش کلی و تهیه برنامه و آیین نامه های لازم و نظارت در حسن اجرای وظایفی که در این قانون پیش بینی شده شورائی بنام شورای اصلاحات ارضی بریاست وزیر کشاورزی و عضویت رئیس سازمان اصلاحات ارضی و چهار نفر از صاحبمنصبان وزارت کشاورزی که حداقل سمت مدیرکلی یا مدیریت عامل بنگاهی را

احراز نموده باشند تشکیل می گردد آئین نامه های تهیه شده پس از تصویب هیئت وزیران بمورد اجرا گذارده خواهد شد.

تبصره ۱- اجرای مصوبات و تصمیمات شورا بتشکیلاتی بنام سازمان اصلاحات ارضی محول می شود رئیس این سازمان پیشنهاد وزیر کشاورزی و بفرمان ملوکانه منصوب خواهد شد اختیارات رئیس سازمان و تشکیلات آن بموجب آئین نامه که بتصویب وزیر کشاورزی خواهد رسید معین می شود.

تبصره ۲ - پیش بینی اعتبارات و تصویب بودجه بعهدده شورای اصلاحات ارضی خواهد بود که بر طبق آئین نامه که بتصویب شورا می رسد بوسیله رئیس سازمان بمصرف برسد.

ماده هشتم - در هر منطقه که با تصویب شورای اصلاحات ارضی تقسیم شروع میگردد مراتب از طرف وزارت کشاورزی دو بار و بفاصله ده روز بوسیله روزنامه کثیرالانتشار محل و یا سایر وسائل معمول و مناسب محلی آگهی خواهد شد و در ظرف یک ماه از تاریخ نشر آخرین آگهی اشخاصی که میزان مالکیت آنان از حد نصاب مقرر در ماده ۲ تجاوز نماید موظفند در اظهارنامه چاپی که از طرف وزارت کشاورزی در دسترس آنها گذارده میشود وضعیت املاک خود را از حد نصاب و مستثنیات ماده سه تنظیم و بانضمام رونوشت مصدق اسناد مالکیت و یا مستند تصرف خود به مقاماتیکه از طرف وزارت کشاورزی تعیین گردیده با اخذ رسید تسلیم نمایند و چنانچه از تسلیم اظهارنامه خود تا موعد مقرر خودداری و یا عالمأ و عامداً برخلاف حقیقت مطالبی قید کنند طبق تشخیص شورای اصلاحات ارضی پرداخت یکصد هزار ریال جریمه ملزم خواهند شد. و جریمه مزبور بر اساس آئین نامه اجرائی مفاد اسناد رسمی وصول و صرف هزینه های مربوط با اجرای این قانون خواهد شد. بعلاوه در این موارد اداره کشاورزی محل مبادرت بتنظیم صورت وضعیت مزبور خواهد کرد

ماده نهم - اراضی مشمول مقررات تقسیم این قانون که در تاریخ ۳۸/۹/۱۴ در اجاره رسمی بوده است مشروط بر این که در آن تاریخ حداکثر پنجسال بخاتمه همان اجاره بیشتر نمانده باشد کماکان تا آخر مدت در اجاره باقی خواهد ماند در صورتیکه مدت اجاره از پنجسال تجاوز نماید نسبت به بقیه مدت اجاره ملغی و عمل تقسیم انجام خواهد شد فصل چهارم - ارزیابی و پرداخت بها

ماده دهم - در هر منطقه که دستور تقسیم املاک صادر شود اداره کشاورزی مکلف است پس از تعیین حد نصاب طبق مقررات این قانون نسبت باملاکی که باید تقسیم شود بر مبنای مالیات مزروعی و با در نظر گرفتن ضریب معاملات املاک با توجه بتاریخ ممیزی - نوع زراعت - طرز تقسیم محصول و حقوق مالکانه برای هر منطقه از طرف وزارت کشاورزی تعیین خواهد شد قیمت ملک مورد تقسیم را معین و با رعایت ماده ۱۳ بمالک ابلاغ نماید تبصره - قیمت دهاتی که سابقه ممیزی مالیاتی ندارند با در نظر گرفتن قیمت واحد زراعتی نزدیکترین دهات مشابه که بر طبق مقررات این قانون تعیین شده بوسیله مرجع تعیین کننده ضریب منطقه معین خواهد شد. ماده یازدهم - قیمت ارزیابی شده املاک طبق ماده ۱۰ باقسط ده ساله از طرف دولت بوسیله بانک کشاورزی پرداخت خواهد شد.

ماده دوازدهم - الف - نسبت باملاکی که قبل از تاریخ ۳۸/۹/۱۴ مورد معاملات رهنی و یا با حق استرداد بموجب اسناد رسمی واقع گردیده اگر موعد پرداخت طلب دائن نرسیده باشد موعد آن حال و عمل ارزیابی در حضور داین و مدیون انجام میشود و پس از اجرای مقررات این قانون در موقع تنظیم سند انتقال اگر مالک دین خود را نپرداخته و ملک آزاد نشده باشد دولت بدهی مالک را حداکثر تا میزان بهای دهات که بموجب این قانون ارزیابی شده با رعایت

مقررات این قانون بدین و زاید بر آن را بمالک میپردازد و در صورتیکه قیمت ارزیابی شده کافی برای پرداخت تمام طلب داین و متفرعات و خسارات قانونی آن نباشد طلبکار میتواند برای دریافت بقیه طلب خود از طریق قانونی اقدام نماید .

تبصره (اصلاحی ۱۳۴۱/۰۷/۲۳) - در مواردیکه طبق مقررات این ماده طلب بستانکار یا وجه نقد یا قبوض اقساطی یا اوراق دستور پرداخت بطریقی که در این ماده مقرر است در اداره ثبت برای پرداخت به بستانکار ودیعه گذاشته میشود تشریفات فلک معامله رهنی یا شرطی در دفتر اسناد رسمی بوسیله سردفتر انجام سپس طبق مقررات این قانون به تنظیم سند انتقال اقدام خواهد شد .

ب - هرگاه تمام یا قسمتی از املاک مورد تقسیم بعد از تاریخ ۳۸/۹/۱۴ در رهن یا معاملات با حق استرداد قرار گیرد مالک موظف است در ظرف ششماه از تاریخ شروع عملیات تقسیم در این منطقه عین املاک مرهونه مزبور را از رهن خارج سازد در غیر اینصورت دولت بدهی مالک را حداکثر تا میزان بهای دهات که بموجب ماده ۱۰ ارزیابی شده طبق ماده ۱۱ بدین پرداخت مینماید . در اینصورت املاک مزبور بلافاصله آزاد شده محسوب و طبق این قانون عمل می شود. طلبکار میتواند برای دریافت بقیه طلب خود از طریق قانونی اقدام نماید و در صورت فزونی قیمت ارزیابی شده نسبت بمبلغ مورد معامله تفاوت آن طبق ماده ۱۱ بمالک پرداخت خواهد شد و در صورتیکه معاملات مذکور در بند الف پس از تاریخ فوق تمدید یا تجدید شود مشمول مقررات این بند خواهد بود

ماده سیزدهم - سازمان اصلاحات ارضی پس از تعیین املاک مورد تقسیم خود و بهای تعیین شده املاک را بمالکین ذینفع به نشانهاییکه در اظهارنامه ذکر شده اطلاع میدهد و نسخه ای از تصمیم خود را بوسیله روزنامه های محلی و الصاق در نقاطی که لازم باشد نشر میدهد مالکین مزبور چنانچه اعتراضی نسبت به املاک مورد تقسیم یا قیمت داشته باشند میتوانند حداکثر ظرف دهر روز از تاریخ آگهی اعتراض خود را بادارات کشاورزی محل تسلیم نمایند. اعتراضات واصله بوسیله وزارت کشاورزی با مستندات قیمت گذاری به کمیسیون مرکب از نخست وزیر و وزراء - کشاورزی - دادگستری - دارائی و سه نفر از کارشناسان کشاورزی که برای هر منطقه بوسیله هیئت وزیران تعیین خواهند شد برای رسیدگی ارجاع و کمیسیون با حضور نماینده معترضین رسیدگی و باکثرت رأی قاطع صادر خواهد نمود. در صورتیکه نماینده معترضین در موعد مقرر برای رسیدگی حاضر نشود کمیسیون در غیاب او رسیدگی و رأی قطعی صادر خواهد کرد

تبصره ۱ - در صورتیکه قیمت تعیین شده املاک مورد قبول سازمان اصلاحات ارضی واقع نشود سازمان نیز می تواند از قسمت اخیر ماده ۱۳ استفاده کند .

تبصره ۲ - در هر مرحله از مراحل اجرای این قانون که مالک فوت کند یا ممنوع المداخله شود اقدامات بعدی با اطلاع دادستان شهرستان انجام میشود مگر اینکه در خلال وارث یا نماینده قانونی مالک معلوم شود .
ماده چهاردهم - پس از قطعیت تصمیم مراجع مربوطه سازمان اصلاحات ارضی مالک را برای انتقال سند بنام دولت (وزارت کشاورزی) و دریافت بها (طبق مقررات این قانون) کتباً بوسیله آگهی در محل دعوت مینماید. چنانچه ظرف ۱۵ روز از تاریخ آگهی مالک یا نماینده قانونی او حاضر بانتقال و تنظیم سند نباشد نماینده سازمان اصلاحات ارضی ظرف یک هفته با اطلاع دادستان شهرستان یا جانشین او بنماینده از طرف مالک سند انتقال را امضاء خواهد نمود .
تبصره - در مورد انتقال املاک بدولت هرگاه عملیات ثبتی خاتمه یافته ولی سند مالکیت صادر نشده باشد اداره ثبت پس از انجام تشریفات مقرر سند مالکیت بنام دولت (وزارت کشاورزی) صادر خواهد نمود .

فصل پنجم - مقررات مربوط به تقسیم و تحویل اراضی
 ماده پانزدهم - وزارت کشاورزی موظف است املاک انتقالی را بلافاصله بکسانیکه مشمول دریافت زمین هستند به بهای خریداری شده باضافه حداکثر تا میزان ده درصد واگذار و بهای آنرا در ظرف مدت ۱۵ سال باقساط متساوی سالیانه بوسیله بانک کشاورزی دریافت نماید
 ماده شانزدهم - زمینهاییکه بنا به مقررات این قانون تقسیم میشود برئیس خانوار انتقال داده میشود و در واگذاری اراضی از لحاظ تقدم ترتیب زیر رعایت میشود :

- الف - زارعین هر ده که در همان زمین به زراعت مشغولند و مقیم ده باشند .
 - ب - وراثت زارعینی که حداکثر یکسال قبل از شروع تقسیم در آن منطقه فوت کرده باشند ..
 - پ - برزگرانیکه در آن ده بامر زراعت مشغول میباشند.
 - ت - کارگران کشاورزی مقیم منطقه تقسیم ..
 - ث - افرادیکه داوطلب کار کشاورزی باشند .
- تبصره - بافردی طبق مقررات این قانون زمین واگذار خواهد شد که قبلاً عضویت شرکت تعاونی همان ده را پذیرفته باشند .

ماده هفدهم- واگذاری زمین بافرد حائز شرایط در ماده پانزدهم بشرح زیر خواهد بود :
 اراضی ده مورد تقسیم برحسب نسق زراعتی موجود سهم بندی و مشاعاً به زارعین واگذار خواهد گردید و در مواردیکه سازمان اصلاحات ارضی لازم بداند اراضی ده نقشه برداری گردیده و برحسب موقعیت و نوع زراعت قطعه بندی و بتناسب نسق زراعتی موجود مفروضاً به زارعین واگذار خواهد شد .

تبصره ۱ - زمینهای آبی طبق مقررات این قانون باحقابه مربوط از قنات یا رودخانه و غیره به زارع منتقل خواهد شد و میزان حقا به هر زمین آبی از کل منبع آب مربوطه با در نظر گرفتن آیش طبق معمول محل خواهد بود و در مورد قنات مالکیت مشاع آن نیز نسبت بسهم حقا به آن زمین بزراع تحویل گیرنده زمین انتقال خواهد یافت زمینهای آبی که از رودخانه مشروب میشود مالکیت مشاع مجاری و انهار و حقا به نسبت به زمین مربوط بزراع تحویل گیرنده زمین منتقل خواهد گردید و مراقبت و نگهداری و تعمیر و اصلاح کلیه این قبیل منابع بعهدده شرکت تعاونی مربوطه خواهد بود

تبصره ۲ - هرگاه بعضی از زمینهای آبی بمالکیت مالک یا مالکین باقیمانده و قسمتی به زارع و یا زارعین طبق مقررات این قانون انتقال یابد و بطور کلی در هر ملکی که مشاع باشد اداره امور قنات یا قنوات یا چاه عمیق یا انهار که اراضی مزروعی از آن مشروب میشود بعهدده اکثریت ملکی مالکین است که به امانت از طرف عموم مالکین آنرا اداره نمایند ولی عموم مالکین آن اراضی مزروعی باید مخارج آنرا نسبت بسهم خود پردازند و الا بتقاضای اکثریت ملکی مالکین و رأی هیئت حل اختلاف از محصول ملک در سر خرمن وصول می شود

فصل ششم - مقررات مربوط به اراضی تقسیم شده

ماده هیجدهم - آنچه که بنا بمقررات این قانون تقسیم و باشخاص انتقال داده می شود به نام انتقال گیرنده سند انتقال صادر و به مالک جدید تحویل و مورد انتقال بعنوان وثیقه وصول اقساط در رهن وزارت کشاورزی گذارده خواهد شد

ماده نوزدهم - هر گونه معاملاتی نسبت باراضی واگذار شده که منجر به تجزیه آن اراضی بقطعات کوچکتر از حداقلی که از طرف وزارت کشاورزی برای هر منطقه تعیین می شود ممنوع و باطل است و چنانچه زارع فوت نماید و وراثت نتواند برای اداره ملک توافق کنند می توانند سهم خود را با رعایت قسمت اول این ماده بزراع دیگری بفروشند در اینصورت پرداخت بقیه اقساط بعهده خریدار جدید است هر زارع تا دو برابر حداقل تعیین شده از اراضی آن ده خریداری نماید .

تبصره ۱ - زارعینی که زمین به آنها واگذار می شود چنانچه نتوانند طبق برنامه شرکت تعاونی در امور تولیدی و عمرانی شرکت نموده و وظایف مربوطه را انجام دهند بتشخیص شرکت تعاونی از عضویت شرکت اخراج و در مورد اراضی که به آنها واگذار شده طبق قسمت اخیر ماده ۲۸ این قانون رفتار خواهد شد.

تبصره ۲ - هرگاه زمین های تقسیم شده مصرف دیگری غیر از زراعت پیدا نماید که درآمد آن بیش از کشاورزی باشد وزارت کشاورزی پس از رسیدگی اجازه تجزیه و فروش آنرا خواهد داد .

فصل هفتم - روابط زارع و مالک

ماده بیستم - از تاریخ تصویب این قانون وظایف و روابط زارع و مالک و نحوه تقسیم محصول در کلیه نقاط کشور در املاک و موقوفات بشرح زیر خواهد بود.

الف وظائف مالک

۱- پرداخت مخارج مرمت و نگاهداری قنوات اعم از تنقیه - نوکنی - لایروبی - ادامه پیشکار و کلیه اقداماتیکه برای دائر نگه داشتن قنوات و چاههای آب لازم است و پرداخت هزینه آب رودخانه و انهار و احداث و تعمیر نوسیمان و سدبند و جداول و استخر و برکه و امثال آن ها طبق مقررات و معمول محل

۲- پرداخت مخارج مربوطه به موتور و تلمبه و آبیاری در نقاطی که معمول است و کوشش بمنظور استفاده از وسائل جدید در امر آبیاری

تبصره - در مواردیکه بین مالک و زارع در خصوص پرداخت هزینه و استفاده از تلمبه و موتور آب قرارداد خاصی تنظیم شده باشد بر طبق مفاد آن رفتار خواهد شد

۳- تهیه بذر مناسب در نقاطیکه بذر بعهده مالک است

۴- همکاری و تشریک مساعی بازراع برای تبدیل و بهبود بذر در نقاطی که تهیه بذر بعهده زارع است

۵- انجام سایر وظایف و تکالیفیکه بموجب قوانین و آئین نامه های دیگر تعیین شده یا خواهد شد و همچنین وظایفیکه طبق عرف و معمول هر محل اختصاصاً بعهده مالک است

ب - وظایف زارع از این قرار است

۱- انجام عملیات زراعتی از قبیل شخم - آماده نمودن زمین کشت . مواظبتهای زراعتی - برداشت و غیره طبق عرف محل

۲- تهیه بذر مناسب. در نقاطیکه تهیه بذر بعهده زارع است

تبصره - در صورتیکه در تاریخ تصویب این قانون نسبت بمراحل زراعتی فوق ترتیب خاصی بین مالک و زارع معمول بوده است بهمان نحو عمل خواهد شد و نسبت به آینده نیز طرفین میتوانند طبق قراردادی که منعقد خواهند کرد رفتار نمایند

پ - وظائف مشترک مالک و زارع عبارتند از :

- ۱- مراقبت و حفظ و نگاهداری قنوات - چاه - استخر - جدول نهر و تشریک- مساعی و اتخاذ ترتیباتی که از اتلاف آب جلوگیری کند و استفاده بیشتر از آب را در امور زراعتی ممکن سازد
- ۲- پرداخت هزینه کود شیمیائی و مخارج دفع آفات
تبصره - هر یک از مالک و زارع که هزینه تهیه کود شیمیائی و مخارج دفع آفات را بپردازند میتوانند قبل از تقسیم محصول معادل بهای آن برداشت نمایند
- ۳- پرداخت حقوق کدخدا و دشتبان و میراب و امثال آن‌ها طبق عرف و معمول محل
- ۴- مراقبت در حفظ و نگاهداری اشجار و باغات و همچنین موسسات و ابنیه عمومی از قبیل مدرسه و آب انبار و غیره
- ۵- دادن اطلاعات لازم از منابع تولید و امور زراعتی و اجتماعی ده بمامورین وزارت کشاورزی و اجرای دستورات فنی و راهنمایی‌های آنان که بمنظور توسعه سطح کشت و بهبود امور زراعی صادر می‌شود.
تبصره - از تاریخ تصویب این قانون تغییر نسق زراعتی در دهات ممنوع است و هر شخص زارع همان زمین (اعم از زیر کشت و آیش) شناخته میشود که در تاریخ تصویب این قانون برای زراعت در اختیار داشته است.
ماده بیست و یکم - چنانچه مالک بموقع تمام یا قسمتی از وظایف خود را ایفاء ننماید زارع با حکم هیئت حل اختلاف مذکور در ماده سی و سوم این قانون در حدود امکانات خود هزینه‌های لازم را خواهد پرداخت و راسا امور زراعی را انجام . در چنین صورتی بابت استفاده از زمین فقط دو درصد کل محصول بمالک تعلق خواهد گرفت و این ترتیب تا زمانیکه مالک کلیه هزینه‌های انجام شده از طرف زارع را نپردازد و وظایف خود را انجام ندهد مجری خواهد بود.
تبصره - هیئت‌های حل اختلاف در این موارد خارج از نوبت به موضوع رسیدگی کرده و حکم خواهند داد.
ماده بیست و دوم - کلیه زارعینی که در تاریخ تصویب این قانون در زمین هر ده بکشت کار مشغول بوده اند ساکنین همان ده شناخته میشوند و هیچ مالکی حق ندارد بهیچ عنوان زارع را از ده یا از اراضی مورد کشت و کار اخراج نماید و یا از زراعت او ممانعت بعمل بیاورد.
تبصره ۱ - انجام امور زراعت وسیله مالک در اراضی که در اختیار زارع است و یا در آن ریشه و اعیانی دارد پس از جلب رضایت زارع و خرید ریشه و اعیانی بموجب سند رسمی مجاز است.
تبصره ۲ - در ملک مفروزی که در اختیار مالک باقی میماند مالک میتواند بهر نحوی که موجب ازدیاد درآمد ملک شود اقدام نماید و چنانچه مایل باشد میتواند با توافق زارعین آن ده و یا در صورت عدم توافق با نظر هیئت حل اختلاف کشاورزی حق زارع مزبور را خریداری نماید
تبصره ۳ - چنانچه مالک این قبیل املاک نتواند اراضی را که در اختیار دارد مورد بهره برداری صحیح قرار دهد وزارت کشاورزی میتواند اراضی مزبور را بموجب مقررات این قانون از مالک خریداری و بزارع یا زارعین دیگر واگذار نماید .
تبصره ۴ - آئین‌نامه اجرائی تبصره‌های ۱ و ۲ از طرف شورای اصلاحات ارضی تنظیم و بتصویب هیئت وزیران خواهد رسید

ماده بیست و سوم - چنانچه زارعی از کشت و کار در زمینی که در اختیار او است خودداری و یا برخلاف وظائف مندرج در این قانون رفتار نماید مالک بهیئت حل اختلاف مذکور در ماده ۳۳ این قانون مراجعه خواهد کرد. در مورد قسمت اول این ماده هیئت پس از رسیدگی چنانچه زارع معاذیر موجهی نداشته باشد زمین را از ید او خارج می کند. ماده بیست و چهارم - سهم زارع و مالک از محصول هر نوع زراعتی طبق عرف و عادت معمول هر محل تقسیم خواهد شد ولی از تاریخ تصویب این قانون در کلیه نقاط کشور مالک باید در زراعت آبی پنج درصد و در زراعت دیم ده درصد از درآمد خالص مالکانه جنسی خود بمنظور ازدیاد سهم کشاورزان بزراع بپردازد .

تبصره - در مناطقی که تهیه عوامل زراعتی بعهده مالک یا گاوبند بوده و کار زراعت بعهده برزگر میباشد مقادیر مندرج در متن این ماده بسهم برزگر اضافه میشود .

ماده بیست و پنجم - اعیانی های زراعتی احداثی از طرف زارع متعلق به او است و حق دارد بنام خود به ثبت رسانیده و سند مالکیت بگیرد ولی احداث اعیانیهای جدید موقوف به جلب رضایت کتبی از طرف مالک خواهد بود. تبصره - در دهاتی که مشمول مقررات انتقال و تقسیم نیستند در صورتی که اکثریت زارعین آن دهات بخواهند خانه های جدیدی بسازند مالک موظف است تا پانصد متر برای هر زارع بمنظور ساختن خانه و انبار و محل نگهداری دام و همچنین اراضی کافی برای ساختمان مسجد - حمام - مدرسه و امثال آنها در محوطه مناسبی به تشخیص اداره کشاورزی محل منظور و مجاناً در اختیار زارعین داوطلب بگذارد و این قبیل زارعین موظفند در اراضی واگذاری با رعایت اصول بهداشت و بر طبق نقشه که از طرف وزارت کشاورزی در اختیار آنان گذارده میشود ساختمان های مناسب را حداکثر یکسال پس از تحویل زمین بسازند و الا اراضی واگذاری عیناً بمالک مسترد خواهد شد.

فصل هشتم - مقررات مالی

ماده بیست و ششم - اعتبار لازم برای اجرای این قانون و هزینه های مربوط بسازمان و عملیات اصلاحات ارضی در بودجه کل کشور منظور و در اختیار سازمان مزبور قرار میگیرد .

ماده بیست و هفتم - کلیه قبوض و اقساط مورد فروش بطور امانت به بانک کشاورزی ایران تحویل خواهد شد و بانک مزبور بوکالت از طرف وزارت کشاورزی مکلف است اقساط بدهی کشاورزان را بابت بهای زمین وصول و از محل مزبور و در صورت عدم تکافو با استفاده از کمک دولت که مقدار آن همه ساله در بودجه کل کشور منظور خواهد شد مطالبات مالکین را بابت قیمت دهات طبق مقررات این قانون بپردازد .

ماده بیست و هشتم - زارعی که زمین به او واگذار میشود چنانچه سه قسط از اقساط سالیانه بدهی خود را بدون عذر موجه بنا بتشخیص بانک کشاورزی نپردازد و با صدور اجرائیه ثبتی حاضر بپرداخت اقساط مزبور ننگردد ملک در مقابل بقیه بدهی کشاورز بوزارت کشاورزی جهت واگذاری به دیگری بر اساس مقررات این قانون منتقل خواهد گردید .

ماده بیست و نهم - کلیه عملیات ثبتی مربوط به نقل و انتقالات طبق این قانون که یکطرف آن دولت باشد اعم از صدور سند مالکیت - اجراء و اخطار و غیره مجاناً انجام و از پرداخت هر گونه حق الثبت و عوارض معاف میباشند و همچنین کلیه تقاضانامه ها و اظهارنامه ها و اوراق تعهدات اسناد و مدارک تصرف و تهیه رونوشت اسناد هر گونه اوراق دیگر مربوط به نقل و انتقالات فوق بوسیله مقامات رسمی یا صاحبان محاضر مورد اقدام قرار گیرد از پرداخت مالیات و عوارض و حق تمبر معاف است پرداخت حقوقی که بسردفتران اسناد رسمی تعلق می گیرد بالمناصفه بعهده طرفین معامله خواهد بود .

تبصره (الحاقی ۱۳۴۱/۰۷/۲۳) در مورد املاکی که طبق این قانون بدولت منتقل میشود بقایای هزینه‌های ثبتی از وجوه نقدی که بمالک پرداخت میشود یا از اولین اقساط وصول خواهد شد.

فصل نهم - مقررات مربوط بکمکهای فنی و حمایت کشاورزان و زارعین

ماده سی ام - دولت موظف است ضمن انجام عملیات تقسیم اراضی در هر منطقه سازمان مجهز کشاورزی برای تهیه و توزیع بذر و نهال مرغوب و دامهای اصیل و تأمین تسهیلات لازم در اعطاء اعتبار و امر بازرگانی محصولات کشاورزی و ترویج کشاورزی نوین در آن منطقه ایجاد نماید.

ماده سی و یکم - در دهاتی که زمین بین کشاورزان تقسیم میشود در مورد خانه مسکونی و ابنیه از قبیل طویله انبار و غیره که در تصرف زارعین است هرگاه عرصه و اعیانی ابنیه مزبور متعلق بمالک باشد عرصه و اعیانی به زارع واگذار میشود و کشاورزان میتوانند بنام خود تقاضای صدور سند مالکیت بنمایند.

ماده سی و دوم - امور مشترک کشاورزی دهات تقسیم شده از قبیل نگاهداری قنوات و انهار و استفاده از ماشین آلات عملیات دفع آفات نباتی و حیوانی و امثال آن بوسیله شرکتهای تعاونی انجام خواهد شد .

ماده سی و سوم (اصلاحی ۱۳۴۱/۰۷/۲۳) - رفع اختلاف بین مالک و زارع در امور مربوطه به کشاورزی بمامورین اصلاحات ارضی محول میشود . مامورین ژاندارمری مکلف هستند دستورات رئیس سازمان اصلاحات ارضی هر منطقه را در این مورد بموقع اجراء بگذارند . وزیرکشور و وزیرکشاورزی در اجراء این دستور جداگانه تعلیمات لازم خواهند داد .

ماده سی و چهارم - مأمورین دولت و کسانی که مأمور اجرای این قانون میباشند هرگاه در اجرای مقررات این قانون مرتکب جرم و یا تخلفات اداری شوند بحد اکثر مجازاتی که برای آن جرم در قوانین مقرر است محکوم خواهند شد .

ماده سی و پنجم - خرید املاک ورثه اسماعیل قشقائی از تاریخ تصویب این قانون مشمول مقررات این قانون خواهد بود .

ماده سی و ششم - درباره معاملات گذشته و آینده بانک کشاورزی ایران و همچنین حدود وظائفی که بموجب این قانون بر عهده بانک مزبور واگذار شده و تعیین امتیازات و اعتبارات مربوطه بر طبق آئین نامه مخصوصی که بتصویب هیئت وزیران میرسد عمل خواهد شد .

ماده سی و هفتم - وزارت کشاورزی و وزارت دادگستری و وزارت کشور مأمور اجرای این قانون میباشند و آئین نامه های لازم را تهیه و بتصویب هیئت وزیران خواهند رساند.

ماده سی و هشتم - دولت مکلف است پس از افتتاح مجلسین تنفیذ این قانون اصلاحی قانون مصوب ۳۹/۲/۲۶ مجلسین را تحصیل نماید..

۲-۷- قانون مواد الحاقی به آیین نامه اصلاحات ارضی (مصوب ۱۳۴۳/۵/۳ کمیسیون خاص مشترک مجلسین مصوب ۱۳۴۶/۲/۱۲)

ماده یکم - در صورتی که وراثت زارع متوفی که طبق مقررات مرحله اول اصلاحات ارضی دارای ملک شده است نتواند ظرف دو ماه از تاریخ فوت مورث برای اداره ملک توافق کند و یا انتقال قانونی ملک به زارع دیگر بر اساس مقررات اصلاحات ارضی عملی نشده باشد از لحاظ عدم وقفه در امر بهره برداری از ملک مزبور سازمان اصلاحات ارضی محل پس از اطلاع از این مراتب موظف است نسق زارع متوفی را در اختیار شرکت تعاونی روستایی مربوط

بگذارد و شرکت تعاونی روستایی موظف است مادام که نسق متوفی به فروش نرسیده و یا توافق وارث برای اداره آن حاصل نشده است نسبت به انجام کلیه عملیات زراعتی اقدام نموده عایدات حاصله را پس از وضع مخارج برداشت و پرداخت اقساط خرید و کارمزد به میزان ۲٪ از عایدات خالص بر اساس قوانین جاریه بین وراث متوفی تقسیم نماید. تبصره - در صورتی که به علل دیگری غیر از فوت زارع عمل زراعت هر نسق متوقف شود نسق مزبور به ترتیب مذکور در ماده در اختیار شرکت تعاونی روستایی مربوط قرار می گیرد و تا روشن شدن تکلیف زارع کشت ادامه خواهد داشت.

ماده دوم - زارعین باید مال الاجاره مقرر را در سررسید سند اجاره و در صورتی که تاریخ برداشت محصول اصلی ده پس از سررسید سند اجاره باشد حین برداشت محصول به مالکین بپردازند در صورت استنکاف به تقاضای مالک یا مالکین ذینفع سازمان اطلاعات ارضی محل موظف است وسیله مأمورین ژاندارمری مقداری از محصول ملک مورد اجاره زارع را معادل میزان مال الاجاره از محصول جمع آوری شده برداشت کند و در قبال اخذ رسید به مالک مربوطه تحویل دهد. هر یک از زارعین می توانند با موافقت سازمان اصلاحات ارضی و مالک، زمین مورد اجاره خود را به زارع دیگری از همان ده یا مزرعه واگذار نماید مشروط بر این که مجموع میزان اراضی مورد اجاره انتقال گیرنده از دو برابر مقدار مساحت حداقلی که بر اساس مقررات اصلاحات ارضی وسیله وزارت کشاورزی اعلام شده تجاوز ننماید.

تبصره - مقررات فصل اجاره آیین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۳،۵،۴۳ کمیسیون مشترک مجلسین تا آنجا که با این ماده مغایرت داشته باشد بلا اثر است.

ماده سوم - در صورتی که طبق مواد ۲۷ و ۲۸ آیین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۳،۵،۴۳ کمیسیون مشترک مجلسین بین مالکین و زارعین موافقت حاصل نشود سازمان اصلاحات ارضی قیمت عرضه و اعیان را جداگانه تعیین و بر اساس مجموع بهای تعیین شده باغ را به نسبت حقوق طرفین بین آنها تقسیم و افراز می نماید. ماده چهارم - نسبت به املاکی که در اجرای مرحله اول قانون اصلاحات ارضی به دولت منتقل شده یا بشود اعم از این که بین زارعین تقسیم شده یا نشده باشد و بعداً طبق گواهی مجدد وزارت دارایی مبنی بر میزان مالیات قطعی شده قبل از تاریخ ۱۹، ۱۰، ۱۳۴۰ و یا در اثر اشتباه محاسبه در ارزش قانونی ملک تغییری حاصل و موجب افزایش یا تقلیل بهای ملک گردد به ترتیب زیر عمل خواهد شد:

الف - در مورد افزایش قیمت در صورتی که اشتباه طبق تصدیق شورای اصلاحات ارضی محقق شود اضافه قیمت بر اساس مالیات قطعی شده و پرداخت شده قبل از تاریخ ۱۹، ۱۰، ۴۰ بدون اصلاح اسناد واگذاری ملک به زارعین پس از تأمین اعتبار از محل اعتبارات دولت به مالک پرداخت خواهد شد.

ب - در مورد تقلیل قیمت شورای اصلاحات ارضی در اجرای ماده ۳۸ آیین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۳،۵،۴۳ کمیسیون مشترک مجلسین رأی به اصلاح قیمت ملک خواهد داد رأی مذکور قطعی و لازم الاجرا است. سازمان اصلاحات ارضی موظف است با توجه به رأی شورای مزبور اسناد واگذاری ملک به زارعین را اصلاح نماید و اضافه قیمت دریافتی از محل دستور پرداخت های سنوات بعد تأمین خواهد شد و در صورتی که مالک از تحویل دستور پرداختها خودداری نماید از طریق اجراء ثبت نسبت به وصول اضافه دریافتی اقدام می گردد و به طور کلی در هیچ مورد و به هیچ عنوان املاک تقسیم شده از زارعین مسترد نخواهد شد. دعای مطروحه در محاکم قضایی که تا تاریخ تصویب این قانون منجر به صدور حکم قطعی نشده باشد مشمول مقررات این ماده است.

ماده پنجم - سازمان اصلاحات ارضی که مجاز است در مورد املاک و موقوفات مشمول قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی که به علت وجود اشکالات ثبتی و حقوقی یا به هر علت دیگری اجرای قانون اصلاحات ارضی (اعم از مرحله اول یا مرحله دوم) در آنها معوق مانده است و برای این قبیل املاک در قوانین و مقررات اصلاحات ارضی حکم خاصی پیش بینی نشده باشد به قائم مقامی مالک یا متصرف و طبق مقررات فصل اجاره آیین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۳، ۵، ۴۳ کمیسیون خاص مشترک مجلسین ملک را به زارعین صاحب نسق اجاره داده مال الاجاره را تا تعیین تکلیف قطعی از طرف مراجع قانونی در صندوق ثبت تودیع نماید.

ماده ششم - اگر اختلافی در تشخیص این که کسی زارع ملکی است که در تصرف دارد یا آن را در تاریخ ۱۹، ۱۰، ۴۰ به عنوان زارع صاحب نسق در تصرف داشته و یا رابطه او با ملک بر اساس دیگری می باشد حادث شود رفع اختلاف با توجه به تعاریف مذکور در مقررات اصلاحات ارضی مصوب ۱۹، ۱۰، ۴۰ با سازمان اصلاحات ارضی است و رأی سازمان در این خصوص قاطع خواهد بود. دعاوی مطروحه در محاکم قضایی که هنوز منجر به صدور حکم قطعی نشده تابع مقررات این ماده می باشد. قانون بالا مشتمل بر شش ماده و دو تبصره که در تاریخ روز شنبه ۲۷، ۱۲، ۱۳۴۵ به تصویب مجلس سنا رسیده بود در جلسه روز سه شنبه دوازدهم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و چهل و شش شمسی به تصویب مجلس شورای ملی رسید.

۳-۷- قانون نحوه واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۲۵/۶/۱۳۵۸)

با توجه به اصول و موازین شرع مقدس اسلام مبنی بر تعلق اراضی و منابع طبیعی به آفریدگار بزرگ و بهره گیری انسان از این مواهب الهی بر اساس کارمفید و در جهت رفع نیاز و خودکفایی جامعه و به منظور تشویق و حمایت از کار و کوشش و همکاری افراد در زمینه فعالیتهای کشاورزی و جلوگیری از معطل ماندن بی مورد منابع آب و خاک، مقررات ذیل در مورد نحوه زمین داری و ترتیب واگذاری و احیاء و بهره برداری از اراضی تصویب و به مرحله اجراء گذاشته می شود.

فصل اول - تعاریف

ماده ۱ - اصطلاحاتی که در این قانون به کار برده می شود از نظر اجرای این قانون به شرح زیر تعریف می شود: کشاورزی - عبارت است از بهره برداری از آب و زمین به منظور تولید محصولات گیاهی و حیوانی (از قبیل زراعت، باغداری، درختکاری مثمر و غیرمثمر، جنگلداری، جنگلکاری، دامداری، پرورش طیور و زنبور عسل و آبزیان) احیاء اراضی - عملیاتی است که با تغییر وضع طبیعی زمین و به وسیله اقداماتی که در عرف آباد کردن محسوب است (از قبیل زراعت، درختکاری، بناساختن، ایجاد تأسیسات و غیره) آن را برای بهره برداری آماده سازد. انواع اراضی به شرح ذیل تعریف می گردد:

- الف - اراضی موات - زمینهایی است که سابقه احیاء و بهره برداری ندارد و به صورت طبیعی باقی مانده است.
- ب - اراضی دایر - زمینهای احیاء شده ای است که مستمراً مورد بهره برداری است.

ج - اراضی آیش - زمین دایری است که به صورت متناوب طبق عرف محل برای دوره معینی بدون کشت بماند.
 د - اراضی بایر - زمینهایی است که سابقه احیاء دارد ولی به علت اعتراض و عدم بهره‌برداری برای مدت ۵ سال متوالی بدون عذر موجه متروک مانده و یا بماند.

ه - جنگل و بیشه طبیعی: جنگل یا بیشه طبیعی به مجتمعی اطلاق می‌شود متشکل را عرصه و هوایی و مرکب از موجودات زنده از منشاء نباتی (درخت - درختچه - بوته - نهال - علف - خزه) و حیوانی، صرف نظر از درجه تکامل آن که دست بشر در ایجاد و پرورش آن دخیل نبوده باشد.

و - مرتع: زمینی است اعم از کوه و دامنه یا زمین مسطح که در فصل چرای پوششی از نباتات علوفه‌ای خودرو بوده و با توجه به سابقه چراغراً مرتع شناخته شود، اراضی که آیش زراعتند ولو آن که دارای پوشش نباتات علوفه‌ای خودرو باشند مشمول تعریف مرتع نیستند. اگر مرتع دارای درختان جنگلی خودرو باشد مرتع مشجر نامیده می‌شود.
 ز - اراضی جنگلی: به جنگل تکامل نیافته‌ای اطلاق می‌شود که به یکی از اشکال زیر باشد:

۱- تعداد کنده درخت یا نهال با بوته جنگلی در هر هکتار آن جداگانه یا مجموعاً از یکصد عدد تجاوز نماید.
 ۲- درختان جنگلی به صورت پراکنده موجود باشد به نحوی که حجم آن در هر هکتار در شمال ایران (از حوزه آستارا تا حوزه گلیداغی) کمتر از پنجاه متر مکعب و در سایر نقاط ایران کمتر از بیست متر مکعب باشد. اگر در اراضی (بند ۲) درخت شمشاد وجود داشته باشد و حجم درختان آن بیش از سی متر مکعب در هکتار باشد جنگل شمشاد محسوب می‌گردد.

ح - اراضی مستحده: زمینی است که در نتیجه خشک افتادن آب دریاها - دریاچه‌ها و تغییر بستر رودخانه‌ها یا خشک شدن تالاب ایجاد شده باشد.

ط - اراضی ساحلی: زمینهایی است که در مجاورت حریم دریا و دریاچه و یا اراضی مستحده قرارداد و با توجه به تعریف انواع اراضی مذکور در این قانون بر حسب مورد در حکم یکی از آنها محسوب خواهد شد.

فصل دوم: اراضی دایر

ماده ۲ - حقوق اشخاص بر اراضی دایر اعم از آن که ناشی از احیاء اراضی، عقود و معاملات، انتقالات قهری و همچنین واگذاری خالصجات و املاک یا تحت عنوان واگذاری اصلاحات اراضی باشد بر اساس قوانین موضوعه معتبر و لازم‌الرعایه است.

تبصره - وزارت کشاورزی موظف است حداکثر مساحت زمین قابل واگذاری، به موجب این قانون را ظرف دو ماه از تاریخ تصویب این قانون و با توجه به شرایط اقلیمی و اجتماعی هر منطقه تعیین و به تصویب هیأت وزیران برساند و در مورد اراضی متصرفه و معموره فعلی نیز دولت می‌تواند در هر زمان، با اجازه حاکم شرع و وضع قانون نسبت به محدود کردن مساحت قابل تصرف برای هر فرد اقدام نموده و حداکثر مساحت قابل تصرف را تعیین نماید.

ماده ۳ - حقوق اشخاص بر اراضی دایر توأم با مسئولیت و تکلیفی است که در مورد استفاده و بهره‌برداری مشروع از آن دارند، بهره‌برداری از اراضی دایر اعم از آن است که شخصاً و مستقیماً امر بهره‌برداری انجام شود یا آن که با

استفاده از ماشین آلات و یا به کمک کارگر و برزگر و یا با انعقاد قرارداد از قبیل مزارعه وسیله اشخاص دیگر با اجازه مالک انجام شود.

ماده ۴ - عدم بهره‌برداری متوالی از اراضی دایر به مدت سه سال بدون عذر موجه در حکم اعراض از آن بوده و آن قسمت اراضی که معطل مانده باشد مشمول احکام راجع به اراضی بایر خواهد بود.

فصل سوم: منابع طبیعی ملی

ماده ۵ - بهره‌برداری از جنگلها و بیشه‌های طبیعی به عنوان ثروت عمومی بر اساس قوانین و مقررات مربوط در اختیار دولت است.

ماده ۶ - مراتعی که برای تعلیف احشام و عشایر و سایر دامداران کشور ضروری است، طبق ضوابطی که به وسیله وزارت کشاورزی و عمران روستایی تهیه می‌شود، مورد استفاده قرار خواهد گرفت. واگذاری و تبدیل این گونه مراتع در صورتی میسر است که وزارت مذکور لزوم آن را تشخیص دهد. اراضی جنگلی که طبق ضوابط قابل تبدیل برای کشاورزی نیست و نیز عرصه طرحهای جنگلداری و پارکهای جنگلی و جنگلهای دست کاشت و نهالستانهای دولتی به استثنای مواردی که وزارت کشاورزی به مصلحت بداند قابل واگذاری به اشخاص نمی‌باشد.

فصل چهارم: اراضی قابل واگذاری

ماده ۷ - وزارت کشاورزی و عمران روستایی مجاز است به منظور احیاء و بهره‌برداری از اراضی و بر اساس شرایط مقرر در این قانون و با رعایت ضوابطی که به وسیله آن وزارت تهیه می‌گردد اراضی مشروحه ذیل را به اشخاص حقیقی یا حقوقی واگذار نماید:

الف - اراضی بایر واقع در دهاتی که با اجرای مقررات اصلاحات ارضی به دولت منتقل شده است و همچنین اراضی بایر خالصه و مجهول‌المالک.

ب - اراضی متعلق به دولت که در اختیار اشخاص حقیقی یا حقوقی یا مؤسسات دولتی قرار داشته و به علت عدم استفاده یا عدم اجراء قراردادهای دولت مسترد می‌شود.

ج - اراضی موات (اعم از آن که به نام دولت به ثبت رسیده یا سابقه ثبتی نداشته باشد).

د - مراتع (با توجه به مستثنیات مقرر در ماده ششم).

ه - اراضی جنگلی جلگه‌ای پراکنده و محاط در مزارع و باغات.

و - اراضی دایر یا بایری که بنا به مقتضیات انقلاب اسلامی یا بر اساس قوانین و احکام صادره شده یا به تملک عمومی درآید و در اختیار وزارت کشاورزی و عمران روستایی قرار گیرد.

ماده ۸ - اراضی و املاک مواتی که به نام اشخاص ثبت شده و یا در تصرف آنها است از تاریخ تصویب این قانون به مدت دو سال در اختیار متقاضیان ثبت یا متصرفین خواهد بود تا نسبت به احیاء و بهره‌برداری از آنها اقدام نمایند. این مهلت برای متقاضیان ثبت یا متصرفین اراضی بایر پنج سال می‌باشد و در پایان مدتهای مذکور اراضی که به

صورت موات یا بایر باقیمانده باشد و همچنین اراضی دایری که طبق ماده ۴ به صورت بایر درآید متعلق به دولت خواهد بود و وزارت کشاورزی و عمران روستایی طبق این قانون نسبت به واگذاری آنها اقدام می‌نماید.

تبصره - در صورتی که در اراضی دایری که بایر شده مستحذات قابل استفاده‌ای وجود داشته باشد به وسیله کمیسیون مقرر در ماده ۱۲ ارزیابی و متصرف جدید اعم از دولت یا اشخاص حقیقی و حقوقی مکلف به پرداخت قیمت آن به مالک سابق خواهند بود.

ماده ۹ - پس از انقضاء مواعد مذکور در مواد ۴ و ۸ وزارت کشاورزی و عمران روستایی در هر مورد مراتب را به اداره ثبت محل و متقاضی ثبت یا قائم مقام قانونی او کتباً ابلاغ به علاوه مراتب را در جراید محل آگهی می‌نماید، در صورتی که ظرف سه ماه در مورد احیاء اراضی اعتراض و ادعایی نشود اداره ثبت در اظهارنامه ثبتی یا دفتر املاک، مالکیت دولت را قید می‌نماید و در صورت وصول اعتراض تعیین تکلیف با کمیسیون مذکور در ماده ۱۲ بوده و تصمیم متخذه قطعی است.

فصل پنجم: شرایط و ترتیب واگذاری

قسمت اول - فعالیتهای کشاورزی

ماده ۱۰ - در واگذاری اراضی برای امور کشاورزی و فعالیتهای وابسته با رعایت کلیه شرایط و ضوابط مقرر حق تقدم به ترتیب با اشخاص زیر می‌باشد:

۱- ساکنین محلی که حداقل سه سال در محل سکونت داشته‌اند.

۲- داوطلبانی که متعهد به سکونت در محل شوند.

۳- تحصیلکرده‌های کشاورزی - دامپزشکی و دامپروری به شرط عدم اشتغال دولتی.

۴- کارمندان دولت به شرط ترک اشتغال یا بازنشستگی یا باز خرید خدمت

تبصره ۱ - افراد مذکور در این ماده در صورتی که به صورت گروهی و بنه‌ای درآمد و شرکتی برای فعالیت دستجمعی تشکیل دهند بر سایر داوطلبان منفرد حق تقدم خواهند داشت.

تبصره ۲ - دولت می‌تواند به مالکینی که داوطلبانه سهم اختصاصی املاک خود را به زارعین محل منتقل نمایند در جای دیگر از اراضی این قانون برای احیاء واگذار نماید.

تبصره ۳ - تعیین اولویت از لحاظ نوع تولید و هدف بهره‌برداری و احراز صلاحیت بین داوطلبان هر گروه و نحوه واگذاری و بهره‌برداری و وسعت اراضی قابل واگذاری و سایر مسائل مربوط طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که از طرف وزارت کشاورزی و عمران روستایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۱ - ترتیب وصول در خواست اشخاص و طرز رسیدگی به طرحها و سایر تشریفات مربوط طبق ضوابطی است که به تصویب وزیر کشاورزی و عمران روستایی خواهد رسید.

ماده ۱۲ - مرجع صدور اجازه واگذاری موقت و اظهار نظر در مورد انجام طرح و اجازه تنظیم سند انتقال اراضی دهستانهای تابعه در هر شهرستان کمیسیونی مرکب از اشخاص ذیل خواهد بود:

۱- نماینده شورای دهستان مربوط.

۲- نماینده شورای کشاورزی شهرستان.

۳- نماینده وزارت کشاورزی و عمران روستایی

تبصره - در مناطقی که هر یک از شوراهای مذکور تشکیل نشده یا وجود نداشته باشد جانشین نمایندگان مزبور از میان کشاورزان شاغل و ساکن درمحل با پیشنهاد اداره کشاورزی و عمران روستایی و تأیید فرماندار تعیین خواهد شد.

ماده ۱۳ - اراضی قابل واگذاری بر اساس طرحهای مصوب مقدماً با تنظیم قرارداد اجاره به طور موقت و به مدت متناسب با اجرای طرح در اختیارمقتضای قرار می‌گیرد. اداره کشاورزی و عمران روستایی محل بر اجرای طرح نظارت می‌نماید.

ماده ۱۴ - میزان اجاره بها یا بهای فروش اراضی واگذاری طبق آیین‌نامه‌ای که از طرف وزارت کشاورزی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد برای هر منطقه تعیین خواهد شد.

ماده ۱۵ - انتقال اراضی منوط به اجرای کامل طرح با رعایت ماده ۱۲ بوده و سند رسمی با امضاء نماینده وزارت کشاورزی و عمران روستایی تنظیم می‌گردد.

ماده ۱۶ - در صورتی که متقاضی تعهدات خود را بر اساس طرح مصوب و مفاد قرارداد اجاره و تعهدات سالانه بدون عذر موجه انجام ندهد تمام یا آن قسمت از اراضی که تعهدات نسبت به آن انجام نشده با اعلام وزارت کشاورزی و عمران روستایی و در صورت تأیید کمیسیون مذکور در ماده ۱۲ مسترد می‌شود. مأمورین انتظامی مکلف به اجرای نظریه کمیسیون و خلع ید از متصرف می‌باشند. این قبیل اشخاص نسبت به وجوه پرداختی حقی نخواهند داشت ولی در مورد مستحذات ایجاد شده طبق تبصره ذیل ماده ۸ اقدام خواهد شد.

ماده ۱۷ - وزارت کشاورزی و عمران روستایی مجاز است با مشورت با شوراهای کشاورزی در مناطقی که اقدامات زیربنایی تولیدی یا هزینه‌های مربوط به احیاء و عمران اراضی خارج از امکانات مالی و فنی اشخاص حقیقی یا حقوقی است اقدامات لازم را انجام داده و سپس بر اساس ضوابطی که تهیه خواهد کرد با رعایت هزینه انجام یافته نسبت به اجاره یا فروش اراضی و تأسیسات مربوط اقدام نماید.

قسمت دوم - فعالیتها و مصارف غیر کشاورزی

ماده ۱۸ - ضوابط و شرایط مربوط به واگذاری اراضی موضوع این قانون به اشخاص برای فعالیتها و مصارف غیر کشاورزی اعم از اجاره یا انتقال قطعی و تعیین مرجع قبول و تصویب طرح‌ها به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که وسیله وزارتخانه‌های صنایع و معادن - مسکن و شهرسازی - کشاورزی و عمران روستایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل ششم، مواد متفرقه

ماده ۱۹ - آن قسمت از اراضی ساحلی که در آنها اقدامات عمرانی انجام نیافته و به صورت طبیعی باقیمانده است با رعایت قانون اراضی مستحذو و ساحلی وسیله ادارات ثبت از حریم و اراضی مستحذو متعلق به دولت و از اراضی

دایر و بایر و منابع ملی تفکیک می‌گردد. مالکین و متقاضیان ثبت یا اشخاصی که این قبیل اراضی رسماً به آنها منتقل شده باشد، در صورتی که ظرف سه سال از تاریخ تصویب این قانون نسبت به عمران و بهره‌برداری متناسب از آنها اقدام نمایند، اراضی احیاء نشده آنان به ترتیب مذکور در ماده ۹ در اختیار وزارت کشاورزی و عمران روستایی قرار می‌گیرد تا با تصویب هیأت وزیران برای استفاده عمومی اختصاص داده شود.

تبصره - اجرای این ماده موافق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که وسیله وزارت کشاورزی و عمران روستایی تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۲۰ - واگذاری اراضی موضوع این قانون به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و سازمانهای خیریه و عام‌المنفعه طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به وسیله وزارت کشاورزی و عمران روستایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۲۱ - راضی دولتی مذکور در ماده ۷ که تا تاریخ تصویب این قانون بدون تهیه طرح یا تنظیم قرارداد به وسیله اشخاص احیاء شده و مورد بهره‌برداری است در صورت تأیید کمیسیون مقرر در ماده ۱۲ و با رعایت مواد ۱۴ و ۱۵ به احیاءکنندگان واگذار خواهد شد. در صورتی که ظرف ۳ ماه از تاریخ اعلام اداره کشاورزی متصرفان این اراضی برای انتقال یا انعقاد قرارداد اجاره حاضر نشوند طبق ماده ۱۶ نسبت به آنها اقدام خواهد شد.

تبصره - در مورد اعیان و مستحدثات واقع در اراضی جنگلی تاریخ ۴۸،۱،۲۰ مذکور در قانون ملی شدن جنگلها و منابع طبیعی ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۲۲ - در مورد طرحهای مربوط به اراضی دولتی (اعم از بایر و موات و مراتع) که تا تاریخ تصویب این قانون منتهی به تنظیم قرارداد با اشخاص حقیقی و یا حقوقی شده باشد بر اساس قوانین و آیین‌نامه‌های زمان تنظیم قرارداد اقدام خواهد شد مگر آن که طرفین قرارداد با توافق وضع خود را با این قانون و آیین‌نامه‌های مربوط به آن تطبیق دهند.

تبصره ۱ - در مورد طرحهایی که در اجرای مقررات و قوانین قبلی مقرر بوده است در روی اراضی جنگلی یا جنگلهای مخروبه و مراتع و مانند آنها اجراء شود چنانچه تا تاریخ تصویب این قانون به طور کامل و برابر مفاد قرار داد به مرحله اجرا در نیامده باشد قرار داد منعقد منفسخ تلقی و این گونه اراضی به دولت مسترد خواهد شد.

تبصره ۲ - کسانی که با استفاده از روابط مقامات رژیم سابق این اراضی را تصرف کرده‌اند مشمول حکم ماده ۲۲ می‌شوند تشخیص این امر با آیین‌نامه موضوع ماده ۱۹ است.

ماده ۲۳ - ادارات ثبت مکلفند در مورد تفکیک اراضی موضوع این قانون و مستثنیات قانونی و اراضی که در نتیجه اجرای مقررات اصلاحات ارضی در سهم اشخاص قرار گرفته است نقشه‌های تهیه شده به وسیله وزارت کشاورزی و عمران روستایی را ملاک عمل قرار دهند.

ماده ۲۴ - کلیه وجوه حاصله از اجرای این قانون در هر مورد اعم از مال الاجاره و بهای اراضی طبق دستورالعمل وزارت کشاورزی و عمران روستایی در حساب خزانه جمع‌آوری می‌گردد و با نظر شورای هر استان به مصارف عمومی لازم در همان استان خواهد رسید.

ماده ۲۵ - قوانین و آیین نامه ها و مقرراتی که با این قانون مغایر یا مانع از اجرای آن است از این تاریخ ملغی است.
ماده ۲۶ - این قانون در ۲۶ ماده و ۱۰ تبصره در تاریخ ۵۸,۶,۲۵ به تصویب رسید.

۴-۷- قانون اجازه تأسیس آزمایشگاه های تجزیه خاک و گیاه و آزمایشگاه های تشخیص آفات و بیماری های گیاهی توسط بخش تعاونی و خصوصی (مصوب ۱۳۷۱/۶/۱)

ماده واحده - به وزارت کشاورزی اجازه داده می شود در مواردی که تأسیس آزمایشگاه های خاکشناسی و تجزیه خاک و گیاه و آزمایشگاه های تشخیص آفات و بیماری های گیاهی را ضروری بداند، مجوز تأسیس و فعالیت این گونه آزمایشگاه ها را برای متقاضیان بخش تعاونی و خصوصی صادر نماید، نوع و مقدار نهاده های کشاورزی مربوط بر اساس نتایج این آزمایشگاه ها توسط مراکز ترویج و تحقیقات وزارت کشاورزی تعیین می گردد.
تبصره ۱ - هر کس بدون داشتن مجوز نسبت به تأسیس آزمایشگاه های موضوع این قانون اقدام نماید علاوه بر تعطیل آزمایشگاه به پرداخت جزای نقدی از یک میلیون ریال تا ده میلیون ریال با حکم محاکم قضایی محکوم خواهد شد.

تبصره ۲ - آیین نامه اجرایی این قانون مشتمل بر شرایط دریافت مجوز تأسیس و یا ادامه کار و ضوابط مربوط به فعالیت و تعیین تعرفه ها و نحوه نظارت بر آزمایشگاه ها موضوع این قانون مقررات مربوط به متخلفین و لغو مجوز فعالیت و سایر موارد ضروری توسط وزارت کشاورزی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

۵-۷- قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ ها (مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱)

ماده ۱ - به منظور حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ ها و تداوم و بهره وری آن ها از تاریخ تصویب این قانون تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ ها در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک ها جز در موارد ضروری ممنوع می باشد.
تبصره ۱ - در موارد ضروری تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ ها به عهده کمیسیون مرکب از نمایندگان وزارتخانه های کشاورزی، مسکن و شهرسازی، جهاد سازندگی و سازمان حفاظت محیط زیست و استانداری که در هر استان زیر نظر وزارت کشاورزی تشکیل می شود محول می گردد و تصمیمات کمیسیون مزبور که واجد آراء اکثریت اعضا باشد معتبر خواهد بود و این کمیسیون موظف است ظرف مدت دو ماه از تاریخ دریافت تقاضا یا استعلام نسبت به صدور پاسخ اقدام نماید.

تبصره ۲ - مرجع تشخیص اراضی زراعی و باغ ها در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک ها وزارت کشاورزی است و تغییر کاربری اراضی موضوع این قانون در روستاها طبق ضوابطی که وزارت کشاورزی تعیین خواهد کرد مجاز می باشد.

تبصره ۳ - ادارات ثبت اسناد و املاک و دفاتر اسناد رسمی مکلفند در موارد تفکیک اراضی زراعی و باغ ها و تغییر کاربری آن ها در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک ها از وزارت کشاورزی استعلام و نظر وزارت مذکور را اعمال نمایند.

ماده ۲ - در مواردی که به اراضی زراعی و باغها طبق مقررات این قانون مجوز تغییر کاربری داده می‌شود هشتاد درصد (۸۰٪) قیمت روز اراضی و باغ‌های مذکور با احتساب ارزش زمین پس از تغییر کاربری بابت عوارض از مالکین وصول و به خزانه‌داری کل کشور واریز می‌گردد. نحوه تقویم ارزش اراضی موضوع این قانون توسط وزارت امور اقتصاد و دارائی تعیین و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۱ - تغییر کاربری زمین زراعی و باغ برای سکونت شخصی مالکین کم بضاعت در مساحت کوچک طبق ضوابط و تعاریفی که وزارت کشاورزی مشخص می‌نماید و همچنین سایر نیازهای بخش کشاورزی و دامی مشمول پرداخت عوارض موضوع این ماده نخواهد بود.

تبصره ۲ - وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است جهات توسعه شهرها و شهرک‌ها (متصل یا منفصل) را حتی‌المقدور در خارج از اراضی زراعی و باغ‌ها طراحی و از اراضی غیر زراعی و غیر قابل کشاورزی استفاده نماید و تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌های موجود داخل محدوده قانونی شهرها را به حداقل ممکن برساند.

ماده ۳ - مالکین یا متصرفین اراضی زراعی و باغ‌های موضوع این قانون که غیر مجاز، اراضی زراعی و باغ‌ها را تغییر کاربری دهند علاوه بر الزام به پرداخت عوارض موضوع ماده ۲ به پرداخت جزای نقدی تا سه برابر بهای اراضی و باغ‌ها به قیمت روز زمین با کاربری جدید محکوم خواهند شد. در صورت تکرار جرم علاوه بر مجازات مذکور به حبس از یک ماه تا شش ماه محکوم خواهند شد. وزارت کشاورزی موظف است پرونده‌های متخلفین از این قانون را به مراجع قضائی ارسال تا مراجع مذکور دستور توقیف عملیات مربوط به موارد مذکور در این قانون را صادر و در خارج از نوبت رسیدگی و بر اساس ضوابط مربوطه حکم قطعی صادر نمایند.

تبصره ۱ - سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و نهادهای عمومی و شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قانون نسبت به آن‌ها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

تبصره ۲ - هر یک از کارکنان دولت و شهرداری‌ها و نهادها که در اجرای این قانون به تشخیص دادگاه صالحه تخطی نموده باشند به جزای نقدی تا سه برابر بهای اراضی و باغ‌ها به قیمت روز زمین با کاربری جدید و در صورت تکرار علاوه بر جریمه مذکور به انفصال دائم از خدمات دولتی و شهرداری‌ها محکوم خواهند شد. سردفتران متخلف نیز به شش ماه تا دو سال تعلیق از خدمت محکوم خواهند شد.

ماده ۴ - دولت مکلف است همه ساله اعتباری معادل هشتاد درصد (۸۰٪) از درآمدهای موضوع این قانون را در بودجه سالیانه وزارت کشاورزی منظور نماید تا وزارت مزبور طبق ضوابط قانونی مربوطه به مصرف امور زیربنائی کشاورزی شامل تسطیح اراضی، احداث کانال، آبیاری، زه‌کشی، سدها و بندهای خاکی تأمین آب و احیاء اراضی موات و بایر برساند و بیست درصد ۲۰٪ باقیمانده از درآمد موضوع این قانون به منظور مطالعه و آماده سازی زمین‌های غیر قابل کشت و زرع برای توسعه شهرها و ایجاد شهرک‌ها در اختیار وزارت مسکن و شهرسازی قرار می‌گیرد.

ماده ۵ - از تاریخ تصویب این قانون نماینده وزارت کشاورزی در کمیسیون ماده ۵ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران عضویت خواهد داشت.

ماده ۶ - مقدار سیصد هکتار اراضی غیر قابل کشت از یک هزار و یکصد هکتار اراضی مربوط به ورزشگاه بزرگ اصفهان جهت احداث ورزشگاه مذکور اختصاص یافته و با بقیه اراضی مطابق با این قانون عمل خواهد شد.

ماده ۷ - وزارت کشاورزی مسئول اجرای این قانون می باشد و وزارت مذکور مکلف است آیین نامه اجرائی این قانون را ظرف مدت سه ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

ماده ۸ - کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون لغو می گردد. قانون فوق مشتمل بر هشت ماده و هفت تبصره در جلسه روز چهارشنبه سی و یکم خرداد ماه یک هزار و سیصد و هفتاد چهار مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۴،۴،۷ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

۶-۷- قانون اصلاح قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها (مصوب ۱۳۸۵/۸/۱)

ماده ۱ - قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها مصوب ۳۱/ ۳/ ۱۳۷۴ مجلس شورای اسلامی به شرح زیر اصلاح می گردد:

ماده ۲ - تبصره های (۱)، (۲) و (۳) ماده (۱) قانون مذکور به شرح زیر اصلاح و چهار تبصره به عنوان تبصره های (۴)، (۵)، (۶) و (۷) به آن الحاق می گردد.

تبصره ۱- تشخیص موارد ضروری تغییر کاربری اراضی زراعی و باغها در هر استان به عهده کمیسیون مرکب از رئیس سازمان جهاد کشاورزی، مدیر امور اراضی، رئیس سازمان مسکن و شهرسازی، مدیرکل حفاظت محیط زیست آن استان و یک نفر نماینده استاندار می باشد که به ریاست سازمان جهاد کشاورزی تشکیل می گردد. نماینده دستگاه اجرایی ذی ربط می تواند بدون حق رأی در جلسات کمیسیون شرکت نماید. سازمان جهاد کشاورزی موظف است حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ دریافت تقاضا یا استعلام مطابق نظر کمیسیون نسبت به صدور پاسخ اقدام نماید.

دبیرخانه کمیسیون فوق در سازمانهای جهاد کشاورزی استانها زیر نظر رئیس سازمان مذکور تشکیل می گردد و عهده دار وظیفه دریافت تقاضا، تشکیل و تکمیل پرونده، بررسی کارشناسی اولیه، مطرح نمودن درخواستها به نوبت در کمیسیون و نگهداری سوابق و مصوبات می باشد.

تبصره ۲ - مرجع تشخیص اراضی زراعی و باغها، وزارت جهاد کشاورزی است و مراجع قضایی و اداری، نظر سازمان جهاد کشاورزی ذی ربط را در این زمینه استعلام می نمایند و مراجع اداری موظف به رعایت نظر سازمان مورد اشاره خواهند بود.

نظر سازمان جهاد کشاورزی استان برای مراجع قضایی به منزله نظر کارشناس رسمی دادگستری تلقی می شود.

تبصره ۳- ادارات ثبت اسناد و املاک و دفاتر اسناد رسمی و سایر هیأتها و مراجع مربوط مکلفند در موارد تفکیک، افراز و تقسیم اراضی زراعی و باغها و تغییر کاربری آنها در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرکها از سازمانهای جهاد کشاورزی، وزارت جهاد کشاورزی استعلام نموده و نظر وزارت مذکور را اعمال نمایند.

تبصره ۴ - احداث گلخانه ها، دامداریها، مرغداریها، پرورش ماهی و سایر تولیدات کشاورزی و کارگاههای صنایع تکمیلی و غذایی در روستاها بهینه کردن تولیدات بخش کشاورزی بوده و تغییر کاربری محسوب نمی شود. موارد

مذکور از شمول این ماده مستثنی بوده و با رعایت ضوابط زیست محیطی با موافقت سازمان های جهاد کشاورزی استانها بلامانع می باشد.

تبصره ۵ - اراضی داخل محدوده قانونی روستاهای دارای طرح هادی مصوب، مشمول ضوابط طرح هادی بوده و از کلیه ضوابط مقرر در این قانون مستثنی می باشد.

تبصره ۶ - به منظور تعیین روش کلی و ایجاد وحدت رویه اجرایی و نظارت و ارزیابی عملکرد کمیسیونهای موضوع تبصره (۱) این ماده، دبیرخانه مرکزی در وزارت جهاد کشاورزی (سازمان امور اراضی) تشکیل می گردد. تبصره ۷ - تجدیدنظر در مورد تصمیمات کمیسیونهای موضوع تبصره (۱) این ماده در مواردی که مجوز تغییر کاربری صادر شده با تشخیص و پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به عهده کمیسینی به ریاست وزیر جهاد کشاورزی یا نماینده تام الاختیار وی و با عضویت معاونان ذی ربط وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، کشور و سازمان حفاظت محیط زیست می باشد.

نماینده دستگاه اجرایی ذی ربط می تواند حسب مورد و بدون حق رأی در جلسات مذکور شرکت نماید.

ماده ۳ - عبارت «نحوه تقویم ارزش اراضی موضوع این قانون توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تعیین و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید» از انتهای متن ماده (۲) قانون مذکور حذف و تبصره های (۱) و (۲) آن به شرح ذیل اصلاح و یک تبصره به عنوان تبصره (۳) الحاق می گردد.

تبصره ۱ - تغییر کاربری اراضی زراعی و باغها برای سکونت شخصی صاحبان زمین تا پانصد مترمربع فقط برای یکبار و احداث دامداریها، مرغداریها، پرورش آبزیان، تولیدات گلخانه ای و همچنین واحدهای صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی و صنایع دستی مشمول پرداخت عوارض موضوع این ماده نخواهد بود. تبصره ۲ - اراضی زراعی و باغهای مورد نیاز طرحهای تملک دارایی های سرمایه ای مصوب مجلس شورای اسلامی (ملی - استانی) و طرحهای خدمات عمومی مورد نیاز مردم از پرداخت عوارض موضوع این ماده مستثنی بوده و تابع قوانین و مقررات مربوط می باشد.

تبصره ۳ - تقویم و ارزیابی اراضی زراعی و باغهای موضوع این قانون توسط کمیسیون سه نفره ای متشکل از نمایندگان سازمان جهاد کشاورزی، استانداری، امور اقتصادی و دارایی استان در هر یک از شهرستانها انجام می پذیرد.

ماده ۴ - ماده (۳) قانون مذکور و تبصره (۲) آن به شرح ذیل اصلاح می گردد:

ماده ۳ - کلیه مالکان یا متصرفان اراضی زراعی و باغهای موضوع این قانون که به صورت غیرمجاز و بدون اخذ مجوز از کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون اقدام به تغییر کاربری نمایند، علاوه بر قلع و قمع بنا، به پرداخت جزای نقدی از یک تا سه برابر بهای اراضی زراعی و باغها به قیمت روز زمین با کاربری جدید که مورد نظر متخلف بوده است و در صورت تکرار جرم به حداکثر جزای نقدی و حبس از یک ماه تا شش ماه محکوم خواهند شد.

تبصره ۲ - هر یک از کارکنان دولت و شهرداریها و نهادها که در اجرای این قانون به تشخیص دادگاه صالحه تخطی نموده باشند ضمن ابطال مجوز صادره به جزای نقدی از یک تا سه برابر بهای اراضی زراعی و باغها به قیمت روز زمین با کاربری جدید که مورد نظر متخلف بوده است و در صورت تکرار علاوه بر جریمه مذکور به

انفصال دائم از خدمات دولتی و شهرداریها محکوم خواهند شد. سردفتران متخلف نیز به شش ماه تا دو سال تعلیق از خدمت و در صورت تکرار به شش ماه حبس و محرومیت از سردفتری محکوم می شوند.

ماده ۵ - ماده (۴) قانون مذکور به شرح زیر اصلاح می گردد:

ماده ۴- دولت مکلف است همه ساله اعتباری معادل هشتاد درصد (۸۰٪) از درآمدهای موضوع این قانون را در بودجه سالیانه وزارت جهاد کشاورزی منظور نماید تا وزارت مزبور طبق ضوابط قانونی مربوطه به مصرف امور زیربنایی کشاورزی شامل تسطیح اراضی، احداث کانال، آبیاری، زهکشی، سدها و بندهای خاکی، تأمین آب و احیای اراضی موات و بایر و هزینه های دادرسی و اجرای این قانون برساند و بیست درصد (۲۰٪) باقیمانده از درآمد موضوع این قانون به منظور مطالعه و آماده سازی زمینهای غیرقابل کشت و زرع برای توسعه شهرها و روستاها و ایجاد شهرکها در اختیار وزارت مسکن و شهرسازی قرار می گیرد.

ماده ۶ - موارد زیر به عنوان مواد (۷) الی (۱۲) به قانون مذکور الحاق می گردد:

ماده ۷ - کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) موظف است در تشخیص ضرورت ها موارد زیر را رعایت نماید:

- ۱- اخذ مجوز لازم از دستگاه اجرایی ذی ربط متناسب با کاربری جدید توسط متقاضی.
- ۲- ضوابط طرحهای کالبدی، منطقه ای و ناحیه ای مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران.
- ۳- مطالبه مصوبه ستاد فرماندهی نیروهای مسلح در رسیدگی به درخواست نیروهای مسلح.
- ۴- ضوابط حفظ محیط زیست و تداوم تولید و سرمایه گذاری با توجه به روح کلی قانون مبنی بر حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها.

۵- استانداردها، اصول و ضوابط فنی مربوط مطابق مجوزهای صادره از سوی دستگاه ذی ربط.

ماده ۸- صدور هرگونه مجوز یا پروانه ساخت و تأمین و واگذاری خدمات و تأسیسات زیربنایی مانند آب، برق، گاز و تلفن از سوی دستگاههای ذی ربط در اراضی زراعی و باغها موضوع ماده (۱) این قانون توسط وزارتخانه های جهاد کشاورزی، مسکن و شهرسازی، استانداردها، شهرداریها و سایر مراجع ذی ربط صرفاً پس از تأیید کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون مبنی بر ضرورت تغییر کاربری مجاز خواهد بود. متخلف از این ماده برابر مقررات ماده (۳) این قانون مجازات خواهد شد.

ماده ۹ - به منظور حمایت از تداوم کاربری اراضی زراعی و باغها واقع در داخل محدوده قانونی شهرها و شهرکها که در طرحهای جامع و تفصیلی دارای کاربری کشاورزی می باشند، دولت و شهرداریها موظفند تسهیلات و خدمات شهری را مطابق تعرفه فضای سبز شهرداریها در اختیار مالکان آنها قرار دهند.

ماده ۱۰ - هرگونه تغییر کاربری در قالب ایجاد بنا، برداشتن یا افزایش شن و ماسه و سایر اقداماتی که بنا به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی تغییر کاربری محسوب می گردد، چنانچه به طور غیرمجاز و بدون اخذ مجوز از کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون صورت پذیرد، جرم بوده و مأموران جهاد کشاورزی محل مکلفند نسبت به توقف عملیات اقدام و مراتب را به اداره متبوع جهت انعکاس به مراجع قضایی اعلام نمایند.

تبصره ۱ - چنانچه مرتکب پس از اعلام جهاد کشاورزی به اقدامات خود ادامه دهد نیروی انتظامی موظف است بنا به درخواست جهاد کشاورزی از ادامه عملیات مرتکب جلوگیری نماید.

تبصره ۲ - مأموران جهاد کشاورزی موظفند با حضور نماینده دادسرا و در نقاطی که دادسرا نباشد با حضور نماینده دادگاه محل ضمن تنظیم صورتمجلس رأساً نسبت به قلع و قمع بنا و مستحذات اقدام و وضعیت زمین را به حالت اولیه اعاده نمایند.

ماده ۱۱ - کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که در اجرای قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها از کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) (قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها مصوب ۱۳۷۴ مجوز تغییر کاربری اراضی زراعی و باغها را دریافت نموده اند موظفند حداکثر ظرف مدت نه ماه پس از لازم الاجرا شدن این قانون، نسبت به اجرای طرح موضوع مجوز مربوطه اقدام نمایند. در صورت عدم اقدام در مهلت تعیین شده موضوع مشمول مقررات این قانون خواهد شد.

ماده ۱۲ - ایجاد هرگونه مستحذات پس از حریم قانونی موضوع ماده (۱۷) قانون اصلاح قانون ایمنی راهها و راه آهن مصوب ۱۳۷۹ در مورد اراضی زارعی و باغی فقط با رعایت تبصره (۱) ماده (۱) این قانون مجاز می باشد.

ماده ۷ - ماده (۷) قانون مذکور به شرح زیر اصلاح و شماره آن به مواد (۱۳) و (۱۴) تغییر می یابد.

ماده ۱۳ - وزارت جهاد کشاورزی مسؤول اجرای این قانون و آئین نامه های اجرایی آن می باشد.

ماده ۱۴ - وزارت جهاد کشاورزی موظف است آئین نامه های اجرایی این قانون را با همکاری وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، کشور و سازمان حفاظت محیط زیست ظرف مدت سه ماه تهیه و برای تصویب به هیأت وزیران ارائه نماید.

ماده ۸ - ماده (۸) قانون مذکور به شرح ذیل اصلاح و شماره آن به ماده (۱۵) تغییر می یابد.

ماده ۱۵ - کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون از جمله ماده (۷۷) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۲۸/ ۱۲/ ۱۳۷۳ لغو می گردد.

قانون فوق مشتمل بر هشت ماده در جلسه علنی روز دوشنبه مورخ اول آبانماه یکهزار و سیصد و هشتاد و پنج مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۰/ ۸/ ۱۳۸۵ به تأیید شورای نگهبان رسید.

۷-۷- قانون حفاظت از خاک (مصوب ۱۳۹۸/۳/۴)

ماده ۱ - اصطلاحات به کار رفته در این قانون، دارای تعاریف و معانی مشروح زیر است :

الف (سازمان : سازمان حفاظت محیط زیست

ب (وزارت : وزارت جهاد کشاورزی

پ (خاک: پیکره ای طبیعی، متحول و پویا که حاصل مجموعه ای از واکنش های فیزیکی، شیمیایی و زیستی است و متأثر از آب، اقلیم و موجودات زنده در طی زمان بر روی پوسته زمین یا سنگ مادر به وجود می آید. این تعریف شامل خاک درجا و رسوبی نیز می شود .

ت (آلودگی خاک: آمیختن یک یا چند ماده خارجی به خاک یا پخش آنها بر سطح خاک به میزانی که کیفیت فیزیکی، شیمیایی یا زیستی آن را به نحوی تغییر دهد که برای انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان و یا آثار و ابنیه زیان آور باشد. این تعریف، آلودگی پوشش های آبرفتی و سنگی سطح زمین را نیز در بر می گیرد .

ث (ماده آلاینده: هر نوع ماده یا عامل فیزیکی، شیمیایی و زیستی (بیولوژیکی) که باعث آلودگی خاک گردیده و یا به آلودگی آن بیفزاید .

- ج) آلوده کننده: تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی که به هر نحو باعث آلودگی خاک شوند .
- چ) کاربری خاک: نوع استفاده از خاک به عنوان بستری مناسب برای فعالیت های کشاورزی، منابع طبیعی، صنعتی، معدنی، خدماتی و امور زیربنایی
- ح) تخریب خاک: کاهش توان تولید زیستی یا اقتصادی خاک یا ترکیبی از هر دو که ناشی از فعالیت های انسانی و شیوه های مختلف بهره برداری از خاک می باشد و به تفکیک کاربری های مختلف تعیین می شود .
- خ) تخریب کننده: تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی که به هر نحو باعث تخریب خاک می شوند .
- د) فرسایش خاک جدا شدن ذرات خاک از محل خود، جابجایی، انتقال و ترسیب آن توسط عوامل طبیعی یا انسانی
- ذ) حاصلخیزی خاک: استعداد خاک در زمینه تأمین مواد مورد نیاز برای تغذیه و فراهم نمودن شرایط مناسب رشد گیاهان
- ر) پایداری خاک: وضعیتی که در آن توان تولیدی بالقوه و بالفعل خاک در مدت طولانی حفظ شود .
- ز) حفاظت خاک: مجموعه اقداماتی که به منظور پیشگیری و کنترل آلودگی و تخریب و فرسایش خاک و تبعات آن انجام می شود و موجب تقویت پایداری خاک یا سبب افزایش حاصلخیزی آن می شود .
- ژ) اصول فنی بهره برداری پایدار: اصولی که به منظور بهره برداری از خاک با توجه به ظرفیت قابل تحمل و توان بازدهی آن منطبق بر سیاست های کلی آمایش سرزمین در راستای اهداف توسعه پایدار تدوین می شود .
- س) پایش خاک: اندازه گیری پیوسته یا متناوب ویژگی های کمی و کیفی خاک
- ش) بازسازی خاک: مجموعه فعالیت هایی است که موجب بهبود و بازگشت شرایط فیزیکی، شیمیایی و زیستی خاکهای آلوده و تخریب شده به وضعیت قبل از آن می شود .
- ص) کود: هر ماده آلی، زیستی یا معدنی یا منشأ طبیعی یا مصنوعی که به خاک یا گیاه اضافه می شود تا یک یا چند عنصر ضروری برای رشد گیاه را تأمین کند .
- ض) سموم: کلیه ترکیبات آلی و معدنی که به منظور کنترل آفات نباتی، انباری و خانگی به صورت جامد، مایع و گاز به کار برده می شود .
- ط) مطالعات خاک شناسی: مطالعات پایه خاک شناسی که به بررسی عوامل مؤثر در تشکیل، رده بندی خاک و تهیه گزارش فنی و ترسیم حدود و مرزهای خاکها بر روی نقشه برای کاربری های مورد نظر می پردازد .
- ظ) خسارت: هرگونه ضرر و زیان مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از آلودگی یا تخریب خاک
- ع) وضعیت اضطرار: مواقعی است که آلودگی خاک، موجب آلودگی منابع آب (سطحی و زیرزمینی) شود، به گونه ای که سلامت انسان و محیط را دچار مخاطره جدی کند .
- ماده ۲ - وزارت موظف است با همکاری سازمان خط مشی های مدیریت، حفاظت و بهره برداری پایدار از خاک کشور را به نحوی که متضمن حفظ و ارتقای کیفی خاک باشد، تهیه و برای تصویب به هیأت وزیران ارائه کند .
- ماده ۳ - هرگونه بهره برداری از خاک باید با رعایت قوانین و مقررات مربوط باشد .
- تبصره - هرگونه عملیات معدنی مطابق قانون معادن مصوب ۲۳/ ۳/ ۱۳۷۷ و اصلاحات بعدی آن منوط به رعایت ضوابط زیست محیطی می باشد .
- ماده ۴ - سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است با همکاری وزارت و سازمان، ارزش اقتصادی خاک و هزینه های ناشی از آلودگی و تخریب خاک در زیست بوم (اکوسیستم) های مختلف را در حسابهای ملی منظور کند .

ماده ۵ - دستگاههای اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۸ / ۷ / ۱۳۸۶ مکلفند مطابق مقررات مالی دولت، در مبادله موافقتنامه ها اعتبارات لازم جهت پیشگیری یا جبران خسارت ناشی از آلودگی و یا تخریب خاک را پیش بینی کنند .

ماده ۶ - وزارت موظف است با رعایت مصالح امنیتی و نظامی مطابق قوانین مربوطه با همکاری سازمان نقشه برداری کشور ظرف مدت پنج سال برای خاکهای زراعی و باغی، نقشه های خاک، پهنه بندی خاک کشور از نظر سطح ماده آلی و طبقه بندی اراضی را در مقیاس حداقل یک بیست و پنج هزارم تهیه کند .

تبصره - آن دسته از اراضی موضوع این ماده که نقشه های مذکور برای آنها در مقیاس یاد شده تهیه شده است از شمول حکم این ماده مستثنی می باشند .

ماده ۷ - به منظور کنترل کیفیت مطالعات خاک شناسی و جلوگیری از انجام مطالعات موازی و تکراری خاک شناسی، وزارت مکلف به انجام موارد ذیل است :

الف (تهیه دستورالعمل مطالعات خاک شناسی و تناسب اراضی و ابلاغ آن

ب) ایجاد بانک ملی اطلاعات خاک کشور

پ) تهیه نقشه های پهنه بندی خاک کشور از نظر کانی شناسی زیست محیطی و زمین شناسی پزشکی و کشاورزی برای استفاده بهینه از خاک در راستای بررسی ظرفیت بیماری زایی خاک و تأمین امنیت غذایی و توسعه پایدار با در نظر گرفتن ساختار زمین شناختی و شیمیایی زمین (ژئوشیمیایی) کشور با همکاری سازمان، وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیرو، صنعت، معدن و تجارت و سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور

تبصره ۱ - دستگاههای اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند مطابق دستورالعمل ابلاغی وزارت عمل و یک نسخه از نتایج مطالعات خاک شناسی و تناسب اراضی را جهت تأیید به وزارت ارائه کنند .

تبصره ۲ - نظارت و تأیید کیفیت مطالعات خاک شناسی و تناسب اراضی برای کاربری های کشاورزی و منابع طبیعی با هدف غنای بانک اطلاعات خاک کشور به عهده وزارت می باشد .

تبصره ۳ - هرگونه مطالعات خاک شناسی و تناسب اراضی برای کاربری های مختلف توسط اشخاص حقوقی دولتی منوط به عدم وجود نتایج مورد نظر مطالعات مذکور در مقیاس مربوط با تأیید وزارت می باشد. وزارت موظف است ظرف مدت یک ماه از زمان وصول نامه استعلام نسبت به ارائه پاسخ اقدام کند و عدم پاسخ در مهلت مقرر، موافقت تلقی می شود .

ماده ۸ - وزارت موظف است نسبت به پایش کمی و کیفی خاک کشور با اولویت اراضی زراعی و باغی، در مقاطع زمانی مناسب که مستلزم حفظ حاصلخیزی و پایداری خاک باشد، به صورت مستمر اقدام و تغییرات کمی و کیفی خاک را به صورت نقشه و آمار ارائه کند .

ماده ۹ - با هدف حفظ و پایداری حاصلخیزی انواع خاک و بهینه سازی تولید و مصرف انواع کود، آفت کش ها، سم و بهبود دهنده های رشد گیاه :

الف - سازمان ملی استاندارد مکلف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت نسبت به تدوین استاندارد انواع کود، آفت کش ها، سم و بهبود دهنده های رشد گیاه اقدام کند .

ب - وزارت مکلف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به تهیه دستورالعمل مصرف انواع کود، آفت کش ها، سم و بهبوددهنده های رشد گیاه در مزارع و واحدهای تولید کشاورزی، دامی و شیلاتی اقدام کند .

ج - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به تعیین حدود مجاز باقی مانده انواع کود، آفت کش ها، سم و بهبوددهنده های رشد گیاه در محصولات کشاورزی، دامی و شیلاتی اقدام کند، به طوری که محصولات مذکور هیچگونه تهدیدی برای سلامت انسان نباشد .

تبصره - عدم رعایت دستورالعمل ها و مقررات این ماده جرم محسوب می شود و مرتکب با حکم مراجع قضائی علاوه بر جبران خسارت و پرداخت جزای نقدی تا دو برابر ارزش کالا مکلف است مواد مزبور را جمع آوری، مرجوع و یا با نظارت وزارت با هزینه خود معدوم کند .

ماده ۱۰ - مسؤولیت مدیریت و نظارت بر ورود، تولید، بسته بندی، توزیع، فروش، مصرف و ثبت و پایش کیفیت انواع کودها، بهسازیهای خاک و بهبوددهنده های رشد شیمیایی - آلی و زیستی بر عهده وزارت می باشد .

تبصره - سموم موضوع قانون حفظ نباتات مصوب ۱۵ / ۲ / ۱۳۴۶ تابع دستورالعمل های زیست محیطی و سایر قوانین و مقررات مربوط می باشد .

ماده ۱۱ - سازمان مکلف به پایش خاکهای آلوده، شناسایی مواد آلاینده خاک و اشخاص آلوده کننده آن و اعلام وقوع وضعیت اضطراری بر اساس حدود مجاز آلودگی خاک و آلاینده های ورودی به آن برای کاربری های مختلف خاک می باشد .

ماده ۱۲ - وزارت و سازمان حسب مورد مکلفند با همکاری دستگاههای اجرائی ذی ربط نسبت به تهیه و اجرای طرح بازسازی خاک در مناطق تخریب یافته و آلوده شده ناشی از حوادث طبیعی غیرمترقبه اقدام کنند .

ماده ۱۳ - بهره برداران واحدهای تولیدی، صنعتی، خدماتی و معدنی که در مناطق آزاد تجاری - صنعتی و ویژه اقتصادی و شهرکها و نواحی صنعتی فعالیت می کنند، مکلف به رعایت مفاد این قانون می باشند .

تبصره ۱ - مدیران سازمان های مناطق آزاد تجاری - صنعتی و ویژه اقتصادی و شهرکها و نواحی صنعتی موظفند در مواردی که آلودگی یا تخریب خاک از سوی سازمان یا وزارت به آنها اعلام می شود، آلودگی و تخریب را در چهارچوب مفاد این قانون برطرف نموده و گزارش اقدامات را حسب مورد به سازمان یا وزارت ارسال کنند .

تبصره ۲ - شرکتهای خدماتی شهرکها و نواحی صنعتی موضوع ماده (۵) قانون نحوه واگذاری مالکیت و اداره امور شهرکهای صنعتی مصوب ۳۱ / ۲ / ۱۳۸۷ و مناطق آزاد تجاری - صنعتی و ویژه اقتصادی همکاری لازم را حسب مورد با سازمان یا وزارت در اجرای مفاد این قانون به عمل می آورند .

ماده ۱۴ - در صورت بروز آلودگی خاک، آلوده کننده مکلف است مراتب را بلافاصله به نزدیکترین اداره حفاظت محیط زیست اطلاع دهد و با هماهنگی و تأیید اداره مذکور، آلودگی خاک را تا رسیدن به حدود مجاز برطرف کند . مستتکف از ارائه گزارش آلودگی موضوع این ماده یا ارائه کننده گزارش خلاف واقع، با حکم مراجع قضائی به جزای نقدی درجه (۸) موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم می شود .

ماده ۱۵ - سازمان مکلف است نسبت به شناسایی واحدهای آلاینده خاک اقدام نموده و به آلوده کننده اخطار دهد که ظرف مهلت معینی متناسب با نوع ماده آلاینده نسبت به حذف و رفع منشأ آلودگی، بازسازی خاک و جبران خسارت وارده اقدام کند .

در صورتی که اشخاص ذی نفع نسبت به اخطار یا دستور سازمان معترض باشند، می توانند برای یکبار از سازمان درخواست تمدید مهلت مذکور را نمایند .

مستتکف علاوه بر توقف فعالیت، رفع آلودگی و جبران خسارت زیست محیطی به جزای نقدی دو تا پنج برابر خسارت وارده و در صورت تکرار علاوه بر موارد یاد شده به حداکثر جزای نقدی با حکم مراجع قضائی محکوم می شود .

تبصره در صورتی که آلودگی ایجاد شده، محیط زیست و یا سلامت را با وضعیت اضطراری مواجه کند، سازمان بدون اخطار قبلی رأساً نسبت به توقف موقت تمام یا قسمتی از فعالیت واحد آلاینده که موجب آلودگی می شود اقدام خواهد کرد و آلوده کننده به حکم مرجع قضائی علاوه بر حذف و رفع منشأ آلودگی، اعاده به وضعیت سابق و جبران خسارت، به حداکثر جزای نقدی محکوم می شود .

ماده ۱۶ - تخریب کنندگان خاک مکلفند بلافاصله پس از دریافت اخطار وزارت، فعالیت منجر به تخریب را متوقف و ظرف مهلت معینی که از طرف وزارت اعلام می شود خاک را بازسازی و جبران خسارت نمایند. مستتکف علاوه بر توقف فعالیت، بازسازی خاک و جبران خسارت با حکم مراجع قضائی به جزای نقدی دو تا پنج برابر خسارت وارده محکوم می شود .

ماده ۱۷ - ادامه فعالیت و یا بازگشایی واحدهای موضوع مواد (۱۵) و (۱۶) این قانون که به طور موقت یا دائم فعالیت آنها متوقف شده است، منوط به حکم مرجع قضائی است .

ماده ۱۸ - به منظور کاهش آلاینده‌ها، تمامی واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی، زیربنایی و معدنی موظفند نسبت به پایش آلودگی خاک اقدام و نتیجه را در چهارچوب خود اظهاری پایش محیط زیست به سازمان ارائه کنند. نام واحد مستتکف، توسط سازمان در فهرست واحدهای آلاینده موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۷/ ۲/ ۱۳۸۷ قرار می گیرد .

تبصره ۱ - تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی فعال در زمینه تولید، واردات، ترکیب سازی (فرموله کردن) انواع کود و سموم، مشمول حکم این ماده می باشند .

تبصره ۲ - سازمان موظف است با همکاری دستگاههای ذی ربط مقررات تعیین واحدهای بزرگ موضوع این ماده، مقاطع زمانی و ضوابط اندازه گیری آلاینده‌ها و نحوه خوداظهاری را در قالب کاربرگ ها (فرم) و نمونه های مشخص برای تصویب به هیأت وزیران ارائه کند .

ماده ۱۹ - تخلیه و دفن مواد آلاینده اعم از مایع و جامد در خاک در غیر از مکانهای تعیین شده ممنوع است. مرتکب علاوه بر جبران خسارت زیست محیطی، به جزای نقدی دو تا پنج برابر خسارت وارده محکوم می شود .

ماده ۲۰ - احکام این قانون در خصوص تخریب خاک، نافی اختیارات سازمان در پیگیری جرائم مربوط به تخریب در مناطق تحت اختیار موضوع ماده (۱۶) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۲۸/ ۳/ ۱۳۵۳ نمی باشد .

ماده ۲۱ - انتقال خاک به خارج از کشور ممنوع است. مرتکب به یک یا دو مورد از مجازات های تعزیری درجه (۵) قانون مجازات اسلامی محکوم می شود. تشخیص ماده معدنی بر عهده وزارت صنعت، معدن و تجارت است و برای خروج خاک معدنی از کشور أخذ مجوز توسط وزارت مذکور با رعایت ماده (۴۳) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران الزامی است .

تبصره - ماده معدنی (کانی) موضوع بند (الف) ماده (۱) قانون اصلاح قانون معادن مصوب ۲۲ / ۸ / ۱۳۹۰ از حکم این ماده مستثنی می باشد. خروج مقادیر کم خاک به منظور امور پژوهشی به خارج از کشور بنا به درخواست دانشگاه یا واحد پژوهشی با مجوز وزارت بلامانع است .

ماده ۲۲ - قوه قضائیه به منظور رسیدگی به جرائم موضوع این قانون نسبت به ایجاد شعب تخصصی اقدام و به جرائم مربوط خارج از نوبت رسیدگی می کند .

ماده ۲۳ - مأمورانی که از طرف سازمان و وزارت مأمور کشف و تعقیب جرائم موضوع این قانون می باشند در حدود وظایف محوله، «ضابط دادگستری» محسوب می شوند .

تبصره - حکم این ماده نافذ و اختیارات سایر ضابطان دادگستری نمی باشد .

ماده ۲۴ - سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه های دولتی مکلفند برنامه های تولید شده در زمینه آموزش از سوی وزارت و سازمان در خصوص آگاهی و مقابله با آلودگی و تخریب خاک را در قالبهای گوناگون رسانه ای از جمله برنامه های تلویزیونی به صورت رایگان منتشر و پخش کنند .

ماده ۲۵ - درآمدهای حاصل از وصول جریمه ها و خسارات به تفکیک بخشهای آلودگی و تخریب خاک، طی ردیف درآمدی جداگانه که هر سال در قانون بودجه مشخص می شود به حساب خزانه داری کل کشور واریز می شود .

ماده ۲۶ - آیین نامه های اجرائی این قانون توسط وزارت با همکاری سازمان، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه می شود و ظرف مدت شش ماه به تصویب هیأت وزیران می رسد .

قانون فوق مشتمل بر بیست و شش ماده و چهارده تبصره در جلسه علنی روز شنبه مورخ چهارم خردادماه یکهزار و سیصد و نود و هشت مجلس شورای اسلامی تصویب شد و در تاریخ ۱۲ / ۳ / ۱۳۹۸ به تأیید شورای نگهبان رسید.

۸- آئین نامه ها

۸-۱- آئین نامه های برنامه های توسعه

۸-۱-۱- آیین نامه تبصره (۷۶) قانون برنامه دوم توسعه (۱۳۷۴/۳/۱۷)

ماده ۱ - در این آیین نامه واژه های اختصاری زیر، به جای عبارتهای مشروح مربوط، به کار می روند:

الف - وزارت: وزارت نیرو

ب - بانک: بانک کشاورزی

ج - سازمان: سازمان آب منطقه ای ذیربط یا سازمان آب و برق خوزستان

د - کمیته مشترک: کمیته مرکب از نمایندگان وزارت و سازمان برنامه و بودجه

ماده ۲ - اهم وظایف کمیته مشترک به شرح زیر می باشد:

الف - بررسی دلایل رد و یا قبول توجیه طرحهای ارسالی از طرف بانک.

ب - بررسی و تصویب طرحهایی که از نظر بانک موجه تشخیص داده شده اند.

ج - بررسی و موافقت با تأمین وثایق مورد نظر بانک از محل موجودی حساب مخصوص در مواردی که اعطای تسهیلات موضوع این آیین نامه به کشاورزان متقاضی از نظر ارایه وثایق با اشکال مواجه باشد.

د - بررسی شرایط اجرای هر طرح و امکانات کشاورزان و میزان ارزش آب استحصالی در درآمد کشاورزان و در صورت ضرورت موافقت با بخشودگی تمام یا قسمتی از سود یا سود واصل سهم‌الشرکه وزارت از قرارداد مشارکت مدنی و فروش اقساطی به عنوان کمک بلاعوض.

تبصره - کمیته مشترک می‌تواند به منظور تسریع در اجرای طرحهای موضوع این آیین‌نامه بخشی از وظایف خود را در محدوده هر استان با ضوابط و دستورالعمل مشخصی که به تصویب وزیر نیرو می‌رسد به نمایندگان وزارت و سازمان برنامه و بودجه یا نماینده مشترک دو دستگاه واگذار نماید.

ماده ۳ - کلیه شبکه‌های آبیاری و زهکشی زیر سدهای مخزنی و انحرافی و شبکه‌هایی که آب آنها با استفاده از جریانات طبیعی رودخانه‌ها اعم از ثقلی و پمپاژ و یا آبهای زیرزمینی و یا تلفیقی از آبهای سطحی و زیرزمینی تأمین می‌گردد همچنین طرحهای انتقال آب، پخش سیلاب و تغذیه مصنوعی و طرحهای کوچک جمع‌آوری و استحصال آب که به منظور تأمین آب شبکه‌های کوچک آبیاری و زهکشی اجرا می‌شوند مشمول تبصره (۷۶) و مفاد این آیین‌نامه می‌باشند.

تبصره - شناسایی و تعیین مشخصات کلیه طرحهای قابل اجرای شبکه‌های آبیاری و زهکشی موضوع ماده (۳) این آیین‌نامه بر عهده وزارت (سازمان) است. وزارت (سازمان) طرحهای یاد شده و کلیه اطلاعات مربوط را به صورت کتبی برای انجام اقدامهای بعدی به بانک معرفی و رایحه می‌کند.

ماده ۴ - تمامی امور مربوط به بررسی و ارزیابی طرح، طول مدت و چگونگی بازپرداخت اصل و سود تسهیلات اعطایی بر عهده بانک است که در قالب ضابطه‌ها و معیارهای متداول اعتباری و بانکی انجام می‌گیرد و گزارش توجیهی لازم نیز توسط بانک تنظیم می‌شود.

ماده ۵ - عملیات اجرایی پروژه‌های مصوب تا خاتمه عملیات و استحصال و انتقال آب به مقاطع مصرفی، در هر مورد بر عهده سازمان و یا سایر اشخاص حقیقی و یا حقوقی اعم از بخش خصوصی و یا تعاونی است که بنا به تشخیص و معرفی وزارت (سازمان) صورت می‌گیرد.

وزارت (سازمان) به همراه معرفی طرح، نسبت به معرفی سازمان یا اشخاص حقیقی و حقوقی به عنوان مجری طرح نیز اقدام می‌کند، مجری طرح مکلف است کلیه همکاریهای لازم را با بانک در مورد رایحه اطلاعات مورد نیاز بانک به عمل آورد.

تبصره - در صورتی که با ترغیب و تشویق وزارت و بانک، کشاورزان حوزه عمل طرح شامل افراد متشکل در گروه‌های زراعت جمعی شرکت‌های تعاونی روستایی، شرکت‌های سهامی زراعی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی، در هر یک از مراحل اجرایی طرح مایل به مشارکت در سرمایه‌گذاری و استفاده از تسهیلات موضوع این آیین‌نامه باشند مشروط بر واگذاری وکالت و نمایندگی اجرایی به سازمان (مجری)، می‌توانند به نسبت سهمی که از کل هزینه طرح قبول می‌کنند با بانک و سازمان مشارکت کنند.

ماده ۶ - بانک موظف است گزارش توجیهی طرحهایی را که پس از بررسیهای انجام شده موجه تشخیص می‌دهد، همچنین دلایل نداشتن توجیه طرحهایی که موجه تشخیص نداده است برای کمیته مشترک ارسال دارد. از تاریخ وصول طرح در استان توسط بانک ظرف ۶۰ روز بانک موظف به پاسخگویی است در غیراین صورت طرح در کمیته مشترک قابل طرحی برای تصمیم‌گیری خواهد بود.

تبصره ۱ - طرحهایی که از نظر بانک موجه تشخیص داده شده‌اند با صدور مصوبه کمیته مشترک قابل اجرا خواهند بود.

تبصره ۲ - طرحهایی که از نظر بانک کاملاً توجیه نشده‌اند حتی‌المقدور در ابتدا سعی می‌شود با نظر و توصیه‌های کمیته مشترک پس از بررسی طرح و اعمال تعدیلات لازم در زمینه‌های مورد اشکال فنی یا مالی، نسبت به رفع اشکال اقدام گردد، در صورت عدم امکان بر طرف ساختن اشکالات از نظر تطبیق طرح با ضوابط اعتباری بانک، در صورتی که هنوز نظر وزارت به هر علت بر اجرای طرح مزبور باشد، کل منابع مالی مورد نیاز طرح فقط از محل منابع مالی وزارت تأمین می‌شود و بانک در این مورد فقط به عنوان کارگزار اعتباری عمل می‌نماید.

ماده ۷ - تنظیم روابط بانک با سازمان مجری طرح، بر اساس مقررات و آیین‌نامه‌های اعتباری بانک و مفاد این آیین‌نامه و قرارداد مشارکت مدنی است که در ارتباط با تأمین منابع مالی، نحوه اجرای طرح، و نظارت بر عملیات اجرایی و مصارف وجوه، میان بانک و دستگاه اجرایی طرح منعقد می‌شود. طول مدت قرارداد مشارکت مدنی حداکثر سه سال است.

ماده ۸ - سقف برداشت نهایی از اعتبار هر طرح مربوط به برنامه شماره ۴۰۲۰۲۰۰۰ (ایجاد شبکه‌های آبیاری و زهکشی)، همچنین میزان برداشت از هر تخصیص اعتبار توسط وزیر نیرو به ترتیبی تعیین می‌شود که مجموع برداشتهای مورد اشاره از ۳۰ درصد سرجمع اعتبارات عمرانی مصوب برنامه مذکور تجاوز نکند، درصد یاد شده از محل اعتبار موضوع این آیین‌نامه با اعلام وزیر نیرو و درخواست سازمان توسط خزانه به حساب مخصوصی که نزد شعبه مرکزی بانک اختصاص می‌یابد تودیع می‌شود و با اعلام مراتب توسط وزیر نیرو و بر اساس اعلامیه انتقال وجه ارسالی از سوی خزانه مبالغ مزبور توسط ذیحساب و حساب‌هزینه قطعی منظور می‌شود. موجودی این حساب به عنوان وجوه تخصیص یافته برای اجرای طرح‌های مصوب کمیته مشترک تلقی می‌شود و بانک به میزان سهم وزارت در تأمین منابع مالی این طرحها از حساب یاد شده برداشت می‌کند.

ماده ۹ - وجوه تخصیص یافته برای اجرای طرح‌های مصوب کمیته مشترک موضوع تبصره (۲۶) قانون بودجه سال (۱۳۷۳) کل کشور و همچنین مبالغ دریافتی از بابت بازپرداخت اقساط ناشی از سهم‌الشرکه وزارت از محل فروش اقساطی به حساب مخصوص موضوع ماده ۸ این آیین‌نامه منتقل و برای اجرای طرح‌های مصوب موضوع ماده (۳) این آیین‌نامه قابل استفاده خواهد بود.

ماده ۱۰ - منابع مالی لازم برای طرح‌های مصوب کمیته مشترک با توجه به مفاد ماده (۶) این آیین‌نامه، بر اساس مندرجات قرارداد منعقد شده میان بانک و دستگاه اجرای طرح به نسبت ۲ سهم بانک و ۱ سهم سازمان و کشاورزان ذیربط در صورت مشارکت، تأمین می‌شود. سهم سازمان به تدریج و متناسب با نیازهای اجرایی طرح، از حساب مخصوص موضوع ماده (۸) این آیین‌نامه برداشت می‌شود و به همراه سهم متناسب بانک و کشاورزان ذیربط در حساب وجوه مشارکت مدنی نزد بانک کشاورزی مستقر در مرکز استان متمرکز می‌شود.

تبصره - انعقاد قرارداد مشارکت مدنی در مورد طرح‌های مصوب موکول به تأمین و تکافوی موجودی حساب مخصوص نزد شعبه مرکزی بانک برای پرداخت‌های حداقل سال اول اجرای هر طرح و پرداخت احتمالی تعهدات و تضمین‌های سررسید همان سال و مراعات ماه (۱۱) و تبصره آن و مواد (۱۵) و (۱۶) این آیین‌نامه است.

ماده ۱۱ - در صورت عدم مشارکت کشاورزان قبل از اجرای طرح از جمله در مورد طرحهایی که از محل بودجه عمومی احداث شده یا در دست احداث است، سازمان نسبت به اجرای طرح اقدام نموده و پس از خاتمه عملیات

سرمایه‌گذاری و اجرای طرح، اشخاصی را که مایل به خرید انشعاب و استفاده آب استحصالی ناشی از اجرای طرح هستند، به صورت کتبی و با تعیین میزان سهم مورد نیاز از آب استحصالی به بانک معرفی می‌نماید. بانک در مورد هر متقاضی، پس از انجام بررسیهای لازم و تحقیقات متداول بانکی و احراز شرایط و صلاحیت متقاضی از جمله در مورد تضمین بازپرداخت بدهی نسبت به تنظیم قرارداد فروش اقساطی سهم خود و سپس سهم سازمان از مشارکت مدنی اقدام می‌کند. مدت قراردادهای فروش اقساطی منعقد شده، بر حسب شرایط طرح مصوب متفاوت بوده و در هر حال از ده سال تجاوز نمی‌کند.

تبصره: برای تسریع در امر بهره‌برداری از طرحها و بازیافت سرمایه‌گذاری انجام شده، بانک و وزارت کوشش می‌کنند تا هر طرح حتی المقدور به بخشهای کوچکتری تقسیم شود، به گونه‌ای که عملیات هر بخش موضوع یک فقره قرارداد مشارکت مدنی جداگانه قرار گیرد تا به مجرد آماده بهره‌برداری شدن هر بخش، قراردادهای فروش اقساطی لازم با متقاضیان مربوط منعقد شود.

ماده ۱۲ - در صورتی که اعطای تسهیلات بانکی موضوع این آیین‌نامه به متقاضیان فقط از نظر وثایق مورد نظر بانک با اشکال مواجه شود، با تصویب کمیته مشترک می‌توان تضمین لازم را از محل موجودی حساب مخصوص تأمین کرد.

تبصره: در مناطقی که اراضی منابع ملی یا طبیعی و بلامعارض در زیر شبکه‌های در دست احداث موضوع این آیین‌نامه موجود باشد در صورت واگذاری این اراضی به کشاورزان، اراضی فوق و حقاچه‌های حاصل از اجرای طرح به عنوان وثایق مورد نیاز بانک مورد قبول خواهد بود.

ماده ۱۳ - در صورتی که پس از اجرای طرح و قرارداد مشارکت مدنی، به هر علت خریداری برای سهم بانک از مشارکت مدنی پیدا نشود، سازمان موظف است سهم بانک را ضمن قرارداد فروش اقساطی بخرد.

ماده ۱۴ - کمیته مشترک می‌تواند با عنایت به شرایط اجرای طرح و امکانات کشاورزان و میزان تأثیر حقاچه‌های حاصل در درآمد کشاورزان، تمام یا قسمتی از سود یا سود واصل سهم‌الشرکه وزارت از قرارداد مشارکت مدنی و فروش اقساطی را به عنوان کمک بلاعوض تلقی کند و مورد بخشودگی قرار دهد، در این صورت تنظیم قراردادهای مربوط با متقاضیان به گونه‌ای است که فقط متضمن وصول تمام اصل و سود سهم‌الشرکه بانک و سهم خارج از شمول بخشودگی اصل و سود سهم‌الشرکه وزارت باشد.

ماده ۱۵ - بانک موظف است هر ساله مبالغ دریافتی از بابت بازپرداخت اقساط ناشی از سهم‌الشرکه وزارت را (که از محل بودجه عمومی تأمین شده است) در حساب جداگانه‌ای نگهداری نماید تا به عنوان پشتوانه و توسعه طرحهای یاد شده در اختیار وزارت قرار داده شود.

تبصره: از منابع سهم‌الشرکه وزارت نیرو، وصولی توسط بانک (۲٪) به عنوان کارمزد با بانک تعلق خواهد داشت.

ماده ۱۶ - بانک مجاز است، در صورتی که اقساط قراردادهای فروش اقساطی سهم‌الشرکه بانک به سازمان به مدت ۳ ماه معوق بماند، مبالغ مربوط را به همراه جرایم دیرکرد مربوط با اطلاع قبلی وزارت از موجودی حساب مخصوص برداشت کند.

ماده ۱۷ - سود مورد انتظار بانک برای سهم خود از مجموع تسهیلات اعطایی به طرحهای موضوع این آیین‌نامه در مرحله مشارکت مدنی و در مرحله فروش اقساطی بر اساس تبصره (۷۷) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی

و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران تعیین خواهد شد و از حداقل نرخ تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار برای این قبیل فعالیتها در زمینه هزینه‌های سرمایه‌ای تجاوز نمی‌کند.

ماده ۱۸ - بانک موظف است حسابهای مربوط به اجرای طرحهای موضوع این آیین‌نامه را به صورتی نگهداری کند که در هر زمان اطلاعات مربوط به منابع و مصارف با تفکیک اصل و سود تسهیلات اعطایی به هر طرح و وضعیت موجودی برداشتهای حساب مخصوص به آسانی قابل تحصیل باشد.

۲-۱-۸-آیین‌نامه اجرایی بند (۱) تبصره (۷۷) قانون برنامه دوم توسعه (مصوب ۱۳۷۵/۴/۱۰)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۵،۴،۱۰ بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های جهاد سازندگی، کشاورزی و نیرو و سازمان برنامه و بودجه و به استناد تبصره (۷۷) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، آیین‌نامه اجرایی بند (۱) تبصره مزبور را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱ - طرح‌های موضوع این آیین‌نامه عبارتند از:

الف - طرح‌های بخش کشاورزی شامل آب و خاک، زراعت، باغداری، درختکاری مثمر و غیر مثمر، جنگلداری، جنگل کاری، مرتعداری، آبخیزداری، بیابان‌زدایی، دامپروری، شیلات و آبزیان، پرورش طیور و زنبور عسل، نوغانداری و خدمات کشاورزی و بهره‌برداری از ماشین‌آلات کشاورزی و حمایت از تشکلهای مرتبط با فعالیتهای فوق.

ب - طرح‌های بخش آب شامل طرح‌های تغذیه مصنوعی و بخش سیلاب، طرح‌ها شبکه آبیاری و زهکشی، طرح‌های زهکشی و پایین انداختن سطح آب‌های زیرزمینی، طرح‌های خطوط و تونلهای انتقال آب باری منظورهای کشاورزی، طرح‌های کوچک تأمین آب و بهبود و مدیریت منابع آب و حمایت از تشکلهای.

ج - طرح‌های بخش صنایع تبدیلی شامل صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و صنایع روستایی و دستی و بافندگان فرش دستباف.

ماده ۲ - به منظور تهیه برنامه سالیانه از تسهیلات یارانه بانکی در طرح‌های موضوع این آیین‌نامه کمیته‌ای متشکل از وزرای کشاورزی، نیرو، جهاد سازندگی، تعاون و رییس سازمان برنامه و بودجه و رییس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به ریاست وزیر کشاورزی تشکیل خواهد شد.

تبصره ۱ - وزیر صنایع حسب مورد با حق رأی در جلسات کمیته شرکت خواهد کرد.

تبصره ۲ - دبیرخانه کمیته در وزارت کشاورزی مستقر می‌باشد و آیین‌نامه داخلی کمیته در اولین جلسه تهیه می‌گردد.

ماده ۳ - وظایف و اختیارات کمیته موضوع ماده (۲) به شرح زیر می‌باشد.

الف - تعیین اولویتهای بخشی در قالب برنامه پنج ساله دوم و تعیین اولویت طرح‌های موضوع این آیین‌نامه توزیع بخشی و استانی تسهیلات به طور سالانه.

ب - تعیین سهم تسهیلات و میزان بخشودگی سود و کارمزد طرح‌های اولویت‌دار.

ج - تعیین سهم آورده بخش خصوصی، تعاونی و مدت بازپرداخت تسهیلات طرح‌های اولویت‌دار با توجه به ضوابط مورد عمل سیستم بانکی.

د - تعیین و پیشنهاد مواردی که نیازمند تضمین دولت می‌باشد.

- ۵ - ارزیابی منظم عملکرد نحوه اجرای این آیین نامه.
- ماده ۴ - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است مصوبات کمیته موضوع بند (۲) را جهت اجرا به بانکها اعلام نموده و نحوه توزیع اعتبارات بین بانکها را مشخص نماید.
- تبصره - اعطای تسهیلات خارج از مصوبات کمیته موضوع ماده (۲) این آیین نامه در سقف بیست و پنج درصد تسهیلات بخش نبوده و مشمول یارانه بخش آب و کشاورزی نیز نمی باشد.
- ماده ۵ - حداقل هفتاد درصد سود و کارمزد تسهیلات مربوط به طرح های موضوع این آیین نامه در مناطق محروم و پنجاه درصد سود و کارمزد تسهیلات طرح های فوق در سایر مناطق که به بخش خصوصی و تعاونی پرداخت خواهد شد، در بودجه های سالانه منظور و تعهد و پرداخت خواهد شد. سازمان برنامه و بودجه موظف است بر اساس اولویتهای تعیین شده در کمیته موضوع ماده (۲) این آیین نامه، بار مالی ناشی از اجرای این آیین نامه را در لوایح بودجه سالانه پیش بینی و منظور نماید.
- ماده ۶ - سازمان برنامه و بودجه به استناد بند (ب) تبصره (۱۰) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران موظف است میزان یارانه تسهیلات بانکی هر دستگاه را در ردیف مشخص ذیل کد دستگاه اجرایی ذیربط در لوایح بودجه سالانه پیش بینی نماید.
- تبصره - میزان یارانه هر طرح از ردیف مذکور و بر اساس درخواست بانکهای عامل توسط دستگاه ذی ربط پرداخت می گردد.
- ماده ۷ - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است همواره تحقق حداقل اعطای بیست و پنج درصد تسهیلات بانکی به بخش آب و کشاورزی را طی سالهای برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، نظارت و گزارش عملکرد آن را هر شش ماه یک بار به کمیته موضوع ماده (۲) این آیین نامه وزارتخانه های ذیربط ارسال نماید.
- ماده ۸ - وزارتخانه های کشاورزی، جهاد و نیرو مکلند بر اساس سیاستها و اولویتهای و سهم تعیین شده در کمیته موضوع ماده (۲) این آیین نامه نسبت به بررسی طرح های پیشنهادی و معرفی متقاضیان به بانکهای عامل اقدام نمایند. وزارتخانه های اخیرالذکر می توانند تمام یا بخشی از اختیارات خود را به دستگاه های استانی وابسته تفویض نمایند.
- ماده ۹ - بانکهای عامل موظفند طرح های اولویت دار که توسط وزارتخانه های ذیربط از طریق متقاضیان معرفی شده است را حداکثر ظرف ۲۰ روز بررسی و نتیجه آن را به وزارتخانه مربوطه و متقاضی اعلام نمایند.
- ماده ۱۰ - بانکهای عامل موظفند هر شش ماه یک بار گزارش عملکرد تسهیلات اعتباری اعطایی شامل انواع و میزان تسهیلات اعتباری اعطایی، عنوان و نوع طرح ها، میزان کارمزد و میزان بخشودگی سهم وزارتخانه به تفکیک استانها و میزان بدهی و زمان بندی بازپرداخت مطالبات مجریان طرح های موضوع این آیین نامه را تهیه و به دبیرخانه کمیته موضوع ماده (۲) و وزارتخانه های ذیربط ارایه نمایند.
- ماده ۱۱ - تسهیلات جاری سرمایه در گردش (تسهیلات موضوع تبصره ۴ قوانین بودجه سنواتی) مشمول این آیین نامه نبوده و کماکان در لوایح بودجه سنواتی پیش بینی و منظور خواهد شد.
- ماده ۱۲ - کمیته موضوع ماده (۲) این آیین نامه در جهت جلب و جذب سرمایه ها و تشویق مشارکتهای مردمی موظف است برنامه اجرایی توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و صنایع روستایی و دستی و بافندگان فرش

دستباف را در چارچوب رهنمودها و اولویتهای برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ظرف حداکثر سه ماه پس از ابلاغ این آیین نامه و با مشارکت دستگاههای دست‌اندرکار دولتی و غیر دولتی و بانکهای تخصصی و بازرگانی کشور تهیه و منتشر نماید.

ماده ۱۳ - کلیه بانکهای کشور مکلفند طرحهای ایجاد و توسعه و تکمیل و نوسازی صنایع تبدیلی و تکمیلی و روستایی و دستی و بافندگان فرش دستباف را که در چارچوب اولویتهای مندرج در برنامه اجرایی کمیته موضوع ماده (۲) این آیین نامه، توسط متقاضیان ارایه می‌شود رف مدت یک ماه بررسی نمایند. حداقل هفتاد درصد سود و کارمزد تسهیلات بانکی مربوط به طرحهای مصوب این بانکها در مناطق محروم و پنجاه درصد در سایر مناطق که به متقاضیان خصوصی و تعاونی پرداخت خواهد شد به صورت یارانه توسط دولت تأمین و در بودجه‌های سالانه منظور و تعهد و پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۴ - آن بخش از تسهیلات بانکی که به موجب احکام خاص قانون بودجه و آیین نامه‌های اجرایی آن اعطا می‌گردد، مشمول این آیین نامه نمی‌باشد.

۳-۱-۸- آیین نامه اجرایی بهینه‌سازی مصرف آب کشاورزی - بند "ط" تبصره (۱۹) قانون برنامه دوم توسعه (مصوب ۱۳۷۵/۶/۱۱)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۵/۶/۱۱ بنا به پیشنهاد مشترک شماره ۰۲،۳۳۲۹،۸۱،۲۲۳۰ مورخ ۱۳۷۴/۷/۱۲ وزارتخانه‌ها نیرو، کشاورزی و جهادسازندگی و سازمان برنامه و بودجه و به استناد بند "ط" تبصره (۱۹) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۳ - و ماده (۵۱) قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - آیین نامه اجرایی بهینه‌سازی مصرف آب کشاورزی را به شرح زیر تصویب نمود:

فصل اول - کلیات و مبانی

ماده ۱ - محاسبات لازم درباره خالص نیاز آبی محصولات مختلف کلیه مناطق آبیاری و همچنین تعیین الگوی مصرف بهینه بر اساس ضمیمه شماره (۱) این آیین نامه، توسط کمیته کارشناسی مرکب از یک نفر نماینده از هر یک از وزارتخانه‌ها نیرو و کشاورزی و بر مبنای طرحی که در این خصوص تهیه خواهد شد، برای کلیه مناطق آبیاری کشور و با بهره‌گیری از کلیه امکانات موجود دو وزارتخانه، ظرف دوازده ماه پس از تصویب این آیین نامه صورت خواهد گرفت و نتایج حاصل طی گزارشی به وزارتخانه‌های یاد شده تسلیم خواهد شد. این گزارش پس از تأیید وزرای کشاورزی و نیرو و تصویب هیأت دولت به عنوان یک سند ملی در مورد الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی به کار گرفته می‌شود.

ماده ۲ - تا زمان انجام محاسبات موضوع ماده (۱) به منظور ایجاد سرعت لازم در اجرای این آیین نامه، الگوی مصرف بهینه بر اساس مفاد مندرج در ضمیمه شماره یک این آیین نامه توسط وزارت نیرو بر پایه اطلاعات موجود در بانک اطلاعاتی طرح جامع آب کشور، طرح‌های جامع کشاورزی، آبخیزداری و همچنین سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمانهای کشاورزی در هر یک از مناطق آبیاری در مدت سه ماه پس از تصویب این آیین نامه تعیین می‌شود. گزارش تهیه شده پس از اخذ تأیید وزارت کشاورزی، به طور موقت و تا زمان اعمال نتایج حاصل از ماده (۱) این آیین نامه مبنای محاسبه الگوی مصرف بهینه آب و در نهایت تحویل حجمی آب قرار خواهد گرفت.

ماده ۳ - وزارت کشاورزی مکلف است به منظور تحقق مفاد این آیین نامه، الگوهای کشت در هر یک از مناطق آبیاری کشور را بر اساس سیاست های ملی و منطقه ای، منابع آب و خاک و ضوابط بهره برداری مطلوب و دیگر عوامل مؤثر مشخص و ظرف ده ماه به وزارت نیرو اعلام نماید.

تبصره ۱ - حکم نماینده وزارت نیرو در کمیته کارشناسی موضوع ماده (۱) این آیین نامه، از طرف وزیر نیرو و حکم نماینده وزارت کشاورزی از طرف وزیر کشاورزی صادر خواهد شد و دبیرخانه آن در وزارت کشاورزی متمرکز خواهد بود. کمیته می تواند در جهت انجام وظایف ذیربط، از کارشناسان یا مشاورین ذیصلاح استفاده نماید.

تبصره ۲ - در صورتی که بر اساس این ماده، وزارت کشاورزی به هر دلیلی در بعضی از مناطق نتواند الگوهای کشت را بر حسب درخواست وزارت نیرو به موقع در اختیار وزارتخانه یادشده قرار دهد، وزارت نیرو مجاز است نسبت به انتخاب الگوی کشت موقت به مدت یک سال در هر یک از استانها اقدام نماید.

تبصره ۳ - مدت ارایه اطلاعات مورد نیاز الگوی کشت از طرف وزارت کشاورزی در خصوص ماده (۲) این آیین نامه دو ماه پس از تصویب این آیین نامه می باشد.

تبصره ۴ - وزارتخانه های نیرو، کشاورزی، جهاد سازندگی و دستگاه های تابعه آنها و همچنین سایر دستگاه های دولتی مکلفند اطلاعات، مدارک و تسهیلات لازم را در اجرای وظایف کمیته ماده (۱) این آیین نامه فراهم نمایند و در اختیار کمیته یاد شده قرار دهند.

ماده ۴ - با انجام محاسبات موضوع ماده (۱) این آیین نامه و اعلام الگوهای کشت برابر ماده (۳) این آیین نامه توسط وزارت کشاورزی و با توجه به نقطه تحویل آب مشخص شده در مواد (۸) و (۱۵) این آیین نامه، مقدار آب قابل تحویل یا الگوی مصرف بهینه آب برای هر یک از مناطق آبیاری کشور، برابر فرمول ضمیمه شماره (۱) این آیین نامه به دست می آید. شیوه تحویل حجمی آب برای مصارف کشاورزی در مورد آب های سطحی و زیرزمینی بر اساس مواد موضوع فصل های دوم و سوم این آیین نامه خواهد بود.

ماده ۵ - به منظور تحقق اهداف این آیین نامه و در راستای سیاست های دولت و برای فراهم آوردن شرایط لازم برای بهره وری بهتر از منابع آب و جلب مشارکت بهره برداران، وزارت کشاورزی مکلف است ظرف حداکثر دو سال پس از تاریخ تصویب این آیین نامه، نسبت به ایجاد و سازماندهی تشکلهای قانونی مناسب در اراضی تحت پوشش شبکه های آبیاری موضوع این آیین نامه، نظیر شرکتهای تعاونی، کشت و صنعت تجارتي، انجمنهای بهره برداری و تشکلهای کشاورزی برای تحویل حجمی آب در منطقه تحویل به این نوع تشکلهای که ترتیبات آن در فصل دوم این آیین نامه مشخص شده است، اقدام نماید.

وزارت نیرو مکلف است ضمن همکاری یا وزارت کشاورزی در جهت ایجاد تشکلهای فوق الذکر نسبت به تحویل حجمی آب، تنها به تشکلهای بهره برداری معرف شده از طرف وزارت کشاورزی اقدام نماید.

تبصره ۱ - تا زمان معرفی تشکلهای موضوع این ماده، سازمانهای آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان به اقتصادی مورد، نسبت به تحویل آب به نماینده مصرف کنندگان در نقاط تحویل، اقدام خواهند نمود.

تبصره ۲ - سایر وزارتخانه ها و سازمانها و دستگاه های دولتی ذیربط و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلفند در اجرای مفاد این ماده همکاری لازم را با وزارت کشاورزی به عمل آورند.

فصل دوم - تحویل حجمی آب در شبکه های آبیاری

ماده ۶ - سازمانهای آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند نسبت به تحویل آب مورد نیاز مصرف‌کنندگان هر منطقه بر اساس الگوی مصرف بهینه‌آب که بر اساس مفاد این آیین‌نامه تعیین می‌شود، اقدام نمایند.

ماده ۷ - صدور پروانه مصرف بهینه آب برای مصرف‌کنندگان آب کشاورزی برابر ضوابط این آیین‌نامه بر اساس فرم ضمیمه شماره (۲) به عهده سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان خواهد بود و پروانه‌های صادرشده، جایگزین پروانه‌های قبلی خواهد بود. بدین منظور کمیسیونی مرکب از سه نفر، شامل نمایندگان سازمانهای کشاورزی استانها یا مناطق، سازمان آب منطقه‌ای ذریبط و یک نفر کارشناس حقوقی تشکیل می‌شود. احکام نماینده سازمان کشاورزی از طرف رییس سازمان کشاورزی استان یا منطقه و احکام نماینده سازمان آب منطقه‌ای و کارشناس حقوقی از طرف مدیر عالم سازمان آب منطقه‌ای ذریبط صادر خواهد شد.

تبصره ۱ - تشکیل کمیسیون موضوع این ماده در حوزه عمل سازمان‌های آب منطقه‌ای یا سازمان آب و برق خوزستان بیش از یک مورد بدون اشکال خواهد بود.

تبصره ۲ - پس از صدور پروانه مصرف بهینه آب، پرونده‌های مشترکین آب کشاورزی بر مبنای پروانه یاد شده مورد اصلاح قرار خواهد گرفت و آب قابل تحویل به مشترک، بر اساس الگوی مصرف بهینه آب خواهد بود.

تبصره ۳ - سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مجازند در سالها و یا دوره‌های خشک که کاهش عرضه یا جیره‌بندی آب ضرورت داشته‌باشد، سقف تحویل آب مندرج در پروانه‌های صادر شده را به طور متناسب کاهش دهند. همچنین میزان دبی و حجم آب قابل تحویل بر حسب تغییرات احتمالی الگوی کشت و راندمان‌های آبیاری مورد تجدید نظر قرار می‌گیرد.

ماده ۸ - پس از تعیین میزان آب قابل تحویل با الگوی مصرف بهینه آب در هر یک از مناطق آبیاری، آب به صورت حجمی تحویل می‌شود. محل تحویل حجمی آب بر اساس مفاد این آیین‌نامه در خصوص شبکه‌های آبیاری، نقطه شروع آبیاری اراضی تحت پوشش و تشکلهای بهره‌برداری خواهد بود. این محل برای شبکه‌های مدرن حداقل در ابتدای کانالهای فرعی و شبکه‌های تلفیقی و سنتی بر حسب مورد و بنا به تشخیص سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان خواهد بود.

ماده ۹ - برای تحقق تحویل حجمی آب، کلیه سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند ظرف حداکثر یک سال پس از تصویب و ابلاغ این آیین‌نامه، نسبت به تأسیس سیستم‌های اندازه‌گیری جریان آب در نقاطی که دارای شرایط مندرج در ماده (۸) این آیین‌نامه می‌باشد، با استفاده از تجهیزات مناسب بر حسب مورد و با هزینه مصرف‌کنندگان اقدام نمایند، به طوری که با بهره‌برداری از این تجهیزات بتوان با مدت قابل قبول، آب تحویلی را اندازه‌گیری و محاسبه نمود.

تبصره - چنانچه بنا به تشخیص مأموران موضوع ماده (۳۰) قانون توزیع عادلانه آب، مشخص شود تجهیزات نصب شده برای اندازه‌گیری میزان آب تحویلی شکسته شده و یا به نحوی آسیب‌دیده که میزان جریانهای ورودی را با دقت مناسب تعیین نمی‌نماید، برای بار اول به تشکلهای ذریبط یا نماینده رسمی مصرف‌کنندگان تحت پوشش تجهیزات فوق، جهت ترمیم و تعمیر مجدد اخطار می‌شود و در صورت عدم تعمیر به موقع یا رفع نواقص از طرف مصرف‌کنندگان یا تکرار تخلف، نسبت به توقف تحویل آب از طرف مأمورین سازمان‌های آب منطقه‌ای یا سازمان آب و برق خوزستان اقدام خواهد شد.

ماده ۱۰ - تدابیر اجرایی و اقتصادی برای مصرف بهینه آب کشاورزی موضوع این آیین نامه، به شرح زیر تعیین می شود:

الف - میزان آب بهای کشاورزی آبهای سطحی در خصوص مصرف کنندگانی که میزان آب تحویلی باری آنان برابر الگوی مصرف بهینه آب باشد، بر حسب این که اراضی در محدوده شبکه های مدرن، تلفیقی یا سنتی قرار داشته باشد، برابر قانون تثبیت آب بهای زراعی و آیین نامه های اجرایی ذیربط اخذ می شود.

ب - تحویل آب به بهره برداران، بیش از مقادیر تعیین شده در چهارچوب این آیین نامه مجاز نیست و سازمانهای آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند آب را در همان حد الگوی مصرف به مصرف کنندگان تحویل نمایند. تبصره - هر گاه مصرف کننده بنا به تشخیص سازمانهای آب منطقه ای یا سازمان آب و برق خوزستان شرایط لازم را برای اعمال الگوی مصرف بهینه آب نداشته باشد، حداکثر تا مدت دو سال تحویل آب بیش از مقدار مصرف، تا حد بیست و پنج درصد (۲۵٪) الگوی مصرف بهینه آب، بدون اشکال خواهد بود. در این صورت آب بهای آب تحویلی تا ده درصد (۱۰٪) مازاد بر حجم تعیین شده در الگوی مصرف بهینه آب، یک و نیم برابر رقم تعیین شده نسبت به مازاد و به تناسب نوع شبکه، محاسبه و اخذ می شود و از ده درصد (۱۰٪) تا سقف بیست و پنج درصد (۲۵٪) سه برابر رقم تعیین شده نسبت به مازاد و نوع شبکه محاسبه و اخذ می شود.

ماده ۱۱ - در مورد مصرف کنندگانی که با اعمال شیوه های مختلف مدیریت مصرف، بتوانند با حفظ میزان تولید در واحد سطح برای یک الگوی کشت مقرر مصارف را تقلیل دهند، امتیازاتی به شرح زیر تعلق خواهد گرفت:

الف - کاهش نرخ آب بها به نسبت درصد صرفه جویی در الگوی مصرف بهینه آب،

ب - ایجاد تسهیلات در تحویل نهاده های یارانه ای و تحویل ماشین آلات کشاورزی.

ج - اجازه توسعه کشت در اراضی تحت پوشش نقاط تحویلی آب به تناسب صرفه جویی در مصارف آب،
د - دریافت تسهیلات لازم برای تبصره (۷۶) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۳ - برای تهیه طرح و نقشه و همچنین دریافت تسهیلات اعتباری ارزان قیمت و طولی مدت به منظور اجرای طرح های توسعه و ایجاد شبکه های تحت فشار. ترتیبات لازم در خصوص اعطای تسهیلات موضوع این ماده به جز بند (د) که چهارچوب آن را آیین نامه اجرایی تبصره (۷۶) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۳ - تعیین نموده به عهده کمیسیون مرکب از یک نفر از سازمان های آب منطقه ای یا سازمان آب و برق خوزستان و یک نفر از سازمان کشاورزی هر استان یا مناطق خواهد بود. احکام نمایندگی سازمان آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان از طرف مدیرعامل سازمان آب منطقه ای یا آب و برق خوزستان و احکام نمایندگی سازمان های کشاورزی در هر استان یا منطقه از طرف رییس سازمان کشاورزی ذیربط صادر خواهد شد.

فصل سوم: کنترل حجمی آب در چاه های عمیق و نیمه عمیق

ماده ۱۲ - از تاریخ تصویب این آیین نامه سازمان های آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند، آب مورد نیاز اراضی تحت پوشش چاه های عمیق و نیمه عمیق را بر اساس ضوابط این آیین نامه و برابر فرم ضمیمه شماره (۳) تعیین نمایند.

ماده ۱۳ - کنترل حجم آب تخلیه شده برای مصارف کشاورزی اراضی تحت پوشش چاه‌های عمیق و نیمه عمیق در مناطق مختلف، با توجه به نوع کشت مندرج در پروانه، بر مبنای ضوابط این آیین‌نامه توسط سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان صورت خواهد گرفت.

ماده ۱۴ - کلیه پروانه‌های صادر شده تا تاریخ تصویب این آیین‌نامه، با رعایت اولویت دشتهای ممنوعه بحرانی و ممنوعه و با توجه به نوع کشت و سطح اراضی تحت کشت هر چاه، بر اساس ماده (۱۲) این آیین‌نامه اصلاح، و پروانه‌های جدید برابر ضوابط این آیین‌نامه صادر خواهد شد.

تبصره - مفاد تبصره (۳) ماده (۷) درباره آب‌های زیرزمینی نیز قابل اعمال است.

ماده ۱۵ - نقطه اندازه‌گیری میزان آب تخلیه شده برای اراضی تحت پوشش چاه‌های عمیق و نیمه عمیق در سرچاه خواهد بود.

ماده ۱۶ - شرکت‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند، کلیه چاه‌های عمیق و نیمه عمیق حوزه عمل خود را در مناطق ممنوعه و ممنوعه بحرانی، ظرف دو سال از تصویب این آیین‌نامه و در بقیه مناطق تا پایان برنامه دوم به کنتور حجمی مجهز نموده و پلمپ نمایند. هزینه‌های نصب و نگهداری از این تجهیزات به عهده صاحبان روانه چاه‌ها بوده و شرکت‌های آب‌های منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان آمار و اطلاعات آب تخلیه شده را از طریق این تجهیزات جمع‌آوری خواهند کرد.

تبصره - چنانچه بنا به تشخیص مأموران موضوع ماده (۳۰) قانون توزیع عادلانه آب مشخص شود که پلمپ کنتورهای نصب شده شکسته شده یا به نحوی آسیب دیده‌اند که میزان تخلیه آب‌های زیرزمینی را با دقت مناسب تعیین نمی‌کنند، برای بار اول به صاحبان کنتورها جهت ترمیم و تعمیر مجدد، دریافت اخطار می‌شود و در صورت تکرار، نسبت به توقف بهره‌برداری تا رفع نقض و اخذ تعهد عدم تکرار از طرف مأموران سازمان‌های آب منطقه‌ای یا سازمان آب و برق خوزستان اقدام خواهد شد.

ماده ۱۷ - از تاریخ تصویب این آیین‌نامه در مورد اراضی زیر پوشش بهره‌برداری از چاه‌ها عمیق و نیمه عمیق که روی آنها کنتور حجمی نصب شده است، حجم آب ثبت شده توسط کنتورهای نصب شده ملاک محاسبه حق‌النظاره‌ها خواهد بود. از زارعینی که حجم آب مصرف آنها برابر کنتور مطابق الگوی مصرف بهینه‌آب مندرج در پروانه‌های صادر شده باشد، فقط حق‌النظاره مندرج در آیین‌نامه اجرایی قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - اخذ خواهد شد. در مورد زارعینی که مصارف آنها بیش از الگوی مصرف مندرج در پروانه‌های صادر شده باشد، علاوه بر حق‌النظاره‌ها مبالغی به شرح زیر برای هزینه‌های جبرانی اخذ خواهد شد:

الف - در مناطق ممنوعه و ممنوعه بحرانی تا ده درصد (۱۰٪) الگوی مصرف بهینه آب نسبت به مازاد بر حجم تعیین شده در الگوی مصرف بهینه آب دو درصد (۲٪) و برداشت ده درصد (۱۰٪) تا حداکثر بیست و پنج درصد (۲۵٪) مصرف بهینه آب نسبت به مازاد ده درصد (۱۰٪) ارزش تولیدات اراضی تحت پوشش،

ب - در مناطق آزاد تا ده درصد (۱۰٪) تا حداکثر بیست و پنج درصد (۲۵٪) الگوی مصرف بهینه آب نسبت به مازاد چهار درصد (۴٪) ارزش تولیدات اراضی تحت پوشش،

ج - در صورتی که به هر دلیل آب تخلیه شده بیش از بیست و پنج درصد (۲۵٪) الگوی مصرف بهینه آب باشد، میزان هزینه‌های جبرانی اخذ شده توسط سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان به ازای هر پنج درصد (۵٪) مازاد بر بیست و پنج درصد (۲۵٪) یک درصد (۱٪) ارزش تولیدات اراضی تحت پوشش خواهد بود.

تبصره ۱ - در مورد چاههایی که مجهز به کنتور حجمی نشده‌اند ملاک محاسبه حق‌النظاره، پروانه‌های صادر شده خواهد بود و هزینه‌های جبرانی برای مصارف‌مازاد بر میزان مندرج در پروانه برابر بندهای (الف)، (ب) و (ج) اخذ خواهد شد.

تبصره ۲ - اخذ مبالغ مندرج در بندهای (الف، ب و ج) برای دو سال زراعی امکان‌پذیر است و پس از آن از طرف سازمانهای آب منطقه‌ای یا سازمان آب و برق خوزستان اخطار لازم برای رعایت مفاد پروانه صادر شده به دارنده پروانه داده خواهد شد و در صورت عدم رعایت، نسبت به توقف بهره‌برداری از چاه اقدام می‌شود، ادامه بهره‌برداری منوط به تسویه حساب و سپردن تعهد قانونی در مورد رعایت الگوی مصرف بهینه آب خواهد بود.

تبصره ۳ - از تاریخ تصویب این آیین‌نامه صدور مجوز کفش‌کنی و یا جابجایی چاه‌ها، تنها در صورت ارائه برنامه تبدیل و تغییر سیستم آبیاری با تأیید سازمان‌ها و مراکز خدمات کشاورزی در استانها و مناطق، به نحوی که موجب افزایش یازده مصارف آب باشد عملی خواهد بود.

ماده ۱۸ - صاحبان پروانه‌های چاه‌ها عمیق و نیمه عمیق می‌توانند در صورت رعایت مفاد ماده (۱۱) از مزایای موضوع ماده یاد شده بهره‌مند شوند.

فصل چهارم - موارد متفرقه

ماده ۱۹ - وزارتخانه‌های نیرو و کشاورزی موظفند تدابیر اجرایی لازم برای سازماندهی بانکهای اطلاعاتی در زمینه جمع‌آوری و پردازش و تولید اطلاعات ناشی از عملکردهای این آیین‌نامه را اتخاذ و نسبت به مبادله اطلاعات به طور مستمر اقدام نمایند.

ماده ۲۰ - مسئولیت اجرایی این آیین‌نامه بر حسب مورد به عهده سازمان‌های آب منطقه‌ای یا سازمان آب و برق خوزستان یا سازمان‌های کشاورزی استانها و مناطق خواهد بود.

ماده ۲۱ - هزینه‌های ناشی از اجرای این آیین‌نامه که به عهده تولیدکنندگان کشاورزی خواهد بود در تعیین قیمت‌های تضمینی محصولات کشاورزی که هر سال به تصویب هیأت دولت می‌رسد لحاظ خواهد شد.

ماده ۲۲ - در کلیه بندها و مفاد این آیین‌نامه، در موارد مصارف آب مربوط به وظایف وزارت جهاد سازندگی، وزیر جهاد سازندگی و سازمان‌های جهاد سازندگی استان مربوط جایگزین وزیر کشاورزی و سازمان‌ها کشاورزی استان خواهند شد و کمیته‌ها و کمیسیون‌های موضوع این آیین‌نامه با حضور نمایندگان وزارت نیرو، وزارت کشاورزی و وزارت جهاد سازندگی حسب مورد تشکیل خواهد شد.

ماده ۲۳ - با تصویب این آیین‌نامه کلیه مقررات مغایر با مفاد آن لغو می‌شود.

ماده ۲۴ - این آیین‌نامه و ضمایم آن از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا می‌باشد.

ضمیمه شماره ۱ - ضوابط محاسبه آب قابل تحویل

۱- تعاریف:

۱-۱- خالص نیاز آبی گیاه:

عبارت است از آب مورد نیاز گیاه از مرحله کاشت تا برداشت که از طریق فرآیندهای تبخیر و تعرق به مصرف می‌رسد و مقدار آن به صورت حجم آب ماهانه در واحد سطح قابل محاسبه است.

۱-۲- باران مؤثر:

عبارت است از بخشی از بارندگی ماهانه که در طول فصل زراعی نال می‌شود و به مصرف تبخیر و تعرق گیاه می‌رسد و از خالص نیاز آبی گیاه می‌کاهد و مقدار آن به صورت حجم آب ماهانه قابل محاسبه است.

۱-۳- نیاز آیشویی خاک:

عبارت است از درصدی از آب آبیاری که برای جلوگیری از تجمع زینبار املاح و برقراری و تثبیت تعادل املاح در خاک زراعی باید از ناحیه فعالیت ریشه‌های گیاه عبور کرده و خارج شود و مقدار آن به صورت ماهانه قابل محاسبه است.

۱-۴- خالص آب مورد نیاز در محل مصرف:

عبارت است از مجموع بندهای (۱ - ۱) و (۱ - ۳) مبنای بند (۲ - ۱) و مقدار عددی آن به صورت حجم آب مورد نیاز ماهانه که در واحد سطح محاسبه می‌شود.

۱-۵- راندمان آبیاری در محل مصرف:

عبارت است از خالص آب مورد نیاز در محل مصرف، تقسیم بر حجم ماهانه آب تحویلی به محل مصرف به ازای هر واحد سطح، که مقدار عددی آن قابل محاسبه می‌باشد.

۱-۶- راندمان انتقال و توزیع آب:

عبارت است از حجم ماهانه آب تحویلی به محل مصرف، تقسیم بر حجم ماهانه آبی که از نقطه تأمین آب برداشت می‌شود.

۱-۷- راندمان کل آبیاری:

عبارت است از حاصلضرب راندمان آبیاری در محل مصرف (بند ۵ - ۱) و راندمان انتقال و توزیع آب (بند ۶ - ۱)

۲- روش محاسبه آب قابل تحویل:

۲-۱- مؤلفه‌های (۱ - ۱)، (۱ - ۲) و (۱ - ۳) از بند (۱) این ضمیمه با استفاده از نشریه شماره (۲۴) سازمان خوار و بار و کشاورزی جهانی و اطلاعات پایه برای هر محدوده آبیاری محاسبه می‌شود.

۲-۲- راندمان‌های آبیاری (و یا تلفات آب در مراحل مختلف انتقال و توزیع) در درجه اول بر اساس اطلاعات مبتنی بر اندازه‌گیری‌های محلی در محاسبات منظور خواهد شد. در صورت فقدان اطلاعات اندازه‌گیری شده، تجربیات کارشناسی و یا توصیه‌های مهندس مشاوره پروژه به کار گرفته خواهد شد و در هر حال کمیته موضوع ماده (۱) این آیین‌نامه، اندازه‌گیری لازم را برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز در هر منطقه آبیاری مد نظر قرار داده و برنامه‌ریزی‌های مناسب را به عمل خواهد آورد.

۲-۳- آب قابل تحویل از رابطه زیر به صورت ماهانه تعیین می‌شود:

$$V = \frac{E}{\sum (V_i \times A_i)}$$

در رابطه مذکور

V = حجم آب قابل تحویل ماهانه بر حسب متر مکعب

V_i = خالص نیاز آبی محصولات مختلف بر حسب متر مکعب

A_i = سطح زیر کشت هر یک از محصولات در الگوی کشت بر حسب هکتار

E = راندمان کل آبیاری

از نتایج این محاسبات در آیین نامه به عنوان "آب قابل تحویل" یا الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی نام برده شده است.

ضمیمه شماره ۲

شماره پروانه: شماره پرونده: تاریخ صدور: مدت اعتبار:

وزارت نیرو شرکت آب منطقه‌ای...

"پروانه مصرف بهینه آب کشاورزی"

این پروانه به استناد ماده (۲۱) قانون توزیع عادلانه آب - مصرف ۱۳۶۱ - و در اجرای بند (ط) تبصره (۱۹) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و آیین نامه اجرایی بهینه سازی مصرف آب کشاورزی - مصوب مورخ ۱۳۷۵/۶/۱۱ هیأت وزیران با مشخصات زیر صادر می شود:

۱- مشخصات دارنده یا دارندگان پروانه:

الف: اشخاص حقیقی:

نام و نام خانوادگی آقای... نام پدر... تاریخ تولد... شماره شناسنامه... صادره از... به نشانی...
ب - اشخاص حقوقی نام شخصیت... شماره ثبت...:

نشانی...:

۲- موقعیت محل تحویل آب:

استان... شهرستان... دهستان... روستا...

حوزه آبریز اصلی... رودخانه اصلی... رودخانه فرعی... سردهنه... شبکه اصلی... کانال شماره... دریاچه یا پریز شماره...

کد نقطه تحویل... نام دشت... مشخصات جغرافیایی... نقطه تحویل: طول، عرض و ارتفاع از سطح دریا

۳- نحوه برداشت

ثقلی... یا پمپاژ...

۴- نوع پروانه دائم... یا موقت... مدت... سال

۵- نوع تخصیص

جریانهای تنظیم شده... یا جریان طبیعی و پایه... تلفیق جریانهای پایه و تنظیم شده...

۶- مشخصات محل مصرف:

الف: جهات اربعه...:

ب: مساحت اراضی... هکتار ج: درصد سهم هر یک از محصولات زیر کشت...:

۷- مقدار آب قابل تحویل: مطابق جدول زیر:

جدول: تصویب نامه‌ها ۱۳۷۵ - جلد ۱ - صفحه ۶۴۳

تذکرات:

۱- وزارت نیرو مجاز است در زمان وقوع سالها و یا دوره‌های خشک که کاهش عرضه یا جیره بندی آب ضرورت داشته باشد تحویل آب مندرج در پروانه صادر شده را به تناسب کاهش دهد.

۲- در صورت بهبود راندمانهای آبیاری و یا تغییر نوع کشت به نحوی که موجبات کاهش قابل ملاحظه مصرف آب در هکتار فراهم شود، این پروانه به تناسب اصلاح خواهد شد.

۳- کلیه مقررات قانون توزیع عادلانه آب و آیین نامه های قانونی یاد شده و آیین نامه مصرف بهینه آب کشاورزی جزء لاینفک این پروانه است.

ضمیمه شماره ۳

شماره پروانه: تاریخ صدور: مدت اعتبار:

وزارت نیرو شرکت آب منطقه ای "... پروانه بهره برداری بهینه از چاه های عمیق و نیمه عمیق " این پروانه به استناد ماده (۳) قانون توزیع عادلانه آب - مصرف ۱۳۶۱ - و در اجرای آیین نامه بهینه سازی مصرف آب کشاورزی - مصوب مورخ ۱۳۷۵، ۶، ۱۱ - هیأت وزیران با مشخصات زیر صادر می شود:

۱- مشخصات دارنده یا دارندگان پروانه

الف: اشخاص حقیقی:

نام و نام خانوادگی: ... نام پدر: ... تاریخ تولد: ... شماره شناسنامه: ... صادره از: ... به نشانی: ...

ب - اشخاص حقوقی:

نام شخصیت: ... شماره ثبت: ... به آدرس: ...

۲- موقعیت چاه:

استان: ... شهرستان: ... دهستان: ... روستا: ...

مختصات جغرافیایی چاه شامل: طول جغرافیایی: ... عرض جغرافیایی: ... ارتفاع از سطح دریا: ...

۳- مشخصات چاه:

عمق چاه: ... قطر لوله جدار: ... قطر لوله آبد: ...

حداکثر قدرت مجاز موتور: ... کیلووات میزان بهره برداری حداکثر: ... لیتر در ثانیه

۴- نوع پروانه:

دایم: ... یا موقت: ... مدت: ... سال

۵- نوع تخصیص

جریانهای تنظیم شده: ... یا جریان طبیعی و پایه: ... تلفیق جریانهای پایه و تنظیم شده: ...

۶- مشخصات محل مصرف آب:

الف: جهات اربعه: ... ب: مساحت اراضی: ... هکتار ج: درصد سهم هر یک از محصولات زیر کشت: ...

۶- مقدار آب قابل بهره برداری برابر جدول زیر

جدول: تصویب نامه ها ۱۳۷۵ - جلد ۱ - صفحه ۶۴۵

تذکرات:

۱- کروکی محل چاه بایستی ضمیمه این پروانه بوده و دارنده پروانه ملزم به رعایت فواصل تعیین شده می باشد.

۲- در صورت بهبود راندمان های آبیاری و یا تغییر نوع کشت، به نحوی که موجبات کاهش قابل ملاحظه مصرف آب در هر هکتار فراهم شود، این پروانه به تناسب اصلاح خواهد شد.

۳- وزارت نیرو مجاز است در زمان وقوع سالها و یا دوره های خشک که کاهش عرضه یا جیره بندی آب ضرورت داشته باشد سقف تحویل آب مندرج در پروانه صادر شده را به تناسب کاهش دهد.

۴- چاه بدون اراضی مربوط، به صورت سهام غیر قابل انتقال می‌باشد و در صورت تفکیک اراضی و واگذاری قطعات تفکیک شده میزان بهره‌برداری از چاه موضوع پروانه متناسب با مقدار اراضی باقی مانده و ترکیب کشت تقلیل داده خواهد شد.

۵- در صورتی که در مالکیت و رضایت شرکای مشاع در اراضی چاه تردیدی حاصل شود و یا اراضی غیر برای حفر چاه و صدور پروانه ارایه شده باشد، پروانه بی‌اثر و از درجه اعتبار ساقط است.

۶- در صورتی که چاه موضوع این پروانه در اراضی منابع ملی واقع شده باشد، دارنده این پروانه حق هیچ گونه اقدامی روی آن ندارد و پروانه از درجه اعتبار ساقط است.

۷- هر گاه دارنده پروانه از مقررات یاد شده در متن پروانه تخلف و یا بدون اجازه وزارت نیرو پروانه خود را به دیگری منتقل یا واگذار نماید و از مقررات وزارت نیرو تخلف نماید یا در بهره‌برداری از چاه یا نصب موتور و تلمبه بیش از حد مقرر در این پروانه اقدام کند یا در غیر محل تعیین شده به حفر چاه مبادرت نماید یا از آب چاه در غیر محل مورد تعیین شده در این پروانه استفاده نماید یا آب چاه را مورد استفاده برای اراضی غیر قرار دهد یا در دستگاه‌های اندازه‌گیری نصب شده دستکاری نماید، برابر قوانین موضوع تحت پیگیری قرار خواهد گرفت و در صورت تکرار پروانه صادر شده لغو و از درجه اعتبار ساقط خواهد بود.

۴-۱-۸- آیین نامه اجرایی تبصره (۱) ماده (۱۰۶) قانون برنامه سوم توسعه (مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۴)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۹،۱۰،۴ بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نیرو، جهاد سازندگی، کشاورزی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، موضوع نامه شماره ۱۵۲۸/۳۱۹-۵۸۶۵/۱۰۵ مورخ ۱۳۷۹،۹،۱۶ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و به استناد تبصره (۱) ماده (۱۰۶) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۹ - آیین نامه اجرایی تبصره یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱- هدف اصلی، ایجاد تراز مثبت تجاری بخش و بهبود آن با توسعه صادرات و کاهش واردات محصولات کشاورزی و نیز افزایش تولید و درآمد کشاورزی از طریق اصلاح الگوی کشت می‌باشد، به طوری که کارایی اقتصادی آب از طریق تخصیص آب به تولید محصولات با نیاز آبی کمتر و بازدهی اقتصادی بیشتر افزایش یابد. در اجرای این آیین نامه، الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی و افزایش توان رقابتی تولید محصولات اساسی و اصول توسعه پایدار ملحوظ خواهد گردید.

تبصره - کارایی اقتصادی آب، عبارت است از ارزش اقتصادی هر واحد آب مصرفی در تولید محصولات بر اساس قیمت‌های اقتصادی.

ماده ۲- در طول برنامه سوم، این آیین نامه در سطح (۱،۵) میلیون هکتار از اراضی آبی کشور، با اولویت در حوزه های آبریز مواجه با بحران آب، اجرا خواهد شد. انتخاب محدوده های عمل، توسط شورای هماهنگی موضوع ماده (۳) این آیین نامه تعیین می‌گردد و اثرهای کمی اجرای آیین نامه و شاخص های ارزیابی عملکرد، با توجه به افزایش توان تولید محصولات زراعی و باغی (صادراتی و وارداتی) و آبیاری و نیز بازده اقتصادی آب و موازنه ارزی بخش کشاورزی، توسط کمیته کارشناسی موضوع تبصره (۲) ماده (۳) این آیین نامه در مهلت تعیین شده در بند (۲) ماده (۶) تعیین خواهد شد.

ماده ۳- شورای هماهنگی با عضویت رؤسای سازمان های مدیریت و برنامه ریزی کشور و حفاظت محیط زیست، وزیران بازرگانی، جهاد سازندگی، کشاورزی، نیرو و رییس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وظایف زیر تشکیل می شود:

- الف - انتخاب محدوده های عمل و تصویب شاخصهای ارزیابی عملکرد، موضوع ماده (۲) این آیین نامه.
- ب - ایجاد هماهنگی در سیاستهای حمایتی مرتبط با تطبیق الگوی کشت اصلاح شده.
- ج - تصویب نتایج کار کمیته کارشناسی.
- د - ایجاد هماهنگی لازم با سیاستهای صادراتی و وارداتی.
- ه - پیشنهاد تدابیر حمایتی، نظیر نرخ گذاری، تعیین و اعمال جرایم و بخشودگی ها، اعطای اعتبارات ارزان قیمت به شورای اقتصاد و مراجع مربوط.
- و - اتخاذ تدابیر اجرایی مانند تحویل حجمی آب به منظور تطبیق الگوی کشت با امکانات آبی.
- ز - پیش بینی و اتخاذ هر گونه تصمیم مرتبط در جهت تسهیل تحقق هدفهای این آیین نامه.
- تبصره ۱ - رییس شورای هماهنگی وزیر کشاورزی می باشد و دبیرخانه شورا در وزارت کشاورزی مستقر خواهد بود.
- تبصره ۲ - کمیته کارشناسی با عضویت یک نفر از هر یک از وزارتخانه های نیرو، جهاد سازندگی و کشاورزی تشکیل می شود. وزارتخانه های یاد شده دستگاههای تابعه آنها و همچنین سایر دستگاههای دولتی موظفند اطلاعات، مدارک و تسهیلات لازم را در اجرای وظایف کمیته فراهم آورده و در اختیار آن قرار دهند. وظایف کمیته، عبارت است از:

- الف - بررسی الگوهای مختلف کشت و پیشنهاد الگوی مناسب در محدوده های عمل.
- ب - تشکیل سامانه های اطلاعاتی به هم پیوسته در زمینه امکانات آبی، نیازهای آبی کشتهای مختلف، قیمتهای اقتصادی، هزینه و درآمد محصولات مختلف، الگوهای مناسب کشت و شاخص های ارزیابی عملکرد و تهیه مدل های محاسباتی و بسته های نرم افزاری.
- ج - تهیه و ارایه طرح شبکه اطلاع رسانی عمومی.
- د - تهیه و تدوین گزارش های نهایی.
- ماده ۴- به کارگیری ضوابط و معیارهای مصوب تعیین الگوی کشت برای هر یک از محدوده های عمل، تعیین شده در ماده (۲) و همچنین ساختار اجرایی آن که برای پیشبرد تدوین الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی تشکیل می شود، به عهده کمیته مشترک وزارتخانه های نیرو و کشاورزی خواهد بود.
- ماده ۵- شورای هماهنگی، هر ساله گزارشی از عملکرد و نحوه پیشرفت کار را تهیه و پس از تأیید و تصویب سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، در اختیار دولت قرار خواهد داد.
- ماده ۶- ضوابط و معیارهای تعیین الگوی کشت پس از طی مراحل زیر قابل اجرا است:
- الف - شورای هماهنگی پس از ابلاغ این آیین نامه تشکیل و ظرف مدت یک ماه سیاست ها و شرح خدمات مربوط به مطالعات تهیه ضوابط و معیارهای الگوی کشت را تعیین می نماید.
- ب - کمیته کارشناسی موظف است ظرف (۹) ماه با بهره گیری از مطالعات الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی، مطالعات جامع آب، مطالعات جامع کشاورزی و مطالعات جامع منابع طبیعی، مطالعات جامع توسعه پایدار و تمام

امکانات موجود وزارتخانه‌های نیرو، جهاد سازندگی و کشاورزی، نسبت به مطالعه ضوابط و معیارهای تعیین الگوی کشت اقدام و نتایج را طی گزارشی برای تصویب در اختیار شورای هماهنگی قرار دهد.

ماده ۷- وزارت کشاورزی موظف است پس از تصویب ضوابط و معیارهای موضوع ماده (۶) این آیین نامه و سایر ملاحظات، در محدوده عملی که اولویت آنها توسط شورای هماهنگی تعیین شده نسبت به تعیین الگوی کشت اقدام نماید.

ماده ۸- وزارت نیرو موظف است با توجه به نتایج مصوب موضوع ماده (۶) این آیین نامه و سایر ضوابط الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی، نسبت به صدور پروانه های مصرف آب اقدام نماید.

ماده ۹- شورای هماهنگی موظف است تمهیداتی اتخاذ نماید تا ضوابط تعیین شده در اجرای الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی، از سال زراعی ۱۳۸۰ - ۱۳۸۱ در محدوده های عمل و اولویتهای تعیین شده اعمال گردد.

ماده ۱۰ - الزامات اجرایی این آیین نامه و اعتبارات و تسهیلات مورد نیاز توسط شورای هماهنگی تعیین و پس از تصویب مراجع مربوط در برنامه های سالانه دستگاههای اجرایی مربوط، منظور خواهد شد.

۵-۱-۸- آیین نامه اجرایی بند "ط" ماده (۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه (مصوب ۱۳۸۴/۳/۲۲)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴،۳،۲۲ بنا به پیشنهاد مشترک وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، موضوع نامه شماره ۳۰،۲۲۷۶۹۹ مورخ ۱۳۸۴/۰۳/۰۸ سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و به استناد بند "ط" ماده (۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳- آیین نامه اجرایی بند یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

آیین نامه اجرایی بند "ط" ماده (۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳-

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف - طرحهای موضوع این آیین نامه: طرحهای آب و خاک کشاورزی (با اولویت آبیاری تحت فشار) شامل شبکه های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی، طرحهای کوچک آبی و احیاء قنوات و چشمه سارها، دام و طیور و دامپزشکی و شیلات، منابع طبیعی (جنگل، مرتع و بیابان) و آبخیزداری، نوغانداری، زراعت و باغداری با اولویت طرحهای شبکه های آبیاری و زهکشی زیر دست سدهای در دست بهره برداری.

ب - وجوه اداره شده: اعتباراتی از بودجه عمومی کشور که طی قراردادهای منعقد شده در اختیار بانک کشاورزی قرار می گیرد تا به منظور افزایش حجم اعتبارات، با منابع بانکی (به استثناء تسهیلات تکلیفی) و منابع حاصل از مشارکت تولید کنندگان و بهره برداران کشاورزی تلفیق و با نظارت دستگاه اجرایی ذی ربط برای سرمایه گذاری در جهت اجرای طرحهای موضوع این آیین نامه به صورت تسهیلات، کمک بلا عوض، یارانه سود سهم منابع بانکی و در چارچوب قراردادهای منعقد شده در اختیار اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی قرار دهد.

ج - اعتبارات: منابع منظور شده در برنامه های کمکهای فنی و اعتباری و بخشی از اعتبارات طرحهای تملک دارایی های سرمایه ای فصل منابع آب و کشاورزی و منابع طبیعی براساس قوانین موضوعه در جهت اجرای طرحهای موضوع این آیین نامه در چارچوب موافقتنامه مبادله شده با سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، توسط دستگاههای اجرایی ذی ربط در اختیار بانک کشاورزی قرار می گیرد تا به صورت وجوه اداره شده به مصرف برسد.

د - واگذارنده اعتبار:هریک از دستگاههای اجرایی وزارت نیرو (شرکت مدیریت منابع آب ایران،شرکتهای آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان) وزارت جهاد کشاورزی و دستگاههای اجرایی وابسته(ملی و استانی) که با عقد قرارداد با بانک کشاورزی اعتبارات را در اختیار بانک قرار می‌دهند.

ه - بهره‌بردار:تولید کننده و بهره‌بردار کشاورزی و کارگروههای مشترک: شامل کارگروههای مشترک ملی و کارگروههای مشترک استانی.

ز - کارگروه مشترک ملی: کارگروهی مرکب از نمایندگان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه‌های نیرو، جهاد کشاورزی و بانک کشاورزی (به عنوان ناظر) برای طرحهای موضوع این آیین‌نامه تشکیل خواهد شد. کارگروه مشترک ملی حسب مورد در وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی تشکیل می‌شود.

ح - کارگروه مشترک استانی: کارگروهی مرکب از نمایندگان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان و شرکتهای آب منطقه‌ای (در خوزستان سازمان آب و برق خوزستان) و سازمان جهاد کشاورزی استان و بانک کشاورزی استان (به عنوان ناظر) در سطح استان تشکیل خواهد شد. کارگروه مشترک استانی حسب مورد در شرکتهای آب منطقه‌ای استان و سازمان جهاد کشاورزی استان تشکیل می‌شود.

ماده ۲- واگذارنده اعتبار موظف است همه ساله و در چارچوب موافقتنامه مبادله شده با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، اعتبارات را به صورت وجوه اداره شده برای اجرای طرحهای موضوع این آیین‌نامه و طبق قرارداد منعقد شده در اختیار بانک کشاورزی قرار دهد.

ماده ۳- تأمین اعتبار طرحهای موضوع این آیین‌نامه به صورت سی درصد (۳۰٪) آورده تولید کنندگان و بهره‌برداران کشاورزی و واگذارنده اعتبار و هفتاد درصد (۷۰٪) بقیه از منابع بانک کشاورزی (به استثنای تسهیلات تکلیفی) انجام می‌گیرد.

تبصره - آورده تولید کنندگان و بهره‌برداران کشاورزی ده درصد (۱۰٪) وجوه موضوع این ماده خواهد بود. در موارد استثنا بنا به تشخیص کارگروههای مشترک، این نسبت می‌تواند کمتر از ده درصد (۱۰٪) نیز باشد.

ماده ۴- سرمایه‌گذاری که با استفاده از "قانون تشویق سرمایه‌گذاران در طرحهای آب" اقدام به سرمایه‌گذاری می‌نمایند، می‌توانند از تسهیلات این آیین‌نامه استفاده نمایند.

ماده ۵- واگذارنده اعتبار مجاز است در ازای خدمات بانک کشاورزی که شامل بررسی و ارزیابی طرحها، برآورد میزان سرمایه‌گذاری لازم، ارزیابی وثایق و تضمینها، تنظیم و انعقاد قراردادها، تعیین طول مدت اجرای طرح، چگونگی بازپرداخت اصل وجوه اداره شده و تسهیلات اعطایی، نظارت بر مصرف وجوه و تسهیلات و وصول می‌باشد، حداکثر یک درصد (۱٪) از وجوه اداره شده را طبق قرارداد منعقد شده به‌عنوان کارمزد به بانک کشاورزی پرداخت نماید. ماده ۶- در صورت لزوم برای تسریع در امر بهره‌برداری از طرحها و بازپرداخت سرمایه‌گذاری انجام‌شده، واگذارنده اعتبار موظف است طرحها را در مقیاس کوچکتری که مستقلاً قابل بهره‌برداری باشند تهیه و جهت تصویب به کارگروه مشترک پیشنهاد نماید، به گونه‌ای که عملیات هر بخش موضوع یک مصوبه مستقل قرار گیرد تا به مجرد آماده بهره‌برداری شدن هر بخش، قرارداد فروش اقساطی سهم‌الشرکه بانک با متقاضیان مربوط منعقد شود.

ماده ۷- شناسایی و تعیین مشخصات کلیه طرحهای قابل اجرا، معرفی متقاضیان موضوع این آیین‌نامه به بانک کشاورزی و نحوه تجهیز منابع مالی طرحها به عهده واگذارنده اعتبار می‌باشد.

ماده ۸- اهم وظایف کارگروههای مشترک به شرح زیر می‌باشد:

الف - بررسی فنی و اقتصادی و تصویب نهایی طرحهای پیشنهادی از طرف بانک کشاورزی
 ب - ایجاد هماهنگی اعتباری در تهیه و اجرای همزمان طرحهای تأمین آب و مکمل به منظور اجرای کامل طرح
 ج - تعیین میزان قدرالسهم مشارکت مالی بهره‌برداران با توجه به بضاعت مالی آنها و سودآوری طرح
 د - تعیین میزان سهم آورده بهره‌بردار برای هر طرح
 هـ - بررسی پیشنهاد واگذارنده اعتبار درخصوص تفکیک طرحها به مقیاس کوچکتر و تصمیم‌گیری حداکثر ظرف دو هفته.

و - بررسی مشکلات اجرایی طرحهای مصوب تبصره (۷۶) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۵- و بند "الف" ماده (۱۰۶) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۹- و برطرف نمودن آنها.

ز - بررسی پیشنهاد واگذارنده اعتبار درخصوص بخشودگی قسمتی از سود و یا قسمتی از اصل و سود به‌عنوان کمک بلاعوض با توجه به شرایط اجرای هر طرح و امکانات متقاضیان و میزان درآمد آنان از اجرای طرح، این بخشودگی به هیچ‌وجه شامل میزان کارمزد استحقاقی بانک نمی‌باشد.

تبصره - کارگروه مشترک ملی می‌تواند ضمن تدوین ضوابط در صورت لزوم نسبت به تفویض اختیار تصویب طرحها در کارگروههای مشترک استانی اقدام نماید.

ماده ۹- مسؤولیت نظارت بر عملیات اجرایی طرحهای مصوب تا خاتمه عملیات در هر مورد برعهده واگذارنده اعتبار خواهد بود. واگذارنده اعتبار و بانک کشاورزی مکلفند همکاریهای لازم در مورد ارائه اطلاعات مورد نیاز را به عمل آورند.

ماده ۱۰- بانک کشاورزی موظف است گزارش توجیهی طرحهایی را که پس از بررسی‌های انجام شده از نظر فنی و اقتصادی موجه تشخیص می‌دهد، همچنین دلایل نداشتن توجیه طرحهایی که غیرموجه تشخیص داده است را ظرف دو ماه از تاریخ دریافت برای کارگروههای مشترک ارسال دارد.

تبصره - در صورتیکه بانک کشاورزی تا زمان مقرر اقدام ننماید به ازای هر ماه تاخیر نیم (۰,۵) درصد از کارمزد موضوع ماده پنج این آیین‌نامه کاسته خواهد شد.

ماده ۱۱- مانده وجوه اداره شده نزد بانک کشاورزی جزو سپرده اعتباری محسوب شده و سود سپرده کوتاه مدت نسبت به آن تعلق خواهد گرفت. وجوه حاصل از سود یاد شده به حساب خزانه واریز می‌گردد و بانک کشاورزی موظف است مانده وجوه مذکور را در پایان هر سال به واگذارنده اعتبار و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اعلام نماید.

ماده ۱۲- بانک کشاورزی موظف است گزارش پیشرفت فیزیکی و ریالی طرحهای معرفی شده و عملکرد تسهیلات پرداختی را در قالب فرمهای مورد توافق، هر سه ماه یکبار به واگذارنده اعتبار و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارائه نماید.

ماده ۱۳- تنظیم روابط بانک کشاورزی با متقاضی، براساس مقررات و آیین‌نامه‌های اعتباری بانک کشاورزی و مفاد این آیین‌نامه و قرارداد منعقد شده بین واگذارنده اعتبار و بانک کشاورزی می‌باشد. طول مدت قرارداد، شامل دوره اجرا (حداکثر ۲ سال) و بازپرداخت (حداکثر ۸ سال) است.

تبصره - در مورد طرحهای بزرگ واگذار شده در قالب "قانون تشویق سرمایه‌گذاری در طرحهای آب"، طول مدت قرارداد براساس شرایط طرح و توافقات فی مابین تعیین می‌شود.

ماده ۱۴- وجوه تخصیص یافته برای اجرای طرحهای موضوع این آیین‌نامه، توسط واگذارنده اعتبار به حساب مخصوصی که نزد بانک کشاورزی (در مرکز، شعبه مرکزی و در استانها، شعب مرکز استانها) افتتاح خواهد شد، تودیع و با اعلام وصول توسط بانک، مبالغ مذکور توسط ذی حساب به حساب هزینه قطعی منظور خواهد شد.

ماده ۱۵- بانک موظف است هر سال مبالغ دریافتی از بابت بازپرداخت اقساط ناشی از سهم واگذارنده اعتبار (تبصره "۷۶" قانون برنامه دوم توسعه، بند "الف" ماده (۱۰۶) قانون برنامه سوم توسعه و بند "ط" ماده (۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه) و سود موضوع ماده (۱۱) این آیین‌نامه را در حساب جداگانه‌ای نگهداری و گزارش مالی این حساب را هر سه ماه یکبار به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و واگذارنده اعتبار ارسال نمایند. وجوه مذکور در چارچوب ماده هفت (۷) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب - ۱۳۸۰- عمل خواهد شد.

ماده ۱۶- بانک و واگذارنده اعتبار موظفند حسابهای مربوط به اجرای طرحهای موضوع این آیین‌نامه رابه صورتی نگهداری نمایند، که در هر زمان اطلاعات مربوط به مصرف اصل تسهیلات اعطایی به طرحها واقساط معوق و میزان وجوه اداره شده مصرف شده قابل تحصیل باشند.

ماده ۱۷- بهره‌بردارانی که در احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی اصلی و فرعی بطور مجزا و توأم مشارکت نموده‌اند، به میزان سرمایه‌گذاری انجام داده و حداکثر تا سقف حق اشتراک تعیین شده، از پرداخت حق اشتراک معاف می‌باشند. برای این اشخاص (حقیقی یا حقوقی) براساس سهم‌القدر مشارکت پروانه بهره‌برداری صادر خواهد شد.

ماده ۱۸- اعتبارات، موضوع بند "ج" ماده یک آیین‌نامه، در طی سالهای برنامه چهارم توسعه، با توجه به منابع قابل تخصیص، با اولویت پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۹- کشاورزانی که در اجرای این آیین‌نامه نسبت به ایجاد شبکه‌های آبیاری و زهکشی (فرعی و اصلی) در محدوده اراضی خود مشارکت نموده‌اند، بعنوان مالک تلقی شده و مسؤلیت بهره‌برداری و نگهداری این شبکه‌ها حسب مورد به عهده آنان یا تشکلهای کشاورزان ذی‌ربط خواهد بود.

ماده ۲۰- وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی موظفند از کلیه اقدامات انجام شده در مسیر راهبری، حمایت، نظارت مستمر و نیز ارزشیابی عملکرد سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی در فعالیتهای موضوع این آیین‌نامه، گزارشهای ادواری تدوین و به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارائه نمایند. این تصویب‌نامه جایگزین تصویب‌نامه شماره ۱۹۵۵۴ ت ۳۳۱۱۳ هـ مورخ ۱۳۸۴، ۴، ۱ می‌گردد.

۶-۱-۸- آیین‌نامه اجرایی بند (ب) ماده (۱۰۶) تنفیذی قانون برنامه سوم توسعه (مصوب ۱۳۸۴/۴/۸)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴، ۴، ۸ بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و نیرو و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و به استناد بند (ب) ماده (۱۰۶) تنفیذی قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران موضوع ماده (۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳- آیین‌نامه اجرایی بند یادشده را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱ - به منظور تحقق اهداف این بند، سالیانه بخشی از اعتبارات عمرانی ملی و استانی، منابع داخلی و درآمدهای وزارتخانه‌های نیرو، جهاد کشاورزی و واحدهای تابعه در بودجه‌های سنواتی و در ردیف مشخصی برای تقویت سرمایه گذاری و تجهیز منابع سرمایه ای در بخش کشاورزی اختصاص می یابد.

ماده ۲- منابع موضوع ماده (۱) از طریق بانک کشاورزی و صندوق‌های غیر دولتی توسعه کشاورزی و دامداری در چهارچوب مفاد این آیین نامه مصرف خواهد شد نوع، ماهیت و چگونگی فعالیت این صندوق‌ها مطابق اساسنامه صندوق‌ها خواهد بود ماده ۳ - به دستگاه‌های اجرایی (ملی و استانی) اجازه داده می‌شود اعتبارات موضوع این آیین نامه را به عنوان کمک و یا وجوه اداره شده در اختیار صندوق‌های غیر دولتی توسعه کشاورزی و دامداری و یا به صورت وجوه اداره شده در اختیار بانک کشاورزی قرار دهند.

تبصره - پرداخت وجوه اداره شده و یا کمک‌های اعتباری به صندوق‌های غیر دولتی توسعه کشاورزی و دامداری توسط وزارتخانه‌های ذی ربط انجام می پذیرد.

ماده ۴ - اعتبارات تخصیص یافته که تحت عنوان وجوه اداره شده برای اجرای طرح‌های موضوع این آیین نامه توسط ذی حساب دستگاه اجرایی واگذارنده به حساب مخصوص دستگاه ذی ربط که نزد بانک کشاورزی (در مرکز شعبه مرکزی و در استانها، شعبه مرکز استان) و یا نزد حساب مشخصی که به نام صندوق غیر دولتی توسعه کشاورزی و دامداری موضوع این آیین نامه در بانک کشاورزی افتتاح خواهد شد، تودیع و بااعلام وصول توسط بانک و صندوق‌ها مبالغ مزبور توسط ذی حساب به حساب هزینه قطعی دستگاه ذی ربط منظور می‌شود. موجودی این حساب‌ها به عنوان وجوه اداره شده برای اجرای طرح‌های مصوب کار گروه مشترک موضوع این آیین نامه منظور می‌گردد. تبصره - اعتبارات تخصیص یافته تحت عنوان کمک به صندوق‌های غیر دولتی نیز در چهارچوب مفاد این آیین نامه به عنوان هزینه قطعی دستگاه اجرایی تلقی می‌شود.

ماده ۵ - دستورالعمل استفاده از وجوه پرداختی موضوع این آیین نامه شامل کمک‌ها و وجوه اداره شده متضمن نحوه مصرف و نظارت بر آن و سایر اقدامات ضروری توسط کار گروه مشترک مشتمل بر وزارتخانه ذی ربط و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور تهیه و از طریق وزیر دستگاه اجرایی ابلاغ خواهد شد. تبصره - در تنظیم آن بخش از دستورالعمل مذکور که مربوط به تفویض وجوه اداره شده و منابع بانک به عاملیت بانک کشاورزی می‌باشد بانک مذکور نیز در کار گروه فوق عضویت خواهد داشت.

۷-۱-۸- آیین نامه اجرایی قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه بهره برداری (مصوب ۱۳۹۰/۱/۲۸)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱/۲۸ بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه های نیرو و جهاد کشاورزی و به استناد تبصره (۷) ماده واحده قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه بهره برداری - مصوب ۱۳۸۹- آیین نامه اجرایی قانون تعیین تکلیف چاه‌های آب فاقد پروانه بهره برداری را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱ - در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف - قانون: قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه بهره برداری - مصوب ۱۳۸۹ -.

ب - شرکت مادر: شرکت سهامی مدیریت منابع آب ایران.

- پ - شرکت: شرکت سهامی آب منطقه ای (استان) و شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان.
- ت- دشت ممنوعه: دشتی که در اجرای ماده (۴) قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - و آیین نامه اجرایی آن، توسط وزارت نیرو ممنوعه اعلام شده و یا می شود.
- ث- دشت آزاد: دشتی که بیلان آبی آن مثبت و بهره برداری از منابع آب زیرزمینی آن کمتر از میزان تغذیه سفره باشد.
- ج- چاه های آب کشاورزی فعال فاقد پروانه: چاه های آب کشاورزی فعال فاقد پروانه که قبل از پایان سال ۱۳۸۵ حفر گردیده و توسط وزارت نیرو یا دستگاه های تابعه شناسایی شده باشند.
- چ- ظرفیت آبی دشت: حداکثر حجم آب زیرزمینی قابل بهره برداری است که به صورت سالانه و براساس تعادل عوامل تغذیه و تخلیه کننده آبخوان توسط وزارت نیرو تعیین می شود.
- ح- ظرفیت آب زیرزمینی قابل تخصیص: میزان آبی که پس از کسر سهم تخلیه توسط چاه های مجاز، قنوات و چشمه ها از ظرفیت آبی تجدید شونده دشت باقیمانده و توسط وزارت نیرو تعیین می شود.
- خ- کمیسیون: کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه ها موضوع ماده (۵) آیین نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۳ -
- ماده ۲ - شرکت موظف است ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه، با استفاده از رسانه های مختلف آگهی نماید و موضوع را به اطلاع ذینفعان قانون برساند. بخشداری ها، دهیاری ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا (حسب مورد) و پاسگاه های انتظامی، همکاری لازم را به عمل می آورند.
- ماده ۳ - شرکت موظف است پس از وصول درخواست و مدارک متقاضی صدور پروانه بهره برداری و بازدید کارشناسان از منطقه، با اخذ و تطبیق مدارک با مشخصات فنی و حقوقی شامل بانک اطلاعاتی، ظرفیت آبی دشت، حریم منابع آبی مجاور و عدم اضرار به عموم، مراتب را جهت بررسی و صدور رأی به کمیسیون ارجاع نماید.
- ماده ۴ - کمیسیون با بررسی مدارک ارسالی از سوی شرکت، مشروط به تحقق شروط زیر و با رعایت سایر قوانین و مقررات مربوط اجازه صدور پروانه بهره برداری چاه های مشمول قانون را صادر می نماید:
- الف - عدم اضرار به دیگران و عموم موضوع ماده (۷) این تصویب نامه.
- ب - رعایت ظرفیت آب زیرزمینی قابل تخصیص دشت محل وجود چاه موضوع ماده (۸) این تصویب نامه.
- ج - رعایت میزان آبدهی چاه موضوع ماده (۹) این تصویب نامه.
- تبصره - مالک یا مالکان چاه های موضوع این ماده که به تشخیص کمیسیون واجد شرایط اخذ پروانه بهره برداری تشخیص داده نمی شوند، می توانند حداکثر ظرف (۲۰) روز از ابلاغ رأی از کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) اعتراض نمایند.
- ماده ۵ - وزارت نیرو (شرکت) موظف است در صورت تأیید کمیسیون و با احراز اجرای آبیاری تحت فشار با رعایت قوانین و مقررات مربوط نسبت به صدور پروانه بهره برداری اقدام کند.
- تبصره ۱ - در صورت وجود ظرفیت آب زیرزمینی قابل تخصیص در دشت به تناسب قدمت چاه حفر شده و به ترتیب اولویت مصارف باغی و زراعی نسبت به صدور پروانه بهره برداری برای چاه های آب کشاورزی فعال فاقد

پروانه اقدام می شود.

تبصره ۲ - مفاد لازم الرعایه و موارد منجر به ابطال یا عدم تمدید پروانه توسط مالک یا مالکان در پروانه بهره برداری درج می شود.

ماده ۶ - شرکت مکلف است هر سه سال یک بار، پروانه بهره برداری چاه های آب کشاورزی را مشروط به نبود تخلف از مفاد پروانه چاه توسط مالک یا مالکان تمدید نماید.

تبصره ۱ - شرکت ضمن نظارت به کلیه چاههای آب کشاورزی فعال در صورت وجود تخلف مراتب را به مالک یا مالکان اعلام می نماید تا حداکثر ظرف (۴۵) روز نسبت به رفع آن اقدام نمایند. در صورت عدم رفع تخلف توسط مالک یا مالکان در زمان مقرر یا تکرار تخلف، شرکت نسبت به ابطال پروانه بهره برداری چاه با رعایت قوانین و مقررات مربوط اقدام می نماید. در صورت وجود تخلف در زمان تمدید پروانه و عدم رفع آن در ظرف (۴۵) روز پس از اعلام شرکت ضمن عدم تمدید پروانه بهره برداری، شرکت بر اساس قوانین و مقررات مربوط به چاه فاقد پروانه اقدام لازم را به عمل می آورد. در صورت اعتراض مالک یا مالکان موضوع به کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) برای رسیدگی و اقدام قانونی ارجاع می شود.

تبصره ۲ - مصادیق تخلف که در پروانه بهره برداری درج می شود عبارتند از: ۱- نصب منصوبات غیر مجاز ۲ - اضافه برداشت از مفاد پروانه ۳ - عدم نصب و یا حذف و دستکاری کنتور هوشمند حجمی ۴ - کف شکنی، جابجایی و لایروبی بدون مجوز شرکت ۵ - انتقال آب به اراضی غیر آبخور اولیه چاه ۶ - تغییر نوع کاربری مصرف ۷ - فعال نبودن آبیاری تحت فشار

ماده ۷ - مصادیق اضرار به دیگران و عموم به شرح زیر بوده و احراز آنها به عهده کمیسیون می باشد.

الف - عدم رعایت حریم کمی و کیفی منابع آب مجاور مانند چاه، چشمه، قنات و رودخانه.

ب - تداوم بهره برداری از چاه برای تأمین نیازهای آب شرب فعلی و آتی و صنعتی فعلی و مصوب آتی اضرار داشته باشد.

پ - تداوم بهره برداری از چاه در دشت های فاقد ظرفیت آبی موجب استمرار افت کمی و کیفی و تشدید بحران شود.

ت - تداوم بهره برداری از چاه موجب ایجاد پدیده های نشست زمین و فروچاله شود.

ث - تداوم بهره برداری از چاه موجب افت کیفی آب (بیولوژیکی، فیزیکی و شیمیایی) و پیش روی آب شور به سمت آب شیرین شود.

ماده ۸ - شرکت موظف است با همکاری سازمان جهاد کشاورزی استان، با استفاده از نتایج مطالعات کلیه دشت های آزاد و ممنوعه، رعایت آیین نامه اجرایی بهینه سازی مصرف آب کشاورزی موضوع تصویب نامه شماره ۱۳۷۵/۶/۲۶ مورخ ۱۳۷۵/۶/۲۶ و بند "الف" ماده (۱۴۰) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۹ - و در نظر گرفتن بهره برداری های مجاز فعلی و برنامه های توسعه منابع آب آتی نسبت به تعیین ظرفیت آب زیرزمینی قابل تخصیص دشت اقدام و پس از تأیید میزان آن توسط وزارت نیرو به کمیسیون و واحدهای ذیربط ابلاغ نماید.

ماده ۹ - وزارت نیرو مکلف است نحوه تعیین میزان آبدهی هر چاه را با توجه به ظرفیت آب زیرزمینی و مقدار حجم آب قابل تخصیص با لحاظ اجرای آبیاری تحت فشار و رعایت الگوی مصرف بهینه موضوع تصویب نامه شماره ۶۸۰۶/ت/۱۵۷۰۰ هـ مورخ ۱۳۷۵/۶/۲۶ در چارچوب دستورالعملی مشخص و ظرف سه ماه به شرکت ها ابلاغ نماید.

ماده ۱۰ - چاه های آب کشاورزی فاقد پروانه که بر اساس دستور قضایی و قوانین و مقررات مربوط از جمله ماده (۲۴) آیین نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۳ - تا زمان لازم الاجرا شدن قانون پر و مسلوب المنفعه شده اند، مشمول این آیین نامه نمی شوند.

ماده ۱۱ - وزارت نیرو مکلف است در اجرای تبصره (۱) قانون، برنامه اجرایی نصب کنتورهای هوشمند حجمی را در مدت زمان مقرر در قانون و با اولویت دشت های ممنوعه، با هزینه مالکین چاه ها اجرا نماید.

ماده ۱۲ - شرکت در اجرای تبصره (۴) قانون و ماده (۱۳) قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - و آیین نامه های مربوط نسبت به صدور مجوز فعالیت و کارت تردد برای دستگاه های حفاری اقدام نماید.

تبصره ۱ - تخلفات مالکین دستگاه های حفاری مطابق بند "ه" ماده (۴۵) قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت.

تبصره ۲ - رسیدگی به اعتراض مالکین دستگاه های حفاری به عهده کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه خواهد بود.

تبصره ۳ - نحوه نظارت، ساماندهی و شرایط احراز و ضوابط مرتبط با اسناد مثبت مالکیت دستگاه حفاری، روند رسیدگی به درخواست مالکین و سایر شروط مرتبط با صدور مجوز فعالیت و کارت تردد به پیشنهاد شرکت مادر و پس از تصویب وزیر نیرو به شرکت ابلاغ می شود.

ماده ۱۳ - کف شکنی چاه های مجاز و فعال کشاورزی که دچار کاهش فاحش آبدهی حداقل به میزان شصت درصد آبدهی مجاز مندرج در پروانه و یا خشک شده اند و صاحبان آنها حداکثر پنج سال پس از خشک شدن و یا کاهش فاحش آبدهی به شرکت مراجعه نمایند تا سقف مجاز کف شکنی دشت و صرفاً در آبرفت مجاز است. جابجایی چاه هایی که مواجه با کاهش فاحش آبدهی گردیده اند و یا خشک شده اند، در اراضی آبخور اولیه چاه و حداکثر در محدوده اراضی مالک و مشروط به رعایت سایر ضوابط مندرج در ماده (۱۱) آیین نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۳ - و تبصره های ذیل آن، صرفاً در آبخوان آبرفتی و تا سقف مجاز کف شکنی در دشت، با تشخیص کمیسیون بلامانع می باشد.

ماده ۱۴ - جهت رسیدگی به اختلافات ناشی از اجرای قانون و قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی با ترتیب مقرر در تبصره (۵) قانون و با ترکیب زیر تشکیل می شود:

الف - یک نفر متخصص فنی آب با حداقل مدرک کارشناسی با گرایش آب های زیرزمینی و یا زمین شناسی و حداقل ده سال سابقه مفید در حفاظت یا مطالعات آب های زیرزمینی که عضو کمیسیون نباشد، با حکم مدیر عامل شرکت.

ب - یک نفر متخصص فنی آب و خاک با حداقل مدرک کارشناسی با گرایش آبیاری و زهکشی و حداقل ده سال سابقه مفید که عضو کمیسیون نباشد، با حکم رییس سازمان جهاد کشاورزی استان مربوط.

پ - یک نفر قاضی با حکم رییس قوه قضائیه.

تبصره ۱ - دبیرخانه کمیسیون موضوع ماده در شرکت مستقر بوده و دبیر آن به انتخاب و با حکم مدیر عامل شرکت از بین مدیران با سابقه مرتبط منصوب می شود.

تبصره ۲ - وظایف دبیرخانه کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیر زمینی موضوع این ماده به شرح زیر است: الف - ثبت شکایت پس از ارایه آن (تسلیم شکایت) ب - دریافت شکایت پ - ارجاع شکایت به اعضای کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه برای بررسی اولیه

ت - کنترل اسناد و مستندات و تهیه گزارش لازم برای طرح در کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه ث - اعلام و ابلاغ رأی کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه به شاکی ج - تهیه لایحه دفاعیه از رأی کمیسیون در موارد تجدید نظر خواهی شاکی از دیوان عدالت اداری چ - انجام مکاتبات ضروری و امور دبیرخانه ای

ماده ۱۵ - شاکی مکلف است شکایت کتبی خود را با رعایت ترتیبات مقرر در دستور العمل ابلاغی از سوی وزارت نیرو در خصوص تشکیل پرونده، تسلیم مدارک به کمیسیون، چگونگی ثبت و بایگانی پرونده های واصله راساً و به طور مستقیم یا توسط نماینده قانونی خود به دبیرخانه ارایه کند و دبیرخانه آن را ثبت نماید.

تبصره - آن دسته از پرونده هایی که از سوی مراجع ذیصلاح قضایی و غیرقضایی به کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه احاله می شود از ترتیبات مقرر در این ماده مستثنی می باشند.

ماده ۱۶ - دبیرخانه موظف است پس از وصول مدارک لازم از شاکی، گزارش مربوط را تهیه و برای اعضای کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آییننامه ارسال نماید.

ماده ۱۷ - نمایندگان سازمان جهاد کشاورزی و شرکت آب منطقه ای استان در کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه ضمن بررسی مستندات و گزارش ارسالی از سوی دبیرخانه، نظر کارشناسی خود را ظرف (۲۰) روز برای دبیرخانه ارسال می نمایند تا دبیرخانه ضمن ارسال گزارش و نظرات یادشده برای قاضی عضو کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه، پرونده شکایت را در نوبت طرح در کمیسیون یادشده قرار دهد.

ماده ۱۸ - پس از تشکیل کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه با حضور کلیه اعضا، رأی لازم با لحاظ نظرات کارشناسی دو عضو دیگر توسط قاضی کمیسیون یاد شده صادر و دبیرخانه رأی صادره را به شاکی ابلاغ می نماید.

تبصره - رأی کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه ظرف (۲۰) روز پس از ابلاغ قابل درخواست تجدید نظر در دیوان عدالت اداری می باشد.

ماده ۱۹ - شورای تأمین هر استان یا شهرستان همکاری لازم را در اجرای قانون و قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - بنا به درخواست شرکت به عمل می آورند.

ماده ۲۰ - چاه های آب فعال فاقد پروانه که در اجرای قانون و این آیین نامه واجد شرایط پروانه بهره برداری

تشخیص داده نمی شوند مشمول سایر قوانین و مقررات مربوط از جمله قانون توزیع عادلانه آب و آیین نامه اجرایی آن می باشند.

ماده ۲۱ - دستورالعمل های اجرایی مورد نیاز این آیین نامه توسط وزارت نیرو و با همکاری وزارت جهاد کشاورزی تهیه و ابلاغ خواهند شد.

۸-۱-۸- آیین نامه اجرایی ماده (۷۹) قانون برنامه پنجم توسعه (مصوب ۱۳۹۰/۸/۱)

معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۸/۱ بنا به پیشنهاد معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور و به استناد ماده (۷۹) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، آیین نامه اجرایی ماده یادشده را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱- در این آیین نامه، واژه ها و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف - قانون: قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران

ب - برنامه جامع بهره وری: برنامه ای مدون و لازم الاجرا برای ارتقای بهره وری عوامل تولید مشتمل بر شاخص های استاندارد بهره وری، نظام اجرایی ارتقاء بهره وری و چرخه مدیریت بهره وری (اندازه گیری، تحلیل، برنامه ریزی، اجرا و بهبود) و توزیع نقش ها و مسئولیت ها در هر یک از بخش های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اعم از دولتی و غیردولتی.

ج - شاخص های استاندارد بهره وری: شاخص های سنجش بهره وری هر یک از عوامل تولید و بهره وری کل عوامل تولید

د - شناسنامه: تعاریف، ویژگی ها و مشخصات دقیق شاخص های بهره وری.

هـ - دستگاه اجرایی: دستگاه های اجرایی موضوع ماده (۲۲۲) قانون

و- معاونت: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور

ز- سازمان: سازمان ملی بهره وری ایران

ماده ۲- وظایف سازمان به شرح زیر تعیین می شود:

الف - تهیه برنامه جامع بهره وری کشور

ب - برنامه ریزی، سیاست گذاری، راهبری، پایش و ارزیابی بهره وری کلیه عوامل تولید از جمله نیروی کار، سرمایه، انرژی، آب و خاک

ج - برنامه ریزی و ارایه آموزش های تخصصی ارتقاء بهره وری به تمامی دستگاه های اجرایی

د- نظارت بر عملکرد دستگاه های اجرایی در شناسایی متغیرها و اجرای سیاست های اثرگذار بر رشد بهره وری.

هـ - نظارت بر عملکرد دستگاه های اجرایی در انتشار اطلاعات مربوط به تغییرات بهره وری و اثر آن بر رشد اقتصادی.

و- نظارت بر عملکرد دستگاه های اجرایی درخصوص انجام تکالیف قانونی مربوط به ارتقاء بهره وری و اخذ گزارشات از آنها به منظور ارایه گزارش نظارتی به معاونت.

ز - تهیه و ابلاغ دستورالعمل های مربوط به تعیین شاخص های بهره وری، سیاست ها و متغیرهای اثرگذار بر رشد بهره وری.

ح - تهیه و ابلاغ دستورالعمل های چگونگی انتشار اطلاعات بهره وری از سوی دستگاه های اجرایی.

ماده ۳- سازمان موظف است برنامه جامع بهره وری کل کشور را براساس اطلاعات دریافتی از دستگاه های اجرایی حداکثر تا پایان شهریور ۱۳۹۱ تدوین و برای تصویب به هیئت وزیران ارایه نماید.

ماده ۴ - دستگاه های اجرایی موظفند پس از ابلاغ برنامه جامع بهره وری، تغییرات بهره وری خود و بخش های مربوط و اثر آن بر رشد اقتصادی مربوط به بخش خود را تهیه و منتشر نمایند.

ماده ۵ - معاونت های برنامه ریزی یا واحدهای سازمانی یا عناوین مشابه در دستگاه های اجرایی مسئولیت نظارت بر اجرای تکالیف قانونی بهره وری در دستگاه را بر عهده داشته و موظف به انجام همکاری و هماهنگی لازم با سازمان می باشند.

ماده ۶ - دستگاههای اجرایی موظف اند گزارش سالانه ارزیابی بهره وری خود و بخش مربوط را براساس دستورالعمل های مربوط به سازمان ارسال نمایند.

ماده ۷- سازمان موظف است گزارش های سالانه اجرای برنامه جامع بهره وری کشور را تهیه و به معاونت ارایه نماید.

ماده ۸ - مرکز آمار ایران موظف است با رعایت ماده (۶۸) قانون نسبت به تهیه و عملیاتی کردن برنامه اجرایی مربوط به تهیه آمار و اطلاعات مورد نیاز برای محاسبه شاخص های بهره وری (شامل طرح های آمارگیری، پایگاه اطلاعات آماری کشور، سامانه اطلاعاتی - عملیاتی و زمان بندی) اقدام نماید. دستگاههای اجرایی موظفند شناسنامه های مربوط را ظرف چهار ماه پس از ابلاغ این آیین نامه به مرکز آمار ایران ارایه نمایند.

ماده ۹- خزانه داری کل کشور حداکثر سه درصد از تخصیص اعتبارات هزینه ای دستگاه های اجرایی را نزد خود نگهداری می کند. پرداخت این اعتبارات منوط به تایید معاونت مبنی بر رعایت مصوبات موضوع ماده (۷۹) قانون و دیگر تکالیف قانون مربوط به بهره وری و احکام این آیین نامه می باشد.

تبصره - مجامع کلیه شرکتهای دولتی، بانکها، بیمه های دولتی و موسسات عمومی غیردولتی می توانند بخشی از پاداش عملکرد و سایر پاداش های قانونی را به تحقق اهداف ارتقاء بهره وری موکول نمایند.

ماده ۱۰- دستگاه های اجرایی موظفند سیاست ها و متغیرهای اثرگذار بر رشد بهره وری حاوی سیاستهای تشویقی بخش های غیردولتی و شرکت های دولتی را شناسایی و در چارچوب قوانین و مقررات مربوط اجرا نمایند.

ماده ۱۱- به سازمان اجازه داده می شود، به منظور شناسایی و تشویق فعالان اقتصادی غیردولتی و شرکتهای دولتی در امر بهره وری و معرفی آنان به جامعه، جایزه ملی بهره وری را مطابق با دستورالعمل سازمان، اعطا نماید.

۲-۸- آئین نامه های موضوعی

۱-۲-۸- آئین نامه اصلاحات ارضی (مصوب کمیسیون خاص مشترک مجلسین ۱۳۴۳/۵/۳)

فصل اول - اجاره

ماده ۱ - در صورتیکه مالک بخواهد از اختیار مندرج در بند الف ماده ۱ از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی استفاده نماید مخیر است اسناداجاره را با فرد فرد زارعین داخل نسق و یا با هر یک از آنها بضمانت شخص دیگری تنظیم و امضاء نماید .

تبصره ۱ - در صورتیکه شرکت تعاونی روستائی در قریه تشکیل شده باشد و زارعین شرکت مزبور برای اجاره وکالت داده باشند قرارداد اجاره با شرکت تعاونی منعقد خواهد شد و شرکت از کل رقم مال الاجاره وصولی دو درصد بعنوان کارمزد بنفع خود برداشت خواهد نمود .

تبصره ۲ - شرایط کلی اجاره و نمونه اوراق وکالت نامه و اجاره نامه از طرف سازمان اصلاحات ارضی تهیه میشود و سایر شرایط با توجه بمقررات مربوط باصلاحات ارضی با تراضی طرفین تعیین می گردد وکالت نامه ها و اجاره نامه هائیکه طبق این ماده تنظیم شود در حکم اسناد رسمی و لازم الاجرا خواهد بود .

ماده ۲- مال الاجاره بصورت نقدی تعیین میشود. طرفین میتوانند با تراضی یکدیگر تمام یا قسمتی از مال الاجاره را بجنس تبدیل نمایند که از طرف مستأجر بمالک تحویل گردد .

ماده ۳- مدت اجاره سی سال و اجاره بها هر پنج سال یکمرتبه قابل تجدید نظر است .

تبصره -در صورتیکه در مدت اجاره بین زارعین و مالکین برای خرید و فروش یا تقسیم ملک موضوع بندهای ب و ج ماده ۱ از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی توافق حاصل شود هنگام تنظیم سند اجاره فسخ خواهد شد .

ماده ۴ - میزان اجاره بها بر اساس معدل عایدات خالص مالکانه سه ساله اخیر (سالهای ۱۳۴۰ و ۱۳۴۱ و ۱۳۴۲) مورد اجاره با توجه بعرف محل باتراضی زارعین و مالکین تعیین میشود .

در صورت عدم تراضی معدل عایدات خالص مالکانه سه سال مزبور (ضریب) را سازمان اصلاحات ارضی تعیین خواهد کرد .

تبصره ۱- عایدات خالص عبارت از درآمد ملک پس از وضع عوارض و مستثنیات قانونی و هزینه هائی است که مطابق عرف و معمول محل اختصاصاً بعهده مالک میباشد .

تبصره ۲ -ضریب اجاره صد درصد معدل عایدات خالص مالکانه سه سال مزبور است.

تبصره ۳ -نسبت باملاک و اراضی که در سالهای اخیر آباد شده و بیش از یک الی دو دوره زراعی مورد بهره برداری واقع نشده باشند ضریب اجاره عایدات خالص مالکانه یکساله یا معدل عواید خالص مالکانه دو ساله خواهد بود .

ماده ۵ - (در صورتیکه هر یک از زارعین در سررسید مقرر از پرداخت مال الاجاره خودداری نماید پس از انقضای ۳ ماه از تاریخ مذکور بدرخواست مالک یا مالکین و بااطلاع سازمان اصلاحات ارضی اجاره فسخ میشود و مورد اجاره از ید مستأجر خارج و برای بقیه مدت اجاره (بااستیفای حق موجر از نظر وصول مال الاجاره (به دیگری اجاره داده خواهد شد .

ماده ۶ -در صورت فوت مستأجر (زارع) وراث قانونی او میتوانند مورد اجاره را برای بقیه مدت در اختیار داشته باشند مگر اینکه وراث نخواهند شخصاً بامر زراعت اشتغال ورزند که در اینصورت بااطلاع سازمان اصلاحات ارضی اجاره فسخ و مورد اجاره از ید ورثه خارج و با استیفای حقوق زارعانه آنها طبق معمول محل برای مدت بدیگری اجازه داده خواهد شد.

ماده ۷ - بمنظور ازدیاد درآمد و بالا رفتن تولید محصولات کشاورزی زارعین میتوانند با رضایت کتبی مالکین و با اطلاع سازمان اصلاحات ارضی در اراضی مورد اجاره تاسیسات کشاورزی لازم را ایجاد نمایند در صورت عدم توافق بین زارعین و مالکین طبق نظر سازمان اصلاحات ارضی با رعایت حقوق و منافع طرفین و مدلول این ماده عمل خواهد شد .

تبصره - ایجاد اعیانیهای مذکور در تبصره ماده بیست و پنج قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی مصوب ۱۹۰۱۰۴۱ مشمول مقررات مذکور در همان تبصره خواهد بود. چنانچه زارعین رعایت مفاد ماده مزبور را نمایند رأی سازمان اصلاحات ارضی لازم الاجراء است.

ماده ۸ - در مورد اجاره املاک موقوفه عام با رعایت سایر مقررات مربوط باجاره بترتیب زیر عمل خواهد شد:

الف - قرارداد اجاره با شرکت تعاونی روستائی محل بوکالت فرد زارعین داخل نسق موقوفه و یا با فرد فرد آنان بضمانت شخص دیگری منعقد می گردد. و اسناد اجاره در حکم اسناد رسمی و لازم الاجراء خواهد بود .

ب - نسق موجود در املاک موقوفه عام در صورتی به زارع داخل نسق اجاره داده خواهد شد که عضویت شرکت تعاونی همان ده را پذیرفته باشد .

ج - مدت اجاره ۹۹ سال و اجاره بها هر پنج سال یکمرتبه قابل تجدید نظر است .

د - مطالبه و دریافت مال الاجاره از زارعین و پرداخت آن به متولی یا متصدی موقوفه بعهده شرکتهای تعاونی مربوط خواهد بود و در موارد لزوم متولی یا متصدی موقوفه میتواند با تقاضای صدور و تعقیب اجرائیه نسبت بدیافت مال الاجاره اقدام نماید .

ه - شرکت تعاونی از کل رقم مال الاجاره ای که وصول نماید ۲ درصد بعنوان کارمزد بفع شرکت برداشت خواهد کرد .

و - شرایط اختصاصی اجاره با در نظر گرفتن منافع وقف به تقاضای متولی یا متصدی موقوفه توسط هیئتی مرکب از متقاضی مزبور و رئیس اصلاحات ارضی محل و رئیس اوقاف محل یا نمایندگان آنها تعیین میگردد .

ز - اراضی بایر واقع در محدوده دهات موقوفه و همچنین اراضی و دهات موقوفه ای که در حال حاضر فاقد زارع میباشد با نظر سازمان اصلاحات ارضی در اختیار متولی یا متصدی موقوفه خواهد بود که نسبت به آبادی و عمران آن بطوریکه صرفه و صلاح موقوفه باشد اقدام نماید

تبصره - وظایف و اختیاراتی که در این فصل بعهده مالک محول گردیده است در مورد املاک موقوفه بعهده متولی یا متصدی خواهد بود .

ماده ۹ - خریداری موقوفات خاص موضوع قسمت اخیر ماده ۲ از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی موکول برضایت و تقاضای زارعین موقوفه خواهد بود در صورتی که زارعین حاضر بخرید نباشند مقررات بند الف ماده ۱ از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی با رعایت این آئین نامه قابل اجراء خواهد بود .

فصل دوم - فروش

ماده ۱۰ - در صورتیکه مالک بخواهد از اختیارات مندرج در بند ب ماده ۱ از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی استفاده نماید میتواند ملک مزروعی خود را با تراضی بزارعین داخل نسق بفروشد اسناد انتقال پس از رسیدگی و تأیید سازمان اصلاحات ارضی از نظر تشخیص زارعین واقعی تنظیم میگردد .

تبصره ۱ - بانک اعتبارات کشاورزی و عمران روستائی مکلف است با استفاده از اعتباراتی که بدین منظور دولت در اختیار آن بانک میگردد حداقل معادل ۳۱ ارزش ملک را بزارعین خریدار که تقاضا نمایند وام بدهد وام مزبور در موقع تنظیم سند معامله ملک مستقیماً از طرف بانک بمالک فروشنده پرداخت و بحساب بدهی زارع منظور خواهد شد پرداخت باقیمانده قیمت طبق شرایط و توافقی است که بین مالک فروشنده و زارع خریدار بعمل می آید .

تبصره ۲ - در اجرای تبصره ۱ دولت مکلف است مبلغ مورد نیاز را که در هر حال کمتر از یک میلیارد ریال در سال نخواهد بود از محل اعتبارات عمرانی اختصاص دهد که از طریق بانک اعتبارات کشاورزی و عمران روستائی بمصرف پرداخت وام بزارعینی که در اجرای بند ب خریدار ملک هستند برسد. وامهای مزبور `پانزده ساله و با بهره سه درصد قابل استرداد از سال ششم بیعد به باقسط مساوی دهساله بوده و بتدریج که اقساط وام از زارعین وصول میشود بهمان میزان از طرف بانک بدولت برگشت داده خواهد شد .

ماده ۱۱ - در مواردی که مالکین ظرف مهلت یکماه مقرر در ماده ۳ از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی بند ب ماده ۱ را انتخاب نموده ولی نتوانند با زارعین تراضی نمایند موظفند حداکثر در مدت یکماه از تاریخ انقضاء مهلت فوق یکی از شقوق الف و ج را انتخاب و مراتب را بسازمان اصلاحات ارضی اطلاع دهند .

ماده ۱۲ - در مقابل بدهی زارعین به بانک اعتبارات کشاورزی و عمران روستائی و مالک فروشنده عین ملک به تناسب بدهی زارع نزد بانک و مالک فروشنده وثیقه گذارده میشود .

ماده ۱۳ - مالکینی که مایل باشند در مقابل بهای تمام یا قسمتی از ملک خود سهام کارخانجات موضوع ماده شش قانون فروش سهام کارخانجات دولتی را دریافت نمایند میتوانند قبوض اقساطی دریافتی از زارعین را در قبال دریافت سهام کارخانجات ببانک اعتبارات کشاورزی و عمران روستائی انتقال دهند و بانک مزبور در مورد وجوه حاصل از محل وصول اقساط کشاورزان طبق ماده ۸ قانون مزبور عمل خواهد کرد .

ماده ۱۴ - مالکینی که از تاریخ اول آذر ماه ۴۲ تا اول آذر ماه ۱۳۴۳ پیشنهاد واگذاری ملک خود را باستناد تصویبنامه ۳۶۱۰۴ مورخه ۱۰/۱۲/۴۰ برابر مقررات مربوط بسازمان اصلاحات ارضی مینمایند از مزایای زیر بهره‌مند خواهند شد :
الف - بهای املاکی که ارزش آن تا مبلغ پانصد هزار (۵۰۰۰۰۰) ریال باشد ۹۵٪ آن در حین انجام معامله و بقیه باقسط ۱۴ساله با بهره شش درصد پرداخت خواهد شد .

ب - بهای املاکی که ارزش آن بیش از پانصد هزار (۵۰۰۰۰۰) ریال باشد تا پانصد هزار (۵۰۰۰۰۰) ریال نقداً و مازاد آن در ۱۴ سال با بهره شش درصد در سال باقسط مساوی پرداخت خواهد شد و کسانیکه پس از اول آذر ماه ۱۳۴۳ پیشنهاد واگذاری نمایند از این مزایا از طریق واگذاری سهام کارخانجات با رعایت ماده شش قانون فروش سهام کارخانجات دولتی بهره‌مند خواهند شد .

تبصره - محصول شتوی زیر خاک و محصول بهاره (برنج و چغندر و پنبه و صیفی و غیره) املاکی که طبق این ماده معامله میشوند در صورتیکه قبل از فروش کشت شده باشد بر اساس بند ب ماده ۱ مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی کمافی السابق طبق معمول قبلی بین زارعین و مالکین تقسیم خواهد شد .

فصل سوم - تقسیم

ماده ۱۵ - در صورتیکه مالک (مالک یک ده شش‌دانگ) و یا اکثریت مالکین (اکثریت بر حسب میزان مالکیت) بخواهند از اختیار مندرج در بند ج ماده ۱ از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی استفاده نمایند و بین آنها و زارعین در مورد تقسیم اراضی تراضی حاصل نشود باید پیشنهاد خود را بسازمان اصلاحات ارضی تسلیم نمایند . سازمان ملک را به نسبت بهره مالکانه با حقا به مربوط بین مالک یا مالکین مزبور از یکطرف و زارعین از طرف دیگر با توجه به اوضاع و احوال محل بنحوی که حتی الامکان سهم هر کدام از مالکین یکجا تعیین گردد افزاز خواهد نمود. هزینه افزاز بر عهده مالک یا مالکین و زارعین به نسبت سهام آنها خواهد بود سهم هر یک از زارعین بر طبق نسق‌بندی جدیدی بر اساس و به نسبت نسق‌بندی قبلی تعیین و بهر یک از آنها انتقال داده میشود.

تبصره - تا زمانیکه نقشه برداری بعمل نیامده افزاز و تقسیم بر مبنای بذر یا واحدهای محلی از قبیل جفت گاو - بنه - جریب و امثال آن انجام خواهد شد .

ماده ۱۶ - دو پنجم ۲۵ قیمت ملکی که در نتیجه تقسیم بزارعین واگذار میشود بر اساس بالاترین ضریب منطقه قیمت گذاری و بترتیب زیر پرداخت خواهد شد :

معادل یک سوم (۱/۳) قیمت مزبور با استفاده از تبصره های ۱ و ۲ ماده ۱۰ این آئین نامه بوسیله بانک اعتبارات کشاورزی و عمران روستائی تأدیه میشود و بقیه آن در مدت دهسال از طرف زارعین باقسط مساوی بمالک یا مالکین پرداخت خواهد شد .

تبصره ۱ - مواد ۱۲ و ۱۳ این آئین نامه در مورد تقسیم نیز لازم الرعایه است .

تبصره ۲ - منظور از بالاترین ضریب منطقه بالاترین ضریب مناطق شهرستانی است که ملک در آن واقع و در اجرای قانون اصلاحات ارضی تعیین و اعلام شده است .

ماده ۱۷ - در صورت توافق اکثریت زارعین و مالکین هر ده بهره برداری آن ده بصورت یک واحد سهامی زراعی توسط هیئت مدیره ای مرکب از سه نفر که یک نفر از طرف زارعین و نفر دوم از طرف مالک یا مالکین و نفر سوم با توافق طرفین انتخاب میشود اداره خواهد شد. در صورت عدم توافق نماینده سوم از طرف وزارت کشاورزی تعیین میشود .

تبصره ۱ - سهام اشخاص اعم از زارع و مالک در این واحد زراعی عبارت از میزان حق السهمی است که نسبت بمجموع عوائد با توجه بمالکیت عوامل مختلف زراعی طبق عرف و معمول محل نصیب آنها میشود .

تبصره ۲ - بانک اعتبارات کشاورزی و عمران روستائی مکلف است بمنظور تقویت واحدهای مذکور تسهیلات لازم فراهم آورده و کمکهای اعتباری کافی در اختیار واحدهای مذکور بگذارد سازمان مرکزی تعاون روستائی نیز مکلف است در تشکیل و حسن اداره واحدهای مزبور کمک و راهنمائیهای لازم را بنماید .

تبصره ۳ - عمل زراعت در این واحد زراعی برابر نسق توسط زارعین مربوط انجام میشود.

تبصره ۴ - مقررات مربوط بتشکیل و طرز کار و حدود وظایف و اختیارات واحد مزبور و هیئت مدیره و سایر مسائل مربوط از طرف وزارت کشاورزی تهیه و پس از تصویب هیئت وزیران حداکثر دو ماه پس از تصویب این آئین نامه منتشر خواهد شد .

فصل چهارم - مواد عمومی و متفرقه

ماده ۱۸ - دولت مکلف است حداکثر تا سه ماه پس از تصویب این آئین نامه آگهی موضوع ماده ۳ از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی را منتشر نماید. مالکین موظفند ظرف یکماه مقرر در ماده مزبور هر یک از شقوق را که مایل باشند انتخاب و به اصلاحات ارضی محل کتباً اطلاع دهند .

ماده ۱۹ - اراضی مکانیزه تا پانصد هکتار در هر ده و برای هر مالک مشمول مقررات ماده ۱ از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی نخواهد بود. اراضی مکانیزه مازاد بر مقدار مذکور در هر ده در صورتیکه با تاسیسات و وسائلی که مالک شخصا و با سرمایه خود و یا بطریق دیگر ایجاد نموده مورد بهره برداری و زراعت باشد مشمول مقررات عمران اراضی بایر بوده و مادام که بطریق مزبور مورد استفاده واقع شود در ملکیت مالک باقی خواهد ماند .

ماده ۲۰ - زراعت هائی که توسط کارگر کشاورزی انجام و حداقل عملیات شخم بوسیله ماشین کشاورزی صورت گیرد زراعت مکانیزه شناخته میشود .

ماده ۲۱ - مادام که طبق یکی از شقوق مذکور در این آئین نامه تعیین تکلیف قطعی نشده است وظائف و روابط مالک و زارع بشرحی است که در فصل هفتم قانون اصلاحات ارضی مصوب نوزدهم دیماه ۱۳۴۰ مذکور است .

ماده ۲۲ - سازمان مرکزی تعاون روستائی ایران در اجرای مقررات اصلاحات ارضی مکلف است بتدریج برای تشکیل شرکتهای تعاونی روستائی در دهات مشمول اصلاحات ارضی و اتحادیههای تعاونی اقدام و شرکتهای و اتحادیههای مزبور را سرپرستی و از نظر مالی و فنی کمک نماید و موجبات تربیت عملی روستائیان را برای ایجاد و اداره شرکتهای تعاونی فراهم کند .

ماده ۲۳ - مالکینی که طبق یکی از شقوق مقرر عمل مینمایند در استفاده از زمینهای بایر و موات بمنظور عمران طبق آئین نامه واگذاری اراضی بایر و موات که توسط وزارت کشاورزی تهیه و پس از تصویب هیئت دولت اجرا خواهد گردید حق تقدم خواهند داشت و بانک اعتبارات کشاورزی و عمران روستائی با اعطاء وام باین مالکین وسیله عمران زمینهای بایر و موات را فراهم خواهد نمود .

ماده ۲۴ - در مورد املاکی که به ثبت نرسیده و یا مجهول المالک تلقی گردد سازمان اصلاحات ارضی با اطلاع دادستان شهرستان مربوط وظایف مقرر در قانون اصلاحات ارضی و مواد الحاقی و سایر مقررات را به قائم مقامی مالک یا متصرف انجام میدهد. وجوه و یا قبوض اقساطی و دستور پرداختهای این قبیل املاک در صندوق ثبت یا دادگستری تودیع خواهد شد تا پس از تعیین تکلیف قطعی از طرف مراجع قانونی بذیحق پرداخت گردد .

تبصره ۱ - در صورتیکه مالک یا مالکین برای تکمیل مستندات مالکیت یا درخواست صدور حکم انحصار وراثت اقدام نمایند سازمان اصلاحات ارضی در این قبیل موارد نیز بقائم مقامی آنها اقدام خواهد کرد .

تبصره ۲ - مالکین یا متصرفین این قبیل املاک و همچنین املاکی که به ثبت آنها اعتراض شده است میتوانند تمام یا قسمتی از وجوه یا قبوض و یا دستور پرداختهای تودیع شده را بر طبق دستور سازمان اصلاحات ارضی در مقابل تضمین یا تأمین کافی دریافت نمایند. در صورتیکه رای محاکم قانونی شخص یا اشخاص دیگری را مالک یا ذیحق بشناسد وجوه و یا قبوض و یا دستور پرداختهای مذکور از دریافت کنندگان مسترد و بمالکین و یا ذوی الحقوق تحویل خواهد شد .

ماده ۲۵ - کلیه اماکن عمومی واقع در محدوده دهات مشمول تقسیم بنا بتشخیص سازمان اصلاحات ارضی بمنظور استفاده اهالی ده بلاعوض بملکیت شرکت تعاونی مربوط در میاید. حفاظت و مراقبت این قبیل اماکن از هر جهت بعهده شرکت تعاونی میباشد .

استفاده از مراتع واقع در محدوده دهات بر طبق معمول محل برابر آئین نامه ای خواهد بود که پس از تصویب هیأت وزیران بموقع اجراء گذارده خواهد شد .

ماده ۲۶ - خانه هائیکه زارعین در آن سکونت دارند کماکان در اختیار آنها باقی و بتبع مالک مزروعی به آنان واگذار میگردد .

ماده ۲۷ - در مورد باغات و بیشه ها (اعم از باغ میوه - قلمستانها - نخلستانها - باغات مرکبات - چای - حنا - و امثال آنها) و همچنین باغات غارسی که در محدوده دهات واقع شده و زارع با مالک در اعیانی شرکت دارند مالک یا مالکین میتوانند با رضایت زارعین اعیانی و حقوق آنها را خریداری نموده یا زارعین بفروشند و یا سهم خود را با حبابه مربوط مفروز نمایند .

ماده ۲۸ - عرصه باغات و بیشه‌های واقع در محدوده دهات که اعیانی آن کلاً متعلق بزارعین است و همچنین عرصه سایر اعیانهای آنان باستثنای خانه‌های مسکونی بتراضی مالکین و زارعین ارزیابی و با استفاده از حقایق طبق معمول محل بزارعین فروخته خواهد شد. در صورت عدم تراضی مالک و زارع رای سازمان اصلاحات ارضی قاطع است .

تبصره - افرادی که خارج از ده محل وقوع باغ سکونت دارند و حقوق زارعین را خریده‌اند نمیتوانند از مقررات مواد ۲۷ و ۲۸ این آئین نامه استفاده نمایند .

ماده ۲۹ - کلیه عقود قانونی از قبیل اجاره معاملات با حق استرداد عمری - رقبی - سکنی و نظائر آنها که مانع از اجرای مقررات اصلاحات ارضی باشد موقع تنظیم سند موضوع مواد ۱ و ۲ از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی فسخ یا فک شده محسوب میگردد و طبق مقررات اصلاحات ارضی عمل خواهد شد و وجوه حاصل در صندوق ثبت یا دادگستری تودیع میگردد تا پس از تراضی طرفین یا صدور حکم از طرف مراجع قانونی به ذوی الحقوق پرداخت شود

ماده ۳۰ - املاک شخصی یا موقوفاتی که مشمول مواد ۱ و ۲ از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی بوده و در تاریخ تصویب این آئین نامه در اجاره میباشد مستاجرین یا موجرین آنها میتوانند پس از تصویب این آئین نامه اجاره را از ابتدای سال زارعی ۱۳۴۳ - ۱۳۴۴ فسخ نمایند. در این صورت هر گونه سند ثبتی - عادی - چک بانک - سفته و امثال آن بابت مال الاجاره املاکی که اجاره آنها فسخ میشود و مربوط ببقیه مدت باشد باطل و از درجه اعتبار ساقط است .

تبصره - کلیه حقوق و تکالیف و مطالبات موجر و مستاجر تا تاریخ فسخ اجاره بقوت خود باقی بوده و طرفین موقع فسخ ملزم به رعایت حقوق و پرداخت و واریز مطالبات یکدیگر در مورد اجاره میباشد .

ماده ۳۱ - کلیه معاملات و عملیات ثبتی مربوط بنقل و انتقالات - اجاره - وکالتنامه - افراز و امثال آنها موضوع این آئین نامه از پرداخت هر گونه حق ثبت و عوارض و مالیات و تمبر معاف میباشد .

ماده ۳۲ - افراد صیفی کار که با ترتیب و قرار خاصی در زراعت صیفی شرکت میکنند زارع داخل نسق ده شناخته نمیشوند .

ماده ۳۳ - در دهاتی که بند ج از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی بمورد اجراء گذارده میشود مالکین موظفند به نسبت اراضی آبی تقسیم شده بین خود و زارعین آنانرا در گردش آب و مالکیت منابع آب شرکت دهند. اداره امور این منابع بعهده اکثریت صاحبان آن یا شرکت تعاونی یا هیئت مدیره واحد سهامی زراعی است که بامانت از طرف عموم آنرا اداره مینمایند ولی عموم مالکین اراضی مزروعی باید مخارج را به نسبت سهم مالکیت خود بپردازند . در صورت امتناع یک یا چند نفر از شرکاء از پرداخت هزینه مزبور با نظر سازمان اصلاحات ارضی بقیه شرکاء مخارج لازم راتأدیه و سهم شریک مستتکف هنگام برداشت محصول باضافه یک درصد در هر ماه بعنوان زیان دیر کرد از سهم او وصول و ایصال خواهد شد .

تبصره - وجوه حاصل از زیان دیر کرد بمصرف هزینه‌های عمرانی یا عمومی ده خواهد رسید .

ماده ۳۴ - در مورد اراضی آبی و باغاتی که از منابع آب متعلق با افراد دیگر مشروب میگردد وضع تقسیم و استفاده از آب به ترتیبی خواهد بود که در تاریخ تصویب این آئین نامه معمول است. در صورتیکه مالکین منابع آب بترتیب

مزبور عمل نمایند سازمان اصلاحات ارضی با توجه به رویه متداول ترتیب استفاده از منابع آب را خواهد داد در هر صورت مالکین منابع آب منحصرأً استحقاق دریافت آب بها را برابر عرف محل خواهند داشت .

تبصره ۱- در اول هر سال زراعی نرخ واحد محلی آب هر یک از منابع آب بتراضی طرفین تعیین میشود در صورت عدم تراضی طبق رأی سازمان اصلاحات ارضی عمل خواهد شد

تبصره ۲- در صورتیکه مالکین منابع آب مذکور در این ماده از نگاهداری و تنقیه و لارویی امتناع نمایند وزارت کشاورزی بنحوی که مقتضی بداند اقدام و هزینه های لازم را از محل آب بها تامین خواهد کرد .

ماده ۳۵- در دهاتی که طبق بند ج از ماده ۱ مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی عمل میشود در صورتیکه اراضی زراعی بوسیله چاه عمیق- نیمه عمیق و یا با استفاده از موتور پمپ یا سایر وسایل موتوری مشروب گردد منابع آب از تقسیم مستثنی و بتربیی که در تاریخ تصویب این آئین نامه معمول است آب اراضی آبی انتقالی بزارعین تأمین و آب بهای عادلانه بر اساس عرف یا بتراضی و در صورت اختلاف، با نظر سازمان اصلاحات ارضی تعیین و پرداخت خواهد شد .

ماده ۳۶- در هر یک از مناطق کشور که دولت از نظر ایجاد منابع آب و شبکه آبیاری و سایر امور عمرانی اقدام بتشکیل سازمانهای عمرانی نموده یا بنماید مالکین و زارعین از نظر شبکه بندی آبیاری و قطعه بندی و سایر امور فنی موظف بقبول و اجرای طرح سازمان مربوط خواهند بود .

ماده ۳۷- در مواردی که مالکین نسبت به انتخاب یکی از شقوق مندرج در این آئین نامه و تسلیم اظهارنامه و امضاء اسناد به وظایف مقرر اقدام نکنند سازمان اصلاحات ارضی با تصویب شورای اصلاحات ارضی برای هر منطقه دو بار و بفاصله ده روز بوسیله یکی از روزنامه های محلی و یکی از روزنامه های کثیرالانتشار مرکز و یا سایر وسایل معمول و مناسب محل آگهی لازم و منتشر خواهد کرد. پس از خاتمه یکماه از تاریخ انتشار آخرین آگهی سازمان اصلاحات ارضی بقاء مقامی مستنکف و بنمایدگی او اقدام و یا اسناد مربوطه را امضاء مینماید. نسبت بسایر مواد مذکور در این آئین نامه چنانچه زارعین و مالکین توافق نمایند و یا زارعین استنکاف نموده و یا بوظایف مقرر عمل نکنند سازمان اصلاحات ارضی هر محل باتوجه بمقررات اصلاحات ارضی راسا اقدام خواهد نمود .

ماده ۳۸- در مواردیکه شورای اصلاحات ارضی تشخیص دهد در اسنادیکه در اجرای مقررات اصلاحات ارضی تنظیم شده اشتباهی رخ داده است رأی باصلاح یا اقاله یا ابطال سند خواهد داد. رأی مزبور برای دفاتر اسناد رسمی و دوایر ثبت اسناد و املاک لازم الاجرا خواهد بود و در صورتیکه رأی مزبور خللی بحق دیگری برساند حسب تقاضای ذینفع طبق قسمت اخیر ماده یک قانون مربوط باشتباهات ثبتی و اسناد معارض مصوب ۱۳۳۳ عمل خواهد شد.

ماده ۳۹- هر گونه معامله با اشخاص نسبت باملاک و رقباتیکه در اجرای مقررات اصلاحات ارضی مصوب نوزدهم دیماه ۱۳۴۰ مالکین مجازبتملک آن هستند و تا تاریخ ۲۸ اردیبهشت ماه ۱۳۴۳ (تاریخ تسلیم آئین نامه بمجلس شورای ملی) انجام شده باشد معتبر است .

معاملات قطعی با اشخاص از تاریخ مذکور تا اجرای مقررات قانون موضوع آگهی مندرج در ماده ۱۸ این آئین نامه در هر منطقه بشرطی معتبر خواهد بود که ملک یک جا و با یک نفر معامله شده باشد و پس از آن هر گونه معامله مجاز خواهد بود .

تبصره -مقررات این ماده شامل مستثنیات قانونی نخواهد بود .

ماده ۴۰ - املاک مسلوب المنفعه و بایره در اختیار مالکین آن گذارده میشود که حداکثر ظرف پنج سال برای آبادانی آن شخصا یا بهر نحو که مقتضی بدانند اقدام نمایند چنانچه ظرف مدت فوق مالک یا مالکین بتعهدات خود عمل نکنند ملک از ید آنها خارج و بلاعوض در اختیار دولت قرار گرفته و مشمول مقررات عمران اراضی بایر خواهد شد .

ماده ۴۱ - وزارت کشاورزی مجاز است اراضی بایر دهاتی را که بموجب مقررات اصلاحات ارضی بدولت منتقل شده یا میشود برای تاسیسات خیریه - امور بهداشتی - فرهنگی - ورزشی - کشاورزی و یا ایجاد تاسیسات صنعتی بوزارت خانه‌ها و موسسات دولتی و شهرداری ها که امور مذکور جز وظایف آنها باشد مجانا واگذار نماید .

ماده ۴۲ - رفع اختلاف بین زارعین و مالکین در امور مربوط بکشاورزی بمأمورین اصلاحات ارضی محول است در صورتیکه نظر مأمور اصلاحات ارضی مورد اعتراض قرار گیرد معترض می‌تواند ظرف مدت ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ نظر مزبور اعتراض خود را بسازمان اصلاحات ارضی استان یا شهرستان تسلیم نماید . اعتراضات در کمیسیون های سه نفری مرکب از کارمندان وزارت کشاورزی که برای رسیدگی باین گونه اعتراضات در ادارات کل کشاورزی یا ادارات کشاورزی تشکیل میشود مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت رأی صادره از کمیسیون سه نفری قطعی بوده و دستور لازم بوسیله رئیس اصلاحات ارضی محل برای اجرای آن به ژاندارمری ابلاغ میگردد و مأمورین ژاندارمری مکلف است به اجرای آراء صادره میباشند .

تبصره - اعضاء کمیسیونهای مندرج در این ماده به پیشنهاد رئیس اصلاحات ارضی استان و با تصویب وزارت کشاورزی تعیین میشود .

ماده ۴۳ - اراضی مزروعی و باغات واقع در محدوده شهرها مشمول مقررات اصلاحات ارضی نبوده قطع و فصل دعاوی و اختلافات مربوط به اینگونه اراضی و باغات و حفظ حقوق مالکین و زارعین مربوط در صلاحیت مراجع قضائی است .

ماده ۴۴ - مدت پرداخت قیمت املاکی که قبل از تاریخ تصویب مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی از طرف دولت خریداری شده بشرط اینکه قبوض مربوط بمعاملات مزبور تا تاریخ فوق باختر مالکین داده شده و هنوز در اختیار اشخاص باشد دهساله خواهد بود .

ماده ۴۵ - مالکینی که مساحت اراضی مزروعی [مزروعی] آنان در مناطق مختلف کشور از میزان مساحتیهای مندرج در جدول زیر تجاوز نکند می‌توانند طبق تبصره‌های ۱ و ۲ ماده ۲۲ قانون اصلاحات ارضی حقوق زارعین ملک خود را بتراضی خریداری و شخصاً مورد بهره‌برداری قرار دهند و یا یکی از طرق قانونی دیگر عمل نمایند. در صورتیکه اراضی مزروعی مالک از مساحتیهای مندرج در این ماده تجاوز نماید مالک میتواند تا مساحتیهای زیر به ترتیبی مندرج در اینماده مورد عمل قرار دهد و نسبت بمآزاد موظف است فقط بر طبق بندهای الف و یا ب ماده ۱ از مواد الحاقی بقانون اصلاحات ارضی عمل کند. در صورت اختلاف بین مالکین و زارعین رأی سازمان اصلاحات ارضی قاطع خواهد بود .

۱- اراضی شالیزار استانهای گیلان و مازندران بیست هکتار .

۲- حومه شهرهای تهران - ورامین - دماوند - شهر ری - شمیران - کرج سی هکتار

۳- سایر اراضی و دهات تابع شهرستانهای مذکور در بند ۲ هفتاد هکتار.

۴- حومه مراکز استانها به استثناء کرمان - سنندج - زاهدان پنجاه هکتار.

۵- شهرستانهای گرگان - گنبد - اراضی دشت مغان و اراضی غیر شالیزار استانهای گیلان و مازندران چهل هکتار .

۶- خوزستان - بلوچستان - سیستان یکصد پنجاه هکتار.

۷- سایر نقاط کشور یکصد هکتار .

تبصره ۱- تا زمانی که مساحی بعمل نیامده برابری مساحت‌های مذکور در فوق با مبذر یا واحدهای محلی از قبیل جفت گاو - بنه - جریب وامثال آن در هر منطقه بنا بگواهی اداره کشاورزی محل و موافقت سازمان اصلاحات ارضی مشخص میشود .

تبصره ۲- مالکین مشمول این ماده بشرطی می‌توانند از مقررات مندرج در فوق استفاده نمایند که زراعت مکانیزه آنان از میزان مساحت‌های بالا تجاوز نکند .

تبصره ۳- مالکین مشمول این ماده در صورت تمایل میتوانند از سایر مقررات این آئین نامه نیز استفاده نمایند .

ماده ۴۶- زارعین و مالکینی که رعایت حقوق یکدیگر را طبق مقررات اصلاحات ارضی ننمایند با نظر شورای اصلاحات ارضی از حمایت و استفاده از مزایای مقررات مزبور محروم خواهند شد .

ماده ۴۷- وزارت کشاورزی مکلف است ظرف ششماه از تاریخ تصویب این آئین نامه بمنظور حسن اداره امور زراعتی و جلوگیری از ناکاشت ماندن اراضی و همچنین از خردشدن آن و تنظیم روابط زارعین و حفظ حداقل واحد اقتصاد زراعی آئین نامه‌های لازم را تهیه و پس از تصویب هیأت دولت بموقع اجراء بگذارد .

آئین نامه بالا که مشتمل بر چهار فصل و چهل و هفت ماده و سی تبصره است و بموجب ماده واحده مصوب ۱۳۴۳٫۳٫۱۳ بمجلس شورای ملی تقدیم و به کمیسیون خاص مشترک مجلسین ارجاع شده بود در تاریخ سوم امرداد ماه یکهزار و سیصد و چهل و سه بتصویب کمیسیون مزبور رسیده و قابل اجرا می‌باشد

۲-۸- آئین نامه اجرائی قانون حفظ و حراست آبهای زیرزمینی کشور (مصوب ۱۳۴۵/۳/۱۰)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۴۵/۱۲/۶ بنا به پیشنهاد شماره ۴۵۰ / ۸۵۸ / ۱۷۴۸۵ - ۸ / ۹ / ۴۵ وزارت آب و برق آئین نامه اجرائی قانون حفظ و حراست آبهای زیرزمینی کشور مصوب دهم خرداد ماه ۱۳۴۵ را بشرح ضمیمه تصویب نمودند .

ماده ۱ - وزارت آب و برق مناطقی را که با توجه بمواد ۲ و ۳ قانون حفظ و حراست منابع آبهای زیرزمینی ممنوع یا محدود تشخیص دهد از طریق آگهی باطالع عمومی میرساند .

آگهی از طرف وزارت آب و برق در دو روزنامه کثیرالانتشار مرکز در دو نوبت انشار خواهد یافت و برای مزید اطلاع مفاد آگهی بوسیله فرمانداری یا بخشداری نیز بطریق مقتضی باطالع اهالی منطقه محدود یا ممنوع خواهد رسید . حفر چاه عمیق و قنات در منطقه محدود احتیاج به تحصیل اجازه از وزارت آب و برق دارد ولی در مناطق ممنوع مادام که ممنوعیت مرتفع نشده حفر چاه یا قنات یا استخراج آب زائد بر مقداری که در موقع آگهی استخراج میشده ممنوع است .

ماده ۲ - در مناطق محدود در صورت اقتضا اجازه لازم از طرف وزارت آب و برق پس از بررسیهای فنی و رعایت حریم قنات و چاههای موجود یا تعیین حداکثر بده مجاز و رعایت سایر شرایط و مواد این آئین نامه صادر میشود . در مورد قنات دائر واقع در این مناطق هر نوع قناتی اگر چه منجر بازدیاد آب قنات شود تا چهار سال مجاز است پس از انقضای چهار سال اگر مرمت یا خفر پیشکار قنات دائر ضرورت یابد اقدام بقناتی فقط تا حدودی میسر است که بده قنات بمقدار آن در موقع صورت برداری از طرف اکیپهای وزارت آب و برق برسد. معذالک در این مدت

وزارت آب و برق مکلف است باتمام وسائل ممکن بمردم آن ناحیه خاصه بکسانی که مبادرت بازدياد آب قنات میکنند تفهيم کند که ازدياد آب قنات ممکن است بزبان فاحش ایشان تمام شود . در مواردیکه آمار کافی در دست نباشد متوسط بده پنج ساله اخير قنات در موقع دائر بودن پس از بررسی کامل و کسب اطلاع از معتمدین محلی یا مطلعین و مجاورین با تأیید فرمانداری یا بخشداری تعیین خواهد شد و بهره برداری تا میزان بده مذکور در فوق مجاز خواهد بود .

ماده ۳ - در آگهی راجع بمنطقه ممنوع علاوه بر ذکر مدت علل و موجبات ممنوعیت و حدود - مشخص منطقه ممنوع قید و اعلام میشود ولی در مناطق محدود فقط حدود مشخص منطقه محدود ذکر خواهد شد .

ماده ۴ - در مناطق ممنوع با اطلاع و اجازه وزارت آب و برق مرمت و ادامه پیشکار قنات و پایین بردن کف چاههای عمیق و نیمه عمیق موجود که قبل از اعلام آگهی ممنوعیت از آنها بهره برداری میشده بلامانع است و تشخیص اینکه قنات یا چاهی قبل از نشر آگهی در حال بهره برداری بوده با توجه بوضع موجود و قرائن و امارات لازم پس از بررسی کامل و کسب اطلاع از معتمدین محلی و مطلعین و مجاورین با مأمورین فنی وزارت آب و برق است .

ماده ۵ - در مورد چاههای نیمه تمامیکه در مناطق محدود یا ممنوع واقعد ولی عملیات حفاری و لوله گذاری آنها در تاریخ انتشار آگهی محدودیت یا ممنوعیت خاتمه یافته است نصب پمپ و موتور برای بهره برداری از آنها بااطلاع و اخذ پروانه بهره برداری از وزارت آب و برق بلامانع است مشروط بر اینکه حفر چاه بنحو مذکور با رعایت تشریفات مقرر در قسمت اخير ماده چهار ثابت و مسلم باشد و در اینصورت با تعیین حداکثر بده مجاز پروانه بهره برداری صادر خواهد شد .

ماده ۶- در مناطق محدود که قبل از انتشار آگهی اشخاص اقدام بحفر قنات یا چاه نموده - باشند ولی شروع به بهره برداری نشده باشد هرگاه وزارت آب و برق ادامه حفاری و شروع بهره برداری را بلامانع تشخیص دهد پروانه حفاری و بهره برداری از طرف وزارت آب و برق صادر میشود مشروط براینکه سبق اقدام مذکور نسبت بنشر آگهی با مراعات تشریفات مقرر در قسمت اخير ماده چهار ثابت و محرز گردد .

ماده ۷ - راهنمائیهای فنی مندرج در ماده ۴ قانون حفظ و حراست منابع آبهای زیرزمینی کشور و همچنین راهنمائیهای فنی وزارت آب و برق که قبل از تصویب این آئین نامه بعمل آمده و مورد استفاده قرار نگرفته باشد اجازه حفاری تلقی نخواهد شد. در اینگونه موارد هزینه کارشناسی که بوزارت آب و برق پرداخته شده باشد مسترد خواهد شد .

ماده ۸ - اقدام بانجام تقاضای متقاضی دائر برانمائی فنی موکول بپرداخت ۵۰٪ هزینه کارشناسی است که طبق تعرفه وزارت آب و برق تعیین میشود. شرکتهای تعاونی روستائی از پرداخت هزینه کارشناسی معافند .

تبصره ۵ - هزینه هرگونه عملیات اضافی از قبیل نقشه برداری - مطالعات ژئوفیزیک و حفر چاه گمانه که برای انجام راهنمائی فنی علاوه بر مطالعات مقدماتی و بازدید اولیه لازم و مورد تقاضای متقاضی باشد بعهده اوست .

ماده ۹ - پس از انجام تشریفات لازم مأمور متخصص (کارشناس) بمحل عزیمت و از محل مورد تقاضا بازدید و با رعایت کلیه جوانب از نظر حریم قانونی استعداد آبدی زمین و امکان بهره برداری و حداکثر بده مجاز و تعیین مشخصات پمپ و موتور و برآورد هزینه کلی کار گزارش لازم را توأم با کروکی محل تهیه خواهد نمود نتیجه راهنمائی پس از تأیید وزارت آب و برق بمتقاضی اعلام خواهد شد .

- تبصره ۱ - پروانه حفاری قبل از راهنمایی فنی بهیچوجه داده نخواهد شد .
- تبصره ۲ - چاههای نیمه تمام مندرج در ماده ۵ این آئین نامه مستلزم راهنمایی فنی نیست .
- ماده ۱۰ - پروانه حفاری و بهره برداری پس از بررسی و راهنمایی فنی از طرف وزارت آب و برق روی اوراق مخصوصی که دارای شماره و حاوی مشخصات مربوط به چاه و موتور و تلمبه و حداکثر بده مجاز و سایر نکات لازم باشد بنام متقاضی مجانباً صادر میشود و چنانچه متقاضی ظرف ۶ ماه از تاریخ صدور پروانه اقدام بحفاری ننمایند پروانه صادر بلا اعتبار خواهد بود .
- ماده ۱۱ - مأمورین متخصصی که بعنوان کارشناس از طرف وزارت آب و برق تعیین میشوند از - مهندسين یا زمین شناسانی خواهند بود که لااقل پنج سال سابقه تجربی در امور زمین شناسی و آبهای زیرزمینی و حفاری داشته یا صلاحیتشان وسیله کمیسیون مندرج در ماده ۱۴ این آئین نامه که مأمور رسیدگی بصلاحیت حفاران است مورد رسیدگی و تأیید قرار گرفته باشد .
- ماده ۱۲ - وزارت آب و برق چاههایی را که پس از تصویب قانون حفظ و حراست آبهای زیرزمینی کشور بدون اجازه در مناطق ممنوع یا محدود حفر شده باشد ضمن تنظیم صورتجلسه با مراجعه بشهربانی یا ژاندارمری محل (برحسب مورد) بنحوی مسدود و توقیف میکند که عملاً غیرقابل استفاده گردد مشروط باینکه بچاه لطمه وارد نشود .
- ماده ۱۳ - تشخیص اینکه چهار سال متوالی چاه یا قناتی بایر و بدون آب جاری بوده با وزارت آب و برق است که با رعایت تشریفات مقرر در قسمت اخیر ماده چهار این آئین نامه اعلام نظر خواهد کرد .
- ماده ۱۴ - صدور پروانه حفاری موتوری از طرف وزارت آب و برق منوط بتشخیص کمیسیون فنی خواهد بود که تحت ریاست معاون وزارت آب و برق (سرپرست واحد آب) تشکیل میشود. کمیسیون مذکور براساس شرایط و ضوابطی که برای صدور پروانه تعیین و اعلام خواهد نمود بتقاضای درخواست کنندگان رسیدگی و اعلام نظر خواهد کرد .
- ماده ۱۵ - شرکتها و سازمانها و افرادی که با وسائل موتوری تا تاریخ تصویب این آئین نامه اشتغال بامر حفاری دارند در صورتیکه بخواهند بکار ادامه دهند پروانه موقت برای یکسال داده خواهد شد تا در مدت مذکور وضع خود را با شرایط صدور پروانه حفاری که طبق ماده ۱۴ تعیین و اعلام خواهد شد تطبیق دهند و در غیر اینصورت پس از پایان مدت پروانه موقت مجاز بادامه کار نخواهد بود .
- ماده ۱۶ - دارندگان پروانه حفاری موظف بانجام تکالیف زیر میباشند و در صورت تخلف طبق مقررات ماده ۵ قانون حفظ و حراست آبهای زیرزمینی با آنها رفتار خواهد شد .
- ۱- در مناطق محدود بدو باید اجازه نامه حفرچاه را ملاحظه و سپس برطبق شرایط مندرج در آن اقدام بحفر چاه نمایند .
- ۲- پرسننامه عملیات حفاری را که از طرف وزارت آب و برق بآنها داده میشود هر ماه تکمیل نموده بوزارت آب و برق بفرستند .
- ۳- برطبق دستور وزارت آب و برق از طبقات مختلف زمین نمونه برداری نموده در جعبه‌های مخصوصی که از طرف وزارت آب و برق تهیه و در اختیار آنان گذاشته میشود نگهداری و پس از خاتمه حفاری بوزارت آب و برق تحویل نمایند .

- ۴- در حین حفاری برطبق دستور وزارت آب و برق از آب اعماق مختلف نمونه برداری نموده و گزارش تجزیه آنرا بوزارت آب و برق ارسال دارند .
- ۵- در هر چاهی که حفر مینمایند روزنه ای برای کنترل سطح آب تعبیه نمایند تا بتوان سطح آبر- قبل و بعد از پمپاژ اندازه گیری نمود .
- ۶- بعد از عملیات حفاری آزمایش پمپاژ بعمل آورده نتیجه را برای اطلاع وزارت آب و برق ارسال دارند تا در مناطق محدود نوع موتور پمپ از نظر حداکثر قدرت مجاز و حداکثر بده مجاز از طرف وزارت آب و برق تعیین شود. آزمایش پمپاژ باید با موتور پمپ بقدرت کافی در - حضور و با نظارت نماینده وزارت آب و برق انجام شود . حفاران موظفند تاریخ آزمایش پمپاژ را با اطلاع وزارتخانه برسانند در صورتیکه نماینده وزارت آب و برق ظرف ۷۲ ساعت حاضر نشود آزمایش پمپاژ وسیله حفر انجام و گزارش پمپاژ بوزارت آب و برق ارسال خواهد شد. بهرحال در صورتیکه آزمایش ناقص تشخیص داده شود تجدید آزمایش بعهده حفر است .
- ماده ۱۷ - قراردادهائی که در مورد حفر چاه های آرتزین با متقاضیان منعقد میشود باید مطابق مشخصات مصوب وزارت آب و برق باشد .
- ماده ۱۸ - حفاران موظفند در مواردیکه ضمن انجام عملیات حفاری بآبهای تحت فشار برخورد کنند وزارت آب و برق را فوراً مطلع نمایند تا از طرف وزارت آب و برق مشخصات لوله گذاری چاههای آرتزین و نصب شیر فلکه بانها داده شود که برطبق مشخصات داده شده رفتار شود .
- ماده ۱۹ - در مورد چاههای آرتزین موجود چنانچه طبق نظر وزارت آب و برق مهار کردن چاه ضروری تشخیص داده شود دستور لازم از طرف آن وزارت به طریق مقتضی برای صاحب چاه ارسال میگردد تا فوراً بر طبق آن عمل نماید. در صورت خودداری صاحب چاه از اجرای دستور اقدام لازم از طرف وزارت آب و برق بعمل خواهد آمد و هزینه انجام کار بر طبق اسناد مثبتة بعلاوه خسارت تأخیر تأدیه از صاحب چاه وصول خواهد شد .
- ماده ۲۰ - وزارت آب و برق در صورت اطلاع از عوامل آلودگی منابع آبهای زیرزمینی موضوع را با ذکر دلیل باشخاص یا مؤسساتیکه موجبات آلودگی را فراهم نموده اند اخطار مینماید که در رفع موجبات آلودگی اقدام نمایند اشخاص یا مؤسسات مکلفند بر طبق دستور وزارت آب و برق رفتار نمایند .
- ماده ۲۱ - مأمورین شهربانی و ژاندارمری برحسب مورد موظف میباشند در صورت مراجعه وزارت آب و برق در اجرای مقررات قانون حفظ و حراست منابع آبهای زیرزمینی کشور و این آئیننامه اقدام نمایند.

۳-۲-۸- آئین نامه اجرائی فصل سوم قانون آب و نحوه ملی شدن آن (مصوب ۱۳۴۸/۶/۱۵)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۴۸/۶/۱۵ بنا به پیشنهاد شماره ۳۰۶۶/۱۴۲/۴۵۰ مورخ ۴۸/۲/۹ وزارت آب و برق و باستناد ماده ۳۹ قانون آب و نحوه ملی شدن آن آئین نامه اجرائی مربوط به آبهای زیرزمینی را شامل ۳۳ ماده بشرح پیوست تصویب نمودند.

فصل اول

راجع بصدور پروانه حفر چاه و قنات

ماده ۱ - هرکس بخواهد از آبهای زیرزمینی در هر نقطه از کشور بوسیله حفر چاه یا احداث قنات و یا از طریق تعمیق چاههای موجود و یا ادامه پیشکار قنات استفاده کند باستثنای موارد مذکور در ماده (۲۵) قانون آب و نحوه

ملی شدن آن باید تقاضای کتبی خود را طبق فرم شماره ۱ پیوست که حاوی مشخصات متقاضی و خصوصیات وموقعیت ملک ومنظور از حفر چاه بانضمام رونوشت مصدق سند مالکیت یا مدارک رسمی تصرف بوزارت آب و برق یا سازمانها و شرکتهای آب وبرق وابسته بوزارت آب و برق تسلیم نماید.

ماده ۲ - پس از تسلیم تقاضا مدارک متقاضی از طرف مراجع مذکور در ماده (۱) این آئین نامه مورد رسیدگی واقع و در صورت کامل بودن مدارک بمتقاضی راهنمایی علمی و فنی اعلام میشود که هزینه اعزام کارشناسان را برای بازدید محل پرداخت نماید. هزینه کارشناس طبق تعرفه و جدولی است که از طرف وزارت آب و برق بر اساس حقوق و هزینه سفر و فوق العاده روزانه مامور تعیین و پنجاه درصد آن از متقاضی وصول میگردد. درمورد تقاضای شرکتهای تعاونی روستائی یا شرکتهای سهامی زراعی بیست درصد هزینه کارشناسی از شرکتهای مذکور وصول خواهد شد.

ماده ۳ - کارشناس ضمن بازدید محل و بررسی وضع زمینی ک تقاضای حفر چاه یا قنات در آن شده است محل مناسبی را با نظر مالک وبا رعایت حریم قنات و چاههای مجاور و شناسائی طبقات مختلف زمین و استعداد آبدهی و امکان بهره برداری مشخص و یا تعیین عمق چاه و آب دهی تقریبی و برآورد هزینه حفر و تجهیز آن گزارش لازم را توأم با کروکی محل قا قید مراتب فوق در دو نسخه تهیه و طبق فرم شماره ۲ برای اقدام بوزارت آب و برق یا سازمان و شرکت آب منطقه ای مربوط تسلیم مینماید تا با توجه بنظریه کارشناس نسبت بصدور پروانه اقدام لازم بعمل آید.

ماده ۴ - در صورتیکه نتیجه کارشناسی از نظر فنی یا اقتصادی منفی باشد مراتب کتبا" به متقاضی اعلام خواهد شد. چنانچه متقاضی به تشخیص کارشناسان معترض باشد میتواند از تاریخ اعلام ظرف بیست روز اعتراض خود را با ذکر دلایل و جهات امر بوزارت آب و برق یا سازمان و شرکت آب منطقه ای مربوط تسلیم نماید. این اعتراض برای رسیدگی به هیئت حل اختلاف مقرر در ماده ۲۵ این آئین نامه ارجاع میگردد.

تبصره - در موارد یکه تشخیص قطعی وضع آب زیرزمینی و میزان استعداد آبدهی آن بعللی برای کارشناس ممکن نباشد متقاضی میتواند در صورت موافقت وزارت آب و برق یا سازمان و شرکت آب منطقه ای مربوط به هزینه خود اقدام بحفر چاه گمانه (آزمایشی) نماید و وزارت آب و برق یا سازمان و شرکت آب منطقه ای مربوط براساس نتایج حاصله از چاه گمانه نسبت به رد یا قبول تقاضای متقاضی دستور مقتضی صادر خواهند نمود.

ماده ۵ - پروانه حفر چاه یا قنات یا تعمیق چاه وادامه پیشکار قنات طبق فرم شماره ۳ پیوست که حاوی مشخصات فنی و محل حفر و شماره وتاریخ است بنام متقاضی صادر میگردد. چنانچه ظرف یکسال از تاریخ صدور پروانه اقدامی بعمل نیاید پروانه صادره ازدرجه اعتبار ساقط است وتجدید آن منوط به تجدیدتشریفات مقرر در این آئین نامه خواهد بود.

تبصره - چنانچه احداث قنات بعلت موجهی مستلزم وقت بیشتری باشد متقاضی میتواند تمدید مدت را خواستار شود در اینصورت پس از تشخیص کارشناس مدت متناسب برای انجام مفاد پروانه تعیین و بمتقاضی اعلام خواهد گردید.

ماده ۶ - اعلام ممنوعیت مناطق برای حفر چاه یا قنات یا تعمیق چاه و ادامه پیشکار قنات از طرف وزرات آب و برق بوسیله نشر آگهی در روزنامه رسمی کشور شاهنشانی و یکی ازجراید کثیرالانتشار مرکز و محل با ذکر دلیل و مدت و حدود جغرافیائی مشخص در دو نوبت بفاصله پانزده روز بعمل می آید و در نقاطی که روزنامه کثیرالانتشار نباشد

مراتب وسیله انجمن ده یا بخشرداری بطریق مقتضی باطلاع اهالی محل خواهد رسید و تاریخ ممنوعیت منطقه از تاریخ انتشار دومین آگهی منظور میگردد.

ماده ۷ - در مناطق ممنوع با اخذ پروانه از وزارت آب و برق یا سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای مربوط مرمت و ادامه پیشکار قنوت یا پائین بردن کف چاههای عمیق و نیمه عمیقی که قبل از آگهی ممنوعیت از آنها بهره برداری میشد است تا حد بهره برداری سابق بلامانع میباشد.

تبصره ۱ - در مواردیکه قبل از اعلام ممنوعیت منطقه پروانه ای صادر و مدت اعتبار آن منقضی نشده باشد صاحب پروانه میتواند برای اجرای مفاد پروانه اقدام و در صورت لزوم برای مرمت و عمیق بعدی آن از مقررات ماده فوق استفاده نماید.

تبصره ۲ - در مواردی که آمار کافی برای تعیین بهره برداری سابق چاه یا قنات در دست نباشد بهره برداری مزبور با توجه بقرائن و امارات و تحقیق از مطلعین و معتمدین محلی وسیله کارشناسان فنی وزارت آب و برق یا سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای مربوط معین میگردد.

ماده ۸ - در صورتیکه صاحبان قنوت متروک و مسلوب المنفعه در اثر اخطار موضوع ماده ۲۷ قانون آب و نحوه ملی شدن آن و یا به تمایل خود در مقام دائر کردن قنات خود باشند میتوانند با اخذ پروانه از وزارت آب و برق یا سازمان و شرک آب منطقه ای مربوط با حفرچاه عمیق در جاه آبد قنات اقدام نمایند. بشرط آنکه حفر چاه مزبور ایجاد حریم اضافی بر حریم قبلی بدون موافقت مالک یا مالکین زمینی که چاه آبد در آن واقع است ننماید و آب چاه مزبور از مجرای سابق قنات یا با کسب موافقت مالکین زمین از مجرای جدید مورد استفاده صاحبان حق قرار گیرد. تبصره - نسبت به قنوتی که بعلت نقصان فاحش آب استفاده کافی از آنها بعمل نمی آید صاحبان قنوت در حدود مقررات ماده فوق میتواند اقدام لازم بعمل آورند.

ماده ۹ - صدور پروانه حفر چاه در مناطق ممنوع برای اجرای طرحهای صنعتی و عمرانی دولت و تامین آب شهرها و قصبات با توجه بضرورت و اهمیت مورد بتصویب و تشخیص وزارت آب و برق با توجه بنظریه کارشناس بلامانع است.

ماده ۱۰ - چاههای عمیق مجازی است که در مناطق ممنوعه موردبهره برداری میباشد و یا چاههایی که بموجب پروانه اجازه حفر آنها داده شده اگر در موقع حفر یا بهره برداری بنحوی دچار نقص فنی شوند که رفع آن ممکن نبوده و یا مقرون بصرفه نباشد وزارت آب و برق یا سازمان و شرک آب منطقه ای مربوط میتوانند بناپردخواست متقاضی و تشخیص کارشناس و رعایت حریم منابع آب مجاور اجازه حفر چاه دیگری را بجای چاه غیر قابل استفاده باهمان شرایط و مشخصات سابق در نزدیکترین محل ممکن بچاه قبلی صادر کنند. در اینگونه موارد پس از تمام چاه جدید چاه قبلی بهزینه صاحب چاه وسیله مامورین مربوط طبق صورتمجلسی که به امضای مامورین و صاحب چاه تنظیم میگردد پر و یا مسدود خواهد شد.

تبصره - بهره برداری از چاه جدید بمیزان بهره برداری قبلی خواهد بود که با توجه بقرائن و امارات و خصوصیات فنی چاه سابق وسیله کارشناس تشخیص میگردد.

ماده ۱۱ - در صورتیکه مالک قنات یا چاه مجازی از حفر و بهره برداری چاه موضوع ماده ۲۵ قانون آب و نحوه ملی شدن آن درمجاورت قنات یا چاه خود شاکی باشد میتواند با پرداخت هزینه کارشناسی از وزارت آب و برق یا سازمان و شرک آب منطقه ای مربوط تقاضای اعزام کارشناس نماید. چنانچه کارشناس پس از رسیدگی های فنی

تشخیص دهد که د رائر حفر چاه جدید آب چاه یا قنات مجاز مجاور نقصان فاحش یافته گزارش خود را به مرجع شکایت تسلیم و مراتب از طریق مرجع مذکور بطرفین ابلاغ خواهد شد. در صورتی که هر یک از طرفین بنظر مزبور معترض باشند میتوانند اعتراض خود را با ذکر جهات و دلایل ظرف مدت ده روز از تاریخ ابلاغ بمرجع مذکور تسلیم نمایند در اینصورت پرونده به هیئت حل اختلاف مقرر در ماده ۲۵ این آئین نامه ارسال میگردد و هیئت آنها را برای توافق و سازش دعوت مینماید چنانچه سازش بین طرفین حاصل نگردد هیئت بموضوع رسیدگی و نظر شایسته اتخاذ خواهد کرد و نظریه مزبور قاطع و قابل اجرا خواهد بود و در صورت سازش مراتب در صورت مجلس قید و یک نسخه از آن بهر یک از طرفین داده میشود و نسخه سوم در مرجع رسیدگی نگهداری خواهد شد.

تبصره - مسدود کردن یا پرنمودن چاههای غیرمجاز بدستور وزارت آب و برق یا سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای وسیله ضابطین دادگستری و یا پلیس مسلح آب با حضور نماینده وزارت آب و برق یا سازمان و شرکت آب منطقه ای مربوط بهزینه متخلف طبق صورت مجلس انجام خواهد شد و در صورتی که در چاه نصب تلمبه شده باشد قبلاً "تلمبه از چاه خارج و بموجب صورت مجلس تحویل صاحب چاه یا نماینده او میگردد.

ماده ۱۲ - چاه موضوع ماده ۲۵ قانون آب و نحوه ملی شدن آن حداکثر میتواند تا ظرفیت آبدهی ۲۵ مترمکعب در شبانه روز بوده و یا تلمبه دستی یا برقی با قدرت متناسب با سطح برخورد به آب و لوله آبدهی بقطر داخلی ۴ سانتیمتر برای مصرف شرب و بهداشت و باغچه و مصارف خانگی مورد بهره برداری قرار گیرد.

ماده ۱۳ - برا یتعمیر و مرمت چاههای متروک و مسلوب المنفعه در صورت مشخص بودن مالکین اخطار کتبی از ظرف وزارت آب و برق یا سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای مربوط بمالکین ارسال میشود و در صورتیکه مالکین یانشانی آنها مشخص نباشد مراتب با انتشار آگهی در جراید یا به ترتیب مقرر در قسمت اخیر ماده ۶ این آیین نامه باطلاع مالکین رسانده میشود که حداکثر ظرف یکسال از تاریخ اخطار یا آخرین مهلت مقرر نسبت به تعمیر و مرمت قنات یا چاه خود اقدام نمایند.

فصل دوم

راجع به کارشناسان

ماده ۱۴ - کارشناسان فنی اقتصادی که وزارت آب و برق با سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای انتخاب و معرفی می نمایند باید از مهندسين و زمین شناسائی باشند که لااقل ۵ سال سابقه تجربی در امور زمین شناسی و آبهای زیر زمینی و کشاورزی داشته باشد. کارشناس اقتصادی حفر چاه یا قنات مکلف است با توجه بگزارش کارشناسان فنی و مساحت اراضی و سطح کشت مورد نظر و میزان بهره بردار یوانتفاع ممکن اظهار نظر بنماید.

ماده ۱۵ - کارشناسان فنی اقتصادی موظفند گزارش و نظریات مربوط باموری که به آنان ارجاع میشود با توجه بتمام جهات قضیه و حقیقت بطور مستدل و موجه تهیه نمایند و چنانچه معلوم شود اغراض خصوصی بکار برده شده و حقیقت را کتمان نموده اند طبق مقررات مورد تعقیب قرار خواهند گرفت .

ماده ۱۶ - تشخیص اینکه قنات یا چاهی قبل از تصویب قانون آب و نحوه ملی شدن آن موجود بوده و مورد بهره برداری میباشد یا اینکه قبل از آگهی ممنوعیت حفر و مورد استفاده بوده است و همچنین تشخیص غیر مجاز بودن چاههای موضوع تبصره ۲ ماده ۲۳ قانون مذکور و نیز تشخیص متروک و بائر بودن قنات یا چاه بعهدہ کارشناسان فنی وزارت آب و برق و سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای است که در صورت عدم سابقه ثبت در دفاتر ادارات آبیاری با کسب اطلاع از مطلعین و معتمدین محلی و ملاحظه مدارک و سوابق و قرائن و امارات مربوط مراتب فوق را

مورد رسیدگی قرار داده و نتیجه را بمراجع مذکور در فوق تسلیم نمایند تا در صورت ضرورت مراتب بصاحبان چاهها یا قنوت مورد نظر اعلام گردد.

تبصره - در صورتیکه صاحبان اینگونه چاهها و قنوت به تشخیص فوق معترض باشند میتوانند ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ اعتراض خود را با ذکر دلائل و جهات پیوست فتوکی یا رونوشت گواهی شده مستندات خود بوزارت آب و برق یا سازمان و شرکت آب منطقه ای مربوط تسلیم نمایند تا بلافاصله پرونده امر برای رسیدگی به هیئت حل اختلاف مقرر در ماده ۲۵ این تاین نامه ارجاع گردد.

ماده ۱۷ - تشخیص حریم چاه و قنات و مجاری آب و تاثیر متقابل منابع آب مذکور نسبت بهم در هر مورد با وزارت آب و برق است که حریم آنها را با توجه بوضع زمین و آب زیر زمینی و میزان بهره برداری مجاز وسیله کارشناسان فنی خود معین نماید.

فصل سوم

راجع به صلاحیت و تکالیف حفاران

ماده ۱۸ - اشخاص حقیقی و حقوقی که طبق ماده ۳۴ قانون آب حرفه آنها حفاری است مکلفند ظرف سه ماه از تاریخ انتشار آگهی منتشره از طرف وزارت آب و برق در یکی از جراید کثیرالانتشار مرکز درخواست پروانه نمایند و بدون داشتن پروانه حق حفاری ندارند.

ماده ۱۹ - صدور پروانه حفاری موتوری منوط به تشخیص کمیسیون فنی وزارت آب و برق منتخب از طرف وزیر آب و برق خواهد بود کمیسیون مزبور براساس مدارک و شرایط زیر به تقاضای درخواست کنندگان رسیدگی و در صورت احراز شرایط طبق پیشنهاد کمیسیون پروانه صلاحیت حفاری بنام متقاضی از طرف وزارت آب و برق صادر میگردد.

۱ - در مورد اشخاص حقوقی یک نسخه از روزنامه رسمی حاوی خلاصه تاسیس و مفاد اساسنامه شرکت و گواهی اداره ثبت شرکتها دائر بر موجودیت شرکت در تاریخ تسلیم تقاضا و در مورد اشخاص حقیقی رونوشت شناسنامه و عکس متقاضی.

۲ - داشتن حداقل سه دستگاه ماشین حفاری مجهز با قدرت کافی برای حفر چاههای عمیق که لااقل یک دستگاه آن بتواند تا عمق ۳۰۰ متر حفاری ماید با متعلقات مربوطه و همچنین وسائل آزمایش پمپاژ چاه که طبق مدارک مثبت در اختیار متقاضی بوده باشد.

۳ - داشتن تعمیرگاه ثابت و سیار.

۴ - دارا بودن کادر فنی لازم و داشتن تکنسین حفاری به تناسب ماشین آلات و سیستم بایگانی منظم .

تبصره - پروانه صلاحیت حفاری دارای دو سال اعتبار بوده و تمدید آن منوط به بررسی مجدد طبق تشریفات فوق خواهد بود + پروانه مذکور غیر قابل انتقال بوده و در صورت انحلال یا ورشکستگی شرکت باطل خواهد شد.

ماده ۲۰ - دارندگان پروانه حفاری مورتوی موظف به انجام تکالیف زیر میباشند:

۱- بدون ملاحظه پراانه حفر چاه و رعایت مدت اعتبار آن اقدام بحفر چاه ننموده و در مورد چاههای موضوع ماده ۲۵ قانون آب و نحوه ملی شدن آن بدون اطلاع وزارت آب و برق یا سازمانها و شرکتهای آب و برق منطقه ای نباید اقدامی به عمل آورند.

۲ - عملیات حفاری و تجهیز چاه را باید کاملاً مطابق مشخصات مندرج در پروانه انجام دهند.

۳ - پرسشنامه عملیات حفاری را طبق فرم شماره ۴ پیوست که از طرف وزارت آب و برق یا سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای در مورد حفر چاه به آنها داده میشود باید حداکثر پس از ده روز از خاتمه حفای تکمیل نموده بوزارت آب و برق با مراجع مربوط بفرستند.

۴ - در حین حفاری در مواردیکه وزارت آب و برق یا سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای ضروری بدانند از طبقات مختلف زمین نمونه بردار یاب و خاک نموده و نمونه ها را بطور جداگانه در ظروف مناسب جمع آوری و پس از خاتمه حفاری بوزارت آب و برق یا مراجع مربوطه تسلیم نمایند تا نسبت به تجزیه و شناسائی آن اقدام مقتضی بعمل آید.

۵ - در هر چاهی که حفر می نمایند روزنه ای بقطر حداقل سه سانتیمتر در لوله جدار تعبیه نمایند بطوریکه اندازه گیری سطح آب چاه بوسیله عمق یاب ممکن باشد.

۶ - بعد از خاتمه عملیات حفاری باید از چاه آزمایش پمپاژ بعمل آورند آزمایش پمپاژ باید با موتور و پمپ دارای قدرت کافی در حضور صاحب چاه یا نماینده او و نماینده وزارت آب و برق یا سازمانها و شرکتهای آب و برق منطقه ای مربوط انجام و نتیجه آزمایش را در جدولی تنظیم و بوزارت آب و برق یا مراجع مربوطه تسلیم نمایند.

۷ - حفاران موظفند تاریخ آزمایش پمپاژ را پانزده روز قبل بصاحب چاه و وزارت آب و برق یا سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای مربوط کتبا "اطلاع دهند" در صورتیکه وزارت آب و برق یا مراجع مذکور و همچنین صاحب چاه یا نماینده او در وقت مقرر حاضر نشوند پمپاژ را راسا" انجام و گزارش آن را بمرجع مربوط ارسال دارند.

ماده ۲۱ - شرکتهای و اشخاص حفار موظفند بمحض برخورد سفره آب آرتزیک فوراً مراتب را بوزارت آب و برق با سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای مربوط اطلاع داده و عملیات حفاری را برای دریافت دستورالعمل فنی ومهار کردن چاه یا نصب شیر فلکه متوقف سازند.

ماده ۲۲ - ادامه کار شرکتهای و اشخاص حفار که قبل از تصویب این آئین نامه از طرف وزارت آب و برق طبق قانون حفظ و حراست منابع آبهای زیر زمینی اجازه نامه یکساله یا اجازه موقت بنام آنها صادر شده تا رسیدگی مجدد بوضع آنها بر اساس مقررات این آئین نامه بلامانع است .

ماده ۲۳ - شرکتهای و اشخاص حفار موظفند پروانه صلاحیت حفاری یا فتوکپی آن را همواره در دسترس داشته باشد تا در صورت لزوم به مامورین وزارت آب و برق یا مامورین سازمانها و شرکتهای تابع وزارت آب و برق ارائه دهند.

ماده ۲۴ - پس از صدور پروانه صلاحیت حفاری برای شرکتهای و اشخاص حفار اسامی آنان با قید شماره پروانه از طرف وزارت آب و برق در هر دو سال یک مرتبه برای اطلاع عموم آگهی خواهد شد.

فصل چهارم

هیئت های حل اختلاف و وظایف آنها

ماده ۲۵ - هیئت حل اختلاف در هر یک از شهرستانها بر حسب احتیاج از طرف وزارت آب و برق تشکیل خواهد شد و هر هیئت مرکب از سه نفر بشرح زیر خواهد بود:

۱ - رئیس یا نماینده سازمان یا شرکت آب منطقه ای

۲ - کارشناس فنی بانتهاب وزارت آب و برق

۳ - یک نفر عضو مطلع بامور حقوقی بانتهاب وزارت آب و برق

تبصره - مدت ماموریت اعضاء هیئت دو سال است و تجدیدانتخاب آنان بلامانع است .

در صورت استعفا یا فوت هر یک از اعضاء جانشین او برای مدت باقیمانده از طرف وزارت آب و برق تعیین خواهد

شد.

ماده ۲۶ - اعضاء هیئت حل اختلاف در اولین جلسه یکنفر را از بین خود بریاست انتخاب مینمایند. تصمیمات هیئت باکثرت آراء معتبر و قطعی است.

رای هیات در دو نسخه تنظیم و بامضاء اعضاء هیئت میرسد رای مزبور در دفتر مخصوص هیئت ثبت و باشخاص ذینفع ابلاغ میشود. ابلاغ تابع مقررات قانون آئین دادرسی مدنی است.

ماده ۲۷ - تصمیمات هیئت ها بوسیله وزارت آب و برق یاسازمانها و شرکتهای آب منطقه ای مربوط بموقع اجرا گذارده میشود ومامورین شهربانی و ژاندارمری یا پلیس مسلح آب در اجرای تصمیمات هیئت همکاری و تشرک مساعی خواهند نمود.

تبصره - چنانچه شکایتی از عملیات اجرائی بشود هیئت حل اختلاف بموضوع رسیدگی و تصمیمات مقتضی اتخاذ خواهد نمود.

ماده ۲۸ - وظایف هیئت های حل اختلاف بشرح زیر است :

الف - رسیدگی بشکایات مربوط بمزاحمت و حریم دو چاه یا دو قنات یا چاه و قنات و انهار و سایر منابع آن نسبت به یکدیگربا توجه بمفاد قانون آب و نحوه ملی شدن آن .

ب - رسیدگی بشکایات واصله نسبت به تشخیص مامورین فنی وزارت آب و برق یا سازمانها وشرکتهای آب منطقه ای در مورد مجاز یاغیر مجاز بودن چاه یا قنات .

ج - رسیدگی بسایر موضوعاتی که در این آئین نامه پیش بینش شده یا از طرف وزیر آب و برق به هیئت ارجاع میشود.

ماده ۲۹ - اعتراض و شکایاتی که بوزارت آب و برق یا سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای محل تسلیم میشود برای رسیدگی به هیئت حل اختلاف ارجاع می گردد و با رعایت نوبت مورد رسیدگی و اتخاذتصمیم قرار میگردد. هیئت حل اختلاف میتواند در مواردی که ضرورت وفوریت رسیدگی ایجاب نماید خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و تصمیم مقتضی اتخاذ نماید.

ماده ۳۰ - در مواردی که هیئت حل اختلاف در محلی تشکیل نیافته باشد بدستور وزارت آب و برق رسیدگی به وظایف فوق با هیئت حل اختلاف نزدیکترین محل خواهد بود.

ماده ۳۱ - هیئت حل اختلاف میتواند در صورت اقتضاء به تحقیق محلی و معاینه محل و جلب نظر کارشناس یا کارشناسان رسمی اقدام نماید و اگر نظریه کارشناس را ناقص تشخیص داده و یا اخذتوضیحات از وی را ضروری و مفید بداند کارشناس را احضار و تکمیل نظریه و توضیح لازم را از او بخواهدو یا تکمیل امر را بکارشناس دیگر محول نماید.

تبصره - هزینه کارشناس رسمی و تهیه وسائل برای تحقیق و معاینه محلی به عهده معترض است .

ماده ۳۲ - هیئت حل اختلاف برای دعوت اشخاص و تشکیل جلسات بترتی مقتضی اقدام خواهد نمود و در اجرای مقررات قانون آب میتواند برای کشف حقیقت و احقاق حق بهر نحو که مقتضی بداند اطلاعات لازم را کسب نماید و در هر حال باید طوری عمل شود که تاخیر در اتخاذتصمیم موجب تضییع حق وخشک شدن زراعت و باغها نشود و در مواقع ضروری میتواند تصمی فوری و موقت اتخاذ نماید تا پس از رسیدگی ومطالعه تصمیم نهائی اتخاذ گردد. هیئت در رسیدگی به شکایات مقرر در بند الف از ماده ۲۸ این آئین نامه در صورت تقاضای استفاده کننده از مرور

زمان ملزم برعایت مقررات قانون مرور زمان خواهد بود.

ماده ۳۳ - ماموبین شهرداری و ژاندارمری حسب مورد دستور وزارت آب و برق و ادارت و سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای تابع وزارت آب و برق را در اجرای مقررات این آئین نامه مورد اجرا خواهند گذارد.

۴-۲-۸- آیین نامه اجرائی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب (مصوب ۱۳۶۳/۷/۱۸)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۶۳/۷/۱۸ بنا به پیشنهاد، شماره ۵۰۵، ۸۲۰، ۲۰۵۷ مورخ ۱۳۶۳/۳/۲۹ وزارت نیرو و به استناد ماده ۵۱ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی آیین نامه اجرائی فصل دوم قانون مذکور را به شرح زیر تصویب نمودند.

فصل اول - راجع به صدور پروانه حفر چاه و قنات

ماده ۱ - به استناد ماده ۳ قانون توزیع عادلانه آب هر شخص اعم از حقیقی و حقوقی و وزارتخانه‌ها و دستگاهها و ارگانهای دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی بخواهند از آبهای زیرزمینی در هر نقطه از کشور به وسیله حفر چاه و یا احداث قنات و یا از طریق تعمیق یا تغییر محل چاه‌های موجود و ادامه پرشکار قنات و توسعه چشمه یا طرق دیگر استفاده کنند به استثنای چاه‌های واقع در مناطق غیر ممنوعه مشمول ماده ۵ قانون توزیع عادلانه آب باید تقاضای کتبی خود را طبق نمونه شماره ۱ پیوست که حاوی مدارک مذکور در آن باشد به سازمانها یا شرکتهای آب تابعه وزارت نیرو یا شعب آنها تسلیم نمایند.

تبصره - وزارتخانه‌ها و دستگاهها و ارگانهای دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی نیز مشمول این ماده بوده و می‌بایستی درخواست خود را طبق فرم شماره ۱ پیوست تکمیل و ارسال نمایند.

ماده ۲ - پس از تشکیل پرونده، مدارک متقاضی از طرف مراجع مذکور در ماده (۱) این آیین نامه مورد رسیدگی قرار می‌گیرد و در صورت کامل بودن مدارک، به متقاضی اعلام می‌شود که هزینه اعزام کارشناس یا کارشناسان را برای بازدید محل پرداخت نماید. هزینه مذکور طبق تعرفه و جدولی است که از طرف وزارت نیرو تعیین خواهد شد. تبصره - در صورت ناقص بودن مدارک به متقاضی اخطار می‌شود که ظرف ۱۰ روز از تاریخ ابلاغ اخطاریه نسبت به رفع نقص مدارک اقدام نمایند و الا به درخواست آنان ترتیب اثر داده نخواهد شد.

ماده ۳ - کارشناس ضمن بازدید محل و بررسی وضع زمینی که تقاضای حفر چاه یا قنات در آن شده است و به وسیله مالک یا نماینده معرفی شده از طرف وی ارائه می‌شود محل مناسبی را حتی المقدور با نظر ایشان و با رعایت حریم منابع آب اطراف و شناسائی طبقات مختلف زمین و استعداد آبدهی و امکان بهره‌برداری متناسب با مساحت اراضی مشخص و با تعیین عمق چاه و آبدهی تقریبی و برآورد هزینه حفر و تجهیز آن گزارش لازم را توأم با کروکی محل با قید مراتب فوق در ۲ نسخه تهیه و طبق نمونه شماره ۲ برای اقدام به سازمان متبوعه خود تسلیم می‌نماید. سازمان مذکور با توجه به نظریه کارشناس و نتیجه بررسی در کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه‌ها حسب مورد اقدام لازم را به عمل خواهد آورد.

ماده ۴ - کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه‌ها پس از وصول پرونده امر و بررسی آن در صورت موافقت با نظریه کارشناس یا کارشناسان مراتب را به شرکت یا سازمان متبوعه اعلام و الا با حضور کارشناس مربوطه به موضوع مجدداً رسیدگی و عنداللزوم کمیسیون به تشخیص خود موضوع را به کارشناس یا کارشناسان دیگری ارجاع و پس از

وصول نظریه کارشناسی اتخاذ تصمیم می‌نماید. تصمیم کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه‌ها با اکثریت آراء اتخاذ می‌شود.

تبصره ۱ - در مورد موافقت‌نامه موضوع تبصره یک ماده ۵ قانون توزیع عادلانه آب نیز نحوه عمل بشرح فوق خواهد بود.

تبصره ۲ - اتخاذ تصمیم در مورد صدور پروانه حفر و بهره‌برداری در یک یا دو مرحله حسب مورد با توجه به وضعیت آبهای زیرزمینی و ضرورت‌های فنی و نظریه کارشناس با کمیسیون پروانه‌ها می‌باشد.

تبصره ۳ - چنانچه متقاضی به نظریه کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه‌ها یا نحوه عمل سازمانها و شرکتهای آب منطقه‌ای در مورد تقاضای خود معترض باشند می‌توانند به دادگاههای صالحه مراجعه نمایند.

ماده ۵ - اعضاء کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه‌ها که با ابلاغ مدیر عامل هر سازمان یا شرکت تابعه به وزارت نیرو انتخاب خواهند شد عبارتند از:

۱- یک نفر کارشناس آبهای زیرزمینی یا زمین‌شناسی با حداقل ده سال سابقه در حفاظت یا مطالعات آبهای زیرزمینی.

۲- یک نفر کارشناس کشاورزی کشاورزی با معرفی اداره کل کشاورزی منطقه با حداقل ده سال سابقه در حفاظت منابع آب یا اقتصاد آب کشاورزی.

۳- یک نفر کارشناس حقوقی با حداقل ده سال سابقه در امور حقوقی.

تبصره - در صورت موجود نبودن کارشناسانی با سوابق فوق می‌توان از وجود باتجربه‌ترین کارشناسان که در رشته مربوطه حداقل ۵ سال سابقه تجربه داشته باشند استفاده نمود.

ماده ۶ - کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه‌ها علاوه بر وظایف فوق در مورد مسائل حریمی مذکور در تبصره ۲ ماده ۵ و تبصره ۱ ماده ۱۴ قانون توزیع عادلانه آب نیز رسیدگی‌های بدوی را معمول و اظهار نظر می‌نماید این نظریات به منزله نظر وزارت نیرو خواهد بود.

ماده ۷ - در مواردی که تشخیص قطعی وضع آب زیرزمینی و میزان استعداد آبدی آن به عللی برای کارشناس ممکن نباشد سازمان یا شرکت آب منطقه‌ای مربوطه در صورت موافقت به متقاضی اعلام خواهد کرد چنانچه مایل باشد می‌تواند به هزینه و یا مسئولیت خود نسبت به حفر چاه گمانه (آزمایشی) طبق اجازه‌نامه صادره اقدام و پس از خاتمه حفاری مراتب را به سازمان یا شرکت مربوطه اعلام نماید تا بر اساس نتایج حاصله از چاه گمانه تصمیم مقتضی مبنی بر صدور یا عدم صدور پروانه بهره‌برداری اتخاذ گردد.

ماده ۸ - پروانه حفر چاه قنات یا تعمیق یا تغییر محل چاه و ادامه پیشکار قنات طبق نمونه شماره ۴ پیوست که حاوی مشخصات فنی و محل حفر و شماره و تاریخ است بنام متقاضی صادر می‌گردد چنانچه ظرف یک سال از تاریخ صدور پروانه اقدامی برای حفر چاه به عمل نیاید پروانه صادره از درجه اعتبار ساقط است و تجدید آن منوط به انجام تشریفات مقرر در این آیین‌نامه خواهد بود.

تبصره ۱ - در مورد چاه‌هایی که در مدت اعتبار پروانه حفر ولی قبل از بهره‌برداری از آن منطقه ممنوعه اعلام گردیده باشد کارشناس در صورت تأیید اتمام حفاری در مهلت مقرر در پروانه صادر متناسب با مساحت اراضی که بیشتر از زمان صدور پروانه نباشد و رعایت حریم منابع آب اطراف در تاریخ بازدید میزان بهره‌برداری و قدرت منصوبات را پیشنهاد و برابر نظر کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه‌ها اقدام خواهد شد.

تبصره ۲ - چنانچه احداث و یا ادامه پیشکار قنات به علل موجهی مستلزم وقت بیشتری باشد متقاضی می‌تواند تمدید مدت را خواستار شود در این صورت پس از تشخیص کارشناس مهلت مناسبی برای انجام مفاد پروانه تعیین و به متقاضی اعلام خواهد شد.

ماده ۹ - اعلام ممنوعیت مناطق برای حفر چاه و قنات جدید یا تعمیق چاه و ادامه پیشکار قنات به منظور استحصال آب بیشتر از طرف وزارت نیرو به وسیله نشر آگهی در روزنامه رسمی کشور جمهوری اسلامی و یکی از جراید کثیرالانتشار مرکز و محل با ذکر دلیل و مدت و حدود جغرافیائی مشخص در یک نوبت به عمل می‌آید و در نقاطی که روزنامه کثیرالانتشار نباشد مراتب وسیله انجمن یا شورای ده یا بخشداری به طریق مقتضی به اطلاع اهالی محل خواهد رسید.

تبصره ۱ - شرکتها و سازمانهای آب منطقه‌ای از تاریخ پیشنهاد ممنوعیت منطقه تقاضاهای حفر چاه یا احداث قنات یا افزایش بهره‌برداری را دریافت ولی تا تعیین تکلیف ممنوعیت از طرف وزارت نیرو این قبیل تقاضا به جریان گذاشته نمی‌شود و مراتب کتباً به متقاضی اعلام خواهد گردید.

تبصره ۲ - پرونده‌های تکمیل شده مطروحه قبل از تاریخ پیشنهاد ممنوعیت منطقه از طرف سازمان یا شرکت آب منطقه‌ای که توسط کارشناس بازدید شده باشد مسیر عادی خود را طی خواهد کرد. نسبت به پرونده‌هایی که توسط کارشناس بازدید نشده باشد مطابق تبصره یک عمل می‌شود.

تبصره ۳ - از تاریخ اعلام ممنوعیت منطقه توسط وزارت نیرو به شرکت یا سازمان ذیربط هیچ گونه تقاضائی از اشخاص قبول نمی‌شود و در صورت رفع ممنوعیت پرونده‌های مطروحه قبلی حق تقدم برای رسیدگی خواهند داشت.

تبصره ۴ - وزارت نیرو مکلف است ممنوعیت مناطق را برای اطلاع به وزارت کشاورزی و سایر وزارتخانه‌ها، نهادها و ارگانهای دولتی نیز اعلام نماید.

تبصره ۵ - شرکتها و سازمانهای آب منطقه‌ای مکلفند پس از اعلام ممنوعیت مستمراً منطقه مورد مطالعه قرار داده و هر سال یک بار وضعیت سفره آب زیرزمینی را به وزارت نیرو گزارش نمایند و همچنین شش ماه قبل از پایان مدت ممنوعیت با تکمیل مطالعات پیشنهاد خود را در مورد ادامه یا رفع ممنوعیت به وزارت نیرو ارسال تا وزارت نیرو فرصت کافی برای بررسی و اعلام ادامه یا رفع ممنوعیت حداقل دو ماه قبل از انقضاء مدت ممنوعیت را داشته باشد. ماده ۱۰ - در مناطق ممنوع ادامه پیشکار قنات یا کف‌شکنی چاه‌هایی که تا سه قابل قبل از ممنوعیت منطقه آبدیده بوده و سپس آبدهی آنها نقصان فاحش یافته یا متروکه و مسلوب‌المنفعه شده‌اند به منظور تأمین آب سابق با اخذ پروانه مجاز است.

ماده ۱۱ - در مناطق ممنوعه حفر چاه یا قنات بجای چاه و یا قناتی که خشک شده و یا آبدهی آن نقصان فاحش یافته و استفاده کافی از آنها به عمل نمی‌آید و تا سه سال قبل از ممنوعیت منطقه از آن بهره‌برداری می‌شده است با اخذ پروانه مجاز است مشروط به آن که اولاً از آب چاه یا قنات جدید فقط زمینهای آبیاری شوند که قبلاً از چاه یا قنات قبلی مشروب می‌شده‌اند. ثانیاً در حریم منابع آب متعلق به دیگری نباشد ثالثاً حفر چاه یا قنات در ملک غیر با اجازه مالک باشد باحفر این قبیل چاه‌ها یا قنات قبلی فاقد حریم و متروکه اعلام خواهد شد. اعمال مقررات این ماده مشروط به آن است که صاحبان چاه یا قنات حداکثر پنج سال پس از خشک شدن و یا نقصان فاحش آب برای استفاده از مقررات این ماده به ادارات مربوطه مراجعه نمایند. پس از انقضاء مدت مذکور در این ماده تقاضایی قبول نمی‌شود.

تبصره ۱ - صدور پروانه حفر چاه به جای قنات در صورتی ممکن خواهد بود که کارشناس یا کارشناسان ذیربط (کارشناس آبهای زیرزمینی و کارشناس کشاورزی) امکان احیاء یا لایروبی قنات را از لحاظ فنی و اقتصادی مردود اعلام نمایند.

تبصره ۲ - تشخیص نقصان فاحش آبدهی قنات و چاههایی که عملاً مسلوب‌المنفعه نبوده ولی استفاده کافی از آنها به عمل نمی‌آید با کارشناس است که با ممالک قرار دادن متوسط آبدهی پنج سال قبل از ممنوعیت منطقه اعلام نظر خواهد کرد.

تبصره ۳ - تعیین محل حفر چاه به جای قنات در مظهر یا اراضی زیر شرب همان قنات بلامانع و در مواردی که محل حفر چاه در آبده یا خشکه کار قنات تعیین گردد کارشناس می‌تواند میزان تلفات آب در مسیر تا مظهر قنات را نیز با توجه به جنس اراضی و در وجه نفوذپذیری معبر محاسبه و پیشنهاد نماید.

تبصره ۵ - در مواردی که آمار کافی برای تعیین آبده لحظه‌ای چاه یا قنات در دست نباشد میزان آب با توجه به قرائن و امارات و تحقیق از مطلعین و معتمدین محلی وسیله کارشناس مربوطه تعیین خواهد گردید. ماده ۱۲ - صدور پروانه حفر چاه در مناطق ممنوع برای اجرای طرحهای صنعتی و عمرانی دولت با تصویب وزارت نیرو و تأمین آب مشروب و شهرها و شهرکها و روستاها به پیشنهاد وزارتخانه‌های مربوطه یا سازمانهای تابعه آنها و همچنین تأمین آب مورد نیاز واحدهای صنعتی و شرب و بهداشت دامداریها و مرغداریها با ارائه پروانه از مراجع ذیربط بر مبنای امکانات آبی محل و تصویب وزارت نیرو امکان‌پذیر خواهد بود.

ماده ۱۳ - چاههای مجازی که در مناطق ممنوعه مورد بهره‌برداری می‌باشند و یا چاههایی که پروانه حفر آنها صادر شده اگر در موقع حفر یا بهره‌برداری به نحوی دچار نقص فنی شوند که رفع آن ممکن نبوده و یا مقرون به صرفه نباشد سازمان یا شرکت آب منطقه‌ای مربوطه می‌تواند بنا به درخواست متقاضی و تشخیص کارشناس و رعایت حریم منابع آب مجاور اجازه حفر چاه دیگری را به جای چاه غیر قابل استفاده در نزدیکترین محل ممکن به چاه قبلی صادر کنند، در این گونه موارد پس از اتمام حفاری چاه جدید، چاه قبلی به هزینه صاحب چاه وسیله مأمورین مربوط طبق صورتجلسی که با امضای مأمورین و صاحب چاه تنظیم می‌گردد پر خواهد شد.

تبصره ۱ - بهره‌برداری از چاه جدید حتی‌المقدور به میزان بهره‌برداری قبلی متناسب با مساحت اراضی زمان بازدید کارشناس خواهد بود که با توجه به آمار، قرائن و امارات و خصوصیات فنی چاه سابق وسیله کارشناس تعیین می‌گردد.

تبصره ۲ - در صورتی که بنا به ضرورت‌های فنی تغییر محل نسبت به چاه قبلی بیش از یک صد متر مقتضی باشد موضوع پس از تأیید کمیسیون صدور پروانه‌ها متضمن توجیهات فنی برای اتخاذ تصمیم به وزارت نیرو ارجاع خواهد گردید.

ماده ۱۴ - در مناطق ممنوعه موافقت با بهره‌برداری از چاههای موضوع تبصره ۱ ماده ۵ قانون توزیع عادلانه آب مشروط به آن است که محل مورد تقاضا مسکونی بوده، مساحت باغچه از دو هزار متر مربع تجاوز نکرده و تأمین آب مصارف شرب و بهداشت و باغچه از طرق دیگر ممکن نباشد، به هر حال قدرت منصوبات بایستی متناسب با سطح برخورد به آب با نصب لوله آبده به قطر داخلی حداکثر ۴ سانتیمتر باشد.

ماده ۱۵ - خسارات وارده به صاحب چاه موضوع ماده ۹ قانون توزیع عادلانه آب بر اساس آخرین صورت هزینه حفاری بر پایه فهرست بهای سازمان برنامه و بودجه پس از وضع استهلاک چاه تقدیم و پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۶ - برای تعمیر و مرمت قنوت و چاه‌های متروکه و مسلوب‌المنفعه یا چاه‌ها و قنوتی که عملاً غیر قابل استفاده‌اند در صورت مشخص بودن مالکین اخطار کتبی از طرف وزارت نیرو یا سازمانها و شرکتهای آب منطقه‌ای مربوط به مالکین ابلاغ می‌شود و در صورت صورتی که مالکین یا نشانی آنها مشخص نباشد مراتب با انتشار آگهی در روزنامه رسمی کشور جمهوری اسلامی و یکی از جراید کثیرالانتشار مرکز و محل با ذکر دلیل و مدت و حدود جغرافیائی مشخص در دو نوبت به فاصله پانزده (۱۵) روز به عمل می‌آید و در نقاطی که روزنامه کثیرالانتشار نباشد مراتب وسیله انجمن ده یا بخشداری به طریق مقتضی به اطلاع مالکین رسانده می‌شود که حداکثر ظرف یک سال از تاریخ اخطار یا آخرین مهلت مقرر نسبت به تعمیر و مرمت قنات یا چاه خود با اخذ مجوز اقدام نمایند. در غیر این صورت طبق ماده ۱۶ قانون توزیع عادلانه آب عمل خواهد شد.

تبصره ۱ - سازمانها و شرکتهای آب منطقه‌ای تابعه وزارت نیرو مکلفند همه ساله فهرستی از چاه‌ها و قنوت موضوع ماده ۱۶ قانون توزیع عادلانه آب را تهیه و طبق این ماده عمل نمایند.

تبصره ۲ - تشخیص بایر یا متروک بودن قنات و چاه و قناتی که به علت نقصان فاحش آب عملاً مسلوب‌المنفعه شده باشد به عهده کارشناس فنی وزارت نیرو و سازمانها و شرکتهای آب منطقه‌ای است که با توجه به سابقه آماری ثبت شده در دفاتر سازمان تابعه وزارت نیرو و با کسب و اطلاع از مطلعین و معتمدین محلی و ملاحظه مدارک و سوابق و قرائن و امارات مربوطه اعلام نظر می‌نماید.

فصل دوم - راجع به صلاحیت و تکالیف کارشناسان

ماده ۱۷ - کارشناسان فنی که وزارت نیرو یا سازمانها و شرکتهای آب منطقه‌ای برای انجام امور کارشناسی انتخاب می‌نمایند باید از فارغ‌التحصیلان رشته‌های آب‌شناسی (آبهای زیرزمینی) زمین‌شناسی و معدن و کارشناسان اقتصادی از فارغ‌التحصیلان رشته‌های آبیاری، اقتصاد، آب و کشاورزی لااقل با سه سال سابقه درمسائل مربوط به آبهای زیرزمینی و کشاورزی باشند.

تبصره ۱ - کارشناس اقتصادی مکلف است با توجه به گزارش کارشناسان فنی و با در نظر گرفتن مساحت اراضی زیر کشت و نوع آن مقرون به صرفه بودن یا نبودن مورد درخواست را توجیه نماید.

تبصره ۲ - در هر مورد که کارشناس فنی برای بازدید اراضی متقاضی و تعیین محل چاه یا قنات اعزام می‌شود، بایستی در مورد محیات یا غیر محیات بودن اراضی اظهار نظر نماید.

ماده ۱۸ - کارشناسان فنی و اقتصادی موظفند در مورد مسائلی که به آنان ارجاع می‌شود نهایت دقت را به کار برده و تحقیقات لازمه را انجام و نظریات کارشناسی خود را با توجه به جمیع جهات به طور صریح و مستدل تهیه و گزارش نمایند، چنانچه معلوم شود در اظهار نظریات اغراض خصوصی اعمال یا کتمان حقیقی شده است طبق مقررات مورد تعقیب اداری قرار خواهند گرفت.

ماده ۱۹ - تشخیص حریم چاه و قنات و چشمه و مجاری آب و تأثیر متقابل منابع آب مذکور نسبت به هم در هر مورد با کارشناسان فنی وزارت نیرو یا سازمانها و یا شرکتهای آب منطقه‌ای است که با توجه به وضعیت منابع آب و شرایط هیدرولیک محل و مقدار بهره‌برداری مجاز تعیین و اعلام می‌گردد.

فصل سوم - صلاحیت و تکالیف حفران

ماده ۲۰ - اشخاص حقیقی و حقوقی که طبق ماده ۱۳ قانون توزیع عادلانه آب حرفه آنها حفاریست مکلفند از وزارت نیرو درخواست پروانه نمایند و بدون داشتن پروانه مجاز به حفاری نمی‌باشند.

ماده ۲۱ - تشخیص صلاحیت حفاری با وسائل موتوری به عهده کمیسیونی است که اعضاء آن از طرف وزیر نیرو انتخاب خواهند شد، کمیسیون مزبور به تقاضای درخواست کنندگان رسیدگی و در صورت احراز شرایط زیر پروانه صلاحیت حفاری به نام متقاضی از طرف وزارت نیرو صادر خواهد شد.

۱- در مورد اشخاص حقوقی یک نسخه اساسنامه و یک نسخه روزنامه رسمی متضمن آگهی تأسیس و آگهی انتخاب مدیران و صاحبان امضاء مجاز شرکت و خلاصه تأسیس و مفاد اساسنامه شرکت و گواهی اداره ثبت شرکتها مبنی بر فعال بودن شرکت و موجودیت آن در تاریخ تسلیم تقاضا و آخرین اقامتگاه قانونی و در مورد اشخاص حقیقی یک نسخه رونوشت یا فتوکپی شناسنامه و یک قطعه عکس و نشانی محل دفتر کار با اقامتگاه قانونی همراه درخواست به کمیسیون تسلیم گردد.

۲- مالک و متصرف بودن حداقل دو دستگاه ماشین حفاری مجهز با قدرت کافی برای حفر چاه با ارائه اسناد مثبت که لااقل یک دستگاه آن بتواند تا عمق ۲۰۰ متری حفاری نماید با متعلقات مربوطه و وسائل آزمایش پمپاژ چاه.

۳- دارا بودن کادر فنی لازم و داشتن تکنیسین حفاری به تناسب ماشین آلات و سیستم بایگانی منظم.

تبصره ۱ - پروانه صلاحیت حفاری برای مدت سه سال صادر می گردد و تجدید نظر آن منوط به بررسی مجدد طبق ضوابط فوق خواهد بود.

تبصره ۲ - پروانه صلاحیت حفاری قابل انتقال به غیر نمی باشد و در صورت انحلال یا ورشکستگی شرکت یا فوت صاحب پروانه باطل می گردد.

تبصره ۳ - اشخاص حقیقی و حقوقی که مایل به تجدید پروانه صلاحیت حفاری خود باشند موظفند شش ماه قبل از انقضاء مدت اعتبار پروانه کتباً از وزارت نیرو درخواست تجدید پروانه صلاحیت نمایند.

تبصره ۴ - هر گونه نقل و انتقال دستگاههای حفاری بایستی با اطلاع قبلی وزارت نیرو انجام گیرد، دفاتر اسناد رسمی مکلفند پس از تنظیم سند انتقال دستگاههای حفاری، مراتب را به وزارت نیرو کتباً اطلاع دهند.

ماده ۲۲ - متقاضیان پروانه صلاحیت حفاری مکلفند دستگاههای حفاری خود را برای بازدید کارشناسان وزارت نیرو آماده نموده و هزینه های مربوط به بازدید را طبق تعرفه وزارت نیرو پرداخت نمایند.

ماده ۲۳ - دارندگان پروانه صلاحیت حفاری موتوری به رعایت موارد زیر مکلف می باشند:

۱- بدون ملاحظه پروانه یا موافقت نامه حفر یا لایروبی چاه و رعایت مدت اعتبار آن اقدام به حفر یا لایروبی چاه ننموده و در مورد چاه های موضوع ماده ۵ قانون توزیع عادلانه آب بدون اطلاع وزارت نیرو یا سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای اقدامی به عمل نیاورند.

۲- عملیات حفاری و تجهیز چاه را باید کاملاً مطابق مشخصات مندرج در پروانه و موافقت نامه مربوطه انجام دهند.

۳- به محض استقرار دستگاه حفاری در محل حفر چاه سازمان آب منطقه ای مربوطه را کتباً با اشاره به شماره پروانه حفر چاه یا موافقت نامه مورد نظر مطلع نمایند.

۴- پرسشنامه عملیات حفاری را طبق فرم شماره ۴ پیوست که از طرف وزارت نیرو یا سازمانهای آب منطقه ای در مورد حفر چاهها به آنها داده می شود باید حداکثر پس از ده روز از خاتمه حفاری تکمیل نموده و به سازمان آب مربوطه ارسال دارند.

۵- در حین حفاری در مواردی که وزارت نیرو یا سازمانهای ذیربط ضروری بدانند از طبقات مختلف زمین نمونه برداری آب و خاک نموده و نمونه ها را به طور جداگانه در ظروف مناسب جمع آوری و پس از خاتمه حفاری به وزارت نیرو یا مراجع مربوطه تسلیم نمایند.

۶- در هر چاهی که حفر می نمایند روزنه ای به قطر حداقل سه سانتیمتر در لوله جدار تعبیه نمایند به طوری که اندازه گیری سطح آب چاه به وسیله عمق یاب ممکن باشد.

۷- تاریخ آزمایش پمپاژ را پانزده روز قبل به شرکت یا سازمان آب منطقه ای صادر کننده پروانه حفر کتباً اطلاع دهند، در صورتی که نمایندگان شرکت یا سازمان مربوطه در فرصت مقرر حاضر نشوند پمپاژ را با موتور پمپ دارای قدرت کافی و متناسب رأساً انجام و گزارش آن را در جداولی که از طرف وزارت نیرو تنظیم شده قید و به مرجع مربوطه ارسال دارند.

۸- به محض برخورد به سفره آب آرتزین فوراً مراتب را به سازمانها یا شرکتهای آب مربوطه اطلاع داده و عملیات حفاری را برای دریافت دستورالعمل فنی و مهیار کردن چاه با نصب شیر فلکه متوقف سازند.

۹- یک نسخه فتوکپی پروانه حفر چاه و کروکی منضم به آن و همچنین یک نسخه فتوکپی پروانه صلاحیت حفاری را همواره در محل حفر در دسترسش داشته باشند.

۱۰- محل حفر چاه را دقیقاً با شاخص های تعیین شده در کروکی منضم به پروانه یا موافقت نامه منطبق و پیاده نموده و در صورت عدم تطبیق قبل از اقدام به حفر مراتب را به شرکت یا سازمان آب منطقه ای صادر کننده پروانه منعکس و کسب تکلیف نمایند.

فصل چهارم - تخلفات

ماده ۲۴ - مأمورین شرکتهای و سازمانهای آب منطقه ای که به موجب ابلاغ مخصوص وزارت نیرو مسئول حفاظت از آبهای حوزه عمل شرکتهای ذیربط می باشند در مورد جلوگیری از تخلفات اشخاص به شرح زیر اقدام می نمایند:

۱- در مورد چاههایی که بدون مجوز قانونی حفر و یا در حال حفاری می باشند نسبت به پرو مسلوب المنفعه نمودن چاه اقدام خواهند نمود.

۲- در مورد چاههایی که بدون مجوز قانونی حفر و دارای منصوبات بهره برداری می باشند ابتداء منصوبات را پلمپ و سپس به صاحب چاه کتباً اخطار خواهند کرد که ظرف حداکثر ۲۰ روز نسبت به برداشتن منصوبات، پرو مسلوب المنفعه نمودن چاه در حضور نماینده شرکت یا سازمان آب منطقه ای اقدام و الا پس از انقضاء مهلت مذکور رأساً اقدامات فوق را معمول خواهند داشت.

۳- در مورد چاههای دارای مجوز قانونی که بیش از حد مجاز بهره برداری می نمایند شرکت یا سازمان آب منطقه ای ذیربط به صاحب چاه اخطار می نماید تا ظرف مدت ۲۰ روز نسبت به نصب منصوبات مجاز اقدام و پس از انقضاء مدت چنانچه صاحب چاه اقدامی ننموده باشد رأساً شرکت یا سازمان ذیربط منصوبات چاه را برداشته و تا نصب منصوبات مجاز در حضور نماینده شرکت یا سازمان آب منطقه ای چاه را به وسیله مقتضی مسدود می نماید، در مواردی که تهیه و نصب کنتور حجمی میسر باشد به جای تغییر منصوبات از کنتور حجمی استفاده خواهد شد. تبصره ۱ - در کلیه موارد بالا صورتجلسه تخلف اشخاص از مقررات قانون توزیع عادلانه آب همراه با گزارش کارکنان شرکت یا سازمان آب ذیربط که دارای ابلاغ مخصوص موضوع ماده ۳۰ قانون مزبور می باشند برای تعقیب

متخلفین به دادسرای مربوطه ارسال و تا مراحل نهائی توسط کارشناسان حقوقی شرکت یا سازمان ذیربط پیگیری لازم انجام خواهد گرفت.

تبصره ۲ - برای توقیف دستگاه حفاری در مواردی که در حال حفاری می‌باشند قبلاً از دادستان محل اجازه لازم کسب خواهد شد

تبصره ۳ - در مورد تخلف حفاران نیز ضمن انعکاس به وزارت نیرو به شرح مذکور در تبصره ۱ اقدام خواهد گردید. ماده ۲۵ - در مواردی که مأمورین شرکتها و سازمانهای آب منطقه‌ای که دارای ابلاغ مخصوص از طرف وزیر نیرو می‌باشند مشاهده کنند که اشخاص یا شرکت‌های حفار مشغول حفر چاه بدون پروانه می‌باشند و یا از شروط مندرج در قانون توزیع عادلانه آب و آیین‌نامه‌های اجرائی آن تخلف می‌نمایند موضوع را به مأمورین انتظامی گزارش و از آنها درخواست می‌نمایند که در محل وقوع جرم حاضر و به تکلیف قانونی خود طبق ماده ۲۳ قانون آئین دادرسی کیفری دایر بر جلوگیری از امحاء اثرات جرم و فرار متهم عمل نمایند

ماده ۲۶ - از تاریخ تصویب این آیین‌نامه تحویل مواد سوختی مورد نیاز موتور پمپ چاه‌های آب و تأمین برق آنها و نیز تحویل موتور پمپ و لوله و تجهیزات چاه‌ها در قبال ارائه پروانه حفر و بهره‌برداری صادره از طرف شرکتها و سازمانهای آب منطقه‌ای امکان‌پذیر می‌باشد.

تبصره - وزارتخانه‌های نفت، صنایع، بازرگانی و سایر دستگاهها و ارگانهای دولتی در اجرای این ماده همکاری لازم را با وزارت نیرو معمول خواهند نمود.

۵-۲-۸- آئین نامه اجرایی قانون اجازه تأسیس آزمایشگاه‌های تجزیه خاک و گیاه و آزمایشگاه‌های تشخیص آفات و بیماریهای گیاه (مصوب ۱۳۷۳/۸/۱)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۳، ۸، ۱ بنا به پیشنهاد شماره ۲۱۵۷۱، ۴۷۸۶، ۶۷۰، مورخ ۱۳۷۱/۱۲/۵ وزارت کشاورزی، آیین‌نامه اجرایی قانون اجازه تأسیس آزمایشگاه‌ها تجزیه خاک و گیاه و آزمایشگاه‌ها تشخیص آفات و بیماری‌های گیاهی توسط بخش تعاونی و خصوصی مصوب ۱۳۷۱ - را به شرح زیر تصویب نمود:

فصل اول: تعاریف

ماده ۱ - آزمایشگاه تشخیص آفات و بیماری‌های گیاهی که در این آیین‌نامه آزمایشگاه گیاه پزشکی نامیده می‌شود واحدی است که آفات، عوامل بیماری‌زا و سایر عوامل زیان‌آور برای محصولات کشاورزی و فرآورده‌های آن را تشخیص و ابزار و روش‌های مبارزه با آن را توصیه می‌کند.

تبصره - در صورت درخواست مشتری، آزمایشگاه گیاه پزشکی مجاز است توصیه‌ها فوق‌الذکر را اجرا کند. ماده ۲ - آزمایشگاه تجزیه خاک و گیاه - که در این آیین‌نامه آزمایشگاه خاک‌شناسی نامیده می‌شود - واحدی است که برای استفاده مناسب از کودهای شیمیایی و سایر مواد افزودنی به خاک و بهینه‌سازی اراضی مزروعی، همچنین افزایش عملکرد محصولات زراعی در واحد سطح، نمونه‌های خاک، آب، گیاه و رکود را که در این آیین‌نامه به اختصار "نمونه" نامیده می‌شود تجزیه کرده و بر اساس نتایج آزمایش‌ها توصیه‌های لازم را ارائه می‌کند.

تبصره - در صورت درخواست مشتری، آزمایشگاه خاک‌شناسی مجاز است تسویه‌های فوق‌الذکر را اجرا کند.

فصل دوم: شرایط و چگونگی تأسیس

ماده ۳ - متقاضی تأسیس آزمایشگاه گیاه پزشکی باید شرایط زیر را داشته باشد:

- الف - حسن شهرت و نداشتن سوء پیشینه.
- ب - مکان مناسب، امکانات، تجهیزات و منابع لازم.
- ج - حداقل لیسانس گیاه پزشکی با ۵ سال تجربه در رشته دفع آفات برای دارندگان مدرک تحصیلی لیسانس و ۳ سال تجربه برای دارندگان مدرک تحصیلی فوق لیسانس یا لیسانس در سایر رشته‌های کشاورزی با ۶ سال تجربه در رشته دفع آفات و ۴ سال تجربه برای دارندگان مدرک تحصیلی فوق لیسانس.
- د - خدمت تمام وقت در آزمایشگاه به عنوان مدیر مسئول.
- ه - معرفی و بکارگیری متخصص در هر یک از رشته‌های اصلی گیاه پزشکی که متقاضی فعالیت در آن رشته است.
- تبصره ۱ - چنانچه متقاضی تأسیس دارای مدرک تحصیلی دکترا باشد رعایت شرط داشتن سوابق تجربی ضرورتی ندارد.
- تبصره ۲ - بخش تعاونی تعاونی و متقاضیان خصوصی غیر واجد شرایط تحصیلی و تجربی می‌توانند فردی را که دارای شرایط بندهای الف، ج و د باشد به عنوان مدیر مسئول معرفی کنند.
- ماده ۴ - متقاضی تأسیس آزمایشگاه خاک‌شناسی باید شرایط زیر را داشته باشد:
- الف - حسن شهرت و نداشتن سوء پیشینه.
- ب - مکان مناسب، امکانات، تجهیزات و منابع لازم.
- ج - حداقل مدرک تحصیلی لیسانس در یکی از رشته‌های خاک‌شناسی، خاک و آب و شیمی عمومی با ۵ سال تجربه در امور خاک و آب و گیاه برای دارندگان مدرک تحصیلی لیسانس و ۳ سال تجربه برای دارندگان مدرک تحصیلی فوق لیسانس یا لیسانس در یکی از رشته‌ها کشاورزی با ۶ سال تجربه در امور خاک و آب و گیاه و ۴ سال تجربه برای دارندگان مدرک تحصیلی فوق لیسانس.
- د - خدمت تمام وقت در آزمایشگاه به عنوان مدیر مسئول.
- تبصره ۱ - چنانچه متقاضی تأسیس دارای مدرک تحصیلی دکترا باشد رعایت شرط داشتن سوابق تجربی ضرورتی ندارد.
- تبصره ۲ - بخش تعاونی و متقاضیان خصوصی غیر واجد شرایط تحصیلی و تجربی می‌توانند فردی را که دارای شرایط مندرج در بندهای الف، ج و د باشد به عنوان مدیر مسئول معرفی کنند.
- ماده ۵ - چگونگی دریافت مجوز به شرح زیر است:
- الف - متقاضی آزمایشگاه گیاه پزشکی یا آزمایشگاه خاک‌شناسی با ارائه مدارک مثبتة محل آزمایشگاه، نیروی انسانی متخصص، منابع، امکانات و تجهیزات را به سازمان کشاورزی استان مربوط معرفی می‌کند.
- ب - مدارک ارائه شده در کمیته‌ای مرکب از بالاترین مقام سازمان کشاورزی استان و دونفر کارشناس یا مسئول متخصص در رشته ذیربط بررسی می‌شود.
- ج - در صورت تأیید مدارک موضوع بند "ب" این ماده مجوز لازم با امضای بالاترین مقام سازمان کشاورزی استان صادر و رونوشت مجوز آزمایشگاه گیاه پزشکی به مؤسسه تحقیقات آفات و بیماریهای گیاه و رونوشت مجوز آزمایشگاه خاک‌شناسی به مؤسسه تحقیقات خاک و آب ارسال می‌شود.
- فصل سوم: سایر مقررات

- ماده ۶ - در صورت لزوم توصیه‌ها و ضوابط فنی و آزمایشگاهی توسط مؤسسه‌های تحقیقات آفات و بیماری‌های گیاه و تحقیقات خاک و آب تهیه و به آزمایشگاه‌ها ابلاغ می‌شود.
- تبصره - آزمایشگاه‌ها مکلفند در صورت وجود استانداردهای ملی یا مورد بول مؤسسه استاندارد و وزارت کشاورزی، مطابق استانداردهای مزبور عمل کنند.
- ماده ۷ - تعداد آزمایشگاه‌های مورد نیاز هر منطقه توسط سازمان کشاورزی استان مربوط تعیین می‌شود.
- ماده ۸ - دارندگان امتیاز تأسیس آزمایشگاه‌ها موظفند حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ صدور مجوز - که فقط برای یک دوره شش ماهه دیگر با تشخیص سازمان کشاورزی استان قابل تمدید است نسبت به تأسیس و راه‌اندازی آزمایشگاه اقدام کنند، در غیر این صورت امتیاز صادر شده باطل می‌شود.
- ماده ۹ - مدیران یا صاحبان امتیاز آزمایشگاه‌ها موظفند با توجه به پیشرفت علوم و تکنولوژی نسبت به تجهیز آزمایشگاه مطابق توصیه مؤسسات ذیربط وزارت کشاورزی اقدام کند.
- ماده ۱۰ - آزمایشگاه‌ها موظفند نتایج بررسی و آزمایش‌های خود را بر نیروی نمونه‌های استاندارد طبق نمونه‌ای که توسط مؤسسه ذیربط در وارت کشاورزی تعیین می‌شود در سه نسخه تنظیم و به ترتیب به مشتری و سازمان کشاورزی استان تسلیم و یک نسخه را در بازرگانی خود نگهداری کنند.
- ماده ۱۱ - آزمایشگاه‌ها موظفند فهرست حق‌الزحمه انواع خدمات خود را مطابق تعرفه‌های مصوب مؤسسات تحقیقات آفات و بیماری‌های گیاهی و تحقیقات خاک و آب در محل آزمایشگاه در معرض دید مشتری قرار دهند.
- تبصره - آزمایشگاه‌ها مجازند حق‌الزحمه خدمات خاص را با توافق مشتری و نظارت سازمان کشاورزی استان مربوط تعیین کنند.
- ماده ۱۲ - واگذاری امتیاز آزمایشگاه‌ها به اشخاص واجد شرایط دیگر با موافقت سازمان کشاورزی استان مربوط مجاز است.
- ماده ۱۳ - در صورتی که صاحبان امتیاز آزمایشگاه‌ها بخواهند امتیاز خود را به شخص واجد شرایط دیگری واگذار کردن از اخذ امتیاز مجدد در همان استان محروم می‌شوند.
- ماده ۱۴ - در صورتی که وزارت کشاورزی و واحدهای تابع برای کمک به متقاضیان تأسیس یا تجهیز آزمایشگاه‌ها تسهیلاتی را ایجاد یا موجبات ایجاد آن فراهم کنند مجازند متناسب با نوع تسهیلات، تعهدات لازم را از متقاضیان برای رعایت تعرفه‌های خاص اخذ کنند.
- ماده ۱۵ - بازرسان مجاز وزارت کشاورزی در مواقع لزوم با حکم مأموریت از طرف سازمان تحقیقات یا بالاترین مقام مؤسسه ستادی ذیربط یا رییس سازمان کشاورزی استان برای بررسی امکانات، تجهیزات، نحوه آزمایش‌ها و نظارت کیفی کار آزمایشگاه‌ها اعزام و نتیجه بازرسی خود را به صورت کتبی به سازمان کشاورزی استان و مؤسسه ذیربط در وزارت کشاورزی اعلام کنند.
- ماده ۱۶ - در مواردی که برای نظارت بر کیفیت کار آزمایشگاه‌ها، نمونه‌هایی از طرف وزارت کشاورزی برای آزمایش یا تجزیه ارسال شود آزمایشگاه‌ها موظفند بدون دریافت هزینه نمونه‌ها را آزمایش و نتیجه آن را حداکثر ظرف یک ماه به واحد ارسال کننده اعلام کنند.
- ماده ۱۷ - در صورتی که بر اساس نتایج بازرسی‌های به عمل آمده عدم رعایت توصیه‌های فنی و استانداردهای آزمایشگاهی، عدم رعایت تعرفه‌ها و تعهدات در مواردی که مطابق این آیین‌نامه آزمایشگاه‌ها ملزم به رعایت آن

هستند، یا کیفیت نامطلوب نتایج آزمایشگاهی مشاهده شود، کمیته موضوع بند "ب" ماده (۵) این آیین نامه موضوع رابرسی و مراتب را به آزمایشگاه مربوط اخطار و در صورت تکرار موارد فوق الذکر، مجوز تأسیس فعالیت آزمایشگاه را پس از تأیید رییس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی لغو می کند.

۶-۲-۸- آئین نامه بند (۷) و اصلاحیه ماده واحده قانون تشویق سرمایه گذاری در طرحهای آب کشور (مصوب ۱۳۸۲/۸/۱۸ و اصلاحیه ۱۳۸۳/۹/۲۵)

هئیت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۸/۱۸ بنا به پیشنهاد شماره ۸۶۱/۳/۱۰۰ مورخ ۱۳۸۲/۱/۱۶ وزارت نیرو آئین نامه اجرائی بند یاد شده را تصویب نمود .

فصل اول - تعاریف

ماده ۱ - اصطلاحات به کار رفته در این آئین نامه ، دارای معانی زیر هستند :

- الف - حقا به موجود: تعریف مقرر در تبصره (۱۱) ماده (۱۸) قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - به اضافه ابهایی است که قبلاً" مورد مصرف اشخاص و محیط زیست قرار گرفته و میزان آن مورد تأیید وزارت نیرو می باشد .
- ب - سرمایه گذار :شخص حقیقی یا حقوقی بخش خصوصی و تعاونی (داخلی و خارجی) است که طبق ضوابطی که حسب مورد توسط وزارتخانه های نیرو و جهاد کشاورزی تعیین و اعلام می گردد ، آمادگی و توانایی سرمایه گذاری در طرحهای تامین آب ایجاد شبکه های آبیاری و زهکشی و طرحهای آب و خاک را داشته باشد .
- ج - پروانه بهره برداری از تاسیسات ، مجوز استفاده از تاسیساتی است که ر اثر سرمایه گذاری توسط وزارتخانه ذیربط و یا سرمایه گذار قرار می گیرد تا طبق ضوابط از آن استفاده نماید .
- د - دوره بهره برداری ، طول دوره بهره برداری هر طرح برابر با دوره استهلاك سرمایه است که طبق مقررات موجود و با لحاظ سرمایه گذاری انجام شده و سود مورد انتظار سرمایه گذار توسط وزارتخانه ذیربط تعیین و در قرارداد قید می شود .

ه - سند آب ، پروانه بهره برداری از آب است که بر اساس الگوهای تعیین شده برای هر نوع مصرف و بر حسب درصدی از آب استحصالی و زمان بهره برداری توسط وزارت نیرو صادر می گردد .

و - قانون ، قانون تشویق سرمایه گذاری در طرحهای آب کشور - مصوب ۱۳۸۱ - است .

فصل دوم - انتخاب و معرفی طرحها

ماده ۲- به منظور پیگیری مراحل مختلف اجرای قانون، حداکثر یک ماه پس از ابلاغ این آیین نامه کمیته ای بامسئولیت معاون وزیر نیرو در امور آب و عضویت نمایندگان تام الاختیار وزارت جهاد کشاورزی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان تحت عنوان " کمیته اجرایی " با وظایف ذیل تشکیل می گردد:

الف - انتخاب طرحهای مصوب به منظور عرضه به سرمایه گذاران و یا ارزیابی و تصویب طرحهای پیشنهادی سرمایه گذار طبق مفاد مواد (۳)، (۴) ، (۶) ، و (۱۵) این آئین نامه

ب - تعیین مهلت لازم برای تهیه و ارایه اطلاعات و مشخصات لازم هر طرح منتخب توسط وزارتخانه های نیرو و جهاد کشاورزی .

ج - تصویب سهم آب مازاد سرمایه گذار .

- د - تعیین شرایط عمومی و اصول قابل درج در قراردادهای موضوع این آئین نامه و نظارت بر چگونگی اجرای قراردادهای متبادله .
- ه - همکاری و هماهنگی با سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران جهت بررسی تقاضای سرمایه گذاری اشخاص خارجی در طرحهای موضوع قانون تشویق سرمایه گذاری در طرحهای آب کشور .
- و - هماهنگی در تنظیم دستورالعملهای اجرائی لازم برای تسریع واگذاری طرحها به سرمایه گذاران .
- ز - تصویب تغییرات پیشنهادی سرمایه گذار مطابق مفاد موضوع ماده (۱۴) و تشخیص اولویت و ضرورت طرحهای پیشنهادی سرمایه گذار مطابق ماده (۱۵) این آئین نامه)
- ح - نظارت بر کلیه دستورالعمل تعیین قیمت توافقی برای فروش آب مازد توسط سرمایه گذار به بهره برداران .
- تبصره - دبیرخانه کمیته اجرائی در وزارت نیرو مستقر خواهد بود. این کمیته در صورت نیاز می تواند اقدام به ایجاد کمیته های منقطه ای نموده و بخشی از وظایف خود را به این کمیته ها محول نماید .
- ماده ۳ - وزارتخانه های نیرو و جهاد کشاورزی موظف هستند حداکثر ظرف سه ماهه پس از ابلاغ این آئین نامه و در سالهای بعد تا پایان سه ماهه اول هر سال ، صابون ، اهداف ، مشخصات اصلی و برآورد هزینه کلیه طرحهای خود که دارای شرایط و ویژگیهای ذکر شده در قانون و این آئین نامه می باشند را به کمیته اجرائی اعلام نمایند
- ماده ۴ - کمیته اجرائی طرحهای اعلام شده را با توجه به هدف قانون ، ظرف مدت دو ماه اولویت بندی و در مرحله اول تعدادی را انتخاب می نماید (طرحهای منتخب)
- ماده ۵ - پس از تهیه فهرست طرحهای منتخب توسط کمیته اجرائی
- الف - وزارت جهاد کشاورزی موظف است ظرف مدتی که کمیته اجرائی تعیین خواهد نمود برای هر یک از طرحهای منتخب وسعت و محدود اراضی ملی و موات قابل واگذاری که بر اساس مطالعات ، به عنوان زمینهای آبخور داخل محدوده طرح قرار می گیرد را همراه با ارایه نقشه منطقه و راهکارهای تامین حقوق احتمالی بهره برداران قانونی اراضی در چارچوب قانونی مربوط ، مشخص نماید .
- ب - وزارت نیرو موظف است ظرف مدتی که کمیته اجرائی تعیین خواهد نمود برای هر یک از طرحهای منتخب ، حقاچه های موجود مرتبط با طرح را از نظر درصد و زمان مصرف ، مشخص و برای صاحبان حقاچه ها سند آب صادر نماید .
- ماده ۶ - کمیته اجرائی ظرف مدت یک ماه پس از وصول گزارش اقدامات انجام شده بر اساس مفاد بندهای ماده (۵) این آئین نامه و با توجه به نتایج آن مجدداً " طرحهای منتخب را اولویت بندی و از میان آنان تعدادی را بعنوان طرحهای مصوب برای عرضه به سرمایه گذاران تصویب می نماید .
- تبصره - وزارتخانه های ذیربط موظفند مطالعات توجیه مالی سرمایه گذاری در طرحهای منتخب را در اختیار کمیته اجرائی قرار دهند .
- ماده ۷ - چنانچه وزارتخانه ذیربط تصمیم به عرضه بخشی از اجرای یک طرح را به سرمایه گذار داشته باشد. باید سهم سرمایه گذار در آن بخش از کل آب استحصالی و کل اراضی ملی و موقت آبخور طرح را متناسباً" به تصویب کمیته اجرائی برساند .
- ماده ۸ - مشخصات اصلی هر طرح مصوب شامل محل و موقعیت اجرای طرح ، اهداف طرح ، ابعاد و حجم عملیات مختلف، برنامه زمانی پیشرفت فیزیکی مورد انتظار ، برآورده هزینه ، محدوده و وسعت و قیمت اراضی آماده واگذاری

، آب قابل استحصال ، آب مازد براساس اسناد آب صادر شده و دستورالعمل رسیدگی به تقاضاها و سایر شاخصه ها و مولفه های مهم توسط دستگاه اجرائی از طریق وسایل ارتباط جمعی به اطلاع عمومی می رسد .

فصل سوم - بررسی تقاضا و عقد قرارداد

ماده ۹ - سرمایه گذار متقاضی ، ابتدا درخواست خودر در مورد تمایل به سرمایه گذاری در هر طرح مصوب را به وزارتخانه ذیربط ارایه می نماید. وزارتخانه مزبور پس از بررسی درخواستها و تطبیق شرایط متقاضیان یا دستورالعملهای مصوب کمیته اجرائی در صورت تایید ، موافقت خود را به متقاضیان اعلام می نمایند .

تبصره - تعاونی های کشاورزی بهره بردار در اجرای طرحهای سرمایه گذاری موضوع این آئین نامه در شرایط مساوی اولویت دارند.

ماده ۱۰ - سرمایه گذار پس از اخذ موافقت و دریافت استفاده و مدارک مورد نیاز طرح ظرف مهلتی که وزارتخانه ذیربط اعلام خواهد نمود نسبت به تهیه و ارایه برنامه زمان بندی سرمایه گذاری ، متناسب با برنامه پیشرفت فیزیکی مورد انتظار و ارایه ضمانت نامه معتبر به میزان یک تا پنج درصد متناسب با برآورد هزینه اجرای پروژه به تشخیص وزارتخانه ذیربط مطابق آنچه در دستورالعملهای مصوب کمیته اجرائی خواهد آمد اقدام می نماید .

تبصره - پس از آنکه سرمایه گذار در محل اجرای پروژه ، معادل مبلغ ضمانت نامه را صرف عملیات فیزیکی نمود ، ضمانت نامه مذکور آزاد و مسترد می گردد .

ماده ۱۱ - متعاقب دریافت برنامه زمان بندی سرمایه گذاری و ضمانت نامه معتبر ، وزارتخانه ذیربط قرارداد لازم را حداکثر ظرف مدت بیست روز با سرمایه گذار مبادله و به او ابلاغ می نماید .

ماده ۱۲ - وزارت جهاد کشاورزی موظف است اقدامات لازم جهت واگذاری اراضی ملی و موات آبخور طرح به صورت بیع را برای سرمایه گذاران ایرانی در چارچوب مقررات قانونی مربوط ، به نحوی به عمل آورد که در شروع عملیات اجرائی طرح ، اراضی مزبور به صورت مشروط در اختیار سرمایه گذار قرار گرفته و در شروع بهره برداری از طرح به صورت قطعی به سرمایه گذار منتقل گردد. ضمناً" برای تامین حقوق احتمالی بهره برداران قانونی از اراضی ملی و موات با توجه به قرارداد منعقد در مورد هزینه ها اقدام خواهد شد .

تبصره - واگذاری اراضی ملی و موات آبخور طرح به سرمایه گذاران خارجی به صورت اجاره و مدت آن محدود به دوره بهره برداری خواهد بود.

فصل چهارم - احداث

ماده ۱۳ - انتخاب پیمانکار و مشاور برای طرح و نظارت بر عملیات اجرائی و عقد قرارداد با آنان به عهده سرمایه گذار است . پیمانکاران و مشاورین انتخاب شده باید از میان شرکتهای تشخیص صلاحیت شده سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور باشند و وزارتخانه های ذیربط در مراحل مختلف بر نحوه اجرای کار نظارت عالی خواهند داشت.

ماده ۱۴ - چنانچه سرمایه گذار به منظور افزایش بازده طرح ، پیشنهاد انجام مطالعات تکمیلی ، اصلاح اهداف طرح ، تغییر روشهای اجرائی ، تغییر در ابعاد و احجام عملیات و اعمال مهندسی ارزش و اصلاح و تکمیل نظام بهره برداری را داشته باشند ، این پیشنهادات پس از رسیدگی و تایید وزارتخانه ذیربط قابل اعمال است و حقوق ناشی از این موارد در دوره بهره برداری در اختیار سرمایه گذار خواهد بود .

ماده ۱۵ - در صورتی که سرمایه گذار طرحی را برای سرمایه گذاری پیشنهاد نماید که جزء طرحهای منتخب یا مصوب نباشد ، کمیته اجرائی در صورت تشخیص ضرورت ، انجام مطالعات آن را با هزینه سرمایه گذار به وزارتخانه

ذیربط ابلاغ می نماید تا پس از اطمینان از اولویت و وجود توجیه فنی، اقتصادی و مالی آن طرح را مصوب و مجوز کلی برای سرمایه گذاری به نام همان سرمایه گذار صادر گردد.

ماده ۱۶ - سرمایه گذار موظف است به منظور اعمال مدیریت طرح در مراحل مطالعات تکمیلی و اجرا، افراد متخصص واجد صلاحیت و مورد تأیید وزارتخانه ذیربط را مطابق ساختار سازمانی که به ضمیمه قرارداد خواهد آمد به کار گرفته و یا از خدمات واحدهای تشخیص صلاحیت شه در این زمینه توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور استفاده نماید.

ماده ۱۷ - در کلیه مراحل مطالعه و اجرای طرح، سرمایه گذار موظف است نسخه ای از گزارشات ماهانه مهندس مشاور رابرای سازمان مدیریت ذیل و متناسب با برنامه پیشرفت فیزیکی طرح در اختیار سرمایه گذار قرار می گیرد.

ماده ۱۸ - تشخیص میزان اراضی مورد نیاز برای احداث سازه های طرح و تملک و بلامعارض نمودن آن با وزارتخانه ذیربط است که بشرح ذیل و متناسب با برنامه پیشرفت فیزیکی طرح در اختیار سرمایه گذار قرار می گیرد

الف - بستر رودخانه ها، در دوره بهره برداری به صورت اجازه بر اساس قیمت های منطقه ای در اختیار سرمایه گذار قرار می گیرد.

ب - اراضی ملی وموات، در دوره بهره برداری به قیمت منطقه ای به صورت اجازه در اختیار سرمایه گذار قرار می گیرد.

ج - اراضی متعلق به اشخاص حسب مورد با استفاده از لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه های عمومی، عمرانی و نظامی دولت - مصوب ۱۳۵۸ - با توجه به قرارداد منعقد در مورد هزینه ها، اجازه یا تملک و عیناً" در اختیار سرمایه گذار قرار می گیرد.

تبصره ۱ - هزینه جابجایی و یا جایگزینی مسدودات، تاسیسات و ساختمانهایی نظیر جاده، پاسگاه و غیره که در محدوده طرح قرار گیرد به قیمت روز محاسبه و با توجه به قرارداد منعقد در مورد هزینه ها نسبت به جایگزینی و جابجایی مستحدثات اقدام می شود.

تبصره ۲ - شیوه تامین خسارت ناشی از تاخیر غیر مجاز وزارتخانه ذیربط در بلامعارض نمودن و در اختیار گذاشتن اراضی مورد نیاز اجرای طرح در قرارداد منعقد لحاظ خواهد شد.

ماده ۱۹ - چنانچه پیشرفت فیزیکی و یا ریالی طرح به میزان سی درصد (۳۰٪) از برنامه مصوب به تشخیص وزارتخانه ذیربط تاخیر غیرمجاز داشته باشد، وزارتخانه ذیربط می تواند در صورت ضرورت پس از ابلاغ دو اخطار و رعایت مهلت زمانی حداقل یک ماه بعد از هر اخطار، چنانچه تغییر محسوسی در روند تامین سرمایه و پیشرفت طرح حاصل نگردد، مطابق دستورالعمل هایی که به تصویب کمیته اجرائی می رسد دلایل را بررسی و نسبت به فسخ قرارداد بهره برداری و اخذ جرایم مندرج در دستورالعملها از سرمایه گذار اقدام نموده و با عقد قرارداد به سرمایه گذار دیگری محول نماید. در این صورت سرمایه گذار اولیه با کسر ۱۵ درصد به نسبت سرمایه گذاری انجام شده براساس قیمت گذاری اولیه با کسر ۱۵ درصد به نسبت سرمایه گذاری انجام شده بر اساس قیمت گذاری کارشناس رسمی دادگستری به قدرالسهم خویش از حقوق بند (۴) ماده واحده قانون بهره مند خواهد شد.

تبصره ۱ - چندان سرمایه گذار به دلایلی از ادامه کار منصرف شود، تقاضای انصراف و صدور مجوز خروج از طرح وی توسط وزارتخانه طبق دستورالعملی که کمیته اجرائی تهیه می کند مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت.

تبصره ۲ - با فسخ قرارداد از سوی سرمایه گذار ، دستگاه اجرائی موظف است موضوع اداره سرمایه گذاری طرح را در روزنامه های کثیرالتشهار طی سه نوبت به فاصله ده روز آگهی نماید و در صورتی که سرمایه گذار دیگری شامل به مشارکت در طرح نداشت باشد ، با هماهنگی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور نسبت به ادامه پروژه اقدام نماید .

فصل پنجم - بهره برداری

ماده ۲۰ - وزارتخانه ذیربط دستورالعملهای بهره برداری ، نگهداری ایمنی ، فنی و نظایر آن را قبل از شروع سرمایه گذاری به سرمایه گذار برای اجراء ابلاغ و بر حسن اجرای آنها نظارت می کند. سرمایه گذار موظف است دستورالعملهای ابلاغی را به اجرا در آورد. دستورالعملهای صادره نمی تواند ناقص حقوقی باشد که سرمایه گذار بر اساس قانون به دست آورده است

تبصره - سرمایه گذار موظف است ساختار سازمانی بهره برداری و نگهداری مورد نظر خود از طرح را قبل از شروع بهره برداری به تصویب وزارتخانه ذیربط برساند .

ماده ۲۱ - پس از تکمیل عملیات اجرائی موضوع طرح مطابق قرارداد و درخواست صدور پروانه بهره برداری توسط سرمایه گذار ، وزارتخانه ذیربط حداکثر ظرف مدت یک ماه نمایندگان خود را به محل طرح اعزام می نماید. در صورت نبودن اشکالات فنی که مانع بهره برداری از طرح باشد و اطمینان از به کارگیری نیروی انسانی مطابق با ساختار سازمانی بهره برداری مصوب ، صورتجلسه ای تنظیم و به امضای نماینده وزارتخانه ذیربط و سرمایه گذار یا نماینده او رسیده و پروانه بهره برداری از تاسیسات صادر می گردد .

تبصره - در صورت وجود نواقص ، موارد با قید مهلت زمانی رفع آنها در صورتجلسه درج و پروانه بهره برداری موقت صادر می گردد. پس از رفع نواقص پروانه برای دوره بهره برداری به نام سرمایه گذار صادر خواهد شد .

ماده ۲۲ - چنانچه هزینه های طرح بیشتر از برآوردهای اولیه باشد ، سرمایه گذار در طول دوره اجرا و حداکثر تا پایان مهلت رفع نواقص می تواند مدارک مثبتته را به وزارتخانه ذیربط ارائه نموده و تقاضای افزایش طول دوره بهره برداری را بنماید. وزارتخانه ذیربط پس از بررسی مدارک و در صورت تایید می تواند با افزایش طول دوره بهره برداری متناسب با هزینه های اضافی ، موافقت نماید .

ماده ۲۳ - وزارتخانه های ذیربط به نسبت سهم سرمایه گذاری انجام شده در طرحهای مشمول این آئین نامه با سرمایه گذار شریک مدنی می باشند ، نحوه قیمت گذاری کل سرمایه گذاری انجام شده براساس نظر کارشناسی رسمی دادگستری تعیین می شود .

تبصره - سرمایه گذار در هر زمان می تواند با توافق وزارتخانه ذیربط و پرداخت ارزش روز سهم مشارک وزارتخانه ذیربط به مشارکت مدنی خاتمه دهد. در این صورت وزارتخانه مربوط نسبت به واریز مبالغ دریافتی به حساب خزانه اقدام خواهد نمود .

ماده ۲۴ - وزار نیرو مکلف است پس از صدور پروانه بهره برداری از تاسیسات نسبت به صدور سند آب مطابق مفاد مقررات قانون و این آئین نامه به نام سرمایه گذار اقدام نماید .سند آب صادر شده در طول دوره بهره برداری معتبر است و پس از آن فاقد اعتبار می باشد .اسناد آب صادر شده قابل انتقال به غیر می باشد .

تبصره - اولویت در واگذاری سند آب پس از دوره بهره برداری با سرمایه گذار اولیه خواهد بود .

ماده ۲۵ - چنانچه آب استحصالی به وسیله سرمایه گذار اضطرارا" مصرف شرب پیدا کند ، سرمایه گذار مکلف به تحویل آب برای مصرف شرب و دریافت بهای آن مطابق مفاد این ماده خواهد بود و پس از رفع اضطرار به تشخیص وزارت نیرو سرمایه گذار کماکان اختیار استفاده از سهم آب خود را دارد. خسارتهای احتمالی ناشی از اجرای این تبصره بر اساس ماده (۴۴) قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - و براسا سنظر کارشناسی رسمی دادگستری برآورد و از محل اعتبارات عمومی تامین خواهد شد .

فصل ششم - مقررات عمومی

ماده ۲۶- سرمایه گذار مجاز به احداث مستحدثاتی اضافه بر طرح مصوب نمی باشد. در صورتی که سرمایه گذار درخواست احداث مستحدثات اضافی را داشته باشد وزارتخانه ذیربط می تواند با در نظرگرفتن عوامل تاثیرگذار بر بهره برداری از طرح خصوصا" مسائل زیست محیطی و حفظ کیفیت آب اقدام نماید .

ماده ۲۷ - هرگاه در اجرای قرارداد منعقد با سرمایه گذار و یا تفسیر آن اختلافی بین طرفین حادث شود ، موضوع با رعایت اصل (۱۳۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران حل و فصل خواهد شد. در صورت عدم توافق ، دادگاه صالحه مرجع رسیدگی به اختلاف می باشد .

ماده ۲۸- مستحدثات ایجاد شده با سرمایه گذاری موضوع این آئین نامه قابل وثیقه گذاری و ترهین خواهد بود .

ماده ۲۹- تسهیلات پیش بینی شده در ماده ۱۰۶ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۹ - یا تسهیلات مشابه در قوانین موضوعه در زمینه تامین منابع مالی برای اجرای طرحهای تامین آب ، شبکه های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی ، طرحهای کوچک آبی ، احیاء قنوات و چشمه سارها شامل سرمایه گذار موضوع این آئین نامه نیز می باشد .

۷-۲-۸- آیین نامه اجرایی ماده (۱۱) قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲۸)

هیئت وزیران عضو کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیطزیست در جلسه مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۸ بنا به پیشنهاد مشترک شماره ۰۲۰/۳۳۲۳۹ مورخ ۱۳۸۶/۹/۱۷ وزارتخانه های نیرو و جهادکشاورزی و به استناد ماده (۱۱) قانون تشکیل وزارت جهادکشاورزی- مصوب ۱۳۷۹- و با رعایت تصویب نامه شماره ۱۶۴۰۸۲/ت/۳۷۳ هـ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱۰ تصویب نمودند:

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف - بخش کشاورزی: کلیه زیربخشهای زراعت، باغبانی، دام، طیور، آبزیان، جنگل ها و مراتع و آبخیزداری و کلیه موارد مربوط به آنها از جمله آب و خاک، بیابان زدایی، شهرکهای گلخانه ای و دامپروری و صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی.

ب - آب کشاورزی: آب مورد نیاز برای مصارف کشاورزی شامل زراعت، باغبانی، دام، طیور، آبخیزداری، بیابان زدایی، شیلات، آبیاری پروری و صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی.

ج - آب مورد تقاضای کشاورزی: مقدار آب کشاورزی است که در زمان و مکان مورد نیاز درخواست می شود.

د - تأمین آب کشاورزی: میزان آبی است که به طرق مختلف به منظور بهره برداری در زمان و مکان مورد تقاضای بخش کشاورزی بوده و بر اساس توان منابع آبی و رعایت اصول توسعه پایدار، قابل استحصال، انتقال و تحویل باشد.

هـ - آب مصرفی کشاورزی: مقدار آبی است که بر اساس الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی با رعایت قانون توزیع عادلانه آب به ویژه مواد (۲۱) و (۲۶) قانون یاد شده تحویل و به عنوان آب کشاورزی مورد استفاده قرار می گیرد.

ماده ۲ - وزارت جهاد کشاورزی موظف است آب کشاورزی مورد تقاضا را بر اساس ظرفیتهای آب و خاک و الگوهای بهینه مصرف آب کشاورزی به تفکیک حوضه های آبریز و استانها، تعیین و تدوین و با اولویت بندی به وزارت نیرو، به منظور تأمین آب مورد نیاز اعلام نماید.

ماده ۳ - وزارت نیرو موظف است با توجه به توان منابع آبی و رعایت اولویت تخصیص آب نسبت به تخصیص و تأمین آب کشاورزی مورد تقاضا در زمان و مکان مورد نیاز اقدام نماید.

تبصره ۱ - هماهنگی تقاضا و تأمین آب کشاورزی و اولویت بندی طرحهای تأمین آب کشاورزی، با توجه به ترتیبات پیش بینی شده در مواد (۲) و (۳)، توسط کارگروه ستادی و استانی آب کشاورزی موضوع ماده (۷) انجام خواهد شد.

تبصره ۲ - وزارتخانه های نیرو و جهاد کشاورزی موظفند هماهنگیهای لازم جهت حفاظت کمی و کیفی منابع آب کشاورزی را به عمل آورده و از آرایه هرگونه تسهیلات از قبیل برق، سوخت، وام و نهاده های دارای یارانه به مصرف کنندگان غیرمجاز آب خودداری نمایند.

ماده ۴ - به منظور مصرف بهینه آب کشاورزی و افزایش بهره وری آبیاری اقدامات زیر از سوی دستگاههای مربوط انجام خواهد شد:

الف - وزارت نیرو موظف است نسبت به تجهیز نقاط تحویل آب کشاورزی به ابزارهای اندازه گیری مناسب برای تحویل حجمی اقدام نماید.

ب - به منظور اعمال مدیریت صحیح و استقرار نظام بهره برداری بهینه آب کشاورزی، وزارت جهاد کشاورزی موظف است نسبت به توانمندسازی ذی نفعان و دست اندرکاران و ظرفیت سازی لازم جهت ایجاد تشکلهای آب بران متناسب با شرایط موجود اقدام نماید.

ج - وزارت نیرو موظف است بر اساس سند ملی آب (الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی) نسبت به تحویل حجمی آب به تشکلهای آب بران یا بهره برداران با توجه به شرایط فنی، اقتصادی و اجتماعی و نحوه تأمین، انتقال، توزیع و مصرف آب کشاورزی در مناسبترین نقطه تحویل اقدام نماید. در صورت لزوم به تبادل نظر در خصوص تعیین مناسب ترین نقطه تحویل موضوع به کارگروه استانی موضوع ماده (۷) ارجاع می شود و نظر آن کارگروه لازم الاجرا است.

د - وزارت جهاد کشاورزی موظف است به منظور مدیریت مصرف آب کشاورزی نسبت به برنامه ریزی و انجام اقدامات لازم در زمینه های ارتقای کارایی آب از طریق استقرار نظام بهره برداری آب کشاورزی، بهبود و اصلاح روشهای آبیاری، توسعه روشهای نوین آبیاری، توسعه شبکه های فرعی آبیاری و زهکشی و تجهیز و نوسازی اراضی اقدام نماید.

هـ - وزارت جهاد کشاورزی موظف است به منظور ارتقاء نقش کشاورزان در مدیریت مصرف آب کشاورزی نسبت به برنامه ریزی و آرایه خدمات ترویجی، آموزشی لازم به تشکلهای آب بران اقدام نماید و در این رابطه، برنامه های پایش و ارزشیابی مستمر را جهت کسب اطمینان از بهبود بهره وری از منابع آب و خاک به مورد اجرا بگذارد.

ماده ۵ - به منظور ایجاد تعادل و هماهنگی لازم برای عملیات آبخیزداری در حوضه های آبریز و طرحهای تأمین، انتقال، توزیع و مصرف آب کشاورزی، اقدامات ذیل توسط دستگاههای مربوط انجام خواهد شد.

الف - وزارت نیرو موظف است در مطالعه طرحهای تأمین آب، آبخیزداری و نظامهای بهره برداری مشارکتی، آب کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی را ملحوظ و رعایت نماید.

ب - وزارت جهاد کشاورزی موظف است همزمان و متناسب با اجرای طرحهای تأمین آب وزارت نیرو نسبت به اجرای پروژه های آبخیزداری در حوضه های آبریز آن اقدام نماید.

ج - وزارت نیرو موظف است به منظور بهره برداری مناسب از منابع آبی تأمین شده موجود در اولویت اول، نسبت به تکمیل شبکه های اصلی آبیاری و زهکشی و تجهیز نقاط تحویل آب به ابزارهای اندازه گیری مناسب تحویل حجمی اقدام نماید.

د - وزارت نیرو موظف است همزمان با احداث سازه های جدید تأمین آب، نسبت به ایجاد تأسیسات تنظیم و احداث شبکه های اصلی آبیاری و زهکشی و تجهیز نقاط تحویل آب به ابزارهای اندازه گیری مناسب تحویل حجمی اقدام نماید.

ه - وزارت جهاد کشاورزی موظف است نسبت به مطالعه، اجرا و تکمیل آن دسته از شبکه های فرعی آبیاری و زهکشی که مسئولیت آنها بر عهده آن وزارت می باشد، متناسب با اقدامات وزارت نیرو اقدام نماید.

تبصره - وزارت نیرو مجاز است با هماهنگی وزارت جهاد کشاورزی در طرحهایی که شبکه های اصلی آبیاری و زهکشی را اجرا می نماید نسبت به طراحی و اجرای شبکه های فرعی آبیاری و زهکشی نیز اقدام نماید.

ماده ۶ - وزارتخانه های جهاد کشاورزی و نیرو موظفند قبل از ایجاد هرگونه سازه تأمین آب کشاورزی و شبکه های آبیاری و زهکشی، هماهنگی و اقدامات لازم را برای ایجاد و ساماندهی نظام های بهره برداری، به منظور مشارکت و تعامل مؤثر بهره برداران در کلیه مراحل مطالعه، اجرا و نیز پذیرش مسئولیتها و اختیارات بهره برداری، نگهداری و مدیریت آبیاری از سازه های یاد شده را به عمل آورند.

ماده ۷ - ایجاد هماهنگی و ترتیبات لازم در چارچوب این تصویب نامه بین وزارتخانه های جهاد کشاورزی و نیرو برای افزایش بهره وری آب در بخش کشاورزی و ساماندهی بهره برداران بر حسب ضرورت به عهده کارگروه های زیر می باشد:

الف: کارگروه ستادی آب کشاورزی به منظور هماهنگی برنامه ها با ترکیب زیر:

۱- نماینده وزارت جهاد کشاورزی

۲- نماینده وزارت نیرو

۳- نماینده معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهوری (دبیر کارگروه ستادی)

ب - کارگروه استانی آب کشاورزی به منظور هماهنگی اجرا با ترکیب زیر:

۱- استاندار یا معاون عمرانی استانداری (رییس کارگروه)

۲- رییس سازمان جهاد کشاورزی استان (دبیر کارگروه)

۳- رییس سازمان برنامه و بودجه استان

۴- نماینده وزارت نیرو در حوضه آبریز اصلی

۵- مدیرکل سازمان حفاظت محیط زیست استان

۶- مدیر عامل شرکت آب منطقه ای استان

۷- نماینده منتخب تشکل های آب بران با معرفی رییس سازمان جهاد کشاورزی استان

تبصره - در صورت ضرورت از نماینده منتخب تشکل های آب بران دعوت به عمل خواهد آمد.
ماده ۸ - معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور موظف است به منظور تحقق اهداف این آیین نامه، اعتبارات مورد نیاز را که دستگاههای اجرایی در سقف بودجه سنواتی خود پیشنهاد نموده اند در لایحه بودجه مربوط منظور نماید.

این تصویب نامه در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۹ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

۸-۲-۸- آیین نامه اجرایی قانون الحاق یک ماده به قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین (مصوب ۱۳۸۷/۲/۱)

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات ذیل در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف - شرکت: شرکت سهامی آب منطقه ای (استان) و شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان.

ب - آب مصرفی شامل:

۱- آب مصرفی و شرب و بهداشت واحدهای صنعتی، مرغداری و دامداریها، خدماتی و گلخانه ای که دارای مجوز از دستگاه مربوط می باشند با مصارف آبی اندک (حداکثر «۲۵» مترمکعب در شبانه روز)

۲- آب مورد نیاز برای اجرای طرحهای صنعتی و عمرانی دولت و تولیدکنندگان گیاهان دارویی و گلهای زینتی و محصولات گلخانه ای که دارای مجوز از دستگاه مربوط بوده و آب مشروب شهرها، شهرکها و روستاها (براساس ماده «۱۲» آیین نامه اجرایی فصل دوم - قانون توزیع عادلانه آب

پ - آبخوان: مخازن آب زیرزمینی آبرفتی و سازندی.

ت - محدوده مطالعاتی: کوچکترین واحد مطالعاتی هیدرولوژیک که دارای یک یا چند دشت بوده و در حوزه عمل یک یا چند استان قرار گرفته باشد.

ث - دشت ممنوعه: دشتهایی که در اجرای قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱- و آیین نامه اجرایی آن، توسط وزارت نیرو، ممنوعه و ممنوعه بحرانی اعلام شده یا می شود.

ج - چاههای مشمول تبصره ذیل ماده (۳) قانون توزیع عادلانه آب: چاههایی که قبل از تصویب قانون توزیع عادلانه آب بدون اجازه وزارت نیرو حفر شده باشند، اعم از اینکه چاه مورد بهره برداری قرار گرفته یا نگرفته باشد.

چ - طرحهای جبرانی و ایجاد تعادل در سفره های آب زیرزمینی: کلیه اقدامات سازه ای و غیرسازه ای منسجم به منظور ایجاد تعادل آب زیرزمینی در آبخوانهایی که تراز در آنها روند منفی پیدا کرده است. این طرحها عبارتند از:

۱- طرحهای تأمین و انتقال آب شامل پروژه های تأمین و انتقال آب از حوضه ها یا محدوده های مطالعاتی مجاور.

۲- طرحهای تغذیه مصنوعی شامل مطالعه و اجرای بندها و حوضچه های تغذیه مصنوعی، عملیات آبخیزداری، کنترل و پخش سیلاب و در صورت ضرورت، تملک و انسداد چاههای کشاورزی با تفاهم بهره برداران، انسداد چاههای غیرمجاز و جلوگیری از اضافه برداشت چاههای مجاز براساس سند ملی الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی و استفاده از پسابهای تصفیه شده آب شهری.

۳- تغییر سیستم های آبیاری شامل احداث کانال بتنی و پوشش آنها سستی و بکارگیری روشهای نوین آبیاری در راستای افزایش بهره وری، تعادل بخشی و صرفه جویی در منابع آب زیرزمینی از طریق ایجاد تشکل های آب بران.

ماده ۲- شرکت مجاز است در دشتهای ممنوعه برای تأمین نیاز آبی مصرفی واحدهای موضوع این آیین نامه و با توجه به توان سفره های آب زیرزمینی در چارچوب سقف تخصیص آب در هر محدوده مطالعاتی که از طریق وزارت نیرو تعیین می شود، پروانه حفر، مجوز نصب منصوبات مجاز و پروانه بهره برداری لازم را صادر نماید. صدور پروانه حفر چاه منوط به پرداخت هزینه های جبرانی مربوطه توسط متقاضیان، براساس تعرفه های مصوب هیئت وزیران می باشد.

تبصره ۱- هزینه های جبرانی پرداختی برای طول عمر مفید طرحهای جبرانی حداقل (۳۰) سال خواهد بود و پس از آن شرکت موظف است با اجرای طرحهای جدید با اولویت دارندگان پروانه قبلی که در راستای اجرای طرح، پروانه اخذ نموده اند، هزینه های جبرانی جدید را وفق مقررات این آیین نامه اخذ نماید.

تبصره ۲- مدت اعتبار پروانه حفر چاه جهت شروع عملیات حفاری یک سال بوده و در صورت عدم تمدید آن توسط متقاضی، پروانه حفر صادره توسط شرکت لغو و وجوه دریافتی جهت هزینه های جبرانی ظرف مدت (۱۵) روز پس از دریافت از خزانه، به وی مسترد خواهد شد.

تبصره ۳- شرکت می تواند با هماهنگی شرکتهای آب و فاضلاب شهری و روستایی تا شعاع دو کیلومتری شهرها و روستاها، در قالب سقف تخصیص آب اعلام شده، پس از اخذ هزینه های جبرانی نسبت به صدور مجوز بهره برداری از طریق شبکه های آب شهری و روستایی برای اینگونه واحدها اقدام نماید.

ماده ۳- شرکت، واحدهای تجمیع شده متقاضی آب را به منظور مدیریت بهینه منابع آب زیرزمینی و جلوگیری از اضافه برداشت چاهها در اولویت تخصیص آب قرار داده و در صورت امکان برای آنها یک فقره پروانه حفر چاه صادر می نماید. سقف آب مصرفی به نسبت تعداد واحدهای استقرار یافته، تعیین می شود.

تبصره - نحوه تأمین آب طرحهای صنعتی بزرگ که امکان تجمیع آنها وجود ندارد، در صورت وجود امکانات آبی و اجرای طرحهای جایگزینی در قالب سقف تخصیص آب توسط وزارت نیرو و در قالب مقررات ماده (۱۲) آیین نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب، بررسی خواهد شد.

ماده ۴- شرکت مکلف است قبل از تخصیص آب به متقاضیان موضوع این آیین نامه از اجرای طرحهای جایگزینی و یا برنامه ریزی و مطالعه اینگونه طرحها در دشتهای ممنوعه اطمینان حاصل نماید.

تبصره ۱- شرکت با احراز شروط ذیل از امکان اجرای طرحهای جبرانی اطمینان می یابد:

۱- محدوده مطالعاتی یا دشت ممنوعه دارای آب مازاد خروجی بوده که از دسترسی خارج و دشت دیگری را تغذیه نمی کند.

۲- وجود آب مازاد در دشتهای مجاور دشت ممنوعه و امکان انتقال آب مازاد به دشت ممنوعه.

۳- از نظر شرایط عوارض طبیعی و زمین شناسی، امکان اجرای طرحهای جبرانی با عمر کافی برای بازدهی وجود داشته باشد.

تبصره ۲- در صورتی که جهت تعادل بخشی و جبران آفت آبخوان از روشهای تملک و انسداد چاههای مجاز و انسداد چاههای غیرمجاز، جلوگیری از اضافه برداشت و استفاده از پسابهای تصفیه شده شهری استفاده شود، شرکت قبلاً از اجرایی بودن آنها اطمینان حاصل نماید.

ماده ۵ - وزارت نیرو مکلف است با اجرای طرحهای جایگزین، میزان آب قابل تخصیص به متقاضیان را به گونه‌ای برنامه‌ریزی نماید که میانگین حجم منابع آب زیرزمینی در دوره‌های پنجساله این مناطق حداقل از وضع موجود کمتر نباشد.

تبصره - وضعیت مخازن آب زیرزمینی در هر محدوده مطالعاتی توسط وزارت نیرو تعیین می‌شود.

ماده ۶ - طرحهای جبرانی و تعادل بخشی ارایه شده از طرف شرکتها و میزان تخصیص آب در قبال اجرای طرحهای فوق می‌باید، توسط وزارت نیرو مورد تصویب قرار گیرد.

ماده ۷ - تعرفه هزینه‌های جبرانی براساس هزینه مطالعات و اجرای طرحهای مذکور، نوع و حجم مصرف، شرایط اقتصادی، اجتماعی هر منطقه و با در نظر گرفتن محدوده‌های مطالعاتی ممنوعه و تعرفه چاههای تبصره ذیل ماده (۳) قانون توزیع عادلانه آب براساس ارزش محلی آب، با نظر کارشناسان رسمی دادگستری، بنا به پیشنهاد وزارت نیرو و تصویب هیئت وزیران تعیین خواهد شد.

تبصره - چنانچه شرایط اقتصادی و اجتماعی یک منطقه ایجاب نماید که تعرفه‌های فوق کمتر از هزینه اجرای طرحهای جبرانی باشد. مابه‌التفاوت تعرفه تکلیفی با هزینه‌های اجرایی در لویح بودجه سنواتی پیش‌بینی و پرداخت خواهد شد.

ماده ۸ - صدور پروانه بهره‌برداری چاههای مشمول تبصره ذیل ماده (۳) قانون توزیع عادلانه آب، در دشتهای ممنوعه آب منوط به پرداخت کلیه حق‌النظاره‌های معوقه براساس مصوبات کمیسیون اقتصاد هیئت وزیران و هزینه‌های جبرانی خواهد بود.

ماده ۹ - وزارت نیرو موظف است، وجوه قابل دریافت از متقاضیان مربوط را که به منظور تأمین بخشی از اعتبار موردنیاز اجرای طرحهای جایگزینی اخذ خواهد شد به تفکیک هر طرح در قالب فهرست پیشنهادی، هر ساله به منظور درج در ردیف درآمدی و هزینه‌ای مربوط در لایحه بودجه سال آتی به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور ارسال نماید.

ماده ۱۰ - شرکت مکلف است وجوه دریافت شده تا سقف مندرج در قانون بودجه سالانه را به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور موضوع ردیف درآمدی تصریح شده در قانون بودجه سال مذکور واریز نماید.

ماده ۱۱ - معادل وجوه واریزی از محل اعتبار منظور شده در قانون بودجه سالانه در اختیار شرکت قرار می‌گیرد تا طبق شرح عملیات موافقتنامه‌های مبادله شده با وزارت نیرو و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور، صرف اجرای طرحهای موضوع بندهای (۱)، (۲)، (۳) جزء «چ» ماده (۱) این آیین‌نامه شود.

تبصره ۱ - مانده وجوه مصرف نشده در هر سال، قابل انتقال به سال بعد خواهد بود.

تبصره ۲ - در شرایطی که با تشخیص وزارت نیرو، به منظور تعادل بخشی در یک دشت، نیاز به انجام عملیات سازه‌ای و غیرسازه‌ای باشد و عملیات یادشده جزو وظایف سازمان دیگری قرار داشته باشد، وزارت نیرو اعتبار لازم از محل وجوه دریافت شده از متقاضیان را در اختیار دستگاه اجرایی مربوط قرار می‌دهد تا عملیات مذکور انجام پذیرد.

ماده ۱۲ - در مواردی که به هر دلیل پروانه حفر متقاضی ابطال و یا پس از حفر چاه مشخص گردد که چاه فاقد استعداد آبدی لازم بوده و یا کیفیت آب چاه برای مصرف مورد نظر مناسب نباشد، یا اصولاً آبدی نداشته باشد، پروانه حفر چاه توسط شرکت ابطال و هزینه‌های جبران افت دریافت شده از متقاضی پس از دریافت از خزانه طی

(۱۵) روز به وی مسترد خواهد شد. در صورتی که آبدی به میزان موردنیاز نباشد ولی متقاضی خواهان استفاده در همان حد باشد، هزینه‌های جبران افت به تناسب مسترد می‌گردد.

تبصره ۱- مقررات فوق شامل متقاضیانی که قبل از شروع بهره‌برداری، از استفاده آب منصرف شده و مراتب را به طور کتبی به شرکت اعلام نمایند نیز خواهد شد.

تبصره ۲- خزانه‌داری کل مکلف است حسب درخواست وزارت نیرو نسبت به استرداد وجوه دریافتی موضوع این ماده به شرکت‌های مربوط، ظرف مدت (۳) ماه پس از درخواست وزارت نیرو اقدام نماید.

ماده ۱۳- شرکت مکلف است در زمان صدور پروانه بهره‌برداری، تعهد لازم مبنی بر نصب کنتور هوشمند آب و برق و احداث سیستم تصفیه فاضلاب و عدم رهاسازی پساب احتمالی آلوده‌کننده منابع آبی و محیط زیست را از متقاضیان اخذ و در صورت عدم رعایت متقاضی، نسبت به ابطال پروانه وفق مقررات قانون توزیع عادلانه آب اقدام نماید.

ماده ۱۴- با توجه به اینکه تا پایان سال ۱۳۸۴ کلیه چاه‌های موضوع تبصره ذیل ماده (۳) قانون توزیع عادلانه آب توسط وزارت نیرو، تعیین تکلیف شده است و با عنایت به لغو تبصره مذکور از ابتدای سال ۱۳۸۵، چاه‌های موجود که بدون مجوز حفر شده‌اند غیرمجاز تلقی شده و براساس بند (ه) ماده (۴۵) قانون توزیع عادلانه آب، شرکت مکلف به پر و مسلوب‌المنفعه نمودن آنها خواهد بود.

ماده ۱۵- شرکت مکلف است به هنگام صدور پروانه حفر و بهره‌برداری چاه در محدوده مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست نظر سازمان یادشده را اخذ نماید.

ماده ۱۶- دستورالعملها و شیوه‌نامه‌های اجرایی این آیین‌نامه ظرف مدت (۳) ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه توسط وزارت نیرو تهیه و ابلاغ خواهد شد.

۹-۲-۸- آیین نامه اجرایی قانون جلوگیری از خردشدن اراضی کشاورزی و ایجاد قطعات مناسب فنی و اقتصادی (۱۳۸۸/۲/۲۰)

ماده ۱- در این آیین‌نامه واژه‌ها و اصطلاحات زیر در معانی مربوط به کار می‌روند:

الف - قانون: قانون جلوگیری از خردشدن اراضی کشاورزی و ایجاد قطعات مناسب فنی، اقتصادی- مصوب ۱۳۸۵-.

ب - اراضی کشاورزی: زمینهای موضوع ماده (۱) قانون.

ج - حد نصاب فنی و اقتصادی: بخشی از اراضی کشاورزی برحسب هکتار که مطابق جداول پیوست که تأیید شده به مهر «پیوست تصویب‌نامه هیئت وزیران» می‌باشد و با توجه به شرایط اقلیمی، الگوی کشت منطقه، ضوابط مکانیزاسیون، کمیت و کیفیت منابع آب و خاک، بهره‌وری مناسب از عوامل تولید میسر باشد و درآمد ناشی از تولیدات آن طی یکسال زراعی بتواند ضمن تأمین هزینه‌های تولید و سرمایه‌گذاری، هزینه‌های یک خانوار روستایی را در حد متعارف تأمین نماید.

د - خردشدن اراضی کشاورزی: تفکیک، تقسیم، افراز و اقداماتی که منجر به کوچک شدن اراضی کشاورزی از حد نصاب تعیین شده شود.

ه - تفکیک: عبارت است از تقسیم مال غیرمنقول به قطعات کوچکتر.

و - افراز: عبارت است از جدا کردن سهم مشاع شریک یا شرکاء و یا تقسیم مال غیرمنقول مشاع بین شرکاء به نسبت سهم آنها.

ز - تقسیم: تفکیک و افراز و غیر آن.

ح - جمع و یکپارچه سازی: ساماندهی قطعات پراکنده خرد و کمتر از حد نصاب فنی، اقتصادی اراضی کشاورزی از طریق خرید و فروش، مبادله یا معاوضه با قطعات مجاور یا تغییر شیوه نظام بهره برداری به منظور رساندن آنها به حد نصاب مورد نظر قانون توسط مالک یا مالکین.

ماده ۲- تفکیک، افراز و خرد شدن اراضی کشاورزی به قطعات کمتر از حدنصاب موضوع بند «ج» ماده (۱) آیین نامه ممنوع است. ادارات ثبت اسناد و املاک و دفاتر اسناد رسمی و سایر مراجع مربوط موظفند در هنگام تفکیک، افراز و تقسیم اراضی کشاورزی، در مورد حدنصاب فنی، اقتصادی اراضی مزبور با مکاتبه و ارائه نقشه دقیق زمین (به مقیاس مناسب و حداقل یک پنج هزارم) از مدیریت جهاد کشاورزی و در خصوص ملی و دولتی نبودن اراضی از اداره منابع طبیعی شهرستان استعلام نمایند. صدور اسناد تفکیکی و افرازی مشروط به اینکه اراضی ملی و دولتی نبوده و نیز هیچ یک از قطعات، کمتر از حدنصاب فنی و اقتصادی نباشد بلامانع است.

تبصره ۱- تفکیک اراضی واقع در قطبهای کشاورزی، موضوع قانون گسترش کشاورزی در قطبهای کشاورزی - مصوب ۱۳۵۴- براساس قانون یادشده و آیین نامه اجرایی آن خواهد بود.

تبصره ۲- در صورت تقاضای مالک یا مالکین، صدور سند و نقل و انتقال اسناد اراضی کشاورزی یادشده به صورت مشاعی (بدون تفکیک و افراز) بلامانع است.

تبصره ۳- اسناد مالکیت رسمی که بدون رعایت حدنصابهای تعیین شده موضوع بند «ج» ماده (۱) و برخلاف ماده (۲) قانون صادر شده باشد فاقد اعتبار خواهد بود. مدیریت جهاد کشاورزی به محض اطلاع موظف است مراتب را برای ابطال سند مالکیت صادره به مراجع صالحه قضایی اعلام نماید. متخلفین در چارچوب قوانین و مقررات مربوط تحت پیگردقانونی قرار می گیرند.

ماده ۳- وزارت جهاد کشاورزی موظف است اعتبارات موردنیاز به منظور اعطای یارانه‌های حمایتی و تسهیلات و امتیازات موضوع ماده (۳) قانون از جمله ساخت زیربنای تولید، تجهیز و نوسازی اراضی، جاده‌های دسترسی بین مزارع، کانالهای (۳) و (۴)، زهکشی، برقی کردن چاهها و نصب کنتور اندازه‌گیری و شبکه آبیاری نوین به مالکین اراضی کشاورزی که در اجرای قانون و این آیین‌نامه به صورت یکپارچه درآمده و اراضی آنها حائز حداقل نصاب تعیین شده باشد را در بودجه سنواتی پیشنهاد نماید. کمیته موضوع ماده (۳۰) قانون برنامه و بودجه در صورت امکان صددرصد اعتبارات یادشده را به وزارت مذکور تخصیص دهد.

تبصره - نحوه پرداخت یارانه‌های حمایتی و اعطای تسهیلات مربوط به اجرای عملیات زیربنایی (تجهیز و نوسازی و مانند آن) موضوع قانون به بهره‌بردارانی که قطعات پراکنده آنها تجمیع و یکپارچه‌سازی شده و اراضی آنها به حد نصابهای مقرر رسیده است مطابق دستورالعملی خواهد بود که توسط وزارت جهاد کشاورزی ابلاغ می‌گردد. ماده ۴- در اجرای ماده (۳) قانون، وزارت نیرو موظف است با هماهنگی وزارت جهاد کشاورزی در مناطقی که دارای اراضی آبی است و برای اشخاصی که اقدام به یکپارچه‌سازی اراضی موضوع این آیین‌نامه می‌کنند اعتبارات موردنیاز را جهت تأمین آب و احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی پیش‌بینی و در بودجه سنواتی پیشنهاد نماید. کمیته موضوع ماده (۳۰) قانون برنامه و بودجه در صورت امکان صددرصد اعتبارات یادشده را به وزارت مذکور تخصیص دهد. طرحهای مذکور با عنایت به ملاک مقرر در بند (۱) ماده (۱) قانون برنامه و بودجه - مصوب ۱۳۵۱- از جمله طرحهای غیرانتفاعی محسوب می‌گردد.

تبصره - مالکین و بهره‌برداران مشمول این ماده به مدت حداکثر ده سال از پرداخت آب بها و حقا به معاف می‌باشند. وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و نیرو موظفند با هماهنگی معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور اعتبارات لازم را به این منظور در بودجه‌های سنواتی وزارت نیرو پیش‌بینی نمایند. کمیته تخصیص اعتبار موضوع ماده (۳۰) قانون برنامه و بودجه در صورت امکان صددرصد اعتبارات یادشده را به وزارت مذکور تخصیص دهد.

ماده ۵- وزارت جهاد کشاورزی موظف است نسبت به پرداخت تمامی حق بیمه آن دسته از بیمه‌گذارانی که پس از تجمیع و یکپارچه‌سازی اراضی کشاورزی کوچک و پراکنده تا حد نصابهای فنی، اقتصادی اقدام می‌نمایند، نسبت به بیمه محصولات مشمول بیمه از طریق صندوق بیمه محصولات کشاورزی و از محل اعتبارات موضوع ماده (۴) این آیین‌نامه برای حداکثر پنج سال از تاریخ تجمیع اقدام نماید.

ماده ۶- کلیه اشخاصی که قصد تجمیع و یکپارچه‌سازی اراضی خود را دارند باید به مدیریت جهاد کشاورزی ذی‌ربط مراجعه و درخواست خود را همراه با مدارک مثبت مالکیت تسلیم نمایند. مدیریت یادشده ظرف یک ماه بررسی لازم را معمول و در صورت وجود شرایط لازم نظر موافق را به اداره ثبت اسناد و املاک محل اعلام نماید تا حداکثر ظرف سه ماه نسبت به صدور سند با رعایت ماده (۴) قانون اقدام شود.

ماده ۷- به کلیه مالکین اعم از حقوقی و حقیقی در صورت خرید اراضی کشاورزی پراکنده و یکپارچه نمودن آن در حد نصاب فنی، اقتصادی و بیشتر از آن به شرط حفظ کاربری اراضی کشاورزی، از طریق بانکها و مؤسسات اعتباری مالی، تسهیلات قرض‌الحسنه و یا تسهیلات ده ساله با حداقل نرخ بهره بخش کشاورزی زمان دریافت تسهیلات و به میزان قیمت کارشناسی روز اراضی مورد معامله اعطا می‌گردد.

تبصره ۱- وزارت جهاد کشاورزی موظف است نسبت به پیش‌بینی اعتبارات لازم در بودجه‌های سنواتی به منظور پرداخت مبالغ مذکور از طریق بانکهای عامل اقدام نماید. مراجع ذی‌ربط نیز در صورت امکان موظف به تأمین مبالغ یادشده می‌باشند.

تبصره ۲- پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه مشروط به رعایت دستورالعمل‌های یکپارچه‌سازی و تعهد اشخاص ذی‌ربط مبنی بر رعایت الگوی کشت موردنیاز منطقه به مدت (۱۰) سال با تشخیص و تأیید مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان می‌باشد. ضمانت اجراهای لازم از لحاظ شکلی و ماهیتی در دستورالعمل‌های مربوط تدوین خواهد شد.

تبصره ۳- وزارت جهاد کشاورزی موظف است با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور نسبت به ایجاد بانک اطلاعاتی هوشمند برای تهیه شناسنامه و ثبت و ضبط آمار و اطلاعات اراضی مالکین که در راستای قانون، قطعات پراکنده خود را تجمیع و اقدام به یکپارچه‌سازی می‌نمایند و اراضی آنها به حدنصاب مقرر رسیده اقدام نماید.

ماده ۸- بانکها و مؤسسات اعتباری کشور موظفند قدرالسهم مشاع مالکین را در اسناد مشاعی اراضی کشاورزی به عنوان وثیقه و تضمین به نسبت سهم مشاع از قیمت کل مشاع، مورد پذیرش قرار دهند و دفاتر اسناد رسمی موظفند بنا به درخواست بانکها و مؤسسات مذکور به نسبت سهم اسناد مشاع برای ضمانت و ترهین در دفاتر ثبت اقدام نمایند.

ماده ۹- وزارت جهاد کشاورزی موظف است با هماهنگی سازمان ثبت اسناد و املاک کشور با اطلاع‌رسانی از طریق رسانه‌های عمومی و نشر آگهی در روزنامه‌های کثیرالانتشار، زمینه اجرای صحیح و مطلوب قانون و این آیین‌نامه را فراهم نماید.

ماده ۱۰- دستورالعمل‌های لازم برای اجرای مواد این آیین‌نامه توسط وزارت جهاد کشاورزی حسب مورد با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و سایر دستگاه‌های اجرایی تهیه و ابلاغ خواهد شد. این تصویب‌نامه در تاریخ ۱۳۸۸/۷/۱۱ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است

۱۰-۲-۸- آیین نامه اجرایی قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه بهره برداری (مصوب ۱۳۹۰/۱/۲۸)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱/۲۸ بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه های نیرو و جهاد کشاورزی و به استناد تبصره (۷) ماده واحده قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه بهره برداری - مصوب ۱۳۸۹- آیین نامه اجرایی قانون تعیین تکلیف چاههای آب فاقد پروانه بهره برداری را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱ - در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف - قانون: قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه بهره برداری - مصوب ۱۳۸۹ -.

ب - شرکت مادر: شرکت سهامی مدیریت منابع آب ایران.

پ - شرکت: شرکت سهامی آب منطقه ای (استان) و شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان.

ت- دشت ممنوعه: دشتی که در اجرای ماده (۴) قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - و آیین نامه اجرایی آن، توسط وزارت نیرو ممنوعه اعلام شده و یا می شود.

ث- دشت آزاد: دشتی که بیلان آبی آن مثبت و بهره برداری از منابع آب زیرزمینی آن کمتر از میزان تغذیه سفره

باشد.

ج- چاه های آب کشاورزی فعال فاقد پروانه: چاه های آب کشاورزی فعال فاقد پروانه که قبل از پایان سال ۱۳۸۵ حفر گردیده و توسط وزارت نیرو یا دستگاه های تابعه شناسایی شده باشند.

چ- ظرفیت آبی دشت: حداکثر حجم آب زیرزمینی قابل بهره برداری است که به صورت سالانه و براساس تعادل عوامل تغذیه و تخلیه کننده آبخوان توسط وزارت نیرو تعیین می شود.

ح- ظرفیت آب زیرزمینی قابل تخصیص: میزان آبی که پس از کسر سهم تخلیه توسط چاه های مجاز، قنوات و چشمه ها از ظرفیت آبی تجدید شونده دشت باقیمانده و توسط وزارت نیرو تعیین می شود.

خ- کمیسیون: کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه ها موضوع ماده (۵) آیین نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۳ -

ماده ۲ - شرکت موظف است ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه، با استفاده از رسانه های مختلف آگهی نماید و موضوع را به اطلاع ذینفعان قانون برساند. بخشداری ها، دهیاری ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا (حسب مورد) و پاسگاه های انتظامی، همکاری لازم را به عمل می آورند.

ماده ۳ - شرکت موظف است پس از وصول درخواست و مدارک متقاضی صدور پروانه بهره برداری و بازدید کارشناسان از منطقه، با اخذ و تطبیق مدارک با مشخصات فنی و حقوقی شامل بانک اطلاعاتی، ظرفیت آبی دشت، حریم منابع آبی مجاور و عدم اضرار به عموم، مراتب را جهت بررسی و صدور رأی به کمیسیون ارجاع نماید.

ماده ۴ - کمیسیون با بررسی مدارک ارسالی از سوی شرکت، مشروط به تحقق شروط زیر و با رعایت سایر قوانین و مقررات مربوط اجازه صدور پروانه بهره برداری چاه های مشمول قانون را صادر می نماید:

الف - عدم اضرار به دیگران و عموم موضوع ماده (۷) این تصویب نامه.

ب - رعایت ظرفیت آب زیرزمینی قابل تخصیص دشت محل وجود چاه موضوع ماده (۸) این تصویب نامه.

ج - رعایت میزان آبدهی چاه موضوع ماده (۹) این تصویب نامه.

تبصره - مالک یا مالکان چاه های موضوع این ماده که به تشخیص کمیسیون واجد شرایط اخذ پروانه بهره برداری تشخیص داده نمی شوند، می توانند حداکثر ظرف (۲۰) روز از ابلاغ رأی از کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) اعتراض نمایند.

ماده ۵ - وزارت نیرو (شرکت) موظف است در صورت تأیید کمیسیون و با احراز اجرای آبیاری تحت فشار با رعایت قوانین و مقررات مربوط نسبت به صدور پروانه بهره برداری اقدام کند.

تبصره ۱ - در صورت وجود ظرفیت آب زیرزمینی قابل تخصیص در دشت به تناسب قدمت چاه حفر شده و به ترتیب اولویت مصارف باغی و زراعی نسبت به صدور پروانه بهره برداری برای چاه های آب کشاورزی فعال فاقد پروانه اقدام می شود.

تبصره ۲ - مفاد لازم الرعایه و موارد منجر به ابطال یا عدم تمدید پروانه توسط مالک یا مالکان در پروانه بهره برداری درج می شود.

ماده ۶ - شرکت مکلف است هر سه سال یک بار، پروانه بهره برداری چاه های آب کشاورزی را مشروط به نبود

تخلف از مفاد پروانه چاه توسط مالک یا مالکان تمدید نماید.

تبصره ۱ - شرکت ضمن نظارت به کلیه چاههای آب کشاورزی فعال در صورت وجود تخلف مراتب را به مالک یا مالکان اعلام می نماید تا حداکثر ظرف (۴۵) روز نسبت به رفع آن اقدام نمایند. در صورت عدم رفع تخلف توسط مالک یا مالکان در زمان مقرر یا تکرار تخلف، شرکت نسبت به ابطال پروانه بهره برداری چاه با رعایت قوانین و مقررات مربوط اقدام می نماید. در صورت وجود تخلف در زمان تمدید پروانه و عدم رفع آن در ظرف (۴۵) روز پس از اعلام شرکت ضمن عدم تمدید پروانه بهره برداری، شرکت بر اساس قوانین و مقررات مربوط به چاه فاقد پروانه اقدام لازم را به عمل می آورد. در صورت اعتراض مالک یا مالکان موضوع به کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) برای رسیدگی و اقدام قانونی ارجاع می شود.

تبصره ۲ - مصادیق تخلف که در پروانه بهره برداری درج می شود عبارتند از: ۱- نصب منصوبات غیر مجاز ۲ - اضافه برداشت از مفاد پروانه ۳ - عدم نصب و یا حذف و دستکاری کنتور هوشمند حجمی ۴ - کف شکنی، جابجایی و لایروبی بدون مجوز شرکت ۵ - انتقال آب به اراضی غیر آبخور اولیه چاه ۶ - تغییر نوع کاربری مصرف ۷ - فعال نبودن آبیاری تحت فشار

ماده ۷ - مصادیق اضرار به دیگران و عموم به شرح زیر بوده و احراز آنها به عهده کمیسیون می باشد.

الف - عدم رعایت حریم کمی و کیفی منابع آب مجاور مانند چاه، چشمه، قنات و رودخانه.

ب - تداوم بهره برداری از چاه برای تأمین نیازهای آب شرب فعلی و آتی و صنعتی فعلی و مصوب آتی اضرار داشته باشد.

پ - تداوم بهره برداری از چاه در دشت های فاقد ظرفیت آبی موجب استمرار افت کمی و کیفی و تشدید بحران شود.

ت - تداوم بهره برداری از چاه موجب ایجاد پدیده های نشست زمین و فروچاله شود.

ث - تداوم بهره برداری از چاه موجب افت کیفی آب (بیولوژیکی، فیزیکی و شیمیایی) و پیش روی آب شور به سمت آب شیرین شود.

ماده ۸ - شرکت موظف است با همکاری سازمان جهاد کشاورزی استان، با استفاده از نتایج مطالعات کلیه دشت های آزاد و ممنوعه، رعایت آیین نامه اجرایی بهینه سازی مصرف آب کشاورزی موضوع تصویب نامه شماره ۱۵۷۰۰/ت/۶۸۰۶ هـ مورخ ۱۳۷۵/۶/۲۶ و بند "الف" ماده (۱۴۰) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران- مصوب ۱۳۸۹- و در نظر گرفتن بهره برداری های مجاز فعلی و برنامه های توسعه منابع آب آتی نسبت به تعیین ظرفیت آب زیرزمینی قابل تخصیص دشت اقدام و پس از تأیید میزان آن توسط وزارت نیرو به کمیسیون و واحدهای ذیربط ابلاغ نماید.

ماده ۹ - وزارت نیرو مکلف است نحوه تعیین میزان آبدهی هر چاه را با توجه به ظرفیت آب زیرزمینی و مقدار حجم آب قابل تخصیص با لحاظ اجرای آبیاری تحت فشار و رعایت الگوی مصرف بهینه موضوع تصویب نامه شماره ۱۵۷۰۰/ت/۶۸۰۶ هـ مورخ ۱۳۷۵/۶/۲۶ در چارچوب دستورالعملی مشخص و ظرف سه ماه به شرکت ها ابلاغ نماید.

- ماده ۱۰ - چاه های آب کشاورزی فاقد پروانه که بر اساس دستور قضایی و قوانین و مقررات مربوط از جمله ماده (۲۴) آیین نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب-مصوب ۱۳۶۳- تا زمان لازم الاجرا شدن قانون پر و مسلوب المنفعه شده اند، مشمول این آیین نامه نمی شوند.
- ماده ۱۱ - وزارت نیرو مکلف است در اجرای تبصره (۱) قانون، برنامه اجرایی نصب کنتورهای هوشمند حجمی را در مدت زمان مقرر در قانون و با اولویت دشت های ممنوعه، با هزینه مالکین چاه ها اجرا نماید.
- ماده ۱۲ - شرکت در اجرای تبصره (۴) قانون و ماده (۱۳) قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - و آیین نامه های مربوط نسبت به صدور مجوز فعالیت و کارت تردد برای دستگاه های حفاری اقدام نماید.
- تبصره ۱ - تخلفات مالکین دستگاه های حفاری مطابق بند "ه" ماده (۴۵) قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت.
- تبصره ۲ - رسیدگی به اعتراض مالکین دستگاه های حفاری به عهده کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه خواهد بود.
- تبصره ۳ - نحوه نظارت، ساماندهی و شرایط احراز و ضوابط مرتبط با اسناد مثبت مالکیت دستگاه حفاری، روند رسیدگی به درخواست مالکین و سایر شروط مرتبط با صدور مجوز فعالیت و کارت تردد به پیشنهاد شرکت مادر و پس از تصویب وزیر نیرو به شرکت ابلاغ می شود.
- ماده ۱۳ - کف شکنی چاه های مجاز و فعال کشاورزی که دچار کاهش فاحش آبدهی حداقل به میزان شصت درصد آبدهی مجاز مندرج در پروانه و یا خشک شده اند و صاحبان آنها حداکثر پنج سال پس از خشک شدن و یا کاهش فاحش آبدهی به شرکت مراجعه نمایند تا سقف مجاز کف شکنی دشت و صرفاً در آبرفت مجاز است. جابجایی چاه هایی که مواجه با کاهش فاحش آبدهی گردیده اند و یا خشک شده اند، در اراضی آبخور اولیه چاه و حداکثر در محدوده اراضی مالک و مشروط به رعایت سایر ضوابط مندرج در ماده (۱۱) آیین نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۳- و تبصره های ذیل آن، صرفاً در آبخوان آبرفتی و تا سقف مجاز کف شکنی در دشت، با تشخیص کمیسیون بلامانع می باشد.
- ماده ۱۴ - جهت رسیدگی به اختلافات ناشی از اجرای قانون و قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی با ترتیب مقرر در تبصره (۵) قانون و با ترکیب زیر تشکیل می شود:
- الف - یک نفر متخصص فنی آب با حداقل مدرک کارشناسی با گرایش آب های زیرزمینی و یا زمین شناسی و حداقل ده سال سابقه مفید در حفاظت یا مطالعات آب های زیرزمینی که عضو کمیسیون نباشد، با حکم مدیر عامل شرکت.
- ب - یک نفر متخصص فنی آب و خاک با حداقل مدرک کارشناسی با گرایش آبیاری و زهکشی و حداقل ده سال سابقه مفید که عضو کمیسیون نباشد، با حکم رییس سازمان جهاد کشاورزی استان مربوط.
- پ - یک نفر قاضی با حکم رییس قوه قضائیه.
- تبصره ۱ - دبیرخانه کمیسیون موضوع ماده در شرکت مستقر بوده و دبیر آن به انتخاب و با حکم مدیر عامل شرکت از بین مدیران با سابقه مرتبط منصوب می شود.

تبصره ۲ - وظایف دبیرخانه کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیر زمینی موضوع این ماده به شرح زیر است: الف - ثبت شکایت پس از ارایه آن (تسلیم شکایت) ب - دریافت شکایت پ - ارجاع شکایت به اعضای کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه برای بررسی اولیه ت - کنترل اسناد و مستندات و تهیه گزارش لازم برای طرح در کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه ث - اعلام و ابلاغ رأی کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه به شاکی ج - تهیه لایحه دفاعیه از رأی کمیسیون در موارد تجدید نظر خواهی شاکی از دیوان عدالت اداری چ - انجام مکاتبات ضروری و امور دبیرخانه ای

ماده ۱۵ - شاکی مکلف است شکایت کتبی خود را با رعایت ترتیبات مقرر در دستور العمل ابلاغی از سوی وزارت نیرو در خصوص تشکیل پرونده، تسلیم مدارک به کمیسیون، چگونگی ثبت و بایگانی پرونده های واصله راساً و به طور مستقیم یا توسط نماینده قانونی خود به دبیرخانه ارایه کند و دبیرخانه آن را ثبت نماید.

تبصره - آن دسته از پرونده هایی که از سوی مراجع ذیصلاح قضایی و غیرقضایی به کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه احاله می شود از ترتیبات مقرر در این ماده مستثنی می باشند.

ماده ۱۶ - دبیرخانه موظف است پس از وصول مدارک لازم از شاکی، گزارش مربوط را تهیه و برای اعضای کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آییننامه ارسال نماید.

ماده ۱۷ - نمایندگان سازمان جهاد کشاورزی و شرکت آب منطقه ای استان در کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه ضمن بررسی مستندات و گزارش ارسالی از سوی دبیرخانه، نظر کارشناسی خود را ظرف (۲۰) روز برای دبیرخانه ارسال می نمایند تا دبیرخانه ضمن ارسال گزارش و نظرات یادشده برای قاضی عضو کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه، پرونده شکایت را در نوبت طرح در کمیسیون یادشده قرار دهد.

ماده ۱۸ - پس از تشکیل کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه با حضور کلیه اعضا، رأی لازم با لحاظ نظرات کارشناسی دو عضو دیگر توسط قاضی کمیسیون یاد شده صادر و دبیرخانه رأی صادره را به شاکی ابلاغ می نماید.

تبصره - رأی کمیسیون رسیدگی به امور آب های زیرزمینی موضوع ماده (۱۴) این آیین نامه ظرف (۲۰) روز پس از ابلاغ قابل درخواست تجدید نظر در دیوان عدالت اداری می باشد.

ماده ۱۹ - شورای تأمین هر استان یا شهرستان همکاری لازم را در اجرای قانون و قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - بنا به درخواست شرکت به عمل می آورند.

ماده ۲۰ - چاه های آب فعال فاقد پروانه که در اجرای قانون و این آیین نامه واجد شرایط پروانه بهره برداری تشخیص داده نمی شوند مشمول سایر قوانین و مقررات مربوط از جمله قانون توزیع عادلانه آب و آیین نامه اجرایی آن می باشند.

ماده ۲۱ - دستورالعمل های اجرایی مورد نیاز این آیین نامه توسط وزارت نیرو و با همکاری وزارت جهاد کشاورزی تهیه و ابلاغ خواهند شد.

۱۱-۲-۸- آیین نامه اجرایی ماده (۸) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی (مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۱۰)

هیأت وزیران در جلسه ۱۳۹۳/۱۰/۱۰ به پیشنهاد شماره ۰۲۰/۱۲۲۳۲ مورخ ۱۳۹۳/۵/۱ وزارت جهاد کشاورزی و به استناد تبصره (۶) ماده (۸) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی - مصوب ۱۳۸۹- آیین نامه اجرایی ماده (۸) قانون یاد شده را به شرح زیر تصویب کرد:

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات زیر دارای معانی مشروح زیر است :

الف- قانون: قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی - مصوب ۱۳۸۹ -

ب- حریم شهرها، شهرک‌ها و شهرهای جدید: مطابق تعاریف مندرج در قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آنها - مصوب ۱۳۸۴.

پ- بهره‌برداری همگن: فعالیت‌هایی نظیر طبیعت‌گردی، توسعه کشت گیاهان صنعتی و دارویی و پروژه‌های شیلاتی و فضای سبز اعم از زراعت چوب، جنگل‌کاری، آبخیزداری، پارک‌های جنگلی، درخت‌کاری مثمر و غیر مثمر .

ت- قرارداد بهره‌برداری: قرارداد فی‌مابین وزارت جهاد کشاورزی و اشخاص حقیقی و حقوقی (مجری) که در اجرای ماده (۸) قانون و این آیین نامه منعقد می‌شود .

ث- وجه قابل پرداخت بابت حق بهره‌برداری یا حق انتفاع: وجوهی که براساس مزایده با قیمت پایه توسط کارشناس رسمی دادگستری، متناسب با نوع طرح، برای سال اول تعیین می‌گردد و برای سال‌های بعد براساس نرخ تورم سالانه اعلام شده از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تعدیل و تعیین می‌گردد .

ج- عرصه‌های مستعد: عرصه‌هایی از منابع ملی شده و اراضی دولتی واقع در حریم شهرها، شهرک‌ها و شهرهای جدید از مبدأ شروع حریم که برای اجرای طرح‌های موضوع ماده (۸) قانون قابلیت داشته و مطابق ماده (۵) این آیین‌نامه، استعدادیابی، مکان‌یابی و کاربری آنها پس از تهیه نقشه تصویب می‌گردد .

ماده ۲- مصادیق طرح‌های موضوع ماده (۸) قانون و نحوه تصویب و اجرای طرح‌ها با رعایت سایر قوانین و مقررات مربوط به ترتیب زیر خواهد بود :

الف- طرح‌های مدیریت منابع طبیعی و آبخیزداری شامل زراعت چوب، درختکاری مثمر و غیرمثمر، گیاهان صنعتی و دارویی در طرح‌های مدیریت منابع طبیعی، جنگل‌کاری، آبخیزداری، پارک‌های جنگلی و فعالیت‌های طبیعت‌گردی از طریق وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور).

ب- طرح‌های کشاورزی نظیر پروژه‌های کاشت گیاهان دارویی و صنعتی و طرح‌های درختکاری مثمر و متناسب با موضوع ماده (۸) قانون از طریق وزارت جهاد کشاورزی (سازمان امور اراضی کشور)

تبصره- هرگونه واگذاری موضوع این آیین‌نامه صرفاً در قالب حق بهره‌برداری و حق انتفاع (حق استفاده) و زمان‌بندی متناسب با نوع بهره‌برداری خواهد بود و انتقال مالکیت در این اراضی مطلقاً ممنوع می‌باشد .

ماده ۳- وزارت جهاد کشاورزی مجاز است حق بهره‌برداری و یا حق انتفاع از عرصه‌های مستعد موضوع این آیین‌نامه واقع در حریم شهرها که به موجب اسناد مالکیت صادره، نمایندگی آن به نام وزارت مذکور و سازمان‌های تابعه می‌باشد را برای طرح‌های موضوع ماده (۸) قانون با رعایت مفاد این آیین‌نامه واگذار نماید .

تبصره- آن دسته از عرصه‌های مستعد موضوع ماده(۵) این آیین‌نامه واقع در حریم شهرها که اسناد مالکیت آنها به نام وزارت راه و شهرسازی صادر شده باشد، با درخواست وزارت جهادکشاورزی و موافقت وزارت راه و شهرسازی برای اجرای طرح‌های موضوع این آیین‌نامه به وزارت جهادکشاورزی واگذار می‌شود.

ماده ۴- عرصه جنگل‌ها و بیشه‌های طبیعی، نهالستان‌های عمومی، پارک‌های جنگلی و جنگل‌های دست کاشت، ایستگاه‌های تحقیقاتی و تولید بذر و نهال و اعیانی‌های متناسب و موجود در عرصه‌های مستعد مذکور که قبلاً اسناد مالکیت آنها به نام دولت با نمایندگی وزارت جهاد کشاورزی یا سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور صادر گردیده است، مادامی که برای کاربری‌های فوق مورد استفاده قرار می‌گیرد، نمایندگی آن با کلیه وظایف و اختیارات به عهده وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور) می‌باشد.

ماده ۵- بررسی، مطالعه، مکان یابی و استعدادیابی عرصه‌های مستعد برای طرح‌های موضوع ماده (۸) قانون در هر استان توسط کارگروهی با مسؤولیت معاون هماهنگی عمرانی استاندار و دبیری رییس سازمان جهادکشاورزی استان و با عضویت مدیران کل راه و شهرسازی، آب منطقه‌ای، حفاظت محیط زیست، منابع طبیعی و آبخیزداری و مدیر امور اراضی صورت می‌پذیرد.

وزارت جهاد کشاورزی عرصه‌های پیشنهادی کارگروه را برای سیر مراحل قانونی تصویب به دبیرخانه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران ارسال می‌نماید.

تبصره ۱- دبیرخانه کارگروه در سازمان جهاد کشاورزی استان مستقر خواهد بود.

تبصره ۲- پس از ابلاغ کاربری‌های مصوب توسط شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، مدیریت امور اراضی و اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان حسب مورد موظفند نسبت به محاسبه قیمت پایه با استفاده از نظر کارشناس رسمی دادگستری برای مزایده و انعقاد قرارداد بهره برداری اقدام نماید.

ماده ۶- هرگونه واگذاری جزئی و یا کلی و یا تغییر کاربری غیر مجاز و یا تغییر در مفاد مندرج در طرح‌های مصوب موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه (کلی و یا جزئی) ممنوع بوده و وزارت جهاد کشاورزی موظف است علاوه بر فسخ یک طرفه قرارداد بهره برداری، نسبت به اخذ خسارات وارد شده اقدام نماید.

ماده ۷- در صورت عدم پرداخت به موقع وجه حق بهره‌برداری و یا حق انتفاع سالانه از سوی مجری طرح، وزارت جهاد کشاورزی موظف است ضمن ابلاغ اخطار به مجری، در صورت امتناع مجدد وی در پایان مهلت مقرر در اخطار (حداکثر دو ماه پس از ابلاغ اخطار) نسبت به فسخ یک طرفه قرارداد بهره برداری اقدام نماید.

ماده ۸- وزارت جهاد کشاورزی (حسب مورد سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور و سازمان امور اراضی کشور) موظف است در آگهی مزایده موضوع تبصره (۱) قانون، محل اجرای طرح، مساحت، مدت و نوع طرح، شرایط متقاضیان و همچنین قیمت پایه و شرایط پرداخت را اعلام نماید.

تبصره- برندگان مزایده موظفند موافقت‌های لازم را حسب مورد از دستگاه‌های اجرایی ذی ربط اخذ نمایند.

ماده ۹- پس از اتمام مدت قرارداد بهره برداری، در صورت عدم تمدید قرارداد، کلیه اعیان و مستحقات متعلق به دولت بوده و مجری مکلف است عرصه و اعیان و مستحقات مربوط را با رعایت قوانین و مقررات مربوط و بر اساس قرارداد به وزارت جهادکشاورزی مسترد کند.

ماده ۱۰- در صورتی که قبل از انقضاء مدت طرح، اراضی موضوع قرارداد برای اجرای طرح‌های توسعه شهری مورد نیاز باشد، وزارت جهاد کشاورزی مکلف است با اعلام قبلی (حداقل یک سال) ضمن خاتمه قرارداد، نسبت به استرداد اراضی از بهره برداران و تحویل آن به دستگاه اجرایی متقاضی اقدام کند .
تبصره - حقوق ناشی از سرمایه‌گذاری برای اجرای مدت باقیمانده طرح مطابق نظر کارشناس رسمی دادگستری از طریق دستگاه درخواست کننده طرف قرارداد پرداخت خواهد شد .

ماده ۱۱- در صورتی که مجریان نسبت به اجرای موضوع قرارداد براساس برنامه زمان بندی مصوب اقدام نکنند، وزارت جهاد کشاورزی موظف است پس از یک بار اخطار، ضمن فسخ قرارداد بهره‌برداری اراضی موضوع قرارداد را استرداد نماید .

ماده ۱۲- در صورت خاتمه قرارداد بهره برداری، به دلیل عدم اجرای طرح، مراتب به دفتر اسناد رسمی جهت ابطال قرارداد بهره برداری و مجری ابلاغ و مجری مکلف است ضمن تحویل عرصه‌های واگذاری و اعیانی نسبت به پرداخت خسارت احتمالی وارده به دولت در نتیجه عدم اجرای طرح طبق مفاد قرارداد بهره برداری و براساس نظریه کارشناس رسمی دادگستری اقدام کند .

ماده ۱۳- نظارت بر اجرای طرح‌های موضوع ماده (۲) براساس طرح مصوب به عهده کارگروه موضوع ماده (۵) این آیین نامه می‌باشد .

ماده ۱۴- در مورد منابع طبیعی و سایر اراضی واقع در کاربری‌های سبز کمربند سبز شهرها، طبق بند (ج) ماده (۱۴۷) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۹ - اقدام خواهد شد .

ماده ۱۵- شیوه‌نامه‌های اجرایی و نمونه قراردادهای بهره برداری این آیین نامه توسط نمایندگان وزارتخانه‌های جهادکشاورزی و راه و شهرسازی و معاونت حقوقی رییس جمهور، تدوین و توسط وزیر جهادکشاورزی ابلاغ می‌شود . اسحاق جهانگیری، معاون اول رییس جمهور، این مصوبه را در تاریخ ۱۰ اسفند ۱۳۹۳ برای اجرا به وزارتخانه های جهادکشاورزی، راه و شهرسازی، امور اقتصادی و دارایی و سازمانهای مدیریت و برنامه ریزی کشور و حفاظت محیط زیست ابلاغ کرد .

متن ماده ۸ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹ به شرح زیر است :

ماده ۸- به منظور حفاظت از منابع ملی شده و اراضی دولتی واقع در حریم شهرها، شهرکها و شهرهای جدید (از مبدأ شروع حریم) و جلوگیری از تجاوز به این عرصه‌ها و توسعه فضای سبز اعم از زراعت چوب، جنگل کاری آبخیزداری، پارکهای جنگلی، درختکاری مثمر و غیرمثمر و همچنین بهره‌برداریهای همگن دیگر نظیر فعالیتهای طبیعت گردی، توسعه کشت گیاهان دارویی و صنعتی و پروژه‌های شیلاتی، دولت مکلف است با حفظ مالکیت دولت، حق بهره‌برداری و یا حق انتفاع از عرصه‌های مستعد مذکور را در قالب طرحهای مصوب در اختیار متقاضیان واجد شرایط قرار دهد .

تبصره ۱- وجه قابل پرداخت بابت حق بهره‌برداری و یا حق انتفاع این گونه اراضی برای سال اول به صورت مزایده تعیین و برای سالهای بعد براساس نرخ تورم سالانه اعلامی از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تعدیل و تعیین می‌گردد. وجه حق بهره‌برداری و یا حق انتفاع سالانه مذکور باید توسط مجریان طرح حداکثر تا پایان هر سال مالی به حساب مربوط در خزانه واریز گردد .

تبصره ۲- هرگونه واگذاری جزئی و یا کلی و یا تغییر کاربری غیرمجاز و یا تغییر طرح مصوب (کلی و یا جزئی) و یا عدم پرداخت به موقع وجه حق بهره‌برداری و یا حق انتفاع سالانه از سوی مجری طرح، موجب فسخ یک طرفه قرارداد بهره‌برداری طرح از سوی وزارت جهاد کشاورزی می‌شود. تبصره ۳- مدت زمان اجرای این گونه طرحها پانزده سال تعیین می‌گردد و مفاد آن در پایان سال پانزدهم قابل تجدیدنظر می‌باشد. همچنین در صورتی که مجری طرح، مطابق مفاد این ماده و سایر قوانین مرتبط نسبت به اجراء تعهدات خود اقدام نموده باشد، وزارت جهاد کشاورزی مجاز است عرصه طرح مذکور را با شرایط تجدیدنظر شده، همچنان در اختیار مجری مذکور قرار دهد.

تبصره ۴- حجم فعالیت و میزان کل (مساحت) اراضی مورد اجراء در خصوص فعالیتهای موضوع این ماده در سطح کشور برای هر سال در بودجه‌های سنواتی تعیین می‌گردد.

تبصره ۵- لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۱/۲۶ و آیین‌نامه اجرائی آن مصوب ۱۳۵۲/۲/۳۱ و مواد (۳) و (۳۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع کشور مصوب سال ۱۳۴۶ و اصلاحات بعدی آن و ماده (۷۵) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۸ از حکم این ماده مستثنی بوده همچنین (در صورت ضرورت)، طرحهای موضوع ماده (۳) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع کشور مصوب سال ۱۳۴۶ و اصلاحات بعدی آن که تا قبل از تصویب این قانون واگذار شده و به مرحله بهره‌برداری رسیده و مشمول مصادیق مذکور در این ماده می‌باشد، قابل انطباق با مفاد این ماده خواهد بود.

تبصره ۶- آیین‌نامه اجرائی این ماده به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

۱۲-۲-۸- آیین‌نامه اجرائی تبصره (۳) الحاقی ماده (۹) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی (مصوب ۱۳۹۴/۴/۷)

آیین‌نامه اجرائی تبصره (۳) الحاقی ماده (۹) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی موضوع ماده (۵۴) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور را که به تصویب هیأت وزیران رسیده است، برای اجرا ابلاغ کرد.

ماده ۱- در این آیین‌نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف- تداخل: اجرای قوانین و مقررات موازی بر روی عرصه واحد از اراضی ملی، دولتی و مستثنیات قانونی اشخاص که منجر به صدور سند مالکیت شده یا نشده باشد شامل خالصجات، مراحل سه گانه اصلاحات ارضی، مقررات ملی شدن، موات، کشت موقت، اراضی شهری، مستحدثه و ساحلی که منجر به تشخیص متفاوت نوع و ماهیت آن عرصه گردیده است.

ب- رفع تداخلات: رفع هم پوشانی قوانین و مقررات موازی (تثبیت نوعیت) و اصلاح سوابق، نقشه‌ها و کلیه دفاتر و اسناد از جمله اسناد مالکیت در عرصه‌های مورد تداخل.

ج- مالک: شخص یا اشخاصی که به موجب اسناد صادره از اداره ثبت اسناد و املاک با رعایت قوانین و مقررات مربوط دارای سند مالکیت یا گواهی مشعر بر مالکیت بوده و کشاورزانی که حسب گواهی صادره از سازمان امور اراضی کشور مشمول مقررات اراضی خالصه، اجرای مراحل سه گانه اصلاحات ارضی، مالک، خرده مالک، مالک

خودکار یا زارع صاحب نسق اصلاحات ارضی و کشت موقت و یا به موجب آرای قطعیت یافته از مراجع قضایی مالک شناخته شده‌اند.

د- اراضی کشاورزی: اراضی که مشمول قوانین و مقررات مندرج در بند (الف) بوده و به عنوان زراعی یا باغی تشخیص داده شده باشد و توسط زارعین و مالکین و یا متصرفین قانونی برای امور زراعت، باغبانی و سایر فعالیت‌های کشاورزی مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند.

ه- نقشه تجمیعی پلاک: نقشه‌ای که از تلفیق نقشه‌های مختلف اجرای قوانین و مقررات موازی که توسط دستگاه ذیربط ارائه شده و با تعیین میزان دقیق تداخل و رعایت ضوابط حد نگاری (کاداستر) تهیه می‌شود.

و- اراضی دولتی: اراضی غیر ملی که در اجرای قوانین و مقررات اراضی خالصه، بایر و موات اصلاحات ارضی، مستحدثه ساحلی و موات موضوع قانون مرجع تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن و مجهول‌المالک ثبتی به مالکیت دولت درآمده است.

ز- اراضی ملی: عرصه‌های مشمول قانون ملی شدن جنگل‌ها و مراتع - مصوب ۱۳۴۱- و آیین نامه اجرایی آن، قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع - مصوب ۱۳۴۶- و اصلاحیه‌های بعدی آن و همچنین قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور - مصوب ۱۳۷۱

ح- مستثنیات مقررات ملی شدن: عرصه و محاط تاسیسات و خانه‌های روستایی و همچنین زمین‌های زراعی و باغ‌ها و اراضی که در اجرای مقررات به عنوان مستثنیات، تشخیص داده شده است.

ط- مستثنیات مالکین اصلاحات ارضی و کشت موقت: مستثنیات موضوع قانون اصلاحات ارضی و قانون واگذاری اراضی دایر و بایر که بعد از انقلاب به صورت کشت موقت در اختیار کشاورزان قرار گرفته است.
تبصره- تعریف سایر عبارت‌های موضوع این آیین نامه تابع قوانین مربوط خاص خود می‌باشد.
ماده ۲- تداخلات مشمول این آیین نامه شامل موارد زیر است:

- ۱- تداخل در اجرای مقررات ملی شدن و مقررات اصلاحات ارضی .
- ۲- تداخل در اجرای مقررات اراضی موات، اراضی مستحدثه و مقررات اصلاحات ارضی .
- ۳- تداخل در اجرای مقررات ملی شدن و مقررات اراضی خالصه و بایر مرحله اول اصلاحات ارضی و موات .
- ۴- تداخل در اجرای مقررات کشت موقت و مقررات ملی شدن .
- ۵- تداخل اراضی موات، اراضی مستحدثه و مقررات ملی شدن .

ماده ۳- به منظور رفع تداخلات اراضی و پلاک‌هایی که مشمول اجرای قوانین و مقررات خالصجات، مراحل سه‌گانه اصلاحات ارضی، موات و کشت موقت شده و نیز مقررات منابع ملی نیز فارغ از تقدم و یا تاخر در آن اجرا شده است اعم از اینکه منجر به صدور سند مالکیت به نام دولت شده یا نشده باشد و اتخاذ تصمیم نسبت به اصلاح نقشه‌ها، سوابق و اسناد مالکیت آن‌ها، کمیسیون رفع تداخلات در سطح استان به شرح زیر تشکیل می‌گردد:

- ۱- مدیرکل جهاد کشاورزی استان (رییس)
- ۲- مدیر امور اراضی استان (دبیر)
- ۳- مدیرکل ثبت اسناد و املاک استان
- ۴- مدیرکل منابع طبیعی و آبخیزداری استان
- ۵- مدیرکل امور اقتصادی و دارایی استان

- ۶- معاون حفاظت امور اراضی اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان
- ۷- یک نفر آشنا به مباحث حقوقی به انتخاب مدیرکل جهاد کشاورزی استان
- تبصره ۱- جلسات کمیسیون با حضور حداقل پنج نفر رسمی و تصمیمات آن با حداقل چهار رأی معتبر است.
- تبصره ۲- به منظور بررسی سوابق، بازدید و معاینه محل و همچنین تجمیع نقشه‌های ارایه شده مربوط به اجرای مقررات از واحدهای ذیربط، کارگروهی با عضویت اعضای متناظر کمیسیون استانی در سطح شهرستان تشکیل می شود. کارگروه مذکور موظف است ظرف دو سال پس از ابلاغ این آیین نامه، گزارش کاملی از وضعیت پلاک‌های دارای تداخل در سطح شهرستان تهیه و برای اتخاذ تصمیم به دبیرخانه کمیسیون استان ارسال نماید. اطلاعات و نقشه‌های مورد نیاز برای کارگروه حسب مورد توسط دستگاه مجری مقررات موازی به این کارگروه ارایه می‌گردد.
- تبصره ۳- در صورتی که با اجرای یکی از قوانین مذکور برای اشخاص حقیقی ایجاد شده باشد و نسبت به اجرای مقررات ملی شدن در هیئت‌های تعیین تکلیف اراضی اختلافی اعتراض آنان مطرح ولی رسیدگی و منجر به رای نشده باشد، رسیدگی هیئت‌های یادشده موکول به تصمیم کمیسیون و رفع تداخل اجرای قوانین و مقررات موازی در اجرای این آیین نامه می‌باشد. نقشه‌های رفع تداخل شده پلاک، ملاک تعیین موقعیت اراضی موضوع حقوق اشخاص و اراضی ملی و دولتی بوده و اشخاص ذی ربط نمی‌توانند ادعایی خارج از محدودهای تعیین شده در این نقشه‌ها را داشته باشند.
- تبصره ۴- رفع تداخل اراضی موات موضوع قانون تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن و اراضی مستحدثه با اجرای مقررات ملی شدن رأساً توسط سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور انجام خواهد شد.
- ماده ۴- دبیرخانه کمیسیون رفع تداخلات استان در مدیریت امور اراضی استان مستقر بوده و وظایف آن به شرح زیر می‌باشد:
- ۱- بررسی پرونده‌ها و گزارش‌های ارسالی از کارگروه شهرستان و اخذ استعلام و تکمیل سوابق و اطلاعات مالکین، ملی شدن و سوابق ثبتی ملک با همکاری ادارات کل منابع طبیعی و آبخیزداری و ثبت اسناد و املاک استان.
 - ۲- تکمیل پرونده هر یک از پلاک‌ها و تعیین اولویت در رسیدگی و طرح در کمیسیون.
 - ۳- ابلاغ مصوبات کمیسیون به ادارات کل منابع طبیعی و آبخیزداری، ثبت اسناد و املاک و ذینفعان و سایر مراجع ذیربط.
 - ماده ۵- کمیسیون استان موظف است پس از وصول پرونده از کارگروه شهرستان و با بررسی حقوق قانونی و کتسبه اشخاص و مستندات قابل قبول از جمله موارد ذیل، اتخاذ تصمیم نماید:
 - ۱- سوابق مربوط به اجرای اصلاحات ارضی
 - ۲- سوابق مربوط به اجرای مقررات ملی شدن
 - ۳- سوابق اجرایی مربوط به قراء و مزارع مربوط به اراضی دولتی و خالصجات
 - ۴- سوابق مربوط به اجرای قانون واگذاری زمین‌های بایر و دایر که بعد از انقلاب به صورت کشت موقت در اختیار کشاورزان قرار گرفته است (کشت موقت)
 - ۵- سوابق اجرایی قانون مرجع تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن‌ها

تبصره ۱- پس از بررسی پرونده‌ها در صورتی که مشخص گردد هیچ گونه تداخلی در اجرای مقررات بر روی عرصه مورد نظر وجود نداشته است، پرونده طی صورتجلسه‌ای مختومه و مراتب توسط دبیر کمیسیون به ادارات کل منابع طبیعی و ثبت اسناد و املاک اعلام می‌گردد.

تبصره ۲- در پلاک‌هایی که حسب تصمیم کمیسیون استان تداخل تشخیص داده می‌شود، مراتب به همراه نقشه دارای مختصات جغرافیایی که در آن میزان اراضی مالکین و همچنین اراضی ملی و دولتی تعیین گردیده است، از طریق دبیر کمیسیون به دستگاه‌های عضو کمیسیون اعلام می‌شود تا حسب مورد نسبت به اصلاح سوابق و نقشه‌ها و اسناد اقدام نمایند.

تبصره ۳- از تاریخ ابلاغ تصمیم کمیسیون رفع تداخلات، ادارات کل منابع طبیعی و آب‌خیزداری و مدیریت امور اراضی استان مکلفند در صدور هرگونه گواهی و پاسخ به استعلام‌ها بر اساس مصوبه کمیسیون مذکور عمل نمایند. ماده ۶- در صورتی که در حین رسیدگی توسط کمیسیون محرز گردد مشخصات ملک مشمول قوانین اصلاحات ارضی اعم از پلاک اصلی، فرعی، بخش و مدارک و مستندات پرونده اجرایی و یا اسناد نسقی صادره برای زارعین پلاک دارای اشکال بوده و طرح پرونده در کمیسیون مذکور مستلزم رفع این اشکال باشد پرونده برای رسیدگی به شورای اصلاحات ارضی استان ارسال و شورای اصلاحات ارضی موظف است در اجرای لایحه قانونی اضافه نمودن یک تبصره به ماده (۳۸) آیین نامه اصلاحات ارضی مصوب ۱۳۴۳/۵/۳ - مصوب ۱۳۵۸ - نسبت به رسیدگی و صدور رای مبنی بر اصلاح آن اقدام و مراتب را به انضمام یک نسخه از رای صادره به کمیسیون رفع تداخلات ارسال نماید.

ماده ۷- مدیریت امور اراضی استان موظف است پس از تعیین تکلیف مستثنیات قانونی اشخاص موضوع این آیین نامه، در چارچوب قوانین و مقررات مربوط از جمله قانون جلوگیری از خرد شدن اراضی کشاورزی و ایجاد قطعات مناسب فنی و اقتصادی - مصوب ۱۳۸۵ - و اصلاحات بعدی و قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها - مصوب ۱۳۷۴- با همکاری ادارات ثبت اسناد و املاک محل نسبت به پیگیری صدور اسناد مالکین اراضی کشاورزی و جلوگیری از تغییر کاربری اراضی کشاورزی رفع تداخل شده، اقدام نماید.

ماده ۸- به منظور ایجاد رویه واحد، نظارت بر عملکرد کمیسیون استان‌ها و حل و فصل مشکلات احتمالی در تعیین تکلیف پرونده‌های مشمول این آیین نامه، کارگروهی در مرکز با مسئولیت رییس سازمان امور اراضی کشور و عضویت معاونین ذیربط سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان جنگل‌ها، مراتع و آب‌خیزداری کشور و نماینده وزارت امور اقتصادی و دارایی (مدیرکل اموال دولتی) و وزارت جهاد کشاورزی (مدیر کل حقوقی) تشکیل می‌شود. تبصره ۱- شیوه نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و کاربرگ‌های مورد نیاز برای اجرای این آیین‌نامه پس از تصویب در کارگروه مذکور توسط وزیر جهاد کشاورزی ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۲- دبیرخانه کارگروه در سازمان امور اراضی کشور مستقر می‌باشد.

ماده ۹- چگونگی دریافت هزینه و قیمت اراضی رفع تداخل شده به شرح زیر می‌باشد :

الف- هزینه‌های اجرایی رفع تداخل شامل تشکیل پرونده، تهیه سوابق، نقشه‌های تجمیعی، گزارش‌های فنی و حقوقی و تهیه و تفسیر عکس‌های هوایی معادل حداکثر ده درصد ارزش معاملاتی زمین مورد تقاضا.

ب- قیمت اراضی رفع تداخل شده به شرح زیر محاسبه و دریافت می‌گردد:

۱- زارعین صاحب نسق اصلاحات ارضی که تاکنون اقساط خود را پرداخت نموده‌اند به نسبت اقساط پرداخت نشده حداکثر تا صد درصد ارزش معاملاتی زمان رفع تداخل.

۲- متصرفین قانونی غیردولتی واجد شرایط اراضی دولتی معادل صد درصد قیمت کارشناسی روز تبصره ۱- قیمت کارشناسی روز توسط کارشناس رسمی دادگستری و ارزش معاملاتی حسب گواهی ادارات کل امور اقتصادی و دارایی تعیین می‌گردد.

تبصره ۲- ذینفع یا ذینفعان موظفند هزینه و قیمت اراضی را که توسط دبیر کمیسیون استان ابلاغ می‌شود، ظرف شش ماه پرداخت نمایند. عدم پرداخت در مهلت مقرر به منزله انصراف از دریافت گواهی صدور سند مالکیت رفع تداخل می‌باشد و صدور گواهی و صدور یا اصلاح اسناد مالکیت و نقشه‌ها منوط به پرداخت مبالغ فوق می‌باشد. تبصره ۳- اداره کل جهاد کشاورزی استان موظف است نسبت به وصول درآمدهای فوق و واریز آن به حساب مربوط نزد خزانه داری کل کشور به نام سازمان امور اراضی کشور اقدام نماید.

ماده ۱۰- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی (سازمان امور اراضی کشور) نسبت به پیش بینی ردیف درآمد و اختصاص درآمدهای حاصله برای اجرای طرح‌های حفاظت، پایش و سنددار کردن اراضی کشاورزی در قوانین بودجه سنواتی اقدام می‌نماید.

اسحاق جهانگیری، معاون اول رییس جمهور، این مصوبه را در تاریخ ۱۳۹۴/۴/۲۱ برای اجرا به وزارت جهاد کشاورزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ابلاغ کرد.

۱۳-۲-۸- اصلاح آیین نامه اجرایی تبصره (۲) اصلاحی ماده (۹) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی (مصوب ۱۳۹۴ با اصلاحات تا ۲۴ بهمن ۹۵)

هیأت وزیران در جلسه ۱۳۹۴/۴/۷ به پیشنهاد مشترک وزارتخانه های جهاد کشاورزی و صنعت، معدن و تجارت و به استناد تبصره (۲) اصلاحی ماده (۹) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی موضوع ماده (۴۵) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور - مصوب ۱۳۹۴ - آیین نامه اجرایی تبصره یاد شده را به شرح زیر تصویب کرد:

ماده ۱- اصطلاحات به کار رفته در لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۵۹ - و آیین نامه اجرایی آن و قانون اصلاح ماده (۳۳) اصلاحی قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع کشور - مصوب ۱۳۸۶ - به همان معانی در این آیین نامه به کار می‌روند. سایر اصطلاحات زیر در این آیین نامه دارای معانی مشروح مربوط است:

الف- قانون: قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور - مصوب ۱۳۹۴ -
ب- خدمات گردشگری: طرح هایی که ایجاد و احداث آنها برای ارائه خدمات به گردشگران داخلی یا خارجی مورد نیاز است و مجوز آن توسط دستگاه های اجرایی ذی ربط صادر می‌شود. فهرست طرح های مذکور ظرف سه ماه پس از ابلاغ این آیین نامه توسط وزارت جهاد کشاورزی با همکاری دستگاه های اجرایی مرتبط طرح تهیه و ابلاغ می‌گردد و در صورت نیاز تغییر یا اصلاح طرح ها، سالانه به پیشنهاد دستگاه اجرایی ذی ربط و تأیید وزارت جهاد کشاورزی انجام خواهد شد.

ماده ۲- کلیه اراضی طرح های عمرانی قابل واگذاری که بعد از تاریخ لازم الاجرا شدن قانون واگذار می گردد با رعایت قوانین و مقررات، مطابق با پروانه بهره برداری صادره توسط مراجع ذی ربط و در صورت درخواست مجری و تأیید اجرای طرح توسط هیأت نظارت موضوع قانون اصلاح ماده (۳۳) اصلاحی قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع کشور و موافقت کمیسیون های واگذاری موضوع مواد (۳۱) و (۳۲۲) آیین نامه اجرایی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران قابل انتقال قطعی می باشد.

ماده ۳- نظارت بر اجرای طرح های موضوع این آیین نامه به عهده هیأت نظارت قانون اصلاح ماده (۳۳) اصلاحی قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع کشور می باشد.

ماده ۴- قیمت گذاری اراضی در زمان انتقال قطعی حسب نوع فعالیت براساس قوانین و مقررات مربوط به نرخ کارشناسی روز محاسبه و اخذ می گردد.

تبصره -در خصوص شهرک های صنعتی و شهرک های کشاورزی دولتی مبنای قیمت گذاری، صد درصد قیمت منطقه ای خواهد بود.

ماده ۵- تغییر کاربری اراضی واگذار شده موضوع این آیین نامه ممنوع است و تفکیک اراضی مزبور صرفاً با اخذ مجوز کمیسیون های طرح های کشاورزی و غیرکشاورزی موضوع مواد (۳۱) و (۳۲۲) آیین نامه اجرایی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران امکان پذیر بوده و ادارات ثبت اسناد و املاک و دفاتر اسناد رسمی و سایر نهادها و مراجع مربوط مکلفند در موارد تفکیک یا افراز و تقسیم اراضی واگذار شده و تغییر کاربری آنها از سازمان جهاد کشاورزی استعلام نموده و نظر سازمان مذکور را اعمال نماید و چنانچه به طور غیرمجاز و بدون اخذ مجوز از کمیسیون های فوق اشاره صورت پذیرد تخلف بوده و سازمان جهاد کشاورزی موظف است فسخ واگذاری و یا استرداد زمین را به ادارات ثبت محل یا دفاتر اسناد رسمی تنظیم کننده سند ابلاغ نماید.

تبصره -اراضی واگذار شده به شهرک های صنعتی و شهرک های کشاورزی دارای کاربری صنعتی و کشاورزی بوده و تفکیک آن با رعایت قوانین و مقررات مربوط از رعایت حکم این ماده مستثنی است.

۹- پیوست ها:

۹-۱- شرح وظایف تفصیلی وزارت جهاد کشاورزی (مصوب ۱۳۸۱/۴/۲)

هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۴/۲ بنا به پیشنهاد شماره ۸۹/۹۰۴۱_ ۱۰۵/۱۳۸۹۹ مورخ ۱۳۸۰/۹/۷ سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و به استناد ماده (۲) قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۷۹_ شرح وظایف تفصیلی وزارت جهاد کشاورزی را به شرح زیر تصویب نمود:

الف_ سیاست گذاری ، برنامه ریزی و نظارت:

- ۱_ تعیین سیاستها و راهبردهای مربوط به بخش کشاورزی ، توسعه و عمران روستاها و مناطق عشایری و همچنین تنظیم و اجرای برنامه های توسعه کشاورزی در چارچوب سیاست های توسعه پایدار.
- ۲_ انجام بررسیها و اقدامات لازم به منظور برنامه ریزی تولید و تامین نیازکشور به محصولات و فرآورده های کشاورزی و دامی و توسعه صادرات با رعایت مزیت های نسبی در چارچوب سیاست های بازرگانی کشور.
- ۳_ تهیه تدوین اجرا و به هنگام سازی نظام های اطلاع رسانی کشاورزی و روستایی و استقرار نظام های آماری .
- ۴_ تهیه استانداردها و ضوابط و برنامه ریزی لازم در زمینه تاسیسات و زیرساخت های مورد نیاز تولید و تولید کنندگان بخش کشاورزی.
- ۵_ نظارت و ارزشیابی عملکرد و فعالیت های موسسات و شرکت های وابسته به وزارتخانه و ایجاد هماهنگیهای برنامه ای و عملیاتی لازم.

۶_ نظارت و ارزشیابی برنامه ها، طرح ها، فعالیتها و اقدامات در حیطه وظایف وزارت جهاد کشاورزی به منظور سنجش میزان کارایی و اثر بخشی آن ها .

ب_ امور پژوهش ، آموزش و ترویج :

- ۱_ انجام پژوهش های کاربردی و توسعه ای در زمینه های زیر
- الف_ آب و خاک ، اصلاح بذر و نهال، اصلاح نژاد، پرورش دام و آبزیان ، جنگل و مرتع و آبخیزداری آفات و بیماریهای گیاهی و راه های مبارزه با آن .
- ب_ بهره برداری از فنون پیشرفت بیوتکنولوژی و مهندسی ژنتیک در بخش کشاورزی، تدوین شیوه های مناسب و استفاده از فناوری های نوین توسعه کشاورزی و دامی متناسب با شرایط اقلیمی و جغرافیایی کشور.
- ج_ افزایش بهره بروری ، کاهش ضایعات و بهبود کیفی تولید محصولات و فرآورده های بخش کشاورزی.
- د_ بیماری ها، مایه ها، سرم ها و مواد بیولوژیک لازم برای پیشگیری و مبارزه با بیماری های دامی آبزیان و مشترک انسان و دام و تهیه و تولید آنها در کشور.
- ۲_ حفاظت جمع آوری، ارزیابی، احیا و توسعه ذخایر توارث ژنتیکی، تنوع زیستی گیاهی و ژرم پلاسما گیاهان زراعی ، باغی ، زینتی ، دارویی ، مرتعی ، جنگلی و دام و آبزیان و میکروارگانیزم ها و حشرات مفید و زیان آور کشاورزی در چارچوب وظایف محول شده .

۳_ مطالعه و تحقیق به منظور توسعه کشاورزی و ارتقای جایگاه آن در اقتصاد ملی و توسعه روستایی و عشایری.

۴_ برنامه ریزی و اجرای آموزش های علمی - کاربردی و فنی - حرفه ای شاغلان بخش کشاورزی و صنایع روستایی در چهارچوب سیاست های مصوب و همچنین آموزش روش ها و فنون نوین کشاورزی و دامداری به تولید کنندگان مربوط .

- ۵_ مطالعه، طراحی و بهینه سازی الگوها و نظام های تولید و بهره برداری در بخش کشاورزی و ارزیابی و اصلاح مستمر آنها.
- ۶_ برنامه ریزی و ارائه نتایج پژوهش های انجام شده به کارکنان، تولید کنندگان و بهره برداران بخش کشاورزی و نیز شناخت مسائل و مشکلات آنها و اقدام در جهت رفع آن از طریق اجرای برنامه های ترویجی.
- ج_ امور منابع طبیعی و آبخیزداری:
- ۱_ بررسی و مطالعه جامع حوزه های آبخیزداری کشور به منظور تهیه طرح های آبخیزداری و جلوگیری از فرسایش خاک و تهیه برنامه جامع استفاده از اراضی کشاورزی و منابع طبیعی و بهره برداری بهینه از این اراضی.
 - ۲_ برنامه ریزی و انجام اقدامات لازم به منظور جلوگیری از تغییر و تبدیل کاربردی اراضی کشاورزی و جنگل.
 - ۳_ حفظ، احیاء گسترش، حمایت و بهره برداری صحیح از جنگل ها و مراتع طبیعی و دست کاشت کشور و فراهم نمودن زمینه اجرای طرح های بزرگ جنگل کاری، جنگل داری، مرتع داری، ایجاد پارک های جنگلی و تفریگاه های طبیعی در چارچوب هدف ها و سیاست های توسعه پایدار و اعمال نظارت های لازم.
 - ۴_ برنامه ریزی و اجرای طرح های آبخیزداری و تثبیت شن های روان و بیابانی زدایی.
 - ۵_ تشخیص و تفکیک حریم قانونی اراضی ملی از مستثنیات اشخاص حقیقی و حقوقی و واگذاری منابع ملی به نام دولت جمهوری اسلامی ایران و اجرای مقررات مربوط به مدیریت و واگذاری اراضی ملی و دولتی در چارچوب قوانین و مقررات موجود.
- د_ امور زیربنایی کشاورزی و توسعه روستایی:
- ۱_ توسعه مکانیزاسیون با توجه به ویژگیهای اقلیمی و فرهنگی مناطق مختلف و ارائه خدمات حمایتی و فنی مورد نیاز.
 - ۲_ یکپارچه سازی اراضی، احداث راه های بین مزارع، تجهیز و نوسازی مزارع و باغ ها به منظور استفاده موثر از منابع و نهادهای کشاورزی و ارتقای بهره وری در فرآیند تولید با تاکید بر بهبود بهره وری از آب.
 - ۳_ برنامه ریزی و انجام اقدامات لازم در زمینه حفظ و اصلاح خاک و فراهم آوردن موجبات بهره برداری مطلوب از آن.
 - ۴_ فراهم آوردن موجبات لازم به منظور افزایش اثر بخشی و بازدهی آبیاری در مزارع و باغ ها.
 - ۵_ برنامه ریزی برای انتقال آب شبکه های ۳ و ۴ و انهار سنتس و قنوات، توزیع و مصرف آب کشاورزی و انجام اقدامات لازم به منظور احداث، و نگهداری تاسیسات مربوط در چارچوب قوانین موجود.
 - ۶_ انجام وظایف ناشی از اجرای قانون توزیع عادلانه آب - مصرف ۱۳۶۱_ و اصلاحات بعدی آن.
 - ۷_ برنامه ریزی و انجام مطالعات لازم به منظور طراحی و اجرای طرح های کوچک توسعه منابع آب پس از کسب مجوز لازم از مقررات نیرو.
 - ۸_ برنامه ریزی و اقدامات لازم در جهت احداث، نگهداری و بهره برداری از بنادر شیلاتی و تاسیسات زیربنایی با رعایت وظایف سایر وزارتخانه ها.
 - ۹_ برنامه ریزی، اتخاذ تدابیر پیش بینی ساز و کارهای لازم به منظور توسعه و عمران روستاها با هماهنگی سایر دستگاه ها.
 - ۱۰_ برنامه ریزی و ساماندهی کوچ و اسکان عشایر در چهارچوب طرح های جامع ناحیه ای.

۱۱_ توسعه و حمایت صنایع کوچک تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی و صنایع روستایی در چارچوب سیاستهای صنعتی کشور.

ه_ امور کشاورزی، دام و آبزیان:

۱_ برنامه ریزی و اتخاذ تدابیر لازم به منظور افزایش بهره وری از عوامل و منابع تولید کشاورزی و دستیابی به الگوهای کشت متناسب با منابع آب در دسترس، ظرفیت های تولید و شرایط اقلیمی مناطق مختلف کشور.

۲_ تامین بهداشت دام و فرآورده های مربوط به آن و مبارزه با بیماریهای دامی و مشترک انسان و دام، قرنطینه دام و کنترل بهداشتی کشتارگاه ها و نظارت بهداشتی بر مراتع، آبشخورها، محل نگهداری دام، کارخانه های تولید خوراک دام و سایر تاسیسات و مراکز تهیه، نگهداری و عرضه فرآورده های خام دامی.

۳_ نظارت و کنترل بر تولید، واردات و مصرف مایه ها و سایر مواد بیولوژیکی مورد مصرف دامی.

۴_ برنامه ریزی و انجام اقدامات لازم به منظور ایجاد و گسترش شبکه های پیش آگاهی و مراقبت، پیشگیری، قرنطینه گیاهی و تشخیص و مبارزه با آفات و بیماریهای عمومی، همگانی و سایر آفات و بیماری های گیاهی و نظارت بر ورود، تولید توزیع و مصرف سموم مورد نیاز بخش کشاورزی با رعایت شاخص های زیست محیطی کشور.

۵_ برنامه ریزی و تهیه و اجرای طرح های مربوط به حفظ منابع دام، طیور و اصلاح نژاد و بهبود تغذیه دام.

۶_ توسعه کمی و کیفی تولیدات دامی و تدوین و اجرای نظام دامداری کشور و ساماندهی کشتارگاه ها.

۷_ برنامه ریزی و اتخاذ تدابیر لازم در جهت حفظ احیاء توسعه و بهره برداری مناسب از منابع آبی آب های تحت حاکمیت و صلاحیت دولت جمهوری اسلامی ایران و توسعه آبی پروری در کشور.

ز_ امور حمایتی:

۱_ حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی و استفاده از تسهیلات اعتباری بانک کشاورزی و سایر منابع بانکی و تشکیل صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی و روستایی با مشارکت تولید کنندگان و فراهم آوردن تسهیلات لازم برای تامین اعتبارات مورد نیاز تولید کنندگان بخش کشاورزی.

۲_ اجرای سیاست ها و روش های حمایتی و بیمه ای به منظور حمایت از تولید کنندگان، تولیدات و تاسیسات بخش کشاورزی و پرداخت خسارت به تولید کنندگان خسارت دیده براساس سیاست های اتخاذ شده.

۳_ برنامه ریزی و اتخاذ سیاست های حمایتی و تشویقی به منظور توسعه و ارتقای فناوری ماشین آلات و ادوات بخش کشاورزی در چارچوب سیاستهای مصوب.

۴_ فراهم آوردن زمینه های لازم برای تامین و توزیع نهاده های کشاورزی و دامی، دارو، سرم و سایر مواد بیولوژیک از طریق بخش غیر دولتی و در صورت لزوم توسعه وزارتخانه و اعمال نظارت های لازم در این زمینه.

۵_ انجام اقدامات لازم به منظور ایجاد تشکل های غیر دولتی مورد نیاز بخش کشاورزی و ارائه خدمات و حمایت های مالی و فنی به آنها و اعمال نظارت های لازم.

۶_ پیشنهاد برنامه های تنظیم بازار محصولات کشاورزی و فرآورده های دامی و نیز قیمت تضمینی به منظور حمایت از تولید کنندگان بخش کشاورزی به هیات وزیران و خرید بموقع محصولات کشاورزی.

۷_ فراهم آوردن تسهیلات و امکانات و انجام هماهنگی ها و پیگیری های لازم برای توسعه صادرات محصولات و فرآورده های بخش کشاورزی و صنایع روستایی در چارچوب سیاست ها و برنامه های بازرگانی کشور.

۸_ اجرای سایر وظایفی که به موجب قوانین و مقررات بر عهده وزارتخانه قرار دارد.

۲-۹- راهبردهای توسعه بلندمدت منابع آب کشور (مصوب ۱۳۸۲/۲/۲۷)

راهبردهای توسعه بلندمدت منابع آب کشور براساس نگرشی جامع و با لحاظ هماهنگی‌های متقابل بین بخشهای مختلف، در ۱۸ بند بشرح زیر ذکر شده است.

۱- مدیریت کلان

مدیریت ملی آب کشور باید بر اساس مدیریت توانمند عرضه و تقاضا، جامع‌نگری در کل چرخه آب و اصول توسعه پایدار و آمایش سرزمین در حوضه‌های آبریز کشور و مشترک تقویت شده و به منظور تحقق مدیریت یکپارچه (جامع) منابع آب هماهنگی‌های متقابل بین بخشهای مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیر بنائی و خدماتی با بخش آب فراهم گردد.

۲- مدیریت منابع

بهره برداری از منابع آب کشور در هر یک از حوضه‌های آبریز با رعایت ظرفیت تحمل آنها به گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که میزان استحصال از آبهای زیرزمینی حسب مورد (بیان منفی) از میزان فعلی تجاوز نکرده و اقدامات سازه‌ای و غیرسازه‌ای برای تعادل بخشی آنها و تامین نیازهای جدید کشور صورت گیرد، به طوری که سهم بهره‌برداری از منابع آب سطحی از رقم چهل و شش درصد (۴۶٪) فعلی به حدود پنجاه و پنج درصد (۵۵٪) در بیست سال آتی افزایش یابد و حداقل نیاز محیط‌های طبیعی آبی به طور پایدار تامین گردد.

۳- مدیریت مصارف

اصلاح ساختار مصرف آب در کشور، به گونه‌ای که سهم مصارف آب کشاورزی از نود و دو درصد (۹۲٪) در وضع فعلی با احتساب سایر نیازها به حداکثر هشتاد و هفت درصد (۸۷٪) در بیست سال آینده تغییر یابد و درعین حال با افزایش راندمان آبیاری و تخصیص آب به محصولات باارزش اقتصادی بیشتر، بازدهی آب در بخش کشاورزی به ازای یک مترمکعب آب از وضع فعلی به دو برابر در بیست سال آتی افزایش یابد. اولویت تخصیص های جدید آب به ترتیب به مصارف شرب و بهداشت، صنعت و خدمات، باغداری و زراعت خواهد بود.

۴- ارزش اقتصادی

مدیریت آب کشور باید ارزش اقتصادی آب، شامل ارزش ذاتی آن در هر یک از حوضه های آبریز، متناسب با شرایط طبیعی و اقلیمی دسترسی به آب، ارزش سرمایه گذاریهای تامین، انتقال، توزیع و بازیافت آب برای بخشهای مختلف مصرف را تعیین و اعلام نماید تا در برنامه های توسعه بخشهای مصرف منظور گردد.

۵- کنترل کیفیت

مدیریت فعالیتهای مصرف‌کنندگان مختلف آب، به گونه‌ای اعمال شود که ابتدا آلودگیهای منابع آب ناشی از فعالیتهای این بخشها کنترل و سپس شاخصهای کیفی آب به تدریج ارتقاء یابد. برای تحقق این هدف رعایت استانداردهای ملی حفاظت کیفی منابع آب، توسط مصرف‌کنندگان برای پساب خروجی الزامی است.

۶- هزینه تامین

تعیین نرخ آب در مصارف مختلف به گونه‌ای انجام شود تا نیازهای پایه آب شرب و بهداشت مردم (در چهارچوب الگوی مصوب برای شهر و روستا) به صورت ترجیحی تامین گردد و برای مصارف فرا تر از آن و سایر مصارف با توجه به تامین منابع مالی و تنوع بخشی به این منابع، در مرحله اول هزینه‌های بهره‌برداری و نگهداری پوشش داده و در مراحل بعدی بازیافت هزینه های سرمایه‌گذاری را تامین نماید.

۷- مبادله آب

با توجه به نقش آب در توسعه ملی و ارزش اقتصادی آن در بازارهای منطقه با لحاظ منافع ملی و بر اساس طرح جامع آب کشور، مبادله آب با کشورهای همجوار با رعایت توجیحات فنی، اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی در برنامه های توسعه لحاظ گردد.

۸- آمایش سرزمین

در تهیه طرح های توسعه کالبدی و آمایش سرزمین، محدودیت منابع آب کشور از نظر کمی و کیفی و توزیع مکانی و زمانی آن به لحاظ هزینه فرصت و ارزش ذاتی آب مورد توجه و عمل قرار گرفته و برنامه های توسعه بخشهای آب و کشاورزی، صنعت و معدن، انرژی، عمران شهرها و روستاها و سایر بخشها در هر یک از حوضه های آبریز با رعایت ظرفیت تحمل آنها تهیه و به اجرا درآید.

۹- انتقال میان حوضه ای

طرحهای انتقال آب بین حوضه ای از دیدگاه توسعه پایدار، با رعایت حقوق ذی نفعان و برای تامین نیازهای مختلف مصرف، مشروط به توجیحات فنی، اقتصادی، اجتماعی و منافع ملی موردنظر قرار گیرد.

۱۰- مدیریت و ساختار

ساختار مدیریت آب کشور در جهت تمرکززدایی در اجرا و بهره برداری با افزایش نقش مشارکت مردم و سازمانهای محلی و جامع نگری در چرخه آب و با ملحوظ نمودن حوضه های آبریز به عنوان واحدهای طبیعی مدیریت آب و واحدهای استانی برای عملیات اجرایی و مشارکت بهره برداران، با رعایت قوانین و مقررات بهبود یافته و اصلاح گردد.

۱۱- تقسیمات حوضه ای

در برنامه های توسعه استانی، حوضه های آبریز به عنوان قلمرو موثر در توسعه اقتصادی و اجتماعی استان مورد توجه قرار گیرد.

۱۲- مدیریت پیشگیری

تهیه و اجرای برنامه های مدیریت خشکسالی و سیلاب بامشارکت کلیه دستگاههای ذی ربط و با تکیه بر مدیریت پیشگیری (ریسک) انجام پذیرد.

۱۳- توزیع آب شهری

اعمال شیوه های مختلف مدیریت مصرف و جلوگیری از هدر رفت آب در خطوط انتقال آب و شبکه های توزیع آب شهری و روستایی، به عنوان اولویت اول فعالیتها در مدیریت آبرسانی شهری و روستایی لحاظ گردد.

۱۴- آموزش همگانی

برنامه های آگاه سازی عمومی برای حفاظت کمی و کیفی آب و بهره برداری بهینه از آن تدوین و به مرحله عمل گذاشته شود.

۱۵- آبهای مشترک و مرزی

مهار آبهای خروجی، استفاده از آبهای مشترک و ساماندهی رودخانه های مرزی با رعایت جنبه های اقتصادی و زیست محیطی تحقق یابد.

۱۶- مدیریت اطلاعات

تجهیز و تکمیل شبکه‌های اندازه‌گیریهی کمی و کیفی منابع و مصارف آب و نیز تکمیل سامانه‌های اطلاعاتی و اطلاع رسانی مورد توجه قرار گیرد.

۱۷- حفاظت بناهای تاریخی

حفظ، احیا و بهره برداری پایدار از سازه های تاریخی آبی در تهیه و تدوین برنامه‌های آب کشور مورد توجه قرار گیرد.

۱۸- مدیریت فرابخشی

هماهنگی سیاستگذاریها در زمینه تامین، توزیع و مصرف آب، مطابق ماده (۱۰) قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی - مصوب ۱۳۷۹ - با شورای عالی آب خواهد بود.

۳-۹- ابطال بخشنامه شماره ۴۷۱۳۳/۴۲۱ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۱ و ۵۳۶۲۳/۴۲۴ مورخ ۱۳۶۶/۲/۱۴ وزارت نیرو (تاریخ: ۱۳۸۲/۱۰/۱۴)

شماره دادنامه: ۴۰۹ کلاسه پرونده: ۳۸۲/۷۸ مرجع رسیدگی: هیأت عمومی دیوان عدالت اداری. شاکي: شرکت سنابل. موضوع شکایت و خواسته: ابطال بخشنامه شماره ۴۷۱۳۳/۴۲۱ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۱ و ۵۳۶۲۳/۴۲۴ مورخ ۱۳۶۶/۲/۱۴ وزارت نیرو.

مقدمه:

شرکت سنابل بشرح دادخواست تقدیمی اعلام داشته است، اداره امور آب ساوه مبالغی را تحت عناوین آب بها یا حق‌النظاره از چاههای کشاورزی این شرکت مطالبه و دریافت می‌نماید. در قبوض آب‌بهاء یا مطالبه حق‌النظاره اشاره به ماده ۳۳ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱ نموده‌اند. چنانچه بند الف ماده مذکور مورد نظر باشد که مربوط به چاههای دولتی است و به دارندگان چاههای شخصی ارتباطی ندارد. چنانچه بند ب مورد نظر باشد (حق‌النظاره) که بر اساس ماده ۵۱ همان قانون پس از تهیه آیین‌نامه اجرائی توسط وزارتین کشاورزی و نیرو و تصویب هیأت دولت و نهایتاً پس از تفویض اختیار وزارت کشاورزی به وزارت نیرو (با توجه به تبصره یک ماده ۲۱) اداره امور آب می‌توانست هم بخشنامه در این رابطه داشته باشد و هم حق‌النظاره وصول نماید. در نهایت با عنایت به مستندات فوق تقاضای ابطال بخشنامه‌های مورد شکایت را دارد. مدیرکل حقوقی وزارت نیرو در پاسخ به شکایت مذکور طی امه شماره ۴۵۲۳۴/۴۱۰ مورخ ۸۱/۷/۲۳ اعلام داشته اند:

۱- صرفنظر از اینکه تبصره یک ماده ۲۱ قانون توزیع عادلانه آب ناظر به آبهای سطحی است اجرای تبصره مزبور موکول به آن است که وزارت کشاورزی با ایجاد شبکه‌های آبیاری ۳ و ۴ (در اجرای تبصره ذیل ماده ۲۹ قانون فوق الذکر) و پس از خریداری آب از وزارت نیرو و تقسیم و توزیع آب بخش کشاورزی نسبت به وصول آب بهاء یا حق‌النظاره اقدام نماید و تا زمانی که شبکه‌های فوق‌الذکر احداث نشده‌اند وزارت نیرو در اجرای ماده ۳۳ قانون مورد بحث مرجع وصول آب بهاء و حق‌النظاره خواهد بود.

۲- مستند قانونی دریافت حق‌النظاره از چاههای اشخاص بند ب ماده ۳۳ قانون صدرالذکر است که میزان آن توسط وزارت نیرو تعیین و به تصویب شورای اقتصاد رسیده است و اجرای آن نیاز به تصویب آیین‌نامه خاصی ندارد. تا بر اساس ماده ۵۱ قانون مرقوم عمل شود. ضمن اینکه مطابق ماده مزبور نیز لزوماً نایستی کلیه آیین‌نامه‌های اجرائی

قانون توسط دو وزارتخانه نیرو و جهاد کشاورزی تهیه شود زیرا در ماده یاد شده (حسب مورد) ذکر شده است و در صورت لزوم وزارتخانه‌های فوق‌الذکر مشترکاً مبادرت به تهیه آیین‌نامه‌های لازم می‌نماید.

۳- از سال ۱۳۷۱ دریافت حق‌النظاره مربوط به چاههای آب کشاورزی و سایر چاههایی که آب آنها بوسیله دولت استحصال نمی‌گردد براساس مصوبه مورخ ۱۳۷۱/۴/۲۹ شورای اقتصاد و بنا به اختیارات حاصل از بند ب ماده ۳۳ قانون توزیع عادلانه آب صورت گرفته و تاکنون نیز به همین نحو عمل می‌گردد و بخشنامه شماره ۵۳۶۲۳/۴۲۴ مورخ ۱۳۶۶/۲/۱۴ که ناظر به چاههای آب صنعتی است) و بخشنامه شماره ۴۷۱۳۳/۴۲۱ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۱ توسط شرکت‌های ذیربط اجرا نمی‌گردند تا برای ابطال آنها مبادرت به تقدیم دادخواست شود. علیهذا با عنایت به مراتب فوق و با توجه به اینکه حق‌النظاره دریافتی براساس مقررات قانونی و مصوبه شورای اقتصاد می‌باشد صدور حکم به رد شکایت شاکی مورد تقاضا است.

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ فوق به ریاست حجت‌الاسلام والمسلمین دری نجف‌آبادی و با حضور رؤسای شعب بدوی و رؤسا و مستشاران شعب تجدیدنظر تشکیل و پس از بحث و بررسی و انجام مشاوره با اکثریت آراء بشرح آتی مبادرت بصدور رأی می‌نماید.

رأی هیأت عمومی بدون تردید حفظ و صیانت از منابع و ذخائر آبی کشور و بویژه سفره‌های زیرزمینی و بهره‌برداری بهینه از آنها یک ضرورت است. و باید بعنوان یک امر حیاتی مورد توجه قرار گیرد. و همه سعی کنیم تا از افت شدید سفره‌های زیرزمینی و بهره‌برداری بی‌رویه و غلط و غیرفنی از منابع یاد شده پرهیز شود. و بخصوص در مناطق کم آب و دشتهایی که با محدودیت شدید منابع آبی و نزولات جوی مواجه هستیم. این موضوع از اهمیت و حساسیت بیشتری برخوردار است. و دستگاههای اجرایی و قانونی بویژه وزارت نیرو و کشاورزی در این رابطه مسئولیت بیشتری بعهده دارند. البته باید با روشهای قانونمند و فرهنگ سازی و ترویج و تشویق و آموزش چه در حفظ ذخائر و سفره‌های زیرزمینی و چه در بهره‌برداری از آبهای مهار شده و یا مهار بیشتر منابع آبی کشور بویژه در مناطق مرزی تدبیر و تلاش و اقدام لازم و قانونمند انجام پذیرد. لیکن از آنجا که اقدامات کلیه دستگاهها همواره باید بر اساس قانون و مقررات باشد. و از اعمال سلیقه‌های گوناگون و فراقانونی اجتناب شود. و با توجه به اصل ۵۳ قانون اساسی که مقرر می‌دارد کلیه دریافت‌های دولت در حسابهای خزانه‌داری کل متمرکز می‌شود و هم پرداختها در حدود اعتبارات مصوب بموجب قانون انجام می‌گیرد. و نیز اصل ۵۲ قانون اساسی و اینکه کلیه درآمدهای دستگاهها باید به حساب خزانه‌داری کل واریز و کلیه پرداختها طبق قانون و اعتبارات مصوب انجام پذیرد. و با توجه به تبصره ۱ ذیل ماده ۲۱ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی که وصول آب بها یا حق‌النظاره آب بخش کشاورزی را بعهده وزارت کشاورزی قرار داده است. و مفهوم از ماده ۳۳ قانون مارالذکر و تبصره‌های ذیل آن هرگونه نرخ آب را (نه حق‌النظاره) برای مصارف شهری و کشاورزی و صنعتی و سایر مصارف پس از تصویب شورای اقتصاد قابل وصول می‌داند. و همچنین بنابر منطوق بند ب ذیل ماده مزبور در مواردیکه استحصال آب بوسیله دولت انجام نمی‌پذیرد دولت می‌تواند بزاء نظارت و خدماتی که انجام می‌دهد. با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه و در صورت لزوم عوارضی را تعیین و از مصرف کننده وصول نماید. و با عنایت به مواد ۱ و ۳ و ۴ قانون اصلاح موادی از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و چگونگی برقراری عوارض و سایر وجوه از تولید کنندگان کالا، ارائه دهندگان خدمات و کالاهای وارداتی مصوب ۱۳۸۱/۱۰/۲۲ مجلس شورای

اسلامی معروف به قانون تجمیع عوارض با ملاحظه جهات یاد شده بخشنامه ۴۲۱۴۷۱۳۳-۶۵/۱۱/۱ و ۵۳۶۳۳/۲۴-۶۶/۲/۱۴ وزارت نیرو با اصول قانون اساسی و ضرورت گردش خزانه ولو بصورت جمعی خرجی و نیز مخالف صلاحیتهای وزارت جهاد کشاورزی و عدم رعایت تبصره ۱ ماده ۲۱ قانون مذکور و نیز عدم رعایت نظر شورای اقتصاد و دولت طبق ماده ۳۳ و بند ب ماده مذکور و نیز عدم ملاحظه شرایط اقتصادی و اجتماعی مناطق مختلف کشور بنابر امکانات، شرائط، ضرورتها و شاخصهای قابل قبول و درآمدها و هزینههای مربوط در تعیین میزان حق النظاره و صلاحیت هیأت وزیران در باب تشخیص و تعیین میزان حق النظاره، بخشنامههای مورد شکایت خلاف قانون اساسی و خلاف اختیارات وزیر نیرو و خلاف قانون تشخیص و باستناد قسمت دوم ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می‌گردد.

۴-۹- سند فرابخشی مدیریت منابع آب (مصوب ۱۳۸۴/۵/۱۱)

مجموعه اقدامات اساسی لازم برای تحقق اهداف پیش بینی شده در اسناد توسعه بخشی و فرابخشی مدیریت منابع آب (فرابخشی)

الف- افزایش بهره وری آب

-افزایش ارزش افزوده به ازای هر واحد مصرفی آب

-افزایش کارایی و کاهش تلفات درکلیه مراحل زنجیره استحصال تا مصرف

-همزمانی و هماهنگی در اجرای طرحهای ذخیره سازی و تأمین آب با طرحهای شبکه های آبیاری و زهکشی،

آبرسانی به شهرها و صنایع و طرحهای مکمل آب

-اصلاح، تجهیز، نوسازی و یکپارچه سازی اراضی کشاورزی با اولویت اراضی پایین دست سدهای ساخته شده و در دست ساخت

-بهبود مدیریت مصرف آب کشاورزی

-تحويل حجمی آب بر اساس سند ملی آب و توجه ویژه به الگوی زمانی بهینه مصرف (به ویژه در آبیاری) در بهره برداری از تأسیسات آبی و طرحهای تأمین آب

-امکان سنجی آبیاری تکمیلی برای کشت دیم

-تعیین و کاربرد الگوی مصرف بر اساس رعایت مصرف «مطلوب و ضرور» با توجه به شرایط جغرافیایی و آب و هوایی کشور

-بازچرخانی و استفاده از منابع آب غیرمتعارف (وضع مقررات لازم و فراهم نمودن زمینه های فنی و عملی استفاده مجدد از آب)

-ایجاد سامانه های نوین تأمین و توزیع آب شرب (نظیر سیستمهای دوگانه و آب بسته بندی در مناطق فاقد آب با کیفیت بالا)

-افزایش سهم بخش صنعت از کل مصرف آب برای تأمین نیازهای توسعه صنعتی کشور

-اولویت بخشی به اعمال روشهای فراگیر مدیریت تقاضا و مصرف آب نسبت به مدیریت تأمین آب در تخصیص منابع مالی

-اعمال مدیریت توأمان عرضه و تقاضا و هماهنگی در مدیریت تأمین و مصرف آب

- مهار و کنترل منابع آب حوضه های مرزی و مشترک
- ب- حفاظت و پایداری کمی و کیفی منابع آب
- تعادل بخشی آبخوان های با بیلان منفی و کیفیت نامناسب
- ایجاد تعادل بین تغذیه و برداشت از طریق تمهیدات غیرسازه ای و سازه ای
- انتخاب الگوی مناسب توسعه در مناطق با محدودیت آب نظیر توسعه صنعت محور، صنایع با نیازآبی کم، خدمات و کشت گلخانه ای واجد ارزش اقتصادی بالا
- افزایش منابع در دسترس برای ترمیم منابع آبی از طریق استفاده تلفیقی از آبهای سطحی و زیرزمینی، مهار آبهای خروجی از کشور با اولویت استفاده از منابع آبهای مشترک، تغذیه مصنوعی، پخش سیلاب، سدهای زیرزمینی و بکارگیری روشهای نوین استحصال آب
- اولویت در اجرای برنامه های آبخیزداری در سدهای موجود و در دست ساخت به منظور جلوگیری از فرسایش و رسوبگذاری و حفظ پوشش گیاهی و کاهش سیلاب
- کاهش آلاینده های شیمیایی در محیط های کشاورزی از طریق بکارگیری فن آوریهای جدید از قبیل عملیات به زراعی و بیولوژیکی
- الزام مجتمع های کشت و صنعت به کاهش آلاینده ها در پسا بهای کشاورزی
- گسترش پوشش شبکه فاضلاب شهری و روستائی و متناسب نمودن ایجاد تأسیسات تصفیه فاضلاب جهت استفاده از پساب تصفیه شده
- تخصیص پساب تصفیه شده به سرمایه گذار تصفیه کننده فاضلاب (با در نظر گرفتن حق خرید توسط دولت به قیمت کارشناسی در دشتهای ممنوعه)
- افزایش ضریب ایمنی منابع آب و تأسیسات در دست بهره برداری تأمین آب شرب با اولویت حریم چاه های آب شرب و مناطق آسیب پذیر منابع آب سطحی برای مصون سازی تأسیسات از خطر ورود آلودگی سریع
- تعیین بستر و حریم، آزادسازی و حفاظت رودخانه ها و سواحل و مسیل های کشور
- ج- اصلاح ساختار اقتصاد آب
- تعیین ارزش و هزینه کامل آب در هر یک از حوضه های آبریز
- قیمت گذاری آب به گونه ای که همگام با اصلاح ساختار اقتصادی کشور، متوسط قیمت به سمت هزینه نهایی بلند مدت میل نماید.
- ایجاد نظام تخصیص برای مصارف الزامی (شامل: مصارف پایه شرب، امنیت غذایی و پایه محیط زیست)
- تخصیص آب به سایر مصارف در هر یک از حوضه های آبریز فرعی در قالب ساز و کارهای اقتصادی (بازار رقابتی)
- تشکیل بازار آب در جهت تقویت ارزش اقتصادی، تخصیص بهینه و تثبیت حقوق آب
- تنوع بخشی در ضوابط و روشهای جلب سرمایه های بخش خصوصی و مشارکت بهره برداران آب در تأمین منابع مالی، ساخت و بهره برداری از طرحهای عمرانی آب و کشاورزی
- د- گسترش آگاهی عمومی و توسعه فن آوری و تحقیقات
- گسترش آگاهی عمومی و توسعه فن آوری و تحقیقات با ویژگیهای: کاربردی، بوم سازگار، مقرون به صرفه و مبتنی بر نیازهای فعلی و آتی

- ظرفیت سازی و تربیت نیروی انسانی (و به هنگام سازی دانش و ارتقاء مهارت آنان)
 - دستیابی به روشها و فن آوری نوین جهانی (انتقال فن آوری و دانش فنی به کشور) و همگام سازی با روند سریع پیشرفت های جهانی
 - انجام تحقیقات کاربردی در زمینه های مرتبط

۵-۹- شاخص های بهره وری آب کشاورزی (مصوب ۱۳۹۲/۳/۵)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۲/۳/۵ بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه های جهاد کشاورزی و نیرو و به استناد ماده (۲۵) قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی - مصوب ۱۳۸۹ - شاخص های بهره وری آب کشاورزی را به شرح زیر تصویب نمود:

شاخص های بهره وری آب کشاورزی

ماده ۱ - در این تصویب نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف - محصول تولید شده: کل محصولات تولیدی کشاورزی (اعم از تولیدات اصلی و فرعی) به استثنای تولیدات زراعی و باغی دیم .

ب - مقدار آب مصرفی کشاورزی: مقدار آبی که براساس سند ملی الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی موضوع تصویب نامه شماره ۳۸۴۹۷/ت/۲۰۱۹۳-هـ مورخ ۱۳۷۷/۱۰/۱۰ با رعایت قانون توزیع عادلانه آب و سایر مقررات مرتبط در زمان و مکان مورد تقاضا با ابزار اندازه گیری حجمی تحویل و به عنوان آب کشاورزی مورد استفاده قرار می گیرد .

ج - ارزش تولید: قیمت واحد محصول در محل تولید ضربدر محصول تولیدی .

د - هزینه های جاری: هزینه های دوره کشت اعم از آماده سازی زمین (شخم، دیسک، تسطیح نسبی، کرت بندی، مرکزکشی، نهرکشی و فاروژنی، لایروبی انهار و سایر عملیات آماده سازی زمین)، کاشت (تهیه و حمل بذر، تهیه و حمل کود و عملیات کودپاشی، تهیه و حمل نشاء، بذرپاشی، بذرکاری، نشاءکاری و سایر هزینه های کاشت)، داشت (تهیه و حمل کود و عملیات کودپاشی، تنک کردن، سله شکنی و وجین، سم و عملیات سم پاشی، مبارزه بیولوژیک با آفات و سایر هزینه های داشت)، برداشت (عملیات درو و برداشت، جمع آوری و حمل در مزرعه، خرمن کوبی، بسته بندی و حمل به انبار و یا مراکز خرید و سایر هزینه های برداشت)، هزینه های آب و آبیاری و زمین در طول دوره کشت، بیمه و هزینه های بهره برداری، نگهداری و استهلاک تأسیسات .

ه - هزینه های ثابت: هزینه های فرصت سرمایه گذاری در خصوص زمین، تأسیسات، ساختمان، تجهیزات و ماشین آلات .

و - سود خالص محصول تولید شده: ارزش تولید منهای هزینه های جاری و ثابت .

ماده ۲ - شاخص های بهره وری آب کشاورزی به شرح زیر تعیین می شوند:

الف - شاخص بهره وری فیزیکی آب کشاورزی:

مقدار محصول تولید شده (کیلوگرم) بر مقدار آب مصرفی کشاورزی (متر مکعب)

ب - شاخص بهره وری اقتصادی (ریالی) آب کشاورزی: سود خالص محصول تولید شده (ریال)

مقدار آب مصرفی کشاورزی (متر مکعب)

ماده ۳- وزارتخانه های جهاد کشاورزی و نیرو موظفند نسبت به تأمین منابع مورد نیاز و انجام موارد زیر اقدام نمایند :

- الف - ایجاد و ساماندهی نظام بهره برداری و نگهداری از سازه های آب و آبیاری (وزارت جهاد کشاورزی)
- ب - بازنگری سند ملی الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی (موضوع تصویب نامه شماره ۳۸۴۹۷/ت/۲۰۱۹۳ هـ مورخ ۱۰/۱۰/۱۳۷۷) و ارایه متن جدید متناسب با مقتضیات روز و مشتمل بر ضمانت های اجرایی لازم برای تصویب به هیئت وزیران ظرف یک سال (وزارت جهاد کشاورزی با همکاری وزارت نیرو)
- ج - تحویل حجمی آب به شکل های آب بران و نصب ابزار اندازه گیری مناسب حجمی آب اعم از سطحی و زیرزمینی در مکان های تحویل آب کشاورزی (وزارت نیرو)
- ماده ۴- این تصویب نامه جایگزین تصویب نامه شماره ۱۷۹۳۸۶/ت/۴۷۴۴۷ هـ مورخ ۱۳/۹/۱۳۹۱ می گردد .

۶-۹- قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور (مصوب ۱۰/۱۱/۱۳۹۵)

ماده ۲۷- به منظور مدیریت جامع (به هم پیوسته) و توسعه پایدار منابع آب در کشور، وزارت نیرو مکلف است:

الف- تشکیلات ستاد آب کشور را بر مبنای حوضه های آبریز اصلی تجدید سازمان نماید.

تبصره ۱- شرکتهای آب منطقه ای استانی با هدف حفاظت و بهره برداری منابع آب کماکان به قوت خود باقی می ماند.

تبصره ۲- آیین نامه اجرائی این بند ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون، به پیشنهاد مشترک وزارتخانه های نیرو، جهاد کشاورزی و صنعت، معدن و تجارت و سازمان حفاظت محیط زیست تهیه می شود و پس از تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ب- درآمد ناشی از فروش حق آبه داران متعلق به حق آبه داران است و پس از کسر هزینه ها و براساس آیین نامه ای که با پیشنهاد وزارت نیرو به تصویب هیأت وزیران می رسد، بین آنها توزیع می شود.

ماده ۶۱- به منظور حفظ ظرفیت تولید و نیل به خودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی و دامی از جمله گندم، جو، ذرت، برنج، دانه های روغنی، چغندر قند و نیشکر، گوشت قرمز، شیر و تخم مرغ، اصلاح الگوی مصرف براساس استانداردهای تغذیه، گسترش کشاورزی صنعتی و دانش بنیان، فراهم نمودن زیرساخت های امنیت غذایی و ارتقای ارزش افزوده بخش کشاورزی بر مبنای ملاحظات توسعه پایدار اقدامات زیر انجام می شود:

۱- در صورت تأمین منابع در بودجه سالانه ارتقای بهره وری (راندمان) آبیاری بخش به حداقل شصت درصد (۶۰٪) پس از پنج سال از تصویب این قانون از طریق اجرای عملیات زیربنایی آب و خاک از جمله طرح های تجهیز و نوسازی، توسعه شبکه ها، زهکشها و روشهای نوین آبیاری و اجرای عملیات به زراعی و به نژادی و استمرار آن در سنوات بعدی

۲- تحویل آب مورد نیاز کشاورزان به صورت حجمی براساس الگوی کشت هر منطقه و با استفاده از مشارکت بخش دولتی و غیردولتی

۳- ارتقای شاخص بهره وری مصرف آب در بخش کشاورزی و افزایش تولید محصول به ازای واحد حجم مصرفی

۶- ترویج استفاده از کودهای آلی و زیستی (ارگانیک) بذور و نژادهای دامی، طیور و آبزیان اصلاح شده در کشور و افزایش میزان مصرف این گونه کودها، بذور و نژادهای دامی، طیور و آبزیان در جهت تولید غذای سالم

۷-۹- قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی (مصوب ۱۳۹۸/۳/۲)

فصل اول: تعاریف

- ماده ۱- عبارات و اصطلاحات این قانون در معانی مشروحه زیر به کار می رود:
- ۱- طرح (پروژه): عبارت است از مجموعه فعالیت های هدفدار (طراحی - مهندسی، تولید، تدارکات، اجراء و یا راه اندازی) که منجر به تولید یا احداث یک واحد جدید، توسعه و اصلاح واحد موجود و یا خرید محصولات مبتنی بر سفارش طراحی - ساخت شود.
- ۲- ارجاع کار: عبارت است از انجام دادن و یا واگذاری مسؤولیت انجام فعالیت های مختلف طرح (پروژه) به صورت کامل و یا بخشی از یک طرح (پروژه)
- ۳- دستگاه مرکزی: واحد مرکزی دستگاهها که طبق مقررات وظیفه راهبری واحدهای تابعه را بر عهده دارند.
- ۴- پیمانکار: هر شخص حقیقی یا حقوقی که طی قرارداد به آن ارجاع کار می شود.
- ۵- پیمانکار طراحی و ساخت: به پیمانکاری اطلاق می شود که مسؤولیت انجام خدمات طراحی تفصیلی و اجرائی، طراحی مهندسی یا مهندسی فرآیند، تولید، تهیه و تأمین کالا و تجهیزات، عملیات اجرائی و نصب و راه اندازی و مدیریت انجام این فعالیت ها در یک طرح (پروژه) را بر عهده دارد.
- ۶- کالا: محصولی که فرآیند مصرف آن از فرآیند تولیدش قابل تفکیک است و مالکیت آن می تواند از یک شخص به شخص دیگری منتقل شود.
- ۷- خدمت: محصولی که فرآیند مصرف آن از فرآیند تولید یا ایجاد آن قابل تفکیک نباشد، شامل انواع تغییرات سفارشی و خاص که به درخواست مشتری در وضعیت، شکل، موقعیت و مکان اشیاء یا اشخاص صورت پذیرد و شامل انواع خدمات مشاوره، آموزشی و درمانی یا انواع پیمانکاری از جمله پیمانکاری احداث، پیمانکاری ترابری، پیمانکاری تعمیر، نگهداری یا بهره برداری می شود.
- ۸- محصول داخلی: عبارت از کالای تولیدشده یا خدمتی که با طراحی متخصصان ایرانی یا به طریق مهندسی معکوس یا انتقال دانش فنی و فناوری آن به منظور ایجاد ارزش افزوده در داخل کشور انجام می شود.
- ۹- عمق ساخت داخل: میزان سهم عوامل تولید و نهاده های به کار رفته در فرآیند ساخت محصول داخلی که در قلمرو جغرافیایی کشور ایجاد شده باشد.
- ۱۰- مشارکت ایرانی - خارجی: شرکت متشکل از اشخاص حقیقی یا حقوقی ایرانی و خارجی و یا گروه اقتصادی که با منافع مشترک (کنرسیوم) از این اشخاص براساس قرارداد قانونی معتبر برای انجام طرح (پروژه) مشخص، تشکیل شده است.
- ۱۱- تأمین مالی مقید: تأمین مالی طرحها(پروژه ها) در داخل کشور مشروط به ارجاع کار توسط کارفرما به پیمانکار ایرانی یا مشارکت ایرانی - خارجی به گونه ای که سهم شرکت ایرانی حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) باشد.
- ۱۲- تأسیسات عمومی: تأسیساتی که در مصارف عمومی نظیر ساختمان اداری، محوطه سازی و یا قسمتهای غیرصنعتی طرح (پروژه) مورد استفاده قرار می گیرد.
- ۱۳- استاندارد غیرمعارف: استانداردهایی که مطابق قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد مصوب ۴/۹/۱۳۹۶ در تقسیم بندی استانداردهای ملی، منطقه ای و بین المللی قرار نداشته باشند.

- ۱۴- اتاقها: اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی که در این قانون مختصراً «اتاق ایران» نامیده می شود، «اتاق تعاون» و «اتاق اصناف» که هر سه به موجب قوانین مربوطه تشکیل شده اند.
- فصل دوم: حمایت از محصول داخلی و خریدهای طرحی (پروژه ای) در ارجاع کار
- ماده ۲- کلیه وزارتخانه ها، سازمان ها، مؤسسات، شرکتهای دولتی یا وابسته به دولت موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن، بانکها، مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی موضوع ماده (۵) قانون مذکور و شرکتهای تابعه آنها، بنیادها، نهادهای انقلاب اسلامی، شرکتهای مؤسسات و نهادهای موضوع ماده (۶) قانون اجرای سیاست های اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی و شرکتهای تابعه آنها و همچنین کلیه سازمان ها، شرکتهای مؤسسات، دستگاهها و واحدهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است از قبیل شرکتهای تابعه وزارت نفت در امور نفت، گاز، پتروشیمی و پالایش و پخش، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان هواپیمایی کشوری، سازمان بندر و دریانوردی، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، شرکت ملی فولاد اعم از اینکه قانون خاص خود را داشته باشند و یا از قوانین و مقررات عام تبعیت کنند و اشخاص حقوقی وابسته به آنها، ستاد اجرائی فرمان امام(ره)، قرارگاههای سازندگی، سازمان های مناطق ویژه اقتصادی با مدیریت بخش عمومی، هیأت امنای صرفه جویی ارزی در معالجه بیماران و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و نهادها و شرکتهای تابعه و وابسته آنها، اعم از اینکه از امکانات دولتی، وجوه عمومی و یا از درآمدهای خود و یا از تسهیلات، اعتبارات و تضامین ارزی و ریالی استفاده می کنند، صرف نظر از فعالیت در سرزمین اصلی یا مناطق ویژه اقتصادی، مشمول این قانون می شوند.
- تبصره ۱- اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی یا تعاونی که در اجرای طرحها (پروژه ها) از تسهیلات منابع صندوق توسعه ملی، تسهیلات تکلیفی، تسهیلات یارانه ای و یا تضمین تسهیلات بانکی توسط دولت، استفاده می کنند به میزان تسهیلات و امکانات دولتی دریافتی در همان طرح (پروژه) مشمول این قانون می شوند.
- تبصره ۲- اشخاص حقوقی که صرف نظر از نوع مالکیت، حداقل یکی از اعضای هیأت مدیره آنها توسط یکی از دستگاههای صدر این ماده تعیین می شوند، مشمول این قانون می شوند.
- تبصره ۳- شمول احکام این قانون به دستگاههای زیر نظر مقام معظم رهبری، منوط به أخذ استعلام رئیس هیأت نظارت موضوع ماده (۱۹) این قانون و با اذن مقام معظم رهبری می باشد.
- ماده ۳- به منظور رعایت این قانون در برگزاری مناقصات، موارد زیر لازم الاجرا است:
- الف - از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، خرید انواع کالا و خدمت به هر طریق از جمله برگزاری مناقصه، یا ترک تشریفات و عدم الزام به تشریفات توسط دستگاههای موضوع ماده (۱) قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی، بدون رعایت این قانون ممنوع است.
- ب - تمام دستگاههای صدر موضوع ماده (۲) این قانون در ارجاع کار موضوع ماده (۵) این قانون، به دستگاه های مشمول قانون برگزاری مناقصات افزوده می شوند.
- ماده ۴-
- الف - وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است:

۱- از محل اعتبارات داخلی و با استفاده از سامانه های موجود، سامانه متمرکزی را جهت درج فهرست توانمندی های محصولات داخلی ساماندهی کند.

۲- با رعایت مواد (۲) و (۳) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی و دریافت نظرات اتاقها، کانون عالی انجمن های صنفی کارفرمایی ایران و دیگر تشکلهای سراسری کارفرمایی و کارگری، ظرف مدت چهارماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون به درج فهرست توانمندی های محصولات داخلی، ظرفیت و اسامی تولیدکنندگان کالاها و عرضه کنندگان خدمات، پیمانکاران طراحی - ساخت، فناوری های داخلی و رتبه بندی در سامانه متمرکز موضوع جزء (۱) این بند اقدام کند. اطلاعات این سامانه باید به صورت مستمر روزآمد و در دسترس عموم باشد.

۳- عمق ساخت داخل محصولات داخلی و نصب برچسب نشان دهنده درصد عمق ساخت داخل بر روی محصولات را حداکثر طی دوره دوساله تعیین و در سامانه موضوع جزء (۱) این بند درج کند.

تبصره - آیین نامه اجرائی این جزء مشتمل بر روش احراز عمق ساخت داخل و تحقق آن با رعایت مواد (۲) و (۳) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارتخانه های نفت، نیرو، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ظرف مدت چهارماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون تهیه می شود و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

۴- نسبت به درج رتبه بندی تولیدکنندگان کالاها، عرضه کنندگان خدمات و پیمانکاران طراحی - ساخت در سامانه موضوع جزء (۱) این بند که توسط مراجع ذی صلاح قانونی غیر دولتی، سازمان های نظام مهندسی و اتاق ایران انجام می شود، اقدام کند. نحوه رتبه بندی و تعیین فهرست مراجع ذی صلاح قانونی غیر دولتی برای رتبه بندی در هر حوزه تخصصی اعم از طرحهای دولتی و غیردولتی موضوع این قانون بر اساس ضوابط شامل سطح تحصیلات اعضای هیأت مدیره و مدیر عامل، سوابق کاری شرکت، توان مالی و فنی و امکانات نرم افزاری و نیروی انسانی متخصص تعیین می شود. آیین نامه اجرائی این جزء توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری دستگاههای اجرائی ذی ربط با مشارکت اتاقها، سازمان های نظام مهندسی کشور و کانون عالی انجمن های صنفی کارفرمایی ایران حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون تهیه می شود و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

تبصره ۱- تشخیص صلاحیت و طبقه بندی مهندسان مشاور و پیمانکاران طرحهای تملک دارایی های سرمایه ای (عمرانی)، موضوع ماده (۲۲) قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی و وظایف موضوع ماده (۳۴) قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی، جهت افزایش کارآمدی و اثربخشی طرح (پروژه) هایی که از وجوه عمومی استفاده می کنند و طرحهای تملک دارایی های سرمایه ای با رعایت قانون نحوه اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی بر عهده سازمان برنامه و بودجه کشور است و فهرست مربوطه جهت درج در سامانه موضوع این ماده به وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام می شود.

تبصره ۲- به منظور اجرائی شدن احکام ماده (۵) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی در راستای ساماندهی، ایجاد، ثبت و اعلام فهرست ملی تشکلهای اقتصادی، سه ماه پس

از لازم الاجراء شدن این قانون، وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است با مشورت شورای گفت و گو آیین نامه اجرائی آن را تهیه کند و به تصویب هیأت وزیران برساند. اتاق ایران موظف است ضمن انجام اقدامات لازم جهت عضویت فراگیر فعالان اقتصادی در این اتاق، کارت عضویت و تمدید آن را بدون دریافت چهار در هزار سود سالانه، موضوع ماده (۱۳) قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور، صادر کند.

ب - کلیه دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون موظفند:

۱- حداکثر یک ماه پس از تصویب طرحهای (پروژه های) خود در مرجع ذی ربط، نسبت به انتشار فهرست و مشخصات آنها در سامانه موضوع این ماده اقدام کنند.

۲- فهرست کالاها و خدمات خارجی مورد نیاز طرحهای (پروژه های) موضوع این بند و همچنین نیازهای دوران بهره برداری طرحهای (پروژه های) خود را با ذکر مشخصات فنی و استانداردهای مربوطه در سامانه موضوع این ماده اعلام کنند.

تبصره ۱- در مورد اقلام و نیازهای دفاعی و موارد خلاف امنیت و مصالح عمومی کشور موضوع جزءهای (۱) و (۲) این بند طبق قوانین و مقررات مربوطه عمل می شود.

تبصره ۲- خرید خارجی اقلام این جزء اعم از آنکه این خرید از بازار داخلی یا خارجی صورت پذیرد، در صورتی که حداقل سه ماه قبل از شروع فرآیند خرید در سامانه مذکور بارگذاری نشده باشد، ممنوع است. در صورت وجود شرایط اضطرار و یا فوریت با درخواست بالاترین مقام دستگاه و ارائه مستندات و تأیید وزیر صنعت، معدن و تجارت زمان مذکور قابل کاهش است.

۳- استاندارد مورد نظر کالا و خدمات مورد نیاز خود را تعیین و در سامانه موضوع این ماده اعلام کنند و در صورت عدم وجود استاندارد مدون، پیشنهاد تدوین یا انطباق آن را به سازمان ملی استاندارد ارائه کنند.

۴ - محصولات داخلی دارای گواهی انطباق از مراکز تأیید صلاحیت داخلی یا بین المللی را مورد قبول و تأیید قرار دهند.

تبصره - در صورتی که دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون استانداردهای مورد نظر خود را به صورت غیر متعارف تعیین کنند با اعتراض تشکل تخصصی سازندگان و پیمانکاران طراحی - تدارک - ساخت، موضوع به سازمان ملی استاندارد ایران ارجاع می شود تا با بررسی موضوع با همکاری طرفهای ذی نفع و سایر دستگاههای مربوط حداکثر ظرف مدت یک ماه اتخاذ تصمیم نماید. تصمیم سازمان ملی استاندارد برای دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون لازم الاجراء است.

ماده ۵- به منظور حمایت از کالا و خدمات تولیدی کشور، پیمانکاران داخلی و تعمیق ساخت داخل در کشور:

الف - از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، ارجاع کار توسط دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون صرفاً به مؤسسات و شرکتهای ایرانی ثبت شده در فهرست توانمندی های مندرج در سامانه ماده (۴) این قانون مجاز است. در غیر این صورت و نیاز به استفاده از مشارکت ایرانی - خارجی (با سهم شرکت ایرانی حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) ارجاع کار با پیشنهاد بالاترین مقام دستگاه اجرائی و تصویب هیأت نظارت موضوع ماده (۱۹) این قانون، مجاز خواهد بود. در موارد خاص که ارجاع کار به شرکتهای ایرانی و یا مشارکت ایرانی - خارجی (با سهم شرکت ایرانی حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) میسر نباشد، با پیشنهاد بالاترین مقام دستگاه موضوع ماده (۲) این قانون با ارائه مستندات لازم پس از تصویب در شورای اقتصاد، ارجاع کار به مشارکت ایرانی - خارجی (با سهم شرکت ایرانی

کمتر از پنجاه و یک درصد (۵۱٪) و یا شرکت خارجی بلامانع خواهد بود. گزارش موارد خاص تصویب شده در شورای اقتصاد موضوع این بند همراه با مستندات باید هر سه ماه یک بار به کمیسیون های ذی ربط مجلس شورای اسلامی ارائه شود.

تبصره - چنانچه دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون پس از استعلام از شورای عالی امنیت ملی و تأیید این شورا، ارجاع کار به شرکتهای ثبت شده در سامانه موضوع ماده (۴) این قانون را مغایر مصالح امنیتی و دفاعی کشور بدانند، ارجاع کار به شرکتهای ثبت نشده در سامانه بلامانع است.

ب - دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند کالاها و خدمات مورد نیاز طرح (پروژه) را از فهرست توانمندی های داخلی مندرج در سامانه موضوع ماده (۴) این قانون تأمین کنند. خرید کالاها و خدمات خارجی (اعم از آنکه از بازار داخلی یا خارجی خریداری شوند) که محصولات با مشخصات مندرج در سامانه توانمندی های داخلی مشابه آنها وجود دارد، ممنوع است.

تبصره ۱- چنانچه دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون، ضرورتی برای تأمین کالاها یا خدمات خارجی - که مشابه محصول داخلی دارند - داشته باشند، باید مراتب را با امضای بالاترین مقام دستگاه مرکزی و با مستندات لازم به وزارت صنعت، معدن و تجارت و یا حسب مورد وزارت جهاد کشاورزی اعلام کنند. در صورت تأیید بالاترین مقام وزارت صنعت، معدن و تجارت و یا حسب مورد وزارت جهاد کشاورزی و رعایت حدنصاب تبصره (۲) این ماده، دستگاه مجاز خواهد بود نسبت به تأمین کالای خارجی اقدام کند.

تبصره ۲- نصاب حداقل استفاده از ارزش محصولات داخلی در این قانون پنجاه و یک درصد (۵۱٪) تعیین می شود و این نصاب سالانه و برای حوزه های مورد نظر متناسب با ارتقای توان داخلی به پیشنهاد هیأت نظارت و تصویب شورای اقتصاد قابل افزایش است.

تبصره ۳- در مواردی که سهم ارزش محصولات داخلی طرح (پروژه) کمتر از نصاب تعیین شده در تبصره (۲) این ماده باشد، مراتب باید توسط دستگاه مرکزی با مستندات لازم به شورای اقتصاد و هیأت نظارت اعلام شود. هیأت نظارت موظف است حداکثر ظرف مدت یک ماه سهم محصولات داخلی را پس از تصویب برای تصمیم گیری در شورای اقتصاد ارسال کند در غیر این صورت شورای اقتصاد حداکثر ظرف مدت دوماه پس از وصول درخواست باید رأساً تصمیم گیری کند.

تبصره ۴- رعایت مفاد این ماده در خصوص تبصره (۱) ماده (۲) این قانون بر عهده هیأت نظارت موضوع ماده (۱۹) این قانون است.

تبصره ۵ - در صورت وجود شرایط انحصاری در ساخت برخی محصولات داخلی مورد استفاده در طرح (پروژه)، ساز و کار کشف قیمت در قالب آیین نامه ای توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت ظرف مدت سه ماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون مشخص می شود و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

تبصره ۶ - محاسبه حد نصاب تعیین شده در تبصره (۲) این ماده، بدون در نظر گرفتن ارزش زمین، ساختمان و تأسیسات عمومی صورت می گیرد.

تبصره ۷- دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون موظف هستند رعایت ماده (۵) این قانون را صریحاً در قرارداد منعقد با پیمانکار اصلی درج کنند و رعایت آن را در تمامی قراردادهای مستقیم و غیر مستقیم الزامی اعلام نموده و بر رعایت آن نظارت کنند.

تبصره ۸ - پیوست فناوری قرارداد، جزء لاینفک قرارداد محسوب می شود و دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون موظفند این پیوست را در کلیه طرحها (پروژه ها) و ارجاع کار موضوع این قانون مبتنی بر «سند چشم انداز»، «نقشه جامع علمی کشور»، سیاست های «علم و فناوری» و «اقتصاد مقاومتی» تهیه و همراه با سایر مستندات فنی و اقتصادی طرح (پروژه) برای تصویب به شورای اقتصاد ارائه کنند. بالاترین مقام دستگاه اجرائی موظف به نظارت بر حسن اجرای پیوست مزبور برای هر یک از قراردادهای موضوع این قانون می باشد.

ماده ۶ -

الف - کلیه دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون قبل از واردات کالا یا تهیه خدمات از خارج کشور، مکلفند نسبت به ثبت سفارش کالا یا خدمت مربوط طبق قانون مقررات صادرات و واردات و آیین نامه اجرائی آن اقدام کنند.

ب - دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند اسامی پیمانکاران طرحهای (پروژه های) خود را با رعایت تبصره (۱) بند «ب» ماده (۴) و تبصره (۳) ماده (۲) این قانون بلافاصله پس از تعیین به وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام کنند.

ج - وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است از ثبت سفارش کالا و خدمات اشخاص حقیقی و حقوقی که احکام این قانون را رعایت نکرده اند، جلوگیری نماید.

ماده ۷ - به منظور فراهم نمودن سازوکار تأمین مالی معطوف به حداکثر استفاده از توان داخلی کشور:

الف - دستگاههای موضوع ماده (۲) و پیمانکاران آنها در اجرای طرحها (پروژه ها) (مجازند تأمین مالی قرارداد خرید کالا و خدمات از شرکتهای ایرانی یا مشارکت ایرانی - خارجی را از طریق نظام بانکی به صورت ارزی انجام دهند.

ب - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است، شرایط زیر را برای بانکهای عامل فراهم سازد:

۱ - گشایش اعتبار ارزی (به صورت قابل تقسیم و یا اتکایی)، به درخواست دستگاههای موضوع ماده (۲) و در مراحل بعدی، پیمانکاران اصلی و فرعی توسط بانکهای عامل به نفع شرکتهای ایرانی یا مشارکت ایرانی - خارجی طرف قرارداد

۲ - اجازه استفاده از ارزی که توسط شرکتهای ایرانی یا مشارکت ایرانی - خارجی در پیمان ها و قراردادهای ارزی یا ارزی - ریالی مربوط، اعم از پیمان ها و قراردادهای بخش دولتی یا غیردولتی حاصل می شود برای واردات کالا و خدمات مورد نیاز طرح (پروژه)

۳ - سازوکار روش تأمین مالی مقید را طراحی و به بانکها ابلاغ کند. بانکهای تخصصی دولتی و غیردولتی موظف به اجرای این روش هستند.

تبصره - صندوق توسعه ملی مکلف است روش تأمین مالی مقید را در چهارچوب قانون و ضوابط قانونی خود اجرائی کند.

ماده ۸ - تأمین کنندگان کالا و خدمات مجازند با استناد به ماده (۱۰) قانون برگزاری مناقصات و در چهارچوب تأمین مالی واگذاری مطالبات از طریق کارگزاری (فاکتورینگ)، تمام یا بخشی از مطالبات قراردادی محقق شده و محقق نشده خود را به اشخاص حقیقی و حقوقی ثالث (پذیرندگان) اعم از بانکها یا مؤسسات اعتباری واگذار کنند. در صورتی که تأمین کننده، مطالبات را به ثالث واگذار کند، کلیه کارفرمایان موضوع این قانون اعم از دولتی، عمومی و یا تعاونی مکلف به رعایت واگذاری مطالبات از طریق کارگزاری (فاکتورینگ) هستند. آیین نامه اجرائی این ماده

حداکثر ظرف مدت چهارماه پس از ابلاغ این قانون توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه می شود و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

تبصره ۱- دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون مجاز نیستند در قرارداد خرید کالا یا خدمات، حق واگذاری مطالبات آن قرارداد را از فروشنده کالا یا خدمت سلب کنند و در هر صورت سلب این حق نافذ نخواهد بود.

تبصره ۲- پرداخت کارفرما یا مشتری به خریدار، قطعی و غیرقابل برگشت بوده و تضامین ارائه شده توسط کارفرما (مشتری) به تأمین کنندگان، به پذیرنده منتقل می شود.

ماده ۹- به منظور گسترش ابزارهای تضمین و پوششهای بیمه ای در کشور:

الف - به منظور ارائه انواع ابزارهای تضمین مورد نیاز بخش تولیدی و خدماتی کشور اعم از ضمانتنامه شرکت در مناقصه، پیش پرداخت، حسن انجام کار، حسن انجام تعهدات، کسور وجه الضمان و سایر ضمانتنامه های تعهدات قراردادی، دولت مکلف است زمینه های قانونی لازم را برای تأسیس و شکل گیری فعالیت مؤسسات تضمین غیردولتی ظرف مدت شش ماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون فراهم آورد. شرکتهای بیمه گر ایرانی غیردولتی مجازند نسبت به تأسیس مؤسسات تضمین بر اساس ضوابط و مقررات قانونی اقدام کنند.

ب - ضمانتنامه های صادره توسط مؤسسات تضمین در زمره سایر ضمانتنامه های مجاز دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون قرار می گیرند و کارفرمایان مجازند به عنوان جایگزین ضمانتنامه بانکی، نسبت به قبول آن اقدام کنند.

ج - بیمه مرکزی موظف است ظرف مدت سه ماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون، ساز و کار ارائه انواع پوششهای بیمه نامه اعتبار صادراتی و بیمه نامه مسؤولیت ناشی از محصول توسط شرکتهای بیمه داخلی را تهیه و ابلاغ کند.

ماده ۱۰- تبصره زیر جایگزین تبصره های (۱) و (۲) ماده (۱۲) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات های مستقیم مصوب ۱۳۹۱/۵/۱ می شود:

تبصره - سازمان تأمین اجتماعی مکلف است به منظور بیمه کارکنان ایرانی دارای گواهینامه شغلی که در ارتباط با اجرای قراردادهای صدور خدمات فنی و مهندسی به خارج از کشور اعزام می شوند حق بیمه قراردادهای (پیمان ها) را به صورت ربالی صرفاً بر اساس صورت مزد یا حقوق ماهیانه کارکنان محاسبه و وصول کند و مفاصاحساب قرارداد یا پیمان ها را صادر کند.

ماده ۱۱- سازمان تأمین اجتماعی موظف است حق بیمه قراردادهای و پیمان های غیرعمرانی (غیرتملک دارایی سرمایه ای) پیمانکاران و یا پیمانکاران طراحی و ساخت دارای کارگاههای صنعتی، خدماتی، تولیدی و یا فنی و مهندسی ثابت را که موضوع پیمان (با مصالح یا بدون مصالح) در کارگاههای ثابت پیمانکار و توسط کارکنان شاغل در آن کارگاهها انجام می شود را بر مبنای صورت مزد یا حقوق ماهیانه کارکنان یا بازرسی انجام شده محاسبه و وصول نموده و مفاصاحساب قرارداد یا پیمان را صادر کند. در مواردی که در این گونه قراردادهای و پیمان ها عملیات اجرائی شامل ساخت توأم با یکپارچه سازی، سرهم بندی (مونتاژ)، نصب، نظارت، بازرسی، آزمون و راه اندازی، آموزش، نگهداری و تعمیر و خدمات پس از فروش توسط کارکنان شاغل همان کارگاه در کل طرح (پروژه) کارفرما انجام

شود، به طریق فوق اقدام و مفاصاحساب قرارداد(پیمان) را صادر کند. محاسبه و مطالبه حق بیمه بر اساس روش «نسبت مزد به کل کار انجام یافته» در این قراردادها و پیمان‌ها ممنوع است.

تبصره - در صورتی که پیمانکاران و یا پیمانکاران طراحی و ساخت برای اجرای قراردادها و یا پیمان‌های صدر این ماده از کارگاه‌های غیر ثابت استفاده کنند، منحصراً حق بیمه این بخش از پیمان و یا قرارداد مشمول روش مذکور(بر مبنای صورت مزد یا حقوق ماهیانه) عمل نشده و بر اساس روشهای قانونی مربوطه محاسبه خواهد شد.

ماده ۱۲- به منظور تقویت تحقیق و توسعه، مشوقهای بیمه‌ای، مالیاتی و ارتقای علمی به صورت زیر اعمال می‌شود:

الف - به دولت اجازه داده می‌شود اقدام قانونی لازم برای تشویق بیمه‌ای فعالیت‌های تحقیق و توسعه، نحوه محاسبه حق بیمه، معافیت‌های بیمه‌ای و مفاصا حساب کلیه قراردادهای تحقیقاتی و پژوهشی با دانشگاهها یا مراکز علمی و پژوهشی دارای مجوز قطعی از وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و یا شورای عالی حوزه‌های علمیه را انجام دهد.

ب - در بند «س» ماده (۱۳۲) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن مرجع تشخیص قراردادن فعالیت‌های تحقیقات پژوهشی مذکور در چهارچوب نقشه جامع علمی کشور، وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود.

ج - در صورتی که پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و یا طرحها (پروژه‌ها) و یا مقالات استخراجی اعضای هیأت علمی منجر به حل یکی از مسائل اساسی کشور شود، جایگزین امتیاز فعالیت‌های پژوهشی و فناوری مندرج در جداول شماره (۶) آیین‌نامه جاری ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی و جداول مشابه در آیین‌نامه‌های بعدی تا سقف امتیازات مکتسبه خواهد شد. شیوه‌نامه اجرای این بند توسط وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و شورای عالی حوزه‌های علمیه ظرف مدت سه ماه از لازم‌الاجراء شدن این قانون تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

د - در مورد تهیه اقلام و نیازهای قراردادهای پژوهشی، آزمایشگاهی و تحقیقاتی فناورانه دانشگاهها یا مراکز علمی و پژوهشی دارای مجوز قطعی از وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی طبق قوانین و مقررات مربوط به آن عمل می‌شود.

تبصره - احکام این ماده در مورد مؤسسات حوزوی دارای مجوز از شورای عالی حوزه، مجری خواهد بود.

ماده ۱۳- کلیه دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون که طرف قرارداد با پیمانکاران، مهندسان مشاور و سازندگان می‌باشند مکلفند مالیات، عوارض، حق بیمه و بیمه بیکاری مربوط به هر صورت وضعیت را ظرف مدت حداکثر دو ماه پس از دریافت صورت وضعیت پرداخت کنند در غیر این صورت دستگاه مذکور علاوه بر پرداخت اصل مالیات، عوارض، حق بیمه و بیمه بیکاری متعلق، جریمه‌های مربوط به آن را نیز پرداخت می‌کند.

ماده ۱۴- به منظور رونق تولید و ایجاد اشتغال از طریق اصلاح ساختار مالی شرکتها و کارآمدسازی افزایش بهای ناشی از تجدید ارزیابی‌های اشخاص حقوقی موضوع حکم مقرر در تبصره (۱) ماده (۱۴۹) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی، افزایش سرمایه از این محل مجاز و مشروط بر این است که ظرف مدت یک سال پس از تجدید ارزیابی به حساب سرمایه افزوده شده و این امر فقط یک بار در هر پنج سال امکان پذیر است.

ماده ۱۵- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارتخانه های ذی ربط در جهت حمایت از تجمیع توانمندی های شرکتها و تقویت آنها، با رعایت مواد (۲) و (۳) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار ظرف مدت شش ماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون، آیین نامه «تشویق به مشارکت» با رویکرد تجمیع توان فنی، مالی، تسهیلاتی و اعتباری و ثبت شرکت برای آن دسته از شرکتهایی که به شکل ادغام و یا گروه اقتصادی با منافع مشترک (کنسرسیوم)، با یکدیگر مشارکت می کنند را تهیه کند و به تصویب هیأت وزیران برساند.

فصل سوم: حمایت از کالای ایرانی و خریدهای مصرفی غیرطرحی (غیرپروژه ای)

ماده ۱۶- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است ثبت سفارش کالاهای مصرفی و مصرفی بادوام خارجی دارای مشابه ایرانی را که با کیفیت مناسب و به میزان کافی تولید شده باشد تا پایان مدت قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ممنوع نموده و یا براساس ماده (۲۲) قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور از موانع تعرفه ای و فنی جهت مدیریت واردات استفاده کند.

تبصره ۱- مصادیق کالاهای ایرانی مشمول این ماده بر اساس معیارهای متناسب با شرایط اقتصادی و تجاری کشور از قبیل ارزش آفرینی، سهم ساخت داخل، حق الامتیاز، اشتغالزایی، انتقال دانش فنی، زنجیره ارزش، مزیت های نسبی و غیره ظرف مدت دوماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون توسط کارگروهی با مسؤولیت وزارت صنعت، معدن و تجارت و با عضویت نمایندگان وزارتخانه های امور اقتصادی و دارایی، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان برنامه و بودجه کشور و اتاقهای مرتبط تعیین خواهد شد و در مواقع ضروری و نیز در اسفندماه هر سال این فهرست توسط کارگروه مذکور مورد بازنگری قرار خواهد گرفت و حداکثر تا پانزده روز بعد ابلاغ خواهد شد. تبصره ۲- وزارت صنعت، معدن و تجارت و حسب مورد وزارت جهاد کشاورزی مکلفند نسبت به نصب برچسب نشان دهنده درصد عمق ساخت داخل در کالاهای صنعتی و یا بسته بندی شده مشمول این ماده توسط تولید کنندگان پیگیری و نظارت لازم را اعمال کنند.

ماده ۱۷- دستگاههای موضوع صدر ماده (۲) این قانون و تبصره (۲) آن علاوه بر الزام به خرید کالاها و خدمات از فهرست توانمندی های محصولات داخلی موضوع بند «الف» ماده (۴) این قانون، در تدارک و تأمین کالاهای مصرفی، مصرفی بادوام، تجهیزات و تأسیسات غیر طرحی (پروژه ای) مورد نیاز خود، ملزم به خرید محصولات داخلی و کالاهای ایرانی هستند. فهرست محصولات داخلی و کالاهای ایرانی سالانه توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام خواهد شد. در موارد مربوط به حوزه اختیارات وزارت جهاد کشاورزی نظر این وزارتخانه دریافت و عیناً در این فهرست اعلام می شود.

ماده ۱۸- به منظور حمایت از کالای ایرانی موضوع این قانون، تبلیغ کالاهای خارجی دارای مشابه یا نمونه ایرانی در صدا و سیما، مطبوعات، تابلوهای شهری یا دیواری، وسایل حمل و نقل همگانی، اوراق چاپی، تلفن و فضای مجازی ممنوع بوده و رسانه پخش کننده آگهی به جزای نقدی معادل ده برابر قرارداد پخش آگهی، محکوم می شود. تبصره ۱- تبلیغ کالاهای خارجی که بخشی از فرآیند تولید آنها در داخل کشور انجام می شود و مورد تأیید وزارت صنعت، معدن و تجارت می باشد، مجاز است.

تبصره ۲- در تبلیغ کالاهای ایرانی و محصولات داخلی و تقویت نشانهای تجاری (برندهای) داخلی، ماده (۸) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ و آیین نامه مربوطه لازم الاجراء است.

فصل چهارم: نظارت و بازرسی

ماده ۱۹- به منظور حسن اجرای این قانون:

الف - هیأت نظارت این قانون با استفاده از امکانات و نیروهای موجود دستگاههای اجرائی به شرح ذیل تشکیل می شود:

۱- نماینده وزارت صنعت، معدن و تجارت (مسئول و دبیر هیأت)

۲- نماینده سازمان برنامه و بودجه کشور

۳- نماینده وزارت جهاد کشاورزی

۴- نماینده دستگاه مرکزی مرتبط با موضوع (بدون حق رأی)

۵- نماینده معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور

۶- نماینده تشکل حرفه ای صنفی مربوطه با معرفی کانون عالی انجمن های صنفی کارفرمایی ایران و همکاری اتاق ایران

۷- نماینده اتاق ایران و حسب مورد با توجه به موضوع، نماینده اتاق تعاون و یا اتاق اصناف

تبصره - مصوبات این هیأت با تأیید وزیر صنعت، معدن و تجارت لازم الاجراء است.

ب - وظایف هیأت نظارت:

۱- هیأت علاوه بر انجام امور محوله در این قانون، در صورت مواجهه با نقض مفاد این قانون، موظف است در مرتبه نخست، اخطار لازم برای اصلاح روند (خاتمه یا اصلاح قرارداد) را به دستگاه مربوطه موضوع ماده (۲) این قانون اعلام کرده و در صورت احراز تخلف و عدم تمکین، مراتب را جهت رسیدگی به انضمام نظر هیأت نظارت به مرجع رسیدگی به تخلفات اداری دستگاه مرکزی موضوع ماده (۲) و یا هیأت تخلفات اداری نهاد ریاست جمهوری و در مواردی که موضوع، طبق ماده (۲۱) این قانون دارای عنوان مجرمانه باشد به دادگاه ویژه موضوع ماده (۲۲) این قانون ارجاع دهد.

۲- به منظور نظارت مستمر مجلس شورای اسلامی، موارد تخلف احراز شده توسط این هیأت، همراه با کلیه اسناد و مدارک به مجلس شورای اسلامی ارسال می شود.

۳- هیأت موظف است نتایج نهایی و قطعی شده بررسی های نظارتی خود را جهت شفافیت بیشتر از طریق سامانه موضوع ماده (۴) این قانون اطلاع رسانی نموده و از طریق وزارت صنعت، معدن و تجارت هر سه ماه یک بار به مجلس شورای اسلامی گزارش کند.

۴- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با پیشنهاد هیأت به میزان افزایش عمق ساخت داخل، اشتغال ایجاد شده و یا افزایش صادرات کالاها و خدمات تولیدی در مشارکت ایرانی - خارجی توسط دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون، مشوقهای مرتبط با ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ و ماده (۱۳۲) قانون مالیات های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی را تهیه و جهت تصویب به هیأت وزیران ارائه کند.

ماده ۲۰- به منظور اجرای این قانون در شرکتهای دولتی موضوع ماده (۲) مقرر می شود:

الف - بازرسی یا بازرسان شرکتهای موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند ضمن بازرسی از نحوه اجرای کلیه احکام و مقررات این قانون به طور خاص، جداگانه گزارش عملکرد مواد (۳)، (۴)، (۵)، (۷)، (۱۶) و (۱۷) این قانون را در

طرحهایی که از منابع داخلی شرکت و طرحهای تملک دارایی های سرمایه ای (طرحهای عمرانی و طرحهایی که از اعتبارات و تسهیلات ارزی تأمین می شود، به مجامع عمومی ارائه کنند.

ب - دستگاههای موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند گزارش عملکرد مواد (۳)، (۴)، (۵)، (۷)، (۱۶) و (۱۷) را با تأیید بالاترین مقام مسؤول دستگاه مرکزی، هر سه ماه به هیأت نظارت این قانون ارائه کنند.

ماده ۲۱- عدم رعایت عمدی مفاد این قانون در موارد زیر جرم محسوب و مرتکب به مجازات های مقرر به شرح زیر محکوم می شود و ارتکاب موارد غیرعمدی (ناشی از اهمال و بی احتیاطی) مشمول حداقل مجازات های مقرر در این ماده و یا ماده (۵۹۸) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن خواهد بود:

الف - بالاترین مقام مسؤول و یا مقام اجراءکننده قرارداد دستگاههای موضوع ماده (۲)، در صورت عدم رعایت مواد (۳)، (۵) و (۱۷) این قانون به انفصال از خدمت به میزان مقرر در مجازات درجه شش قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ یا جزای نقدی بر مبنای ارزش ارجاع کار به ترتیب زیر یا هر دو محکوم می شود:

۱- بیشتر از دویست برابر نصاب معاملات بزرگ موضوع تبصره (۱) ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات باشد به ده درصد (۱۰٪) ارزش ارجاع کار

۲- از بیست تا دویست برابر نصاب معاملات بزرگ موضوع تبصره (۱) ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات باشد به هشت درصد (۸٪) ارزش ارجاع کار

۳- کمتر از بیست برابر نصاب معاملات بزرگ موضوع تبصره (۱) ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات باشد به پنج درصد (۵٪) ارزش ارجاع کار

ب - هر یک از کارکنان دستگاههای موضوع ماده (۲)، در صورت عدم رعایت ماده (۴)، تبصره های (۷) و (۸) بند «ب» ماده (۵) و ماده (۱۸) این قانون مشمول مجازات انفصال از خدمت درجه شش قانون مجازات اسلامی خواهد بود.

ج - هر یک از پیمانکاران اصلی و یا فرعی در صورت عدم رعایت ماده (۵)، به جزای نقدی بر مبنای ارزش ارجاع کار یا تعلیق از قرار گرفتن در سامانه موضوع این قانون به ترتیب زیر یا هر دو محکوم می شوند:

۱- بیشتر از دویست برابر نصاب معاملات بزرگ موضوع تبصره (۱) ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات به بیست درصد (۲۰٪) ارزش ارجاع کار و تعلیق از قرارگرفتن در سامانه موضوع این قانون به مدت دو سال و در صورت تکرار، مدت تعلیق به دو برابر قبل افزایش می یابد.

۲- از بیست تا دویست برابر نصاب معاملات بزرگ موضوع تبصره (۱) ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات به پانزده درصد (۱۵٪) ارزش ارجاع کار و تعلیق از قرارگرفتن در سامانه موضوع این قانون به مدت یک سال و در صورت تکرار، مدت تعلیق به دو برابر قبل افزایش می یابد.

۳- کمتر از بیست برابر نصاب معاملات بزرگ موضوع تبصره (۱) ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات به ده درصد (۱۰٪) ارزش ارجاع کار و در صورت تکرار، تعلیق از قرار گرفتن در سامانه موضوع این قانون به مدت یک سال اعمال می شود. در صورت تعدد، مدت تعلیق به دو برابر قبل افزایش می یابد.

تبصره - در هر یک از اجزای این بند در صورت عدم نصب محصول خارجی خریداری شده، حکم به توقیف و جایگزینی آن با محصول داخلی الزامی است.

ماده ۲۲- قوه قضائیه در حدود اختیارات خود مکلف است حداکثر ظرف مدت سه ماه از ابلاغ این قانون شعبه یا شعبی از دادگاههای عمومی را به طور ویژه برای رسیدگی و صدور حکم در خصوص جرائم موضوع این قانون اختصاص دهد.

ماده ۲۳- وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است عملکرد اجرای این قانون را هر سه ماه یک بار به مجلس شورای اسلامی گزارش کند.

ماده ۲۴- از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، کلیه مواد قانون «حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات های مستقیم مصوب ۱۳۹۱/۵/۱ به جز ماده (۱۲) آن نسخ می شود.

۸-۹- شورای عالی آب (آئین نامه ها و مصوبات)

آیین نامه داخلی شورای عالی آب (مصوب ۱۳۸۴/۴/۳)

ماده ۱: رسمیت جلسات:

جلسات شورای عالی آب با ریاست رئیس جمهور و یا معاون اول رئیس جمهور و حداقل دو سوم اعضاء رسمیت خواهد یافت.

ماده ۲: شرح وظایف:

وظیفه اصلی شورای عالی آب مطابق ماده ۱۰ قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی هماهنگی سیاست گذاری در زمینه تأمین، توزیع و مصرف آب کشور می باشد. لذا شرح وظایف شورا با رعایت اصل مذکور بدون دخالت در وظایف قانونی و مسئولیت های اجرایی دستگاههای عضو به شرح زیر می باشد:

۱- هماهنگی سیاست گذاری در تنظیم راهبردهای بهره برداری و توسعه منابع آب مبتنی بر اصول: جامع نگری براساس چرخه آب مدیریت توامان عرضه و تقاضا حوضه های آبریز به عنوان محدوده های اصلی مدیریت آب توسعه پایدار و اتخاذ تدابیر لازم برای لحاظ نمودن ظرفیتهای و محدودیتهای منابع آب در حوضه های آبریز کشور در تهیه طرح آمایش سرزمین

۲- هماهنگی سیاست گذاری در تدوین ساختار تخصیص آب به مصارف مختلف در سطح کلان و محدوده های حوضه های آبریز با توجه به توزیع زمانی و مکانی منابع آب و شرایط اقلیمی کشور و برنامه های توسعه ملی و لحاظ نمودن حداقل نیازها برای حفظ محیط های طبیعی بویژه تالاب ها

۳- هماهنگی سیاست گذاری در اجرای برنامه های تأمین و مصرف آب و ایجاد توازن در اجرای برنامه های آبخیزداری، تأمین، توزیع و مصرف منابع آب کشور با در نظر گرفتن مشارکت سیاست گذاران و ذینفعان

۴- هماهنگی سیاست گذاری در تنظیم راه کارهای سرمایه گذاری در برنامه های تأمین، توزیع و مصارف آب و دستیابی به ارزش اقتصادی آب

۵- هماهنگی سیاست گذاری در مدیریت تقاضا با اعمال الگوهای بهره برداری بهینه آب متناسب با اقلیم و حفاظت کمی و کیفی منابع آب کشور

۶- هماهنگی سیاست گذاری در مدیریت حوضه های آبریز بحرانی و ویژه، ساماندهی بهره برداری از آبهای مرزی و منابع آب مشترک و توسعه همکاریهای منطقه ای و بین المللی

- ۷- هماهنگی سیاست گذاری در تدوین برنامه های مدیریت خشکسالی و سیلاب مبتنی بر مدیریت ریسک
- ۸- هماهنگی سیاست گذاری در بازیافت و بازچرخانی آب و بهره برداری از آبهای غیرممتعارف
- ۹- نظارت بر اجرای مصوبات شورا
- ماده ۳: نحوه تهیه و تنظیم دستور کار: دستور کار شورا در قالب شرح وظایف مندرج در ماده ۲ بشرح زیر تهیه و تنظیم می گردد:
- الف) موارد ارجاعی از طرف رئیس جمهور مستقیماً در دستور کار اولین جلسه شورا قرار می گیرد.
- ب) پیشنهادهای ارائه شده به دبیرخانه شورا بعد از طرح در کمیته تخصصی و رعایت اولویت در دستور کار قرار خواهد گرفت.
- تبصره- مواردی که بعنوان دستور کار شورا پیشنهاد می گردد دخالت در مسئولیت های اجرایی دستگاههای ذیربط نداشته بلکه صرفاً به منظور هماهنگی سیاست گذاری خواهد بود.
- ماده ۴: در هر یک از موارد طرح شده در دستور کار در صورت عدم تفاهم جمعی رأی گیری بعمل خواهد آمد و رأی اکثریت ملاک عمل خواهد بود. در صورت تساوی آراء رأی رئیس شورا نافذ خواهد بود.
- ماده ۵: دبیر شورا موظف است هر شش ماه یکبار گزارش پیشرفت کار تصمیمات متخذه در شورا را بصورت مدون به شورای عالی آب ارائه دهد.
- ماده ۶: مصوبات شورا بایستی به امضای کلیه اعضاء حاضر در جلسه رسیده و به عنوان تصمیمات شورای عالی آب در دبیرخانه نگهداری شود.
- ماده ۷: کلیه مصوبات شورا از طرف دبیر شورا به دستگاههای ذیربط ابلاغ خواهد گردید.
- ماده ۸: دبیر شورا مکلف است مواردی از مصوبات شورای عالی آب را که برای لازم الاجرا شدن نیازمند تصویب هیأت دولت می باشد به دفتر هیأت دولت ارجاع نماید.
- ماده ۹: این آیین نامه در ۹ ماده و ۱ تبصره تنظیم گردیده و دبیر شورای عالی آب مسئول حسن اجرای آن می باشد.

مصوبات شورای عالی آب

(مصوبات اولین جلسه شورای عالی آب)

شورای عالی آب به منظور هماهنگی سیاستگذاری در زمینه تأمین، توزیع و مصرف آب کشور برطبق ماده ۱۰ قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی مصوب ششم دی ماه ۱۳۷۹ مجلس شورای اسلامی تشکیل گردیده و مطابق قانون ترکیب آن به شرح زیر می باشد

ریاست عالی شورا - رئیس جمهوری معاون اول رئیس جمهور

اعضاء شورا:

- وزیر نیرو
- وزیر جهاد کشاورزی
- وزیر صنایع و معادن
- وزیر کشور
- رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

- رئیس سازمان حفاظت محیط زیست
 - یک نفر از اعضای کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی با انتخاب مجلس بعنوان ناظر
 - دو نفر از متخصصین بخش کشاورزی به حکم رئیس جمهور
- اولین اجلاس شورای عالی آب در ساعت ۱۸ مورخ ۸۱/۱۴/۱۲ در حضور مقام محترم ریاست جمهوری و با شرکت برخی از اعضای اصلی و نمایندگان سایر اعضاء و همچنین تعدادی از کارشناسان و مدیران دستگاههای عضو شورا برگزار گردید.
- در این جلسه پس از معرفی شرکت کنندگان در جلسه از طرف وزیر محترم نیرو و ارائه گزارش معاون محترم وزیر نیرو در امور آب به ارائه سیمای کلی از روند گذشته، وضع موجود و پیش بینی وضع آتی پرداخته شد و اهم مسائل ارائه گردید. در این جلسه مقام محترم ریاست جمهوری به نکات مهمی اشاره نمودند که خلاصه آن به شرح زیر می باشد.
- الف) آب مسأله جهانی است. از اصلی ترین مسائل بحران آفرین برای نسل بشر در آینده در موضوع محیط زیست و آب می باشد.
- ب) تشکیل شورای عالی آب بسیار مهم است. با توجه به اینکه دستگاه متصدی تأمین آب و دستگاههای مصرف کننده در ساختار دولت جدا هستند، یکی از فلسفه های اصلی برای تشکیل شورای عالی آب اینستکه هماهنگی های لازم از طریق این شورا صورت گیرد. امیدوارم جوی داشته باشیم که این هماهنگی ها در بستر مناسب انجام شود، بطوریکه بسوی مصرف بهینه آب گام برداریم.
- ج) از طرحهای اجرائی وزارت نیرو باید پشتیبانی شود
- د) در خصوص عدم توازن بین سرمایه گذاری و بازیافت آن (عدم توان پرداخت و کمک های دولت) جهت گیری برای اقتصادی کردن باید کار کرد.
- ه) باید طرحهای جدی برای مصرف بهینه آب تدارک ببینیم
- چکیده مصوبات اولین اجلاس شورای عالی آب
- ۱- مقرر شد دبیر شورا وزیر نیرو بوده و دبیرخانه آن در امور آب وزارت نیرو مستقر شود.
 - ۲- جلسات شورا حداقل هر سه ماه یکبار برگزار شود
 - ۳- مقرر شد به منظور انجام بررسی های کارشناسی و فراهم نمودن زمینه لازم برای اتخاذ تصمیمات توسط شورای عالی آب، کمیته تخصصی با ترکیب نمایندگان هر یک از وزارتخانه ها و سازمانهای عضو شورای عالی آب و همچنین متخصصین عضو شورا تشکیل گردد، مسئولیت این کمیته به عهده معاون امور آب وزارت نیرو خواهد بود.
 - ۴- قرار شد شرح وظایف شورا در کمیته تخصصی مورد بررسی قرار گرفته و در جلسه آینده برای تصویب نهائی به شورا ارائه گردد
- تشکیل کمیته تخصصی شورای عالی آب
- در اجرای مصوبات شورای عالی آب مبنی بر تشکیل کمیته تخصصی به عنوان بازوی فنی شورای عالی آب و پس از پیگیری های بعمل آمده نمایندگان تام الاختیار وزارتخانه ها و سازمانهای عضو شورای عالی آب معرفی و اولین جلسه کمیته تخصصی شورای عالی آب در تاریخ هفتم مهر ماه ۱۳۸۱ در امور آب وزارت نیرو تشکیل گردید و

تاکنون بیست و سه جلسه داشته که طی این جلسات علاوه بر تهیه دستور کار جلسات شورای عالی آب و مستندات مربوطه، آئین نامه داخلی شورای عالی آب و آئین نامه داخلی کمیته تخصصی شورای عالی آب تهیه و تدوین و به تصویب نهایی رسید و به اعضاء شورا و کمیته تخصصی ابلاغ شد.

مصوبات دومین اجلاس شورای عالی آب (مورخ ۱۳۸۲/۱/۲۰)

دومین جلسه شورای عالی آب در ساعت ۱۸ مورخ ۱۳۸۲/۱/۲۰ بر اساس دعوتنامه شماره ۸۰۰۳۵/۳۱/۱۰۰ مورخ ۸۲/۱/۱۶ در حضور مقام محترم رئیس جمهور و با شرکت اعضای شورا و همچنین تعدادی از کارشناسان و مدیران دستگاههای عضو شورا برگزار گردید.

در شروع جلسه پس از معرفی جناب آقای دکتر میراب زاده به عنوان عضو جدید شورا (عضو متخصص بجای آقای دکتر امینی پوری) اسناد و گزارشات ذیل ارائه گردید.

الف: چکیده ای از نتایج سومین مجمع جهانی آب در ژاپن (معاون وزیر نیرو در امور آب)

ب: طرح شبکه آبیاری و زهکشی کرخه (مدیر عامل شرکت آب و برق خوزستان)

ج: وضعیت آبهای زیرزمینی دشتهای همدان (مدیر عامل شرکت آب منطقه ای غرب)

د: پیش نویس آیین نامه داخلی شورای عالی آب (تهیه شده توسط دبیرخانه شورا)

ه: پیش نویس مصوبه دولت در باره لازم الاجراء شدن تصمیمات شورای عالی آب با توجه به اصل ۱۳۸ قانون اساسی (ضمیمه پیوست)

پس از ارائه گزارشات و اسناد فوق، اعضای شرکت کننده نظرات خود را در باره موضوعات طرح شده ابراز نمودند و نهایتاً پس از بحث و تبادل نظر موارد زیر به تصویب رسید.

۱- مقرر شد نتایج سومین مجمع جهانی آب به نحو شایسته ای برای افزایش آگاهیها در سطوح مختلف اشاعه پیدا نماید. لازمست وزارت نیرو و سایر دستگاههای عضو شورا اقدامات لازم را معمول دارند.

۲- با توجه به اهمیت اجرای کامل شبکه آبیاری اصلی و فرعی، زهکشی و تجهیز و نوسازی اراضی پایاب سد کرخه و بهره برداری مطلوب از سرمایه گذاری های انجام شده، ضمن تاکید بر ضرورت پیش بینی اعتبارات مورد نیاز مقرر شد کمیته ای مرکب از نمایندگان تام الاختیار سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی و استانداری خوزستان با دبیری سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ظرف دوماه طرح جامع عمران و بهره برداری از اراضی پایاب سد کرخه شامل سازمان اجرای طرح، نحوه تامین منابع مالی نظامهای بهره برداری مطلوب، مشخص نمودن وضعیت مالکیت اراضی، صنایع تبدیلی و تکمیلی مورد نیاز و نیز تامین پایدار نیازهای زیست محیطی هورالعظیم، اجرای طرحهای آبخیزداری زمین های بالادست سد و استفاده بهینه از تپه های ماسه ای موجود در منطقه را برای ارایه به شورایعالی آب و هیأت دولت تهیه و ارایه نماید.

۳- از آنجائیکه مشکلات و معضلات مطرح شده درباره دشت همدان در تعداد قابل ملاحظه ای از دشتهای کشور نیز کم و بیش وجود دارد لذا مقرر شد در کمیته تخصصی شورا پس از انجام بررسی های لازم طرح جامعی برای ایجاد تعادل بین منابع و مصارف آب با در نظر گرفتن مسائل اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی و ضرورت

مشارکت مردم تهیه و پس از تصویب شورا به مرحله اجراء گذاشته شود. ضمناً در صورت وجود خلاءهای قانونی پیش نویس های لازم تهیه و تدوین و پیشنهاد گردد.

۴- پیش نویس آیین نامه داخلی شورای عالی آب ارائه شده توسط دبیرخانه شورا مطرح و مقرر شد موضوع در کمیته تخصصی شورا بصورت نهایی بررسی و مصوب گردد، ضمناً تصویب آیین نامه در کمیته تخصصی به منزله تصویب آن در شورای عالی آب خواهد بود و از تاریخ تصویب لازم الاجراء می باشد.

متن پیش نویس مصوبه دولت درباره لازم الاجراء شدن تصمیمات شورای عالی آب با توجه به اصل ۱۳۸ قانون اساسی مطرح و مقرر شد مواردی که نیازمند تصویب دولت می باشد از طریق دبیرخانه به دفتر دولت ارجاع و در صورتیکه در آینده نیاز به اخذ اختیار اصل ۱۳۸ باشد اقدام لازم صورت گیرد.

مصوبات سومین اجلاس شورای عالی آب مورخ ۱۳۸۴/۳/۴

سومین جلسه شورای عالی آب بر اساس دعوتنامه شماره ۱۱۸۸۴/۳۱/۱۰۰ مورخ ۸۴/۳/۲ در ساعت ۱۶:۳۰ روز چهارشنبه چهارم خرداد ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و چهار به ریاست حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای سید محمد خاتمی ریاست محترم جمهوری و با شرکت اعضای شورا و همچنین تعدادی از معاونین، مدیران و کارشناسان دستگاه های عضو شورا برگزار گردید.

دستور کار:

الف - آیین نامه داخلی شورای عالی آب

ب - تصویب طرح و دستورالعمل اجرایی حفاظت و حراست از منابع آبهای زیرزمینی

ج - ارائه گزارش ساختار ساماندهی توسعه و مدیریت کرخه

د- ارائه گزارش طرحهای انتقال آب بین حوضه ای

ه - ارائه گزارش اقدامات انجام شده جهت نشر و ترویج دستاوردهای اجلاس جهانی آب

در آغاز جلسه گزارش ها و مستندات دستور کار ارائه گردید و در ادامه، اعضای شرکت کننده نظرات و پیشنهادهای خود را درباره موضوعات مطرح شده ابراز نمودند و نهایتاً پس از بحث و تبادل نظر موارد زیر به تصویب رسید

۱- آیین نامه داخلی شورای عالی آب مصوب کمیته تخصصی مطرح و مورد تأیید قرار گرفت.

۲- طرح جامع برای ایجاد تعادل بین منابع و مصارف آب در آبخوان ها با حذف بند ۶ و اصلاحاتی در متن به شرح پیوست به تصویب رسید و دستورالعمل اجرایی حفاظت و حراست از منابع آبهای زیرزمینی با نظر شورا از دستور خارج گردید.

۳- گزارش ساختار ساماندهی توسعه و مدیریت کرخه با عنایت به مصوبه هیئت محترم دولت جهت اطلاع ارائه گردید.

۴- گزارش انتقال آب بین حوضه ای که در اجرای دستور مورخ ۸۳/۷/۲۸ مقام محترم ریاست جمهوری و در پی تصمیمات متخذه در جلسه مشترک وزارتخانه های نیرو، دفاع و پشتیبانی اطلاعات، جهاد کشاورزی و سازمان های حفاظت محیط زیست و مدیریت و برنامه ریزی کشور و برخی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی، استاندارهای کرمان و خوزستان، برخی از مدیران عامل مهندسی مشاور و مؤسسه عمران رفسنجان تهیه گردید و در جلسات

کمیته تخصصی شورای عالی آب بررسی و پس از تشکیل جلسات مشترک با وزارت جهاد کشاورزی و تدقیق آمار و اطلاعات نهایتاً به تصویب کمیته تخصصی شورای عالی آب رسید، ارائه شد.

مقرر گردید گزارش فوق با هدف ملحوظ داشتن در طرح توسعه اقتصادی و اجتماعی استان خوزستان به سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ارسال شود. در خصوص طرحهای انتقال آب بین حوضه ای نسبت به انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی تأکید گردید.

۵- خلاصه گزارش اقدامات انجام شده جهت نشر و ترویج دستاوردهای سومین اجلاس جهانی آب ارائه گردید.

طرح جامع برای ایجاد تعادل بین منابع و مصارف آب در آبخوانها

به منظور هماهنگی سیاستگذاری در زمینه تأمین، توزیع و مصرف آب کشور بر طبق ماده ۱۰ قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی شورای عالی آب تشکیل و با توجه به کسری مخزن تعدادی از دشتهای کشور که اثرات منفی زیادی از جمله کاهش آبدی چاهها، چشمه ها، قنوت، تغییر محل و کف شکنی مکرر چاهها، افت کیفی منابع آب و شور شدن تدریجی آنها و نیز عوارض منفی ناشی از نشست زمین و کاهش ظرفیت حجم مخازن طبیعی و در نتیجه تخریب اکوسیستم و بدنه های آبی را به همراه داشته است و با توجه به افزایش حفر و بهره برداری از چاههای غیر مجاز و وجود تنش های اجتماعی در زمان انسداد این گونه چاهها و همچنین بر اساس بند ۴۰ سیاستهای کلی برنامه چهارم توسعه که در تاریخ ۱۳۸۲/۹/۱۱ تصویب مقام معظم رهبری رسیده و بند ۲ راهبردهای توسعه بلندمدت منابع آب کشور و بند (ب) ماده ۱۷ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور و بند سه مصوبه دومین اجلاس شورای عالی آب و با هدف تعادل بخشی دشتهای ممنوعه کشور این طرح به تصویب رسید :

۱- وزارت نیرو موظف است حداکثر تا پایان سال اول برنامه چهارم توسعه، وضعیت کلیه دشتهای کشور را متناسب با شرایط فوق بحرانی- بحرانی- ممنوعه و آزاد بهنگام نموده و برای هر کدام از آنها بر اساس مسائل اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و ظرفیت آبهای سطحی و بازچرخانی آب راهکارهای تعادل بخشی تعیین نماید.

۲- وزارت جهاد کشاورزی تا پایان سال اول برنامه چهارم توسعه با هماهنگی وزارت نیرو نسبت به بهنگام نمودن و اجرایی کردن سند ملی الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی و نهادینه و قانونی کردن کمیته مشترک بهینه سازی مصرف آب کشاورزی اقدام لازم به عمل آورد.

۳- وزارت نیرو ترتیبی اتخاذ نماید تا با هماهنگی وزارت جهاد کشاورزی، وزارت کشور و کمیته های مشترک بهینه سازی مصرف آب و با استفاده از تجربیات تشکلهای موجود با ایجاد تشکلهای مردمی آب بران آب زیرزمینی در دشتهای کشور، بخشی از وظایف و مسئولیتهای قابل واگذاری به بخش خصوصی مثل پایش کمی و کیفی منابع آب زیرزمینی، اطلاع رسانی و نظرسنجی، اخذ آب بهاء، آموزش ذینفعان و ... را به تشکلهای مذکور واگذار نماید.

۴- با توجه به اینکه اجرای قانون توزیع عادلانه آب به ویژه در زمان انسداد چاههای غیر مجاز با مقاومت صاحبان این گونه چاهها مواجه می شود، در استانهای دارای دشتهای ممنوعه که وضعیت منابع آبهای زیر زمینی آنها توسط وزارت نیرو بحرانی و یا فوق بحرانی اعلام می شود، شورای حفاظت از منابع آب به ریاست استاندار و با مشارکت مدیران و رؤسای دادگستری، جهاد کشاورزی، نفت، محیط زیست، آب و برق منطقه ای و فرماندهی نیروی انتظامی تشکیل و برای اجرای دقیق قانون توزیع عادلانه آب با استفاده از دستورالعمل اجرایی حفاظت و حراست از منابع آبهای زیرزمینی که توسط وزارت نیرو ابلاغ خواهد شد برنامه ریزی نموده و همکاری لازم را با وزارت نیرو در مورد انسداد این گونه چاهها به عمل آورند.

۵- وزارت نیرو موظف است در کلیه طرحهای توسعه منابع آب جهت حفاظت از محیط زیست و جلوگیری از خشک شدن چاهها، چشمه ها، قنوت و تالابهای طبیعی با رعایت حقابه کلیه ذینفعان پائین دست شامل حقابه بران رودخانه ها، چشمه ها، قنوت، چاهها، تالابها و ... برای آب مازاد برنامه ریزی و نسبت به اجرای طرحهای توسعه ای اقدام نماید .

۶- وزارت نیرو و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور جهت انجام امور حاکمیتی حفاظت و بهره برداری از منابع آب زیر زمینی شامل تشکیل گروههای گشت و بازرسی، شناسائی و تعیین تکلیف چاههای غیر مجاز و چاههای مجاز دارای اضافه برداشت، نظارت بر حفاری و تجهیز چاههای آب، ایجاد تشکلهای آب بران آب زیرزمینی و ... نسبت به تأمین اعتبار مورد نیاز از منابع ملی با توجه به ضوابط اقدام فوری به عمل آورند.

۷- وزارت نیرو موظف است به خاطر حفظ منابع استراتژیک آب زیرزمینی و تأمین آب شرب و بهداشت شهرها در دراز مدت و جلوگیری از آسیب رساندن به محیط های طبیعی، حداکثر عمق برداشت آب را در دشتهای کشور تعیین و با جلوگیری از کف شکنی بیشتر از عمق تعیین شده و با همکاری شوراهای حفاظت از منابع آب استانها از افت بیشتر سطح آب زیرزمینی و کاهش کیفیت منابع آب مذکور جلوگیری نماید.

۸- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ترتیبی اتخاذ نماید تا در شهرهایی که آب شرب آنها از منابع آبهای زیرزمینی تأمین می شود و در حال حاضر طرحهای آبرسانی در دشتهای فوق در حال اجراء می باشد، از محل اعتبار طرحهای مذکور تا ۱۰ درصد اعتبار برای تکمیل شبکه بانک اطلاعات و آمار، خرید تجهیزات و تهیه نرم افزارهای لازم برای برنامه ریزی و تعیین منابع و مصارف مختلف و نحوه برنامه ریزی در مواقع خشکسالی و بحرانی با هدف پایش کمی و کیفی دشتهای فوق اختصاص یابد.

مصوبات چهارمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۸۹/۵/۲۴ ساعت: ۹ صبح محل جلسه: دفتر ریاست جمهوری

اعضاء: آقایان احمدی نژاد، نامجو، محمدی زاده، محرابیان، نجار، خلیلیان، ممبینی و عطارزاده

مدعوین: آقایان سجادی، ارشادی منش، عدل و دائمی

چهارمین جلسه شورای عالی آب در حضور مقام محترم رئیس جمهور و در دفتر ایشان با حضور معاون ریاست جمهوری و رئیس سازمان حفاظت محیط زیست و وزیر نیرو، جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، کشور و جانشین معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهور تشکیل شد. در شروع جلسه توضیحاتی توسط وزیر محترم نیرو درخصوص ارزش حیاتی آب و ضرورت توجه به آن ارائه و سپس معاون امور آب و آبفای وزارت نیرو گزارشی از وضعیت بارندگی، آب مصرفی و ذخیره سدها ارائه نمود. مصوبات جلسه:

۱- ابتدا اولین موضوع، تحت عنوان «انتقال آب بین حوضه‌ای، فرصت‌ها و چالش‌ها» توسط معاونت امور آب و آبفای وزارت نیرو ارائه شد و در ادامه چشم‌اندازی از طرحهای بین حوضه‌ای کشور که ۹ مورد آن در دست بهره‌برداری و ۲۰ مورد نیز در مراحل اجرا و مطالعات می باشد ارائه شد، سپس جمع‌بندی زیر توسط ریاست محترم جمهور بعنوان مصوبات جلسه ارائه شد:

۱-۱) در تمام جاهایی که مصرف آب زیاد است باید مصرف را بهینه نماییم. با توجه به میزان آب موجود و نیز میزان مصرف بهینه، مقدار آب موردنیاز را برای هر حوضه در شرایط فعلی و با توجه به توسعه‌های آتی، محاسبه نمود. هر مقدار آب نیز اضافه بر نیاز بود، آنرا منتقل نماییم. قیمت آب انتقالی در مقصد با لحاظ هزینه های انتقال آب محاسبه و دریافت شود.

۱-۲) انتقال آب بین حوضه‌ای آب زمانی موضوعیت پیدا می‌کند که ابتدا با بکارگیری کلیه توان بالقوه منابع آب مقصد و با اعمال سیاستهای مصرف بهینه آب، کسری نیاز آبی مقصد دقیقاً محاسبه شده، سپس با اولویت اقدام به اجرای طرحهای انتقال بین حوضه ای شود.

۱-۳) در مورد انتقال آب باید به توزیع جمعیت برای حفظ امنیت ملی دقت کرد. در برخی مناطق تخلیه جمعیت ممکن است به امنیت کشور ضربه بزند (مثل کرمان، خراسان جنوبی، زابل و ...). در این مناطق باید آب لازم برای ادامه حیات و زندگی تأمین شود.

۱-۴) با توجه به آنکه بیش از ۹۰٪ آب در بخش کشاورزی مصرف می شود، اصلاح الگوی مصرف در این بخش ضروری است. ضمن این اقدام باید شیوه های آبیاری تغییر یابد و از آب مازاد در توسعه منطقه استفاده شود.

۱-۵) چنانچه وزارت صنایع می‌تواند، برای صنایع آب را از دریای مازندران به فلات مرکزی و نیز از خلیج فارس به جایی که لازم است، منتقل نماید.

۱-۶) تا پایان دولت دهم با در نظر گرفتن قیمت تمام شده آب، هر سال ۳،۰ درصد به سهم آب صنایع اضافه شود.

۱-۷) بخشی از منابع مورد نیاز اجرای طرحهای انتقال بین حوضه ای و با اولویت خاص از محل فروش املاک و دارائی‌های دولت در اختیار وزارت نیرو تأمین شود و مقرر گردید معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری همکاری لازم را در برطرف کردن موانع از جمله حذف طرح های تملک دارائی آب از فهرست طرح‌های انتفاعی مبذول دارند. همچنین از ظرفیت‌های ایجاد شده در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ برای فروش اموال در اختیار وزارت نیرو استفاده شده و از آن طریق برای پرداخت دیون پیمانکاران استفاده شود. برای اینکار لازم است که گروهی مجرب، جوانب مختلف را بررسی کرده و طوری برنامه‌ریزی نمایند که حداکثر بهره‌برداری از فرصت پیش آمده صورت گیرد.

۲- سپس در ادامه جلسه گزارش مطالعه و اجرای شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی ارائه شد. به منظور هماهنگی و رفع عقب ماندگی اجرای شبکه‌های فرعی نسبت به تأمین آب توسط سدها و شبکه‌های اصلی آبیاری و زهکشی مقرر گردید:

۲-۱) از محل ماده ۱۰ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، مبلغ ۳۵۰۰ میلیارد ریال برای تکمیل شبکه‌های آبیاری و زهکشی با اولویت طرح‌هایی که تأمین آب آنها به اتمام رسیده است اختصاص یابد.

۲-۲) از محل ماده ۱۰ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، مبلغی برای اتمام شبکه‌های فرعی در دست اجرا اختصاص یابد.

۲-۳) از محل صندوق توسعه ملی، مبلغ سی هزار میلیارد ریال به منظور اصلاح روش آبیاری و اجرای طرحهای آبیاری تحت فشار اختصاص یابد.

۲-۴) از محل صندوق توسعه ملی، مبلغ سی هزار میلیارد ریال برای توسعه شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی اختصاص یابد.

۲-۵) وزارت نیرو موظف است مجموعه شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی را با استفاده از اعتبارات تملک دارائی و صندوق توسعه ملی تکمیل نماید.

۲-۶) در مورد احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی نیز باید طبق اولویت‌بندی، ابتدا در مناطق پرمصرف آب و نیز در جاهایی که آب در آنجا حیاتی است، اینکار انجام شود

۲-۷) با توجه به بودجه اختصاص یافته از صندوق توسعه ملی، از طریق وجوه اداره‌شده به کشاورزان و سرمایه‌گذاران وام کم‌بهره (از صفر الی ۱۴ درصد) داده شود تا نسبت به اجرای شبکه‌های آبیاری و زهکشی و نیز اجرای آبیاری تحت فشار اقدام نمایند.

۲-۸) باید بگونه‌ای کار شود که سالانه بتوان در سطح ۱,۵ میلیون هکتار شبکه‌های آبیاری و زهکشی را توسعه داد.

۲-۹) مقرر گردید طی پنج سال، عقب ماندگی شبکه‌های فرعی نسبت به تأمین آب سدها جبران شده و در پایان مدت ذکر شده کلیه اراضی آبی کشور (۸ میلیون هکتار) با توجه به پتانسیل آب استحصال، با روش‌های نوین آبیاری و زهکشی و براساس الگوی مصرف بهینه آب، تحت پوشش شبکه قرار گیرند. اینکار هم کیفیت آبیاری و هم میزان تولید محصول را ارتقا می‌دهد. همچنین کلیه سازمانهای ذیربط با حمایت معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری هر گونه اقدام مقتضی در این زمینه را مبذول دارند.

۲-۱۰) بخش صنعت باید لوازم موردنیاز برای انجام آبیاری تحت فشار را در حد لازم تولید نماید.

۲-۱۱) وزارت جهادکشاورزی وارد کارهای عمرانی و اجرایی نشده و وزارت نیرو باتوجه به سابقه بیشتر در این امور، مسئولیت احداث شبکه های آبیاری و زهکشی را اعم از اصلی و فرعی را انجام دهد.

۲-۱۲) با توجه به اهمیت آب‌های مشترک و مرزی، مبلغ بیست هزار میلیارد ریال از محل درآمدهای حاصل از فروش اموال برای تسریع در اجرای این طرحها در اختیار وزارت نیرو قرار گیرد.

۲-۱۳) گزارشی از پروژه‌های آبهای مرزی و ظرفیت توسعه آنها توسط وزارت نیرو تهیه شده و در اختیار رییس جمهور قرار گیرد

مصوبات پنجمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۸۹/۱۰/۱۹ ساعت: ۸:۳۰ صبح محل جلسه: دفتر ریاست جمهوری

اعضاء: آقایان احمدی‌نژاد، نامجو، محمدیزاده، محرابیان، خلیلیان، کوچک‌زاده، کیخا، شفاعی بجستان و عطارزاده
مدعوین: آقایان سجادی، خشنود و دائمی

پنجمین جلسه شورای عالی آب در حضور مقام محترم رئیس جمهور و در دفتر ایشان با حضور وزیر نیرو، جهادکشاورزی، صنایع و معادن، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست و نماینده مجلس شورای اسلامی عضو شورا و نیز نمایندگان رییس جمهور در شورای عالی آب، تشکیل شد.

اهم مصوبات این جلسه عبارتند از:

۱- وزارت نیرو موظف است از محل اعتبارات عمومی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و درآمد ناشی از فروش دارایی‌های خود، با اولویت تکمیل شبکه‌های اصلی آبیاری و زهکشی، به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی نماید که تا پایان سال

۱۳۹۰، شبکه‌هایی که پیشرفت آنها بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) است را تکمیل و آماده بهره‌برداری نماید که طبق گزارش ارائه‌شده توسط وزارت نیرو، جمعاً ۷۷۹ هزار هکتار اراضی پایاب سدها را شامل می‌شود که از این مقدار قبلاً بخش‌هایی به بهره‌برداری رسیده است.

۲- وزارت نیرو مسئولیت تکمیل شبکه‌های آبیاری و زهکشی (انتقال و توزیع آب کشاورزی) تا محل تحویل به قطعه زراعی را عهده دار می‌باشد. در این راستا به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که تا پایان سال ۱۳۹۰، اجرای کانال‌های درجه ۳ توزیع آب کشاورزی که شبکه اصلی آنها به اتمام رسیده، تکمیل شود. طبق گزارش مشترک توسط وزارتین نیرو و جهادکشاورزی جمعاً ۱۴۰۰ هزار هکتار اراضی پایاب سدهای ساخته‌شده شامل این بند خواهند بود.

تبصره: چنانچه مشاورین مطالعه‌کننده شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی، کل یا بخشی از اراضی پایاب سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی را مناسب آبیاری تحت فشار تشخیص بدهند، اجرای کامل شبکه اصلی و فرعی به‌صورت تحت فشار توسط وزارت نیرو انجام خواهد شد.

۳- وزارت جهادکشاورزی موظف است به منظور مصرف بهینه آب کشاورزی و توزیع آب داخل مزرعه طرح‌هایی شامل: تجهیز و نوسازی اراضی، زهکشی زیرزمینی، قطعه‌بندی و یکپارچه‌سازی اراضی، اصلاح روش‌های آبیاری، آبیاری تحت فشار، کم‌فشار، ساماندهی ساخت تجهیزات، طراحی، اجرا و بهره‌برداری همراه با آموزش بهره‌برداران و همچنین انتقال آب با لوله، بهسازی و پوشش انهار سنتی، احیاء و مرمت قنوات، آب‌بندان‌ها، احداث استخرهای ذخیره آب، توسعه مکانیزاسیون کشاورزی، اصلاح فناوری در واحد تولیدی، آبخیزداری و آبخوانداری را با مبلغ ۵۰۰۰۰ میلیارد ریال از اعتبارات بودجه عمومی دولت، که از محل اعتبارات ارزی در اختیار بانک عامل قرار خواهد گرفت و بانک عامل معادل ریالی آنرا به‌صورت تسهیلات ۱۰ساله و با نرخ سود و کارمزد صفر تا دو درصد در اختیار بهره‌برداران قرار خواهد داد، تا پایان سال ۱۳۹۰ و در سطح حدود ۱۴۰۰ هزار هکتار در اراضی آبی کشور را اجرا نماید.

۴- وزارت نیرو وسایل اندازه‌گیری و کنترل مصرف آب را بر روی چاه‌های کشاورزی نصب نماید، به‌گونه‌ای که تا پایان سال ۱۳۹۰، کلیه چاه‌های کشاورزی مجهز به کنتورهای اندازه‌گیری گردند. معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور و وزارت کشور موظفند، تمهیدات لازم برای اجرای این کار را برنامه‌ریزی نمایند.

۵- وزارت نیرو مکلف است در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی، دارایی‌های قابل واگذاری به بخش خصوصی را پیگیری و درآمد حاصل از آن را برای تکمیل شبکه‌های توزیع آب در بخش کشاورزی اختصاص دهد.

۶- وزارت نیرو با همکاری معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور، نسبت به عدم شروع طرح‌های جدید سدسازی در برنامه و بودجه سال ۱۳۹۰ اقدام شود. همچنین طرح‌هایی که تا قبل از سال ۱۳۹۰ ردیف اجرایی داشته و عملیات اجرایی آنها کمتر از ۲۵٪ بوده، با سرعت کمتری اجرا شوند.

۷- وزارت جهادکشاورزی با همکاری وزارت نیرو موظف است با ایجاد ستاد اجرایی اصلاح روش‌های آبیاری و افزایش بهره‌وری آبیاری در استان‌ها با ریاست معاون عمرانی استانداران، ضمن هماهنگی لازم جهت توسعه آموزش کشاورزان، کاهش قیمت خدمات مربوط به طرح اصلاح روش‌های آبیاری، اقدامات لازم جهت اجرای هرچه دقیق‌تر این مصوبات را به انجام برسانند.

۸- وزارتین نیرو و جهادکشاورزی موظفند برنامه‌های عملیاتی مصوبات مربوط به تکمیل شبکه‌های آبیاری پایاب سدها را حداکثر ظرف مدت ۱۰ روز از ابلاغ این مصوبه، تهیه و برای تصویب نهایی در جلسه بعدی شورا ارائه نمایند.

مصوبات ششمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۰/۲/۲۴ ساعت: ۱۱:۰۰ صبح محل جلسه: دفتر رئیس جمهور
اعضاء: آقایان احمدی نژاد، نامجو، نجار، محرابیان، خلیلیان، محمدیزاده، کیخا، شفاعی بجستان و عطارزاده
مدعوین: آقایان سجادی، حاج رسولیها و دائمی

ششمین جلسه شورای عالی آب، به ریاست رئیس جمهور و با حضور وزرای نیرو، کشور، جهادکشاورزی، صنایع و معادن و رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست و نماینده مجلس شورای اسلامی عضو شورا و نیز نماینده رئیس‌جمهور در شورای عالی آب، تشکیل شد. در این جلسه برنامه‌پیشنهادی وزارتین نیرو و جهاد کشاورزی برای تکمیل و اجرای شبکه‌های آبیاری و زهکشی پایاب سدهای موجود و در دست ساخت، طی سه سال ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۳، به تصویب رسید.

مصوبات این جلسه به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- در طول سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۳، کل شبکه‌های اصلی آبیاری و زهکشی به مساحت ۱/۷ میلیون هکتار و شبکه‌های فرعی تا محل تحویل به محل مزرعه به مساحت ۲/۴ میلیون هکتار تکمیل و اجرا شوند.
- ۲- باتوجه به هزینه‌های اجرا و تکمیل شبکه‌های یادشده، وزارت نیرو با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی، بانک مرکزی و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور و با بکارگیری روش‌های تأمین منابع مالی متنوع و بدیع، اعتبارات موردنیاز را با حداکثر توان تأمین نماید.
- ۳- برای تسهیل و تسریع در استفاده از کلیه ابزارهای قانونی در خصوص تملک اراضی محل اجرای طرح‌های شبکه‌های آبیاری و زهکشی، استانداران مسئولیت پیگیری برای همکاری تمامی دستگاه‌های استانی و استفاده از ظرفیت‌های موجود را بر عهده داشته، و در این خصوص ابلاغیه‌ای به امضای رئیس‌جمهور به دستگاه‌های اجرایی ذیربط و استانداران ارسال شود.
- ۴- قیمت واقعی آب ذخیره شده در مخزن سد جهت مصارف مختلف با رعایت بند الف ماده ۳۳ قانون توزیع عادلانه آب اعمال و مابه‌التفاوت قیمت تمام‌شده و قیمت تکلیفی آن (توسط دولت یا از محل درآمد طرح هدفمندکردن یارانه‌ها) به منظور کنترل مصرف آب، تشویق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و همچنین فراهم شدن شرایط فروش اموال، به پیشنهاد وزارت نیرو و همکاری معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به مصرف برسد.
- ۵- با اعمال مواد ۳۲ و ۳۳ قانون برنامه و بودجه کشور برای طرح‌های بخش آب، ۵۰ درصد سرمایه‌گذاری طرحها با تایید گزارش توجیهی وزارت نیرو توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست‌جمهور و شورای اقتصاد مورد بخشودگی قرار گرفته و ۵۰ درصد مابقی از محل اختلاف قیمت تکلیفی و تمام شده طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای تهاتر شود.

ماده ۳۳ عبارت است از: در مورد برخی از طرحهای انتفاعی که توسط شرکتهای دولتی و مؤسسات وابسته به دولت اجرا می شود، شورای اقتصاد می تواند به پیشنهاد سازمان اجازه دهد حداکثر تا ۵۰٪ از اعتبار لازم برای اجرای طرح انتفاعی به صورت بلاعوض اعطاء شود.

۶- اعتبارات احداث شبکههای آبیاری و زهکشی در قانون بودجه سنواتی از محل درآمد عمومی و تملک دارایی سالهای اجرای برنامه پیشنهادی به سالانه ۲۰ هزار میلیارد ریال افزایش یابد.

۷- از طریق روشهای سرمایه‌گذاری مشخص مانند فروش اوراق مشارکت، جذب مشارکت کشاورزان و دریافت حق اشتراک به مبلغ ۹۰ هزار میلیارد ریال و نیز از محل خرید تضمینی آب و پساب مبلغ ۲۰ هزار میلیارد ریال برای اجرای شبکههای آبیاری و زهکشی تأمین اعتبار گردد. ضروری است مجوزهای لازم و تسهیلات موردنیاز توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور در قالب اعتبارات ملی و یا طرح هدفمندکردن یارانهها پیش‌بینی شود.

۸- معادل ریالی مبلغ ۸ میلیارد دلار از اعتبارات صندوق توسعه ملی، طی سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳، به‌صورت تسهیلات در اختیار سرمایه‌گذاران و پیمانکاران بخش خصوصی قرار گیرد. (تبصره ۲ بند ح ماده ۸۴ قانون برنامه پنجم توسعه)

۹- دعوت از وزیر امور اقتصادی و دارایی و رییس کل بانک مرکزی به صورت موردی در جلسات شورای عالی آب، جهت رفع مشکلات مالی - اعتباری و صدور مجوزهای لازم در این خصوص، به تصویب رسید.

۱۰- بخشی از اعتبارات مورد نیاز اجرای شبکهها و کمک‌های فنی و اعتباری، از محل فروش اموال و دارایی‌های مازاد وزارت نیرو تا سقف ۵۰ هزار میلیارد ریال تأمین شود. معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور، موظف است مجوزهای لازم را در اسرع وقت صادر نماید.

۱۱- باتوجه به ضرورت مصرف بهینه آب کشاورزی، مدیریت آب در مزرعه و بکارگیری روش‌های نوین طراحی، ساخت و بهره‌برداری از تأسیسات آبیاری و زهکشی، وزارتین نیرو و جهادکشاورزی موظفند حمایت لازم برای انجام تحقیقات و مطالعات ضروری و آموزش بهره‌برداران در این زمینه را با همکاری دانشگاهها و قطب‌های علمی کشور به‌عمل آورند.

۱۲- با توجه به نقش سدها و تأسیسات آبی در ایجاد اشتغال و افزایش سطح درآمد مردم و رفاه اجتماعی، اعتبارات لازم برای تکمیل سدها و تأسیسات آبی نیمه‌تمام، از محل اعتبارات ملی، فروش اموال وزارت نیرو، فروش اوراق مشارکت، صندوق توسعه ملی و از طریق اعطای تسهیلات کم‌بهره به سرمایه‌گذاران، تأمین شود.

۱۳- از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش آب مندرج در قوانین بودجه سنواتی، بصورت کمک‌های فنی و اعتباری و وجوه اداره شده برای تکمیل و اجرای شبکههای آبیاری و زهکشی استفاده شود.

۱۴- مبلغ ۸ میلیارد دلار فاینانس برای تأمین اعتبارات مورد نیاز برای اجرای طرحهای شبکههای آبیاری و زهکشی در اختیار وزارت نیرو قرار گیرد. معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور موظف است مبلغ سهم ریالی این اعتبار را در بودجه سالهای ۹۱ و ۹۲ منظور نماید.

۱۵- به منظور تسریع در گردش کار، از محل ردیف متمرکز در اختیار وزارت نیرو در سال ۹۰، اعتبارات لازم برای تکمیل شبکههای آبیاری و زهکشی مستقلاً به دستگاه‌های اجرایی اختصاص یابد و موافقتنامه‌ها توسط استان مبادله شود.

- ۱۶- تأمین مابقی اعتبارات مصوبه مورخ ۸۹/۸/۳۰ (آبیاری تحت فشار، شبکه‌های فرعی آبیاری و انتقال آب به مزرعه)
- ۱۷- تأمین اعتبار برای تجهیز و نوسازی اراضی مدرن کشاورزی متناسب با احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی مورد تعهد وزارت نیرو
- ۱۸- تأمین اعتبار لازم جهت آموزش بهره‌برداران بمنظور استفاده بهینه از آب کشاورزی
- ۱۹- وزارتین نیرو و جهادکشاورزی موظفند با استفاده از تمامی تمهیدات لازم، هزینه‌های مربوط به تکمیل و احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی را به حداقل ممکن کاهش دهند.
- ۲۰- با توجه به شرایط نامطلوب آبهای زیرزمینی و توسعه برداشت‌های بی‌رویه از این منابع استراتژیک، طی زمان‌بندی مشخص کنتور اندازه‌گیری آب بر روی کلیه چاه‌های آب کشاورزی نصب و با اعمال سیاست‌های تشویقی و تنبیهی، از برداشت‌های بیش از پروانه‌های صادره جلوگیری گردد. دستگاه‌های اجرایی موظف به همکاری با وزارت نیرو برای اجرای این بند می‌باشند.

مصوبات هفتمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۱/۳/۲ ساعت: ۱۱:۱۵ صبح محل جلسه: دفتر رئیس جمهور
 اعضاء: آقایان احمدی‌نژاد، نامجو، نجار، محمدیزاده، کیخا، کوچک‌زاده، شفاعی بجستان و عطارزاده
 مدعوین: آقایان سجادی، اورنگی، حاج رسولیها و دائمی

هفتمین جلسه شورای عالی آب، به ریاست رئیس جمهور و با حضور وزرای نیرو و کشور، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست و نماینده مجلس شورای اسلامی عضو شورا و نیز نمایندگان رییس جمهور در شورای عالی آب، تشکیل شد.

در این جلسه ابتدا گزارشی از وضعیت بارش و منابع کشور در سال آبی جاری توسط وزارت نیرو ارائه شده و سپس موضوعات دستور کار جلسه ارائه و بررسی شد:

مصوبات این جلسه به شرح زیر می‌باشد:

الف) باتوجه به وضعیت آبهای زیرزمینی، طرح‌های آبخیزداری و تغذیه مصنوعی دشت‌های کشور؛

۱- طی شش ماه با هزینه بهره‌برداران آب زیرزمینی، لوازم اندازه‌گیری بر روی چاه‌ها نصب شود.

۲- ارائه هرگونه خدمات از جمله تأمین سوخت، کود، بذر و سایر یارانه‌های کشاورزی برای چاه‌هایی که پس از این مدت لوازم اندازه‌گیری بر روی آنها نصب نشده است، با اعلام شرکت‌های آب منطقه‌ای متوقف شود.

۳- مسئولیت ساماندهی حفظ، حراست و بهره‌برداری از آب‌های زیرزمینی و اجرای بند (۲) این مصوبه برعهده استانداران خواهد بود. استانداران موظفند تا اقدامات زیر را در این خصوص اجرا نمایند:

✓ بکارگیری ظرفیت‌های قضائی و انتظامی در پشتیبانی از مأموران شرکت‌های آب منطقه‌ای در اجرای احکام قانونی در محدوده استان

✓ جلوگیری از برداشت‌های بی‌رویه و بیش از پروانه‌های صادره از آبهای زیرزمینی

✓ جلوگیری از اختصاص و یا فروش آب زیرزمینی به خارج از اراضی آبخور تعیین شده

- ۴- به منظور جبران کاهش تراز آب زیرزمینی، مبلغ ۵۰۰۰ میلیارد ریال در سال ۹۱ برای اجرای طرح‌های عملیات آبخیزداری از محل ماده ۱۰ در اختیار وزارت جهادکشاورزی قرار گیرد.
- ب) در مورد پرداخت قیمت آب معادل سوخت تولید برق نیروگاه‌های برق‌آبی مقرر شد.
- ۱- موضوع درخواست مابه‌التفاوت قیمت آب معادل سوخت برای جبران هزینه‌های انجام شده در مقابل فروش اوراق مشارکت، به ستاد هدفمند کردن یارانه‌ها ارجاع شود تا در صورت تصویب منابع مالی موردنیاز آن، از محل مناسب در رابطه با وزارت نیرو کارسازی شود.
- ج) در راستای بهبود وضعیت دریاچه ارومیه و ضرورت حفاظت از آن؛
- ۱- طرح انتقال آب از حوضه‌های مجاور جنوبی (چپرآباد و کانی‌سیب) به دریاچه ارومیه با جدیت انجام و اعتبارات مورد نیاز آن به میزان ۷۰۰۰ میلیارد ریال طی سال‌های ۹۱ تا ۹۵ اختصاص یابد.
- ۲- در مورد طرح انتقال آب از نواحی شمالی، وزارت نیرو طرح اولیه و مستندات مربوط به اجرای طرح را تهیه نموده و بسته‌ای برای طراحی و اجرا تهیه شده و با تأمین اعتبار از طریق تهاتر به اجرا درآید.
- ۳- اعتبار مربوط به استفاده از روش‌های نوین آبیاری، صددرصد افزایش و تأمین گردد. آب صرفه‌جویی شده از محل تغییر روش آبیاری به محیطزیست دریاچه اختصاص یابد. بدین منظور پروانه‌های بهره‌برداری چاه‌ها و میزان تخصیص از آب سطحی (رودخانه‌ها و سدها) متناسباً کاهش یابد. وزارت نیرو موظف است براساس گزارش وزارت جهادکشاورزی در مورد تغییر روش‌های آبیاری، میزان تخصیص‌ها را کاهش داده و پروانه‌های بهره‌برداری را اصلاح نماید.
- ۴- وزارت جهادکشاورزی موظف است گزارش مربوط به اصلاح روش‌های آبیاری در سطح ۵۰ هزار هکتار از اراضی این حوضه در سال ۹۱ و متناسب با بودجه‌های پیش‌بینی شده در سال‌های بعد را، تهیه و متناسباً میزان آب صرفه‌جویی شده برای رهاسازی به دریاچه ارومیه و یا عدم برداشت از آب زیرزمینی را به استانداری و وزارت نیرو ارائه نماید.

مصوبات هشتمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۲/۰۷/۰۲ ساعت: ۱۶ بعد از ظهر محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور
مصوبات جلسه:

- ۱- شروع مطالعات توجیهی و عملیات اجرایی طرح‌های جدید تأمین آب منوط به احراز شرایط زیر می باشد:
- الف: انطباق با طرح بهنگام شده جامع آب کشور که وزارت نیرو ظرف شش (۶) ماه از تاریخ ابلاغ این مصوبه، به تصویب مراجع ذیربط خواهد رساند.
- ب: دارا بودن مجوز تخصیص آب و ارزیابی زیست محیطی
- ج: دارا بودن مدل تأمین مالی کار آمد (منطبق بر قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی)
- د: اخذ مصوبه شورای عالی آب در مورد پروژه‌های سدسازی و انتقال آب بین حوضه ای به پیشنهاد وزارت نیرو
- ۲- مطالعه و احداث سازه‌های آبی مورد نیاز برای مهار حداکثری آبهای خروجی از کشور در اولویت قرار خواهند داشت.

- ۳- توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی منوط به احراز شرایط زیر می باشد:
- الف: بازنگری در طرح های مطالعاتی و اجرایی شبکه های آبیاری و زهکشی بر مبنای تخصیص بهنگام شده ی آب
- ب: سرمایه گذاری و تأمین منابع مالی کارآمد برای احداث شبکه های آبیاری و زهکشی با مشارکت آب بران و تشکل های بهره برداران و بخش خصوصی
- ۴- باتوجه به محدودیت اعتباری و منابع آبی، کلیه طرح های توسعه منابع آب که در فصل منابع آب دارای ردیف اجرایی می باشند براساس اولویت بندی و با توجه به منابع آبی و با رویکرد مدیریت بهم پیوسته منابع آب ارزیابی مجدد شده و در صورت عدم وجود منابع آبی و یا توجیحات فنی، اقتصادی و محیط زیستی، با تصویب شورای عالی آب متوقف شوند.
- ۵- وزارت جهاد کشاورزی موظف است در دشت های ممنوعه و بحرانی، از توسعه اراضی کشاورزی حتی در صورت استفاده از آب صرفه جویی شده، جلوگیری نماید.
- تبصره- آب صرفه جویی شده از میزان حقبه کشاورزان، توسط وزارت نیرو و مطابق ضوابط و مقررات از صاحبان پروانه بهره برداری خریداری خواهد شد.
- ۶- وزارت نیرو مکلف است به استناد بند «الف» ماده (۱۴۰) قانون برنامه پنجم توسعه، نسبت به اعمال مدیریت آب براساس حوضه های آبریز رودخانه های بزرگ کشور اقدام نماید به طوری که طی مدت یک سال از تصویب و ابلاغ این مصوبه، امور مدیریت آب در حوضه های آبریز، با رعایت مدیریت حوضه ای انجام شود.
- ۷- وزارت نیرو موظف است طرح جامع «برخورد قانونی با برداشت غیرمجاز از منابع آب» را تهیه و به تصویب شورای عالی امنیت ملی برساند.
- ۸- وزارت نیرو با همکاری رسانه ملی و سایر رسانه ها، اقدام به اطلاع رسانی در خصوص وضعیت منابع آب کشور و راهکارهای جلوگیری از بحران آب نماید.

مصوبات نهمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۲/۰۸/۰۷ ساعت: ۸:۰۰ صبح محل جلسه: دفتر رییس جمهور
مصوبات جلسه:

- ۱- بر تهیه طرح جامع «برخورد قانونی با برداشت غیرمجاز از منابع آب» توسط وزارت نیرو تأکید و مقرر شد که طرح مذکور سریعاً تهیه و به تصویب شورای عالی امنیت ملی رسانده شود.
- ۲- بر اولویت دهی به طرحهای مرزی در تأمین اعتبارات لازم و نیز اجرای آنها تأکید و مقرر شد وزارت نیرو گزارشی در این رابطه تهیه و در یکی از جلسات آتی شورای عالی آب و نیز شورای عالی امنیت ملی ارائه نماید. ۳-
- وزارت نیرو با همکاری رسانه ملی و سایر رسانه ها و نیز با همکاری تشکل ها و سازمانهای مردم نهاد و فعال، در خصوص وضعیت منابع آب کشور و راهکارهای جلوگیری از بحران آب اطلاع رسانی نماید.
- ۴- باتوجه به اهمیت تأمین آب مصارف شرب شهرهای بزرگ دارای تنش آبی و تسریع در اجرا، تکمیل و بهره برداری از طرحهای آبرسانی، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی موظف است تأمین اعتبارات لازم را برای اتمام طرح های یادشده طی ۲ سال، در اولویت قرار دهد.

۵- وزارت جهادکشاورزی با بهنگام سازی سند ملی آب، موظف است طی ۲ ماه نسبت به ارائه طرح اصلاح الگوی مصرف بهینه آب در بخش کشاورزی و روش های آبیاری اقدام و زمینه های لازم برای صرفه جویی حداکثری در مصرف آب کشاورزی را فراهم نماید.

۶- کلیه نقاط برداشت از آبهای سطحی و زیرزمینی با مجوز وزارت نیرو بایستی به لوازم اندازه گیری مناسب تجهیز گردد. اعتبار موردنیاز این بند به پیشنهاد وزارت نیرو و با تأیید معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور در قوانین بودجه سنواتی پیش بینی و تأمین می شود.

۷- وزارت خانه های راه و شهرسازی، صنعت، معدن و تجارت و کشاورزی موظفند قبل از هر گونه اقدامی برای توسعه شهرکهای صنعتی، صنایع آب بر بزرگ، ایجاد شهرهای جدید و نیز گسترش شهرهای کنونی، که منوط به تأمین آب می باشد، ابتدا مجوز تأمین و تخصیص آب را از وزارت نیرو اخذ و سپس، اقدام به طراحی و اجرا نمایند.

۸- با توجه به محدودیت منابع آب و به منظور توسعه فضای کسب و کار، وزارت نیرو موظف است در راستای تأمین آب شرب و بهداشت و صنایع، براساس مواد ۲۷ و ۲۸ قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱، نسبت به تبدیل و جابجایی آب چاه های کشاورزی مجاز به مصارف فوق الذکر اقدام و پروانه بهره برداری جدید را به نام مالک و نوع مصرف جدید صادر نماید.

۹- صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران موظف است برنامه های پیشنهادی دولت در زمینه های مختلف (منجمله در مورد منابع آب) را در اولویت قرار داده و این اولویت بندی با هماهنگی معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور در تأمین بودجه سنواتی سازمان مذکور لحاظ می گردد.

۱۰- در راستای بسیج مردم و استفاده از توان بالای آنها در حفاظت و بهره برداری از منابع آب، مقرر گردید وزارت نیرو نسبت به ایجاد و حمایت از تشکل های بهره برداری بخصوص در مورد منابع آب زیرزمینی اقدام نماید.

۱۱- با توجه به اهمیت مبحث آب مجازی و نقش آن در صادرات و واردات مجازی آب، وزارت جهادکشاورزی موظف است در تهیه الگوی کشت مناطق مختلف کشور و نیز تهیه سند ملی آب، مبحث آب مجازی محصولات را لحاظ نماید.

مصوبات دهمین جله شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۲/۱۰/۰۳ ساعت: ۱۰:۰۰ صبح محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور

مصوبات جلسه:

۱- شورای هماهنگی مدیریت حوضه آبریز زاینده رود با ریاست وزیر نیرو (یا نماینده تام الاختیار ایشان) و عضویت استانداران چهارمحال و بختیاری، اصفهان، یزد، معاونین وزرای نیرو، جهاد کشاورزی، صنعت، معدن و تجارت و نمایندگان صنف کشاورزان استان های مربوطه (با داران بودن اختیارات کافی برای پیاده سازی مدیریت مشارکتی حوضه زاینده رود) ایجاد شود. (مسئولیت اجرا به عهده وزارت نیرو می باشد). وزارت نیرو مکلف است ظرف مدت ۳ ماه از تاریخ ابلاغ مصوبه، نسبت به ایجاد شورای مذکور اقدام نماید.

۲- بارگذاری جدید بر منابع آب زاینده رود تا پیش از تعیین تکلیف تخصص های هر استان و شفاف سازی مصارف آب در این حوضه ممنوع می باشد (وزارت نیرو با همکاری استاندار اصفهان مسئول اجرای این مصوبه می باشند)

۳- ساماندهی برداشت آب در استان های اصفهان و چهار محال و بختیاری از زاینده رود (شامل چاه های حریمی، انهار، ایستگاههای پمپاژ آب و برداشتهای شرب و صنعت) و جلوگیری از هرگونه برداشت های غیر مجاز آب، مسئولیت اجرای این بند بر عهده وزارت نیرو می باشد. بدیهی است استانداران دو استان همکاری های لازم را معمول خواهند نمود.

۴- ضمن فراهم نمودن تسهیلات لازم، تغییر شیوه های آبیاری توسط وزارت جهاد کشاورزی در منطقه اجرایی شود.

۵- صندوق تأمین خسارت خشکسالی در حوضه آبریز زاینده رود تأسیس، تا مصرف کنندگان بخش صنعت که در زمان خشکسالی بدون کاهش سهم خود، آب دریافت می کنند، خسارت کمبود آب سایر مصرف کنندگان حوضه را پرداخت نمایند. این خسارات از محل افزایش قیمت آب بخش صنعت تأمین خواهد شد. (مسئولیت تأسیس صندوق به عهده استاندار اصفهان می باشد و مسئولیت تعیین قیمت آب به بخش صنعت در شرایط خشکسالی به عهده وزارت نیرو می باشد).

۶- وزارت نیرو مکلف است نسبت به تأسیس واحد مدیریت یکپارچه منابع آب حوضه آبریز زاینده رود در منطقه اقدام نماید. اعتبارات موردنیاز برای مطالعه و اجرای طرح های فنی، سازه ای، آموزشی، مدیریتی و حاکمیتی توسط معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور تأمین خواهد شد.

۷- وزارت ظرف مدت ۲ ماه، طرح تونل گلاب ۲ را که در حال حاضر توسط شرکت آب منطقه ای استان اصفهان و از محل اعتبارات استانی در حال انجام است، به دقت بررسی نموده و تصمیمات لازم را اتخاذ خواهد نمود.

۸- وزارت نیرو در مورد طرح انتقال آب بهشت آباد، ظرف مدت ۲ ماه بررسی های دقیق و تکمیلی را انجام داده و ضمن انجام ارزیابی زیست محیطی طرح، گزینه بهینه را (صرفاً به منظور تأمین مصارف شرب) برای اجرای طرح، مصوب نماید.

۹- وزارت نیرو موظف است ظرف مدت ۳ ماه، وضعیت و میزان حقایقه ها، سهم آب ها، صاحبان حق اشتراک و حقایقه زیست محیطی رودخانه زاینده رود و تالاب گاو خونی را در قالب تخصیص آب حوضه مذکور تعیین و اعلام نماید.

مصوبات یازدهمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۲/۱۰/۲۳ ساعت: ۱۰ صبح محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور
مصوبات جلسه:

۱- وزارت نیرو با همکاری معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور (معاون محترم بودجه) تا جلسه بعدی شورای عالی آب، گزارش چکیده ای از طرح های مرزی شامل: عناوین طرح ها، زمان شروع بهره برداری، اعتبارات موردنیاز و میزان آب استحصالی هر یک از طرح ها و روش های تأمین منابع مالی (پانزده هزار میلیارد تومان) اعم از صندوق توسعه ملی، فاینانس، منابع عمومی، اوراق مشارکت و واگذاری سهام را به صورتی که کلیه طرح ها حداکثر طی چهارسال آینده (تا پایان سال ۱۳۹۶) به بهره برداری برسند، تهیه و ارائه نمایند.

۲- به منظور تحقق حداکثر بهره گیری اقتصادی از منابع آب استحصال شده در طرح های مرزی غرب کشور و کمک به توسعه همه جانبه و پایدار این منطقه مقرر گردید با همکاری و هماهنگی وزارتخانه های جهاد کشاورزی، نیرو، کشور و صنعت، معدن و تجارت و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور (و در صورت نیاز با استفاده از خدمات شرکت مشاور ذیصلاح) و حداکثر طی ۵ ماه، طرح جامعی که در برگیرنده ساختارهای مناسب کشت و صنعت (خصوصی)، نحوه بهره برداری بهینه از آب، توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی، طرح های آبخیزداری و آبخوانداری، الگوی بهینه کشت، شیوه های بهینه آبیاری، بهره گیری از فناوری های پیشرفته، صنایع تبدیلی و تکمیلی مورد نیاز، مطالعات بازار، پیش بینی امکانات حمل محصولات به بازارهای داخلی و خارجی، مشارکت کشاورزان و نیروهای متخصص، توجیه اقتصادی و مالی (Business Plan)، نحوه تأمین مالی (finance)، شهرسازی و توسعه مراکز جمعیتی و سایر ابعاد اجتماعی، زیست محیطی، اقتصادی و فنی باشد، تهیه و پس از تصویب در شورای عالی آب برای اجرا به سازمان های ذیربط ابلاغ گردد.

۳- کارگروهی متشکل از وزرای جهاد کشاورزی و نیرو و معاون برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور، شبکه های آبیاری و زهکشی ۳ و ۴ طرح های مذکور در بند ۱ و ۲ فوق الذکر را بررسی و ضمن برآورد اعتبارات مورد نیاز، روش های تأمین مالی مربوطه را تا جلسه آتی به شورای عالی آب ارائه خواهد نمود.

۴- در صورت عدم صدور مجوزهای زیست محیطی، وزارت نیرو گزارش ارزیابی زیست محیطی طرح های مرزی مربوطه را به سازمان حفاظت محیط زیست ارائه خواهد نمود.

۵- وزارت نیرو امکان انتقال منابع آب استحصال شده در مرزهای غرب به مرکز کشور را بررسی و نتیجه را به شورای عالی آب ارائه نماید.

۶- وزارت جهاد کشاورزی گزارشی درخصوص آبخیزداری (به ویژه در بالادست سدها) و آبخوانداری تهیه و در جلسات آتی شورای عالی آب ارائه نماید.

۷- باتوجه به اهمیت دیپلماسی آب های مرزی و مشترک در روابط با کشورهای همسایه و به منظور استیفای حقوق و منافع ملی کشور در این زمینه، وزارت امور خارجه نسبت به انجام موارد ذیل ظرف مدت ۶ ماه اقدام نموده و نتیجه را برای تصمیم گیری نهایی، به شورای عالی آب و دبیرخانه کمیسیون دائمی رودخانه های مرزی و منابع آب مشترک ارائه نماید:

الف) ایجاد ساختار ویژه پیگیری مسائل دیپلماسی آب و محیط زیست در وزارت امور خارجه (در قالب ساختار موجود)
 ب) تدوین سند راهبردی دیپلماسی آب با هریک از کشورهای همسایه (با در نظر گرفتن ملاحظات مربوط به برنامه های جاری و آتی وزارت نیرو)
 ج) تهیه و تدوین گزارش ها و مدارک معتبر بین المللی جهت دفاع از حقوق و منافع ملی کشور در منابع آب مشترک با کشورهای همسایه

۸- به منظور عملیاتی نمودن آیین نامه اجرایی ماده (۱۱) قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی، اجرای مصوبات شورای عالی آب و ایجاد ترتیبات و هماهنگی های لازم بین وزارت نیرو و وزارت جهاد کشاورزی در زمینه تقاضا، تأمین و مصارف آب کشاورزی و آبی پروری، با هدف بهره برداری بهینه و پایدار از منابع آب و خاک و ارتقای بهره وری آب، استانداران سراسر کشور موظفند نسبت به فعال نمودن جلسات کارگروه های استانی موضوع ماده (۷) آیین نامه اجرایی فوق الذکر اقدام و ضمن طرح مصوبات شورای عالی آب و حل و فصل چالش های موجود

استان در کارگروه های مذکور، هر سه ماه یکبار گزارش نتایج و اقدامات انجام شده را به دبیرخانه شورای عالی آب ارائه نمایند.

همچنین گزارش ماهیانه اقدامات و نتایج به دست آمده توسط کارگروه های استانی از طریق استانداری ها به وزارتخانه های کشور، نیرو و جهاد کشاورزی ارائه می گردد.

مصوبات دوازدهمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۲/۱۲/۵ ساعت: ۱۰:۳۰ صبح محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور

رییس شورا: جناب آقای دکتر جهانگیری

اعضای شورا حاضر در جلسه: آقایان: حجتی، رحمانی فضلی، چیت چیان، توکلی، کلانتری و سرکار خانم ابتکار مدعوین:

معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور: آقای دژپسند

سازمان حفاظت محیط زیست: آقای کیخا

وزارت جهاد کشاورزی: آقایان سجادی و بخشنده

وزارت صنعت، معدن و تجارت: آقای سید ابریشمی

وزارت کشور: آقای خندانل

وزارت نیرو: آقایان: میدانی، دائمی، حاج رسولیها، جانباز، رضازاده، محمدپور و سرکار خانم جعفری

حوزه معاون اول: آقایان ویسه و رئوف

استانداری خراسان رضوی: آقای فروزانمهر

دوازدهمین جلسه شورای عالی آب، به ریاست معاون اول محترم رییس جمهور، وزرای نیرو، جهاد کشاورزی، کشور، رئیس سازمان حفاظت محیط زیست، عضو خبره شورا، ناظر محترم مجلس شورای اسلامی در شورا و نیز سایر اعضای حاضر در جلسه، تشکیل شد.

در ابتدا وزیر نیرو ضمن تشکر و قدردانی از برگزاری منظم شورای عالی آب، اظهار امیدواری نمودند که این امر در رفع مشکلات بخش آب کشور راهگشا باشد. سپس توضیحات مختصری در مورد سه دستور کار جلسه ارائه نمودند.

در ادامه، معاون امور آب و آبفای وزارت نیرو در مورد دستور کار اول مبنی بر ارائه نظرات مشترک وزارت نیرو و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور پیرامون تامین اعتبار مورد نیاز طرح های مهار آبهای مرزی عنوان نمودند که در این زمینه بازدید از پروژه های مرزی در غرب کشور، انجام شده و پیشرفت کارها از نزدیک مورد بررسی قرار گرفت. به دلیل کمبود اعتبارات، برخی پروژه ها پیشرفت بسیار کمی دارند و با توجه به اهمیت امر، تامین اعتبارات برای این پروژه ها در اولویت می باشد. به همین دلیل موضوع در جلسه مشترک وزارت نیرو و معاون بودجه معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور طرح و بررسی شده و نتیجه برای ارائه در دستور کار شورا قرار گرفته است. در همین راستا معاون بودجه معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور، به تشریح پیشنهادهای مطروحه در این زمینه پرداختند. در ادامه نیز گزارشی از وضعیت تامین آب شرب مشهد و مشکلات سد دوستی توسط مدیران وزارت نیرو ارائه گردید. در ادامه پس از بحث و تبادل نظر در زمینه موضوعات مطروحه و نیز

تاکید اعضای جلسه بر اهمیت موضوعات طرح شده به عنوان برخی از اولویت های بخش آب کشور (در زمینه تامین اعتبارات طرح های مرزی و حل مشکلات تامین آب شرب مشهد)، جامع نگری در پروژه های مرزی (از تولید آب تا مصرف) و نیز درخواست تمامی اعضا نسبت به بهینه سازی مصرف آب در بخش کشاورزی و ارتقای بهره وری در این بخش به عنوان راهکار اصلی برای تامین آب سایر مصارف، موارد زیر مورد تصویب قرار گرفت:

مصوبات جلسه:

۱- وزارت نیرو طرح های مندرج در برنامه "توسعه منابع آب در حوضه های آبریز رودخانه های مرزی و مشترک" را از نظر فنی، مالی و اقتصادی و با انجام مهندسی ارزش و نیز ارزیابی زیست محیطی، مجدداً بازنگری و بروزرسانی نماید و برنامه عملیاتی جامع را حداکثر تا پایان خردادماه ۱۳۹۳، به معاونت ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور ارائه دهد و بر اساس آن اولویت های طرح های مهار آبهای مرزی جهت تخصیص منابع مالی را مشخص نماید.

۲- وزارت نیرو و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور با همکاری سایر اعضای شورا، گزارش توجیهی مختصر و مفیدی شامل؛ عنوان طرح های فوق الذکر، اهمیت اجرای این طرح ها، میزان آب استحصالی آنها، وضعیت طرح های در حال بهره برداری، وضعیت فعلی طرح ها (میزان پیشرفت)، مدت زمان لازم برای تکمیل طرح ها و نیز منابع مالی مورد نیاز و راهکارهای پیشنهادی برای تامین منابع مالی این طرح ها را تهیه نمایند تا به رییس جمهور محترم ارائه شده و پس از اخذ نظرات ایشان، نسبت به پیگیری امر اقدام شود. لازم است در گزارش مذکور، درخواست از مقام معظم رهبری برای تامین مبلغ ۵ میلیارد دلار از منابع صندوق توسعه ملی در طی ۵ سال (با سال شروع ۱۳۹۳) به عنوان مهمترین گزینه برای تامین اعتبارات طرح های مهار آبهای مرزی، لحاظ شود.

۳- در مورد تامین اعتبارات لازم برای انجام طرح های اضطراری تامین آب شرب شهر مشهد، وزارت نیرو با همکاری معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی، ظرف مدت ده (۱۰) روز، اعتبارات مورد نیاز طرح های حفر ۳۰ حلقه چاه جدید در غرب مشهد و ادامه پروژه امام رضا (ع) (افزایش دبی ۱۰۰۰ لیتر بر ثانیه)، نصب سیستم پمپاژ جهت آبیگری از برداشت آب از حجم مرده سد دوستی و نیز ساماندهی و بهسازی ۳۵۴ حلقه چاه موجود به منظور بالفعل نمودن برداشت ۲۰۹ میلیون متر مکعب آب در سال را اعلام نمایند تا با توجه به بحرانی بودن شرایط، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور نسبت به تامین اعتبارات از هر محل ممکن اقدام نماید.

۴- با توجه به حساسیت و اهمیت آبهای مرزی و مشترک (با محوریت آبهای مرزی کشور افغانستان) جهت بررسی حل و فصل دیپلماتیک مشکلات موجود، در جلسه بعدی شورا از وزیر محترم امور خارجه دعوت بعمل خواهد آمد.

۵- با توجه به اهمیت تامین آب شرب شهرها و کمبود اعتبارات برای تکمیل طرح های موجود، موضوع توسط وزارت نیرو و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور تا پایان سال جاری، بررسی و منابع مالی مورد نیاز و راهکارهای عملیاتی نمودن آنها ارائه شود.

مصوبات سیزدهمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۳/۱/۱۸ ساعت: ۱۶: عصر محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور

مصوبات جلسه:

- ۱- مجموع مصارف آب حوزه آبریز رودخانه زاینده رود، حتی در شرایط نرمال، آشکارا بیشتر از میزان حجم منابع آب قابل استحصال است. مسئولین و دستگاه های اجرایی و نهادهای ذریبط و کلیه مصرف کنندگان آب ملزم به اجرای برنامه های مدیریت مصرف آب در سطح حوزه می باشند.
- ۲- کل حجم آب حاصل از آورد طبیعی حوزه زاینده رود و تونل کوه رنگ یک شامل تنظیمی سد زاینده رود، فقط به حقایه داران، سهم آب بران و محیط زیست رودخانه و تالاب گاوخونی اختصاص می باید و هیچ بخش دیگری از جمله صنعت و شرب (بجز ۳۰ میلیون مترمکعب شرب اصفهان مطابق سهمیه پیش از احداث سد و کوه رنگ یک) از آن برداشت نخواهد کرد.
- در صورت بروز خشکسالی و کاهش آورد رودخانه زاینده رود، تحویل آب به کلیه بخش های فوق متناسب با کاهش آورد، کاسته خواهد شد.
- ۳- در هر شرایطی (از جمله خشکسالی های سخت)، در صورتی که سایر بخش های مصرف نظیر صنعت و شرب، نیازمند به برداشت و استفاده از سهم حقایه داران باشند، موظف به تأمین خسارت به حقایه بران و سهم آب بران خواهند بود. برنامه سال ۹۳ توسط وزارت نیرو در خصوص تغییرات در سهم حقایه بران و سهم آب بران ارائه خواهد شد.
- ۴- در مورد بند ۴ مصوبه پیشنهادی، مقرر شد موضوع در شورای هماهنگی مدیریت حوزه آبریز زاینده رود مورد بررسی مجدد قرار گیرد. (موضوع بند ۴ پیشنهادی: آب انتقالی از طریق تونل های کوه رنگ دو و سه، چشمه لنگان، خدنگستان و سد بهشت آباد فقط برای مصرف شرب منطقه اصفهان، کاشان و برداشت ها و تخصیص های استان چهارمحال و بختیاری اختصاص می یابد. در صورت کاهش آب انتقالی به زاینده رود سامانه های فوق، توزیع آب بین هر یک از مصرف کنندگان سه گانه (اصفهان، کاشان و چهارمحال و بختیاری) متناسب با میزان کاهش، کاسته خواهد شد.) (ظرف مدت یک ماه توسط وزارت نیرو)
- ۵- در مورد بند ۵ مصوبه پیشنهادی، ضمن آن که تأکید شد آب مورد نیاز صنایع غذایی و دارویی از آب سالم تأمین گردد، به دلیل اشکال وارده توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت، مقرر شد با حضور نماینده معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور، موضوع در شورای هماهنگی مدیریت حوزه آبریز زاینده رود مورد بررسی مجدد قرار گیرد. (موضوع بند ۵ پیشنهادی: آب مورد نیاز صنایع، صرفاً از محل پساب فاضلاب شهرها تأمین خواهد شد که در استان اصفهان حداکثر محدود به ۲۰۰ میلیون مترمکعب خواهد بود. صنایع موظفند نسبت به نصب و راه اندازی سیستم های تصفیه و باز چرخانی چندباره فاضلاب خود اقدام کنند.)
- ۶- در مورد بند ۶ مصوبه پیشنهادی باتوجه به اظهارات استاندار چهارمحال و بختیاری در مورد تقلیل منابع آب زیرزمینی در اثر احداث تونل کوه رنگ ۳، مقرر شد موضوع در شورای هماهنگی مدیریت حوزه آبریز زاینده رود مورد بررسی مجدد قرار گیرد و دستورالعمل اجرایی نیز برای آن تهیه شود.
- (موضوع بند ۶ پیشنهادی: مقرر گردید براساس سیاست های مصوب در بندهای فوق و برنامه ابلاغی وزارت نیرو برای بهره برداری سد زاینده رود در سال آبی ۹۳-۱۳۹۲، ملاک عمل برای پرداخت خسارت توسط استانداری اصفهان، وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت نیرو به کشاورزان باشد و استانداری اصفهان، طبق مصوبه دهمین جلسه شورای عالی آب، صندوق پرداخت خسارت خشکسالی در حوزه زاینده رود را تأسیس نماید. براساس برآورد وزارت نیرو ۱۶۴ میلیون مترمکعب آب مصرفی صنعت و

- ۱۶۷ میلیون متر مکعب آب مصرفی شرب از محل حقابه داران و سهم آب داران تأمین خواهد شد.)
- ۷- مصارف آب فضاهای سبز اعم از صنایع و شهرداری ها و نیز مصارف کشاورزی، بایستی به سیستم های آبیاری نوین مجهز شوند. بدیهی است آب صرفه جویی شده صرف تأمین کسری منابع آب در حوضه شده و مصرف کنندگان حق توسعه سطح زیرکشت را نخواهند داشت.
- ۸- در مورد بند ۸ مصوبه پیشنهادی ضمن تصویب کلیات آن، مقرر شد که نگارش این بند در شورای هماهنگی مدیریت حوضه آبریز زاینده رود مورد بازبینی و دقت قرار گیرد. همچنین جمله "گزینه نهایی پس از تکمیل مطالعات توسط وزارت نیرو مشخص خواهد شد" از انتهای بند مذکور حذف شده و یک تبصره نیز به شرح زیر به انتهای این بند اضافه شود:
- «تبصره وزارت نیرو مکلف است به هر میزان که از ابتدا به عنوان سهم صنعت تخصیص داده شده است، در زمان راه اندازی از سهم آن در اینجا کسر نماید.»
- در ضمن تمام موارد مذکور در صورتی معتبر خواهد بود که مجوزهای لازم و قانونی برای انجام آن اخذ شده باشد. (موضوع بند ۸ پیشنهادی: جمع بندی وزارت نیرو جهت تأمین آب شرب شهرهای یزد و کرمان به شرح ذیل مطرح و تصویب گردید:
- حجم آبی معادل ۲۴۸ و ۱۸۰ میلیون متر مکعب به ترتیب برای تأمین آب شرب شهرهای یزد و کرمان و از طریق تونل کوتاه (حدود ۱۲ کیلومتر) و خطوط لوله و ایستگاه های پمپاژ، به طور مستقیم از سد بهشت آباد منتقل خواهد شد و همزمان با بهره برداری از این سامانه، انتقال ۹۸ میلیون متر مکعب آب از سد زاینده رود به یزد متوقف می شود.
- باتوجه به حذف ۹۸ میلیون متر مکعب آب خط اول انتقال آب به یزد از حوضه زاینده رود، باقیمانده آب تخصیصی به اصفهان به میزان ۱۵۲ میلیون متر مکعب آب از سد بهشت آباد از طریق خط لوله، ایستگاه های پمپاژ و احتمالاً حفر تونل کوتاه به اصفهان منتقل گردد. گزینه نهایی پس از تکمیل مطالعات توسط وزارت نیرو مشخص خواهد شد.)
- ۹- درخصوص نحوه تأمین آب برای دارندگان حق اشتراک در شبکه های آبیاری حوضه زاینده رود در استان اصفهان، مقرر شد که موضوع در شورای هماهنگی حوضه بررسی و نتیجه برای اتخاذ تصمیم نهایی به شورای عالی آب ارسال شود.
- ۱۰- درخصوص لزوم اجرای تونل گلاب ۲ مقرر گردید در جلسه ای مشترک فیما بین وزیر محترم نیرو و استاندار محترم چهارمحال و بختیاری و کارشناسان ذیربط، موضوع مورد بررسی مجدد قرار گیرد. جمع بندی نهایی برعهده وزارت نیرو می باشد.
- ۱۱- در کلیه طرح های اجرایی یادشده، اخذ مجوزهای زیست محیطی مطابق مقررات مربوطه ضروری است.

مصوبات چهاردهمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۳/۵/۴ ساعت: ۱۶ عصر محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور
مصوبات جلسه:

- ۱- اعتباری ویژه ای برای تأمین پایدار آب شرب ۱۲ کلانشهر مواجه با بحران آب شرب، اختصاص داده شود تا وزارت نیرو اقدامات لازم را در این زمینه به عمل آورد. ضروری است معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی همکاری لازم را در این زمینه انجام دهد.
- ۲- باتوجه به اختلاف فاحش بین تعرفه و قیمت تمام شده، لازم است تعرفه های آب شرب شهری و روستایی، به طریقی اصلاح شود که پاسخگوی هزینه های بهره برداری و نگهداری از تأسیسات و هزینه های جاری شرکت های آب و فاضلاب باشد. در همین راستا ضروری است پیشنهاد تعرفه در هر شهر، توسط شورای اسلامی شهر مربوطه با همکاری شرکت های آب و فاضلاب انجام شود. برای تحقق این امر نیز لازم است، وزارت نیرو با همکاری وزارت کشور، پیشنهاد مشترکی برای تصویب در هیئت وزیران ارائه نمایند.
- ۳- اقدامات لازم توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری جهت تسریع در تأمین ورق فولادی موردنیاز طرح های آبرسانی کشور به میزان یک میلیون و سیصد هزار تن با هماهنگی وزارت نیرو به طرق ذیل انجام پذیرد:
 - ✓الف) فاینانس
 - ✓ب) بند «ب» تبصره (۵) قانون بودجه ۱۳۹۳ کشور
 - ۴- در صورت عدم تکافوی آب با کیفیت شرب و نیز آلوده شدن منابع آب محلی به آلاینده های غیرمجاز، وزارت نیرو مجاز است نسبت به جداسازی شبکه آب شرب از بهداشت اقدام نماید.
 - ۵- با توجه به کمبود آب شرب، لازم است ضمن محدود نمودن توسعه شهرهای جدید و صدور مجوز ساخت و سازهای جدید در شهرهای موجود خارج از مصوبات شورای عالی معماری و شهرسازی، بخش های مختلف مرتبط با استقرار جمعیت (از جمله؛ شورای عالی معماری و شهرسازی) به گونه ای برنامه ریزی نمایند که در اقدامات آنها مهمترین رویکرد، مبتنی بر تأمین منابع آب شرب باشد (آمایش سرزمین براساس منابع آب).
 - ۶- "کمیته حفاظت از منابع آب آشامیدنی" استان ها (موضوع ماده (۴) آئین نامه بهداشت محیط مصوبه ۱۳۷۱/۴/۲۴ هیئت وزیران) با ریاست استانداران و با محوریت ادارات کل حفاظت محیط زیست استان ها مجدداً فعال شده و با تشکیل جلسات منظم، موارد مربوطه را مورد بررسی و پیگیری قرار داده و گزارشات شش ماهه خود را از طریق سازمان حفاظت محیط زیست کشور به شورای عالی آب ارسال نمایند.
 - ۷- وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در خصوص توسعه آب بسته بندی اقدامات لازم را انجام دهد.
 - ۸- کارگروهی متشکل از وزارت نیرو، جهادکشاورزی، صنعت، معدن و تجارت و سازمان حفاظت محیط زیست در خصوص نحوه مدیریت و مصرف کودهای شیمیایی و سموم و سیاست گذاری در این زمینه تشکیل شود. (از جمله در زمینه الزام واحدهای تولیدکننده کودهای ازته، به پوشش آنها با گوگرد در جهت جلوگیری از آلودگی منابع آب تأمین کننده آب شرب به نیترات)
 - ۹- در راستای مدیریت مصرف که یکی از کلیدی ترین سیاست های کشور در بخش تأمین آب شرب و بهداشت می باشد، اقدامات زیر انجام پذیرد:
 - ✓ وزارت صنعت، معدن و تجارت اقدامات حمایتی در جهت تولید و واردات تجهیزات کاهنده مصرف انجام دهد.

- ✓ تمهیدات لازم برای اخذ جریمه از مشترکین پرمصرف و دارای مصرف مازاد بر الگوی مصرف، انجام پذیرد (وزارت نیرو با همکاری معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور)
- ✓ باتوجه به کمبود منابع آب شرب، شبکه آبیاری فضای سبز شهرداریها از آب شرب و بهداشتی جدا شود. منابع آب لازم برای این منظور از چاههای فاقد کیفیت مناسب برای آب شرب و پساب تأمین خواهد شد.
- ۱۰- با همکاری سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی کشور، استانداردهای لازم درخصوص وسایل و تجهیزات کممصرف آب مانند؛ کولرهای آبی، شیرآلات آب خانگی، ماشینهای لباسشویی و ظرفشویی، سیفونها، فلاش تانکها، تدوین و اجباری شود.
- ۱۱- اعطای مجوز به بخش خصوصی برای فروش آب به مشترکین به منظور تشویق آنها برای سرمایه گذاری در طرحهای تامین آب، دولت موظف است مابه التفاوت قیمت تمام شده با قیمت فروش آب به مشترکین را با لحاظ سود عادلانه (که توسط سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان تعیین می شود) به سرمایه گذاران بخش خصوصی پرداخت نماید.

مصوبات پانزدهمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۳/۶/۲۵ ساعت: ۱۶ عصر محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور
مصوبات جلسه:

- ۱- اجرای پروژه های پانزده گانه در قالب طرح احیاء و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی به تصویب رسید. (بسته اجرایی این پروژهها به صورت تفصیلی با معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی نهایی خواهد شد)
- ۲- معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور، ضمن تقویت اعتبارات بخش آب و آبخیزداری، اعتبارات موردنیاز پروژههای پانزده گانه را طی سال ۱۳۹۴ و برنامه ششم به منابع آب زیرزمینی، متناسب با اهداف مصوب و نیازهای هر بخش اختصاص دهد.
- ۳- وزارت نیرو موظف است به منظور احیاء و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی، تا پایان مهرماه سال جاری حداکثر تا ۷۵ درصد منابع آب زیرزمینی تجدیدپذیر و آب برگشتی را به تفکیک مصارف شرب، صنعت، کشاورزی و فضای سبز، در هریک از ۶۰۹ محدوده مطالعاتی تعیین و به دستگاه های اجرایی ذیربط اعلام نماید تا علاوه بر جلوگیری از برداشت بیشتر ذخایر استاتیک، ظرف مدت ۲۰ سال سطح آب زیرزمینی به سطح ایستابی اولیه برسد.
- ۴- وزارت نیرو موظف است ضمن اجرای قانون تعیین تکلیف چاههای فاقد پروانه و پرو مسلوبالمنفعه کردن چاههای غیرمجاز و مضر به مصالح عمومی در دشت های فاقد پتانسیل و نیز جلوگیری از اضافه برداشت چاههای مجاز (دارای پروانه بهره برداری)، ظرف شش ماه براساس سهمیه آب کشاورزی دشت های مختلف کشور، کلیه پروانه های چاه های کشاورزی مجاز را توسط کمیسیونهای صدور پروانه تعدیل و به وزارت جهاد کشاورزی اعلام و همزمان ظرف دو سال کلیه چاهها را براساس میزان حجم پروانههای تعدیل شده، به لوازم اندازه گیری هوشمند مجهز نماید.

- ۵- وزارت جهادکشاورزی موظف است ظرف دو سال و همزمان با اجرای بند «۴» براساس سهمیه آب کشاورزی تعیین شده توسط وزارت نیرو، الگوی کشت بهینه و نیز روش بهبود شیوه‌های آبیاری را در کلیه دشت‌های کشور تعیین و اعلام نماید.
- ۶- وزارت کشور (سازمان شهرداری ها و دهیاری ها) موظف است با توجه به ضرورت صیانت و حفاظت از منابع آب زیرزمینی ظرف مدت یک‌سال نسبت به انجام مطالعات فضای سبز در کلیه شهرهای کشور براساس سهمیه آب فضای سبز تعیین شده توسط وزارت نیرو اقدام و نسبت به تغییر فضای سبز موجود به الگوی فضای سبز کم آب طلب و اصلاح شیوه ی آبیاری اقدام نماید.
- تبصره ضروری است باتوجه به اقلیم مناطق مختلف کشور، سرانه مناسب فضای سبز توسط وزارت راه و شهرسازی تعیین و به وزارت کشور ابلاغ شود.
- ۷- وزارت نیرو موظف است ظرف یک ماه پیش‌نویس لایحه اصلاح ماده ۴۵ قانون توزیع عادلانه آب را به منظور تشدید برخورد و افزایش مجازات متجاوزین به منابع آب را تهیه و ارایه نماید.
- ۸- استانداران موظفند به منظور پشتیبانی و حمایت از اجرای قانون تعیین تکلیف چاه های فاقد پروانه، نسبت به تشکیل جلسات منظم ماهیانه شورای حفاظت منابع آب استان برای پیگیری و رفع مشکلات پر و مسلوب المنفعه نمودن چاه‌های غیرمجاز و جمع آوری ادوات و منصوبات بهره‌برداری غیر مجاز منابع و مجاری آب و نصب کنتورهای آب اقدام و عملکرد شورا را به صورت ماهیانه به دبیرخانه شورای عالی آب گزارش نمایند. دبیرخانه نیز هر شش‌ماه یک بار گزارش عملکرد شوراهای حفاظت منابع آب کشور را به شورای عالی آب ارایه نماید. همچنین ضروری است، صیانت کیفی از منابع آب زیرزمینی با تشکیل جلسات کمیته حفاظت از منابع آب آشامیدنی استان‌ها، توسط استانداران موردعمل قرار گیرد.
- ۹- وزارت صنعت، معدن و تجارت مجاز است حداکثر در سقف سهمیه آب صنعتی تعیین شده توسط وزارت نیرو در هر محدوده مطالعاتی، نسبت به صدور مجوز برای صنایع اقدام نماید و در صورت نیاز به آب بیشتر، از طریق خرید چاه‌های کشاورزی (در چارچوب مواد ۲۷ و ۲۸ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱ و دستورالعمل اجرایی آن)، بازیافت آب مصرفی، استفاده از آبهای غیرمستعارف و نیز افزایش بهره‌وری مصرف آب، اقدام نماید.
- تبصره - خرید چاه کشاورزی در چارچوب قوانین و مقررات و با هماهنگی وزارت جهاد کشاورزی انجام خواهد شد.
- ۱۰- کلیه وزارتخانه ها و دستگاه های اجرایی و قضایی و انتظامی موظفند جهت عملیاتی نمودن پروژه‌های این طرح با وزارت نیرو همکاری نمایند.
- ۱۱- دستورالعمل های اجرایی مصوبات این طرح و پروژه های ۱۵ گانه آن در صورت لزوم توسط وزارتخانه‌های ذیربط تهیه و برای اجرا ابلاغ خواهد شد.
- ۱۲- به منظور اعمال جریمه به دارندگان پروانه بهره‌برداری از آبهای زیرزمینی که مازاد بر پروانه، از این منابع آب برداشت می‌نمایند، مقرر شد که پیشنهادی توسط وزارت نیرو تهیه و به کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست هیئت دولت ارسال شود تا پس بررسی و تصویب، به اجرا برسد.
- ۱۳- مقرر شد در یکی از جلسات شورای عالی آب در مورد خودکفایی در تولید محصولات کشاورزی و سیاست گذاری کلان در این زمینه، باتوجه به حجم بالای مصرف آب در این بخش، بحث و بررسی شود.

۱۴- مقرر شد در یکی از جلسات کمیته تخصصی شورای عالی آب در مورد تأثیر پروژه‌های آبخیزداری بر منابع آب تجدیدپذیر کشور بحث و بررسی و نتیجه به شورای عالی آب گزارش شود.

مصوبات شانزدهمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۳/۹/۱۵ ساعت: ۱۵:۳۰ عصر محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور
مصوبات جلسه:

- ۱- وزارت نیرو مکلف است نسبت به تشکیل شورای هماهنگی مدیریت بهم پیوسته حوضه های آبریز درجه ۲ کشور اقدام نماید.
- شورای هماهنگی مدیریت حوضه های آبریز درجه ۲ به ریاست وزیر نیرو (یا نماینده تام الاختیار ایشان) و عضویت استانداران استان های ذینفع واقع در حوضه آبریز، معاونین وزرای نیرو، جهادکشاورزی، صنعت، معدن و تجارت، کشور، معاونین سازمان حفاظت محیطزیست و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و نمایندگان صنف کشاورزان استان های مربوطه، تشکیل می گردد.
- ۲- باتوجه به نیاز اعتباری حدود ۴۷،۷۲۰ میلیارد ریال (براساس فهرست بهای سال ۱۳۹۲) برای اجرای ۹۲۰ مجتمع آبرسانی روستایی اولویت دار مقرر شد وزارت نیرو برای اجرای این مجتمع ها از سرمایه گذاری بخش خصوصی استفاده نموده و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور با همکاری وزارت نیرو، سازوکاری را برای تضمین خرید آب از بخش خصوصی ارائه نماید (بخشی از قیمت آب توسط روستائیان پرداخت شده و مابه التفاوت نیز توسط دولت به سرمایه گذاران پرداخت گردد).
- ۳- برای اجرای طرح های ۹۲۰ مجتمع آبرسانی روستایی اولویت دار، در جایی که امکان حضور بخش خصوصی وجود ندارد و دولت باید اقدام نماید، لازم است تا سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و وزارت نیرو طی ۲ ماه، با تعریف فرآیندهای مناسب و اخذ مجوزهای لازم (از طریق بودجه سنواتی، صندوق توسعه ملی و ...)، برای رفع هرچه سریع تر این معضل طی سه سال دولت یازدهم اقدام نماید.
- ۴- برای طرح های تأمین آب شرب شهرها نیز وزارت نیرو با همکاری سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور طرح مشابه بند «۳» را تهیه و ظرف مدت ۲ ماه در جلسات آتی شورای عالی آب ارائه نماید.
- ۵- در مورد ایجاد تأسیسات فاضلاب نیز اولویت سرمایه گذاری با بخش خصوصی است و وزارت نیرو بایستی حمایت های لازم را در این زمینه به عمل آورد.

مصوبات هفدهمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۳/۱۲/۴ ساعت: ۱۵:۳۰ عصر محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور
مصوبات جلسه:

- ۱- وزارت کشور موظف است نسبت به تشکیل ستاد مدیریت بحران خشکسالی در سطح ملی و استان های متأثر از خشکسالی (با اعلام وزارت نیرو) و با اولویت آب شرب اقدام نموده و پیش بینی های لازم را برای گذر از خشکسالی عملیاتی نماید. گزارش اقدامات انجام شده بایستی همراه به دبیرخانه شورای عالی آب ارائه گردد.

- ۲- باتوجه به ضرورت و اولویت تأمین منابع آب شرب، ستاد مدیریت بحران خشکسالی استان می‌تواند نسبت به کاهش سهم آب فضای سبز و کشاورزی اقدام و برای جبران کمبود آب شرب مورد استفاده قرار دهد.
- ۳- به منظور کاهش فشار برداشت از منابع آب زیرزمینی و تقویت توان آبدهی چاه‌های با هدف تأمین آب شرب، ستاد خشکسالی نسبت به شناسایی و خاموش کردن موقت چاه‌های با مصرف غیرضرور، در شرایط خشکسالی از جمله فضای سبز اقدام نماید.
- ۴- باتوجه به برنامه‌ریزی وزارت نیرو درخصوص تفکیک آب شرب و بهداشتی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است طی ۶ ماه، با همکاری سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی کشور و وزارت نیرو، استانداردهای کیفیت آب برای مصارف بهداشتی را تهیه و ابلاغ نماید. دستور انجام این بند توسط معاون اول محترم رئیس جمهور به دستگاه‌های مذکور انجام خواهد پذیرفت.
- ۵- شهرداری‌های سراسر کشور مکلفند جزء (۳) بند ۹ مصوبات چهاردهمین جلسه شورای عالی آب مبنی بر «جداسازی شبکه آبیاری فضای سبز شهرداری‌ها از آب شرب و بهداشتی» را ظرف مدت یک‌سال عملیاتی نمایند. در غیر این‌صورت شرکت‌های آب و فاضلاب رأساً مجاز به قطع انشعاب‌های مذکور می‌باشند.
- ۶- در مورد مجاز بودن شرکت‌های آب و فاضلاب کشور درخصوص تهیه، توزیع و نصب تجهیزات کاهنده مصرف آب برای مشترکین، از طریق مشارکت و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، مقرر شد موضوع توسط وزارت نیرو مستقیماً در هیئت دولت مطرح و در مورد آن، مبنی بر نیاز به مصوبه هیئت وزیران و یا ارائه از طریق لایحه به مجلس، تصمیم‌گیری شود.
- ۷- در مورد تأمین ورق فولادی موردنیاز طرح‌های آبرسانی، به میزان یک میلیون و سیصد هزار تن، مقرر شد ضمن بررسی موضوع توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بررسی راهکارهای عملیاتی شدن آن، کارگروهی متشکل از وزارت نیرو و سازمان مذکور موضوع را از هر طریق ممکن عملیاتی نموده و نتیجه را در اسرع وقت به معاون اول محترم رئیس‌جمهور گزارش نماید.
- ۸- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور باتوجه به بروز خشکسالی در کشور و پیش‌بینی بروز بحران آب شرب مکلف است، ضمن تشکیل کمیته مشترک با وزارت نیرو، منابع مالی را که می‌توان علاوه بر اعتبارات مصوب، از محل منابع مالی بند «ش» ماده ۲۲۴ قانون برنامه پنجم توسعه برای اجرای طرح‌های آبرسانی اولویت‌دار اختصاص داد، تعیین و عملیاتی نماید.

مصوبات هیجدهمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۴/۲/۲۱ ساعت: ۱۰:۳۰ صبح محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور
مصوبات جلسه:

- ۱- موضوع خاص سد شفارود، ابتدا با هماهنگی جناب آقای دکتر کلانتری و با حضور معاونین مرتبط وزارت نیرو، وزارت جهادکشاورزی، سازمان حفاظت محیط‌زیست و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، بررسی و نتیجه در جلسه‌ای با حضور وزیر نیرو، وزیر جهادکشاورزی، رییس سازمان حفاظت محیط‌زیست و رییس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (و حسب لزوم رئیس شورا) مطرح و در مورد آن تصمیم‌گیری قطعی شود.

- ۲- ضرورت آمایش سرزمین برای شمال کشور (گیلان، مازندران و گلستان) مورد تأکید قرار گرفته و مقرر شد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور این امر را عملیاتی و نتیجه را گزارش نماید.
- ۳- ارتقای بهره‌وری آب در تمامی مصارف و به‌ویژه در بخش کشاورزی در استان‌های شمالی، با تشکیل کارگروهی ذیل کمیته تخصصی شورای عالی آب، بررسی و وزارت جهادکشاورزی اعلام نماید که تا چه میزان می‌تواند میزان مصرف را در این استان‌ها کاهش دهد. (مسئول اقدام: وزارت جهادکشاورزی)
- ۴- انجام طرح‌های کوچک آبی نظیر آب‌بندان‌ها که خسارت کمتری دارند، مورد تأکید قرار گرفت و باتوجه به آنکه تنها آب‌بندان‌ها نمی‌توانند در تأمین آب به‌قدر کفایت مؤثر باشند، گزینه سدسازی، با رعایت الزامات زیست‌محیطی، هم باید مدنظر قرار گرفته و عملیاتی شود تا به‌صورت تلفیقی بتوان آب موردنیاز مصارف را تأمین نمود. (مسئول اقدام: وزارت نیرو)
- ۵- بازچرخانی آب و تصفیه فاضلاب و استفاده از آن برای مصارف صنعتی و کشاورزی مورد توجه ویژه وزارتین نیرو و جهادکشاورزی قرار گیرد.
- ۶- وظیفه دولت ایجاد تعادل در برنامه‌ها است. حفظ محیط زیست جزو ارکان کارها می‌باشد ولی باید سازمان حفاظت محیط‌زیست به‌گونه‌ای عمل نماید که سبب توقف در امور نشود و پروژه‌های حیاتی با حداقل خسارت‌های زیست‌محیطی اجرا شوند.
- ۷- مطالعات جامع آب استان‌های شمالی کشور باتوجه به تلفیق تمامی روش‌های تأمین آب، با محوریت وزارت نیرو و همکاری دستگاه‌های ذیربط (نظیر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت جهادکشاورزی، سازمان حفاظت محیط‌زیست و ..) انجام پذیرد.

مصوبات نوزدهمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۴/۰۵/۱۹ ساعت ۱۱:۰۰ صبح محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور
رییس شورا: جناب آقای دکتر جهانگیری
اعضای شورا حاضر در جلسه: آقایان نوبخت، حجتی، پیت چیان، کلانتری و سرکار خانم ابتکار
مدعوین:

سازمان حفاظت محیط زیست: آقایان ناصری، لاهیجان زاده و خانم اشرفی زاده
سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور: آقایان پورمحمدی و عدل
وزارت امور خارجه: آقایان ظریف، رحیم پور و بهرامی
وزارت کشور: آقای خندانل

وزارت نیرو: آقایان محمودی، میدانی، حاج رسولیها، جانباز، وطن فدا، محمدپور، نقیبی و خانم جعفری
حوزه معاون اول: آقایان ویسه، غضنفری و نادری
کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست هیئت دولت: آقای غفاری

نوزدهمین جلسه شورای عالی آب، به ریاست معاون اول محترم رییس جمهور و با حضور وزرای امور خارجه، نیرو و جهاد کشاورزی و روسای سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و حفاظت محیط زیست، عضو خبره شورا، دبیر

کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست هیئت دولت، سفیر ایران در افغانستان و سایر اعضا و مدعوین در جلسه، تشکیل شد.

در ابتدا آقای مهندس چیت چیان به تشریح دستور کار جلسه مشتمل بر: بررسی تاثیر اقدامات افغانستان بر کاهش آورد رودخانه های هیرمند و هریررود، ارائه گزارش وزارت نیرو و سازمان حفاظت محیط زیست کشور در مورد پدیده تغییر اقلیم و بررسی کیفیت رودخانه کارون پرداخته و درخواست نمودند تا پیش از ورود به دستور کار اول، گزارش مختصری از وضعیت بارش، آب موجود در مخازن سدهای کشور و نیز وضعیت رودخانه زاینده رود ارائه شود. ایشان همچنین اظهار داشتند گزارشی در مورد اقدامات انجام شده در زمینه مقابله با خشکسالی در ایالت کالیفرنیا تهیه شده است که نسخه ای از آن در اختیار اعضای جلسه قرار می گیرد. در ادامه گزارش مختصری از وضعیت بارش و سدهای کشور ارائه شده و عنوان گردید که در سال آبی جاری، تاکنون، میزان بارش ۱۸۸ میلی متر بوده که ۲۰٪ نسبت به سال گذشته و ۱۳٪ نسبت به درازمدت کاهش داشته است که البته پراکنش آن در کشور متفاوت بوده به نحوی که در حوضه دریای خزر ۹٪ افزایش بارش ولی در حوضه خلیج فارس و دریای عمان، ۳۸٪ کاهش داشته است. در مورد سدها نیز در حال حاضر حدود ۲۲ میلیارد مترمکعب از کل حجم ۲،۴۸ میلیاردی مخازن پر می باشد. در مورد سدهای تامین کننده آب شرب نیز بجز سدهای استقلال و شمیل و بنان در استان هرمزگان، سایر سدها در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارند. در مورد سد قشلاق کردستان نیز با توجه به اجرای ایستگاه پمپاژ برداشت آب از حجم مرده، فعلاً مشکل مرتفع شده است. سد سفیدرود نیز در پایین ترین تراز خود طی چند سال اخیر بوده ولی به دلیل جابجایی محل آب شرب از سد شهر بیجار در حال حاضر، مشکلی در مورد تامین آب شرب وجود نداشته و آب موجود سد، فقط برای کشاورزی مورد استفاده می باشد. در مورد زاینده رود نیز عنوان گردید که آب ورودی به سد زاینده رود در وضعیت خوبی بوده و به همین دلیل ۹ ماه پیاپی آب در رودخانه جاری بوده و مقرر گردیده با توجه به توقع ایجاد شده برای کشاورزان، جهت کشت پاییزه ی امسال نیز نسبت به تحویل آب اقدام شود. لذا در شرایط فعلی، رهاسازی آب در رودخانه متوقف شده است. در ادامه و با توجه به حضور وزیر محترم امور خارجه و نیز مشکلاتی که در تامین آب از رودخانه های مشترک با افغانستان وجود دارد، گزارشی در خصوص بررسی اثرات اقدامات توسعه ای افغانستان بر امنیت آبی - زیست محیطی و اجتماعی شرق کشور همراه با جمع بندی ملاحظات و پیشنهادات کمیته تخصصی شورای عالی آب به شرح ذیل توسط همکاران وزارت نیرو ارائه گردید.

۱- قائل بودن حق توسعه برای افغانستان (که امنیت افغانستان ماست) با این حال تا جایی که منافع جمهوری اسلامی ایران را با خطر مواجه نسازد.

۲- تا قبل از اینکه توسعه طرح های آبی افغانستان به معیشت مردم افغانستان گره نخورده، می بایست حقوق عرفی و تاریخی ایران تامین و تثبیت گردد.

۳- آب و محیط زیست یک مولفه در کنار دیگر مولفه های مرتبط با تعامل فیما بین ایران و افغانستان است که باید به صورت جدی و در اسرع وقت مورد توجه قرار گیرد.

۴- روش های مختلف فنی و غیرفنی و ظرفیت های بسیاری برای تعامل با افغانستان وجود دارد، با این حال در فضای امنیتی و سیاسی حاکم بر افغانستان، به نظر می رسد که چارچوب واحد و بازیگردان تمام وقت با اختیارات کافی در این خصوص وجود ندارد.

۵- لزوم تشکیل "پرونده ویژه و ملی افغانستان" با در نظر گرفتن تمامی مسائل مرتبط (اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و امنیتی و ...) و به ویژه توجه به نقش محوری آب و محیط زیست

۶- تعیین دستگاه (و فرد) مسئول برای پیگیری موضوعات مختلف افغانستان در قالب "پرونده ویژه" و تمرکز بر دیپلماسی آب های مشترک با افغانستان

۷- ایجاد و یا اصلاح ساختارهای موجود و تدوین سند و چارچوب های اجرایی با هدف عملیاتی نمودن "پرونده ملی و ویژه افغانستان" و پشتیبانی آن (تعامل با طرف خارجی و هماهنگی های داخلی) در ظرف مدت حداکثر ۶ ماه

۸- موافقت با موضوع تدوین و بکارگیری سند منافع مشترک برای بهره برداری مناسب در تعاملات آبی با افغانستان

۹- ارسال رسمی و مستمر اعتراضات و مستند سازی حقوقی شکایات در خصوص طرح های توسعه ای و مهار آب افغانستان به افغان ها، کشورهای درگیر و بانک های حامی به عنوان پشتوانه مذاکرات

پس از ارائه گزارش و بیان مشکلات موجود و آتی در مورد رودخانه های مشترک با افغانستان و کمبود آب ورودی به کشور از رودخانه های مشترک هریرود و هیرمند و نیز بیان راهکارهای پیشنهادی، اعضای حاضر در جلسه به بحث و تبادل نظر در این زمینه پرداختند. وزیر محترم جهاد کشاورزی ضمن تشکر از گزارش ارائه شده، عنوان نمودند که توقعات ما باید با واقعیت ها هماهنگ باشد باید وضعیت افغانستان نیز مورد توجه قرار بگیرد و اگر قرار است که تفاهمی با این کشور صورت گیرد، باید زودتر انجام شود و این در حالی است که ظرفیت های موجود و نیز توافق هسته ای می تواند افق جدیدی از همکاری های مشترک را در مورد افغانستان پیش روی ما بگذارد. این را نیز باید قبول نمود که اگر همسایه در وضعیت اقتصادی و امنیتی خوبی باشد، مسلماً ما نیز از این امر بهره خواهیم برد، ولی به هر حال باید در برخورد با این مسئله، واقع بینانه برخورد نماییم. ایشان با اشاره به اینکه از معاهده هیرمند بیش از این نمی توان توقع داشت، بیان کردند که می بایست با برنامه ریزی لازم، خود را با این مقدار آب تنظیم ساخته و داخل کشور مدیریت نماییم. همچنین در مورد هریرود اشاره نمودند که باید بر اساس راهکارهایی که در گزارش وزارت نیرو ارائه شده به یک تفاهم با افغانستان برسیم و حداقل حقایق را تثبیت نماییم. ایشان همچنین به لزوم بررسی گزینه ورود آب از تاجیکستان و ترکمنستان اشاره نمودند. رئیس محترم سازمان حفاظت محیط زیست نیز ضمن تشکر از گزارش بسیار جامع و خوب و توجه به حفظ محیط زیست در آن، تاکید نمودند که توجه به حقایق محیط زیست باید در تمام برنامه های مدیریتی آب و سدسازی داخل کشور رعایت شود و این یک اصل پذیرفته شده بین المللی است و بر این اساس نیز می توان از افغانستان انتظار داشت. به هر حال در حوزه بین الملل، باید رفتار یکسانی ارائه نمود تا درخواست های ما پذیرفته شود. ایشان ضمن ارائه تصاویری از تالاب بین المللی هامون، به اقدامات انجام شده از جمله برگزاری نشست های بین المللی از سوی آن سازمان در مورد تامین حقایق تالاب هامون اشاره کرده و عنوان نمودند که در مذاکره ای که با آقای اشرف غنی در خصوص تالاب هامون داشته اند، ایشان قول مساعد داده اند که کارگروه مشترکی برای احیا تالاب تشکیل گردد. ایشان همچنین به کارهایی که در مورد دیپلماسی عمومی و نشست با سازمان های مردم نهاد (NGO) کشور افغانستان و نشست های محلی با حضور سفرای بعضی از کشورها از جمله افغانستان در این زمینه برگزار شده، اشاره نمودند. سرکار خانم دکتر ابتکار همچنین به موضوع مشکلات دایک حدث شده در تالاب و ممانعت آن برای ورود آب اشاره نمودند. در ادامه آقای کلانتری به این نکته اشاره نمودند که در رودخانه هیرمند صد درصد به افغانستان وابسته هستیم ولی در مورد هریرود این گونه نیست. ایشان همچنین به مشکلات عدیده استان خراسان رضوی و کمبود شدید آب آن

اشاره و عنوان نمودند که آمایش سرزمین و مدل توسعه این استان با منابع آب هماهنگی ندارد و باید برای این امر هر چه سریعتر تدبیری اندیشید. در ادامه ی جلسه آقای بهرامی، سفیر ایران در افغانستان، گزارشی از وضعیت پروژه های در دست انجام در افغانستان از جمله سد سلما و بندکمال خان ارائه داده و عنوان نمودند که سد سلما در هریود آبیگری شده ولی آبیگری کامل آن حدود یک سال زمان می برد. بند کمال خان نیز در سه فاز در حال انجام است که کلیه اقدامات آن حداقل ۲ سال زمان می برد، ولی باید توجه داشت که اگر این بند ساخته شود، عملاً تنها حقابه ۲۰ میلیون مترمکعبی ایران رهاسازی شده و امکان ورود آب بیشتر به کشور در مواقع سیلابی نیز وجود نخواهد داشت. در مورد هریود نیز کشور افغانستان مطالعات را آغاز نموده و به نظر می رسد که تا پایان این مطالعات امکان امضای هر گونه توافق نامه میسر نمی باشد. ایشان همچنین به عدم همکاری هندی ها با ایران نیز اشاره نمودند. از سوی وزارت امور خارجه نیز یک بسته برای مذاکره وجود دارد که شامل ترانزیت، انرژی، مهاجرین، ویزا، امنیت، مبارزه با قاچاق مواد مخدر، آب و ... می باشد و همواره نیز به دولت افغانستان گفته شده که این بسته به صورت کامل قابل مذاکره بوده و هیچ یک به تنهایی قابل تفاهم نخواهد بود و آب جز اصلی این بسته می باشد. البته جای خوشحالی است که دولت فعلی افغانستان، تنها دولتی است که طی چندین سال، حاضر به مذاکره در مورد آب شده است و این فرصت مناسبی است که می بایستی برنامه ریزی شود. ایشان همچنین اعلام نمودند که در مورد هیرمند فعلاً امکان گرفتن حقابه دیگری علاوه بر ۸۲۰ میلیون متر مکعب (موضوع معاهده سال ۱۳۵۱) وجود ندارد ولی در مورد هریود امکان مذاکره و تعیین یک توافق نامه وجود دارد. موضوع خرید آب نیز موضوعی است که حتی توسط استاندار سیستان و بلوچستان نیز مطرح شده و گزینه ای است که می توان به آن فکر کرد. ایشان همچنین بر این موضوع تاکید نمودند که با توجه به مسائل مختلف مرتبط با افغانستان از جمله ترانزیت، انرژی و مهاجرین، تمام تصمیمات باید متمرکز و از یک مبادی صورت پذیرد که بهتر است این تمرکز در وزارت امور خارجه باشد. ذکر این نکته نیز حائز اهمیت است که همواره عنوان نموده ایم آب برای کشور ایران امنیت است و لذا در حال حاضر از ادبیاتی تندتر از این نمی توان استفاده کرد. پس از سخنان آقای بهرامی، آقای دکتر ظریف نیز به این نکته اشاره نمودند که به دلیل اهمیت موضوع آب، ما از امضای توافق استراتژیک با کشور افغانستان، صرف نظر کردیم (چون افغان ها حاضر به آوردن موضوع آب در توافق نشدند) ایشان نیز بر این نکته تاکید نمودند که در جوامع بین الملل باید رفتار یکسانی در مورد رودخانه های مرزی در شرق و غرب داشته باشیم و موضع ما متعادل باشد. در حوزه بین الملل هم اقداماتی انجام داده ایم. هندی ها به خاطر ما ۱/۵ سال کار آبیگری سد را عقب انداختند. اینکه ما موضوع آب را با شدت بیشتری پیگیری کنیم، انجام خواهد شد ولی این امر در هیرمند منجر به افزایش حقابه نخواهد شد و پس از ساخت بند کمال خان نیز تنها حقابه رسمی رهاسازی خواهد شد. در مورد هریود نیز طی جلسه ای که با وزیر امور خارجه کشور ترکمنستان برگزار شده بسته مشترکی را (ترکمنستان و ایران) برای این رودخانه و موضوع سد دوستی ارائه و همین امر باعث شده که آنها حاضر به مذاکره شوند. بنابراین وزارت امور خارجه این موضوع را با حساسیت دنبال می کند ولی باید توجه داشت که کشور افغانستان نیز در حال توسعه است و برای توسعه نیازمند آب است و لذا ما نباید برای تامین آب کشورمان، به افغانستان وابسته باشیم. باید تلاش نماییم تا از هر طریق ممکن و بهبود وضعیت مصرف و کاهش هدررفت و انجام پروژه های مختلف، آب مورد نیاز کشور بخصوص در شرق را تامین نماییم. در بخشی از جلسه نیز، آقای ظریف ضمن اشاره به گزینه انتقال آب تاجیکستان، این موضوع را دارای پیچیدگیهای زیادی دانستند و بیان نمودند که با توجه به اعتراضات ازبکستان ملاحظات

ترکمنستان در این خصوص، این مسئله باید در یک برنامه بلندمدت بررسی شود. آقای چیت چیان در ادامه جلسه موارد زیر را بیان نمودند:

✓ از هیرمند به نظر میرسد که نمی توان انتظار حقا به بیشتری برای تامین آب مردم داشت ولی امکان معامله (خرید آب) وجود دارد.

✓ بایستی حقا به تالاب هامون از آب مورد نیاز مردم جدا شود و پیگیری برای تامین حقا به آن ضروری است.

✓ باید تلاش نماییم که حتما آبی از هریرود برای تامین آب شرب مشهد، با توجه به سرمایه گذاری عظیمی که انجام شده اخذ نموده و برای این کار مذاکره و معامله و بده و بستان نماییم .

✓ راه های دیگر تامین آب شرب نیز نظیر کاهش مصرف داخلی، انتقال آب از دریای عمان، خرید آب از ترکمنستان یا تاجیکستان نیز در دستور کار وزارت نیرو قرار دارد و نتیجه بررسی ها (مطالعات مربوطه توسط وزارت نیرو در دست انجام می باشد) در یکی از جلسات شورای عالی آب نیز قابل ارائه می باشد.

✓ مرکزیت کار برای مذاکره با دولت افغانستان در خصوص بسته جامع و دریافت حقا به جمهوری اسلامی ایران از رودخانه های هیرمند و هریرود و حقا به زیست محیطی تالاب هامون، در وزارت امور خارجه بوده و وزارت نیرو نیز همکاری لازم را انجام خواهد داد.

آقای دکتر جهانگیری نیز اظهار داشتند که موضوع آب در کشور نه تنها در شرق کشور، بلکه در کل کشور دچار بحران است و باید برای این مسئله فکر اساسی نمود. البته وضعیت شرق کشور بسیار بحرانی است و بسیاری از مناطق شرقی کشور برای نبود مسئله آب، خالی از سکنه شده اند که این امر برای امنیت کشور نیز خطرناک است و ما نباید حل این مسائل را به افغانستان وابسته نماییم. به همین دلیل دستگاه های اجرایی (از جمله وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و ...) باید برای حل مشکلات این دو استان تمرکز خاص داشته و برنامه مشخص ارائه نمایند. به طور مثال برای اطمینان از تامین آب کشاورزی حتی در موقع خشکسالی، طرح تامین و انتقال آب با لوله برای ۴۶ هزار هکتار اراضی سیستان با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی شروع شده است. به هر حال بخش داخلی باید به طور جدی دنبال شود. اما این هم بدان معنی نیست که در حوزه بین الملل، از موضوع مذاکره با افغان ها غافل شویم. افغانستان همسایه مهم ماست و به شرایط آن حساس هستیم. ما در بدترین شرایط نیز پذیرای ۲ تا ۳ میلیون افغانی بوده ایم و نمی خواهیم که از این امر برای کسب امتیاز استفاده کنیم. ایشان پیشنهاد نمودند در وزارت امور خارجه و با ریاست یکی از معاونین وزیر، کارگروهی با حضور سایر دستگاه های ذیربط تشکیل شده و محوریت تدوین بهینه همکاری با افغانستان را در دستور کار قرار دهند. این موضوع می تواند به صورت یک مصوبه در هیئت دولت نیز انجام شود. در صورت وجود ستاد افغانستان در وزارت امور خارجه، می بایست این ستاد فعال شود .

لازم به ذکر است که در حاشیه جلسه شورای عالی آب، امضای تفاهم نامه سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و وزارت نیرو با دو بانک پارسیان و سپه برای تامین ورق و لوله فولادی برای طرح های آبرسانی نیز صورت پذیرفت . با جمع بندی رئیس محترم شورا، موارد زیر به عنوان مصوبات جلسه مورد تصویب قرار گرفت .
مصوبات جلسه:

۱- ستاد افغانستان در وزارت امور خارجه با محوریت معاون آسیا و اقیانوسیه و مشترک المنافع این وزارتخانه مسئولیت هدایت، راهبری، مدیریت و سیاستگذاری مسائل مختلف و روابط و تعاملات با افغانستان (در خصوص

موضوعات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و ...) در قالب یک بسته مذاکراتی با تمرکز بر موضوع آب را با اختیارات کامل با همکاری وزارت کشور و وزارت نیرو و سایر دستگاه های ذیربط عهده دار شده و پیش نویس لازم برای موضوعات اصلی و مذاکرات آتی با افغانستان را تهیه و برای تصویب در هیئت وزیران، در اسرع وقت، ارائه نماید. (مسئول اقدام: وزارت امور خارجه)

۲- با توجه به آنکه در هیرمند تمرکز افغانستان تنها بر تامین حقا به ۸۲۰ میلیون متر مکعبی معاهده می باشد، لذا وزارت امور خارجه با همکاری وزارت نیرو راهکارهای لازم را برای تامین آب بیشتر مورد بررسی قرار داده و نتیجه را ارائه نماید.

۳- در مورد هریرود و سد دوستی باید در حداقل شرایط، تامین آب شرب مشهد در مذاکرات وزارت امور خارجه و با همکاری وزارت نیرو مورد توجه و مطالبه کشورما قرار بگیرد. با توجه به اینکه استان خراسان رضوی جزو مهمترین استان های کشور بوده و باید آب آشامیدنی زائران ۳۵ میلیونی این استان تامین شود، لازم است که راهکارهای لازم توسعه دستگاه های ذیربط بررسی و ارائه شود.

۴- صحت تامین آب از تاجیکستان و یا مبادله آب با ترکمنستان باید به عنوان یک گزینه مورد بررسی قرار گیرد ولی در برنامه ریزی درازمدت باید به گونه ای عمل نمود که حسن عدم وابستگی به کشورهای دیگر، امنیت کشور به مخاطره نیافتد.

۵- تامین آب از دریای عمان، خلیج فارس و خزر نیز گزینه هایی مهم و کلیدی هستند که باید دنبال شوند و برنامه ریزی لازم برای آنها انجام شود. در مورد مدیریت مصرف نیز باید طرح های لازم توسط وزارتخانه های مرتبط (نظیر وزارت جهاد کشاورزی و وزارت نیرو) ارائه و با جدیت پیگیری نمود.

۶- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور باید به عنوان دستگاه اصلی، برنامه ریزی لازم را با تعیین جمعیت، نحوه توسعه، چگونگی تامین آب و... در استان های شرقی کشور انجام داده و بخصوص در برنامه ششم توسعه به این موضوع توجه ویژه نموده و طرح های مرتبط را از دستگاه های اجرایی ذیربط دریافت و برنامه منسجمی را برای این استان ها ارائه نماید.

مصوبات بیستمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۴/۶/۹ ساعت ۱۶:۰۰ بعد از ظهر محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور
مصوبات جلسه:

۱- برنامه ریزی لازم به منظور تدقیق و اجرای برنامه اقدام ملی سازگاری با اقلیم، با استفاده از فصول منابع استانی و حوادث غیرمترقبه در مقیاس حوضه های آبریز و استان های شدیداً در معرض آسیب، انجام پذیرد. (کلیه دستگاه های اجرایی ذیربط)

۲- سازمان هواشناسی کشور برنامه ریزی لازم به منظور طراحی و توسعه مداوم مدل گردش عمومی ملی به منظور تدقیق نتایج جهانی اثرگذاری بر کشور را عملیاتی نماید.

۳- توسعه و تکمیل شبکه سنجش کمی و کیفی منابع آب کشور توسط وزارت نیرو عملیاتی گردد.

- ۴- وزارت نیرو مطالعه جامع آسیب‌پذیری منابع آب در مقیاس حوضه‌های آبریز کشور و تدقیق سهم اقلیم و انسان در کاهش منابع آب در مقیاس زیرحوضه‌های کشور را عملیاتی نماید.
- ۵- وزارت جهادکشاورزی در ارائه و اجرای برنامه ارتقای بهره‌وری آب در بخش کشاورزی تسریع نماید.
- ۶- کارگروه ملی تغییرات آب و هوا فعال شده و اقدامات لازم را در چارچوب آیین نامه اجرایی مرتبط انجام و نتایج را طی گزارش ادواری (فصلی) به شورای عالی آب ارائه نماید.
- ۷- در یک مدت زمان مشخص سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور برنامه آمایش سرزمین با رویکرد توجه به اثرات تغییرات اقلیم در منابع آب را تهیه و ارائه نماید تا در برنامه ششم توسعه مورد استفاده قرار گیرد.
- ۸- کمیته تخصصی شورای عالی آب با حضور نماینده وزارت نفت، ضمن تشکیل جلسات، ظرف مدت یک ماه، راهکارها و برنامه عملیاتی برای حل مشکلات کیفی رودخانه کارون را به همراه منابع مالی موردنیاز و روش تأمین آنها تهیه و در جلسه آتی شورای عالی آب ارائه نماید.
- ۹- موضوع سد گتوند و راهکارهای موردنظر برای رفع مشکلات ناشی از آن، در جلسات آتی شورای عالی آب ارائه شود.
- ۱۰- در احداث سدهای بهمنشیر و مارد نیز که برای جلوگیری از ورود آب شور دریا به رودخانه کارون ضروری است، با تأمین اعتبارات لازم توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تسریع گردد.
- ۱۱- اعتبار موردنیاز برای تکمیل تصفیه خانه فاضلاب اهواز (باتوجه به اینکه نیازمند ۵۰۰ میلیارد ریال اعتبار می‌باشد) با همکاری سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و وزارت کشور و از محل ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران، تأمین گردد تا طرح در اسرع وقت به بهره‌برداری برسد.
- ۱۲- مقرر شد دستگاه‌های اجرایی مرتبط با بندهای ۱ الی ۷، ظرف مدت یک‌ماه برنامه زمان بندی اجرای تعهدات خود را به دبیرخانه شورا ارسال نمایند.

مصوبات بیست یکمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۴/۶/۲۳ ساعت: ۱۰:۳۰ صبح محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور
مصوبات جلسه:

- ۱- موضوع فاضلاب‌های شهری باید حل و فصل شده و اجرای پروژه‌های تصفیه فاضلاب شهری و روستایی در استان خوزستان بخصوص در اطراف کارون مورد مطالعه قرار گرفته و منابع مالی لازم برای اجرای آنها ملحوظ گردد. (وزارت نیرو و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور)
- ۲- سازمان حفاظت محیط زیست باید با جدیت ایجاد تأسیسات تصفیه فاضلاب صنایع را در حوضه آبریز رودخانه کارون پیگیری نموده و با قاطعیت (حتی در حد تعطیل نمودن واحدها) برخورد نماید.
- ۳- بخش کشاورزی باتوجه به اینکه حدود ۹۰٪ آب رودخانه را مورد استفاده قرار داده و زهاب‌های آلاینده نیز با شوری بالا وارد رودخانه می‌کند، باید برنامه‌ریزی لازم برای اجرای زهکشی و بهبود کیفیت زهاب خروجی را ارائه نماید. (وزارت جهاد کشاورزی)

- ۴- بایستی از مهندس مشاور طرح سد گتوند علت عدم انجام کامل مطالعات و اینکه مشکلات به وجود آمده در سد مورد توجه مشاور قرار نگرفته است سؤال شده و توسط کارفرما رسیدگی شود. (وزارت نیرو)
- ۵- ضروری است نتایج مطالعات دانشگاه تهران در اختیار تمام دستگاه های ذیربط قرار گیرد و طی ۲ هفته آینده، نظرات اخذ شده و در جلسات مشترک مورد بررسی قرار گیرد. همچنین لازم است که در جلسه مذکور کلیه صاحب نظران مرتبط نیز دعوت و نظرات آنها مورد بررسی قرار گرفته و در صورت امکان، اعمال گردد. (سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور)
- ۶- چنانچه انتقال نمک به نزدیک سد و در حوضچه های تبخیری مدنظر باشد، بایستی سطح موردنظر و نیز آثار زیست محیطی آن مورد بررسی قرار گرفته و آثار و عواقب آن به صورت اولیه ارائه شود. (مؤسسه آب دانشگاه تهران)
- ۷- نتیجه نهایی بررسی های انجام شده توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی ظرف ۲ ماه آینده با امضای مشترک دستگاه های ذیربط توسط وزیر نیرو (دبیر شورا) به معاون اول محترم رئیس جمهور ارائه گردد.

مصوبات بیست و دومین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۴/۸/۱۹ ساعت: ۱۵:۳۰ صبح محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس جمهور
مصوبات جلسه:

- ۱- شورا کلیات طرح های پیشنهادی به شرح جداول پیوست را تصویب نمود و مقرر گردید علاج بخشی کیفی رودخانه کارون و رفع آلودگی آن طی پنج سال آینده انجام گردد. سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف گردید برنامه عملیاتی یاد شده را به عنوان یکی از مسائل محوری در طول برنامه اجرا نماید و چنانچه ضرورت دارد، این امر در هیئت وزیران نیز مطرح و مصوبه ای برای آن اخذ شود.
- ۲- قول رئیس جمهور محترم، درخصوص تأمین منابع مالی برای تکمیل تصفیه خانه شرق اهواز، عملیاتی گردد و منابع مالی لازم به میزان ۵۰۰ میلیارد ریال، از محل منابع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور تأمین شود. چنانچه این امر عملیاتی نشد، وزیر نیرو در جلسه هیئت دولت یادآوری لازم را انجام دهند.
- ۳- با همکاری سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، برای ساخت سدهای مارد و بهمنشیر از محل اعتبارات ویژه مقام معظم رهبری درخصوص طرح های مرزی استفاده شود و ردیف این طرح ها به مرزی تغییر یابد. (مسئول اقدام: سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور براساس پیشنهاد وزارت نیرو)
- ۴- در مورد طرح ۵۵۰ هزار هکتاری، مقرر بوده که کل اقدامات لازم از جمله زهکش های اصلی و کلکتور انجام شود و لذا طرح باید به صورت کامل دیده شود و چنانچه کمبود اعتباری نیز وجود دارد، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور با همکاری وزارت جهاد کشاورزی و وزارت نیرو بررسی و حل و فصل نماید.
- ۵- مقرر شد جهت تعیین منابع مالی مورد نیاز برای اجرایی این طرح ها، کارگروهی با مسئولیت وزیر نیرو و عضویت وزیر جهاد کشاورزی، رئیس سازمان حفاظت محیط زیست، استاندار خوزستان و آقای پور محمدی تشکیل گردد. این کارگروه راهکارهای تأمین مالی را با جزئیات (کمک های دولت، منابع قابل تأمین توسط خود واحدها

و ...) بررسی و تعیین خواهد نمود و نتیجه در قالب دستورالعمل های مشخص به دستگاه های ذیربط ابلاغ می گردد. کارگروه می تواند حسب نیاز از سایر وزارتخانه ها نیز دعوت به عمل آورد. حداکثر ظرف مدت ۲ هفته آینده، نتایج بایستی ارائه شود. (مسئول اقدام: وزارت نیرو)

مصوبات بیست و سومین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۴/۱۱/۵ ساعت: ۱۶ بعدازظهر محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور

مصوبات جلسه:

۱- نتایج مطالعات دانشگاه تهران در زمینه رفع مشکلات شوری سد گتوند مبنی بر: مدیریت مخزن (راهکار کوتاه مدت) و انجام مطالعات موردنیاز برای اجرای خط انتقال نمک (راهکار بلندمدت)، با تاکید بر رعایت ملاحظات زیست محیطی مورد تأیید قرار گرفت و بایستی توسط وزارت نیرو به سرعت عملیاتی شود. مقرر گردید برای هماهنگی در امر مدیریت مخزن، وزارت نیرو جلساتی با حضور وزارت جهادکشاورزی، سازمان حفاظت محیط زیست و در صورت نیاز، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به صورت دوره ای و فصلی برگزار نماید. استانداری هم به تبع کارگروه ملی، کارگروه استانی تشکیل دهد تا نظرات و راهکارهای احتمالی را به کارگروه ملی منتقل نماید. چنانچه منابع مالی نیز موردنیاز باشد، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است که منابع مالی را تأمین نماید. دانشگاه تهران نیز در کنار این مجموعه بوده و محوریت مطالعات بعدی و از جمله پانل تخصصی بین المللی پیشنهادی سازمان حفاظت محیط زیست را برعهده خواهد داشت.

۲- منبع در مورد سد گتوند و مشکلات آن باتوجه به مطالعات انجام شده، به گونه ای صحبت شود که فضای اطمینان بخشی به مردم داده شود و از نگرانی های مردم کاسته شود.

۳- باتوجه به حساسیت رئیس جمهور محترم در مورد سد گتوند، گزارش مختصری تهیه شده و برای ایشان ارسال شود.

۴- باتوجه به اهمیت ساخت سدهای مارد و بهمنشیر، وزارت نیرو و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور طی صورتجلسه ای، لحاظ نمودن این دو سد را در طرح های مرزی اعلام نموده و این امر با نظر مثبت سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور عملیاتی گردد (سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور با همکاری وزارت نیرو)

۵- طی نامه ای از وزارت کشور، مبلغ پانصد میلیارد ریال از محل منابع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران برای تکمیل تصفیه خانه شرق اهواز تأمین و به سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور اعلام شود. چنانچه تنها راهکار برای تکمیل تصفیه خانه مذکور استفاده از فاینانس خارجی و تبدیل ارز آن به ریال باشد، این امر از طریق شورای اقتصاد با فوریت دنبال شود. (وزارت نیرو با همکاری سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور)

۶- پیش نویس مربوط به الزام صنایع به ایجاد تأسیسات تصفیه فاضلاب، توسط سازمان حفاظت محیط زیست و با همکاری وزارت نیرو تهیه (طی دو هفته) و به سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ارائه گردد.

۷- وزارت نیرو، جزئیات هریک از پروژه های برنامه عملیاتی احیای رودخانه کارون (مصوب بیست و دومین جلسه شورای عالی آب) اعم از میزان آلودگی، نحوه اجرا و منابع مالی موردنیاز آنها را برای سازمان مدیریت و برنامه

ریزی کشور ارسال نماید. این سازمان بادعوت از وزارت نیرو، سازمان حفاظت محیط زیست کشور و سازمان های ذیربط برای هر یک از طرح ها، نسبت به تعیین تکلیف اعتبارات مورد نیاز اقدام و مراتب را به دستگاه های مربوطه ابلاغ خواهد نمود.

مصوبات بیست و چهارمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۵/۱/۱۷ ساعت: ۱۰:۳۰ صبح محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور

مصوبات جلسه

۱- استانداران دو استان نباید مسائل را به مردم کشانده و از زبان آنها مسائل را بیان نمایند. تحریک مردم و تهدید به اعتراضات مردمی از هیچ کس پذیرفته نیست، مخصوصاً از استانداران که مسئول امنیت هستند و نباید با این حرف ها، مسئولین را مرعوب کرد. آنها باید ضمن صحبت با مردم و ایجاد آرامش، وظیفه خود را به درستی انجام داده و از ایجاد تنش در استان بپرهیزند. باید واقعیت ها و کمبود منابع آب را به مردم منتقل کنند تا مردم بدانند که امکان تأمین آب بیشتر وجود نخواهد داشت و بهر حال این یک مسئله ملی است و باید با تدبیر حل و فصل شود.

۲- مسئول اجرای مصوبات دهمین جلسه شورای عالی آب، وزیر نیرو بوده و اگر ابهامی در مصوبات وجود دارد، باید بررسی و رفع شود تا اختلاف برداشتی از مصوبات وجود نداشته باشد. به هر حال حرف نهایی در مورد سهم آب و یا انجام یا عدم انجام طرح در حوضه را وزارت نیرو مشخص می کند و استانداران نیز باید در این زمینه همکاری و هماهنگی لازم را به عمل آورند. مسلماً وزارت نیرو برای تصمیم گیری در این همه جوانب را مدنظر قرار خواهد داد، لکن فصل الخطاب تصمیم گیری ها با همه ملاحظات مرتبط با وزیر نیرو است.

۳- در مورد عدم بارگذاری جدید بر منابع آب حوضه، باید طرح هایی که هنوز شروع نشده اند و مجوز ندارند، متوقف شده و آنهایی که در حال اجرا هستند و دارای مجوز و تخصیص آب هستند ولی حسب نظر وزارت نیرو، امکان تأمین آب برای آنها وجود ندارد، متوقف شده و خسارت سرمایه گذاری انجام شده نیز پرداخت شود. در این زمینه وزیر نیرو باید قاطعانه و به صورت جدی موارد را به استانداران مرتبط منعکس نموده و استانداران نیز باید آن را عملیاتی نمایند.

۴- سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت جهاد کشاورزی و استانداران باید بپذیرند که به دلیل حساسیت و کمبود منابع آب، مسئول مدیریت منابع آب حوضه زاینده رود، وزیر نیرو بوده و باید تصمیمات مربوطه عملیاتی شود. مسلماً وزارت نیرو برای اتخاذ تصمیم، نظر اعضا را در قالب شورای هماهنگی حوضه ابریز اخذ خواهد نمود.

۵- نصب کنتور حجمی برای تحویل آب (هم آب سطحی و هم آب زیرزمینی) الزامی بوده و باید ضمن تأمین اعتبارات لازم از سوی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و استانداری ها، برنامه زمانی نصب کنتورها توسط وزارت نیرو ارائه شده و تا پایان سال جاری، تمامی کنتورهای مورد نیاز نصب گردد.

۶- اطلاع رسانی لازم انجام شود که مردم اطلاع و اطمینان از اجرای قاطع مصوبات شورای عالی آب داشته باشند.

۷- در مورد سردهنه سازی ها و نحوه تأمین اعتبارات لازم و مشارکت مالی بهره برداران، در جلسه شورای هماهنگی حوضه ابریز تصمیم گیری لازم انجام پذیرد.

۸- در مورد آب صنعت در حوضه، مطابق جدول تابلوی منابع و مصارف، چنانچه کاهش منابع آب داشته باشیم، سهم صنعت نیز همانند سایر مصارف (بجز شرب) کاهش یافته و چنانچه صنعت آب بیشتری بخواهد، لازم است با هماهنگی وزارت نیرو حقبه سایر مصارف را خریداری نماید.

۹- در مورد توسعه فعالیت واحد مدیریت یکپارچه منابع آب حوضه آبریز زاینده رود، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، منابع مالی مورد نیاز را تأمین نماید.

مصوبات بیست و پنجمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۵/۳/۱۹ ساعت: ۱۶ محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور

مصوبات جلسه:

۱- موضوعات مختلفی درخصوص مسائل و مشکلات موجود در استان خوزستان در جلسات شورای عالی آب مورد بحث و بررسی قرار گرفت و تصمیم گیری شد از جمله: علاج بخشی رودخانه کارون و ساماندهی پساب های ورودی به آن در طول برنامه ششم توسعه به گونه ای که در پایان برنامه وضعیت موجود بهبود یابد و وظایف دستگاه های ذیربط نیز مشخص گردید و لازم است موضوع طرح توسعه کشاورزی ۵۵۰ هزار هکتاری و ساماندهی پساب های حاصل از آن نیز در کنار آن دیده شود.

طرح های پیشنهادی کوتاه مدت برای انتقال زهاب های حاصل از واحدهای کشت و صنعت نیشکر امیر کبیر و میرزا کوچک خان و انتقال آنها به مخزن شماره ۵ هورالعظیم و جلوگیری از وقوع ریزگردها بوده و نیز طرح مصوب در دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی که مقرر بود توسط چند دستگاه اجرایی عملیاتی گردد، در حال حاضر متوقف شده است لکن با توجه به اینکه طرح اخیر در یک مرجع حکومتی تصمیم گیری شده است، لذا باید بررسی های لازم در این خصوص انجام پذیرد که اگر علت توقف اجرای طرح فقط به دلیل عدم همکاری وزارت نفت بوده ولی سایر ابعاد طرح از هر نظر مطلوب می باشد، پیگیری جهت اجرای طرح در دستور کار قرار گیرد. زیرا رفع مشکلات موجود و جلوگیری از آسیب به مواضع دفاعی منطقه در اولویت قرار دارد. در این راستا ضروری است کارگروهی با حضور وزرای نیرو و جهاد کشاورزی، رؤسای سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و سازمان حفاظت محیط زیست کشور، ستاد کل نیروهای مسلح و... و با محوریت وزیر نیرو تشکیل و ضمن بررسی موضوع، طرح های کوتاه مدت و بلندمدت با لحاظ کلیه ابعاد موضوع (از جمله ابعاد زیست محیطی) به عنوان راهکار اساسی برای رفع معضلات موجود در منطقه مرزی، پیشنهاد گردد.

۲- طرح های پیشنهادی در کارگروه موضوع بند ۱، در صورت توافق وزارت نیرو (به عنوان مسئول اجرای کار) و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور (به عنوان تامین کننده منابع مالی مورد نیاز) باید ملاک عمل واقع شوند و همچنین نتایج تصمیمات نهایی، حداکثر ظرف مدت ۲ ماه آینده، در جلسه شورای عالی آب صرفا اعلام گردد.

۳- با توجه به اینکه برای اجرای سد شفارود در استان گیلان، اعتبارات مورد نیاز مصوب شده و براساس توافقات انجام گرفته در کارگروه تشکیل شده با محوریت جناب آقای دکتر کلاتنری وفق مصوبات هجدهمین جلسه شورای عالی آب، تصمیمات نهایی در این زمینه اتخاذ و نیز ابلاغ شده است، لذا ضروری است عملیات اجرایی سد مذکور ادامه یابد و سازمان حفاظت محیط زیست کشور مانع از اجرای پروژه نشود.

مصوبات بیست و ششمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۵/۷/۱۲ ساعت: ۱۰:۳۰ محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور
مصوبات جلسه:

- ۱- باتوجه به مسئولیت وزارت نیرو در مدیریت منابع آب کشور، وزارت نیرو ضمن استفاده از ظرفیت‌های سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور در مطالعات منابع آب کارست کشور، که دارای منابع انسانی و تجهیزات قابل توجهی می باشد، شورایی با محوریت آن وزارت و عضویت سازمان برنامه و بودجه کشور، سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور و سازمان حفاظت محیط زیست و سایر دستگاه های ذیربط (حسب لزوم) تشکیل می‌گردد، تا ضمن جمع‌آوری اطلاعات موجود (از جمله اطلاعات و تجهیزات سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور، وزارت نفت، سازمان انرژی اتمی و ...)، بررسی همه جانبه و دقیقی در مورد منابع آب کارستی کشور انجام پذیرد.
- ۲- اثرگذاری برداشت آب از منابع آب کارست بر سایر منابع آبی مناطق مختلف کشور، مورد بررسی دقیق قرار گرفته و نقاط اولویت‌دار برای امکان استحصال این منابع مشخص گردد.
- ۳- اولویت استفاده از منابع آب کارست در مناطق مرزی است، در جایی که این منابع از دسترس کشور ما خارج می شود و به سایر کشورها جریان می‌یابد.
- ۴- بهره برداری از این منابع آب فوق استراتژیک تنها برای مصرف آب شرب بوده و به جهت حفظ حقوق بین‌نسلی، باید استفاده از این منابع در چارچوب خاص و ضابطه‌مند توسط وزارت نیرو انجام شود.
- ۵- در مورد استان اصفهان، ضروری است وزارت کشور حداکثر طی هفته آینده، جلسه‌ای با حضور وزرای نیرو و جهادکشاورزی و استانداران اصفهان و چهارمحال و بختیاری و نیز جناب آقای دکتر کلانتری، مشاور محترم معاون اول رئیس جمهور در امور آب، کشاورزی و محیط‌زیست در وزارت کشور برگزار و ضمن بررسی دقیق وضعیت منابع آبی حوضه، محدودیت‌ها و حمایت‌های لازم در زمینه کشاورزی منطقه را مورد بررسی و تصویب قرار دهند.
- ۶- طی دو هفته آینده، جلسه شورای عالی آب صرفاً با موضوع آبخیزداری تشکیل گردد.

مصوبات بیست و هفتمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۵/۰۸/۲۲ ساعت: ۱۵:۳۰ محل جلسه دفتر معاون اول رییس جمهور
مصوبات جلسه:

- ۱- در هریک از جلسات آتی شورا، مسائل یکی از استان‌ها / حوضه‌های آبریز مطرح و در مورد آن تصمیم‌گیری شود و اجرای مصوبات شورا نیز با جدیت دنبال شود.
- ۲- با توجه به خاص بودن آب در برنامه ششم توسعه، لازم است که وزارت نیرو موضوع را مورد بررسی قرار داده و در یکی از جلسات شورای عالی آب مطرح نماید.

۳- موضوع انجام پروژه‌های آبخیزداری باید با همکاری وزارت جهادکشاورزی و وزارت نیرو تبدیل به یک فرهنگ عمومی شود و در صدا و سیما نیز با حضور اساتید دانشگاهی مورد بحث و بررسی قرار گرفته و این امر به یک مطالبه عمومی تبدیل شود.

۴- منابع موردنیاز برای اجرای پروژه‌های آبخیزداری، در حد توان اجرایی کشور در این زمینه، توسط سازمان برنامه و بودجه کشور تأمین شود. این امر در طرح‌های اقتصاد مقاومتی مرتبط با بخش کشاورزی، اولویت بالاتری حتی نسبت به تولید گندم دارد.

۵- کارگروهی متشکل از وزارت نیرو، وزارت جهادکشاورزی، وزارت کشور و سازمان حفاظت محیط‌زیست و سازمان برنامه و بودجه تشکیل شده و این امر به‌طور جدی در برنامه‌ریزی‌ها لحاظ و اولویت‌بندی انجام عملیات آبخیزداری در حوضه‌ها مشخص شده و ضمن پیگیری جدی، گزارش اقدامات انجام‌شده به‌طور مستمر به دولت و به شورای عالی آب ارائه شود. ضمناً از پیشنهادات مطروحه در گزارش آبخیزداری، هرکدام مورد تأیید کارگروه مذکور قرار گرفت، به عنوان مصوبه شورا ابلاغ گردد.

مصوبات بیست و هشتمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳/۱۰/۱۳۹۵ ساعت: ۱۶ محل جلسه: دفتر معاون اول رییس جمهور
مصوبات جلسه:

۱- درخصوص مشکلات تأمین آب شرب شهرهای دارای تنش در سال آینده، سازمان برنامه و بودجه ظرف مدت دو هفته، با برگزاری جلسه با وزارت نیرو، طرح‌های پیشنهادی و منابع مالی موردنیاز را مورد بررسی قرار داده و پیشنهادات مشخص (علاوه بر مواردی که به‌صورت معمول قابل انجام است) جهت تأمین منابع مالی موردنیاز را ارائه نماید.

۲- سازمان برنامه و بودجه (حداکثر طی مدت دو هفته) با برگزاری جلسه با دستگاه‌های ذیربط (وزارت نیرو، وزارت جهادکشاورزی و...) طرح‌های پیشنهادی برای استان سیستان و بلوچستان و استان فارس را مورد بررسی قرار داده و مواردی که قابل انجام با شرایط موجود منابع مالی است را مشخص کرده و برای موارد باقیمانده یا آنهایی که دچار اختلاف نظر است، پیشنهادات را به جلسه آتی شورای عالی آب ارائه نماید.

۳- تلاش شود تا مهار آبهای که از استان سیستان و بلوچستان خارج می‌شود و همان تعبیر آبهای مرزی است، از طریق اعتبارات مربوط به مهار آبی مرزی (مثلاً حدود ۵۰۰ میلیارد دلار از منابع طرح‌های مرزی) مورد بررسی و اجرا قرار گیرد و این امر به‌صورت پیشنهاد از سوی سازمان برنامه و بودجه کشور به شورا ارائه شود تا ضمن تصویب، عملیاتی گردد. در صورت نیاز، مکاتبات لازم با دفتر مقام معظم رهبری نیز انجام خواهد شد.

۴- موضوع آبهای ژرف در استان (مطالعات، اکتشاف و استخراج) توسط وزارت نیرو با همکاری معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی مورد بررسی قرار گرفته و ضمن تأمین اعتبارات لازم، بررسی‌های تکمیلی و اکتشاف در مناطق مستعد عملیاتی گردد.

۵- برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب هامون با رویکرد فرابخشی، در یکی از جلسات کمیته تخصصی شورای عالی آب مطرح شود. در صورت تصویب کمیته به عنوان مصوبه شورا تلقی شده و در صورت وجود اختلاف نظر، به شورا برای تصویب ارائه شود.

مصوبات بیست و نهمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۵/۱۲/۷ ساعت: ۱۷:۰۰ محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس جمهور

مصوبات جلسه:

- ۱- با محوریت وزارت نیرو، جلسه مشترکی با وزارت جهادکشاورزی، سازمان حفاظت محیط‌زیست و سازمان برنامه و بودجه کشور تشکیل و ضمن بررسی مسائل و مشکلات تالاب ها و ارائه راهکارهای مناسب، پیشنهاد مشترکی در زمینه تشکیل ستاد ملی به شورای عالی آب ارائه گردد.
- ۲- آقای دکتر ویسه ضمن هماهنگی با سازمان برنامه و بودجه کشور، جلسه‌ای را با مدیران عامل بانک‌های پارسین و سپه و با حضور معاون اول محترم رئیس‌جمهور به منظور تعیین تکلیف وضعیت فاینانس ورق فولادی برای طرح‌های آبرسانی برگزار نماید.
- ۳- موضوع تأمین آب شرب شیراز باتوجه به اهمیت و حساسیت این شهر باید از هر طریق ممکن عملیاتی شود و لذا باید به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که تا دهه فجر سال بعد این امر انجام شود. لازم است که برنامه‌ریزی و پیگیری لازم در این زمینه توسط وزارت نیرو و تأمین منابع مالی از طرق مختلف توسط سازمان برنامه و بودجه کشور عملیاتی شود.
- ۴- تصمیمات متخذه در جلسه با سازمان برنامه و بودجه کشور (پیوست) به‌طور کامل عملیاتی شده و در مورد اعتبارات سدهای استان فارس نیز با هماهنگی وزارت نیرو (چه در مورد احداث یا عدم احداث سدها و چه در مورد اعتبارات) اقدامات لازم انجام پذیرد (از جمله در مورد افزایش اعتبارات سد هایقر و سد نرگسی)
- ۵- باتوجه به آنکه مشکلات استان سیستان و بلوچستان خیلی بغرنج شده است و هیچ مرکز استانی مانند زاهدان نیست که ۳۰٪ مردم آن فاقد شبکه توزیع آب باشند، باید برای آبرسانی به زاهدان حداکثر ظرفیت به کار گرفته‌شده و زمان‌بندی اجرای پروژه ارائه شود حتی اگر این امر بدهی برای دولت ایجاد نماید. همچنین در این زمینه با سردار عبدالهی (قرارگاه خاتم‌الانبیاء) هماهنگی لازم انجام شود (در صورت نیاز معاون اول رئیس‌جمهور نیز مذاکره خواهند نمود) و حتی برای اجرایی شدن این امر بخشی از مطالبات قرارگاه در طرح‌های مرزی از محل اعتبارات مرزی پرداخت شود تا ضمن تقویت مالی قرارگاه، کار برای انتقال آب به زاهدان به فوریت انجام شود. چنانچه ظرف یک هفته وزارت نیرو به نتیجه مطلوب نرسید، سازمان برنامه و بودجه کشور موضوع را حل و فصل نماید.
- ۶- ایجاد شبکه توزیع آب شرب در مرکز استان سیستان و بلوچستان یکی از اولویت‌دارترین اقدامات در زمینه تأمین آب شرب منطقه می‌باشد که عدم توجه به همین امر سبب نارضایتی مردم می‌شود. بنابراین در اولویت‌بندی طرح‌های تأمین آب شرب در سازمان برنامه و بودجه کشور باید این طرح جزو اولویت قرار گرفته و احداث شبکه توزیع آب شرب شهر زاهدان، ظرف امسال با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور، احداث رینگ و مخازن آب با اصلاحیه جزئی در موافقتنامه طرح آبرسانی به زاهدان عملیاتی شده و شبکه توزیع نیز توسط شرکت مهندسی آب و

فاضلاب کشور (از محل منابع داخلی) اجرا گردد به نحوی که یک سوم منابع توسط شرکت آب و فاضلاب و دوسوم توسط دولت تأمین گردد.

۷- مجتمع‌های آبرسانی اولویت‌دار و تعهدشده از محل منابع صندوق توسعه ملی (تأمین آب از محل سد زبردان)، طبق زمان‌بندی قبلی توسط وزارت نیرو عملیاتی خواهد شد.

۸- سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری استانداری سیستان و بلوچستان، وضعیت روستاهای استان را مورد بررسی قرار داده و موضع روشنی در این زمینه داشته باشد که برای توسعه این روستاها چه باید کرد، باتوجه به آنکه مسائل امنیتی در آن استان برای ما اولویت اول است. همچنین این امر بررسی گردد که برای تأمین منابع مالی موردنیاز برای آبرسانی روستایی در استان سیستان و بلوچستان (۱۱۰۰ میلیارد تومان) چه راهکارهایی را می‌توان پیشنهاد نمود. همچنین باتوجه به حساسیت استان سیستان و بلوچستان، ۵۰ میلیارد تومان از اعتبارات صندوق توسعه ملی از سهم سایر استان‌ها به سهم استان مذکور اضافه شود.

۹- باتوجه به حجم عملیات لایروبی رودخانه‌های مرزی در استان سیستان و بلوچستان و لزوم انعقاد قرارداد به مدت ۳ تا ۵ ساله و محدودیتی که استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای طول مدت قرارداد ایجاد می‌کند، ضروری است سازمان برنامه و بودجه کشور موضوع را مورد بررسی قرار داده و راهکار لازم را ارائه نماید تا امکان انعقاد قرارداد ۳ تا ۵ ساله فراهم شود. اجرای سازه‌های کنترلی ۱ به ۳ و فیدر ۲ نیز با هماهنگی و تأمین منابع مالی لازم توسط سازمان برنامه و بودجه کشور انجام خواهد پذیرفت.

۱۰- باتوجه به اتمام مهلت قانونی مصوبات مربوط به استفاده از منابع صندوق توسعه ملی، لازم است سازمان برنامه و بودجه کشور طی نامه‌ای مراتب را به استحضار رئیس‌جمهور برساند تا اقدام لازم برای تمدید مهلت استفاده از این منابع از دفتر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) انجام پذیرد. (با پیگیری آقای دکتر ویسه)

مصوبات سی امین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۶/۳/۲۷ ساعت ۱۶:۰۰ محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس‌جمهور

مصوبات جلسه:

۱- باتوجه به گرمای شدید هوا در برخی مناطق کشور، قطعی آب سبب بروز مشکلات بیشتری برای مردم می‌شود و لذا ضمن آنکه باید تمهیدات لازم برای رفع هرچه سریعتر مشکلات اندیشیده شود، لازم است اطلاع رسانی لازم نیز به مردم انجام شود. (مسئول اقدام: وزارت نیرو)

۲- وزارت جهادکشاورزی با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت، مشکلات مربوط به احداث کارخانه‌های قند پیشنهادی را (باتوجه به تولیدات چغندر قند در برخی مناطق کشور) بررسی و ضمن استفاده از پتانسیل بخش خصوصی، در احداث این کارخانه‌ها تسریع نمایند.

۳- یک زمان‌بندی برای ارائه الگوی کشت ارائه شود، مناسب بود که این امر در دولت یازدهم عملیاتی شود که اگر امکان این امر تا پایان دولت وجود ندارد؛ در جلسه‌ای نهایی شود که مثلاً ارائه الگوی کشت حداکثر تا پایان سال ۱۳۹۶ عملیاتی گردد تا حداقل برای استان‌هایی که الان دولت برای موضوع کشاورزی سرمایه‌گذاری نموده، الگوی کشت از ابتدا مشخص باشد. لازم به ذکر است که آب باید در تعیین الگوی کشت محور باشد.

- ۴- کارگروهی با محوریت آقای پورمحمدی و حضور نمایندگان وزارت نیرو، جهادکشاورزی و سازمان حفاظت محیط‌زیست تشکیل (چنانچه افرادی دیگری هم مدنظر باشند، دعوت شوند) و الگوی کشت نهایی شده را مورد بررسی قرار داده و سپس آن را به دولت پیشنهاد نمایند تا مصوب شود (به نظر می‌رسد در این زمینه نیاز به مصوبه‌ای خارج از دولت نباشد). چنانچه بخش‌هایی هم، بخصوص از نظر امر و نهی برای اجرای الگوی کشت، نیاز به تصویب مجلس داشت، پیشنهاد لایحه داده شده و اقدام لازم صورت پذیرد.
- ۵- یک جلسه فوق العاده شورا برای دستور جلساتی که از این جلسه باقی مانده، گذاشته شود.

مصوبات سی و یکمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۶/۰۴/۱۰ ساعت: ۱۶ محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس جمهور

مصوبات جلسه:

- ۱- ضروری است مصوبات ۱۹ ماده ای شورای امنیت ملی درخصوص کیفیت آب شرب تهران (مصوبه شماره ۱۹۲۳۲۷ مورخ ۱۳۹۴/۰۵/۰۶) در چارچوب تکالیف تعیین شده برای هریک از دستگاه‌های ذیربط عملیاتی شده و وزارت کشور مکلف است وفق مصوبه فوق الذکر، بر اجرای دقیق مصوبات نظارت نموده و در بازه‌های زمانی ۶ ماهه عملکرد دستگاه‌های ذیربط را در این زمینه به دبیرخانه شورای عالی آب ارائه نماید. از طرفی ضروری است وزارت نیرو به دلیل اهمیت امر، مستقیماً گزارش‌های عملکردی بندهای مصوبات را، به‌طور کامل و مستمر، از دستگاه‌ها دریافت نموده و جمع‌بندی آنرا در شورای عالی آب ارائه نماید و در واقع موضوع باید به عنوان یک وظیفه اصلی تلقی شود.
- ۲- باتوجه به اهمیت حفظ و ارتقای کیفیت آب شرب تهران، ضمن اطلاع رسانی اقدامات انجام شده در این زمینه، ضروری است کارهای تکمیلی موردنیاز (درخصوص شبکه پایش برخط (Online) و ...) انجام شده و سازمان برنامه و بودجه نیز برای تأمین اعتبارات موردنیاز در این زمینه کمک نماید.
- ۳- درخصوص تأمین کمیّت آب مورد نیاز شرب تهران، ضروری است وزارت نیرو طرح‌های جدید تعریف نموده و وفق روال تعریف پروژه‌های جدید عمل نموده و چنانچه مشکلی یا دغدغه‌ای وجود داشت، مرتفع نماید.
- ۴- در مورد تصفیه فاضلاب نیز ضمن آنکه کارهای بزرگی انجام شده است، ضروری است مصوبات شورای عالی امنیت ملی درخصوص حفظ کیفیت رودخانه‌های تأمین کننده ی آب شرب و جلوگیری از آلودگی آن حسب وظایف هریک از دستگاه‌های ذیربط عملیاتی گردد. بدیهی است انجام این مصوبات، سبب موفقیت در پیشگیری از آلودگی منابع آب این رودخانه‌ها خواهد بود.
- ۵- درخصوص رفع مشکلات اراضی مربوط به ارگان‌های نظامی و انتظامی برای اجرای طرح جامع آب تهران (طرح حضرت قمر بنی‌هاشم(ع))، یا از طریق مصوبات شورا پیگیری گردد یا طی نامه‌ای موارد به تفکیک، به سردار باقری و یا دفتر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) منعکس شده و ضمن تشریح اهمیت امر، درخواست شود که در انجام امور مربوط به در اختیار قرار دادن این اراضی تسریع به‌عمل آورند.

مصوبات سی و دومین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۶/۱/۱۸ ساعت: ۱۰:۳۰ محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس جمهور

مصوبات جلسه:

- ۱- جلسات شورای عالی آب ماهانه یا ۴۵ روز یکبار به طور منظم برگزار شود. مسئله آب، مسئله جدی دولت است و باید وزارت نیرو به عنوان دبیرخانه تلاش نماید که مباحث اساسی در زمینه سیاست گذاری در جلسات شورا مطرح گردد. چنانچه حضور سایر اعضای هیئت دولت نیز ضروری است، لازم است هماهنگی مقتضی برای حضور آنها صورت پذیرد. لازم است کمیته تخصصی شورا فعال تر شود و موضوعات را مورد بررسی قرار داده و نکات اساسی را برای تصویب به شورا ارائه نماید.
- ۲- به منظور اجرای پروژه های اضطراری مقابله با تنش آبی در شهرها و روستاهای دارای تنش، سازمان برنامه و بودجه کشور با ابلاغ و تخصیص صد درصد اعتبارات مصوبه شماره ۵۳۸۵۶/ت/۵۴۵۲۰ مورخ ۹۶/۵/۷ هیئت محترم وزیران، وجوه آن را در اختیار وزارت نیرو قرار دهد.
- ۳- لازم است باتوجه به شرایط بارش ها و گزارش های ارائه شده، گزارشاتمی در این زمینه به مقام معظم رهبری و ریاست جمهوری ارائه شود تا مسئولین ارشد نظام در جریان وضعیت کشور درخصوص مسائل آب قرار بگیرند و چنانچه تمهیداتی لازم است، عملیاتی گردد.
- ۴- وزارت کشور اطلاع رسانی لازم را به استانداران و فرمانداران، بخصوص در مورد شهرهایی که با تنش آب شرب مواجه هستند، انجام دهد تا در این زمینه فعال شده و تمهیدات لازم برای مواجهه با این امر اندیشیده شود. همچنین لازم است اطلاع رسانی مقتضی به مردم انجام شود.
- ۵- به هیچ وجه نباید مسئله آب شرب مردم دچار اشکال شود. با مسئولیت وزارت نیرو و سازمان برنامه و بودجه جلساتی گذاشته شود و هر میزان نیاز اعتباری وجود دارد، بخصوص برای شهرهای دچار تنش آب شرب، از محل مواد ۱۰ و ۱۲ و یا هر محل دیگری که به مصلحت است، تأمین شود.
- ۶- ضرورت دارد کمبود بارش و نیز منابع آب از طریق سازمان هواشناسی و وزارت نیرو به مردم اطلاع رسانی شود به نحوی که سبب ترس و تشویش آنها نشود. مردم باید بدانند که خشکسالی دیگر جزو شرایط عادی کشور شده است و منبعد باید با این شرایط کشور اداره شود.
- ۷- موضوع آب ژرف و نیز باروری ابرها، به عنوان موضوعاتی که از سوی مراجع علمی پیگیری می شوند، در کمیته تخصصی با دقت مورد بررسی قرار گرفته و نتیجه در شورا ارائه گردد.
- ۸- اینکه باید اقتصاد آب اصلاح شود و اقدامات بنیادین انجام شود، منطقی است و باید سیاست های لازم در این زمینه تبیین شود، ولی شرایط اجتماعی- سیاسی کشور در حال حاضر برای این امر مساعد نیست. باید برای این کار برنامه ریزی شده و طی یک دوره درازمدت تغییرات به صورت تدریجی انجام پذیرد (البته غیررسانه ای).
- ۹- چنانچه محدودیت ها و یا جرایمی برای مصرف کنندگان بیش از استاندارد ضروری است، اقدام لازم توسط وزارت نیرو با همکاری سایر دستگاه های ذیربط انجام شود.
- ۱۰- مسائل جاری به هیچ وجه نباید از دستور کار شورای عالی آب خارج شود، چراکه وزارت نیرو به تنهایی نمی تواند شرایط تنش آبی را مدیریت نماید و لذا لازم است که در این زمینه همه دستگاه های اجرایی ذیربط همکاری

نمایند و موضوعات نیز در شورا مطرح شود. بدیهی است اگر نیاز به تصویب موردی در هیئت محترم وزیران نیز باشد، با پیشنهاد وزارت نیرو یا هریک از سایر دستگاه‌های ذیربط، این امر بدون طرح موضوع در کمیسیون‌های دولت انجام خواهد شد.

۱۱- لازم است که وزارت نیرو به موقع گزارش‌های تحلیلی دقیق را درخصوص شرایط منابع آبی کشور تهیه و به مسئولین تراز اول مملکت ارائه نماید.

مصوبات سی و سومین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۶/۱۲/۵ ساعت: ۱۶:۳۰ محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس جمهور

مصوبات جلسه:

۱- اولین کار هماهنگ نمودن آمار و اطلاعات است. در همین راستا ضروری است ۴ دستگاه وزارت نیرو، وزارت جهادکشاورزی، سازمان برنامه و بودجه و سازمان حفاظت محیط زیست (در سطح استان)، با هماهنگی استانداری، ظرف یک هفته کارگروهی را در استان برای بررسی اطلاعات تشکیل دهند تا با مراجعه به محل‌های مورد نظر، آمار و اطلاعات را تدقیق و همگی آنها امضاء نمایند (مسئول اقدام: استانداری خوزستان). پس از تدقیق اطلاعات در استان، با تشکیل جلسه‌ای با حضور معاونین دستگاه‌های فوق الذکر (طی یک هفته)، موارد اختلافی و نیز نتیجه نهایی مورد بررسی قرار گیرد تا روی اطلاعات به تفاهم برسید (مسئول اقدام: دبیرخانه شورای عالی آب).

۲- باید بررسی شود که آیا راهکار مقابله با ریزگرد تنها رهاسازی آب است یا اقدامات دیگری هم می‌توان انجام داد. باید برای ریزگردها و کنترل کانون‌های اصلی آن راهکار ارائه شود و چنانچه انجام این امر نیازمند بودجه هست، سازمان برنامه و بودجه باید حمایت لازم را انجام دهد. همچنین باید راجع به ریزگردهای با منشاء خارجی نیز راهکارها مورد بررسی قرار گیرد. (مسئول اقدام: کارگروه ملی مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار) ۳- ضروری است حقایق محیط زیست تأمین شود و اگر هم منابع آب کاهش یافته باید اولویت بندی شده و به نسبت سهم بخش‌ها، میزان آب تحویلی کاهش یابد. (مسئول اقدام: وزارت نیرو با همکاری کلیه دستگاه‌های ذیربط)

۴- جلسه‌ای برای طرح ۵۵۰ هزارهکتاری گذاشته شود و میزان آب صرفه‌جویی با دقت محاسبه و تعیین شود و مشخص شود که آیا این آب‌حقابه تالاب هست یا نه. همچنین تأکید می‌شود در این طرح نباید توسعه جدید اتفاق بیفتد. (مسئول اقدام: وزارت نیرو)

۵- باتوجه به آنکه برخی از مسئولین مردم را درخصوص مسائل آبی استان خوزستان تحریک می‌کنند، لازم است ضمن ارائه اطلاعات درست، این افراد توجیه شوند. (مسئول اقدام: کلیه دستگاه‌های ذیربط)

۶- از مواردی که به عنوان پیشنهاد در جلسه مطرح شده، هرکدام مورد توافق ۴ دستگاه قرار گرفت، به عنوان مصوبه جلسه درج شود که در همین راستا، موارد مورد تأیید چهار دستگاه به شرح زیر می‌باشد:

۱-۶- باتوجه به تشکیل کارگروه مشترک فیما بین وزارت نیرو و سازمان حفاظت محیط‌زیست برای تعیین میزان حقایق زیست‌محیطی تالاب‌ها، این کارگروه موظف است میزان حقایق و نیز محل تأمین آب تالاب‌های استان خوزستان را با اولویت‌های تالاب‌های بحرانی ظرف مدت شش (۶) ماه تعیین نماید.

۶-۲- وزارت جهادکشاورزی وفق ماده ۳۵ قانون برنامه ششم توسعه، مصارف آب کشاورزی را در قالب تخصیص‌های صادره و حقبه‌ها در شرایط آبی هر سال، به‌گونه‌ای مدیریت نماید که در طول برنامه ششم توسعه، میزان مصرف آب در استان خوزستان در جهت تعادل بین منابع و مصارف آب و تأمین حقبه تالاب‌ها، به سقف آب قابل برنامه‌ریزی ابلاغی وزارت نیرو برسد.

۶-۳- سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت نیرو و وزارت جهادکشاورزی و با استفاده از ظرفیت‌های منطقه و سمن‌های محیط‌زیستی، از دست‌اندازی به حقبه تالاب‌ها جلوگیری نماید.

تبصره- مسئولیت تخصیص حقبه زیست‌محیطی مذکور برعهده وزارت نیرو می‌باشد.

۶-۴- از آنجایی که مسئولیت سیاست‌گذاری و نظارت عالی دولت بر امور مربوط به مدیریت تالاب‌ها به عهده «ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌ها و دریاچه‌های کشور» خواهد بود (موضوع بند ۱ مصوبات بیست و نهمین جلسه شورای عالی آب)، لذا ضرورت دارد که در تصویب ستاد مذکور در هیئت محترم دولت تسریع گردد.

۶-۵- در چارچوب اجرایی نمودن بند ۱۱ طرح همکاری بین‌سازمانی و اجرای پروژه‌های مشترک فرابخشی مدیریت بهم‌پیوسته منابع آب، موضوع تأمین و رهاسازی حقبه تالاب‌های کشور و رساندن آن به تالاب‌ها با همکاری وزارت جهادکشاورزی، سازمان حفاظت محیط‌زیست، سمن‌ها و مردم، حوضه آبریز مارون-جراحی به عنوان پایلوت مورد نظر قرار می‌گیرد.

۶-۶- ضروری است به‌منظور پایش طوفان‌های گرد و غبار در استان خوزستان، سامانه پایش و پیش‌بینی طوفان‌های گرد و غبار استان خوزستان با اهداف و مراحل عملیاتی زیر توسط سازمان هواشناسی کشور در سال ۱۳۹۷ ایجاد و تکمیل گردد:

✓ پایش مستمر پارامترهای مرتبط با ریزگردها و طوفان‌های گرد و غبار تشکیل شده یا وارد شده به کشور بر مبنای مشاهدات ماهواره‌ای و زمینی

✓ فراهم‌سازی اطلاعات موردنیاز برای پیش‌بینی و پیش‌آگاهی وقوع طوفان‌های گرد و غبار

✓ ارزیابی اثرات ریزگردها و طوفان‌های گرد و غبار بر شاخص‌های منابع آبی کشور (بخصوص بارش و دما)

✓ پیش‌بینی وقوع طوفان‌های گرد و غبار

✓ پشتیبانی از تصمیم‌گیری‌های مرتبط با مدیریت ریزگردها و طوفان‌های گرد و غبار به منظور؛ بررسی انواع روش‌های تثبیت و کاهش اثرات ریزگردها بر منابع آبی و برفی کشور، ارزیابی نقش عوامل مختلف طبیعی و انسانی در افزایش و یا کاهش ریزگردهای استان خوزستان، پایش نقش طرح‌های توسعه کشورهای همسایه در افزایش ریزگردهای ایران و خوزستان، ارزیابی روش‌ها و انتخاب روش‌های بهینه تثبیت ریزگردها در هر منطقه، پایش عملکرد روش‌های انجام شده و یا در حال انجام روش‌های تثبیت ریزگردها.

در این خصوص مقرر شد کارگروه ملی آمادگی و مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار، نحوه اجرای آن را بررسی و نتیجه را ظرف ۳ ماه به دبیرخانه شورای عالی آب اعلام نماید.

۶-۷- باتوجه به تخصیص ۱۵۰ میلیون دلار از محل اعتبارات صندوق توسعه ملی برای کنترل ریزگردهای استان خوزستان و برق در بودجه سال ۱۳۹۷، ضروری است برنامه عملیاتی لازم به تفکیک دستگاه‌های اجرایی ذیربط تدوین و حداکثر تا پایان اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۷ به تصویب کارگروه ملی آمادگی و مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار برسد. دستگاه‌های ذیربط موظفند نتیجه اقدامات خود را هر سه ماه یکبار به کارگروه ملی گزارش نمایند.

مصوبات سی و چهارمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۷/۲/۳ ساعت: ۱۰:۳۰ محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس جمهور

مصوبات جلسه:

- ۱- به هرحال امسال سال سختی به لحاظ منابع آبی پیش رو است و چیزی بین ۵۰ تا ۶۰ درصد به طور متغیر در استان های مختلف کاهش بارش خواهیم داشت. لذا مردم باید در جریان وضعیت آب کشور قرار بگیرند و برای تأمین پایدار آب شرب، عزم دولت و مردم ضروری است.
- باید برنامه روشنی در تمامی استان ها برای این امر تدوین شده و لازم است باتوجه به شکل گیری کارگروه سازگاری با کم آبی، مسائل و مشکلات آب شرب، راهکارها، برنامه ها و منابع مالی مورد نیاز در کارگروه مطرح و نهایی شده و برای تأمین آب شرب در شهرها و روستاهای کشور در کوتاه مدت (سال ۱۳۹۷) و بلندمدت برنامه ریزی انجام شود.
- ۲- به دلیل اهمیت موضوع آب شرب، در یکشنبه آینده در هیئت دولت با حضور رئیس جمهور محترم (یا اولین جلسه هیئت دولت با حضور رئیس جمهور محترم)، گزارش دقیقی درخصوص تأمین آب شرب به تفکیک استان های مختلف و شهرهای مشکل دار، راهکارها و درخواست ها تدوین و ارائه گردد.
- ۳- باتوجه به محدودیت ایجاد شده در اثر تبصره ۱۴ قانون بودجه سال ۱۳۹۷، ظرف هفته جاری سازمان برنامه و بودجه، راهکار رفع محدودیت مذکور را به نحوی که منابع بخش آب و برق در اختیار این دو بخش قرار گیرد، ارائه داده و امکان تأمین سایر منابع مالی لازم را (از طریق بودجه عمومی) نیز بررسی و ارائه نماید.
- ۳- درخصوص تأمین پایدار آب شرب در سال جاری، همکاری نزدیک استانداری ها، دستگاه های اجرایی ذیربط و مردم ضروری می باشد تا از وضعیت فعلی بدون دغدغه عبور کرده و مسلماً مردم وقتی ببینند که در آب شرب مشکل داریم و راهکار و برنامه نیز داریم، کمک خواهند نمود.
- ۴- وزارت نیرو موضوع کمبود آب در سال جاری و بخصوص آب شرب را به موضوع اصلی در صدا و سیما تبدیل کرده و اطلاع رسانی لازم را به مردم انجام دهد البته نباید مردم را وحشت زده نمود. باید اطمینان داده شود که با برنامه ریزی انجام شده، آب شرب در شهرها و روستا تأمین خواهد شد و برنامه ریزی های انجام شده نیز روشن و شفاف بوده و برای مردم تشریح گردد.

مصوبات سی و پنجمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۷/۰۶/۱۳ ساعت: ۱۰:۳۰ محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس جمهور

رییس شورا: جناب آقای دکتر جهانگیری

اعضای شورا حاضر در جلسه: آقایان: کلانتری، شریعتمداری، اردکانیان و کیخا

نمایندگان اعضای که شخصا حضور نداشتند و سایر مدعوین:

نمایندگان اعضای که شخصا حضور نداشتند:

سازمان برنامه و بودجه: آقایان: عدل و مسجدی

وزارت کشور: آقایان: ذوالفقاری و مغالو

وزارت جهاد کشاورزی: آقای بخشنده

سایر مدعوین:

سازمان حفاظت محیط زیست: آقایان: ظهراپی و لاهیجان زاده

وزارت امور خارجه: آقایان: موسوی، گلریز و نوروزی

ستاد کل نیروهای مسلح: آقایان: علوی و شولی

سازمان هواشناسی کشور: آقایان: پرهیزکار و ضیائیان

استانداری خوزستان: آقای شریعتی

وزارت نیرو: آقایان: سروش، مظفری، حاج رسولیها، شمسایی، وطن فدا، خانم ها: ترابی، آوریده و جعفری

کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست: آقای غفاری

حوزه معاون اول: آقای غضنفری

سی و پنجمین جلسه شورای عالی آب، به ریاست معاون اول رئیس جمهور و با حضور وزرای نیرو و صنعت، معدن و تجارت، رئیس سازمان حفاظت محیط زیست، ناظر مجلس شورای اسلامی، رئیس سازمان هواشناسی کشور و نمایندگان سایر اعضا و مدعوین در جلسه، تشکیل شد.

در این جلسه آقای دکتر اردکانیان ضمن تشکر از برگزاری جلسات شورای عالی آب، به بیان دستور کار جلسه پرداختند. سپس خلاصه ای از وضعیت بارش و دمای کشور تاکنون و نیز پیش بینی دما و بارش در فصل پاییز (۳ ماه آینده)، توسط ریاست محترم سازمان هواشناسی کشور ارائه و عنوان گردید که میزان بارش کل کشور حدود ۲۷٪ کمتر از متوسط درازمدت (نرمال) بوده و میزان دما نیز به طور متوسط در کشور، ۱،۳ درجه سلسیوس افزایش داشته است. همچنین با تاکید ریاست محترم شورا مبنی بر داشتن برنامه ریزی لازم برای مقوله تامین آب در سال آبی آینده با توجه به پیش بینی های ارائه شده، توضیحات مختصری نیز در خصوص برنامه ریزی سدهای حائز اهمیت کشور ارائه گردید. در ادامه گزارش مربوط به دستور کار جلسه مبنی بر "تصمیم گیری و سیاست گذاری در زمینه مهار آتش سوزی هورالهویزه و بررسی راهکارها" توسط وزارت نیرو و در ادامه گزارش دیگری در این زمینه توسط سازمان حفاظت محیط زیست ارائه گردید.

سپس با توجه به گزارش های ارائه شده بحث و تبادل نظر شد و اعضای حاضر در جلسه به بیان نظرات خود پرداختند. در پایان جلسه آقای دکتر جهانگیری ضمن تاکید بر این نکته که مباحث مطروحه در جلسه بسیار مهم بوده و باید با حساسیت دنبال شود تا منافع کشور به مخاطره نیافتد، عنوان نمودند رابطه ما با دولت و مردم عراق، رابطه بسیار مهمی است و لازم است تا به عنوان یک همسایه خوب با آنها کار کنیم و مسائل فیما بین را با گفتگو حل نماییم. مسائل زیادی فیما بین ایران و عراق وجود دارد که یکی از آنها مسائل رودخانه اروند می باشد و لازم است که مسائل با گفتگو حل شود. ما با تماس دولت های روی کارآمده در عراق این مسائل را مطرح کرده ایم و اکنون نیز که دولت عراق در آستانه تغییر است، باید با دولت بعدی این مسائل را حل و فصل کنیم. ایشان همچنین تاکید نمودند وزارت امور خارجه در زمینه انجام گفتگوی فیما بین دو کشور و مسائل حقوقی مربوطه، نقش محوری داشته و باید در این زمینه کار نماید. همچنین ضرورت دارد هر جا که لازم است وزارت نیرو و سازمان حفاظت محیط زیست نیز به موضوع ورود نمایند چرا که برای موضوع آب مسائلی وجود دارد که لزوماً وزارت نیرو باید اظهار

نظر نماید. ایشان همچنین از اقدامات انجام شده توسط نیروهای مسلح و استانداری خوزستان در تلاش برای اطفای آتش سوزی هورالهویزه تقدیر نمودند.

نهایتاً با جمع بندی ریاست محترم شورا، موارد زیر به عنوان مصوبات جلسه مورد تصویب قرار گرفت.
مصوبات جلسه:

۱- کشور عراق مسئول خاموش کردن آتش سوزی در هورالهویزه بوده و در این زمینه نیز باید آمادگی لازم برای کمک به عراقی ها برای خاموش کردن آتش وجود داشته باشد و امکانات موجود (از جمله هلی کوپترها و هواپیماهای آب پاش) در آمادگی کامل باشند.

۲- در زمینه انجام گفتگوی فیما بین دو کشور و مسائل حقوقی مربوطه، نقش محوری با وزارت امور خارجه است و چنانچه لازم باشد، سایر دستگاه ها از جمله وزارت نیرو باید همکاری نمایند.

۳- ضروری است تصمیمات دیگری که در خصوص استان خوزستان در شورای عالی آب مصوب شده مانند تامین اعتبار برای طرح ساماندهی زهاب های نیشکر (مصوبات بیست و پنجمین جلسه شورای عالی آب)، توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت نیرو با سرعت انجام شود.

۴- با توجه به سفر قریب الوقوع هیئتی از ایران با محوریت وزارت کشور به عراق، لازم است به عراقی ها اعلام شود آتش سوزی هورالهویزه موجب آلودگی هوای شهرهای استان خوزستان و بروز مشکلات سلامتی برای مردم شده است.

۵- وزارت امور خارجه طبق برنامه ریزی قبلی انجام شده، هیئتی را با محوریت سازمان حفاظت محیط زیست در موضوع آتش سوزی هورالهویزه به کشور عراق اعزام نماید.

۶- با توجه به اهمیت موضوع آب در خصوص کشورهای همسایه و لزوم توجه ویژه به آن در انجام مذاکرات فیما بین، لازم است جلسه مشترکی با حضور وزرای نیرو و امور خارجه در ارتباط با موضوع آبهای مرزی و نحوه سیاست گذاری در انجام مذاکرات با کشورهای همسایه، برگزار گردد.

مصوبات سی و ششمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۷/۹/۱۲ ساعت: ۱۰:۳۰ محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس جمهور

مصوبات جلسه:

۱- در خصوص احداث آب شیرین کن ها و استفاده از ارز دولتی (مورد استفاده برای خرید کالاهای اساسی) برای این امر، مقرر شد بررسی لازم توسط سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری وزارت نیرو انجام و چنانچه پرداخت یارانه ریالی مناسب تر باشد، اقدام لازم جهت تسریع در احداث این تأسیسات برای تأمین آب شرب، بخصوص در سواحل خلیج فارس و دریای عمان، انجام پذیرد. همچنین چنانچه استفاده از ارز دولتی اجتناب ناپذیر باشد (باتوجه به آنکه آب شرب نیز جزو کالاهای اساسی است)، پیشنهادات لازم برای تصویب در هیئت وزیران در اسرع وقت ارائه گردد.

۲- باتوجه به آنکه در شرایط فعلی و علیرغم تأکید قانون و دولت، بانکهای عامل ذیربط قراردادهای خرید تضمینی را به عنوان وثیقه جهت پرداخت وام به سرمایه گذاران نمی پذیرند، مقرر شد پیشنهاد لازم توسط وزارت نیرو برای ملزم نمودن بانکها به اجرای کامل قوانین و ضوابط مربوطه، به شورای پول و اعتبار ارائه و پیگیری شود.

۳- ضمن اولویت بندی پروژه های تأمین آب شرب (آبرسانی و سدهای تأمین کننده ی آب شرب)، مقرر شد تأمین اعتبارات مورد نیاز از محل بودجه عمومی و نیز اعتبارات ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران (موضوع بند «م» ماده (۲۸) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت-۲) با هماهنگی سازمان برنامه و بودجه کشور صورت پذیرد.

۴- باتوجه به اهمیت موضوع تعامل با کشور افغانستان بخصوص در زمینه آب و عملیاتی نمودن دیپلماسی آب، ضمن بررسی کامل و ارائه راهکارها، این موضوع در یکی از جلسات شورای عالی آب مطرح و تصمیمات لازم اتخاذ گردد.

۵- باتوجه به اهمیت تأمین آب شرب استان های واقع در کریدور شرق، بالاخص تأمین آب شرب پایدار شهر مشهد، ضروری است وزارت نیرو راهکارهای لازم را بررسی و جهت هماهنگی سیاست گذاری ها در این زمینه، مراتب را به شورای عالی آب ارائه نماید.

۶- باتوجه به اهمیت تأمین آب شرب سالم و بهداشتی برای آحاد جامعه، این موضوع با حساسیت توسط وزارت نیرو پیگیری شده و اعتبارات مورد نیاز نیز حسب ضرورت، توسط سازمان برنامه و بودجه کشور تأمین شود.

۷- درخصوص اجرایی نمودن پروژه های ارتقای مدیریت و بهره وری تأسیسات و شبکه ها (از جمله نصب کنتور بر روی چاه های کشاورزی مجاز فاقد کنتور)، حتی المقدور از بودجه های استانی استفاده شده و این امر توسط سازمان برنامه و بودجه کشور، با هماهنگی در موافقتنامه های مربوطه لحاظ گردد.

۸- برای تأمین پایدار آب شرب در سال ۱۳۹۸ و نیز عملیاتی نمودن برنامه سه ساله ارائه شده توسط وزارت نیرو در این زمینه، مقرر شد همکاری های لازم توسط دستگاه های ذیربط و بالاخص سازمان برنامه و بودجه کشور انجام پذیرفته و باتوجه به ماهیت بودجه ای مصوبات پیشنهادی در گزارش ارائه شده، ضمن برگزاری جلسه مشترک با سازمان برنامه و بودجه کشور، پیشنهادات مذکور بررسی و عملیاتی شود.

همچنین با توجه به مشکلات تأمین آب شرب در برخی از کلانشهرهای کشور، از جمله اصفهان، مشهد، کرمان، بندرعباس و ...، جلسات موردی با سازمان برنامه و بودجه برای حل مشکلات تأمین اعتبار، برگزار و توافقات لازم انجام پذیرد.

۹- باتوجه به لزوم تداوم سیاست صرفه جویی در مصرف آب، ضروری است وفق مفاد قانون توسعه و بهینه سازی آب شرب شهری و روستایی و آیین نامه اجرایی مربوطه، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، نسبت به انجام تبلیغات مؤثر در زمینه صرفه جویی و کاهش مصرف آب با هماهنگی وزارت نیرو اقدام نماید.

۱۰- باتوجه به اهمیت اقتصاد آب و اثرگذاری آن در مدیریت مصرف آب، موضوع از جوانب مختلف توسط وزارت نیرو و با همکاری سایر دستگاه های ذیربط، مورد بررسی قرار گرفته و جهت انجام سیاست گذاری مطلوب در یکی از جلسات شورای عالی آب ارائه شود

مصوبات سی و هفتمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۷/۱۱/۲۹ ساعت: ۱۸:۰۰ محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس جمهور

مصوبات جلسه:

- ۱- وزارت نیرو بایستی درخصوص احتمال بروز سیلاب، سناریوهای واقع بینانه و بدبینانه را در نظر گرفته و برنامه‌های لازم را ارائه نماید.
- استانداری خوزستان نیز باتوجه به ضرورت همکاری دستگاه‌های مختلف در امر مدیریت سیلاب، موظف است اقدامات و تمهیدات ضروری برای مواجهه با این شرایط را با همکاری وزارت نیرو پیش‌بینی نماید.
- ۲- سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است منابع مالی لازم را که از طرف وزارت نیرو برای انجام اقدامات مرتبط با سناریوهای مذکور اعلام می‌شود، با درنظر گرفتن اولویت انجام اقدامات اضطراری، تأمین نماید.
- ۳- باتوجه به آنکه پر کردن مخازن هورالعظیم در اولویت اول بوده و باید حداکثر استفاده از منابع آب فعلی انجام پذیرد، لذا بایستی وزارت نفت برنامه‌های لازم را برای تحقق این امر ظرف مدت یک هفته به وزارت نیرو ارائه نماید. در این زمینه ضروری است جلسه مشترک فیمابین وزرای نیرو و نفت و استاندار خوزستان برای بررسی امر و ارائه برنامه‌های ضروری برگزار شود.
- ۴- وزارت نیرو مکلف است ظرف یک روز، الزام ورود آب به تمامی مخازن هورالعظیم را به وزارت نفت و ستاد نیروهای مسلح (مرزبانی ناجا) ابلاغ نماید. در همین راستا وزارت نفت مکلف است چنانچه خسارات جدی به تأسیسات توسعه میادین نفت و گاز هورالعظیم وارد می‌شود، مراتب را در اسرع وقت اعلام نماید.
- ۵- باتوجه به آنکه موضوع پایداری سد کرخه یک بحث فنی است، ضروری است موضوع توسط وزارت نیرو و با دریافت گزارش‌ها و توضیحات فنی از مشاور طرح، مورد بررسی قرار گرفته و در مورد آن با ادله فنی قوی و قانع کننده تصمیم‌گیری شود.

مصوبات سی و هشتمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۸/۱/۲۶ ساعت: ۱۰:۳۰ محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس جمهور

مصوبات جلسه:

- ۱- لازم است سازمان هواشناسی کشور با استفاده از مبانی علمی و براساس استانداردهای بین‌المللی، دقت پیش‌بینی‌ها در بازه‌های مختلف را افزایش داده و در ارائه اطلاعات، ریسک‌های مختلف ناشی از برآوردهای مختلف هواشناسی را نیز برآورد و ارائه نماید و نیاز مالی بهبود تجهیزات و نیروی انسانی را به سازمان برنامه و بودجه کشور اعلام نماید تا اعتبارات موردنیاز تأمین گردد.
- ۲- باتوجه به آنکه ریزش‌های جوی در برخی از کشورهای همسایه که با آنها حوضه آبریز مشترک وجود دارد، بر منابع آب کشور (بخصوص از بعد بروز سیلاب) تأثیرگذار است، ضرورت دارد سازمان هواشناسی کشور پیش‌بینی‌های لازم برای بارش در این کشورها (نظیر افغانستان، ترکمنستان و ..) را در برنامه کاری لحاظ نموده و حسب لزوم، اخطارها و اطلاعیه‌های لازم را برای وزارت نیرو و سایر نهادهای متولی صادر نماید.
- ۳- باتوجه به آمادگی مجموعه کشور برای مدیریت بحران سیل و تجربیات حاصل شده از سیل‌های اخیر، لازم است موضوع حفاظت و صیانت از رودخانه‌ها، لزوم رعایت حد حریم و بستر آنها و نیز لایروبی رودخانه‌ها در دستور کار یکی از جلسات شورای عالی آب قرار گرفته و تصمیمات لازم اتخاذ گردد. در این زمینه ضروری است اطلاع رسانی به مردم جهت رعایت حدود بستر و حرایم رودخانه‌ها و جلوگیری از ساخت و ساز در این حرایم انجام پذیرد.

۴- باتوجه به توقف احداث برخی از سدها، لازم است بررسی‌های لازم و همه‌جانبه در این زمینه در اسرع وقت انجام و در صورتی که تکمیل آنها ضروری است، برنامه زمان‌بندی برای احداث آنها تهیه و اقدامات لازم با جدیت پیگیری شود.

۵- ضروری است جهت انجام سیاست‌گذاری و هماهنگی در جمع‌آوری داده، پیش‌بینی بارش و رواناب، اشتراک داده‌های اقلیمی سازمان هواشناسی با وزارت نیرو و انتشار آنها، کمیته‌ای متشکل از وزارت نیرو، وزارت جهادکشاورزی، سازمان هواشناسی و صاحب‌نظران دانشگاهی، ذیل شورای عالی آب تشکیل شود.

۶- باتوجه به حجم ذخیره برفی در کشور بخصوص در حوضه‌های آبریز کارون بزرگ و کرخه، ضروری است سیلاب ناشی از ذوب برف، مورد بررسی قرار گرفته و تمهیدات لازم برای کاهش خسارات ناشی از آن اندیشیده شود. همچنین باتوجه به بروز سیلاب در کشور افغانستان و احتمال سیلابی شدن رودخانه هیرمند و بروز سیل در استان سیستان و بلوچستان، ضروری است تمهیدات لازم توسط وزارت نیرو اندیشیده شده و آمادگی لازم برای مقابله با آن ایجاد شود.

۷- باتوجه به آنکه بارش‌های اخیر سبب رشد علوفه در مراتع کشور شده و خشک شدن آن در ماه‌های گرم سال ممکن است سبب بروز آتش‌سوزی در جنگل‌ها و مراتع کشور شود، لازم است تمهیدات لازم توسط وزارت جهادکشاورزی و وزارت کشور (ستاد مدیریت بحران) برای جلوگیری از بروز بحران صورت پذیرد. همچنین جهت جلوگیری از بروز ریزگردها (پس از بروز سیلاب و در اثر خشک‌شدن گل‌ولای ناشی از سیل)، ضروری است قرق‌ها توسط وزارت جهادکشاورزی (سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور) با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست به‌طور کامل رعایت شود.

مصوبات سی و نهمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۸/۳/۷ ساعت: ۱۰:۳۰ محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس جمهور

مصوبات جلسه:

۱- ضروری است در تشکیل کارگروه‌های احیای زاینده رود و ساماندهی کمی و کیفی کارون بزرگ تسریع شده و نظام‌نامه، ساختار و شرح وظایف آن در کمیته تخصصی شورای عالی آب با حضور نمایندگان اعضای شورا مورد بررسی قرار گیرد. در این زمینه چنانچه متن نهایی مورد تأیید کمیته تخصصی قرار گرفت، به عنوان مصوبه شورا ابلاغ شود، در غیر این صورت مواردی که محل اختلاف است، در شورا طرح و درخصوص آن تصمیم‌گیری شود. در این زمینه لازم است کارشناسان دانشگاهی نیز به انتخاب رئیس شورای عالی آب یا وزیر نیرو در کارگروه‌های فوق‌الذکر عضو باشند.

۲- لازم است در شرح وظایف و ترکیب کارگروه‌های احیای زاینده رود و ساماندهی کمی و کیفی کارون به استانداران توجه بیشتری شود و حتی در جلسه بررسی نظام‌نامه، از آنها هم دعوت شود. البته شرح وظایف باید به‌گونه‌ای نوشته شود که تأکید گردد مطالبات مطروحه بخش‌های مختلف در کارگروه، که از جنس سیاست‌گذاری هستند حتماً به تأیید شورای عالی آب (که وزرا عضو آن هستند) می‌رسد.

۳- باتوجه به وجود مصوبات قبلی درخصوص ساماندهی رودخانه کارون، ضروری است موارد مجدداً با تشکیل کارگروه ساماندهی کمی و کیفی کارون، در آن کارگروه مورد بررسی قرار گرفته و زمان‌بندی جدیدی برای اجرای پروژه‌های مصوب ارائه شود. همچنین کارگروه باید بررسی نماید که چه عواملی سبب بروز شرایط فعلی در رودخانه شده و راهکارها را ارائه نماید.

۴- باتوجه به آنکه مقرر بود موضوع تأمین آب شرب مشهد با محوریت وزیر نیرو مورد بررسی قرار گیرد و در این زمینه جلساتی نیز برگزار شده است، ضروری است با حضور استاندار خراسان رضوی، گزارشی توسط وزارت نیرو در شورا ارائه شود.

۵- لازم است دبیرخانه و کمیته تخصصی شورای عالی آب فعال شده و به عنوان بازوی کارشناسی، موارد قابل طرح در شورای مذکور را مورد بررسی قرار داده و پیشنهادات را به شورا ارائه نماید. در این زمینه و باتوجه به آنکه موضوع آب یکی از ابر چالش‌های کشور است، ضروری است راهکارهای رفع این چالش مورد بررسی قرار گرفته و ضمن طرح برخی از موضوعات در کارگروه ملی سازگاری با کم‌آبی، موضوعاتی مانند؛ اقتصادی شدن آب، امنیت غذایی، و رسیدن به نقطه تعادل درخصوص امنیت آبی و امنیت غذایی و مسائلی از این دست در کمیته تخصصی بررسی و نتیجه به شورای عالی آب جهت سیاست‌گذاری و تصویب ارائه شود. همچنین ضروری است از پتانسیل صاحب‌نظران و اساتید دانشگاه و مطالعات آنها در این زمینه استفاده شود.

مصوبات چهلمین جلسه شورای عالی آب

تاریخ جلسه: ۱۳۹۸/۸/۱۳ ساعت: ۱۰:۳۰ محل جلسه: دفتر معاون اول رئیس جمهور

مصوبات جلسه:

۱- مصوب گردید که تأمین آب شرب استان‌های یزد، کرمان، جنوب اصفهان (شهرهای شهرضا، سمیرم، دهقان و مجلسی) و شمال فارس (آباد و اقلید) از رودخانه خراسان و سایر نقاط استان اصفهان از رودخانه بهشت‌آباد صورت گیرد. لذا وزارت نیرو نسبت به تعیین مناسب‌ترین گزینه انتقال بر مبنای شاخص‌های اقتصادی، فنی و زیست‌محیطی اقدام نماید.

۲- در اصلاح نظام‌نامه، ریاست کارگروه‌های «احیای رودخانه زاینده‌رود» و «ساماندهی کمی و کیفی کارون بزرگ»، از وزارت نیرو به معاون اول ریاست جمهوری تغییر یابد. دبیری این دو کارگروه بدون تغییر و مطابق با نظام‌نامه مصوب خواهد بود.

۳- برای تأمین بخشی از نیازهای شرب استان‌های ساحلی با هدف رسیدن به پایداری در تأمین آب شرب استفاده از آب دریا مورد تأکید قرار می‌گیرد. همچنین برای انتقال بین‌حوضه‌ای آب باید همه ملاحظات اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی مورد توجه قرار گیرد.

در گام اول با جدیت تمام بر تهیه و اجرای برنامه‌های مدیریت تقاضای آب در مقصد تمرکز شود. بحث آب دریا در جلسات بعدی شورای عالی آب به تناوب مطرح و پیگیری شود.

۴- وزارت نیرو موارد زیر را در جهت‌گیری کلی (افق) پیگیری و تبیین نماید؛ الف) تأمین آب شرب از منابع داخلی هر منطقه و یا انتقال آب بین‌حوضه‌ای

ب) برای تأمین کمبود آب صنعت، در صورت عدم امکان تأمین از منابع آب محلی، انتقال آب از دریا با مشارکت بخش خصوصی صورت پذیرد.

۱۰- منابع:

- سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران، معاونت حقوقی ریاست جمهوری، معاونت تنقیح و انتشار قوانین و مقررات.
- مجموعه تنقیح شده قوانین و مقررات، قوه قضائیه، روزنامه جمهوری اسلامی ایران
- مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی
- سایت وزارت نیرو